

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

KAVÂNÎN-İ YENİÇERİYÂN (İNCELEME-METİN-DİZİN)

Doktora Tezi

Hazırlayan
Özgül ÖZBEK

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Zafer ÖNLER

Çanakkale – 2017

TAAHHÜTNAME

Doktora Tezi olarak sunduğum “ **Kavânîn-i Yeniçeriyân (İnceleme-Metin-Dizin)**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15.10.2019

Özgül ÖZBEK

İmza

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Özgül ÖZBEK'e ait Kavânîn-i Yeniçeriyân (İnceleme-Metin-Dizin) adlı çalışma,
jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı **DOKTORA TEZİ** olarak
oybirliği ile kabul edilmiştir.

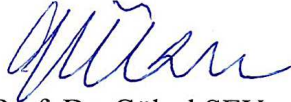
Üye Prof. Dr. Zafer ÖNLER
(Danışman)

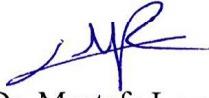
Üye Prof. Dr. Hatice ŞAHİN

Üye Prof. Dr. Mehmet İSMAİL

Üye Prof. Dr. Gülsel SEV

Üye Yrd. Doç. Dr. Mustafa Levent YENER

Tez No : 10142746

Tez Savunma Tarihi : 03/02/2017

ONAY

Doç. Dr. Şerif Korkmaz

Enstitü Müdürü

20./03/2017

ÖZET

Kavānīn-i Yeniçeriyān (İnceleme-Metin-Dizin)

Kavānīn-i Yeniçeriyān adlı yazma eser Osmanlı tarihi araştırmacılarının yakından tanıdığı, içerdiği bilgilere sıklıkla başvurduğu önemli bir bilimsel kaynaktır. Bu çalışma, söz konusu eserin Rusya Bilimler Akademisi A.249 kayıt numaralı nüshası esas alınarak dil incelemesi, çeviri yazısının yapılması ve gramatikal dizininin oluşturulmasını konu edinmiştir. Böylelikle eserin dil özellikleri, metin ve söz varlığının ortaya konmasıyla Türk dili araştırmalarına katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Çalışma giriş, dil incelemesi, metin ve dizin bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde kütüphanelerde değişik adlarla kaydedilen eser ve nüshaları hakkında kısa bir bilgi verilmiştir.

Dil incelemesi bölümünde eserin Türkiye Türkçesinden farklı olan özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu bölümde konu yazım, ses ve yapı bilgisi olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir.

Yazım bölümünde ünlü ve ünsüz harflerin yazımı, hemzeyle yazım ve yazım yanlışlıkları gibi konu başlıkları bulunmaktadır.

Ses bilgisi bölümünde ünlü uyumları, ötümlüleşme ve ses değişimleri hakkında bilgi verilmiştir.

Yapı bilgisi bölümünde ise ad durumu, iyelik ve zarf yapma ekleri incelenmiş, ardından eylemler konusu çatılar, birleşik eylemler, eylem çekimleri ve eylemsiler başlıkları altında örneklerle ele alınmıştır.

Metin bölümünde eserin incelenmek için seçilmiş olan A.249 kayıt numaralı nüshasının çeviri yazısı yapılmıştır. Bunu yaparken karşılaşılan okuma güçlükleri eserin diğer bir nüshası olan Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları'nda bulunan O.97 numaralı nüshasından faydalanılarak tamamlanmıştır.

Dizin bölümünde ise metinde geçen tüm sözcüklerin gramatikal dizini oluşturulmuştur. Sözcüklere metinde ifade ettiği anlam verilmeye çalışılmıştır. Birlikte

kullanıldığı düşünölen kalıplaşmış yapılar ve tamlamalar madde içinde birlikte alınmış ve içerdiği sözcüklerin hepsinde gösterilmiştir. Ayrıca yine eserde geçen özel adlar için ayrı bir dizin yapılmıştır.

ABSTRACT

Kavānīn-i Yeniçeriyān (Analyse - manuscript - index)

The manuscript which has been titled as “Kavānīn-i Yeniçeriyān” is well known by Ottoman period historians and it has been frequently referred as an important scientific source to enlighten this period. The study presented here is based on the A.249 coded version of the aforementioned manuscript preserved in the Russian Academy of Sciences. Accordingly, the goal of this study was to contribute to the Turkish language studies by analysing its grammatical features, its manuscript and the words used in this work.

The study on hand is composed of different parts as the introduction, the analysis of the language of the manuscript, the text and the index. In the introduction part, there is information about the different copies of the related manuscript which is preserved in various libraries with different names.

The study of the “Kavānīn-i Yeniçeriyān” here aims at to demonstrate the different features of its language than the present day Turkish language. The subject of this chapter is composed of three subsections: orthography (spelling), phonetics and language structure. In the orthography part, the spelling of the vowels and consonants, the spelling with *hemze* and spelling mistakes are studied.

In phonetic study, we focus on the vowel harmony, devoicing and alteration.

In structure study, the topics of case ending, possessive and adverb suffixes are analysed thoroughly. Afterwards, the topics of verbs are analysed by verb structure, compound verbs, conjugations and gerunds by using samples.

The chapter which addresses the manuscript is based on the translation of A.249 coded copy version. To overcome the problems related with the reading of the text, the O.97 coded copy version was chosen which can be found in the Atatürk Kitaplığı (Library) Municipality Library of manuscripts.

At the end of this study, we have also generated a grammatical index of the words mentioned in the whole text. The utmost effort was given to find the right meanings of the

words mentioned in this text. The formulaic structures and subordinatives thought to be used jointly were chosen to be written collectively and were indicated respectively in every word which was used in. Furthermore, a respective index was generated for the proper nouns mentioned in the “Kavān̄in-i Yeniçeriyān”.

ÖN SÖZ

Kavānīn-i Yeniçeriyān (İnceleme-Metin-Dizin) adı verilen bu çalışma, Osmanlı askeri teşkilatında çok önemli bir yer tutan ve Yeniçeri Ocağı'nın kanunlarını anlatan bir yazma eser üzerinedir ve söz konusu eserin bir nüshasının dil incelemesi, çeviri yazısı ve gramatikal dizininin yapıldığı üç bölümden oluşmaktadır.

Dil incelemesi bölümünde çeviri yazısı yapılarak oluşturulan metin, imla, ses ve yapı bilgisi başlıkları altında incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken Türkiye Türkçesinden farklı olan özelliklerin ortaya çıkarılması amaç edinilmiştir.

Metin bölümünde eserin Rusya Bilimler Akademisi'nde A.249 numarayla kayıtlı nüshasının çeviri yazısı yapılmıştır. Bu nüshanın çeviri yazısı yapılırken okunamayan kısımlar Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları O.97 kayıt numaralı nüshadan tamamlanmıştır. Okunurken ortaya çıkan kimi sorunlar ve yazım yanlışlıkları dipnot verilerek açıklanmıştır. Ayrıca yine metnin çeviri yazısı yapılırken gerek harf gerekse hareke ile yazımı konusunda ipucu vermeyen ekler, Eski Anadolu Türkçesi kurallarına göre okunmuştur.

Dizin bölümü ise özel adlar dışındaki bütün sözcüklerin gramatikal dizini ve sözlüğünü içermektedir. Gramatikal dizin yapılırken kalıplaşmış olduğu düşünülen sözcükler ve tamlamalar birlikte alınmış ve içerdiği sözcükler madde başında birlikte gösterilmiştir. Sözlüğün oluşturulması sırasında da sözcüklere eserde içerdiği anlamının verilmesine dikkat edilmiştir. Metinde geçen özel adlar için ayrı bir dizin yapılmıştır.

Bu çalışmayı yakından takip ederek her aşamasında yol gösteren, yardımlarını hiç esirgemeyen, bilgi ve deneyimine başvurmaktan büyük bir onur ve mutluluk duyduğum saygıdeğer hocam Sayın Prof. Dr. Zafer ÖNLER'e çok teşekkür ediyorum. Tezi yakından takip ederek yol gösteren hocalarım Sayın Prof. Dr. Hatice ŞAHİN ve Sayın Prof. Dr. Mehmet İSMAİL'e de teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmanın başlangıcında verdiği değerli bilgiler için Sayın Prof. Dr. Pál FODOR'a da teşekkür ediyorum.

Özgül ÖZBEK

Çanakkale 2017

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	xi
GİRİŞ	1

BÖLÜM I DİL ÖZELLİKLERİ

1. YAZIM.....	8
1.1 Ünlülerin Yazımı.....	8
1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı.....	8
1.1.1.1.Ön Seste.....	8
1.1.1.2.İç Seste.....	10
1.1.1.3 Son Seste.....	16
1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı.....	18
1.1.2.1. Ön Seste.....	18
1.1.2.2. İç Seste.....	18
1.1.2.3. Son Seste.....	20
1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı.....	22
1.1.3.1. Ön Seste.....	22
1.1.3.2. İç Seste.....	23
1.1.4. ı,i Ünlülerinin Yazımı.....	23
1.1.4.1. Ön Seste.....	23
1.1.4.2. İç Seste.....	24
1.1.4.3. Son Seste.....	26
1.1.5. o, ö Ünlülerinin Yazımı.....	29
1.1.5.1. Ön Seste.....	29
1.1.5.2. İç Seste.....	30

1.1.5.3. Son Seste.....	32
1.1.6. u,ü Ünlülerinin Yazımı.....	32
1.1.6.1. Ön Seste.....	32
1.1.6.2. İç Seste.....	32
1.1.6.3. Son Seste.....	34
1.2. Ünsüzlerin Yazımı.....	36
1.2.1. p Ünsüzünün Yazımı.....	36
1.2.1.1. Ön Seste.....	36
1.2.1.2. İç Seste.....	36
1.2.1.3. Son Seste.....	36
1.2.2. ç Ünsüzünün Yazımı.....	36
1.2.2.1. Ön Seste.....	37
1.2.2.2. İç Seste.....	37
1.2.2.3. Son Seste.....	38
1.2.3. s Ünsüzünün Yazımı.....	39
1.2.3.1. Sad (ص) İle Yazılan Kelimeler.....	39
1.2.3.1.1. Ön Seste.....	39
1.2.3.1.2. İç Seste.....	39
1.2.3.2. Sin (س) İle Yazılan Kelimeler.....	40
1.2.3.2.1. Ön Seste.....	40
1.2.3.2.2. İç Seste.....	40
1.2.4. t Ünsüzünün Yazımı.....	41
1.2.4.1. Ön Seste.....	41
1.2.4.2. İç Seste.....	41
1.2.4.3. Son Seste.....	42
1.2.5. ğ Sesinin Yazımı.....	42
1.2.5.1. İç Seste.....	42
1.2.5.2. Son Seste.....	43
1.2.6. Eklerin Yazımı	43
1.2.7. Hemzenin Kullanımı.....	43
1.2.8. Bitişik Yazım.....	44
1.2.9. Yazım Yanlışlıkları.....	45
2. SES BİLGİSİ.....	47

2.1. Ünlü Uyumları.....	47
2.1.1. Artlık Önlük Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu).....	47
2.1.2. Düzlük Yuvarlaklık Uyumu (Dudak Benzeşmesi/ Küçük Ünlü Uyumu).....	48
2.1.2.1. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri.....	48
2.1.2.2. Uyuma Aykırı Ekler.....	49
2.1.2.2.1. Yuvarlak Ünlülü Ekler.....	49
2.1.2.2.2. Düz Ünlülü Ekler.....	60
2.2. Ötümlüleşme.....	66
2.2.1. Ön Seste Ötümlüleşme.....	66
2.2.2. İç Seste Ötümlüleşme.....	67
2.2.3. Son Seste Ötümlüleşme.....	68
2.3. Ses Değişmeleri.....	68
2.3.1. Ses Düşmesi.....	68
2.3.2. Sızıcılaşma.....	69
2.3.3. Dudaklılaşma.....	69
2.3.4. Ünsüz İkizleşmesi.....	69
3. YAPI BİLGİSİ.....	69
3.1. Ad Durum Ekleri.....	69
3.1.1. Belirtme Durum Eki.....	69
3.1.2. İlgî Durum Eki.....	70
3.2. İyelik Ekleri.....	71
3.3. Zarf Yapma Ekleri.....	72
3.4. Eylemler.....	72
3.4.1. Çatılar.....	72
3.4.1.1. Edilgen Çatı.....	72
3.4.1.2. Dönüşlü Çatı.....	73
3.4.1.3. Ettirgen Çatı.....	74
3.4.1.4. Oldurgan Çatı.....	75
3.4.1.5. İşteş Çatı.....	76
3.4.2. Birleşik Eylemler.....	76
3.4.2.1. Tasviri Eylemler.....	77
3.4.2.1.1. Sürerlilik Birleşik Eylemi.....	77
3.4.2.1.2. Tezlik Birleşik Eylemi.....	77

3.4.2.1.3. Yeterlilik Birleşik Eylemi.....	77
3.4.2.2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler.....	78
3.4.2.2.1 Ad ve Yardımcı Fiil Kalıbında Birleşik Eylemler.....	78
3.4.2.2.2 Ad ve Fiil kalıbında Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Eylemler.....	80
3.4.3. Eylem Çekimi.....	81
3.4.3.1. Basit Çekim.....	81
3.4.3.1.1. Şimdiki Zaman Çekimi.....	81
3.4.3.1.2. Geniş Zaman Çekimi.....	82
3.4.3.1.3. Görülen Geçmiş Zaman.....	84
3.4.3.1.4. Anlatılan Geçmiş Zaman.....	85
3.4.3.1.5. İstek Çekimi.....	85
3.4.3.1.6. Dilek-Şart Çekimi.....	86
3.4.3.1.7. Emir Çekimi.....	87
3.4.3.1.8. Gereklilik.....	88
3.4.3.2. Birleşik Çekim.....	88
3.4.3.2.1. Hikâye	88
3.4.3.2.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi.....	88
3.4.3.2.1.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi.....	89
3.4.3.2.1.3. İstek Hikâyesi.....	89
3.4.3.2.2. Rivayet.....	90
3.4.3.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti.....	90
3.4.3.2.3. Şart.....	90
3.4.3.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı.....	90
3.4.3.2.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı.....	91
3.4.3.2.3.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı.....	91
3.4.4. Eylemsiler.....	91
3.4.4.1. Mastarlar.....	91
3.4.4.2. Sıfat-Fiiller.....	92
3.4.4.3. Zarf-Fiiller.....	93

BÖLÜM II

METİN	96
--------------------	----

BÖLÜM III

DİZİN	225
ÖZEL ADLAR DİZİNİ	506
SONUÇ	517
KAYNAKÇA	522

KISALTMALAR

Ar. : Arapça

bkz. : Bakınız

Erm. : Ermenice

Far. : Farsça

İt. : İtalyanca

Lat. : Latince

Rum. : Rumca

s. : Sayfa

Srp. : Sırpça

Tür. : Türkçe

Yun. : Yunanca

GİRİŞ

Bir devletin topraklarını genişletmesinde, gerek iç gerekse dış güvenliğini sağlamasında etkin rol üstlenen askerlik kurumu, Osmanlı İmparatorluğu'nda bir dönem Yeniçeri Ocağı'nın varlığıyla vücut bulmuş ve şüphesiz Osmanlı Tarihi'nin en önemli teşkilatlarından birisi olmuştur.

Mehmet Zeki Pakalın, Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü'nün Yeniçeri maddesinde¹ 1826 yılından önce Osmanlıların muvazzaf askerlerine yeniçeri adı verildiğini ve hükümdarın emrinde olmalarından dolayı söz konusu askerlerin "Kapı kulu" olarak da adlandırıldığını belirtir. Pakalın ayrıca Yeniçeri Ocağı'nın Birinci Murad zamanında kurulduğunu ama tarihinin tam olarak tespit edilemediğini beyan eder.

Bu konuda bilgi veren diğer önemli bir eser de İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı Devleti teşkilâtından Kapukulu Ocakları adlı kitabıdır. Bu eserde ocağın kuruluşu şöyle anlatılmıştır:

"Birinci Murad Bey zamanında, babası Orhan Gazi'nin teşkil ettiği Yaya ve Müsellem denilen piyade ve süvari teşkilâtı ipka edilmekle beraber bizzat devlet reisi olan hükümdara merbut olmak üzere Selçukîlerle Memlûklerde de olduğu gibi daimi ve maaşlı bir Yaya ve atlı ordusu vücuda getirilmek suretiyle Yeniçeri, Cebeci ve Sipahi denilen Kapukulu ocakları meydana çıktı; Yeniçeri, Topçu, Cebeci ocaklarına ve diğer bazı hizmetlere mahreç olmak üzere esir ve devşirme hıristiyan çocuklarından müteşekkil bir Acemiocağı tesis olundu."²

Yeniçeri Ocağı, Osmanlı Tarihi'nde uzun bir süre etkili olmalarına rağmen zaman zaman çıkardıkları ayaklanmalarla devleti güç duruma düşürmeleri ve birtakım sebepler neticesinde 1826'da İkinci Mahmud zamanında kaldırılmıştır³.

Çalışmamıza konu olan metin, Yeniçeri Ocağı'nın kanunlarını anlatan bir yazma eserdir. Osmanlı Tarihi çalışanlar tarafından içerdiği bilgilere sık sık başvuru değerli bir

---

¹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü C. III*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993, s. 617-624.

² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapukulu Ocakları I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984, s. 2.

³ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ...*, s.624.

kaynak kitaptır. Kavânin-i Yeniçeriyân olarak tanınan bu eser kataloglarda Kavânin-i Zümre-i Bektâşiyân, Mebde-i Kanûn-ı Yeniçeri Ocağı, Yeniçeri-nâme gibi değişik adlarla kaydedilmiştir. Tarihsel dönem içerisinde yazılan eserlerin içerdiği bilgiler ait olduğu alan dışında dil açısından da büyük bir önem arz etmektedir. Bu çalışmada söz konusu eser dil bilgisel olarak değerlendirilmiştir. Böylelikle çalışılan nüshanın hem söz varlığı hem de gramer özellikleri ortaya konularak dönemin dil ve gramer özelliklerinin ortaya çıkarılmasına katkıda bulunulması hedeflenmiştir.

Eserin Nüshaları:

Eserin gerek yurt içinde gerek yurt dışında birçok nüshası bulunmaktadır. Bu nüshaların bazılarında zamanla oluştuğu düşünülen bir takım eklemeler yer almaktadır.

A. Nüshası

Üzerinde çalışılan nüsha Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü A.249 numaralı *Mebde-i Kanûn-ı Yeniçeri Ocağı* ismiyle kaydedilmiştir⁴. 148 varak ve 17 satırdan oluşmaktadır. Harekesiz bir metin olmakla birlikte yer yer bazı sözcüklerin harekelendiği de görülmektedir. A.Y. Petrosyan bu yazmanın Rusça çevirisini ve tıpkı basımını yayınlamıştır⁵. Çalışmada bu tıpkıbasımdan yararlanılmıştır. Eserin yazılış tarihi belli değildir. Petrosyan söz konusu eserde “El yazmasının mürekkebine bakarak bunun Türkiye’de 18.yüzyılın ilk yarısında kopyalandığını söyleyebiliriz.”⁶ şeklinde bu nüshanın yazıldığı zamanla ilgili açıklamada bulunmuştur. Petrosyan ayrıca incelediği Gotha ve Bratislava nüshalarına bakarak Leningrat el yazmasının en eski nüsha olduğunu belirtir⁷. Akgündüz nüsha hakkında “ Bu nüsha, nüshalar içerisinde tahminlerimize göre, en eskisidir ve en doğru metne sâhib olanıdır.”⁸ ifadesini kullanmıştır. Ayrıca yine Petrosyan “Gotha el yazmasının bazı özelliklere dayanarak Sultan’ın Saray kütüphanesinde saklanan asıl kopyadan kopyalandığı düşünülebilir. Leningrad el yazması Gotha replikası ile de uyumaktadır”⁹ şeklinde bu yazma ile ilgili önemli bilgiler vermiştir.

⁴ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun Yeniçeri Ocağı Tarihi*, Navka Basımevi, Moskova 1987, s. 281.

⁵ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun Yeniçeri Ocağı Tarihi*, Navka Basımevi, Moskova 1987.

⁶ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun ...*, s. 281.

⁷ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun ...*, s. 14.

⁸ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*, Cilt: 9, OSAV Yay. İstanbul 1996, s. 128.

⁹ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun ...*, s. 281.

Metnin sonunda yer alan “ḥarrere fi hazālū'l-kitāb İbrāhīm bin İsmā‘il gaferallahu zunūbehu ve li vālideyhi” ifadesinden müstensihin isminin İbrahim bin İsmail olduğu anlaşılmaktadır.

Eser 144b varağında yer alan “bākī ne taḥrīr ola kim pādīşāh-ı ‘āleme maḥfi ola temmet-i kitāb-ı kânūnnāme-yi Yeniçeriyān” cümlesiyle sona erer. Devamında ise “merḥūm ve maḡfūr Sulṭān Süleymān ḥan ḥazretlerinūḡ Naḡşivān seferinde vāqī‘ olan āyīn ve kâ‘idelerin beyān eder” cümlesiyle diğeri bir bölüme geçer.

Eserle ilgili diğeri bir çalışma Orhan Sakin’in Yeniçeri Ocağı Tarihi ve Yasaları¹⁰ adlı kitabıdır. İki bölümden oluşan bu kitabın ilk bölümde Yeniçeri Teşkilatının Genel Yapısı ve Osmanlı Sosyal ve Siyasī Hayatındaki Yeri başlığı altında yeniçeri teşkilatının yapısı ve tarihi ile ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde ise bu nüsha sadeleştirilmiş bir şekilde yayınlanmıştır.

B Nüshası

Atatürk Kitaplığı Belediye Yazmaları’nda Yeniçeri Ocağı Kanun ve Kaideleri adıyla kayıtlı O.97 kayıt numaralı nüshadır. 102 varak, 23 satırdan oluşmaktadır. Hicrī 1210 yılında istinsah edilmiştir. Ahmed Akgündüz Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri adlı eserinin 9. cildinde Kavānīn-i Yeniçeriyān-ı Dergāh-ı Âlī adıyla bu nüshanın çeviri yazısını ve tıpkıbasımını yayınlamıřtır¹¹. Bu çalışmada esas alınan A.249 nüshasında karşılaşılan okuma güçlükleri O.97 nüshasına başvurularak çözümlenmeye çalışılmıştır.

C. Nüshası

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan R.1319 numaralı nüshadır ve Kavānīn-i zümre-i Bektāşiyān adıyla kayıtlıdır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğı’na¹² göre 198mmX145mm boyutlarında, 19 satır ve 175 varaktan oluşmaktadır. “Vişne çürüğü deri yeni cilt” tanımlaması yapılmıştır.

D. Nüshası

¹⁰ Orhan Sakin, *Yeniçeri Ocağı Tarihi ve Yasaları*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2011.

¹¹ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ...*, s. 127-371.

¹² Fehmi Edhem Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğı*, Cilt: I, Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları No: 11, İstanbul 1961, s.597.

Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde bulunan R.1320 numaralı nüshadır. Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu'na¹³ göre 200mmX130mm boyutlarında ve 152 yaprak, 23 satırdan oluşmaktadır. "Miklepli kahverengi deri ve ebru cilt" tanımlaması yapılmıştır. Eserin 108. yaprağında Koçu Bey Risalesi'nin yer aldığı belirtilmektedir.

E. Nüshası

Süleymaniye Kütüphanesi Esad Efendi Bölümü 2068 kayıt numaralı nüshadır ve Yeniçeri Kanun ve Nizamları Hakkında Kitap adıyla kaydedilmiştir. Ahmed Akgündüz bu nüshanın Atatürk Kitaplığı'nda bulunan nüshayla çok büyük benzerlik gösterdiğini belirtmiştir¹⁴. 21 satır, 130 varaktan oluşmaktadır.

Bu nüsha üzerinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nde yapılmış mezuniyet tezleri vardır;

Hüseyin Özdeğer, *Kavān-in-i Yeniçeriyān Transkripsiyonlu Metin ve İndex* (1-45 yp.).

Hüsamettin Öztürk, *Kavān-in-i Yeniçeriyān Transkripsiyonlu Metin ve İndex* (46-93 yp.), İstanbul 1970.

Salim Şen, *Kavān-in-i Yeniçeriyān Metnin Türkçe Transkripsiyon ve Dizini* (96-132 yp.), İstanbul 1971.

F. Nüshası

Veliyüddin Efendi 1973 numarayla kayıtlı olan nüshadır ve Kavanin-i Yeniçeriyān adıyla kaydedilmiştir. 19 satır ve 145 varaktır. Bu nüsha Tayfun Toroser tarafından Kavanin-i Yeniçeriyān Yeniçeri Kanunları ismiyle sadeleştirilerek yayınlanmıştır¹⁵.

G. Nüshası

Macar Bilimler Akademisi'nde O.252 numarayla kayıtlı olan nüshadır. Bu nüshayla ilgili Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu'nda¹⁶

¹³ Fehmi Edhem Karatay, *Topkapı Sarayı Müzesi ...*, s.597.

¹⁴ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ...*, s. 128.

¹⁵ Tayfun Toroser, *Kavanin-i Yeniçeriyān Yeniçeri Kanunları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.

tek bir eseri içeren, 110 varak sayılı, tek sütun, kağıt boyutu 98X145mm., yazı boyutu 135X80 mm., ebrulu karton cilt, filigranlı kağıt, nesih yazılı ve siyah mürekkeble yazıldığı tanımları yapılmıştır. Ayrıca yazmanın sonunun eksik olduğu bilgileri belirtilmiştir. Eserin adı köşeli parantez içinde Yeniçeri-nâme olarak verilmiştir. Yine katalogun girişinde verilen açıklamaya göre adı tam olarak bilinmeyen eserlerde konularına göre büyük ayraç içinde uygun bir ad verildiği açıklaması yapılmıştır.

Petrosyan eserin Gotha ve Bratislava nüshalarının da bulunduğunu bildirmiştir: Bratislava nüshasının 79 sayfa ve 17 satırdan oluştuğunu, 1725 yılında istinsah edildiğini, Gotha nüshasının 120 sayfa ve 17 satırdan oluştuğunu ve 1760 tarihinin kaydedildiğini belirterek, Gotha el yazmasının baştan savma aktarılmış olduğundan ve acelecilik izleri taşıdığından söz etmiştir.¹⁷ İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Osmanlı Devleti Teşkilâtından "Kapukulu Ocakları I" adlı eserinde belirttiği bir nüsha daha bulunmaktadır.

Konusu:

Kavānīn-i Yeniçeriyān, Yeniçeri Ocağı'nın kurallarını ve kanunlarını anlatan bir eserdir. Ama Pal Fodor, "Bir Nasihat-Name Olarak Kavānīn-i Yeniçeriyān" adlı bildirisinde "Adı meçhul kalan yazar, Kavānīn-i Yeniçeriyān'da kul sisteminin belkemiğini oluşturan yeniçerilerin "kanun ve kaide" ile adetlerini açık bir biçimde toplamağa ve tespit etmeğe çalışmıştır. Ne var ki, bu kaynak, başlığının da anlatmasına rağmen, yalnız bir "kanunname" değil; daha çok yeniçeri ocağının iç ilişkilerini bütün ayrıntılarıyla gösteren bir aynadır. Bu ayrıntıları gösterirken kanun ve kaidelerle bidatlara, yani eski ocak geleneklerine aykırı eylemlere, davranışlara ve bunların kaldırılmasını amaç edinen tekliflere hemen hemen aynı ölçüde yer vermektedir. Bu yüzden Kavānīn-i Yeniçeriyān'ı basit bir "kanunname" yerine bir "nasihat-name" gibi saymak yerinde olur kanısındayız."¹⁸ şeklindeki açıklamasıyla ve ardından metinden bu konuyu destekleyici verdiği örneklerle bu yazmanın sadece bir kanun kitabı olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.

Kavānīn-i Yeniçeriyān isimli yazmanın yazarı bilinmemektedir. Ahmed Akgündüz eserin 1b varağının 13. satırında yer alan "bu fakir-i dil-takşirün dedeleri cedd be-cedd ecdād-ı 'izāmları fātih-i Koşantiniye Sultān Muḥammed ḥān 'aleyhi'r-raḥmeti ve'r-rıdvān

¹⁶ İsmail Parlatır, György Hazai, *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi'ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları Sayı 13, Ankara 2007, s. 506.

¹⁷ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun ...*, s. 10-12.

¹⁸ Pal Fodor, "Bir Nasihat-Name Olarak Kavānīn-i Yeniçeriyān", *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi, Tebliğler III. Türk Tarihi*, Cilt:1., İstanbul 1986, s. 217.

h zretleri zam n-ı sa‘  detlerinde ve yeniçeri ocağı h dmetinde olup...” ve devamındaki açıklamasından hareketle “Müellifin ve daha doğrusu m devvinin kendisi Yeniçeri Ocağında olduğu gibi ve hatta korucu ünvanını tařıdđđ gibi, dedeleri de aynı ocağın gediklilerinden olduğu anlaşılıyor. Dedelerinden birisi, eserden anlaşıldığına göre Saka Muhammed’dir ki Sult n Süleyman I (1520-1566) zamanında 14 yıl kadar  slambol Ağalığı yapmıştır.”¹⁹ tespitinde bulunmuştur.

Akg nd z²⁰ ve A.Y. Petrosyan²¹’nin verdiği bilgilerden eserin 1606’da telif edildiği bilgisine ulaşılmaktadır.

Eser Yeniçeri Ocağı’nın kanunlarını ortaya koyarken aynı zamanda askeri terimleri de kullanmakta ve yer yer bunların tanımlarını da izah etmektedir. Türkçe olarak yazılmış olması yani bir  eviri eser olmaması da metnin diğer bir özelliğidir.

Yazma ile ilgili diğer dikkat çeken bir nokta da kanunları sunarken bazı durumları izah etmek için yaşanmış kimi olayları da anlatmasıdır. Eser, bu olayları aktarırken karşılıklı konuşmalara da yer vermiş, böylelikle kanunname metinlerinde görülen anlatımın yanında farklı bir anlatım da ortaya çıkmıştır. Buna  rnek verilecek olursa;

13a “...p diş h-ı ‘ lem-pen h h zretleri im na geld klerin göricek bildi kim bunlar kim t ’ife degüldür şeref-i  sl ma müşerref olduklarına bin ’en benden ne mur d  dersiz ve taleb eyleņ d d kde diy rlarından oğlan cem‘ olunmasun mur d  td klerinde bu iltim sların kab l  d p bunlardan oğlan cem‘ olunmasını k n n eylediler..”

15a “...kimdür kim benüm zam numda şerrir eyleye ve h ram-z delik  debile anlaruņ ‘ul fede birer defterin alup muķ bele  de yörem ve hafiyyeten ağv llerin tecessüs  de yörem benüm anlarla ‘ahdum vardur p diř hlaruņ sözleri söz gerekdür şerirlikleri zuh ra gelirse anlara cev b  s ndur d y  g zabla cev b v rd kde tekr r yüz urup  tme p diş hum selefde gelen p diş hlar  tmemişlerd r k n na muķ lifd r d d kde g zab-ı t mmla k n nı baņa sen mi  gred rsin d y  elinde kep ze-yi şerifeleri var idi anuņla başına başına bir kaç kerre urup başları yarılıcaķ Piri Paşa ol elemle gelüp taşra  ıķup...”

110a “...p diş h h zretleri ne mur d  ders ņ iste benden d d kde ta‘limh neci başılığı isterem d yicek p diş h dağı v rd m d y  hağt-ı şerif v rd klerinde yeniçeri yoldaşlar niçe zam n kab l eylemeyüp bu bizüm aramızda bir manşıbdur  ğara v rdirmez z d y 

¹⁹ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ...*, s. 127.

²⁰ Ahmed Akgündüz, *Osmanlı Kanunnameleri ...*, s. 127.

²¹ A.Y. Petrosyan, *Mebde-i Kanun ...*, s. 281.

nizā‘ eyledüklerinde tekrār ‘arz olunup elbetde bu ehl olanuñdur vérdüm déyü eger içlerinden aña gālib var ise gelsün berü dédükte...”

100b “...ittifāk pādişāhuñ yanınca bir başka ardında bir sürü turnaya rāşt gelüp pādişāhuñ yanında toğancılardan kimse bulunmamağla bire şunda şāhīn veyā toğan yoğ mı déyü şağa ve şola bakup hemān altmış sekizincinüñ bir turna alur tāzīları var idi anı şalı vérdüklerinde hikmet-i Hudā tāzī gāfīlen turnanuñ üzerine süricek...”

Çalışmamızda esas alınan nüsha harekesiz olarak yazılmıştır. Buna rağmen kimi sözcüklerde hareketlerin varlığına da rastlanmaktadır. Okuma sırasında yazımında gerek harf gerek harekeyle ipucu bulunmayan ekler Eski Anadolu Türkçesi yazım kurallarına göre okunmuştur. Okuma sırasında karşılaşılan okuma güçlükleri B nüshasından tamamlanmış ve dipnotta belirtilmiştir.

BÖLÜM I

DİL ÖZELLİKLERİ

1. YAZIM

1.1 Ünlülerin Yazımı

1.1.1. a Ünlüsünün Yazımı

1.1.1.1. Ön Seste

Medli Elif (إ) ile yazım

ac sözcüğü tek yerde geçmiş ve medli olarak yazılmıştır; *gözi ac* آج كۆزى 10a/12.

açuk sözcüğü آچق 10b/8 şeklinde medli yazılırken diğer geçtiği yerde medsiz olarak yazılmıştır; *açuk* آچق 33b/7.

ad sözcüğü iki yerde medli olarak yazılmıştır; *ad* آد 22b/13, *adları* أدلرى 3a/6. Metinde geçtiği diğer yerlerde ise medsiz yazıldığı görülmektedir; *adı* ادې 71b/13, *adın* ادین 19a/2, *adların* ادلرین 11b/17, *kâfir adlarından* کافر ادلرندن 19a/3.

al- eylemi 88a/3'de *alur* آلور şeklinde medli olarak yazılmıştır; *alacağın* الاچاغین 62b/10, *alalar* الالر 10b/16, *alalum* الالم 125b/7.

alın- sözcüğü *alına* geldiği آینه کلدوکى 74a/9 şekliyle medli, *alına* آینه 142a/11 şekliyle harekeli ve diğer yazımlarında elif'le yazılmıştır; *alınan* النان 49b/10, *alınandır* الناندر 54b/9.

andan sözcüğü آندن 83b/3 ve 88a/3'te medli olarak yazılırken diğer yerlerde آندن şeklinde yazılmıştır. Metinde *anı* sözcüğü 14b/14'de آنى şeklinde medli olarak yazılmıştır.

ara sözcüğü metinde aralarında آرالرنده şekliyle sadece 117b/1'de medli olarak yazılmıştır. Diğer yerlerde ise elif (ا) harfiyle gösterilmiştir; *arada* اراده 17a/11, *aralarına* ارالرينه 13b/3.

ard sözcüğü metinde geçtiği 37a/2'de آردینه ardına ve 37a/15'de آردینه ardında olarak medli yazılırken diğer yerlerde ön seste elif ile yazılmıştır.

at sözcüğü آت 4b/11, 21b/7, 32a/7, 106a/16, 136b/10'da ve atına آتته 81b/1'de medli olarak yazılmıştır. Sözcük geçtiği diğer yerlerde elif (ا) ile yazılmıştır; ata آته 90a/5, atın آتن 54a/9, atına آتته 76b/1, atlarının آتترینك 105a/2.

at- eylemi metinde اتار آت olarak 38a/12'de medli olarak yazılırken diğer yerlerde medsiz olarak yazılmıştır; atalar آته لر 110b/6, atduklarında آتدقلىرنده 109b/17.

atıcı sözcüğü metinde tek yerde geçmiş ve medli olarak yazılmıştır; atıcılara آتیجیلره 110a/4.

atlı sözcüğü آتلى 3b/1, 27a/8, 67b/12'de medli olarak yazılırken diğer yerlerde آتلى şeklinde yazılmıştır.

av sözcüğü 80b/9, 81b/13 ve 100a/17'de آو av ve 59b/3 ve 80b/3'de آوه ava şeklinde medli olarak yazılmıştır.

avla- eylemi metinde geçtiği yerlerden birinde medli birinde medsiz olarak yazılmıştır; avlayalar آولیلر 80b/10, avlar آولر 81a/14. *avlan-* eylemi 141a/8'de آولانمق avlanmamak şeklinde medsiz olarak yazılmıştır.

ay sözcüğü de metinde آي 51b/1, 65b/13, آيه 51b/1, آيده 2b/13, 22a/15, 22a/16, 22b/14, 45b/13, 47a/2, 51a/13, 65a/11, 74a/7, 81a/4, 84b/17, 85a/1, 116a/16, 124b/10, 132a/3, 142b/5 yazımlarında medli ve diğer yerlerde آي , آيه , آيده ve آيدان şekilleriyle medsiz olarak yazılmıştır.

az sözcüğü 9b/4, 12a/17 ve 143a/12'de medli, 39a/3'de harekeli, geçtiği diğer yerlerde medsiz olarak yazılmıştır; az آز 50a/14, azdan آذن 115a/10, azdur آذر 44b/2.

Elif(ا) ile yazım

Harekesiz bir metin olması sebebiyle ön seste “a” ünlüsü yukarıda gösterilen örnekler dışında elif (ا) ile yazılmıştır. Bu yazıma dair örnekler aşağıdadır:

açarlar آچرلر 135b/11, açılup آچلوب 24b/15, ağacı آغاجى 66a/15, ağalık آغالیق 83b/14, ağardamıyorlar آغرده میورلر 61b/2, ağardılmaq آغردلمق 19a/11, ağır آغر 56a/17, ağzından آغزندن 134b/3, ahşam آخشام 62b/15, aqça آقچه 111a/13, aqın آقین 12a/14, aqlıqları آقلقلى 140a/8, alcaq آلق 12a/16, altında آتنده 7b/7, aldırmağa آدیرمغه 33a/1, alacağın آلاجاغین 62b/10, altı آلتى 28b/16, altmış آتمش 26a/8, altun آلتون 43a/12, ana آنا 18a/11, aqa آقا 113a/2, ancaq آنجق 23a/5, anda آنده 50b/10, aqılmadın آقلمدن 16a/6, aqlar آقلىر 79a/11, anlar

ارتده 4b/12, aranup ارانوب 112b/2, arqası ارقه سی 127a/5, arpa ارپه 63b/15, artda ارتده 41a/15, artanı ارتانی 70b/3, artuq ارتوق 86a/10, aša اصه 40b/17, ašağa اشغه 27b/8, ašçı اشچی 20b/6, ašçı başı باشی 20b/1, ašırı اشری 7b/13, atdururlar اتدررلر 142b/8, atası اتاسی 121b/8, atılmaz اتلمز 111a/1, atlunuñ اتلونك 34a/9, avcı اوجی 80a/13, avcı başı باشی 142b/4, avlanmamaq اولانمماق 141a/8, aylıqdur ایلقدر 86b/15, ayrılmaya ایرلمیه 148a/11, azacuç ازه جق 17a/13, azalmağla ازلمغله 43b/4.

ağa sözcüğü 123a/8'de اغا şeklinde harekeli olarak yazılmışken metinde geçtiği diğer yerlerde ise sadece elif (l) ile yazılmıştır; ağa اغا 25a/8, ağadan اغادن 53a/4, ağalar اغالر 138a/12.

al- eylemi geçtiği 28b/9'da ala آله şeklinde harekeli olarak yazılmıştır. Ayrıca *anı* sözcüğü de 103a/17'de انی şeklinde harekelendirilirken diğer yerlerde انی şeklinde yazılmıştır.

anuñ sözcüğü 135b/1'de انك şeklinde harekeli olarak yazılmıştır. Geçtiği diğer yerlerde ise elif (l) le yazıldığı görülmektedir; anuñ انك 20b/14, anuñdur انكد 90b/5.

1.1.1.2.İç Seste

Elif (l) İle Yazım

Tek yerde geçen ve elif (l) ile yazılanlar

Metinde tek yerde geçen ve elif (l) gösterilerek yazılan örnekler şunlardır:

kavağ ağacı اغاجی 66a/15, aranup ارانوب 112b/2, inanmazlar idi اینانمز لر ایدی 126b/2, isfinaqçılaruñ اسفیناقچیلرک 29a/14, bağık باغلق 116b/8, bağısladı باغشلدی 95a/7, bayramlık بیراملق 98a/11, boyama ħarcı بویامه خرچی 11a/14, boydaş بویداش 104a/17, gönli bulanup بولانوب 147b/15, çalışalum چالشمه لوم 125a/6, çanların چاکلرین 6b/12, miri çayırु چایرک 55b/17, çıplak چبلق 42b/2, çoban tã'ifesinde چوبان طائفه سنده 10a/15, çultar چولتار 102b/5, dartdurmayup دارتدورمیوب 21b/14, kablarını قابلرینی 40a/2, kabladuqlarında قبالدقلرنده 36b/1, kaqmağa قاقمغه 113a/9, kana kana قانه قانه 108a/13, kanlı قانلی 42b/14, qaşıdı قاشیدی 17b/3, paşlanup پاşلنوب 141b/3, şaçaklı şcaqlı 111b/11, şatun almağ صاتون المق 42a/11, şığirtmac صغرتماج 10a/15, şoğancıları شوغانجی لر 55a/3, şuşamış صوصامش 108a/12, tağ olup طاق اولوب 14a/10, tar طار 84b/3, tavişan طویشان 28a/3, tavuqçılaruñ طاوقچیلرک 29a/15, varsağ وارساق 42a/9, yalan یلان 14b/17, tūna yalıından یالین ایاق 33b/7, yalan ayaq یالین ایاق 33b/7, yanan یانن 40a/3, yañlış یاکلیش 32b/15,

yapışmağı یاپشمنی 99b/8, yapıları یاپولری 114b/4, yarisin یارسین 83b/2, yarusin یاروسین 83b/2, yarılıcağ یاریلیچق 15b/14, yarmağdur یارمقدر 40a/3, yatsu namāzı یاتسو نمازی 50b/2, yaykamağdur یایقمقدر 40a/2, yaylağ ییلاق 101b/6, yaylım یایلم 142b/9, yazı یازی 17a/12, yazılı یازیلی 122b/17.

Sürekli Elif (l) ile yazılanlar

baş kelimesinde iç sesteki “a” ünlüsü metinde tek yerde بش 28a/14 şeklinde yazılırken diğer yerlerde elif (l) harfi gösterilerek yazılmıştır. Ayrıca *yaya başları* یایاباشیلری 60b/9 yazımında iç seste “a” ünlüsünün medli yazımı dikkat çekmektedir.

kalk- eyleminde iç seste “a” ünlüsünün yazımında elif (l) harfi kullanılmıştır; *kalğan* قالقان 107b/9, *kalğduğda* قالقدقده 42b/2, *kalğarlar* قالقرلر 49a/17.

İç seste “a” ünlüsünün elif (l) ile gösterildiği diğer örnekler şunlardır;

ağşam اخشام 90a/12, ocağdur اوجاغیدر 98b/1, otağ اوتاغ 145a/10, otağa اوطاغه 63b/16, otağlarınuñ اوطاقرلرینک 60b/7, oturağ اوتراق 33a/17, babaları بابالری 19b/8, bal بال 97b/13, balıq بالیق 76b/10, balıqçın بالقچین 111a/9, baltalar بالته لر 48a/9, birağup براغوب 24b/17, bıçağ بچاق 42a/9, bıçaqları بچاقلری 42a/10, burada بوراده 70b/2, buradan بورادن 67b/5, çağırur چاغرر 89a/2, çağşır چاغشیر 42a/6, çağ چاق 121a/5, çavuşى چاوشى 88b/13, yeñiçeri چورواچیلردن 132b/15, çorvacılardan چورواچیلرک 37a/4, çorvacısını چورواچسنى 102a/6, çorvacılığı چورواچلغى 136b/3, dağ داغ 55b/13, dağları داغلری 55b/14, *dal nümunesi* دال نمونه سی 117b/17, deliğanlılar دللى قانلى لر 52a/4, deliğanlılara دللى قانلى لره 52a/7, deliğanlular دللى قانلولر 51b/6, delüğanlular دلو قانلولر 87a/10, dolaşub دولاشوب 99b/3, dolaşılır دولاشیلور 50b/7, qanad قناد 37b/8, qanca قانجه 48a/8, qatdılar قاتدیلر 109b/3, qatmağa قاتمغه 130a/15, qavağ قواغ 66a/15, qayığın قایغین 59b/11, qayıqçılar قایقچیلر 59b/11, qonağ قوناق 63b/14, qulağın قولاغن 59a/7, kuşaklılar قوشاقلیلر 55b/11, lazlaruñ لازلرک 16a/6, paşalaruñ پاشالرک 92a/6, şağ صاغ 33a/16, şağal صقال 36b/16, şağınalar صاقنه لر 72a/11, şancaqları سناقلری 83a/17, şaplama صاپلمه 115a/8, şar صار 35a/9, şarmağa صارمغه 35a/9, şarınmağ صارنمق 46b/13, şarı صارى 5a/14, şarıqla صارقله 102b/6, şarıqlı صارقلی 26a/4, sopraman صوپره مان 47a/15, sürşadlarını سورصادلرینی 64a/3, sürşat سورصات 64a/2, tağda طاغده 10a/16, tağar طقسانه 135b/8, tağınur طاقتور 31a/16, taş طاش 33b/7, toprak طبراق 21b/2, toqsana طقسانه 69b/13, vardur واردر 55a/5, varduğında واردوغنده 125b/14, varıldıuğı واردوغى 19a/13, yağ یاغ 97b/13, yalnız یالیکوز 50b/8, yalnız یالکز 81a/7, yamağ یماق 33b/12, yanı یانى 52a/3, yapuğ یاپوق 76a/17, yarisin یارسین 83b/2, yarın یارین 114a/7, yasağcı یساقچی 51a/6, yatup

kalıklar 49a/17, ياتوب قالقارلر 41b/14, yay یای 104a/3, yazdurup یازدروب 7a/10, yazdırmazlar یازدیرمز لر 120b/6, yazıldıqda یازلدقده 139a/4, yazuya یازویه 19b/6, yoldaşdan یولداشدن 43a/3.

Aynı sözcüğün farklı şekilde yazıldığı örnekler de vardır;

bayrağı بیراگی 132a/10, bayraklarını بیراقلرینی 106a/8.

yanaşır یانه شیر 90a/6, yanaşirlar یان شیرلر 99b/11.

yazacağ yazه جق 122a/12, yazanlaruñ یازانلرک 121a/14.

yazarlar یازارلر 118a/6, yazarlar یازرلر 120b/12.

Metinde iç seste “a” ünlüsünün bulunduğu kimi sözcüklerin hem elif (l) harfi kullanılarak hem de kullanılmadan yazıldığı tespit edilmiştir. Bu tür sözcüklere örnekler aşağıda gösterilmiştir;

ayağ sözcüğü metinde tek bir yerde ayağına ایغینه 38a/9 şeklinde elifsiz olarak yazılırken, geçtiği diğer bütün yerlerde elif (l) ile yazılmıştır; ayağına ایاغنه 35a/8.

başka sözcüğü metnin genelinde باشقه şeklinde yazılırken 28b/16, 30b/6, 30b/9, 54a/1, 67a/5, 78b/10, 79a/1, 82a/13, 100b/5, 133a/17, 148a/5’de بشقه şeklinde yazılmıştır.

başla- eylemi başlayıcağ باشلايچق 54b/1 yazımında elif (l) kullanılmadan yazılmış, diğer yazımlarında ise elif (l) kullanılmıştır: başladıqda باشلدقده 64a/7.

biraz برز 32b/11, 117a/11’de elif (l) kullanılmadan, metnin genelinde ise براز şeklinde yazılmıştır.

dağı sözcüğü 43b/12, 49a/3, 78b/7 ve 81a/11’de داخی biçiminde elif (l) ile yazılırken diğer yerlerde دخی biçiminde yazılmıştır.

kal- eylemi metinde kalacağın قلاجغین 74a/10, kalan قان 2b/13, 31b/9, kalana قلنه 22a/14, kalandandur قلندندر 131a/7, kalanı قلانی 48b/7, 88a/4, 93a/5, kalanın قانن 26a/6, 67b/3, 87a/1, kalanına قلاننه 141b/12, kalanlardan قانلردن 58a/5 yazımlarında iç sesteki “a” ünlüsünün yazımında elif (l) gösterilmemiştir. Aşağıda geçen kelimelerde ise iç sesteki “a” ünlüsü bazen elif (l) ile gösterilmiş, bazen de elif (l) ile gösterilmemiştir;

kalınmışdur قالممشدر 19a/7, 25a/3, kalınmışdur قالممشدر 67a/12, 142a/14, 142a/16, kalınmışdur قالممشدر 101a/3, kalınmışdur قالممشدر 55a/6, kalınmışdur قالممشدر 31b/13, 58a/11, kalınmaz قالمز 68b/10, kalınmaz قالمز 127a/1, kalınmışdur قالممشدر 17a/6, kalınmışdur قالممشدر 56a/17, kalırsa قالورسه 69a/10, kalırsa قالورسه 114b/8, 131a/8.

Diğer örneklerde iç seste “a” elif (ا) ile gösterilmiştir;

qala gelmişdür قاله كمشدر 56a/9, qaldı قالرى 95b/2, qaldum قالددم 127a/5, qalmaق قالمق 5b/11.

qaldır- eylemi qaldırurlar قالدیررلر 41b/14, qalmaya قلمیه 139b/7 yazımlarında elif (ا) harfi kullanılmadan, qaldırup قالدیروب 55b/9, qalmayalar قالمیلر 140b/12, qaldırmaq قالدیرمق 88a/17 örneklerinde ise elif (ا) kullanılarak yazılmıştır. Ayrıca qaldurup قالدورب 78b/2 ve qalınmışdur قالنمشدر 102a/16 örneklerinde de elif (ا) harfi kullanılmıştır.

qara metinde hem 34a/7, 42a/6, 88a/11’de قاره şeklinde ünlü gösterilmeden yazıldığı yerler dışında 45a/6’da قاره şeklinde ünlü gösterilerek yazılmıştır.

qarış- eyleminin qarışmamaktadır قارشمقدر 96b/15, qarışmaz قارشمز 28b/13, 91b/14, el qarışur ال قارشور 134b/17 yazılışlarının yanı sıra, qarışa قارشه 126a/13, qarışmaz قارشمز 86b/11, 97a/11, 116b/3, 131a/12, qarışmaduğı قارشمدوغی 86b/10, qarışmamak قارشممق 96b/16, qarışurlar قارشورلر 86b/11, qarışup قارشوب 138a/4, qarışur قارشور 135a/8, qarışmaya قارشمیه 132b/5, 132b/6 yazılışları bulunmaktadır.

qatı 132b/7’de قاتی diğer geçtiği yerlerde قتی biçiminde yazılmıştır.

qullan- eylemi qullanurlar قولانرلر 6b/2 örneğinde “a” ünlüsü elifle (ا) gösterilirken qullana قوللنه 118a/11 ve qullandugından قوللندوغیندن 113a/6 örneklerinde “a” ünlüsü elifle (ا) gösterilmemiştir.

şat- eylemi şatar صتر 95a/17 yazımında elifsiz olarak yazılmış, diğer yazımlarda ise elif (ا) ile yazılmıştır; şatarlar صاترلر 94a/16, şatmayalar صاتمیه لر 87a/13.

yayan yazımında بیان 95b/1 biçiminde iç seste “a” ünlüsü yazılmamıştır. Geri kalan örneklerde ise بیان 78a/6 şeklinde iç seste elif (ا) harfinin yazıldığı saptanmıştır. Ayrıca *yayanca* sözcüğü یایانجه 98b/8 biçiminde yazılmıştır.

yoqlama sözcüğünde elif (ا) tek örnekte yazılmıştır. yoqlama یوقلامه 10b/5. Diğer örneklerde iç seste “a” ünlüsünün elif (ا) ile yazılmadığı görülmektedir; yoqlama aqçası یوقلمه اقجه سی 12b/12, 18b/7, yoqlamaları یوقلمه لری 8a/4, yoqlamaların یوقلملرین 18b/9.

Aynı şekilde *yoqla*- eyleminde iç seste elif (ا) harfinin yazıldığı örnekler;

yoqlamak یوقلامق 17a/9, yoqlar یوقلار 134a/6, yoqlarlar یوقلارلر 115a/3. Diğer örneklerde elif (ا) kullanılmamıştır.

yoqlamak يوقلمق 124b/14, 133a/16, yoqlayup يوقليوب 1b/7, yoqlamayup يوقلميوب 19a/1, yoqlayalar يوقليار 13a/15, yoqlarlar idi يوقلرلايدى 126b/1, 2, yoqlarlar يوقلرلر 124b/15.

yoqlan- eyleminde ise yoqlanmağla يوقلانمغله 61b/17, yoqlanmaq يوقلانمق 13a/16, yoqlanması يوقلانمىسى 13a/14, 74a/6, 112b/7, yoqlanurlar يوقلانورلر 61b/15 yazımında iç seste “a” ünlüsü elif (l) harfi ile yazılmıştır.

yuqarı sözcüğü yuqarıda يوقاريدە 12b/14, يوقارده 111b/9 örneklerinde iç seste “a” ünlüsü elif (l) harfi ile yazılmıştır.

yuqaru sözcüğü ise yuqaruda يوقاروده 31b/17, 116a/12, 118b/8, يوقاروده 130b/6, yuqarudur يوقارودر 98b/4, 100a/1 örneklerinde elifle (l) yazılmıştır. Diğer örneklerde ise iç seste “a” gösterilmemiştir; yuqaru يوقرو 127b/3, yuqaruda يوقروده 29b/1, 96b/2, 131a/11, 132b/5, yuqarudur يوقرودر 102b/1, yuqarusı يوقروسى 127b/11, 127b/12.

İç seste “a” ünlüsünün hem elif (l) harfi kullanılarak hem de kullanılmadan yazımıyla ilgili diğer örnekler şunlardır;

aşağa اشاغه 90b/17, aşağı اشغه 102b/2.

aşağıda اشاغيده 8a/5, aşağıda اشغيده 53b/8.

oğlanlara اوغلانلره 12b/1, oğlanlara اوغلنلره 30a/12.

bağlamak باغلمق 42a/7, bağlayup باغليوب 37b/6.

bağlandığı باغلندوغي 11b/13, bağlanduğda باغلندوقده 16b/2.

bakmazlar باقمزله 87b/12, bakup بقوب 100b/7.

dolama دولامه 103b/16, dolama دولمه 42a/8, dolamaları دولمه لري 103b/15, 103b/16.

bir kaç برقاچ 30b/8, bir kaç برقاچ 53b/15, kaçınıcı قاچنچى 84b/6, kaçınıcıلدور قچنجیلردر 122a/12, kaçınıcıدا قچنجيده 11b/17, kaçınıcıدا قاچنچيده 108b/12.

kaçan قچن 18b/12, kaçmasun قاچمسون 20b/16, kaçmağa قاچمغه 7b/13, kaçarlar قاچرلر 65a/5.

kuşanmak قوشنمق 42a/6, kuşanmışdur قوشانمشدر 35a/13, kuşanurlar قوشانرلر 76b/15, kuşandurduğda قوشاندردوقده 35a/13.

şaklayalar صاقليله لر 18a/8, şaklarlar صاقلرلر 60a/12, şaklayup صاقليوب 67b/1.

şaldı صالدي 147b/15, şalı vermedi صليويرمدي 114a/13.

şavarlar صاورلر 82a/9, şavarlar صاورلر 94a/16.

şayan صيان 28b/2, şaymağa صايمغه 81a/12, şayılır صاييلور 60a/6.

şolak başılara صولق باشيلره 8b/5, şolak başınun صولاق باشنك 68a/1.

şolaklar صولقلار 3b/15, şolaklar صولقلر 59b/3, 68a/2.

şolaqlara 60a/8, şolaqlara 60a/9.
 şolaqlardan 104b/17, şolaqların 59b/11.
 şolaqlıq 52b/13, şolaqlıqdan 53a/5, şolaqlıqda 105b/4,
 şolaqlıqdur 50a/8.
 taşıdukların 33b/8, taşımak 42a/9.
 toğan 100a/17, toğanlara 100a/15, toğancılardan 100b/6.
 toğancılar 101a/3, toğan 100b/7.
 yaqarlar 48b/6, yaqmağa 96b/11, yaqub 14b/6, yaqub 51b/2,
 yaqasın 21b/9, yaqa aqçası 33b/3, yaqa aqçası 105b/6,
 yaqalılardan 75a/9,
 yapacağın 63a/2, yapar 62b/8, yapduqdan 84b/4; yapdurub 36a/11, yapdırmaqdur 94a/7, yapılduqda 62b/14
 yaramaz 32b/12, yarar 80b/3, yaraya 143b/6, yararlıq 3a/7
 yardım 10a/10, yardım 44a/4, 44a/10
 yarımşar 2b/15, 45b/11, 46a/5, yarımşar 67b/7, 67b/10, 68a/9, 68a/11,
 136a/11,
 yaya 35b/9, yayalar 144a/12, yayanuñ 29b/7, yaya 26b/16, 83a/13,
 83a/16, 83b/1, 83b/7, yayalar 83a/13, yayaları 83a/10.

he (ه) harfiyle yazım

İç seste “a” ünlüsü bazı sözcüklerin yazımında he (ه) harfi ile gösterilmiştir;

azacuk 17a/13.

boyanur 11a/14, boyanur 11a/13

Ünlü gösterilmeden yazım

İç seste “a” ünlüsü aşağıdaki örneklerde gösterildiği gibi kimi yazımlarda ünlü gösterilmeden yazılmıştır;

қаpa- eyleminin қапарлар idi 71b/8, қаpamağa 21a/8, yahni қапан 40b/6, 114a/6, қапанmaqdur 97b/5, қапанmaz 71b/11, қапанup 71b/11 gibi ünlü gösterilmeden yazılan örnekleri bulunmaktadır.

қаpu yazımında “a” ünlüsü harf ile gösterilmemiştir; 3b/10, қаpucı 21a/9, қаpucılık 127b/15.

İç seste “a” ünlüsünün herhangi bir harfle gösterilmeden yazıldığı örnekler:

اغردیلور 19a/11, اغردلمق 61b/2, اغرده میورلر 23b/10, الچاق الحق 12a/16, انجق 23a/5, اندن 49b/13, انلر 4b/12, azalmağla 43b/4, uzatmamak 97a/15, bağılursa 142a/2, baña 15b/13, başamazlar 87b/5, bolay ki بولیکى 125b/15, qanda قنده 44b/16, qandan قندن 121b/16, qanğı قنغى 3a/9, qanğı 79a/10, qarşu قرشو 64b/5, qollandugı قولندوغى 36b/14, qulaqlama قولچلمه 41b/12, qullandurmaق قولندرمق 115b/1, qullandirmamaق قولندیرممق 61b/11, qullanulup قوللنولوب 141b/2, şaqa başı صقه باشى 93a/15, saña سکه 114a/2, şaşson صرماشق قوللغى 88a/11, şapdırmazlar صپدیرمزلر 98b/15, şarmaşık qullugı 94b/6, tarla etmişlerdür ترلاتمشلردر 81b/16, taşra طشره 33a/6, taşrada طشرده 57a/7, toğramacı başı طوغره مجى باشى 77a/16, yağmurлық 22b/5, yaqın یقین 76b/17, yaña 108a/2.

İç Seste Medli

arasında 2b/14, taqınurlar idi طاقنورلرایدی 37a/16; yaya başıları یایاباشیلری 60b/9.

1.1.1.3 Son Seste

Elif (ا) İle Yazım

Metinde ağa اغا, ağalık اغالیق sözcüğü sürekli olarak elif (ا) ile yazılmıştır. Ayrıca son seste “a” ünlüsünün elif (ا) harfi ile yazıldığı diğer örnekler şunlardır;

ana انا 18a/11, aña اكا 18a/16, arada اراده 30b/4, atası اتاسى 121b/14, baba yigit بابايکت 88b/3, baña 15b/13, bura بوراده 70b/2, donanma دوننما 31b/3, oradan اورادن 141b/17, paşa پاشا 92a/6, saña سکا 125b/16, tarla etmişlerdür ترلاتمشلردر 81b/16, yaña 108a/2, yaya یایا 35b/9, yuva یووا 109b/10.

He (ه) İle Yazım

Son seste “a” ünlüsü kimi sözcüklerde he (ه) ile yazılmıştır.

aqça sözcüğü aqçada اقچه 11a/15, aqçadan اقچدن 33a/15, aqçadur اقچدر 83a/4, aqçaya اقچه 12a/8, 19b/9, 43b/8, 60a/16, 63a/9, 66a/4, 66b/16, 66b/17, 67a/2, 69b/13, 108b/5, 119a/2, aqçayadur اقچه در 69a/15 örneklerinde son seste “a” harfi yazılmamıştır.

Sözcük aqça اقچه 5b/3, aqçadan اقچه دن 140b/10, aqçadur اقچه در 8b/12, aqçalar اقچه لر 70b/5, aqçaları اقچه لری 46b/3, aqçaların اقچه لرین 119a/4, aqçalı اقچه لی 33b/17, aqçası

51b/8 اقجه سيز 86b/13, اقجه سنى 16b/13, اقجه سين 33b/11, اقجه سى
 örneklerinde görüldüğü gibi son seste “a” ünlüsü he (ه) harfi ile yazılmıştır.

oda sözcüğünde son sesteki “a” ünlüsü genellikle he (ه) ile yazılmıştır. Ama ek aldığı kimi durumlarda bu sesin yazılmadığı görülmektedir.

oda 6a/8, odadan 5b/11, odadan 85b/16, odasında 22a/10, odasında 85b/17.

Ayrıca arpalık 51a/10, arpalık 82b/6, yoqlama 10b/5, yoqlamaların 18b/9 örneklerinde de son seste “a” ünlüsünün hem he (ه) ile yazıldığı hem de yazılmadığı görülmektedir.

Son seste “a” ünlüsünün yazımında he (ه) harfinin kullanıldığı örnekler aşağıdadır;

andadur 21a/2, arqası 127a/5, 127a/8, arpa 63b/15, aşğa 27b/8, balta 49b/10, başqa 25a/2, boyama 11a/14, dolama 42a/8, fodla 2b/15, fodula 23a/2, kışa 42a/7, qocalarına 106b/15, qıqa 41a/13, qulaqlama 41b/12, şaqa başı 93a/15, şaplama 79b/3, şıkma 102b/6, şıra 37b/15, şonra 4b/8, şamğa olmaq 94b/6, taşra 15b/15, torba 2b/4, tura 68b/2, uçurma 100a/15, yaqa 48a/2, yoqsa 77b/11, yoqsa 106a/17, yolca 93b/12.

Hem elif (ل) hem he (ه) ile yazılan

Metinde kimi sözcüklerin hem he(ه) harfi hem elif (ل) harfi ile yazıldığı tespit edilmiştir.

orta sözcüğü metnin genelinde he (ه) ile yazılırken ek aldığı kimi durumda elif (ل) ile yazıldığı göze çarpmaktadır;

orta 16a/12, ortasına 27a/15.

ortadan 128b/17, ortasına 27b/2, ortalıq 17a/14.

turna sözcüğünün yazımında da her iki harfin kullanıldığı görülmektedir.

turna 27b/11, turna teli 31a/16, turna teli 37b/5, turnacı başı 3a/17, turnacı başı 27b/4.

Yazım Yanlışları

çorvacı 73b/11, aramızda 110a/7, deveci 141b/5,

Eklerde Yazım

Metnin genelinde “çıkar-“ eyleminde iç ses “-a-” elif (ا) ile yazılırken çıkardıklarında چقردقلرنده 2b/9 ve çıkarurlر چقررلر 45a/12 örneklerinde ses yazılmamıştır.

Eklerde “a” ünlüsünün yazımına ait örnekler aşağıdadır:

çoğaldılar چوغالديلر 54a/13, çoğalmağla چوغلماغلا 120a/4.

şoqarlar سوقرلر 104a/1.

şolaq صولاقلدر 50a/8, şolaqlara صولاقلره 60a/9, şolaqlıqdur صولاقلیقدور 50a/8.

varan وارن 32b/3, varan وارن 98a/4.

yazılan يازیلان 9a/12, yazılan يازیلان 29b/13.

geçenüñ كچه نك 29b/4, كچينك 74a/6.

gelecek كلجك 88a/4, كله جك 90a/9.

gelen كلن 17a/15, كلان 12a/13.

geleni كلنی 119a/2, كله نی 90a/12.

gelmemesine كلمامسنه 43a/1, كلممسنه 68b/16.

gelmemişdür كلمامشدر 13b/12, كلممشدر 56a/8.

1.1.2. e Ünlüsünün Yazımı

1.1.2.1. Ön Seste

Elif (ا) İle Yazım

Ön seste “e” ünlüsünün elif (ا) ile yazımına örnekler şunlardır;

efendi افندی 8a/8, eğlendirmeyüp اکلندیرمیوب 69b/2, egridür اکریدر 37a/3, ekşeri اکتری 113a/9, eksüklerin اکلکترین 60a/14, elden الدن 45a/9, elli اللی 26a/8, eñ اك 43b/7, ergenden اسکیدر 103a/11, ergenlikdür ارکلکدر 38a/5, erlik ارلک 36b/11, eser اسر 22a/10, eskidür اسکیدر 38b/1, eskicilik اسکيجيلک 64a/15, eskiligi لیکي 89b/1, eslemeyüp اسلمیوب 140a/10, eşer اتمکچي 74b/8, etde اتده 69a/15, etekli اتکلی 59b/4, etmekleri اتمکلری 28b/2, etmekçi başı اتمکچي باشی 26a/7, evinde اونده 85b/1, evlenmek اولنمک 38b/12, evlendürmeyeler اولندرمیلر 139b/17, evlilerden اولیلردن 39a/3, eyle ایله 32b/3, eylemeyeler ایلمیه لر 9a/9, eyüsin ایوسن 87a/3, ezüp ازوب 108a/11.

1.1.2.2. İç Seste

Elif (ا) İle Yazım

kiler كيلار 133b/14.

seksen yazımı metinde سڪسان şeklinde iken seksener سڪسنر 18b/7, 115b/17, 116b/13, 144a/14 şeklinde yazılmıştır.

He (ه) İle Yazım

ödenür اوده نور 43a/16, ögrede اوكره ده 50a/15, gözedeler كوزه ده لر 21a/10, seküp سه 100b/10

He (ه) harfinin kimi zaman yazılıp kimi zaman yazılmadığı kelimeler:

ögren- eyleminde öğrenür اوكره نور 120b/4, öğrenه اوكره نه 109b/16 yazımlarında iç seste he (ه) harfi kullanılırken, bazı yazımlarında ses gösterilmemiştir; öğrenه اوكره نه 7a/9, öğren اوكرن 114a/10.

beñze- eylemi beñzemez بكزه مز 17a/2 ve بكمز 99b/12 yazımında iç seste “e” ünlüsünün iki farklı yazımı tespit edilmiştir. Ayrıca beñzer بکزر 10b/17 yazımı da bulunmaktadır.

deveci iki yerde ده وه جى 91a/6, 99a/3 şeklinde iç seste he (ه) ile yazılmıştır. Diğer yazımlarda ses gösterilmemiştir; deveci دوجى 99a/5.

düzel- eylemi metinde tek bir yerde iç seste he (ه) harfi ile yazılmıştır; düzelür دوزه لور 129b/9. Diğer yazımlarda ses yazılmamıştır; düzelmez دوزلمز 126b/3.

düzen sözcüğü düzeni yazımında iç seste he (ه) harfi ile yazılmıştır; دوزه نى 43a/13, 14. Diğer yazımlarında ise iç seste “e” gösterilmemiştir.

gönder- eyleminin gönderüp كونده رب 94a/12, gönderürler ررلر كونده 4b/5 yazımlarında iç seste “e” gösterilmiştir. Diğer yazımlarda ise gösterilmemiştir.

gözedil- eylemi, gözedilmeden كوزه دلمدن 26a/16, gözedilmesi كوزدلمسى 32b/4 biçiminde yazılmıştır.

Ünlü Gösterilmeden Yazım

Aşağıdaki sözcüklerde iç sesteki “e” ünlüsünün gösterilmeden yazıldığı tespit edilmiştir;

efendi افندي 116a/3, eğlendirmeyüp اكلنديرميوب 68b/5, ekşer اكثر 32a/13, emekdür 52b/15, ergen ارکن 25b/16, erken ایرکن 42a/17, eser اسر 22a/10, etekli اتکلى 59b/4, etmek اتمک 44a/6, etmekci باشى 26a/7, evlenmek اولنمک 38b/12, içerü ایچرو

Son seste “-e” ünlüsü kimi sözcüklerde he (ه) ile gösterilirken kimi yerde de ünlü gösterilmeden yazılmıştır.

He (ه) İle Yazım

beşe 6b/17, bile 49a/12, birle 36a/9, bölmeleri بولمه لري 107b/10, böyledür 50b/12, cizmeciler جيزمه جيلر 77a/14, dedemüz دده مز 21b/4, dikme ديكمه 11a/14, dizge 42a/7, düzme دوزمه 130b/14, eyledür ايله در 5b/11, gècesi سی كيجه 39a/9, geveze-ħor كوزه خور 10b/2, hele هله 47b/14, ile ايله 4b/4, ince انجه 104a/5, işde اشد 76a/6, köse كوسه 104b/3, nesne نسنه 18a/3, nicesi سی نيجه 48a/12, söyle سويله 63a/1, süpürge سپوركه 31a/15, şöyle شويله 11a/4, yine ينه 20b/7, ötesi اوته سی 25b/8, Türkçe توركه 7a/8, üzeredür اوزره در 8a/3.

göre sözcüğü 11a/11’de كوره şeklinde iken 57a/15 ve 128a/13’te كور şeklinde eksik yazılmıştır.

Kimi yerde gösterilip kimi yerde gösterilmeyenler

eyle- eylemi eyleseler ايله سلر 87a/9, eylese ايله سه 91b/7 ve eyle ايله 125a/10 yazımlarında son seste “e” ünlüsü he (ه) ile yazılmıştır. Bazı yazımlarda ise “e” sesinin yazılmadığı görülmektedir; eyledüklerine ايلدكلرينه 138a/9.

iste- eylemi iste استه 110a/5 ve istesin سين استه 96b/9 yazılışlarında son seste “e” ünlüsü gösterilmiştir. Bazı yazımlarda söz konusu sesin gösterilmediği görülmektedir; isteye استيه 112a/3.

işle- eylemi yalnızca işlesün اشله سون 64b/6 yazımında “e” sesi he (ه) harfi gösterilerek yazılmıştır.

deve sözcüğü metinde deve دوه 59b/8, develerini دوه لريني 59b/9 ve devede ده 132b/3 yazımında son sesteki “e” sesi gösterilirken, deveye دويه 97b/2’de son ses gösterilmemiş ve devede دوده 59a/7’de harekeli olarak yazılmıştır. Ayrıca devecilerden دوجيلردن 95a/12’de son sesteki “e” gösterilmemiş diğer yazımlarında ise son ses he (ه) harfi ile yazılmıştır.

ne 2a/16 ve 58b/7’de نه şeklinde yazılırken, ne kadar نقدر 145a/17, ne güne نگونه 4a/7, ne vechle نوجهله 4a/17, ne denlü ندكلو 135a/11, neler نلر 87a/10, nesine نسينه 96b/15, nereye نريه 49b/8, neydügin نيدوكن 74b/5, ve neyledüñ نيلدك 125b/17 yazımlarında “e” sesinin

gösterilmediği görülmektedir. Ayrıca nedür 138a/14 ve 139a/1'de در نه şeklinde diğer yazımlarında ise ندر şeklinde yazılmıştır.

kimesne sözcüğü kimesneler کمسنلر 4a/7, kimesnelere کمسنلره 9a/11, kimesneleri کمسنلری 40b/10, kimesneye کمسنیه 109a/2'de son ses gösterilmemiştir. Diğer yazımlarda son sesteki “-e” gösterilmiştir.

Aşağıdaki örneklerde son seste “e” ünlüsü hem he (ه) harfi ile gösterilmiş hem de gösterilmemiştir.

devşirme دوشیرمه 18a/12, devşirmeden دوشیرمه دن 129a/12, devşirmelerinde دوشیرمه لرنده 63b/3, devşirmeyi دوشیرمه 19a/12; devşirmeden دوشیرمدن 19b/14, devşirmenün دوشیرمنک 19a/7, devşirmeye دوشیرمیه 19a/7, devşirmeyem دوشیرمیم 25b/8.

dilediler دیله دیلر 14b/2, dilese دیله سه 79a/15; diledügi دلدوکی 53b/11, diledügin دیلدوکن 124a/5, diledükde دلدکده 9a/9, diledüklerine دیلدکلرینه 83a/6.

öyle اویله 14b/15, öyledür اویلدیر 30a/13.

benzemez بکزه مز 17a/2, benzer بکزر 10b/17.

degme دکمه 47b/16, degmede دکمه 16a/14.

kimse کیمسه 62a/10, kimseye کیمسیه 88a/16.

ne ise نه ایسه 65a/7, نیسه 21a/13.

Ünlü Gösterilmeden Yazım

beklerler بکلرلر 49b/3, besledükleri بسلدکلری 98a/9, derlemiş درلمش 108a/12, döşedügi کوزلیوب 105b/13, értesi ایرتسی 115b/9, eslemeyüp اسلمیوب 140a/10, gözleyüp گوزلیوب 114a/8, nereye نریه 49b/8, neyledün نیلدک 125b/17, segirdedükde سکرددکده 68b/1, izlemege ایزلمکه 102a/3.

söyle- eylemi söyle سویله 63a/1 dışında son ses gösterilmeden yazılmıştır.

1.1.3. Kapalı e (è) Ünlüsünün Yazımı

1.1.3.1. Ön Seste

Elif Ye (ای) İle Yazım

eden ایدن 1b/10, értesi ایرتسی 115b/9, etmek ایتمک 1b/12, èl söziyle ایل سوزیله 14b/1, èrmiş ایرمش 40b/13.

ét- eyleminin sadece elif ile yazıldığı da görülmektedir;

étmekle اتمكله 1b/8.

1.1.3.2. İç Seste

Ye (ي) İle Yazım

Kapalı e sesi y (ى) ile gösterilmiştir.

vèrđi ويردي 37a/12.

bêş بش ve yèđi يدي sözcükleri metinde kapalı “e” kullanılmadan yazılmıştır.

Ayrıca bazı sözcüklerin hem kapalı “e” kullanılarak hem de kullanılmadan yazıldığı saptanmıştır;

geçe كچه 5a/13, gèçe كچه 40b/17.

gèrű كرو 41b/8, gèrűde كيروده 17a/10.

yèđüđi يدوكي 39a/8, yèđükleri بيدكلى 29b/9.

yèg يك 8b/1, yègdür بيكدür 82a/8.

dèđi ديدي 6b/17, dèđiler دديلر 5a/11.

1.1.4. ı,i Ünlülerinin Yazımı

1.1.4.1. Ön Seste

İç Seste Ye (ى) İle Yazım

ıSSıSı ایستی 66a/17, içinde ایچنده 18b/11, içüp ایچوب 108a/13, içerű ایچرو 3b/10, içün ایلدوب 3b/11, iken ایکن 2a/8, iki ایكى 4b/4, ikindűden ایكندو 91b/4, ile ایله 4b/4, iledűp ایلدوب 48b/16, ilen ایلن 129b/7, ilerűde ایلروده 104a/3, ileri ایلري 93a/9, ilk ایلك 148a/2, iner اینر 85a/14, inanmazlar idi اینانمزلارایدي 126b/2, indirmezler ایندیرمزلا 97b/16, inen inen ایکن ایکن 126a/7, iri ایري 42a/10, irűcelerin ایروجلرین 16b/7, ise ایسه 9a/15, izde ایзде 5a/1, izlemege ایزلمکه 102a/3.

Elif (l) İle Yazım

iletmekle اتمكله 29a/5, incinűp انجنوب 119b/8, incűsin انجوسین 33b/14, isfinaçcılaruñ اسفیناچیلرک 29a/14, işçiler اشچلر 66a/8, işitmek اشتهك 145a/16, işlemege اشلمکه 63a/9.

Bunların dışında;

iste- eylemi isteyen ايستين 139b/15 yazımında iç seste y (ى) ile yazılmıştır. Diğer yazımlar ise iç seste y(ى)'siz yazılmıştır; isteyen استين 14a/17, istersin استرسن 38b/7.

Yine bazı örneklerde ye(ى) sesi bazen gösterilmiş ve bazen de gösterilmemiştir. Buna örnek olan kelimeler aşağıdadır;

imdi ايمدي 11a/10, imdi امدي 45a/11, 56b/15.

ince اينجه 80b/9, ince انجه 104a/5.

iş ايش 24a/11, işidür ايشيدر 123b/6.

işde اشده 76a/6, işte ايشته 32b/12.

1.1.4.2. İç Seste

Ye (ى) İle Yazım

Tek Yerde

dikme ديكمه 11a/14, dizge ديزكه 42a/7, gidermek كيدرملك 122b/10, isfinaçcılarun طويشان 29a/14, niçün نيچون 122a/5, şıkma şarıق صيقمه 102b/6, tavışan 28a/3.

Sürekli

balıq باليق 76b/10, biq بيك 6a/2, dilek ديلك 41b/8, dilekci ديلكجي 87b/9, dirliqi ديرلكي 58b/11, kırdüğundan قيردوغندن 62b/5, kiler كيلار 133b/14, şık şık صيق صيق 117a/15, şırada 21a/7, size سيزه 116b/13, yarın يارين 21b/15.

alın- eyleminde iç sesteki “ı” ünlüsü alınur الينور 86b/17, 96b/1 ve alına geldiği ألينه 74a/9 örneklerinde ye (ى) kullanarak yazılmıştır. Diğer örneklerde ise bu sesin yazılmadığı tespit edilmiştir; alınup النوب 44a/10.

añıl- eylemi añılur اڭيلور 29b/17, 93b/2’de iç seste “ı” ünlüsü ye(ى) ile yazılmıştır. Diğer yazımlarda ise yazılmadığı görülmüştür; añılmadin اڭلمدن 16a/6.

çık- eylemi çıkmak چيقمق 122b/16, çıkmayanuñ چيقيمانك 128a/4, çıkup چيقوب 41a/8, 55a/15, 105a/9, 107b/12, 121a/3 yazımlarında iç ses “ı” ye (ى) ile yazılmış, diğer yazımlarda ise bu ses gösterilmemiştir. *çıkar-* eyleminde de söz konusu “ı” sesi gösterilmemiştir; çıkaralar چقاره لر 25b/3.

gir- eyleminin girerler کررلر 61a/13, girdükde کردکده 20a/12, girmiş کرمش 10a/17 yazımlarında iç ses “i” gösterilmemiştir.

Ayrıca aşağıdaki sözcüklerin yazımında iç seste “i/i” seslerinin gösteriminde aynı sözcüğün hem y(ی) kullanılarak hem de kullanılmadan yazıldığı tespit edilmiştir;

balıkcın بالیقچین 37b/5, balıkcın بالفچین 85a/12.

bilüp بیلوب 2a/10, 12b/3, 118a/11, 147b/17, bilür بیلور 8b/1, 118a/14, 126b/5, bilürsüz بیلورسز 145b/6; bilüp بلوب 39b/13, bildüklerin بلدکلرین 9a/12.

bile بیله 64a/4, bile بله 49a/12.

bişürüp بیشورب 40b/17, bişürür بشورر 40a/14.

çevirmeye چویرمییه 113b/9, çevirmeyeler چورمیلر 37b/11.

diküp دیکوب 71a/15, dikediler دکدیلر 106a/8.

dilden دیلدن 6a/15, dillerde دللرده 113a/10.

dilediler دیله دیلر 14b/2, diledügi دلدوکی 53b/11.

gedikdür گدیکر 55a/12, gedik کدک 53b/9.

gitdükde گیتدوکه 83a/15, gitdükde گتدکده 18a/2.

qız قیز 45a/3, qız قز 131a/14.

kim کیم 85b/8, kim کم 74b/10.

niçe نیچه 92a/1, niçe نچه 16b/8, 23b/10, 130a/8.

yaqın یقین 76b/17, yaqında یقنده 124b/15.

yıqub ییقوب 6b/12, yıqanlar یقنلر 58b/12.

yıl ییل 16b/8, yılda یلده 12b/12.

yigitler ییگیتلر 39a/2, yigitler یگیتلر 39a/5.

Ünlü Gösterilmeden Yazım

Tek yerde

bağışladı باغشلدی 95a/7, bişen بشان 26b/13, bitmez بتمز 143a/13, cizmeciler جزمه جیلر 77a/14, çalışalum چالشه لوم 125a/6, çayırın چایرک 55b/17, çıplaq چبلاق 42b/2, dizerler دزرلر 68b/1, girdürmemek کردرممک 58b/6, ikindüden ایکندودن 91b/4, işitmek ایشتمک 145a/16, kılsalar قلسه لر 107a/9, kışa قصه 42a/7, kışda قشده 66b/17, pişe پیشه 81a/9, şıgmaz صغمز 60a/16, sığırtmac صغرتماج 10a/15, şırık صرق 21b/3, sıñmışdür سگمشدر 36b/9, şinik شنک 136a/11, yalın یالن 33b/7, yapışmağı یاپیشمغی 99b/8, yarım یرم 20a/12, yeşil یشل 47a/14, yıllık یللق 124b/8.

Sürekli

ağır 56a/17, altmış التمش 26a/8, birağub براغوب 24b/17, bıçak بچاق 42a/9, bildürür bildirmege بلديرمكه 126b/13, bilinür بلنور 123b/4, bindüklerinde بندكلىرنده 94a/2, biraz براز 32b/13, birle برله 35b/4, bişirmedüm بشيرمدم 66b/4, bizde بزده 32b/15, çift چفت 57b/8, çiftlikler چفتلكلر 116a/14, dibinde دبنده 66a/16, gibi كبي 86b/10, kırk قرق 6a/8, kırmızı قرمزى 132a/13, kıslamak قشلامق 14a/8, kızıl baş قزل باش 144b/17, kimesne كمسنه 87b/11, kişi كشي 121b/3, şarıqla صارقله 102b/6, sekiz سکز 5a/17, silmekdür سلمكدر 40a/2, şimdi شمدى 95a/4, yine يينه 20b/7.

1.1.4.3. Son Seste

Ye (ي) İle Yazım

Tek Yerde

aşırı اشري 7b/13, atıcılara آتیجیلره 110a/4, babalı بابالى 23a/11, borçlı بورچلى 32b/13, boslu بوسلى 104b/2, buyuruldısin بيورلدي سين 130a/11, çizmeciler جيلر 77a/14, deve کوشى 37a/9, dilekci ديلکچى 87b/9, dükeline دکلکه 143b/11, eskidükde اسکيدکده 48a/10, gerekli کرکلى 77b/8, ıssısı استیسی 66a/17, ileri ايلري 93a/9, iri ايري 42a/10, isfinaçılaruñ اسفيناقچيلرک 29a/14, kaçıldur قاجلیدر 123a/15, kangı قنغى 3a/9, kanlı قانلى 42b/14, kuru قوري 45a/8, onlı اونلى 123b/5, otakçı اوتاقچى 93a/17, şaçaklı صچاقلى 111b/11, şogancıları صوغانچى 55a/3, süprinti سوپرنتي 113b/12, tavuğcılaruñ طاوقچيلرک 29a/15, topçılık طوبچيلىك 23b/14, uncıları اونچيلرى 55a/5, üzengi اوزنكى 99b/7, yarısın يارسين 83b/2, tuna yalısından يالسندن 82b/7, yazı يازي 17a/12.

Sürekli

anı 18a/11, aşçıdur اشچيدر 40a/14, aşçı başى باشي 20b/1, aşçılık اشچيلىق 40a/8, atlı اتلى 67b/12, avcılar اوجيلر 59b/17, avcı başى اوجي باشى 142b/4, boyly بويلى 104a/17, buçuklıdan بچقلىدن 39b/3, çekidür چکیدر 135a/11, dağı دخى 2a/14, deliğanlılara دلہ دلي قانلى لره 52a/7, deliğanlular دلہ قانلولر 51b/6, deñli دكلى 44b/13, derinti درنتى 4b/12, dörtli دورتلى 39b/15, deveciler دوه جيلر 3b/3, efendisi افنديسى 62a/5, egridür اكريدر 37a/3, ellişer اللیشر 84a/14, etekli اتکلى 59b/4, etmekci başى اتمکچى باشي 26a/7, evliden اوليدن 38b/1, gedikli گدکلى 50a/3, gibidür کبيدر 30b/2, göndercileruñ گوندرجیلرک 58a/10, gücli گولى 73b/15, gümüşli كچه 59b/4, imdi ايمدي 11a/10, kaçıncılardur قچنجیلردر 122a/12, katı قتی 32b/11, keçeli كچه 61a/16, kendi كندى 76a/1, kırmızı قرمزى 132a/13, kişi كشي 69a/3, koraları قوريلري 141a/5,

ķuřaklı 57a/5, otuzlı 73a/17, 6turi 18b/4, şarı 5a/14, şarıklı 26a/4, sekizlilerin 121a/4, şimdiye ye 138a/11, toğancılar 101a/3, toğrı 63a/1, toğuzlıdan 127b/4, 6çli 39b/14, v6rgileri 55a/5, yedekcilerin 54b/7, yigirmiden 85a/2, zağarcılar 3b/1.

Son ses “ı/i”, aynı s6zc6kte hem ye (ı) harfi ile g6sterilmiş hem de g6sterilmemiştir.

aşağıda 8a/5, aşağısı 128a/3.

avcı başıdur 59b/13, şurnacı başıdur 99b/15.

gemide 26a/12, gemisin 113a/6, gemisid6r 25a/9, gemisinde 25a/15.

işçiler 66a/8, işçilerini 106a/16.

ķankı 79a/10, ķankısıdur 85b/13.

ķapucılarn 60b/10, ķapucınun 108b/12.

ķayıķçılar 92a/15, ķayıķçınun 68a/9.

odabaşıdan 41a/17, oda başınun 39a/7.

odabaşılığdan 73b/15, odabaşılığdan 12a/1.

s6rude 17b/5, s6risi 13a/16.

s6rici 11b/15, s6rici 18a/1.

tařıduķların 33b/8, tařımaķ 42a/9.

yediden 127b/5, yedinci 3b/17.

yedili 39b/6, yedili 26b/1, 45b/3, 62b/13.

yeğiden 46b/1, yeğisin 111a/17.

altı 20b/9, altıncı 3b/6, altılı 26b/1, altışar 22b/2, altışar 33a/16; altışar 47a/2.

eskid6r 38b/1, eskileri 68a/14, eskileri 104a/3; eskilerinun 126a/3, eskilerinun 133b/13, eskisi 111a/16, eskisin 31a/5; eskisin 129a/14, eskicilik 64a/15, eskilik 93a/11, 105b/3, eskilik 93a/8, eskiligi 89b/1, eskiligi 91a/11, eskiligi 98b/5.

iki 4b/4, ikiden 26b/2, ikid6r 20b/5, 88a/10, ikid6r 76b/6, ikinci 8a/10, ikisin 10a/7, 104b/1, ikisinden 50a/10, ikişere 67a/1, ikinciyi 110b/16, ikisi 26a/11, ikisi 76b/10, ikisi 99b/8, ikişer 4b/15, ikişer 11a/8.

çorvacısını چورواجسىنى 102a/6, çorvacının چورواجنىك 97b/1, çorvacısı چورواجىسى 5b/1, çorvacısı چورواجى سى 133b/8, çorvacısı چورواجسى 97a/17, çorvacısına چورواجىسنه 60a/6, çorvacısına چورواجىسنه 20b/13, çorvacılığı چورواجلىغى 104b/10, çorvacılığı چورواجلىغى 135b/16.

gerçi 77a/5'de كرجى şeklinde yazılmıştır. Diğer yazımları كرجه şeklindedir.

Harekeli Yazım

çelebiler چَلَبَلَر 61b/1, dirinti دِيرْتِي 17a/4, gemisinde كَمِسْنَدَه 53a/15, kaçıldı قاشيدي 17b/3, yukarıda يُقَارِيْدَه 12b/14.

Eklerde

aşçılık اشچىلىق 40a/8, bekçiligi بَكچىلىكى 95b/11, degin دكين 119b/12, dikilirdi دىكىليرى 99b/11, edinüp ايدىنوب 83a/9, erişüp ايريشوب 28a/4, gönderilür كوندريلور 31a/3, kesdirmeyüp كسديرمىوب 82a/5, koridur قوريدر 55a/1, şapdırmazlar صپدیرمزلر 98b/15, tutılan طوتیلان 92b/10, yanlış ياكلىش 32b/15, yapırdırmaقدur ياپدیرمقدر 94a/7, yayılım يايلىم 142b/9, yazılı يازىلى 122b/17, yedilür يديلر 102a/13, aqın اقین 12a/14, aldırmağa الدیرمغه 33a/1, bulışdırmağa كورینوب 89b/14, çağşır چاغشیر 42a/6, eglendirmeyüp اکلندیرمىوب 69b/2, görünüp كورینوب 129a/11, indirmezler ايندیرمزلر 97b/16, qaldırup قالدیروب 55b/9, vèrdirmezüz ويردیرمزز 110a/8, yalnız يالىكوز 50b/8, yazdırmayalar يازدیرمایالار 134b/13.

Yine ek yazımında aynı sözcüğe ait eklerin farklı yazımları görülmektedir;

ağalık اغالىق 75a/15, ağalık اغالق 79a/1.

ağardılır اغردیلور 23b/10, ağardılmaq اغردلمق 19a/11.

arpalık ارپه ليق 51a/10, arpalık ارپلق 82b/6.

buyurılıp بیوریلوب 68b/4, buyurulmuş بیورلمش 36a/4.

devşirme دوشیرمه 52b/1, devşirme دوشیرمه 18a/12.

düzilür دوزیلور 34a/3, düzilmişdür دوزلمشدر 117b/10.

eskiligi اسكى ليكي 89b/1, eskilik اسكلک 93a/8.

qarışur قارشور 134b/17, qarışur قارشور 135a/8.

qırılıp قریلوب 37a/17, qırılınca قرلنجه 147a/2.

ortalık اورتالىق 17a/14, ortalıqدا اورتالقه 96a/12.

yazılıp يازیلوب 23b/8, yazıldıqda يازلدقه 2b/4.

Eklerde Ünlü Gösterilmeden Yazım;

yüz aklıqları يوزاقلقاري 140a/8, aşırı اشري 7b/13, atına اتنه 76b/1, atılmaz اتلمز 111a/1, aylıkdur ايلقذر 86b/15, ayrılmaya ايرلميه 148a/11, bakılırsa بقلسه 142a/2, çekilmez چكلمز 70a/14, dögilmez دوكلمز 57a/5, eskicilik اسكيجيك 64a/15, incinüp انجنوب 119b/8, istenilmeyen استتلمين 88b/9, kalınmışdur قالنمشدر 102a/16, konıldıqda قوندقده 60b/13, odalıqlarınun اوده لقلرينك 125a/12, şarınmaq صارنمق 46b/13, şarmaşıq صرماشق 88a/11, sayılır ايش اچلوب 60a/6, süprinti سوپرنتی 113b/12, varıldığı وارلدوگی 19a/13, iş açılıp ایش اچلوب 24b/15, bozıldıqdan بوزلدقن 43a/9, bulındıqda بولندقده 76a/6, çağırur جاغر 89a/5, derinti كلنمك 95b/7, ergenlik ارکنك 23a/7, erlik ارلك 70b/13, geçinüp كچنوب 77b/14, gelinmek كلنمك 9b/12, görilmek كورلمك 57b/16, gözedilmeden كوزه دلمدن 26a/16, qayıgın قايغين 59b/11, odabaşılıq اوده باشيلىق 140a/6, oğlanlığı اوغلنلغي 23b/15, şakınalar لر صاقنه 72a/11, unudılmış اونودلمش 76a/6, taşınur طاقنور 85a/12, yalnız يالكز 133a/14, yapılmasına ياپلمسنة 62b/7, yardım يردم 10a/10, yarımşar يارمشر 46a/5, yetişüp يتشوب 49b/9.

1.1.5. o, ö Ünlülerinin Yazımı

1.1.5.1. Ön Seste

İç Seste Vav (و) İle Yazım

Tek Yerde

ot اوت 142b/13, öküz اوکوز 32a/2, ölüsin اولوسين 32b/8, öpdürüp اوپدروب 30a/10, örtmez اورتمز 32b/8, örümcekler اورمجكلر 109b/10.

Sürekli

o او 50b/8, ocaqda اوچاقده 3b/11, odadan اوده دن 5b/11, odunun اودونك 22a/3, oğlı اوغلي 12b/17, oq اوق 59b/14, oqumışcasın اوقومشجه سن 145b/7, on اون 28a/8, oradan اورادن 141b/17, ordu اوردو 62b/8, otağ اوتاغ 145a/10, otağa اوطاغه 63b/16, otaq اوطاق 14a/13, oturmaq اوتورمق 146a/5, oturaq اوتراق 33a/17, oynayalar اوينايه لر 37b/11, öbür اوبر 38a/11, ödenür اوده نور 43a/16, ögrede اوكره ده 50a/15, öğretmişdür اوكرتمشدر 110a/14, öldükde اولدكده 5b/4, ölçdügin اولجدون 64a/9, öñlerince اوكلرنجه 102b/3, ötesi اوته سي 25b/8, ötüri اوتوري 18b/4, öyle اويله 14b/15.

Ayrıca bu yazımlar dışında;

oğlan yazımında oğlan اعلان 8a/5 ve oğlanınun اعلانك 32b/6 dışındaki yazımlarda ön sesteki o ünlüsünün vav(و) ile yazıldığı tespit edilmiştir.

oğuz sözcüğünün yazımında vav (و) kullanılmamıştır; اغوز 15b/2.

orta sözcüğü orta ارته 3b/7, ortalarına ارته لرنه 27b/5, yazımları dışında vav (و) ile yazılmıştır.

otuz 3a/11'de اتوز şeklinde yazılmıştır. Diğer yazımlarında ön seste “ö” ünlüsünün vav (و) ile yazıldığı tespit edilmiştir.

öğren- eylemi öğrendün اكرندك 114a/14 yazımı dışında ön seste “ö” vav (و) ile yazılmıştır.

1.1.5.2. İç Seste

Vav (و) İle Yazım

Tek Yerde

bodur بودور 104b/2, bolay ki بوليكي 125b/15, boslı بوصلي 104b/2, boş بوش 26a/3, boyama بويامه 11a/14, boydaş بويداش 104a/17, bozup بوزب 69b/13, bozuk بوزوق 17a/14, çoban چوبان 10a/15, çoğ چوغ 130b/17, doğundi دوڭندي 35a/7, doldurdılar دولدورديلر 19a/5, don دون 39a/1, dökmekte دوكمكده 117a/9, dönüşde دونوشده 43a/14, döşedügi دوشدوكي 105b/13, düşenüp دوشنوب 132a/6, döymez دويمز 29b/5, gönderilür كوندريلور 31a/3, kocalarına قوجه لرينه 106b/15, kullandügi قولندوغي 36b/14, konıldıkdá قونلقدده 60b/13, konşuları قونشولري 60b/1, kopar قوپر 87b/9, korıdur قوريدر 55a/1, korqudub قورقودوب 143a/11, kör كور 147a/4, köşk كوشك 147b/2, şogancıları صوغانجي لري 55a/3, şoşarlar صوقرلر 104a/1, şol شول 125a/9, toğramacı başı طوغره مجى باشى 77a/16, toğru طوغرو 35b/2, toğumağa طوقمغه 46b/8, tonluk طونلق 22b/1, toğçılık طوبجىليك 23b/14, yoğurtcılaruñ يوغرتجىلر 29a/14, yolsız يولسىز 139a/16, yöninden يونندن 70a/14.

Sürekli

borcı بورجى 131a/12, boyanur بويه نور 11a/14, boyli بويلى 104a/17, bozilince بوزلنجه 75b/11, bölme بولمه 107b/13, bork بورك 34b/15, böyle بويله 19a/12, çoğaldılar چوغالدیلر 54a/13, çorvacı چورواجى 6a/11, dolama دولمه 42a/8, dolaşmazlar دولاشمزلر 50b/7, donanmada دوننماده 31b/3, döger دوگر 21a/16, fodla فودله 2b/15, gömlek كوملك 39a/1, gönderci كوندرجي 50a/2, gönlekler كوكلكر 101b/3, gönlinde كوكلنده 142a/14, göre كوره 11a/11, görilmek كورلمك 51b/15, görinüp كورينوب 129a/11, gözi كوزي 147a/4, gözedeler كوزه 21a/10, gözetdiler كوزتديلر 108a/15, gözedilmesi كوزدلمسى 32b/4, gözlemek كوزلمك 31a/7, gözlenmedin كوزلنمدن 29b/9, koymağdur قويمقدر 134a/17, kol قول 20b/11, konağ قوناق

63b/14, qorıları قوریلری 141a/5, qorqmaz قورقمز 21b/1, köse کوسه 104b/3, şaŋşon صکصون 101b/2, şol صول 146b/7, şolaq صولق 78a/16, şolaqlıq صولقلق 52b/13, şorarlar سوررلر 25b/8, şorguq سورغچ 89a/7, şoyup صویوب 52a/4, söyle سویله 63a/1, söz سوز 15b/9, şöyle شویله 132b/4, toĝan طوغان 100a/17, toĝrı طوغری 63a/1, tolar طولر 143a/14, tomruc طومرق 67a/15, toq طوب 110b/12, yogısa یوغیسه 44b/17, yoĝsa یوخسه 88b/5, yoqdur یوقدر 5b/12, yoqlama یوقلامه 10b/5, yoqlamaĝa یوقلمغه 16b/4, yoqlanmaĝa یوقلنمغه 133a/17, yoqsa یوقسه 106a/17, yol یول 39b/12, yollu یوللو 38a/16, yolca یولجه 93b/12, yoldaşa یولداشه 40b/17.

İç seste “o/ö” yazımında hem vav (و) kullanılarak hem de kullanılmadan yazılan sözcükler şunlardır;

boynın بوینن 84a/2, boyunların بیونلرین 69b/8.

bölük بولوک 50a/2, bölük بلوک 3a/12.

çok چوق 12a/12, çok چق 6a/10, 67a/8.

döndükde دوندکده 82a/17, dönüp دنوب 4b/17.

dört دورت 3a/12, dört درت 103a/13.

fodula فودوله 23a/2, 23a/14, 47a/2, fodula فودوله 23a/3.

göstermez گوسترمز 59a/7, göstermezler کسترمزler 32b/17.

qoyup قویوب 27b/12, qoyup قیوب 30a/6, koyu vèrdüklerinde ویردکلرنده 38a/1, koyu vèrmege قیو ویرمه 41a/3.

qonmasa قونمسه 107a/13, qonup قنوب 6b/11.

qorudurlar قورودرلر 51a/6, qorudurlar قورودرلر 55b/15.

qoşarlar قوشرلر 12a/17, qoşup قشوب 90a/14.

qovup قوب 110a/14, qovar قوار 42b/6, qovarlar قوارلر 18a/11.

şonradan دن صوکره 8b/11, şonra صکره 4b/8.

toabadan توربدن 129a/15, toba تربه 2b/4.

gönder- eylemi göndermek کندرمک 61b/4 örneğinde iç seste “ö” gösterilmezken, diğer yazımlarında ise iç seste “ö” vav (و) harfi kullanılarak yazılmıştır.

gör- eylemi görüp کروب 95a/1 örneğinde iç seste “ö” ünlüsü vav (و) harfi gösterilmeden yazılmıştır.

götür- eylemi götürürler کوتررلر 104a/3 ve götürmekdür کوترمکدر 102b/5 örnekleri dışında iç seste vav (و) harfinin kullanılmadığı görülmektedir.

Orta sözcüğü aşağıdaki yazımlarında iç seste vav (و) harfi yazılmıştır;

orutalarına اروتته لرینه 27b/4, orutalarına اروتلرینه 27b/7.

Vav (و) Harfinin Yazılmadığı Sözcükler

kıoyun قیون 12a/15, kıorutmaq قروتماق 50b/17, kıoyündürüp سیوندرب 48a/12, kıoqsana طقسانه 69b/13, kıoqoz طقوز 113a/7, kıopraq طبراق 21b/2.

Harekeli Yazım

götürüp گتورب 19b/4, kötürüm کتورم 33a/12.

1.1.5.3. Son Seste

şakal kıo vèrmemekdür صقال قویرممکدر 36b/16.

1.1.6. u,ü Ünlülerinin Yazımı

1.1.6.1. Ön Seste

İç Seste Vav (و) İle Yazım

Tek Yerde

ucuz اوجوز 66b/16, uçayım اوچایم 100b/10, uçurup اوچروب 100b/1, ulu اولو 66a/15, umarken اومارکن 63b/5, umulur اومولور 115a/9, uzatmamaq اوزتمماق 97a/15, üleşdürmege اولشدرمهکه 89b/5, üşenmeyüp اوşنمییوب 134a/8, üzengi اوزنکی 99b/7.

Sürekli

ucın اوجن 24b/9, uçqurın اوچقورین 24b/9, uçurma اوچورمه 100a/15, uqrında اوغرنده 17b/11, un اون 22a/15, unudılmış اونودلمش 76a/6, urmaq اورمق 41b/11, uydı اویدی 134a/7, uzun اوزون 104a/2, üçünñن اوچونک 141b/16, üst اوست 11a/12, üzere اوزره 69a/17.

Harekeli Yazım

ucı اوجی 59b/4.

1.1.6.2. İç Seste

Vav (و) İle Yazım

Tek Yerde

bodur 104b/2, buçucaq بوچوقق 26a/13, bulanup بولانوب 147b/15, bulışmaq بولشماق 85a/15, çaltar چولتار 102b/5, çürümekdedür در چورومکده 141b/3, demür دمور 22a/7, deve دوزدورب 37a/9, dükenmez دوکنمز 143a/13, dümenin دومنن 92b/3, düzdürüp دوزدورب 5a/14, düzme دوزمه 130b/14, gündüz کوندز 94a/2, güzelce کوزلجه 9a/7, kötürüm کتورم 33a/12, kulaçlama قولچلمه 41b/12, kurtulup قورتلوب 39a/15, kırı قوری 45a/8, kırutmaq قروتماق 50b/17, kışlar قوشلر 100a/16, kıtusun قوطوسین 39a/11, küsüp کوسوب 106b/15, niçün نیچون 122a/5, oğuz اغوز 15b/2, öküz اوکوز 32a/2, şuşamış صوصامش 108a/12, süprinti سوبرندی 113b/12, tırta طوره 68b/2, tız طوز 44b/5, ucuz اوجوز 66b/16, umulur اومولور 115a/9, yüksek یوکسک 147b/2.

Sürekli

altun التون 43b/10, bulnan بولنان 48b/6, burada بوراده 70b/2, buyurmişlar بیورمشلر 115a/2, buz بوز 6a/17, bütün بتون 49b/7, durdılar دوردیلر 36b/1, dutar دوتر 39a/11, düşen دوشن 23a/11, düzüp دوزب 34b/13, düzelmesi دوزلمسی 127a/15, düzen دوزن 17a/14, düzilür دوزیلور 34a/3, fodula فودوله 47a/2, furun فرون 81a/8, gedük کدوک 112a/8, gıruş غروش 69b/11, güce کوجه 97b/17, gümüşden کومشدن 36a/11, için ایچون 3b/11, kıyon قیون 41a/3, kıqa قوقه 41a/13, kıul قول 146a/5, kıulağın قولاغن 132b/3, kıullanmaq قوللنماق 141b/1, kıurarlar قورارلر 60b/8, kışaq قوشاق 75b/13, kışanmaq قوشنماق 42a/6, kıçük کوچک 25b/15, otuz اوتوز 80b/14, şuç صوج 128a/15, süpürüp سپوروب 24b/10, sürmek سورمک 4b/12, süri سوری 16b/2, tókuz طورنه 113a/7, tómrük طومرق 67a/15, tuğ طوغ 76b/6, tırmaq طورماق 49a/5, tırna طورنه 100b/10, tıtar طوتر 80a/3, uçkırın اوچقورین 24b/9, uçırma اوچورمه 100a/15, unudılmış اونودلمش 76a/6, yük یوک 117a/6, yükledüp یوکلدوب 97b/2, yünden یوکدن 37a/13, yürürken یوررکن 35a/7, yüregi یورکی 29b/5, yürüyüş یوریش 87a/9.

İç seste “u/ü” yazımında hem vav (و) kullanılarak hem de kullanılmadan yazılan sözcükler şunlardır;

buçukları بوچوقلری 26a/12, buçuk بچق 2b/17, buçukların بچوقلرین 138b/9.

bugün بکون 21b/14, bugüne بوکونه 33b/10.

buluşdırmağa بولشدیرمغه 89b/14, buluşdırmaqdur بلوشدیرمقذر 90a/13.

büyüdükte بیودکده 131a/5, büyümişdür بویمشدر 24a/7.

dükeliğe دکلکه 143b/11, dükeli düکلü 22a/4.

dürlü درلو 76a/4, dürlü 106b/13.

günde کونده 136a/10, günde 26b/14.

odun اودون 81a/11, odun 136a/12.

otura 139b/12, oturan 147b/15.

oturaq 56a/17, oturaq 64a/17.

ötürü 18b/4, ötürü 73a/1.

şorğucı 41a/15, şorğucı 91b/12.

süpürge 31a/15, süpürge 89a/7.

sürüye 12a/10, sürü 17b/1.

Türk 2b/3, Türk 9b/2.

Türkçe 7a/8, Türkçe 9a/14.

uğurdan 80a/1, uğurdan 4b/4.

yalıñuz 50b/8, yalıñuz 52a/17.

yuqarıda 12b/14, yuqarda 111b/9.

yuqaruda 29b/1, yuqaruda 116a/12,

yuva 109b/10, yuvalığı 117a/9.

Ünlü Gösterilmeden Yazım

açuq 33b/7, anuq 76b/1, büküp 133a/11, çavuş 79a/7, çubuq 57b/8, degül 82a/7, eksük 96a/9, quzu 12a/15, öbür 38a/11, örümcekler 109b/10, şundugında 108a/12, tavuqcıların 29a/15, uçurup 100b/1, yoğurtcılaruñ 29a/14.

1.1.6.3. Son Seste

Vav (و) İle Yazım

Tek Yerde

atlunuñ 34a/9, bellü 32b/11, çürümektedir 141b/3, etekli 101b/3, evlülerin 41b/3, güclü 23a/11, ikindüden 91b/4, incüsin 33b/14, irücelerin 16b/7, qonşuları 60b/1, qutusun 39a/11, quzu 12a/15, ölüsin 32b/8, şunda 100b/6, togru 35b/2, ulu 66a/15, yapıları 114b/4, yarusın 83b/2, yatsu 50b/2, yerlü 134a/10, yüzlü 14b/16.

Sürekli

berü 56a/7, çarşuda 142a/14, deliқанlular 51b/6, delüқанlular 87a/10, denlü 127a/8, dürlü 130a/8, eyü 141a/11, gedikli 78a/12,

gèrù كيرو 100a/11, içerü ايجرو 125a/1, ilerü ايلرو 38a/12, kapu قپو 108b/9, qarşu قرشو 64b/5, kendü كندو 51b/13, şu صو 114b/3, sürü سرو 17b/1, vèrgü ويركو 88a/13, yazusı يازوسى 19b/7, yollu يوللو 38a/16, yuqaru يوقرو 127b/3.

İkili Yazım

büyüdükde بيودكده 131a/5, büyümişdür بويمشدر 24a/7.

oqudirlar اوقوديرلر 124a/4, oqutmamak اوقتممق 124a/11.

oqumışcasın اوقمشجھ سن 145b/7, oqumışca اوقمشجھ 145b/4.

ordu اوردو 62b/8, orduyla اورديله 62a/16.

Aşağıdaki örneklerde son seste “u,ü” ünlüsünün gösterilmediği tesbit edilmiştir.

eyülükle ايلكله 51b/3, toqumağa طوقمغه 46b/8, yürürler يوررلر 50b/11.

Harekeli Yazım

yuqarıda يُقاريدھ 12b/14

Eklerde Yazım;

atdururlar اتردرلر 142b/8, azacuq ازھ جق 17a/13, bindürür بندرر 90a/5, bişürüp بیشورب 40b/17, bozuq بوزوق 17a/14, dartdurmayup دارتدورميوب 21b/14, doqundi دوقتندي 35a/7, doldurdilar دولدورديلر 19a/5, dönüşde دونوشده 43a/14, gelüri گلوري 85b/6, getüre كتوره 134b/10, qaldurup قالدورب 78b/2, qorqudup قورقودوب 143a/11, qorudurlar قورودرلر 51a/6, öpdürüp اوپدروب 30a/10, şatun صاتون 42a/11, söyündürür سيونددر 49b/12, vèrülir ويرولير 146b/7, yapuq ياپوق 76a/17, yaturup ياتروب 41b/14, yetişdürmek يتشدرمك 32a/12.

Aşağıdaki eklerde aynı sözcükteki eklerin farklı yazımları şunlardır;

artuq ارتوق 15a/3, artuq ارتق 60a/12, 60a/13, 62a/16.

bildürüp بلدورب 62b/13, bildürür بلدرر 49a/12.

bölük بلوک 3a/12, bölük بولک 75b/9, 77b/13, 92b/8, bölügi بلوکی 49b/1, bölügi بولکی 6a/9.

uzun اوزون 104a/2, uzun اوزن 59b/3.

vèrdürüp ويردورب 11b/4, vèrdürmemek ويردرممك 48a/1.

yapdurup ياپدورب 36a/11, yapdurup ياپدرب 108b/17.

yazdurup يازدورب 134a/3, yazdurup يازدروب 7a/10.

Harekeli Yazım

dükelü دُوکَلُو 22a/4.

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

1.2.1. p Ünsüzünün Yazımı

1.2.1.1. Ön Seste

paşlanup پاښلنوب 141b/3, paşa پاشا 125a/12, penayir پناير 97b/13, pişe پشه 81a/9.

beklemek بکلمک 49b/5, 88b/4, beklemek بکلمک 31a/17, 31b/8, 97a/8, beklemekdür در بکلمک 52a/10, beklemekdür در بکلمک 50b/13.

bekletmezler بکلتمز لر 31b/9, bekledürler بکلدر لر 71b/17.

1.2.1.2. İç Seste

Tek Yerde

çıplak چپلاق 42b/2, kıpar قوپر 87b/9, öpdürüp اوپدروب 30a/10, şapdırmazlar صیدیرمز لر 98b/15, yapışmağı یاپیشمغی 99b/8, yapıları یابولری 114b/4, yapuq یاپوق 76a/17.

süprinti سوبرنتی 113b/12, topçılık طوبجیلک 23b/14 yazımlarında iç ses “p” (ب) harfi ile yazılmıştır.

Sürekli

arpa ارپه 63b/15, kıpamağa قپامغه 21a/8, kıpanmaz قپانمز 71b/11, kıpu قپو 108b/9, şaplama صاپلمه 79b/3, süpürüp سپوروب 24b/10, süpürge سپورکه 37a/13, yapdurup یاپدورب 36a/11, yapılduğda یاپلددقه 62b/14.

toprak sözcüğünde iç ses “p” hem (ب) hem de (پ) harfi ile yazılmıştır: toprak طبراق 33b/8, toprak طبراق 21b/2.

1.2.1.3. Son Seste

hep هب 120a/17, kıpar قوپر 87b/9, şop طوب 110b/12, şop hane طوبخانه 101b/6, yapar یاپر 62b/8.

Ayrıca metinde zarf-fiil olan “-Up” eki (ب) ile yazılmış ama “p” olarak okunmuştur; dardurmayup دارتدورمیوب 21b/14, olup اولوب 2a/3, yapup یاپوب 3b/10.

1.2.2. ç Ünsüzünün Yazımı

1.2.2.1. Ön Seste

Tek Yerde

çalışalum لوم چالسه لوم 125a/6, çağların چاگرین 6b/12, çayırır چایرک 55b/17, çekilmez چلنکیرلر چلنکیرلر 70a/14, çeyrek چیرک 68a/12, çıkın چقین 96a/8, çıplak چبلاق 42b/2, çilingirler چیلنکیرلر 63b/9, çoban چوبان 10a/15, çoğ جوغ 130b/17, çultar چولتار 102b/5, çürümektedir چورومکده در 141b/3.

Sürekli

çağsır چاغشیر 42a/6, çak çاق 121a/5, çarşuda چارشوده 142a/14, çekerler چکرلر 59b/11, çeki چکی 135b/2, çevirmeye چویرمه 113b/9, çıkanu چقانوک 26a/15, çıkarmakdur چقارمقدر 86b/5, çiftlik چفتلک 11b/2, çoğaldılar چوغالدیلر 54a/13, çubuk چبوق 57b/8.

Ön seste “ç” ünsüzünün hem cim (ج) hem de çim (چ) harfi ile yazıldığı sözcükler şunlardır;

çağırır چاغرر 89a/2, 108b/13, çağırır چاغرر 89a/5.

çavuş چاوش 21a/4, baş çavuş باش چاوش 42a/4.

çift چفت 10a/9, çift چفت 28b/1.

çorvacı چورواجی 6a/11, çorvacı چورواجی 16b/3.

çok چق 6a/10, çokdur چوقدر 85b/6.

1.2.2.2. İç Seste

Tek Yerde

buçucağ بوچوق 26a/13, içüp ایچوب 108a/13, karaman قرچان 70a/7, kulaçlama قولچلمه 41b/12, niçün نیچون 122a/5, uçayım اوچایم 100b/10, uçurup اوچروب 100b/1.

Sürekli

açarlar اچرلر 135b/11, açılıp اچلوب 24b/15, açuk اچق 33b/7, bıçak بچاق 42a/9, buçuk ایچون 39b/9, geçinüp گچنوب 77b/14, geçürüp گچوروب 27b/12, içerü ایچرو 3b/10, içün ایچون 3b/11, kaçınıcı قانجی 84b/6, kaçarlar قاچرلر 65a/5, keçe کیچه 108b/17, uçkurin اوچکورین 24b/9, uçurma اوچورمه 100a/15.

İç seste “ç” ünsüzünün hem cim (ج) hem de çim (چ) harfi ile yazıldığı sözcükler şunlardır;

aķça اقه 5b/3, aķça اقه 7a/15.

balıķın بالقين 85a/12, balıķın بالقين 31a/16.

geçerler كچرلر 98a/1, geçenüñ كجه نك 29b/4.

gerçek كرجك 9b/10, gerçek كرجك 114b/16.

gerçi كرجه 47b/3, gerçi كرجى 77a/5.

içine ايچنه 75a/10, içine ايچنه 46b/12.

küçük كوجك 25b/15, küçük كوجك 139a/15.

niçe نيجه 109b/17, niçe نيجه 24b/7.

ocaķ اوچاق 3b/5, ocaķ اوچاق 7a/12.

ölçerken اولچرکن 63b/15, ölçdügin اولچدوکن 64a/9.

şuçى صوچى 21a/15, suçى صوچى 41b/7.

üçüncى اوچنجى 3a/2, üçüncى اوچنجى 70b/14.

Sürekli olarak ج harfiyle yazılanlar; aķçalı لي اقه 33b/17, aķçasız سيز اقه 129b/4, aşçı اشچى 20b/6, etmekçi başى اتمكچى باشى 26a/7, işçiler اشچلر 66a/8, kayıkçının قايقچنك 68a/9, Türkçe توركجه 7a/8.

Tek yerde geçen ve ج harfiyle yazılanlar; alçak الحق 12a/16, aşçılık اشچيلق 40a/8, bekçiligi بكچيلكى 95b/11, borçli بورچلى 32b/13, kaçlıdur قاجلیدر 123a/15, otacı اوتاقچى 93a/17, topçılık طوبچيلك 23b/14.

Ayrıca;

hoşça خوشجه 72a/9.

déyiceķ ديجك 2a/14, déyicek ديجك 7a/4, 24b/2, 145b/17, 147a/12.

gelicek كليچك 7a/1, gelicek كليچك 8a/12.

göricek كوريجك 24b/15, göricek كوريجك 13a/9.

olıcaķ اوليچق 9a/9.

yarılıcaķ ياريليجق 15b/14 yazımları bu konuya örnek olarak gösterilebilir.

1.2.2.3.Son Seste

Tek Yerde

ķılıç قلیچ 35a/12.

Sürekli

kaç قاج 3a/8,

üç اوج 2b/13, üç اوج 6a/2,

şuçdan صوچدن 42a/2, suç صوچ 128b/3.

1.2.3. s Ünsüzünün Yazımı

1.2.3.1. Sad (ص) İle Yazılan Kelimeler

Kalın ünlülü sözcüklerde sürekli sad (ص) kullanılmıştır;

1.2.3.1.1. Ön Seste

Tek Yerde

şaçaqlı صچاقلی 111b/11, şapdırmazlar صیدیرمز لر 98b/15, şarınmağ صارنمق 46b/13, şarmaşık صرماشق 88a/11, şatun almağ صاتون المق 42a/11, şayılur صایلور 60a/6, şıgmaz صغمز 60a/16, şıgırtmac صغرتماج 10a/15, şıkma صیقمه 102b/6, şırık صرق 21b/3, şogancıları صوغانجی لری 55a/3, şoqarlar صوقرلر 104a/1, şundugında صندوغنده 108a/12, şuşamış صوصامش 108a/12.

Sürekli

şağ صاغ 33a/16, şağal صقال 36b/16, şağınalar لر صاقنه لر 72a/11, şaklayalar لر صقلیه لر 18a/8, şaldı صالدى 147b/15, şaņşon صکصون 101b/2, şaplama صاپلمه 139a/12, şar صار 35a/9, şarı صارى 132a/13, şarıqla صارقله 102b/6, şatarlar صاترلر 94a/16, şavarlar صوارلر 82a/9, şayan صیان 28b/2, şıq şıq صیق صیق 117a/15, şıra صیره 121b/17, şol صول 146b/7, şolağ صولق 78a/16, şoralar صوررلر 25b/8, şorgucdur صورغوجدر 99b/17, şoyup صویوب 52a/4, şu صو 114b/3, suç صوچ 128b/3.

1.2.3.1.2. İç Seste

Tek Yerde

başamazlar بصامز لر 87b/5, boşlı بوصلی 104b/2, kışa قصه 42a/7, paşlanup پاصلنوب 141b/3, şuşamış صوصامش 108a/12, sürşat سورصات 64a/2.

Sürekli

aşarlar اصارلر 41a/3, şaņşon صکصون 101b/2.

1.2.3.2. Sin (س) İle Yazılan Kelimeler

İnce ünlülü sözcüklerde sürekli sin (س) kullanılmıştır;

1.2.3.2.1. Ön Seste

Tek Yerde

segirdüp سكردوب 38a/10, segirdedükde سكرددكده 68b/1, seküp سه كوب 100b/10, sererler idi سررلرايدي 72b/17, sevmekle سومكله 107a/4, sişmişdür سگمشدر 36b/9, süprinti سوبرندی 113b/12, sürdürmek سوردرمك 4b/14.

Sürekli

saña سكا 7b/12, sancağ سناچاق 141b/12, sekiz سکز 46b/3, seksen سكسان 41b/10, sen سن 145b/7, silmekdür سلمكدر 40a/2, siz سيز 122a/5, söyleyüp سويليوب 140a/4, söyündürmekdür سورر سوري 89a/7, sürer سورر 97b/13, süri سوري 11b/2, sürü سرو 17b/1, sürici سورجی 17a/5, sürsad سورصاد 64a/3.

şörra sözcüğü metnin tamamında صكره şeklinde yazılırken 18b/16'da سكره دن şeklinde yazılmıştır.

1.2.3.2.2. İç Seste

Tek Yerde

eser اسر 22a/10, eskidükde اسکیدکده 48a/10, eslemeyüp اسلميوب 140a/10, ıssısı استیسی 66a/17, isfinaçılارun اسفیناقچیلرک 29a/14, küsup کوسوب 106b/15, toqsana طقسانه 69b/13, varsağ وارساق 42a/9, yatsu یاتسو 50b/2, yoğsa یوڭسه 77b/11, yoğsa یوقسه 106a/17, yüksek یوکسک 147b/2.

Sürekli

besledügi بسلدوکی 102a/16, eksük اکسک 64a/7, eski اسکی 114b/14, gösterdiler گوستردیلر 63a/4, hırsız خرسيز 42b/14, ise ایسه 5a/6, istediler استدیلر 107b/1, kese کسه 21b/9, kimesne کمسنه 42a/15, kimse کمسه 62a/10, köse کوسه 104b/3, nesne نسنه 18a/3, seksen سكسان 72b/13, üst اوست 11a/12, yasağcı یساقجی 88b/10.

ekşer اکشر 32a/13 sözcüğünde iç ses “s” nin (ث) ile yazıldığı saptanmıştır.

Eklerde

aķçasız اقچه سيز 129b/4, altunsız التونسيز 69b/12, düzensiz دوزنسيز 43b/4, keçesiz كچه سيز 61a/13, yolsız يولسيز 139a/16, yünlüksiz يوكلكسيز 75b/11.

şuşamış صوصامش 108a/12.

1.2.4. t Ünsüzünün Yazımı

1.2.4.1. Ön Seste

Tı (ط) İle Kalın Sıradan Kelimelerde

Tek Yerde

taķ olup طاق اولوب 14a/10, taᄁma طمغه 94b/6, taᄁ طار 84b/3, taᄁışan طویشان 28a/3, taᄁuķcılaruᄁ طواقچیلرک 29a/15, toᄁgramacı başı مجى باشى 77a/16, toᄁkumaᄁa طوقمغه 46b/8, tuᄁ طوز 44b/5.

Sürekli

taķar طاقر 135b/8, taķınur طاقنور 31a/16, taş طاش 33b/7, taşıduķların طاشیدقلارين 33b/8, taşra طشره 15b/15, tış طیش 119b/14, toᄁan طوغان 100a/17, toᄁrı طوغرى 63a/1, toᄁsana طقسانه 69b/13, toᄁuz طقوز 2a/14, toᄁmruķ طومرق 67a/15, toᄁ طوب 110b/12, toᄁpraķ طپراق 33b/8, tuᄁ طوغ 76b/6, tuᄁrna طورنا 27b/11.

Te (ت) İle İnce Sıradan Kelimelerde

Tek Yerde

tek تك 121b/17.

Sürekli

tarla تارا 81b/16, teli تلى 111a/8, ter تر 64b/16, Türk تورک 2b/3, Türkçe تورکجه 7a/8.

torba sözcüğü kalın sıradan sözcük olmasına rağmen (ت) ile yazılmıştır: 2b/4. *tut-* eylemi de tuᄁup تُطوب 72b/15 örneğinde (ت) ile yazılmıştır.

1.2.4.2. İç Seste

Te (ت) İle Yazım

Tek Yerde

artanı ارتانى 70b/3, atdururlar اندررلر 142b/8, atası اتاسى 121b/14, atıcılara آتیجیلره 110a/4, atılmaz اتلمز 111a/1, bekletmezler بکلتمزله 31b/9, bitmez بتمز 143a/13, çultar چولتار 102b/5, dartdurmayup دارتدورمیوب 21b/14, dirinti دیرنتی 17a/4, iletmekle التمکله 29a/5, işitmek ایشتمک 145a/16, kötürüm کُتورم 33a/12, kırtulup قورتلوب 39a/15, örtmez اورتمز 32b/8, şıgırtmaç صغرناماچ 10a/15, süprinti سوبرنتی 113b/12, uzatmamaq اوزتمماق 97a/15, yatsu یاتسو 50b/2, yétmez یتمز 132b/3.

Sürekli

altı التی 20b/9, altmış التمش 26a/8, altun التون 38b/17, artuq ارتق 60a/12, atar اتر 142b/10, atlı اتلی 67b/12, balta بالته 49b/10, bütün بتون 49b/7, çiftlik چفتلیک 83a/14, derinti درنتی 4b/12, dörtli دورتلی 39b/15, dutalar دوته لر 32a/9, értesi ایرتسی 115b/9, etekli اتکلی 59b/4, etmek اتمک 44a/6, eyitdi ایندی 7a/7, getür کتور 2a/12, gitdi کندی 110b/1, gösterdiler کوستردیلر 63a/4, götüre کتوره 43b/7, gözetdiler گوزتدیلر 108a/15, istediler استدیله 107b/1, katdılar قاتدیله 109b/3, katı قتی 41b/9, orta اورته 41b/4, otura otوره 139b/12, oturaq اوتراق 33a/17, otuz اوتوز 6a/3, öte اوته 75a/9, ötüri اوتوری 18b/4, şatup ساتوب 33b/15, yatar یاتر 93a/2, yetişüp ییتشوب 49b/9, yétmiş یتمش 21b/6.

Tı(ط) İle Yazım

kuşusun قوشوسین 39a/11.

otağ اوتاغ 145a/10, otağa اوطاغه 63b/16, otaq اوطاق 14a/13.

tutup طوتوب 20b/13, tuşup تُطوب 72b/15.

1.2.4.3. Son seste

altında التنده 147b/1, at ات 32a/1, barut باروت 142b/15, çift چفت 28b/1, demet دمت 37a/10, dört درت 103a/13, et ات 40b/16, ot اوت 142b/13, üst اوست 11a/12, yoğurtcu یوغرتجیلرک 29a/14.

Son seste hem “d-” hem de “t-” harfiyle yazılan sözcükler;

ardına آردنه 37a/2, artda ارتده 41a/15.

sürsat سورسات 64a/2, sürsad سورصاد 64a/3.

yigit یگیت 110b/6, yigid یکید 104a/17.

1.2.5. η Sesinin Yazımı

1.2.5.1. İç Seste

iñen ایڭن 126a/7, saña سڤه 7b/12, şaňson صكسون 101b/2, siñmişdür سڭمشدر 36b/9, şoňra صكره 4b/8, yalıñuz یالیكوز 50b/8, yalıñz یالكز 81a/7, yaña یكا 108a/2, yañlış یاكلیش 32b/15, yeñiden یكیدن 46b/1, yüñlük یوكلك 31b/16.

aña اڭا 33b/17, aña اكا 18a/16.

añılur اڭیلور 29b/17, añılur اڭلور 106b/7.

añlar اڭلر 79a/11, añlamışdur اڭلمشدر 70a/10.

baña بڭا 126a/11, baña بكا 15b/13.

beñzer بڭزر 10b/17, beñzemez بڭزمز 99b/12.

göñlekler گونلكلر 101b/3, gönleklerin گونلكلرين 137b/8.

göñli گونلی 147b/15, göñlinde گونلنده 142a/14.

yeñlerin یڭلرين 104a/1, yeñi یكي 35a/5.

1.2.5.2. Son Seste

anuñ انك 20b/15, anuñla انگله 15b/14, biñ بيك 34b/7, çañların چاڭلرين 6b/12, deñli دكلي 44b/13, deñlü دكلو 7a/8, eñ اك 27b/9, öñlerinde اولكلرنده 84a/11, yüñden یوكدن 37a/13.

1.2.6. Eklerin Yazımı

elbetde البتده 110a/9, elbette البتته 14a/14,

iletmekle التمكله 29a/5, iledüp ایلدوب 30a/6

işde ایشه 76a/6, işte ایشته 32b/12,

işlede اشلده 109b/13, işletmek ایشلتمك 143b/5,

oқudırlar اوқودیرلر 124a/4, oқutmamaқ اوқutmamaқ 124a/11,

ögrede اوكره ده 50a/15, öğretmege اوكرتمكه 144b/2,

bekletmezler بکلتمزlr 31b/9, bekledürler بکلدرلر 71b/17,

gitdi كتدي 110b/1, gideler لr كیده 58a/12,

gözedüp گوزه دوب 99a/13, gözetmek گوزتمك 29b/6.

1.2.7. Hemzenin Kullanımı

‘ā’idesi عائده سی 4a/6, fā’ideden فائده دن 2a/14.

Belirtme durum ekinin hemze ile gösterildiği örnekler vardır:

fodulayı فِدولَةَ 27a/4, kisveyi كِسْوَةُ 35a/11, yeñi çeriyi يَكِيچَرِي 96b/11, zaḥireyi زَخِيرُ 98a/4, fāḥiṣeyi فَاحِشَةُ 107a/3, mel'ūneyi مَلْعُونَةُ 107a/4.

Tamlamaların gösterilmesinde hemzenin kullanıldığı örnekler bulunmaktadır:

ḥazāne-i 'āmiriye خَزِينَةُ عَامِرِيَّة 33a/8, kisve-i mezkūre كِسْوَةُ مَذْكُورَةُ 35b/1, tersḥāne-i 'āmiri تَرْسَخَانَةُ عَامِرَةَ 116a/17.

1.2.8. Bitişik Yazım

iki yüz اِيكِيوز 11b/12, ol kadar اولقَدَر 63b/7, ne kadar نَقْدَر 145a/17.

Metinde geçen bazı sözcükler kendinden önce gelen sözcüklerle hem ayrı hem de bitişik olarak yazılmıştır;

şoḡra

ḥidmet eyledüğinden şoḡra صَكْرَةَ اِيْلِدُوکْدِن صَكْرَةَ 5a/8, cem' eyledükden şoḡra جَمْع اِيْلِدُوکْدِن صَكْرَةَ 7a/9, andan şoḡra اِنْدِن صَكْرَةَ 11b/11.

iḥdāş eyledükden şoḡra اِيْلِدُوکْدِن صَكْرَةَ 35b/17, olduḡdan şoḡra اُولدُقْدِن صَكْرَةَ 38a/14, ḥizmet êtdükden şoḡra اِيْتِدُوکْدِن صَكْرَةَ 41a/5.

İle

birer aḡça ile اِيْلَه 5a/6, kātib ile اِيْلَه 17b/9, defter ile اِيْلَه 27a/4.

neferiyle نَفْرِيْلَه 42b/4, ziyādesiyle زِيَادَه سِيْلَه 44b/1, 'ulūfesiyle اُولُوْفَه سِيْلَه 50a/5.

İçün

girmemek içün اِيچُون كِيْرِمْمَك 3b/11, sürmek içün اِيچُون سُوْرْمَك 4b/12, olduḡı içün اِيچُون اُولدُوغِي 9a/2, olmak içün اِيچُون اُولْمَق 10b/14.

geçürmegiçün اِيچُون كِچُورْمَكِيچُون 4b/11, olduḡıçün اُولدُوغُچُون 6a/6, anuñiçün اِنكِيچُون 6a/17, anuñçün اِنكُچُون 27b/17, giydügiçün اِيچُون كِيْدُوکِيچُون 34b/14.

ki

buldı ki بُولدِيكِي 34a/11, zabṭ êde idüm ki اِيْدِمَكِي 66b/7.

iken

nefer iken نَفْر اِيكِن 3b/16, kāfirde iken اِيكِن كَاْفِرْدَه 10b/7, ḡānūn degül iken اِيكِن دَكْل اِيكِن قَانُون 13a/1.

دوررکن 6b/15, nehy eylemişken 12b/15, یوقلانورکن یوقلنورکن 17a/17.

ise

40b/13, اوده باشلغہ ایرمش ایسه ise 25b/9, oda başılığa êrmiş ise ایسه اویمز ایسه 47b/8, bulınur ise 49b/11, کیمزlr ایسه ایسه

31b/6, غوغا ایدرسه 25b/8, gelürse 30a/14, گاوغا êدرسه 48b/4, ویریلورسه دیرسه

idi

83a/4, ویررلر ایدی 78a/6, یوررلر ایدی 83a/13, یوغ ایدی یوغ ایدی

125a/13, المیشیدی 81b/14, یوغیدی یوغیدی

1.2.9. Yazım Yanlışlıkları

Metni okurken sözcüklerin yazımıyla ilgili saptanan bazı durumlar şunlardır;

Özellikle aynı kelimenin farklı şekilde yazımları dikkat çekicidir. Bu yazımlara örnek verilecek olursa;

74b/9, 85b/1, 87a/6, 89a/1, 89b/9, 142b/15'de ضابط geçtiği diğer yerlerin dışında ضابط şeklinde yazılmıştır.

Arapça *satır* سطر sözcüğü metinde صاطر şeklinde yazılmış ve şâtır olarak okunmuştur.

serbest sözcüğü metinde سربس şeklinde eksik olarak yazılmıştır.

serâhûrlığı sözcüğü metinde سره خورلغی şeklinde yazılmış ve yazıldığı şekliyle seraḥûrlığı şeklinde okunmuştur.

silâhdâr metinde سلحدار şeklinde yazılmış ve yazıldığı şekliyle okunmuştur. şilâh 42a/13'de صلاحه şeklinde yazılmıştır.

sâdece metinde hem سادجه 62b/3 şeklinde hem de صادجه 41a/1 şeklinde iki türlü yazılmıştır.

izn sözcüğünün metinde اذن 31a/1 yazımının yanında ایزنی 21a/16 şeklinde de yazılmıştır.

irsāl sözcüğü metinde ارسال 114a/12, kimi yerlerde de ايرسال 24a/14, 32a/14 şeklinde yazılmıştır.

māhīr sözcüğü ماهر şeklinde geçtiği diğer yerlerin aksine 109b/8'de ماهير şeklinde yazılmıştır.

ḳādīr sözcüğü metinde genellikle قاديير şeklinde yazılmıştır.

irtikābları, ايرتكابلىرى 34b/5 şeklinde yazılmıştır.

ḳapucılıḳ قپوجىلىق metinde bu şekilde geçtiği yerler dışında 71b/1'de قپوجىلىك şeklinde yazılmıştır.

terbiye sözcüğü metinde hem terbiye تربيه 125b/15 hem de terbiyye تربيه 126a/6 şeklinde yazımıyla göze çarpar.

tura sözcüğü metinde tırرا طوره şeklinde yazılmıştır.

anbār sözcüğü metinde انبار ‘anbār şeklinde yazılmış ve yazıldığı şekilde okunmuştur.

fehvā sözcüğü metinde hem 115a/11'de فهوا şeklinde hem de 143a/3'de فحوا şeklinde yazılmıştır.

mü'ezzin sözcüğü hem مؤذنين 20a/9 şeklinde ve hem de مؤذنى 3b/14 şeklinde yazılmıştır.

mühr مهر sözcüğü metinde bu şekildeki genel yazımının dışında 20a/2'de مهورى şeklinde yazılmıştır.

ināyet sözcüğü ‘ināyetlerine عينايترينه 35b/16 ve hem de ‘ināyet عناييت 104b/10 şeklinde yazılmıştır.

tenbīh sözcüğü metinde تنبيه 2a/17 şeklinde yazımı dışında تنبه 64b/10 şeklinde de yazılmıştır.

ḥāzīr sözcüğü 43a/4'de حاضر şeklinde yazılırken 146b/11'de حاضير şeklinde yazılmıştır.

ḥimāyet sözcüğü حمايت 58a/13 şeklinde yazılırken 51a/3'de هماييت şeklinde yazılmıştır.

vekil sözcüğü 126a/11'de وكيلمسين ve kilümsin şeklinde yazılırken 86b/8'de وکليدر şeklinde yazılmıştır.

dīn-dār sözcüğü 9a/11’de دیندار , 133a/2 ve 137b/2’de دندار şeklinde yazılmıştır.

sandūk sözcüğü صندوق 44b/11, 119b/13 ve صندوق 45a/6, 45a/7 şeklinde yazılmıştır.

hāş sözcüğü 15b/15 ve 49a/2’de خاص ve 146b/7’de خصلریدر şeklinde yazılmıştır.

hālta sözcüğü metinde geçtiği 102a/17’de حالته şeklinde ve 141a/9’da خالته şeklinde yazılmış ve hālta şeklinde okunmuştur.

Yukarıdaki yazımların dışında bazı harflerin yazımı sırasında noktalarının konulmadığı ya da noktası olmayan harflere nokta konulduğu görülmüştür.

h (ح) harfi hayrān خیران 147b/13, hāzer خذر 29b/3, haqqāndan خقتدن 52b/5 yazımlarında h (خ) şeklinde yazılmıştır.

Bunun yanında h(خ) harfiyle yazılan aşağıdaki sözcüklerin h (ح) harfiyle yazıldığı saptanmıştır;

hünkār 18b/12, 104a/4 ve metnin büyük bir kısmında حنکار , ketḥüdā کتحدا 54a/2, buğz 119b/8’de بعض , ḥarc حرجي 23a/15, 23a/17, 48a/2, 69b/10, حرج 42a/14, حرجين 47a/9, 69b/9, حرجيني 101b/11, 107a/15; vekil-i ḥarc وكيل حرج 21a/17, 39a/8, 11; maḥzen محزن 22a/6; taḥt تحت 23b/12, 30a/12, 45b/1, 65a/1, 72b/6; ḥaṣki حاصكى 33b/13; ḥaṣkiك 59a/17, 59b/5, 141a/8, 141a/14; ḥaṣkiلردن 143b/8, 10; ḥaṣkiلردندر 27b/10, 99b/14; ḥālta حالته 102a/17; maḥşuş محصوص 50b/9; ḥalel حلل 109a/9; ḥoş حوش 58b/5; iḥrāc احراراج 60b/16; ḥuşuşدا حصوده 122a/7; ḥuşuşını حصوصنى 66b/15.

Bazı kelimelerdeki harf hataları da şunlardır;

süpürge سپوزكه 41a/15, iḥtiyārları اختیازلری 41b/5, izn اذن 41a/2, ḥorıcılıq قورنجیلیق 53a/3.

2. SES BİLGİSİ

2.1. Ünlü Uyumları

2.1.1. Artlık Önlük Uyumu (Büyük Ünlü Uyumu)

Metinde uyuma girmeyen “-ki” aidiyet ekinin yanındağı 90a/8 örneğinde uyuma girdiği saptanmıştır. Ek geçtiği diğer yerlerde ince olarak okunmuştur.

bā' iş oldur ki 6b/9, ' illet budur ki 27b/9, qarār buldı ki 34a/11, Edrene qurbında ki 1056b/15, buyururlar ki 145b/12.

Aşağıda “i-” fiilinin yer aldığı kimi örneklerde de söz konusu uyum tespit edilmiştir.

yoğısa یوغیسه 44b/17, 62a/3,

yoğıdı یوغیدی 81b/14, 85a/1, yoğıdı 102a/7,

yoğımış یوغیمیش 100b/2.

Metinde tespit edilen “-yor” eki söz konusu uyumu bozmuştur.

muķābele edeyorum مقابله ایده یورم 15b/7, tecessüs edeyorum تجسس ایده یورم 15b/8, yéyorlar بیورلر 23a/12.

2.1.2 Düzlük Yuvarlaklık Uyumu (Dudak Benzeşmesi/Küçük Ünlü Uyumu)

Metinde geçen bazı sözcüklerin düzlük yuvarlaklık uyumuna girmediği görülmektedir. Bu konu sözcüklerin kök ve gövdeleri ve eklerde olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

2.1.2.1. Uyuma Aykırı Sözcük Kök ve Gövdeleri

Sözcüklerin kök ve gövdelerinde söz konusu uyuma aykırı örnekler ve aykırılık sebepleri aşağıdaki başlıklar altında incelenmiştir.

“-ğ” ve “-g”lerin düşmesi sebebiyle

kapu 3b/10, kapucı 107b/6, kapucılık 60b/12, yapıları 114b/4, yatsu namāzı 50b/2.

Bu başlık altında incelenebilen qurı 45a/8 örneği dışında aşağıda yer alan sözcüklerin hem düz hem de yuvarlak ünlüyle yazıldığı görülmüştür.

süride 17b/5, sürü 17b/1.

yazı 17a/12, yazuya 19b/6.

iri 42a/10, irücelerin 16b/7.

Dudak ünsüzü sebebiyle

demür 22a/7.

Yapım eklerinde bulunan yuvarlak sesler sebebiyle;

-uq, -ük eki

açuğ 33b/7, artuğ 60a/12, eksük 64a/7.

Ayrıca gedik 137a/15 sözcüğü gedük ol- 112a/8 şekliyle de metinde yer almaktadır.

Yukarıdaki durumlar haricinde bir sebebe bağlı olmadan yuvarlaklığı devam eden sözcükler bulunmaktadır;

altun 45a/12, altunsız 69b/12, berü 102a/15, eyü 94b/3, incüsin 33b/14, gèrü 43a/14, karşı 64b/5.

kendi 18a/5 ve kendü 15a/9 iki şekilde metinde yer almaktadır.

degül sözcüğü Eski Türkçede yoktur. Bugün uyuma girerek degil şeklinde kullanılmaktadır.

Metinden uyuma uymayan örnekler;

bellü 32b/11

içün (<üçün) 9a/6

ikindüden 91b/4

qorıları 141a/5

2.1.2.2. Uyuma Aykırı Ekler

2.1.2.2.1. Yuvarlak Ünlülü Ekler

+AcUk

İsimden isim türetme eki

azacuğ ازه حق 17a/13.

-AlUm (1. Çoğul Şahıs Emir/İstek Eki)

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü ekler arasında yer alan bu ek, metinde tek yerde vav (و) harfiyle yazılmıştır;

çalışalum چالشه لوم 125a/6.

Ünlüsünün gösterilmediği durumlarda da ek yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur;

haber alalum خبر الالم 125b/7, hünkâr sefere gitmeyince gitmeyelüm كتميلم 53b/15, çift ü çubuğumuz sürelüm سورہ لم 53b/16, gidelüm كیده لم 64a/4, müteferrika beglikler edelüm

116b/14, su'âl édelüm لم سوال ايده لم 145b/14, nice édelüm لم نيجه ايده لم 146a/16, koyu vérelüm لم قيويه لم 106a/16, alı vérelüm لم اليويه لم 53b/17.

Buna karşın aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere ekin ye (ي) harfi kullanılarak yazıldığı örneklere de rastlanmıştır;

‘arz édelim عرض ايده ليم 145a/14, yüz sürelim يوز سوره ليم 145b/1, meşveret édelim مشورت ايده ليم 145b/17.

+ArU

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan bu ek, metinde düz ünlülü olarak da bulunmaktadır.

yuşaruda يوقروده 29b/1, 31b/17, 96b/2, içerü ايچرو 125a/1, ilerü ايلرو 62b/10; yuşarıda يُقاریده 12b/14; ileri ايلري 93a/9.

+cUk

oğlancuğ اوغلانچق 9a/8, incecük اينجه جك 59b/4, degenecük دنكجك 114a/9.

-dUK (Görülen Geçmiş Zaman 1. Çoğul Şahıs Eki)

üç dört yük aқçaya alduđ deýü الدق 12a/8, anlar dađı aқça vérdük deýü ويردك 12a/11.

-dUK/-dIK (Sıfat-Fiil Eki)

Söz konusu sıfat-fiil eki çoğunlukla yuvarlak ünlü ile yazılmasına rağmen düz ünlülü örnekleri de bulunmaktadır.

Aşğıda yer alan örneklerde yazımdan da görüleceği üzere ek vav (و) harfi ile yazılmıştır.

olduğına اولدوغنه 3a/12 , olduğıçün اولدوغچون 6a/6, 8a/1, 19a/10,19a/11, 23a/7, 34b/14, 35b/9, 48a/16, 64a/6, 67b/9, 72a/9, 80b/6, 115a/1, olduğını اولدوغنی 7a/6, 63a/5,9, 108b/12, olduğı اولدوغی 9a/2, 10b/6, 24b/7, 27b/15, 43b/13, 60a/9, 63b/3, 69b/14,70b/6, 72b/12, 78b/13, 84a/13, 89a/17, 91a/10, 91a/16, 98b/13, 100a/1, 103b/1, 111b/3, 123a/8, 127b/7, 128b/8, 131b/12, 131b/16, 135b/8, 137a/10, 138a/16, 140b/9, olmaduğları اولمدوقلری 10a/3, olduğından اولدوغندن 10b/4,13b/10, 24b/7, 51a/17, 106b/14, 112a/6, 121b/9, 128b/9, bağlanduğı باđلندوغی 11b/13, 15, varıldığı وارلدوغی 19a/13, bulduğın بولدوغن 20b/13, bulduğı اولندوغن 21b/13, 94a/8, 106b/13, 141a/15, olmaduğına اولمدوغنه 23a/3, olınduğın اولندوغن 24b/14, 125b/9, çığduğı چىدوغی 26b/5, 128b/11, 13, alduğıçün الدوغچون 28a/4, ıollandığı

قولندوغي 36b/14, اولندوغي 38b/9, 70a/1, 116a/12, 131a/11, 132b/5, 138a/16, 138b/1, 138b/7, اولدوغن اولدوغن 52b/2, 5, 62b/12, 13, 126a/2, 131a/14, قيردوغندن 62b/5, yapduğini ياپدوغي 63a/5, اولدوغنده 69b/15, aldugundan الدوغندن 69b/16, aldugu 70a/3, 135a/17, قارشمدوغي 86b/10, olmadugu اولمدوغي 86b/10, vardugu 97b/12, 102a/12, 115a/6, alindugu الندوغي 98a/2, şundugunda صندوقده 108a/12, اولمدوغندن اولمدوغندن 113a/6, buyurdugu بيوردوغي 114b/15, olmadugundan اولمدوغندن 123b/10, çikardugu چقاردوغي 125b/6, vardugunda واردوغنده 125b/14, yazdugundan يازدوغندن 128a/6, buyurdugundan بيوردوغندن 133a/12, olmadugin اولمدوغن 145b/6, ağa idüğün اغا ايدوکن 113b/17, begendügi بکندوکی 106b/1, besledügi بسلدوکی 12a/16, bildügi بلدوکی 59a/7, bilmedüğinden بيلمدوکندن 74b/5, dedügi ديدوکی 114b/14, dedüklerinde ديدوکلرنده 36a/16, devşirdügi دوشردوکی 24a/15, diledügi دلدوکی 53b/11, diledüğün ديلدوکن 19b/17, 78b/8, 124a/5, 133a/5, döşedügi دوشدوکی 105b/13, eyledügi ايلدوکی 33a/10, 39a/16, 88a/16, 89b/12, 124a/8, 130a/12, 130a/16, 132a/1, 136b/10, eyledüğün ايلدوکن 64a/9, 132a/17, eyledüğinden ايتدوکندن 5a/8, eyledüginه ايلدوکنه 119b/7, eyledüğüm ايلدوکنم 125b/16, êtdükden ايتدوکندن 7b/14, êtdüginه ايتدوکنه 14b/4, êtdügi ايتدوکی 24a/16, 30a/8, 49b/5,6, 58a/5, 59a/3, 61b/16, 114a/4, 118a/16, 135b/3, 143b/1, êtdüğünü ايتدوکنی 63a/6, geldügi کلدوکی 9b/15, 36b/17, 63b/16, 67b/6, 74a/9, 95a/4, ola geldüğün اوله کلدوکن 126a/3, geldüklerinde کلدوکلرنده 60b/4, gitdükden کتدوکندن 124a/12, giydügi کيدوکی 34b/14, 35a/11, 35b/2, 37a/1,4, 59b/3, 80b/8, 91a/4, 91b/11, 93b/13, 103b/15, 136a/10, gitdükde کيتدوکنده 83a/15, giydükde کيدوکنده 37a/12, vèrdügi ويرمدوکندن 51b/8, 58a/15, 136a/14, vèrdüklerin ويردوکلرن 120b/11, vèrmedüğinden ويرمدوکندن 9b/7, ölçdüğün اولجدوکن 64a/9, öldüğün اولدوکن 32b/9, yèdügi يدوکی 39a/8.

Metinde sıfat-fiil eki olan -dUK'un yazımında “u” sesini gösteren vav (و) harfinin kullanılmadığı durumlarda da ses yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur;

vardukları yerde واردقلري یرده 11a/5, buldukları ādemi بولدقلري ادمي 52a/4, aldıkları rüşvet رشوت الدقلري 96b/5, yazdukları seferden يازدقلري سفردن 113b/8.

Aşağıdaki örneklerde ise ek ye (ی) harfi ile yazılmıştır.

bilmedigümüz بيلمديکمز 127a/9, bindigi بنديکي 82b/3, getürdigi کتوردیکی 130a/13, girdigi کيرديکي 106a/17, 106b/2, giydigi کيديکي 112b/4, giydikleri کيديکلري 98b/10, 99b/17, gördigi کوردیکی 23b/3, 75a/2, 90a/3, oldığı اولدیغی 85a/7, 106a/7, vèrdigi ويرديکي 51b/2, 87a/15, 145a/15.

-dUKCA (Zarf-Fiil Eki)

Ekin ünlüsü gitdükçe كتدوكجه 36a/8 örneğinde vav (و) harfi ile yazılırken diğer örneklerde yazılmamıştır.

sefer olmadukça سفر اولمدقجه 59b/16, 116a/16, kaydlar oldukça اولدقجه 123a/17, beglik düşdükce بلكك دوشدكجه 117b/3, gitdükçe كتدكجه 6b/3, 54a/1, 67b/5.

-dUKdA Zarf-Fiil Eki

Ekin ünlüsü genellikle yazılmamıştır.

aldukdā الدقده 89a/16, alındukdā الندقده 32a/14, tüfeng atdukdā اتدقده 59b/15, süri bağlandukdā باغلندقده 16b/2, timār bağlandukdā بغلندقده 83a/14, çıkmāğa başladukdā چقمغه باشلدقده 75a/17, ava bindükde اوه بندكده 59b/3, şān buldukdā شان بولدقده 75b/4, bī-ma‘nī bulındukdā بيمعنى بولندقده 122b/8, et bulunmadukdā ات بولنمادقده 66a/9, cevāb buyurdukdā جواب بيوردقده 15a/14, büyüdükdē بيودكده 131a/5, oda başı çıkdukdā اوده باشي اوده باشي 44a/14, dēdükde ديدكده 30a/6, eve döndükde دوندكده 82a/17, maḥlül düşdükde محلول 45b/13, eskidükde اسكيدكده 48a/10, mürür eyledükde مرور ايلدكده 30a/7, lāzım geldükde لازم كلدكده 26a/1, sefere gitdükde كتدكده 52a/13, gönderdükde كوندردكده 60b/17, gördükde كوردكده 35a/8, kālkdukdā قالدقده 42b/2, nöbetci konıldukdā نوبتجي قونلدقده 60b/13, kılıç kuşandurdukdā قيلج قوشاندردقده 35a/12, alay oldukdā الاي اولدقده 31a/15, beyān olındukdā بيان اولندقده 8a/11, sefer olmadukdā سفر اولمدقده 83a/11, segirdedükde سكرددكده 68b/1, aḡayı selāmladukdā اغاسلاملدقده 98b/4, öpdürüp tırdukdā اوپدروب توردقده 30a/10, divānına vardukdā ديواننه واردقده 7b/4, vērildükde ويرلدكده 52a/16, yapıldukdā ياپلدقده 62b/14, yazıldıkdā يزلدكده 2b/4, yetişdürdükde يتيřدردكده 111a/11.

Aşağıdaki yazımlarda ise ekteki ünlünün vav (و) harfiyle gösterildiği belirlenmiştir.

giydükde كيدوكده 37a/12, eřkälleri yoklandukdā ایشكاللري يوقلندوقده 19b/15, oldukdā اولدوقده 40b/13, çıkdukdā چقدوقده 44a/14.

-dUm

Aslında düz ünlü ile kullanılan “-dı” morfemi çift dudak ünsüzü “-m”nin etkisiyle yuvarlaklaşır.

Metinde, görülen geçmiş zaman 1. tekil şahıs eki (دم) harfleriyle yazılmıştır.

hünkār kılı oldum اولدم 9b/5, aldim الدم 57b/12, gezdüm كزدم 66b/3, bulmadum بولمدم 66b/3, başuñ alurdum الوردم 115a/2, kıldum قالدم 127a/5, beyāna getürdüm كتوردم 2a/15, ḥaṭā

étdüm bilmedüm ایتدم بلمدم 8b/2, ta‘ām bişirmedüm بشیرمدم 66b/4, ‘arz-ı küstāh-āne eyledüm ایلدم 127a/13.

-dUŋ

Ekin ünlüsü nazal n’nin etkisiyle yuvarlaklaşır. Metinde tek yerde bu ek vav (و) harfi gösterilerek yazılmıştır.

tuz etmek yédüŋ يدوك 44b/6

Diğer yazımlarda ünlü gösterilmemiştir.

bizi bunda kıрмаğa mı getürdüŋ كتوردك 14a/14, taleb édüŋ ايدك 14b/11, neyledüŋ نيلدك 30a/6, sekbānlara düşdüŋ دوشدك 44b/6, gemi belāsın çekdüŋ چكدك 114a/14, ağaŋı öğrendüŋ اكرندك 114a/14, terbiye édüŋ ايدك 125b/15, neyledüŋ نيلدك 125b/17.

-duŋUz (Görülen Geçmiş Zaman Çokluk 2. Şahıs)

niçün qabül eyledüŋüz ایلدوکوز 122a/5

dUr/dIr

İncelenen eserde bildirme eki genellikle ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Fakat ekin ünlüsünün yazıldığı örnekler de bulunmaktadır;

ardında olan şorgucu balıqçındır بالقچيندير 91b/12, ve biri cāmecilikdir جامه جيلقدير 76b/4.

Aşağıdaki örneklerde ekin ünlüsü vav (و) harfi ile yazılmıştır;

giydügi kıyem hāzret-i Mevlānānuŋ kisvesindendür کوسونددور 34b/16, atlı zağarcılarıŋ daŋı böyledür بويله دور 67b/13.

Ekin ünlüsünün yazılmadığı örnekler Eski Anadolu Türkçesinin okunuşuna uygun olarak “-dUr” biçiminde okunmuştur.

tir-keş bahāları kaç aqçadur در كاج اقچه 3a/10, tüfek şatun almaq şartdur شرطدر 42a/12, başqa mevzi‘leri vardur واردر 42b/5, bēşli oturaq az qalmışdur قلمشلدور 56a/17, dörtten ziyāde olmamaq gerekdür كركدر 56b/9, tūrnacı başı éderler lākin qānūna muḡālifdür مخالفدر 111a/3.

-dUr- (Fiilden Fiil Yapma Eki/ Ettirgen Çatı Eki)

Ünlüsü gösterilmeden yazılan örnekler şunlardır;

atdururlar اترررلر 142b/8, bildürür بلدر 49a/12, bindürür بندرر 90a/5, bulışdurur بولشدورر 85a/16, evlendürmeyeler اولندرملر 139b/17, girdürmemek كدرممك 58b/6, giydürmek كيدرملك 9a/8, kullandurması قوللندرمسى 112b/10, kuşandurduqda قوشاندردقده 35a/13, öpdürüp اوبدروب 30a/10, söyündürmekdür در سيوندرمك 48a/8, sürdürmek سوردرمك 4b/14, tutdurmamak طوتدرممق 140a/10, üleşdürmege اولشدرمكه 89b/5, vèrdürmemek ويردرممك 48a/1, yapdurup يادرب 108b/17, yazdurup يازدروب 7a/10, yetişdürmek يتشدرمك 32a/12.

Ünlüsünün gösterildiği örnekler şunlardır;

bildürüp بلدورب 57b/13, 62b/13, dardurmayup دارتدورمىوب 21b/14, düzdürüp دوزدورب 5a/14, doldurdılar دولدورديلر 19a/5, gezdürüp كزدورب 62b/8, kaldurup قالدورب 78b/2, vèrdürüp ويردورب 11b/4, yapdurup يادورب 36a/11, yazdurup يازدورب 24b/11.

Metinde ekin düz ünlüyle yazıldığı örnekler de bulunmaktadır;

aldırmağa الديرمغه 33a/1, bildirdi بلديري 147b/11, bulışdırmağa بولشديرمغه 89b/14, eglendirmeyüp اكلنديرمىوب 68b/5, giydirdiler كيديريلر 34b/13, indirmezler اينديرمزlr 97b/16, kaldırup قالدوروب 55b/9, kesdirmeyüp كسديرمىوب 82a/5, kıldırmaq قلديرمق 42a/15, kırdırmamak قيرديرممق 141a/6, kullandırmamak قوللنديرممق 61b/11, şapdırmazlar صيديرمزلر 98b/15, vèrdirmeüz ويرديرمز 110a/8, yapıdırmaqdur ياپديرمقدر 94a/7, yazdırmayalar يازديرميلر 134b/13, yetişdirmemege يتشديرممكه 66a/10.

-gU

Ekin ünlüsü hem yuvarlak hem de düz ünlüyle yazılmıştır;

vèrgü ويركو 51a/14, vèrgileri ويركيلري 55a/5.

+IU (İsimden İsim Yapma Eki)

Ekin ünlüsü genellikle ye (ى) ile yazılmış ve ek +II şeklindedir. Ancak ekin ünlüsünün vav (و) ile yazıldığı örnekler de vardır .

+II şeklinde yazılan örnekler;

aççalı ol- 33b/17, altılı 45b/3, atlı 67b/11, babalı ol- 23a/11, beşli 56a/16, borçlı 32b/13, boşlu 104b/2, boylu 104a/17, buçuklu 39b/2, cebelisi 61b/17, dörtli 39b/15, gerekli ol- 77b/8, gümüşlü 101b/3, kaçlıdur 123a/15, kanlı 42b/14, keçeli 61a/16, kuşaklı 90a/16, onlu 123b/5, otuzlu 78b/7, şaçaklı 111b/11, şarıklı 26a/4, şarmalı ol- 75a/12, sekizli 123b/13, tokuzlu ol- 45b/2, yaqalılardan 75a/9, yedili 56a/16, yürekli 77b/7,

+IU şeklinde yazılan örnekler;

bellü 32b/11, dürlü 106b/13, yèrlü 134a/10, yollu 38a/16, yüzlü 14b/16,

Hem ye (ى) hem de vav (و) ile yazılan örnekler;

deliқанlılar 52a/4, deliқанлular 51b/6, delüқанлular 87a/10.

deңli 73b/6, deңlü 26b/1.

etekli 102a/3, eteklü 101b/3.

evli ol- 10b/7, evlülerin 41b/3.

gedikli 50a/3, gediklü 78a/12.

güçli 77b/11, güçlü 23a/11.

loқmalıdur 103b/17, loқmalu 11a/12.

üçli ol- 56b/11 ü.-lü dörtli ol- 45b/2.

+Uñ, +nUñ İlgili Hali Eki

Bu ek genellikle نك ile yazılmış ve +nuñ ve +nüñ şeklinde okunmuştur.

ağanuñ اغانك hizmetinde olan 3a/5, ‘acemî *yaya başıların* باياباشيلريك yolları 4a/2, ‘acemî *oğlanın* اوغلانينك cem‘i 4b/1, *anların* انلريك hizmeti 52a/9, fevt *olan* نك اوله esâmesin 54a/4, *yoldaşların* يولداشلريك re‘yi 57a/13, *kâzînuñ* قاضينك imzâsıyla 59a/1, *pâdişâhuñ* پادشاهك beytü‘l-mâline 59a/11, *ķulluķların* قوللقرلك eyüsin 87a/3, cümle *ķuluñ* قولك zâbiṭidür 87a/6, *ocagıñ* اوچاچك bir zâbiṭi 89b/8, *baş çavuşuñ* باش چاوشك ‘ulüfesin 89b/16, sipâhi bölümüne *çıkanların* چقانلريك tîr-keş bahâların 91b/8.

Aşağıdaki yazımlarda ise bu ek نيك şeklidir ve ünlüsü ye (ى) harfi ile gösterilerek yazılmıştır;

‘acemî *oğlanın* اوغلانينك cem‘i 2a/16, *paşaların* پاشالريك yanında olan maṭaracılar 55b/4, *oturaķların* اوتوراقلريك ‘ulüfeleri 56a/13, *yeñiçerilerin* يكيچريلريك üzerlerine 57a/8, hizmet ettiği *ekâbirin* اكابريك cebelisi 61b/16, cümle bu *gediklerin* كدكلريك yekûnı 76b/15, zıkr olunan *begliklerin* بگلكرريك gelüri 116b/10, eski *defterin* دفترريك yalnız biriyle 122a/15, *celâlilerin* جلاليلريك zühürına 128b/4, *efendinin* افندينيك resmin almağa 129b/12, *ağaların* اغالريك ‘arzını 133a/3, *ziftçilerin* زفتچيلريك yılda beşer yüz aķça zift aķçasın 134a/17, ol *piyâdelerin* پياده لريك birazı 144a/4.

-sUn

3. tekil kişi emir çekimi olan bu ek metinde genellikle “سون” biçiminde yazılmıştır.

isteyen *gelsün* كلسون istemeyen kârına varsun 14a/17, bunlardan biraz oğlan cem‘ *olsun* اولسون ve bunların arasına dâhil *olsun* 15a/1, da‘ vâyı ol *görsün* كورسون dârler 42b/17, korıcılar oda beklemege *gelsün* كلسون dârler ise 58a/12, şağal başıyla halkı-ı ‘ âleme karşı iş *işlemesün* اشلمه سون şağalı başın tıraş edüp ba‘ dehu *işlesün* اشله سون 64b/4, şehremininden çıkmaktan ise ocağdan *çıkusun* چقسون dâryü fermân etmişlerdür 65a/1, çorvacı zâhîreyi ziyâde teklîf *étmesün* ایتمسون 98a/4, aqça ile nice oğ *atsunlar* اتسونلر 109b/17, aña gâlib var ise *gelsün* كلسون berü dâdükde 110a/9, cüz’i metrükâtı olanları bu cânibe bildirüp ba‘ dehu bey‘ *olinsun* اولنسون dârlerse bey‘ olunmaq gerekdür eger *dursun* دورسون biz âdem gönderürüz dârler ise 131b/7, râğıb olan yoldaşları oğ atmağa göndersünler 142a/16, oğ-ı hümayûnuma gelüp meşveretde bile *bulunsunlar* بولونسونلر dâryü 145a/7, cevâba qâdir olanlar hünkâra cevâb *vérsünler* ویرسونلر 145b/1.

Yukarıdaki örneklerin yanında ekin “سین” biçiminde yazımına da rastlanmıştır;

yeñiçeriyi sefere *sürsin* سورسین dâryü 96b/11, pâdişâhuñ hazînesin kimler *gözetsin* كوزتسین 115b/11.

+sUz (İsimden İsim Yapma Eki)

Eski Anadolu Türkçesinde yuvarlak ünlülü olan bu ek, metinde çoğunlukla “سيز” şeklinde düz ünlülü olarak yazılmıştır.

aqçasız *سيز* 129b/4, altunsız *التونسيز* 69b/12, düzensiz *دوزنسيز* 43b/4, keçesiz *كچه* 61a/13, yolsız *يولسيز* 139a/16, yünlüksüz *يوكلكسيز* 75b/11.

Aşağıdaki örneklerde ise ekin ünlüsü gösterilmediğinden yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur.

yünlüksüz *يوكلكسز* 75b/3, oda başısuz *اوده باشيسز* 138a/1.

-U (Fiilden İsim Yapma Eki)

Ek kimi örneklerde vav (و) kimi örneklerde ye (ی) ile yazılmıştır.

yapu 114b/4, yarusın 83b/2, yazuya 19b/6, ölüsün 32b/8, sürü 17b/1.

çeki 27a/6, süride 17b/5, yarısın 83b/2, yazı 17a/12.

-U (Zarf-fiil eki)

Metinde geçen *dâryü* 44b/6, *qoyu vérdüklerinde* 38a/1, *alu vérirler idi* 109b/7 sözcükleri bu eke örnek olarak verilebilir.

-(U)K (Fiilden isim yapma eki)

açuk 33b/7, bozuk 17a/14, bölük 21a/2, büyük 131a/3, eksük 28a/10.

şarıkla 102b/6, şarmaşık 88a/11, şırık hammalığı 21b/3.

+(U)m (1. Tekil Şahıs İyelik Eki)

Metinde 1. şahıs iyelik ekinin genellikle ünlüsü yazılmamıştır. Bu durumda ek yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur.

benüm selāmumı سلامى 7a/2, benüm kapum قپوم ڭullarınuڭ eşbehi iken 14b/3, pādişāhum پادشاهم 14b/7, pādişāhumuڭ پادشاهمك 15b/5, benüm zamānumda زمانمده 15b/6, ‘ahdum عهدم 15b/8, ڭulumsın قولمسين 126a/8, benüm günümde كونمده 24b/1, benüm ڭulum قولم 64a/12, benüm hālüm خالم 66b/2, benüm elümedür المده در 114b/10, benüm vekilümsin وکیل سین 126a/10, benüm hükümetüme حكومتمه 126a/12, murādum مرادم 127a/3, hizmetüm خزمتم 127a/5, hālümü حالى 127a/13, otağ-ı hümāyūnuma همايونمه 145a/7, benüm hünkārum حنكارم 146b/1, şāhum شاهم 147b/5,9,148a/1.

Aşağıda sözcüklerde ise ek ye (ي) ile yazılmıştır;

ڭulım قوليم 14b/1, benüm ڭullarımۇ قوللريمك 64b/6, benüm ڭullarım قوللريم 64b/7, hünkārımۇdur حنكاريمكدر 126a/6.

+(U)mUz (Çokluk 1. Şahıs İyelik Eki)

Ek, bağlayıcı ünlüsü yazılmadığında aşağıdaki gibi yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur.

aramuzda ارامزده 145b/1, 5, başumuza باشمزه 61b/1, bilmedigümüz بلمديگموز 127a/9, bir kaçumuzu قچمزي 125a/7, bizüm yanumuzdadur يانمزددر 147a/8, bizüm yolumuz يولمز 117b/1, bizüm cānibümüzden جانبمزدن 145b/6, çift ü çubuğumuz چبوغمز 53b/16, dedemüz مز 21b/4, du‘āmuz دعامز 95b/8, eşkālümüzzi اشکالمزي 23b/16, hizmetümüzzi خذمتمزي 125a/7, ڭānūnumuz قانونمز 139b/9, ڭudretümüz قدرتمز 8b/7, ڭul oğlumuzdur اوغلمزدر 130b/14, ocağumuzda اوجاغمزه 142a/15, odamızda اوده مزده 76a/9, pādişāhumuz پادشاهمز 125b/9, pādişāhumuzun پادشاهمزمك 25a/5, üstümüzde اوستمزه 113a/14, vilāyetümüzde ولايتمزه 53b/16, yoldaşumuz oğludur يولداشمز 79a/16, zaḥiremüz مز زخيره 97b/17, zamānumuzda زمانمزه 69a/14, odamuzda اوده مزه 107b/2.

Ekin bağlayıcı ünlüsünün düz olarak yazıldığı örnekler de vardır.

ağalarımıza اغالريمزه 70b/9, bizüm gāzilerimizün غازيلريمزك 148a/2, hünkārımız حنكاريمز 145a/15, kâtiblerimiz کاتبلريمز 61a/3, zâbiḫlerimiz ظابطلريمز 142b/15.

+ (U)ḡ Teklik 2. Şahıs İyelik Eki

Ünlüsünün gösterilmediği örnekler Eski Anadolu Türkçesi kuralına uygun olarak yuvarlak şekilde okunmuştur:

pādişāh-ı ‘ālem-penāh ḫāzretleri lālā *murāduḡ* مرادك nedür dēyü sa‘ādetle cevāb buyurduḡda 15a/13; eger *sözünđe* سوزكده kāzib olayduḡ *başuḡ* باشك alurdum 115a/1; baḡa lāzım bir müstākım ḡulumsın yoḡsa şimdi *başuḡ* باشك alurdum 126a/8; devletlü *başuḡ* باشك içün olsun 145a/13; pādişāh ḫāzretleri daḡı eyitdi lālā *dédüḡüḡ* ديدك gerḡekdür 7a/6; gemi belāsın çekdüḡ ve aḡaḡı öḡrendüḡ var ḡerü *ḫizmetüḡi* خدمتكی gör 114a/14.

-(U)ḡ, -(U)ḡUz Çokluk 2. Şahıs Emir Eki

pādişāh mübārek eliyle işāret vērüp *oturuḡ* اوتورك dēdüklerinde 146a/1; tevekkül *buyuruḡ* بيورك 147a/1; ḫāḡırınuz *ḫōş tutuḡ* خوش طوتك himmetünüzü bülend *eyleḡ* ايلك 148a/1; bā‘iş ü bādī olanı *ḡaleb édüḡ* طلب ايدك 14b/10; pādişāh-ı ‘ālem-penāh *neyledüḡ* نيلدك lālā dēdükde 30a/6; biraz aḡça daḡı *vērüḡ* ويرك dēyü 32b/13; pādişāh ḫāzretleri ne murād *édersüḡ* ايدرسك iste benden dēdükde 110a/4; pādişāha varduḡında bolay ki *terbiye édüḡ* تربيه ايدك 125b/14; *yaḡın ḡelüḡ* كلك sizünle meşveret édelim 145b/16; on iki biḡ yeḡiḡeri dil-āverleri ve aḡaları *ḡörüḡ* كورك dēyü 148a/6; ana defterine *ḡayd eylemeḡ* قيد ايلمك dēyü 23b/17.

+ (U)ḡUz (Çokluk 2. Şahıs İyelik Eki)

himmetünüzü *hemtek* 148a/2, vüçüd-ı şerifünüzü وجود شريفكزي 146a/3, ḫāḡır-ı şerifünüzü ده لريكزدن 147a/3, odaḡuz اوده كوز 27b/14, devletünüz دولتكز 146a/4, re‘yünüz رايكوز 146a/16.

Ekin bağlayıcı ünlüsünün düz olarak yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

aḡzınuzdan اغزكزدن 145a/16, ḫāḡırınuz خاطرلكز 148a/1, dedeleriñüzden ددە لريكزدن 2a/9, ‘ömriñüz عمرلكز 146a/3, ḡullarıñuz قوللريكز 146b/17, 147a/1, ḡullarıñuzun قوللريكك 147a/11.

-Up

Metinde bu ek genellikle (وب) şeklinde yazılmaktadır.

açup 72b/14, açılıp 24b/15, almayup 58b/1, alup 12a/9, alınmayup 54b/3, aranup 112b/2, atup 104b/8, bağlayup 37b/1, bağladup 37a/14, bağlanup 116a/14, baķup 100b/7, bırağup 76a/5, bulanup 147b/15, bulmayup 62b/9, bulunup 112b/2, buyurup 145a/5, buyurilup 68b/4, çıķmayup 128b/12, çıķarup 7a/10, dardurmayup 21b/14, dolaşup 99b/3, durmayup 70b/5, ķalmayup 31b/13, ķaldırup 55b/9, ķalkup 30a/16, ķapanup 71b/11, ķarışup 138a/4, ķırilup 37a/17, ķoyup 48b/5, ķonmayup 12a/13, ķorķudup 143a/11, ķoşup 90a/14, ķovup 12a/15, ķullanulup 141b/2, ķurtulup 39a/15, oķudup 124a/8, paşlanup 141b/3, şaķlayup 67b/1, şatup 33b/15, şormayup 122a/6, şoyup 52a/4, ńurup 15a/12, uğurup 100b/1, uyup 15a/4, varup 18b/9, yaķup 25a/5, yapup 3b/10, yatup 49a/17, yaturup 41b/14, yazup 11b/13, yazilup 23b/8, yıķup 6b/12, yoķlayup 1b/7, yoķlanup 16b/5,

Bu genel yazım şekline rağmen bozup بوزب 69b/13, durup دورب 32a/1, ķaldurup قالدورب 78b/2, ķullandurup قوللندرب 67a/7, şorup صورب 94a/8, yapdurup ياپدورب 36a/11 örneklerinde vav (و) harfinin yazılmadığı da görölmektedir.

Ayrıca aynı sözcüğün hem vav (و) harfi kullanılarak hem de kullanılmadan yazıldığı şekilleri de mevcuttur;

oturup اوتورب 19b/3, 87b/4, 147b/2, oturup اوتوروب 146a/10,
 ńutup طوتب 100b/11, ńutup طوتوب 87a/17,
 urup اورب 15b/11, urup اوروب 15b/14,
 yazdurup يازدورب 7a/10, yazdurup يازدورب 24b/11.

-(U)r- (Fiilden Fiil Yapma Eki)

bişürüp 40b/17, geçürdiler 37a/14, giyürdiler 5a/14, uçurup 100b/1, yaturup 41b/14.
 aşırı 7b/13, bişireler 80b/15.

-Ur (Geniş Zaman Eki)

yüzleri gözleri açılır 18b/1, yüzler ağardılır 23b/10, ‘ulüfelerini alur 5b/8, alurlar 11a/10, alınur 11a/10, ańılır 29b/17, anlara çiftlik bağlanur 11b/2, bildürür 49a/12, uymayanı bilürler 18a/10, bişürür 40a/14, kırmızı boyanur 11a/13, anlardan kim bulunur ise 49b/11, bulışdurur 89a/4, buyururlar imiş 64b/14, çağırur 89a/2, ķapuya çıķarur 31a/5, her gece dolaşılır 50b/7, İstanbul dolaşurken 64a/14, sekbānlar kātibinüń altında dururlar 7b/7, lāzım gelür 4b/15, belā getürürler 33a/4, keçe giydürürler 31b/7, gönderür 50b/5, sünnet yerin görürler, gözedürler 20b/16, tenbihen ķaldırurlar 41b/14, hizmetden ķalur 10b/10, ba‘zı kimesneler ķarışurlar 86b/11, keçelenürler 25b/11, namāz ķılınur 84a/8,

kendü neferleriyle kullandurlar 6b/2, kullandurur 53b/11, ser-â-ser kuşak kuşanurlar 50a/3, beyân olunur 6b/4, mürâca^ç at olunur 4a/17, ne güne muqâbele olunur 4a/12, nice bey^ç olunur 2b/2, su^çâl olunur 19b/9, ta^çyîn olunur 2b/6, az olur 9b/4, harc ziyâde olur 4b/16, ne vechile olur 4a/17, rezil olur 10a/14, tenbîh olur 2b/17, kaç ile olurlar 3a/8, oda başı olurlar 40b/8, yeñiçeri çorvacıları kulluğa oturur 31b/3, ödenür 43a/16, defter kâ^ç idesin öğrenür 120b/4, nice yoqlanur 2b/1, ağa kapusunda şayılır 60a/5, gazâda birer dâne taqınurlar idi 37a/16, üzerinde tûrur 7b/8, ne hizmet umulur 115a/8, seksen degnek ururlar 41b/10, sıra kulına varurlar 31b/6, ^çulûfe vèrilür 25b/12, vèrürler 31b/11, yazdurur 120b/1, yazılır 19b/6, eşkâlleri yoqlanur 31a/2, ileri yürürler 93a/9.

2.1.2.2.2. Düz Ünlülü Ekler

+CI (İsimden İsim Yapma Eki)

aşçı 66a/16, avcı 80a/13, bekçiligi 95b/11, çizmeciler 77a/14, çorvacı 139a/7, deveci 99a/3, dilekci 87b/9, eskicilik 64a/15, etmekçi başı 80b/14, işçiler 66a/8, işçilerini 106a/16, kapucu 107b/7, kayıkçılar 59b/11, kullukçılarında 104a/14, otağçı 93a/17, şaşşoncı 73a/5, şogancıları 55a/3, süpürgeci 95a/17, sürici 17a/5, tavukçılaruñ 29a/15, toğancılardan 100b/6, toğramacı başı 77a/16, topçılık 23b/14, tuğcı 79a/3, turnacı 91b/17, uncıları 55a/5, yasağcı 51a/6, yedekci 54a/10, yoğurtçılaruñ 29a/14, zağarcı 133a/6, zenberekçiler 110b/16.

+cIIAyIn (İsimden İsim Yapma Eki)

buncılayın 127a/11.

-dI (Görülen Geçmiş Zaman III. Tekil Kişi Eki)

aldı 130b/13, bağışladı 95a/7, ağılmağa başladı 16a/7, bildirdi 147b/11, buldı 122b/2, çıkdı 122a/3, doğundı 35a/7, zabt etti 66b/11, eyitdi 114a/5, geçdi 65a/6, geldi 70a/4, lāzım geldi 107a/17, gitdi 110b/1, gördi 17b/2, qaldı 117a/11, qaşdı 17b/3, muqarrer kılandı 36a/5, oldı 17b/5, kayd olındı 24b/11, şaldı 147b/15, uydı 134a/7, tefekküre vardı 147b/14, vèrdi 37a/12.

-DIIAr (Görülen Geçmiş Zaman III. Çoğul Kişi Eki)

almadılar 17b/6, boynına aldılar 62b/15, bildiler 125b/13, buyurdılar 63b/2, kapuya çıkardılar 125a/11, çoğaldılar 54a/13, dediler 5a/11, dikdiler 106a/8, dilediler 14b/2, doldurdılar 19a/5, durdılar 36b/1, eylediler 127a/4, geçürdiler 37a/14, getürdiler 100b/11,

giydiler 35a/10, giydirdiler 34b/13, giyürdiler 5a/14, gönderdiler 73a/8, gösterdiler 63a/4, gözetdiler 108a/15, istediler 107b/1, katdılar 109b/3, kodılar 54a/1, söylediler 24b/13, yüzlerin sürdiler 13a/7, yaptılar 109a/17.

+I (Belirtme Durum Eki)

Belirtme durumu eki düz ünlülüdür. Ünlüyle biten sözcükle ek arasına -y- koruyucu ünsüzü gelmektedir.

ol *çorvacıları* zabt eder 5b/3, *bunları* bāri cem^ç eyledükden sonra 7a/8, Rumélinden cem^ç olunan *oğlanı* Anaṭolı Türkinе birer altuna bey^ç eder 7b/10, Ferhād *Paşayı* da^ç vet edüp 24a/1, tevzi^ç olan *fodulayı* 27a/4.

+ I, +sI 3. Tekil Şahıs İyelik Eki

Ek genellikle düz ünlü olarak yazılmış ve okunmuştur;

ç ulüfeleri علوفه لرى 2b/5, hizmetleri خدمتلى 2b/6, gemileri كمىلىرى 2b/7, yolu يولى 3a/2, halkı خلقى 14b/16, hizmetine خدمته 5a/7, nāmı نامى 16a/6, eşkālî اشكالى 17a/11, ağa çerāğı اغا چراغى 19a/5, yeñiçeri kâtibine كاتىبه يكيچرى 19b/5, murādı مرادى 47b/15, yoldaşların bir bölüğü بلوكى 49a/16, kethüdā beg olanların arpalığı ارپه لغى 51a/9, eksük günü كونى 60a/13, tezkere aqçası اقجه سى 17b/17, anası اناسى 18a/5, babası باباسى 18a/5, arasına اراسنه 19a/6, birisi برىسى 48a/7, cum^ç a gēcesi سى كىجه 50b/7, kulluq vėrgüsü ويركوسى 51a/10, yeñiçeri keçesidür كچه سيدر 61a/12, bilāduñ içerüsü ve taşrası طشره سى 52a/1.

Buna karşın aşağıdaki örneklerde 3. tekil kişi iyelik ekinin yuvarlak yazıldığı da tespit edilmiştir;

oğlunu اوغلونى ; ekābir oğlunu 10a/5, pāpas oğlunu 10a/6, köy kethüdāsı oğlunu 10a/13, çoban řā'ifesinde oğlunu almayalar 10a/15.

oğlu اوغلو ; iki oğlu olanın 10a/7, bir oğlu olanı 10a/8, ekābir oğlu olup 10a/17, oğlu olan 35a/15, karamān oğlu 37a/6.

öñüne اوكونه 12a/13.

Ayrıca hem yuvarlak hem de düz ünlüyle yazılan örnekler de bulunmaktadır;

kul oğlu اوغلو قول 128b/8, kul oğlu اوغلى قول 139a/9.

-(I)D- (Fiilden Fiil Yapma Eki)

elindedür kendüye tâbi^c olanı qorıdur قوریدر 55a/1, yasaqçı alup köylerin qorudurlar قروتقمق 51a/6, miri dağları qorudurlar قورودرلر 55b/15, qaryelerin qorutmaq için قروتقمق 50b/17, pâdişâhuñ seferine gelmeyi qorqudub قورقودوب 143a/11, şäkirdlere oqudırlar او قودیرلر 124a/4, anlara oqutmamaq gerekdür او قتمقمق 124a/11, memhūrı oqudub او قودوب 124a/8.

-ICAK (Zarf-Fiil Eki)

muhaqqaq olıcaq 1b/13, hālî olmaya dèyicek 2a/14, lâzım olıcaq 5a/12, şağına ve şolına selām vèricek içlerinden birisi 6b/16, sarāya gelicek 7a/1, bu ne aşl selām almaqdur dèyicek 7a/4, ol oğlanı aqça ile alıcaq 7b/12, oğlan cem^c olunmaq lâzım gelicek 8a/12, hızmeleri muqābelesinde teraqki vèricek 48b/10, kethüdā olmayıcaq anuñ meşālihin bu görür 89a/12, birbuçuk aqçalı olıcaq 33b/17, böyle olıcaq 70a/13, qānūn olıcaq 79a/1, başqa ağalık olıcaq 79a/1, bunda olıcaq 97a/3.

-IcI (Fiilden Ad Yapma Eki)

atıcılara اتیجیلره 110a/4, süricilerin سوریجیلرین 17b/9 örnekleri yanında qorucu قروجی 47b/15 sözcüğünde ekin ilk ünlüsünün vav (و) harfi ile yazıldığı görülmüştür.

-(I)l- (Fiilden Fiil Yapma Eki)

Eylemden eylem yapma eki olan –(I)l eki aşğıdaki eylemlerde vav (و) harfiyle yazılmıştır;

qullanulup قوللنولوب 141b/2, *umulur* اومولور 115a/9.

Ekin ünlüsünün yazılmadığı ya da ye (ی) harfiyle yazıldığı örnekler şunlardır:

yüzleri gözleri açılır اچلور 18b/1, zenberek atılmaz oldu 111a/1, *ayrılmaya* ایرلمیه 148a/11, *baqılursa* بقارسه 142a/2, *bozıldıqdan* بوزلدقندن 43a/9, elem çekilmez چکلmez 70a/14, *dögilmez* دوکلmez 57a/5, *görilmek* کورلمک 51b/15, *gözedilmesi* کوزدلmesi 32b/4, *istenilmeyen* استنلمین 88b/9, *qonıldıqda* قوندقده 60b/13, *şayılır* صایلور 60a/6, *unudılmış* اونودلمش 76a/6, *varıldığı* واردوغی 19a/13, *yapılmasına* یاپلمسناه 62b/7, *yazıldıqda* یازلدقده 2b/4.

yüzler aqardılır اغردیلور 23b/10, *añılır* añیلور 29b/17, tenbih *buyurulup* بیوریلوب 68b/4, *dikilirdi* دیکیلردی 99b/11, *dolaşılır* دولاشیلور 50b/7, *düzilür* دوزیلور 34a/3, *gidilür* کدیلر 148a/5, *qırılıp* قریلوب 37a/17, *yarılıcaq* یاریلیچق 15b/14, *yedilür* یدیلور 102a/13.

vèr- ve tüt- eylemlerinde ise hem vav (و) hem de ye (ی) harfiyle yazılmıştır;

vérimek ويريلمك 2b/3, *véülir* ويروير 146b/7,
tutilan طوتيلان 92b/10, *tutulup* طوتولوب 122a/5.

-IIDİ

Edilgen çatı üzerine fiilden ad yapma eki olan –DU’nun gelmesiyle oluşur. Zafer Önler Türkçede –DI Ad Yapım Eki ve Türevleri¹ adlı makalesinde –DI ekinin Eski Türkçe metinlerde ulaç eki işlevindeki varlığından söz ederek bu ekin, edilgen ve dönüşlü çatı ekleri üzerine gelerek –InDI, -IIDİ biçiminde fiilden ad yapan yeni bir birim oluşturduğuna dikkat çekmiştir. Metinde bu yapı ile ilgili olarak aşağıdaki sözcük verilebilir:

buyuruldısın 130a/11.

-(I)n- (Fiilden Fiil Yapma Eki)

Ekin ünlüsü *bulun-* eyleminde vav (و) harfi ile gösterilirken, diğer örneklerde ya ye (ی) harfi ile yazılmış ya da hiç gösterilmemiştir.

buluna بولونه 141a/13.

‘ulüfe édinüp ايدينوب 83a/9, görünüp كورينوب 129a/11.

alına الاله 142a/11, bilinüp بلنوب 132a/4, bulunan بولنان 48b/6, geçinüp كچنوب 77b/14, hakkindan geline كلنه 52b/5, beslemekden kalınmışdur قالنمشدر 102a/16, kılına قلنه 34a/13, olunmak gerekdür اولنمق 16b/2, şarınmak صارنمق 46b/13, şaқınalar صاقنه لر 72a/11, taқınur طاقنور 31a/16.

-IncA (Zarf-fiil Eki)

Metinde söz konusu zarf-fiil eki *eyü olunca* ايولونجه 97b/3 örneğinde yuvarlak ünlüyle yazılmıştır. Diğer örneklerde ünlüsü gösterilmediğinden düz ünlülü olarak okunmuştur.

her gün divān *bozılınca* بوزلنجه 75b/11, öñlerince yay *çekmeyince* چكمينجه 105a/10, zühür *édince* ايدينجه 107a/6, muқābele *étmeyince* ايتمينجه 121a/6, zulm *étmeyince* اتمينجه 49b/4, ol zamāndan bugüne *gelince* كلنجه 33b/10, oda başısı *gelmeyince* كلمينجه 134b/8, oda başlarından bir yoldaş *gelmeyince* كلمينجه 58b/16, hünkār sefere *gitmeyince* gitmeyelüm 53b/15, Şāh Efendi *giyürmeyince* كيورمينجه 35a/2, bu kullarınız bi’l-küllüye *қırılınca*

¹ Zafer Önler, “Türkçede “-DI Ad Yapım Eki ve Türevleri”, *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*, (01-02 Aralık 2010) (der. Mustafa Özkan, Enfel Doğan) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2013, s. 287-292.

pādişāhuma zarar yokdur قرلنجه 147a/2, aḥşam *olinca* اولنجه 90a/12, ‘anbārın binā édüp tamām *olinca* اولنجه 46b/9, fermān *olinca* اولنجه 51a/2, qāzī *olinca* اولنجه 56a/4, kendü bāliḡ *olinca* اولنجه 44b/11, bir devşirme daḡı bey‘ *olinmayınca* اولنمينجه 88a/15, biri *olmayınca* اولمينجه 112a/8, ḡapucılar kethüdāsınuḡ teḡkeresi *olmayınca* اولمينجه 109a/4, seferler *olmayınca* اولمينجه 96b/7, bostāncı başından izn *olmayınca* olmaz اولميانجه 31a/1, emīn yoldaş *olmayınca* اولمينجه 60b/1, tā kim *ölince* اولنجه varup 103a/17, *ölmeyince* اولمينجه 5b/4, *ölmeyince* yerleri vērılmaz اولمينجه 103a/13, tamām iḡtiyār *olmayınca* şaḡal ḡo vėrmemekdür اولمينجه 36b/16, bu ḡā’ife *varduḡlarınca* واردقارنجه 34b/4, ikinciden otuzuncıya *varınca* وارنجه 6a/11, birinciden otuz birinciye *varınca* وارنجه 25b/12, beytü’l-māli odasından yoldaş *varmayınca* وارمينجه 59a/12, yol ile *vėrilmeyince* ويرلمينجه 93a/12.

+(I)ncI (Addan Ad Yapma Eki)

Metinde ekin yardımcı ünlüsü yazılmadığından tüm sözcükler düz ünlülü olarak okunmuştur.

üçinci اوچنجي 3a/2, *dördinci* دوردنجي 98b/9, *toḡuzıncı* طقوزنجي 4a/15, 138b/17.

-InDI,

süprinti 113b/12, derinti 4b/12, dirinti 17a/4.

-Iş Fiilden Ad Yapma Eki

Ekin ünlüsü vav (و) harfi ile gösterildiğinde yuvarlak, gösterilmediğinde dar ünlülü olarak okunmuştur.

dönüşde دونوشده 43a/14, yürüyiş يوريش 87a/9.

-(I)ş- (Fiilden Fiil Yapma Eki)

Ekin ünlüsü *buluşdırmaḡdur* بولوشديرمقدر 90a/13 örneğinde vav (و) harfi ile, *erişüp* ايريشوب 28a/4 örneğinde ye (ی) harfi ile yazılmıştır.

Ünlüsünün gösterilmediği yazımlar dar ünlülü olarak okunmuştur.

buluşmaḡ بولوشمق 85a/15, buluşdırmaḡa بولوشديرمغه 89a/14, buluşdurur بولوشددر 85a/16, 89a/4, buluşdurmaḡdur بولوشددمقدر 86b/3, ḡarışmaz قرشمز 28b/13, ḡarışmaduḡي قارشمدوغي 86b/10, yetişüp يتشوب 49b/9, yetişdirmege يتشديرمكه 81a/14, yetişdürürler يتشدررلر 46b/17.

+IIK (Addan Ad Yapma Eki)

Ekin ünlüsünün ye (ی) harfi ile gösterildiği örnekler:

arparlık 51a/10, begliği 115b/15, eskiligi 91a/11, hırsızlık 76a/8, ortalık 17a/14, yağmurluk 22b/5.

Ekin ünlüsünün gösterilmediği örnekler;

aqlıklar 140a/8, aşçı başlıkdur باشقدر 20b/7, aşçılık اشچىلىق 40a/8, aylıkdur ايلقدر 86b/15, bağık باغلق 116b/8, bayramlık بيراملىق 98a/11, bekçiligi بكچىلىقى 95b/11, çiftlik چىفتلىك 83a/14, devecilik دوه جىلك 92a/11, dirligi ديرلىكى 58b/11, ergenlik ارىكنلىك 23a/7, erlik ارلىك 13b/12, eskicilik اسكىچىلىك 64a/15, gediklik كىدكلىك 84b/14, odabaşılık اوده اوتور اقلق 140a/6, odalıklarınun اوده لقرىنىك 125a/13, oğlanlığı او غىلغى 23b/15, oturaklık اوتور اقلق 33a/13, şolaklık شولقلىق 52b/13, tuğcılık طوغچىلىق 76b/6, yararlık يرارلىق 3a/7, yasaçılık ياساچىلىق 50b/14, yedekcilik يدكچىلىك 54b/2, yıllık يىللىق 124b/8.

kapuculuk sözcüğü قىپوچىلىق 60b/12, 127b/15' de şeklinde yazılırken 71b/1'de قىپوچىلىك kapucilik şeklinde yazılmıştır.

Yuvarlak ünlülü köklerde ekin ünlüsünün yazılmadığı örnekler yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur.

çavuşluk چاوشلىق 89a/14, çokluk چوقلىق 14b/8, eyülükle ايلكله 51b/3, günlükleri كونلىكلرى 3a/1, kulluklarıdur قوللقرىدیر 112a/2, kullukçılarında قوللقرىلرندىن 104a/14, tonluk طونلىق 22b/1, yünlük يوكلىك 31b/16.

-mAdIn Zarf-fiil Eki

almanın المادين 5b/10, açılmadın 16a/6, 'arz olunmadın اولنمىدىن 23a/6, ağa önüne çıkmadın چىقمادىن 25b/6, kâdir olmadın olmaz imiş اولمىدىن 26a/2, koyun aşmadın اصمىدىن 41a/7, yoldaşlar kalkmadın قاقمىدىن 42b/1, icrâ olunmadın 45a/10, 'arz olunmadın verilmeyen اولنمىدىن 48b/7, hünkâr olmadın varmaz اولمىدىن 49a/4, altı ay olmadın اولمىدىن 51b/1, ma'lûm olunmadın اولنمىدىن 52a/16, talep olunmadın 65b/8, tûfeng almadın 94b/14, oda başı ile varmadın 109a/2, tamâm olmadın اولمىدىن 121a/6, yoklanmadın 121a/17, fetḥ-i kelâm olmadın اولمىدىن 125b/16, dört beş sene olmadın اولمىدىن 129a/1, 'ulûfeye yazılmadın يازلمىدىن 129a/13, buyuruldısın almadın المدين 130a/11, ihtiyârları olmadın اولمىدىن 130b/16, sipâhi olmadın اولمىدىن 136a/9, mevcûd olmadın اولمىدىن 136b/11, eski olmadın اولمىدىن 139b/15, Türkçeyi bilmedin بلمىدىن 5a/10, gözlenmedin 29b/10, 'arz etmekten veremez اولمىدىن 30b/16, yeniçeri ağası gelmedin 31b/3, 'arz etmekten 38b/13, yaturup döğmedin دوگمىدىن 41b/14, 'azîmet etmekten 53b/13, ağa sefere gitmedin 54a/11,

rağşına érüşmedin ابروشمدن 62b/3, İslāma gelmedin öğrenüp كلمدين 63a/17, bāzergān gelmedin qalmışdur كلمدن 69a/11, bāzergān koyunu gelmedin qalmışdur كلمدن 69b/15, ölmedin اولمدن 77b/15, ağa sefere gitmedin گتمدين 92b/4, ağalar gitmedin گتمدن 100a/7, hünkār gitmedin گتمدين 100a/8, tezkere étmedin اتمدين 114b/2, biraz yer gitmedin گتمدين 114b/13, tamām étmedin ايتمدين 129a/2, ‘arz étmedin ايتمدين 129b/7, yolu gelmedin كلمدين 139b/14, ‘arz étmedin ايتمدين 143a/5, teklif olunmadın اولنمدن 11a/11, cem‘ olmadın اولمادن 35a/14, gözedilmedin qalmışdur دلمدن كوزه 26a/16, kulluq vèrmedin qopar ويرمدن 87b/9, vèrmedin olmaz ويرمدن 128a/11.

mI (Soru Edatı)

gönderseler olmaz mı idi 7a/11, bizi bunda kırmağa mı getürdünj 14a/14, beni qıldan mı çıkarmaq istersin 38b/7, şer‘e mi havāle olunmaq lâzımdur 42b/11, hālā tırur mı 73a/10, toğan yoq mı 100b/7, bunun emşāli qaydlar mı vardur 123a/12,

-mİş (Öğrenilen Geçmiş Zaman)

vara gelmişdür 2b/1, sebep olmuşdur 2b/4, fermān zühūra gelmiş 15a/16, bölük başı ta‘yīn eylemişler 20a/15, ta‘yīn eylemişlerdür 21a/9, İstanbul ağalığı eylemişlerdür 21b/5, yeñiçeri için olmuşdur 22b/6, kânūn eylemişlerdür 22b/13, odalar binā olunmuşdur 23a/8, bī-kes qalmışlardur 23a/13, meşğūl olmuşdur 23b/4, yetimlik ile büyümişdür terbiyet görmemişdür 24a/7, icād eylemişler 26b/16, zıkr olunmuşdur 32a/1, biñ aqçaya olurmış 43b/8, vaqf eylemişler 44a/5, icrā olunmadın qalmışdur 45a/10, yeñiçeriden ola gelmişdür 52b/9, şākirlerden ola gelmişdür 53b/6, yeñi odalara qalkmışdur 85a/5, ihdās olup yapılmışdur 106b/11.

2.2. Ötümlüleşme

2.2.1 Ön Seste Ötümlüleşme

Ön Seste t>d Ötümlüleşmesi

dağı 12b/7, dal 117b/17, dēdi 24a/16, degmez 148a/3, degenecik 114a/9, degnek 66a/11, degin 92b/7, degme 57a/16, degül 127a/4, dek 147a/15, delmekdür 104b/7, demet 37a/10, demür 22a/7, deñli 73b/6, deñlü 62a/1, derinti 43b/1, dirinti 17a/4, deve 98a/5, deveci 91b/15, devecilik 112a/2, deve kuşu 37a/9, devşirdügi 24a/15, devşirilmek 139a/2, devşirme 79b/1, dikdiler 106a/8, dikilirdi 99b/11, dikme 11a/14, dillerde 66b/13, dilekci 87b/9, dilediler 14b/2, dilek 41b/8, dirliğı 114a/8, dizge 42a/7, dizerler 68b/1, doqundı

35a/7, dolama 11a/13, dolaşırken 64a/15, dolaşılır 50b/7, doldurdılar 19a/5, don 39a/1, döger 21a/16, dögilmez 57a/5, dökmekde 117a/9, döndükde 116a/13, dönüşde 43a/14, dört 46a/10, döşedüğü 105b/13, durdılar 36b/1, düşen 44b/2, düzüp 36a/14, düzdürüp 5a/14, düzelmez 126b/3, düzen 43b/9, düzensiz 43b/4, düzilür 74a/15, düzme 130b/14.

Aşağıdaki sözcükler metinde hem “d-” hem de “t-” ile yazılmıştır.

dağ 55b/13, tağda 10a/16,

dutalar 32a/9, tutup 20b/13, tutdurmamak gerekdür 140a/10, tutilan 92b/10, tutulup 122a/5.

doldurdılar دولدورديلر 19a/5, tolar طولر 143a/14.

don دون 39a/1, tonluk طونلق 22b/1.

duran 98a/7, turduğda توردقده 30a/10.

Günümüzde “t-” ile yazılan aşağıdaki sözcükler metinde “d-” ön sesiyle yazılmıştır.

dartdurmayup 21b/14, derlemiş 108a/12, dükenmez 143a/13, dürlü 38b/8.

2.2.2 İç Seste Ötümlüleşme

Ötümsüz ünsüz, ünlü ile başlayan bir ek aldığında ötümlüleşmektedir.

-k-> -ğ-

Kalın ünlülü sözcüklerde sonda bulunan “-k” sesi ünlü ile başlayan bir ek aldığında ötümlüleşir.

İstanbul ağalığı eylemişlerdür, arpalığı 51a/9, aşçı başılığının 20b/7, ayağı 35a/7, bayrağı 132a/10, birağup 76a/5, sekbānlar bölük başılığıdır 53a/11, buçuğı 84b/17, çavuşluğının 20b/8, ‘acemī çorvacılığı 104b/10, çift ü çubuğı 18a/16, kağı 3a/9, kayığın 92b/3, konağa 97b/17, kulağın 59a/7, kuşağı 75a/12, ocağın 89b/8, odabaşılığa 40b/12, ‘acemī oğlanlığı 130a/3, otağa 63b/16, atlı sancağıdır 117b/2, yağmurlığı 76b/2, yamağın 143a/15, yaya başılığıdır 141b/13, yoğıdı 102a/7.

Aşağıdaki sözcüklerde ötümlüleşmenin gerçekleşmediği tespit edilmiştir.

kañısı 10a/8, çokı 120a/9.

-k->-g-

begligi 144a/2, bölüğe 3a/9, degnege 41b/12, küçügi 131a/5, tiftigi 34b/17, re'isligi 52b/14, yemegin 66a/10, yünlügi 76b/14, yüregi 29b/5.

-t->-d-

yüz ağardamıyorlar 61b/2, bağladup 37a/14, bekledürler idi 71b/17, dörder 17b/17, giden 112b/6, gözedeler 21a/10, iledüp 48b/16, işlede 109b/13, kórqudup 143a/11, okudup 124a/8.

Yukarıda sıralanmış ötümlüleşme örnekleri dışında metinde kimi sözcüklerin hem ötümlü hem de ötümsüz şekilleriyle yer aldığı görülmüştür.

elbetde 110a/9, elbette 14a/14.

işde 76a/6, işte 32b/12.

2.2.3 Son Seste Ötümlüleşme

Günümüzde son seste ötümsüzleşen ünsüzlerin metinde ötümlü olarak yazıldığı tespit edilmiştir;

kanad 37b/8.

Ayrıca aşağıdaki sözcükler metinde iki türlü yazımıyla göze çarpmaktadır.

çoğ 130b/17, çok 12a/12.

otağ 145a/10, otağlarının 60b/7.

sürşadlarını 64a/3, sürşat 64a/2.

yigid 104a/17, yigit 110b/6.

2.3. Ses Değişmeleri

2.3.1. Ses Düşmesi

Metinde ünlü düşmesine *ağzınuzdan* 145a/16, *boynın* 84a/2, *gönli* 147b/15, *oğlı* 131a/11, *uğrında* 37b/11 sözcükleri örnek verilebilir.

Ünsüz düşmesine örnek olarak “o” sözcüğü gösterilebilir. “ol” zamiri metinde genellikle “ol” biçiminde geçerken, dört yerde “o” biçiminde yazılmıştır.

o 50b/8, 57b/11, 102b/1; *o.-nda ol-* 72a/10.

ol 7b/11, 60b/16, 72b/8, 89b/1, 106b/4, 125b/10, 147a/14.

2.3.2. Sızıcılaşma

aḥşam 62b/15, daḥı 20a/1.

Aşağıdaki örnekte günümüzde yoksa olarak kullanılan sözcüğün hem ḳ hem de ḥ ile yazıldığı görülmektedir.

yoḥsa 77b/11, yoḳsa 106a/17.

2.3.3. Dudaklılaşma

-ḡ->-m- değişmesi

gönleklere 104a/6, gömlek 39a/1.

2.3.4. Ünsüz İkizleşmesi

ıssıssı 66a/17, orta şoffada 41b/4.

3. YAPI BİLGİSİ

3.1. Ad Durum Ekleri

Metinde bulunma, ayrılma ve yönelme eki Türkiye Türkçesinden farklılık göstermemektedir. Ancak bulunma ve ayrılma eki olan +dA ve +dAn ünsüzü ötümsüzleşmemektedir.

3.1.1. Belirtme Durum Eki

Belirtme durum eki metinde iki şekilde kullanılmıştır.

+ı

sekbān başıyı aḡa ta‘yın eylediler 35b/11, *yeḡiçeriyi* iḥdāş eyledükden şonra 35b/16, *‘arz ve maḥzarı* aḡaya gösterüp 57b/4, aḡa olacaḡ *ḥaḳāreti* aḡa etmek gerekdür 58a/6, gelen *unı* vezn edüp 81a/10, *ḳapucıları* kimler ta‘yın eylemişdür 3b/11, aḡanuḡ *divān kātibi* nedür 4a/9.

+n

III. tekil iyelik ekinden sonra kullanılan bir belirtme durumu ekidir.

iki oğlu olanuñ *birisin* alalar *ikisin* bir uğurdan almayalar 10a/7, bir pîr-i dānā ocağun *ķānūn ü ķā'idelerin* 'ale't-tafşil dedelerinüzden gūş étdüyünüz vech üzere 2a/8, ağa *bölüklerin* kimler ihdāş eylemişdür 3b/9, tā kim varan pencik ķulı bir güzelce oğlancuķ veyāhūd bir *ekābir oğlın* bulup giydürmek diledükde 9a/7, ele giren ğulāmuñ *bēşde birin* miri için ķabz eyleyüp 11b/4, yılda bir *yoķlama aķçasın* cem' éderler 12b/12, rikāb-ı hümāyūnlarına *yüzlerin* sürdiler 13a/7, *kendülerin* ķatıl eylemek murād édüp 14b/6, bu oğlan yetimdür *baba terbiyyesin* görmemişdür 17b/3, bāzergānuñ *ķoyunun* alup édüp 69a/3, süri bağlanduğı ķāzılıđı yazup ve oğlanlaruñ *şekillerin* ve *ķazıların* ve *köylerin* ve babaların ve anaların *adların* ve *nişānların* ve süri bağlanduğı yêrleri ve *sürici başların* ve kendü *adların* ve kâfirce *adların* ve müselmānca *adların* ve kaçınıcıda *olduķların* ve *bölüklerin* defter 11b/13.

Aşağıdaki sözcüklerde belirtme durum eki hemze ile yazılmıştır;

olan *fodulayı* elinde defter ile tevzi' éder فدولة 27a/4, bu tã'ifenüñ giydüği *ķisveyi* كسوة 35a/11.

3.1.2. İlgi Durum Eki

Türkiye Türkçesinden farklı diğer bir durum eki de ilgi durum ekidir.

İlgi durumu + Uñ, +nUñ eki ile yazılmıştır.

ađanuñ ğidmetinde olan 3a/5, yeñiçeri *ağasınun* gemilerinün odunına 32a/4, *ba'zınun* babası 45a/5, bunlar benim ķapum *ķullarınun* eşbehi iken 14b/3.

yararlık éden *yoldaşların* yolları nedür 3a/7, *ocaķların* üstine 32b/10, *yoldaşların* ķumanyasına 44a/10.

Bazı yazımlarda bu ekin “-ın” şeklinde düz ünlü ile yazıldığı görülmüştür;

'acemî *oğlanın* cem' i 2a/16, *bunların* bi-l-küllıye defterlerin 14b/5, *paşaların* yanında 55b/4, *oturaķların* 'ulüfeleri 56a/13, *begliklerin* gelüri 116b/10, *defterin* taţbıķını 126b/17, *celālilerin* zuhūrına 128b/4, *ağaların* 'arzını 133a/3, *ziftcilerin* yılda bēşer yüz aķça zift aķçasın 134a/17.

Aşağıda örnekte ilgi durum ekinin nun(ن)'la yazıldığı saptanmıştır;

ķāzīların ve köylerin ve *babaların* ve *anaların* adların ve nişānların ve süri bağlandığı yerleri ve sürici başların ve kendü adların ve kāfirce adların ve müselmānca adların ve kaçınıcıda oldukların ve bölüklerin defter édüp 11b/14.

3.2. İyelik Ekleri

Teklik 1. Şahıs: -(U)m

Yardımcı sesin gösterildiği kulum 14b/1, benüm kullarımın 64b/6, benüm kullarım 64b/7, hünkārımındur 126a/6 örnekleri dışında ek yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur;

pādişāhum 14b/7, benüm *zamānumda* 15b/6, *murādum* 127a/3.

Teklik 2. Şahıs: -(U)η

eger *sözünge* kāzib olayduñ *başuñ* alurdum 115a/1, lālā *murāduñ* nedür 15a/13, lālā dedüğün gerçektür 7a/7, var gèrū *hizmetüñi* gör 114a/14.

Teklik 3. Şahıs: -(s)I

cem^c eylemek lāzım geldükde ekābir *oğlunı* alalar 10a/5, bu kuğa hemān çorvacı *keçesi* gibidür 41a/14, baş çavuş *odasına* çavuş gelmez 42a/4, yoldaşların *ķumanyasına* yardım olına 44a/10, bu sekbānlar otuz dört bölükdür yarımşar *aķçaları* vardur 46a/4, pādişāhuñ *ķānūnı* kimler icrā eylesün 70b/6.

Çokluk 1. Şahıs -(U)mUz

Aşağıdaki örneklerde ekin yardımcı ünlüsü ye (ç) harfiyle yazılmıştır.

ağalarımıza 70b/9, *hünkārımızuñ* huzūrında söz söylemege ķādir degülüz 145a/12.

Ekin yardımcı ünlüsünün belirtilmediği örneklerde ek yuvarlak ünlüyle okunmuştur.

sa^c ādetli *pādişāhumuzuñ* zamānında 25a/5, vilāyetümüzde çift ü *çubuğumuz* sürelüm 53b/16, meterizde *başumuza* yükdür dèyü 61b/1, şimdi *zahīremüz* vardur 97b/16.

Çokluk 2. Şahıs -(U)ηUz

Yardımcı ses'in ye (ç) harfiyle yazıldığı örneklerde ek aşağıdaki gibi okunmuştur;

sizün kendü *ağzınızdan* cevāb işitmek ister 145a/16, *hātırınız* hōş tutuñ 148a/1, *dedelerinizden* gūş ètdüyünüz 2a/9, *ömriñüz* 146a/3.

Yardımcı sesin yazılmadığı örneklerde ise ek, yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur;

haḳ te'āla *vücūd-ı şerīfünüzi* haḳālardan şaḳlayup 146a/3, *devletünüz* 146a/4, *himmetünüzi* büend eyleş 148a/2.

Ünlü ile biten sözcüklerde ekin okunuşuna örnek şöyledir;

odañuz aḡa odası olduḡı kifāyet eder 27b/14

Çokluk 3. Şahıs +lArı

babalarından yetim ḳalan *ḳul oḡullarınuñ* 2b/12, aḡaya ḳidmet edenlerün *yolları* nedür 3a/3, aḡa *bölüklerin* kimler ihdāş eylemişdür 3b/9, aḡanun ḳapusu *şākirdleri* nedür 4a/9, yaya başıların *ḳizmetleri* budur 97b/4.

3.3. Zarf Yapma Ekleri

+ArU

yuḡaru 127b/3, iḳerü 132a/4, ilerü 139b/16.

+cA

ḳavice olanların bostana vēriler 12b/8; anası adın kāfirce yazdurup 24b/11; tamāmca vèrmemek gerekdür 69b/10; sekbāna aḳçasızca vèrüp 96b/14; neferleri ile yayanca gitmekdür 98b/8; eyüce 141a/15

+CAK

buḳcaḳ vèrmeğdür 26a/13

+(I)A

ḡazabıla 14a/16,

+rA

şonra 4b/8, ḫaşra 15b/15, üzere 32a/11.

3.4. Eylemler

3.4.1. Çatılar

3.4.1.1. Edilgen Çatı

-I-

Aşağıdaki örneklerde ekin yardımcı ünlüsü vav (و) harfiyle yazılmıştır.

zenberekler *kullanulup* baḥḥāl olmaya 141b/2, andan ne hizmet *umulur* 115a/8.

Aşağıdaki örneklerde aynı eylemin hem vav (و) harfiyle hem de bu harf kullanılmadan yazıldığı saptanmıştır.

ağa eliyle *tutulan* kimesneleri 92b/10, bir t̄ariḳle *tutulup* ağaya ḡamz ederlerse 122a/4. bunların Türk üzerine *verilmesine* 2b/3, on zarbuzen *verülir* 146b/7.

Edilgen çatıya ait diğer örnekler aşağıdadır;

anlara iş *açılıp* 24b/15, lazların nāmi *anılmağa* başladı 16a/6, andan berü zenberek *atılmaz* oldu 111a/1, sa‘ādetli pādīshāh nazarı üzerlerinden *ayrılmaya* 148a/10, k̄ānūna *bakılırsa* 142a/2, devşirmenün *bozılmasına* sebep bu olmuştur 19a/7, ta‘yīn *buyurulmuş idi* 36a/4, elem *çekilmez* 70a/14, ‘acemī oḡlanı *devşirilmek* gerektür 139a/2, ser-ā-ser kuşaklı olan gedikli *dögilmez* 57a/4, onların k̄ānūnı vilāyet üzere *düzülmüştür* 117b/10, andan bunda *gönderilür* 31a/2, bunların *görülmesi* lāzımdur 136b/13, şimdi bu cümle *gözedilmedin* kalmışdur 26a/16, bu kullarınız bi'l-küllīye *kırılınca* pādīshāhuma zarar yokdur 147a/1, seferde kal‘alarda nöbetçi *konulduḡda* 60b/13, ‘ulūfesi bir uğurdan çıkar ağa kapusunda *şayılr* 60a/5, aldıkları ma‘lūm olmasun d̄eyü bir yerde hufyeten biraḡup işde bunda imiş göre *unudılmış* d̄eyü 76a/5, *varıldığı* yerde 19a/13, kapucu keçesi daḡı anlarda *yapılır* 109a/3, bir kaç kerre urup başları *yarılcaḡ* 15b/14, Anaḡolı ağasının tezkeresiyle *yazılmaḡ* gerektür 139a/4, zaḡar *yedilür* 102a/13.

-n-

oturaḡdan kumanya *alınmaz* 45a/13, fihristde olmayıcaḡ *bilinür* k̄anḡı şākir eylemişdür 123b/4, bunu kim yenḡeri eylemişdür *bulunmaḡ* gerektür 63a/11, ḡaḡḡından *gelinmek* mümkün olmayup 9b/12, bu odalar ağalara maḡşüş *kılınmışdur* 84b/11, ‘ulūfeleri nice ta‘yīn *olınur* 2b/5, anlara çiftlik *baḡlanur* 11b/2, ḡünkār seferden gelince *beklenür* 71b/12, ḡarcına göre bunlar *beslenmek* gerektür 141a/17, kırmızı *boyanur* 11a/13, yeni ağa olduḡda bir oda *döşenüp* 132a/6, şimdi ise bunlar *gözlenmekden* kalmışdur 56b/11, cümle kapular *kapanup* 71b/11, ḡacı Bektāş-ı Veliyyinün fuḡaralarını niḡe *kollandığı* gibi 36b/14, kendü neferleriyle *kullanurlar* 6b/2, üç yılda ancak ‘ulūfesiyle *ödenür* 43B/11, bunların *yoḡlanması* k̄ānūn degüldür 13a/14, bir bölükde *aranup bulunup* 112b/2,

3.4.1.2. Dönüslü Çatı

-l-

şehirde turlmaları ile yüzleri gözleri *açılır* 18b/1, eskileri şağa *dikilirdi* 99b/10, pādişāhum yarın illā *düzilmek* fermān olsun pādişāhum dağı bilsünler ne kadar ‘askere mālīkdür 147a/9,

-n-

Aşağıdaki örnekte eylemin yardımcı ünlüsü vav (و) harfiyle yazılmıştır.

tā kim maḥallinde buluna 141a/13

Diğer örnekler aşağıdadır;

hāzır *bulınup* 2a/5, kendü ‘ā’ideleri ile *geçinüp* 119b/3, nizām-ı ‘āleme ḥalel *gelinmeye* 11a/1, yüz kırk yüz elli aqça ‘ulūfe *édinüp* 83a/8, yüz keçeli olsa düşmene biñ *görinür* 61a/16, çokluq zağar beslemekden *kalınmışdur* 102a/15, Anaṭolı ağasına teslim *olinup* 2b/2, başlarına *şarınmağ* için 46b/13, ‘acemī kātibi balıqçın *tağınur* 31a/16, tazıyı sekbān başıdan alup *avlanmamağ* gerekdür 141a/7, gönli *bulanup* başını şaldı 147b/15, çorvacılar *evlenürler* idi 23a/5, bir hizmet dağı kal’alarda *kapanağdur* 97b/5, cümle çorvacılar *keçelenürler* 25b/11, zenberekler vardur *paşlanup* çürümekdedür 141b/3,

-ş-

merḥūm Sulṭān Süleyman ḥazretleri sa‘ādetle bir gün İstanbullı *dolaşurken* 64a/14

3.4.1.3. Ettirgen Çatı

-D-

süpürge nümūnesinde *bağladup* 37a/13, cümle kulluqları bunlara *bekletmezler* 31b/8, seksener pāre gemi *işletmek* gerekdür 144a/14, memhūra baqup kayd eylemek gerekdür anlara *oqtumamağ* gerekdür 124a/11, ağa nuñ develerini çorvacılar ile *yükledirler* 59b/9,

qorud(t)- eylemi metinde üç farklı şekilde yazılmıştır.

tābi‘ olanı *qorıdur* 55a/1,

miri dağları *qorudurlar* 55b/14

qaryelerin *qorutmağ* için 50b/17

-dUr-

cizyelerin *aldırmamağa* kâdir olmadıkları ecilden 10a/2, ağa nuñ aḥvâlini paşaya *bildirmekdür* 91b/5, şecer *kesdirmeyüp* 82a/5, bunlara namâz *kıldırmağ* gerekdür 42a/15, ol qorıları gözleyüp *kırdırmamağ* gerekdür 141a/6,

yaya başılara *atdururlar* 142b/8, yeñiçeri ağası vezîre *bildürür* 49a/11, bostāncı (10) külâhıyla elin *öpdürüp* tırduğda 30a/9, gemileri *sürdürmek* lâzım gelürse 4b/13, terâzū *ıtturmamağ* gerekdür 140a/10, mûm *üleşdürmege* ol varur 89b/5.

Aynı eylemin hem düz hem de yuvarlak ünlülü olarak yazıldığı örnekler vardır:

tefaḥḥuş eyledükden sonra kulluğ *vérdirmek* gerekdür 86b/6, Bilecik diyârına aqın *vérdürüp* 11b/3,

yeñiçeri keçesin düzüp bunlara *giydirdiler* 34b/13, veyâḥūd bir ekâbir oğlın bulup *giydürmek* diledükde 9a/8,

anlaruñ ḥizmeti miri tüfeng *yapdırmağdur* 94a/7, keçe *yapdurup* 108b/17,

beytü'l-mâl kabzın *yazdırmayalar* 134b/12, 'ulüfeye *yazdurup* 7a/10,

-Ur-

küllâh düzdürüp *giyürdiler* 5a/14, ol defterde âdem *geçürmek* kânün degüldür 18a/13.

tazılara etmek *bişireler* 80b/15, yoldaşlaruñ ta'âmın ol *bişürür* 40a/14.

3.4.1.4. Oldurgan Çatı

Oldurgan çatı ve ettirgen çatı için aynı ekler kullanılmaktadır. Geçişsiz eylemi geçişli eylem durumuna getiren eklerdir.

-T-

çelebiler giymedükleri için yüz *ağardamıyorlar* 61b/1, andan gayra el *uzatmamağ* gerekdür 97a/15, pâdişahuñ seferine gelmeyen *korğudup* 143a/11.

-Ar-

ellerin loğmadan *çıkarup* 103b/16, *gidermek* gerekdür 122b/10,

-dUr-

ba' zısını yaturup döğmedin tenbihen *ğaldırurlar* 41b/14, kethüdā Beg yolına *şapdırmazlar* 98b/15,

ağayı ata *bindürür* 90a/5, defter *doldurdılar* 19a/5, ser-ā-pā *gezdürüp* 62b/8, yeñiçeri tertibinde *girdürmemek* gerekdür 58b/6, ağa bölüğine *ğaldurup* 78b/2.

şikāra tazı *yetişdirmege* ādem lāzım olıcağ 81a/14, maṭbağ-ı 'āmireye müstevfī odun *yetişdürmek* gerekdür 32a/12.

-Ur-

av olmayan yerlerde *uçurup* 100a/17, ba' zısını *yaturup* döğmedin tenbihen *ğaldırurlar* 41b/14.

3.4.1.5. İsteş Çatı

-ş-

ağaya *bulışmağ* isteyeniy 85a/15, cum' a gēcesi *dolaşmazlar* 50b/7.

İsteş ekinin aşığıdaki iki yazımı iki farklı şekilde okunmuştur.

bulışdırmağa بولشديرمغه 89b/14, *bulüşdırmağdur* بلوشديرمقدر 90a/13.

Ayrıca birden fazla çatı ekinin bir araya geldiği örnekler aşığıdadır;

ağçasın *eglendirmeyüp* verilirse 69b/2, yeñiçeriyi bundan böyle *evlendürmeyeler* 139b/17, bu kol her gēce *dolaşılır* 50b/7, *istenilmeyen* yerlere yasağcı vermemek gerekdür 88b/9, anlara kılıç *ğuşandırduğda* 35a/12, iħrāğa varup *söyündürmekdür* 48a/7, niçe seferlerde yüzler *agardılır* 23b/10

ağa çapusunda turup geleni ağaya *bulüşdırmağdur* 90a/12, yeñiçerilerden da' vāsı olanı paşaya *bulüşdurmağdur* 91b/2,

ocağ ağalarından ğayrı kimseye yeñiçeri *ğullandırmamağ* gerekdür 61b/10, ğünkār kılı olmayana tüfeng *ğullandırmazlar idi* 94b/9.

3.4.2. Birleşik Eylemler

Birleşik eylemler, eylemlerin zarf-fiillerle birlikte kullanıldığı tasviri eylemler ve isimle birlikte kullanıldığı isim ve yardımcı eylemden oluşan birleşik eylemler başlığı altında incelenmiştir.

3.4.2.1. Tasviri Eylemler

3.4.2.1.1. Süretilik Birleşik Eylemi

-a + Yardımcı Fiil

içerüden çıka gelmişdür 77a/11, vara gelmişdür 2b/1, ne ile ola gelmişdür 3a/4, cem^ç ède gelmişlerdür 8b/4, kâtiblere vèrile gelmişdür 26b/17, ala gelmişlerdür 28b/9, atları tura gelmişdür 29b/17, hazineye kıala gelmişdür 56a/8, muķābele olına gelmişdür 65b/3, kıadimden vèrile geldügi üzere 67b/6, alına geldügi üzere 74a/9, içerüden çıka gelmişdür 77a/11, tura gelmişdür 29b/17, vilāyeti yaķa yürürler 96b/12.

-ı + Yardımcı Fiil

alı kıorlar 17a/11, alı kıomaya 23a/16, alı kıoymaķdur 134a/17.

-mAdIn + Yardımcı Fiil

gelmedin kıalmışdur 69b/15, yoķlanmadın kıaldı 121a/17.

-Up + Yardımcı Fiil

alay baķlayup tırduķlarında 145b/11, öpdürüp tırduķda 30a/10, nefer olup kıaldım 127a/5.

3.4.2.1.2. Tezlik Birleşik Eylemi

şıķal kıo vèrmemekdür 36b/16.

-I + Yardımcı Fiil

şıalı vèrdüklerinde 100b/8, destür alı vèrmek gerekdür 140a/5.

-U + Yardımcı Fiil

alu vèrürler idi 109b/7, kıoyu vèrdüklerinde 38a/1, şıķal kıoyu vèrüp 139b/11, müyesser eyleyü vere 70b/9, kıoyu verelüm 106a/16, dèyü vèrdükde 35a/9.

3.4.2.1.3. Yeterlilik Birleşik Eylemi

kendü re'yiyle dögemez 21a/15, odun bulamazlar 22a/1, kıızmete ādem bulımazlar 22a/5, ^ç arz ètmedin vèremez 30b/16, aķķa çıķaramaz 49b/4, aķķayı eyülükle taķşil èdemez 51b/2, gezemez 58b/3, taleb èdemezler 61a/1, aķķasın alamaz 69a/11, cür'et èdemeyüp

74b/16, kendü ağaları bile başamazlar 87b/5, tecävüz edemez 97a/16, iz^cân edemeyüp 114a/1,

vère bildükleri 16b/12, haramzâdelik edebile 15b/6, ne ağalık edebilürsin (14) ve ne ben pâdişâhlık edebilürüm 126a/13, yüz ağardamıyorlar 61b/2.

3.4.2.2. Ad ve Yardımcı Eylemden Oluşan Birleşik Eylemler

3.4.2.2.1 Ad ve Yardımcı Fiil Kalıbında Birleşik Eylemler

başla-

nâmı aņılmağa başladı 16a/6, eksük şatmağa başladuğda 64a/7, içëruden çıkmğa başladuğda 75a/17.

bul-

ķarar buldı 34a/11, dermân buldılar 14b/15, fırsat bulıcaķ 16a/15.

êt-

hizmet êtdükden 7b/14, zühür êderse 8b/2, haķâ êtdüm 8b/2, teklif êdeler 8b/6, hicâb êtmeyüp 9a/16, icâd êdüp 11b/8, aķın êdüp 12a/14, murâd êtdüklerinde 13a/11, zühür êdüğine 14b/14, perîşân êtmege 14b/13, dâhil êtmezler 17a/3, naķar êtmemekle 18b/17, da^cvet êdüp 19b/8, teslim êtmekdür 20b/14, ‘arz êtmedin 30b/16, ziyâret êtdüklerinde 37a/9, zulum êtmeyince 49b/4, tenezzül êtmezler 53a/12, kâr êtmege 63a/13, hareket êtmege 74b/16, teklif êtmesün 98a/4, ziyâde êtmezler 112a/9, hazz êtmeyüp 148a/4.

êtdir-

harc êtdirmemek gerekdür 42a/14, tıraş êtdirdiler 64b/10, ķarâr êtdirüp 73b/10, binâ’ êtdirüp 81a/8, zirâ^cat êtdirmeye 82a/5, itmâm êtdirüp 84a/6, zabķ êtdirmek gerekdür 122a/8, taķbik êtdirüp 126b/15,

êtdür:-

cem^c êtdürüp 16a/4, zıkr êtdürmekle 19a/3, ta^cyin êtdürmege 33b/13, ‘arz êtdürüp 38b/10, te’dib êtdürür 41b/17, ‘arz êtdürür 57a/15, kayd êtdürürler 59a/10, ta^clim êtdürmekdür 104b/7, ref^c êtdürmişdür 119a/6.

êtdirül-

cem^ç  tdir l p 8a/14.

eyle-

b ny d eyledi 106a/2, m nselik eyledi 34b/9, yeniçeri eyledi 63a/14, aġa eylediler 24b/3, bey n eylediler 63a/2, 64a/9, cem^ç eylediler 11b/11, 15b/16, k n n eylediler 133b/2, oturaġ eylediler 115b/11, ric  eylediler 56a/12, ta^ç yin eylediler 5a/7, hizmet eylediġi 39a/16, hizmet eyled kden 16b/9, ihd ş eyled kden 35b/17, zulm eyled kleri 88b/5, su' l eyled klerinde 63a/5, 'arz eylemege 125b/12, kayd eylemege 65b/5, 123b/3, 'amel eylemek 34a/2, katl eylemek 14b/6, kayd eylemek 122b/17, taleb eylemek 29a/6, tenbih eylemek gerekd r 128b/6, teslim eylemek gerekd r 131a/4, iş ret eylemek gerekd r 123b/1, 124a/9, katl eylemek 14b/6.

gel-:

l zım geld kde 26a/2, im na geld klerin 13a/8, haġķından gele 31b/6; h lel gelmeye 17a/5, 109a/9, 115a/4, h yr gelmez 4b/13, 4b/15, 48b/14, zarar gelmez 120a/9, ġazaba gel p 24a/17, 126a/7, r şt gel p 100b/5.

g r-

baba terbiyyesin g rmemişd r 17b/4, terbiyet g rmemişd r 24a/7, k   ide g rmemişlerd r 39a/4, l yık g rmezler 17a/1, hizmet g rmiş 87a/11, iş g rmiş 145a/5, sefer g rmiş 145b/13, yol g rmiş ol- 92a/1, h r g r p 61b/1, da^ç v  g r r 85b/1.

işle-

iş işlemeyeler 64b/16, eskicilik işler 64a/16, şan^ç at işley p 65a/4.

ķal-

geç ķalan 87a/17, yetim ķalan 81a/1, k ç k ķalana 22a/14, b ki ķalanı 88a/4, beklenmekden ķaldı 95b/2, yoķlanmadın ķaldı 121a/17, ihtiyaç ķalmamıřdur 25a/3, raġbet ķalmamıřdur 142a/16, taleb ķalmamıřdur 142a/14, n -mur d ķalmaya 139b/7, h cet ķalmaz 127a/1, az ķalmıřdur 54b/3, 56a/17, boş ķalmıřdur 26a/3.

ol-

'ibret ola 17b/10, k dir ola 19b/8, ş hibi ola 12b/8, s nnetli ola 10b/5, tertibe girmiş ola 10a/17, vecih ola 10b/13, h zır olalar 20a/7, mu^ç t d olalar 18a/17, cem^ç olan 9a/15, 18a/4, evli olan 10b/7, 10b/8, ey  olan 10a/6, hidmetinde olan 3a/6, kel olan 10b/2,

mazhar olan 5b/17, mestūr olan 10b/15, meşhūr olan 5a/4, yanında olan 18a/1, yetim olan 10a/11, icād olanlar 19b/11, ma' lūm oldu 16a/3, ziyāde oldu 5b/14, eyü oldu 17a/8, sūnnetli oldu 10b/6, ber-akis oldu 8a/1, dāhil oldu 19a/11, peydā oldu 19a/10, tamām oldu 17b/12, , müşerref olduklarına 13a/10, dāhil olduklarında 16a/2, lāzım olıca 5a/12, 6a/17, nā-ma' lūm olıca 9b/11, şübhelü olıca 17b/6, dāhil olmağa 19a/6, çok olmağın 6a/10, muḳayyed olmayup 17b/2, mümkün olmayup 9b/12, meşgūl olup 18b/5, edā olur 15a/5, fitne olur 10b/15, geveze-ḥor olur 10b/2, ḥor olur 10b/4, yüzi açu 10b/8, rezil olur 10a/14, tenbih olur 2a/17.

olın-

amel olına 2a/13, istiqlāl olıca 9a/10, zabt olıca 18a/12, cem' olınan 7b/10, teslim olınan 18a/14, zıkr olınan 11a/6, fermān olındıysa 19a/16, beyān olındu 8a/11, nazār olındu 2a/12, su'āl olındu 17b/4, yo 10b/5, bey' olınmada 2b/4, teklif olınmadın 11a/11, ref' olınmağa 16a/11, arz olınma 9b/12, bey' olınma 18b/2, ri'āyet olınma 17b/16, ḥavāle olınmağa 9b/17, edā olınmaya 11a/5, ḡadr olınmaya 10a/11, beyān olınmaz 16a/1, ta' yin olınmışdur 20a/8, zıkr olınur 12b/11, su'āl olınur 19b/9, şübhe olınur 10b/6, ta' yin olınur 2b/6.

-ur

boynın urup 84a/2.

3.4.2.2.2 Ad ve Fiil kalıbında Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Eylemler

açıl-

yüzleri gözleri açılır 18b/1

ağardıl-

yüzler a.-ur 23b/10.

al-

başu 115a/2, 126a/8, boyunların alup 69b/8, elinden alma 48a/14.

bıra 1-

gözden bıra 24b/17, gözden bıra 130a/9.

bil-

kıymetin bilmez 114a/9.

bulan-

gönli bulanup 147b/15.

çevir-

yüz çevirmeye 113b/9.

düş-

destür sevdāsına düşer 26b/5; ayağa düşüp 117a/16.

geçür-

gözden geçürmek gerekdür 16b/3.

getür-

başına bela getürürler 33a/4; devede kulağın getürürler 132b/3.

git-

yābāna gitmez 147a/11, yola gitmeyüp 23b/3.

tut-

yüz tutmuşlardır 74b/17.

ur-

yüz u.-up 15b/11.

3.4.3. Eylem Çekimi

3.4.3.1. Basit Çekim

3.4.3.1.1. Şimdiki Zaman Çekimi

Metinde şimdiki zaman -yor ekinin yer aldığı örnekler şunlardır;

3. Tekil Kişi

alıyor 23a/11.

3. Çoğul Kişi

yüz ağardamıyorlar 61b/2, yeyorlar 23a/12.

Şimdiki zamanı ifade etmek için geniş zaman çekim ekleri olan –r, -Ur, –Ar ve istek kipi –(y)A da kullanılmıştır.

pādişāh-ı ‘ālem-penāh ḥazretleri ğazabıla ben *giderem* dēdüklerinde isteyen gelsün istemeyen kārına varsun 14a/16, sizden bu ma‘ kûle cevāb *isterem* dēdükde 146a/16.

benden ne murād *ēdersiz* ve taleb eyleş 13a/10, şimdi bunlar bir miqdār ihmāl *olnur* 109a/5, şimdi ta‘limḥāneler *işlemez* 110b/4, şimdi anları ziyādesiyle qorıcı *ēderler* qānūna muḥālifdür 111b/8.

3.4.3.1.2. Geniş Zaman Çekimi

Metinde geniş zaman çekimi oldukça sık bulunmaktadır. -r, -Ur, -Ar ekleriyle yapılmıştır.

1. Tekil Kişi

eskilerini anlar bilür qapuya çıkarmasın ben *bilürem* dēyü 114b/10

bilmem daḥı ḥālā ṭurur mı 73a/10

‘ālem-penāh ḥazretleri ğazabıla ben *giderem* dēdüklerinde 14a/16

ta‘limḥāneci başılıĝı *isterem* dēyicek 110a/5

sizden bu ma‘ kûle cevāb *isterem* dēdükde 146a/16

Olumsuzu

ben saḡa ḥizmet ētmem dēmege qādir olmaya 7b/12

2. Tekil Kişi

beni qıldan mı çıkarmaq *istersin* dēyü 38b/7, *öğredürsin* 15b/13

3. Tekil Kişi

tazı besler 28a/3, alur 5b/9, alınur 11a/10, aḡılur 29b/17, kelle-pūşını atar 38a/12, avlar 81a/14, çiftlik bağlanur 11b/2, bekler 31b/2, beklenür 51a/7, beḡzer 10b/17, gözden biraĝur 130a/9, biner 90a/7, almaz 48b/7, düzelür 129b/9, sefer eşer 74b/8, ḥaqqından gelinür 123b/5, 123b/11, girer 49a/7, giyer 89a/8, 91a/4, görünür 119a/13, gözler 113a/15, 122b/5, iner 85a/14, 90a/10, ister 145a/16, eskicilik işler 64a/16, qalır 61a/2, qarışur 135a/8, qopar 87b/9, qorıdur 55a/1, oqur 124a/5, oturur 113b/14, ödenür 43a/16, öğrenür 120b/4, şatar 95a/17, şayılır 60a/6, selāmlar 98b/5, 120b/4, söyündürür 49b/13, sürer

97b/13, taşar 135b/8, taşınur 85a/12, tolar 143a/14, turur 89a/1, tutar 117a/3, umulur 115a/9, varur 95b/15, 124b/2, v̄eril̄ür 71b/3, yapılır 109a/3, yazar 57a/11, ȳer 61b/13.

yanaşır 90a/6, yükledir 53b/12.

Olumsuz

alınmaz 90b/17, beñzemez 99b/12, beslemez 102b/1, kıalmaz 132a/12, kıarışmaz 131a/12, örtmez 32b/8, şıgıamaz 60a/16, d̄iv̄āna varmaz 49a/1, yaramaz 32b/12.

1. Çoğul Kişi

aluruz 76a/10, gönderürüz 131b/8, isterüz 117a/17, v̄erürüz 76a/10, degnek ȳerüz 66a/11.

Olumsuz

istemezüz 76a/11, kıışlamazuz 14a/15, v̄erdirmezüz 110a/8.

2. Çoğul Kişi

bilürsüz 145b/6, istersiz 66b/2.

3. Çoğul Kişi

açarlar 135b/11, alurlar 43a/14, bir koyun aşarlar 41a/3, deryāya atarlar 87b/7, atdururlar 142b/8, beslerler 27b/17, bilürler 18a/11, binerler 31a/15, buyururlar ki 145b/12, d̄erler 39a/12, beklerler 49b/3, dizerler 68b/1, dururlar 38a/16, 42b/9, başına bela getürürler 33a/4, devede kıulağın getürürler 132b/3, girerler 61a/13, giyerler 75b/11, gösterürler 32b/12, götürürler 32a/16, 111a/17, isterler 42b/17, kıaçarlar 65a/5, kıaldırurlar 41b/14, kıarışurlar 86b/11, keçelenürler 25b/11, kıorlar 45a/7, 96a/9, kıorudurlar 55b/15, kıoşarlar 12a/17, kıovarlar 84b/5, kıullanurlar 61b/8, kıullandurur 53b/11, kıurarlar 60b/9, otururlar 83a/9, şaıklarlar 41b/7, şatarlar 94a/16, gözden şavarlar 82a/9, 94a/16, şayarlar 60a/12, şoşarlar 104a/1, şorarlar 25b/8, 25b/9, söylerler 95b/2, 113a/10, sürerler 97b/12, tururlar 87b/16, tutarlar 18b/13, ururlar 41b/10, varurlar 92b/12, yaşarlar 142b/16, yazarlar 120b/12, ȳerler 94a/17.

yanaşırılar 99b/11 yükledirler 59b/9.

Olumsuz

almazlar 56b/4, bağımazlar 87b/2, beğenmezler 113a/12, bekletmezler 31b/9, bilmezler 58b/10, göstermezler 32b/17, d̄iv̄āna varmazlar 92a/6.

3.4.3.1.3. Görülen Geçmiş Zaman

Tüm kişi çekimlerinin bulunduğu bir diğer zaman da görülen geçmiş zaman çekimidir.

1. Tekil Kişi

aldum 57b/12, bilmedüm 8b/2, bişirmedüm 66b/4, bulmadum 66b/3, ‘arz-ı küstâh-âne eyledüm 127a/13, beyāna getürdüm 2a/15, gezdüm 66b/3, ıaldum 127a/5, vèrdüm 110a/6.

2. Tekil Kişi

gemi belāsın çekdüñ 114a/14, düşdüñ 44b/6, kırmağa mı getürdüñ 14a/14, neyledüñ 30a/6, 125b/17, öğrendüñ 114a/14, yèdüñ 44b/6.

3. Tekil Kişi

aldı 130b/13, bağışladı 95a/7, bildi 13a/9, *bildirdi* 147b/11, *buldı* 122b/2, *dèdi* 24a/16

eyitdi 114a/5, bünyād eyledi 106a/2, gitdi 130a/6, gördi 64a/16, beklenmekden ıaldı 95b/2, yoılanmadın ıaldı 121a/17, ıaşadı 17b/3, muıarrer ıılındı 36a/5, şaldı 147b/15, tefekküre vardı 147b/14, vèrdi 129b/7, şalı vèrmedi 114a/13.

1. Çoğul Kişi

üç dört yük aıçaya alduı 12a/8, vèrdük 12a/11.

2. Çoğul Kişi

ıabül eyledüñüz 122a/5.

3. Çoğul Kişi

bildiler 125b/13, dermān buldılar 14b/15, buyurdılar 63b/2, 64a/11, ilhāk buyurdılar 63b/10, ıapuya ıııardılar 125a/11, dèdiler 35b/10, 108a/14, dikdiler 106a/11, doldurdılar 19a/5, eyitdiler 63a/10, eylediler 127a/4, ağa eylediler 24b/3, getürdiler 100b/11, gitdiler 66b/9, giydiler 35a/10, 37b/2, giydirdiler 35a/1, giyürdiler 35a/11, gönderdiler 73a/8, 114a/11, gördiler 66a/16, gösterdiler 63a/4, gözetdiler 108a/15, istediler 107b/1, ıatdılar 109b/3, ıodılar 54a/1, hāııına ıodılar 126a/15, söylediler 24b/13, yüzlerin sürdiler 13a/7, vèrdiler 72a/17.

Olumsuzuz

almadılar 17b/6, lâıyık görmediler 63b/10, rızâ vèrmediler 110a/12, yaptılar 109a/17.

3.4.3.1.4. Anlatılan Geçmiş Zaman

3. Tekil Kişi

çıkılmış 73b/15, 122a/2, giymişdür 35a/12, görmüşdür 50a/15, unudılmış 76a/6.

Olumsuzuz

baba terbiyyesin görmemişdür 17b/4, terbiyet görmemişdür 24a/7.

2. Çoğul Kişi

yağlış haber almışsız 32b/15, sefer ètmişsiz 146a/15, görmüşsiz 146a/15.

3. Çoğul kişi

cevâb buyurmuşlar 115a/2, ğazaba düşmişler 128a/1, düzmişlerdür 22a/6, giymişlerdür 36b/7, kalmışdur 95b/8, maşşüş kılınmışdur 84b/12, vèrmışlerdür 127a/4.

Olumsuzuz

ķâ' ide görmemişlerdür 39a/4, kalmamışdur 67a/12.

3.4.3.1.5. İstek Çekimi

Metinde istek zamanının özellikle 3. tekil ve 3. çoğul şahıs çekimine sıklıkla rastlanmıştır.

1. Tekil Kişi

uçayım 100b/10, vèreyim 21b/15.

2. Tekil Kişi

cevâb vèresin 145b/7.

3. Tekil Kişi

alına 142a/11, orta şofaya et aşā 40b/16, bula 141a/13, buluna 141a/13, eyleye 40b/4, edā eyleye 88b/4, müyesser eyleye 70b/9, şerrir eyleye 15b/6, ta'lim eyleye 109b/17, taḫbik eyleye 138a/7, tefahḫuş eyleye 138a/8, teslim eyleye 33a/11, ḫaḫḫından gele 31b/6, zuhūra gele 136b/14, ḫaḫḫından geline 144b/4, ḫaḫḫlarından geline 17b/14, getüre 134b/10, götüre

43b/7, isteye 112a/3, işlede 109b/13, kıla 56b/11, kıarışıa 126a/13, kefaflana 23b/1, kese 21b/9, kıılma 34a/13, kıullana 118a/11, nafaqalana 139a/8, kafr vilayetlerinden ola 11b/3, otura 139b/12, öğrede 50a/15, öğrene 109b/16, pişe 81a/9, tura 73a/9, vara 139b/13, inşaf vère 5b/15, 142b/17, vèrile 82b/14, yaraya 143b/6.

Olumsuz

alınmaya 10b/12, beğenmeye 126a/12, bulunmaya 48b/3, yüz çevirmeye 113b/9, çıkmaya 124a/13, şürü^c eylemeye 119b/4, hâlel gelmeye 115a/4, hâlel gelinmeye 11a/2, görilmeye 142a/11, nâ-murâd kıalmaya 139b/7, kıarışımaya 132b/5, kıoşımaya 12a/11, kimesne olmaya 13a/17, kıâdir olmaya 7b/12, vèrmeye 130a/3.

1. Çoğul Kişi

götürek 97b/17.

2. Çoğul Kişi

cevâb vèresiz 145a/10.

3. Çoğul Kişi

alalar 80b/11, av avlayalar 80b/9, bekleyeler 72a/10, bişireler 80b/15, Türk evlâdın almayalar 9a/13, ok atalar 110b/6, timâra çıkaralar 25b/3, dutalar 32a/9, çak çak eyleyeler 109b/9, def eyleyeler 95a/15, dilâverlik eyleyeler 70b/13, hıfz ü hırâset eyleyeler 52b/7, icrâ eyleyeler 139b/14, kıayd eyleyeler 22b/17, oda hizmetin eyleyeler 139b/10, sa^cy eyleyeler 113b/5, zabt u rabt eyleyeler 57a/10, ziyâde eyleyeler 59a/5, haqqından geleler 58a/3, gideler 58a/12, göreler 43a/11, gözedeler 21a/10, gözleyeler 113b/7, işledeler 110b/5, baş cân oynayalar 37b/11, şakınalar 72a/11, şaklayalar 18a/8, turalar 60b/14, vèreler 73b/11, ^culûfeye yazalar 22a/12, yèdeler 101b/15, yoqlayalar 13a/15.

Olumsuz

yüz çevirmeyeler 37b/11, kııkarmayalar 137b/3, kıapuya kııkarmayalar 25b/6, egri dèmeyeler 40b/14, evlendürmeyeler 139b/17, eylemeyeler 9a/12, bir eylemeyeler 134a/5, iş işlemeyeler 64b/16, seferden kıalmayalar 140b/12, şatmayalar 87a/13, vèrmeyeler 129b/15, yazmayalar 31a/10, yazdırmayalar 139a/15, ^culûfeye yazdırmayalar 139a/14.

3.4.3.1.6. Dilek-Şart Çekimi

2. Tekil Kişi

bildirseñ 126a/11, yapsañ 62b/17.

3. Tekil Kişi

atsa 38a/4, bildirse 126a/11, çıksa 78a/8, eksük çıksa 76a/10, dilese 79a/15, düşse 144a/10, düzelse 127a/17, bir kul oğlunuñ anası gelse 108b/11, edebsizlik eylese 91b/7, lâzım gelse 135b/12, mühürlense 90b/14, vèrse 69b/17, vèrilsse 94b/15, yazsa 135b/13.

Olumsuz

lâzım gelmese 56b/8, kónmasa 107a/13.

1. Çoğul Kişi

bünyād eylesek 107a/9, ta'yin eylesek 107a/12, tecdid eylesek 107a/11, vèrsek 79b/9.

3. Çoğul Kişi

yürüyüş eyleseler 87a/9, gönderseler 7a/11, görseler 134a/8, lâyıķ görseler 17b/7, kılsalar 107a/9.

3.4.3.1.7. Emir Çekimi

1. Tekil Kişi

göstereyin 114a/2, *varayın* 114a/2, *hünkâr kulu* olayım 24b/12.

2. Tekil Kişi

Emir çekimi eksiz olarak kullanılmıştır.

beyāna getür 2a/12, iste 110a/5, öğren 114a/10, şar 35a/9, söyle 63a/1, var 114a/15.

3. Tekil Kişi

ocağdan çıksun 65a/2, dursun 131b/8, isteyen gelsün istemeyen kârına varsun 14a/17, görsün 42b/17, işlesün 64b/6, hañalardan şaklasun 146b/2.

Olumsuz

iş işlesün 64b/5, kaçmasun 20b/16.

1. Çoğul Kişi

çalışalum 125a/6, gitmeyelüm 53b/15, gidelüm 64a/4, sürelüm 53b/16, yüz sürelim 145b/1, alı vèrelüm 53b/17, koyu vèrelüm 106a/16.

2. Çoğul Kişi

tevekkül buyuruñ 147a/1, bülend eyleş 148a/2, helâl eyleş 44b/6, ref' eyleş 116b/9, taleb eyleş 13a/10, ta' yin eyleş 80b/5, yakın gelün 145b/16, görün 148a/7, oturuñ 146a/8, hōş tutuñ 148a/2, vèrün 106a/17.

Olumsuz

kayd eylemeñ 23b/17, bey' eylemeñ 88a/15.

3. Çoğul Kişi

nice ok atsunlar 109b/17, bilsünler 147a/10, bulunsunlar 145a/7, dësünler 101a/6, göndersünler 142b/1, cevâb vèrsünler 145b/2.

ben anı étmez miydim 126a/11

3.4.3.1.8. Gereklilik

Metinde gerekliliğın yer aldığı oldukça fazla ifade bulunmaktadır. Bu ifadeler özellikle *gerekdür* ve bunun yanı sıra *gerek*, *gerek kim*, *gerekdür ki*, *gerekdür kim*, yapılarıyla sağlanmışır.

hazer olunmak gerekdür 11a/11, teklif olunmamak gerekdür 11a/16, istihdâm etmek gerekdür 39b/12, bir yoldaş gelmeyince bey' olunmamak gerekdür 58b/15, hakkında gelinmek gerek 135a/17, efendilere gerekdür kim 123b/16.

Ayrıca lâzım sözcüğü gereklilik anlamı ifade eden cümlelerde kullanılmışır.

yeñiçeri kâtibinün gemisinden oğlan çıkmak lâzım gelse 126a/9, devşirme emr-i pâdişâhiyle yazılmağ lâzım gelicek 129a/5, ' ulûfeye yazılmağ lâzım geldükde 129a/9, yetimün mâlına sa' y etmek lâzımdur 131a/8, şatır başlarına ikişer üçer kayd eylemeyeler ve çoricılara bu lâzım degüldür birer göndermek gerekdür 133a/11.

3.4.3.2. Birleşik Çekim

3.4.3.2.1. Hikâye

3.4.3.2.1.1. Geniş Zamanın Hikâyesi

1. Tekil Kişi

başuñ alurdum 115a/1

Olumsuzuz

bilmez idüm 85b/13

2. Tekil Kişi

yaparduñ 62b/17, bilürdüñ 114a/6

3. Tekil Kişi

alurdı 64b/2, alınurdı 11a/9, alınur idi 125a/1, çıkmaz idi 71b/4, kapuya çıkmaz idi 114b/2, dikilürdi 99b/11, evlenür idi 23a/6, haqqından gelinür idi 126a/17, gider idi 57a/17, görür idi 133a/14, söyündürür idi 49b/12, turur idi 73a/10, 84b/17, vèrilür idi 67a/9, 67a/13.

Olumsuzuz

bulınmaz idi 57a/17, evlenmez idi 81a/2, qarışmaz idi 116b/3, vèrilmez idi 83a/5.

3. Çoğul Kişi

alurlar idi 116b/1, oğ atarlar idi 109b/5, zenberek atarlar idi 110b/13, beklerlerdi 72b/15, beklerler idi 71b/8, dèrler idi 79b/4, 145b/4, evlenürler idi 23a/5, giderler idi 99a/17, gönderürler idi 96a/17, götürürler idi 94b/9, hizmetlenürler idi 116b/1, qaparlar idi 71b/8, alu qorlar idi 72a/4, qorudurlar idi 51a/6, qullanurlar idi 110b/14, şatarlar idi 18b/13, sererler idi 72b/17, süpürürler idi 37a/11, taqarlar idi 36a/10, taqınurlar idi 37a/16, raht ururlardı 62b/3, varurlar idi 78a/7, yazarlar idi 121a/14, 121a/15.

Olumsuzuz

evlenmezlerdi 23a/7, inanmazlar idi 126b/2, qabül ètmezler idi 122a/3, kullandurmazlar idi 94b/10, vèrmezler idi 73a/14.

3.4.3.2.1.2. Anlatılan Geçmiş Zamanın Hikâyesi**3. Tekil Kişi**

almışdı 125a/13, ta' yin buyurulmuş idi 36a/4.

Olumsuzuz

cem' ètdürmemiş idi 16a/5

3.4.3.2.1.3. İstek Hikâyesi

2. Tekil Kişi

kāzib olayduŋ 115a/1

3. Tekil Kişi

be-dergāh édeydi 125a/7, benüm qulum olaydı 64a/12, mā-lā-māl olaydı 66b/7, tevzi^c olaydı 85a/2, vère idi 66b/6.

Olumsuzu

bu vaqflar olmayadı 44a/13

3.4.3.2.2. Rivayet

3.4.3.2.2.1. Geniş Zamanın Rivayeti

3. Tekil Kişi

besler imiş 100a/15.

Olumsuzu

evlenmez imiş 25b/16.

3. Çoğul Kişi

bulurlar imiş 107a/1, iqdām buyururlar imiş 64b/13, evlenürler imiş 26a/1, giyerler imiş 75a/9, muqayyed olurlar imiş 64b/14, seyr étdürürler imiş 100b/1, yoqlarlar imiş 115a/3.

3.4.3.2.3. Şart

3.4.3.2.3.1. Geniş Zamanın Şartı

2. Tekil Kişi

dêrseŋ 41b/13, ğavğa édersen 122a/4

3. Tekil Kişi

alınursa 124a/14, baqılursa 142a/2, binerse 50b/8, bulursa 130a/14, bulınur ise 16b/7, bulunursa 128b/16, bulunursa 122a/14, çıkarsa 128a/15, evlenürse 140a/1, dêrler ise 131b/9, dêrse 25b/8, gelürse 124a/1, ilerü gelürse 139b/16; lâzım gelürse 130a/10, zuhūra gelürse 15b/9, gezerse 58b/3, gider isede 117a/4, giderse 8b/6, 144a/7, gidersede 60a/3,

görürse 124b/1, isterse 96b/7, kalursa 69a/10, 114b/8, nā-bālig kalursa 131a/8, kor ise 25b/3, verilirse 129b/16, kolluk verilirse 52a/8.

Olumsuzu

çıkmasa 49a/13, hiç olmazsa 134a/8.

2. Çoğul Kişi

dāhil edersenüz 15b/1.

3. Çoğul Kişi

gelürlerse 31b/3, bulursalar 59b/2, derlerse 131b/8, giyerseler 47b/8, gönderirlerse 140a/14, isterlerse 88b/9.

3.4.3.2.3.2. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı

3. Tekil Kişi

çıkıdı ise 122a/3, verile geldi ise 68b/3, fermān olındıysa 19a/16, on üç oldıysa 127b/5, dörtli dağı oldıysa 127b/8, on iki çuçalı oldı ise 124b/7, verdi ise 129b/7.

3. Çoğul Kişi

hareket eylediler ise 17b/15, gönderseler 7a/11, lāyık görseler 17b/7, giyerseler 47b/8.

3.4.3.2.3.3. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı

3. Tekil Kişi

çıkımış ise 122a/2, odabaşılığa ermiş ise 40b/12, kim etmiş ise 123b/7.

3.4.4. Eylemsiler

3.4.4.1. Mastarlar

-mAK

kapuya *çıkmağ* lāzım gelürse 5b/9,

ocağ ağaları yediyle cem^c *olmağ* fermān olınmışdur 8b/3,

bölük başlara oğlan cem^c i *verilmek* kânün degüldür 8b/10,

ķānūn-ı ķadīm üzere *görmek* lâzımdur 70b/11.

-mA

bey^ç olınmada fâ'ide nedür 2b/4,

uşūla ķonması ne vechile olur 4a/17,

oğlan cem^ç olmasınınuķ ķānūnı 8a/5,

varmada ve gelmede birbirinū selāmlıgına durmazlar 42b/5,

yeņiçerilerden ihtiyārlarına vèrilmesine fermān olunca 51a/1,

-Iş

bir ķal^ç aya yürüyiş eyleseler 87a/9,

gèrü seferden dönüşde 43a/14,

3.4.4.2. Sıfat-Fiiller

-mİş

Günümüz Türkçesinde “-an” ve “-mİş” sıfat-fiil eklerinin anlamını taşımaktadır;

ba^ç dehu vilāyetine varmış alınmaya 10b/11, odabaşılıķdan çıķmış yoldaşı 12a/1, eger ölmİş var ise 17a/7, bizde ölmİş oğlan yoķdur 32b/15, yaya başılıķdan çıķmış ādem vardır 74b/1, düzilmİş ķuşaķ vardır 75a/8, muķālif ölmİş tāze yigitler 83a/7, hizmet görmİş ādem gerekdür 87a/11, şolak ölmİş ādem var ise 105a/12.

-(U)r

Bu ek yerine günümüz Türkçesinde “-AcAk” ve “-An” sıfat-fiilleri kullanılmaktadır;

Türkçe bilür kāfir evlādı ise 9a/14, buņa beņzer envā^ç-i iķdām tām ile 10b/17, da^ç vā èder ādem var ise 42b/10, gemi yapar bir ādem bulmayup 62b/8, söz aņlar baş ķullıķçı kim ise 70a/11, ava çıķmağaya yarar tazılar beslemek lâzımdur 80b/3, ketūdā gibi hizmet èder hizmetkārdir 89a/10.

-mAz

Günümüz Türkçesinde “-An” sıfat-fiil ekinin taşıdığı anlamı vermektedir.

keferete yaramaz esbāb gösterürler 32b/12, olmaz şuçdan ötüri 42a/2, tecāvüz èdüp gitmez var ise 58a/2, bir dükənmez seferdür gider 143a/13.

3.4.4.3. Zarf-Fiiller

-A

vara gelmişdür 2b/1, qorıcı olduklarında ne ile ola gelmişdür 3a/4, cem^ç êde gelmişlerdür 8b/4, yeñiçeri ağası ola gelmişdür 9a/3, ta^ç yîn olınuv vèrile gelmişdür 27a/14, kırk altı çift fodula vèrile gelmişdür 27b/2, un bu furundan ala gelmişlerdür 28b/9, qadimden atları tura gelmişdür 29b/17, pâdişâh uğrında cân ü baş oynayı geldügiçün 36b/17, ağa qapusında alı qoyup 49b/14, cevâmi^ç zevâyidinden ala gelmişlerdür 56a/7, bâkisi hazineye qala gelmişdür 56a/8, qadimden vèrile geldügi üzere 67b/6, qadimü'l-eyyâmdan alına geldügi üzere 74a/8, içèrüden çıqa gelmişdür 77a/11, anı şalı vèrdüklerinde 100b/8, hâricden dağı olına gelmişdür 110a/2.

-U

bir qaçın alu qorlar idi 72a/4, at qoyu vèrür gibi qoyu vèrelüm 106a/16, bölük başı alu vèirdi 113b/16.

-All

müteferriqa olalı 144a/11.

şikâra varmayalıdan berü 102a/15.

memnü^ç ât girmemege tenbîh olalıdan berü 108b/10.

icrâ olmayalıdan berü 110b/6.

sefere gideliden berü 134b/14.

-ArAK

tâ kim oğlanlara terbiyyet êderek 12b/1.

-dUKdA

tâ kim nazâr olınuvda 2a/12, yazıldıvda 2b/4, Bostana vèrildükde 2b/5, öldükde yèrine 5b/4, Rum êli Anaçolı ağaları dîvânına varduqda 7b/4, qapu olduqda gelürler 7b/6, beyân olınuvda 8a/11, ekâbir oğlın bulup giydürmek diledükde 9a/8, cem^ç eylemek lâzım geldükde 10a/5, taleb eyleñ dedükde 13a/10, bu tã'ifenüñ sürisi geldükde 13a/16, cevâb buyurduqda 15a/14, kendü hâş qullarıdur dedükde 15b/5, qazabla cevâb vèrdükde 15b/10, bunları cem^ç eyledükde 16a/3, süri bağlandıvda 16b/2, sürici geldükde 17a/5, köylere oğlan içün da^ç vete gitdükde 18a/2, yazılmaq lâzım geldükde 18a/9, eşkâlleri yoqlandıvda 19b/15, hâmmâma girdükde 20a/12, 'ulufe çıqduqda 25b/10, elin öpdürüp tırduqda

30a/10, gemi ekşerisi alınduğda 32a/14, talep étmege varduğda 32b/10, Sultānū'l-‘ulemā gördükde 35a/8, anlara kılıç kuşandurduğda 35a/12, ol süpürgeyi alup başına giydükde 37a/12, tā kim anlar kalğduğda 42b/2, maħlūl düşdükde 45b/13, eskidükde 48a/10, sefere gitdükde 52a/13, vèrildükde 52a/16, durmaz olan durduğda daħı 58b/2, ava bindükde 59b/3, yeñiçeri tüfeng atduğda 59b/14, kal‘alarda nöbetci konılduğda 60b/13, gönderdükde 60b/17, anlar daħı yapılduğda 62b/14, anlar daħı yapılduğda 64a/7, et bulunmaduğda 66a/9, segirdedükde 68b/1, ağalar içerüden çıkmāğa başladıuğda 75a/17, şān bulduğda 75b/4, eve döndükde 82a/17, çavuşluk i‘tibār bulduğda 89a/14, velākin ağayı selāmladuğda 98b/4, yetiştürdükde 111a/11, yoğlandıuğda 128a/14, kücügi daħı büyüdükdde 131a/5, yeñiçeri kātibinden defter alduğda 138a/7.

-IncA

ikinciden otuzuncıya varınca 6a/10, ol zamāndan bugüne gelince 33b/10, Emir Şāh Efendi giyürmeyince 35a/2, tamām ihtiyār olmayınca şağal ço vèrmemekdür 36b/16, tamām olunca 46b/9, anda zūlm étmeyince 49b/4, oda başlarından bir yoldaş gelmeyince 58b/15, yoldaş varmayınca 59a/12, hūnkār seferden gelince beklenür 71b/12, her gün dīvān bozılınca 75b/10, hūnkār sefere gitmeyince gitmezler 81b/7, ölmeyince yerleri vèrilmez 103a/13, tā kim ölince varup 103a/17, yay çekmeyince gedikleri ta‘yın olmaz 105a/10, bu kullarınız (2) bi'l-küllıye kırılınca pādişāhuma zarar yoğdur 147a/1.

Aşağıda “-ıncaya dek” yapısı “kadar” anlamı taşımaktadır.

ser-ħadde dāħil olıncaya dek 147a/14.

-mAdIn

almadın 5b/10, añılmadın kalup 16a/6, ‘arz olınmadın 23a/6, ağa öñine çıkmadın 25b/6, kādır olmadın 26a/2, koyun aşmadın 41a/7, kalğmadın 42b/1, oda başı ile varmadın 109a/2, gözlenmedin kalmışdur 29b/10, ‘arz étmedin vèremez 30b/16, yeñiçeri ağası gelmedin gelürlerse 31b/3, ağa sefere gitmedin 54a/11, İslāma gelmedin öğrenüp 63a/17, gözedilmedin kalmışdur 26a/16, bāzergān gelmedin kalmışdur 69a/11, ölmedin 77b/15, ağa sefere gitmedin 92b/4, tezkere étmedin 114b/2, biraz yer gitmedin 114b/13, tamām étmedin 129a/2, teklif olınmadın 11a/11, cem‘ olmadın 35a/14, kulluğ vèrmedin kopar 87b/9, vèrmedin olmaz 128a/11

-ICAK

muḥaqqāq olıcaq 1b/13, ḥāli olmaya dēyicek 2a/14, lāzım olıcaq 5a/12, şağına ve solına selām vèricek içlerinden birisi 6b/16, sarāya gelicek 7a/1, bu ne aşl selām almaqdur dēyicek 7a/4, ol oğlanı aqça ile alıcaq 7b/12, oğlan cem^c olınmaq lāzım gelicek 8a/12, ḥızmetleri muqābelesinde teraqqı vèricek 48b/10, kethüdā olmayıcaq anuḡ meşāliḥin bu görür 89a/12,

birbuçuk aqçalı olıcaq 33b/17, böyle olıcaq 70a/13, qānūn olıcaq 79a/1, başqa ağılıq olıcaq 79a/1, bunda olıcaq 97a/3.

BÖLÜM II

METİN

1b

Mebde-i ocağ

(1) Bismi'llāhi'r-rahmāni'r-raḥīm

(2) elhamdü li'llāhi Rabbü'l-âlemīn ve's-salātü ve's-selāmü 'alā-seyyidinā (3) Muḥammed ve 'alā-âlihi ve aşḥābihi ecma'in ammā ba'dehu sulṭānū'l-berreyn (4) ve ḥaḳānū'l-baḥreyn ḥādīmü'l-ḥaremeyni's-şerīfeyn Sulṭān Aḥmed 5) ḥān ibnū's-Sulṭān Muhammed ḥān ebbeda'l-lāhu eyyāme saltānatihi ilā- (6) yevmi'l-ḥaşr ve'l-mizān ḥāzretleri sa'âdetle taḥt-ı 'izzete cülüs (7) eyleyüp ecdād-ı 'izāmlarınuñ ḳānūn ü ḳā'idelerin yoḳlayup (8) icrā etmekle her vechle zamān-ı 'adālet 'unvānlarında re'āyā (9) vü berāyā āsūde-ḥāl üzere olup ve diyār-ı Anaṭolida tuḡyān (10) eden celālileruñ vücūd-ı nā-pākların cihāndan hedef-i tir (11) ve cesed-i çākların tu'me-i şemşir olmağla evvelki gibi cihān-ı (12) ḥandān ve ḳuṭb-ı murādları üzere devrān devr etmek muḥaḳḳaḳ (13) olıcağ bu faḳīr-i dil-taḳşīrūñ dedeleri cedd be-cedd ecdād-ı

2a

(1) 'izāmları fātiḥ-i Ḳoşantiniye Sulṭān Muḥammed ḥān 'aleyhi'r-raḥmeti (2) ve'r-rıdvān ḥāzretleri zamān-ı sa'âdetlerinde ve yeñiçeri (3) ocağı ḥidmetinde olup ve vāḳi' olan ḡazālarda cān (4) ü baş oynaduḳlarından mā'adā bu ḳulları daḡı Ḥaḳ'ül-verrā seferinden (5) berü olan sefer-i zafer-eşerūñ ekşerinde ḥāzır bulunup ve ḥālā (6) yeñiçeri ocağı ḥidmetinde olup du'ā-yı dīn ü devlet-i (7) pādīşāhī evrādına cān ü baş ile müdāvim ve mülāzım (8) iken 'ālem-i bāṭında bir pīr-i dānā ocağın ḳānūn ü ḳā- (9) 'idelerin 'ale't-taḫşīl dedeleriuñden ḡuş êtdüyüñüz (10) vech üzere ve kendüñ bilüp gördüğüñ minvāl üzere (11) zıllu'llāhi fi'l-arz ḥāzretlerine bir risāle êdüp beyāna (12) getür tā kim naḡar olıñduḳda ḳānūn ü ḳā'ideleri aḡz (13) olıñup mūcibi ile 'amel olıñna bi-'ināyeti'llāhi'l-Meliki'l-Mu'in (14) fā'ideden ḥālī olmaya dēyicek bu bī-çāre daḡı ṭoḳuz (15) bāb üzerine beyāna getürdüm va'llāhu'l-muvaffaḳ ve'l-mürşid (16) evvelki bāb 'acemī oḡlanıñ cem'i ne vechle olursa (17) ve cem'ine me'mūr olanlara ne tenbīh olur ve cem'ine kimler

2b

(1) vara gelmişdür ve Der-sa'âdete geldükde niçe yoqlanur Rûm (2) eli ve Anaṭolı ağasına teslim olunup niçe bey' olunur (3) ve bunların Türk üzerine vèrilmesine kimler sebep (4) olmuşdur ve bey' olinmada fâ'ide nedür ve yazıldıḡda torba (5) ve sarây ve Gelibolı ve Bûstâna vèrildükde 'ulûfeleri (6) niçe ta'yîn olunur ve bunların ḡidmetleri nedür ve çor- (7) vacıları nedür ve gemileri nedür anı beyân eder ikinci bâb (8) yeñiçeri yoldaşlarında icâd olmuşdur ve giydükleri (9) kisvet kimündür ve bunları ḡapuya çıkarduklarında ne vechle(10) tevzi' ederler ve bunların odalarda kânûn ü kâ'ide- (11) leri nedür ve oda kethüdâları ve baş oda başları (12) nedür ve oda başı ve vekil-i ḡarc nedür ve babalarından (13) yetim kalan kul oğullarının üç ayda on beş akçe (14) 'ulûfesi yeñiçeri arasında çıkmaḡa sebep nedür ve günde (15) yarımşar akçe fodla ḡarcı nedür ve ḡarc vèrilmek birer (16) kile fodla kâtibinden almaḡ nedür ve bunların çuḡaları (17) nedür ve yay ve yaḡa ḡarcı nedür ve üç ayda birer buçuk

3a

(1) günlükleri eksük çıkmaḡa bâ'is nedür yeñiçeri yoldaşlarından (2) ağaya ḡidmet etmenün yolu nedür anı beyân eder üçüncü bâb (3) yeñiçeri yoldaşların ağaya ḡidmet edenlerin yolları nedür (4) ve ḡorıcı olduklarında ne ile ola gelmişdür ve ḡadimden ḡorıcı (5) olıcaḡ yoldaşlar ne aşl kimesnelerdür aḡanın ḡidmetinde (6) olan ser-â-ser kuşaklı kulluḡçılar ḡaçdur ve adları ve yolları (7) nedür ve seferden ḡidmeti sebḡat edüp yararlıḡ eden (8) yoldaşların yolları nedür ve sipâhi olduklarında ḡaç (9) ile olurlar ve ḡankı bölüḡe ḡayd ola gelmişdür ve tir-keş (10) bahâları ḡaç akçadur anı beyân eder dördüncü bâb sekbân (11) başların ḡadimden aḡa olduklarına bâ'is nedür ve otuz (12) dört bölükleri olduğına bâ'is nedür ve bölük başı- (13) ları ḡaçdur ve yolları nedür ve kethüdâları ve kâtibleri nedür (14) ve yolları nedür ve yaya sekbânları ve atlı sekbânları nedür (15) anı beyân eder beşüncü bâb sekbân başı aḡalıḡdan ref' (16) olunup içerüden aḡa çıkmaḡ kimün zamânında olmuşdur (17) ve şaḡsoncu başı ve zaḡarcı başı ve ṡurnacı başı nedür

3b

(1) ve yolları nedür ve 'ulûfeleri nedür ve atlı zaḡarcılar nedür ve yeñiçeri (2) kethüdâsı ve baş çavuş ve kethüdâ yeri nedür ve muḡzır başı (3) ve ḡaşekiler ve deveçiler nedür ve bunların yolları nedür ve şo- (4) laḡlar nedür ve şolaḡ başlar nedür ve kethüdâları ve oda başları (5) ve müteferriḡaları ve yaya başlar ve bölük başlar ve sâ'ir ocaḡ (6) ağaları nedür anı beyân eder altıncı bâb yeñiçeri odaların (7) kimler binâ' edüp ve orta mescidi kimler binâ' edüp ve ba' dehu (8) kimler câmi' eylemişdür ve yeñi odalar ve eski odalar demekle (9) ma' rûf sebep nedür ve aḡa bölüklerin kimler ihdâş (10) eylemişdür ve odalara

kapu yapup içerü memnū'āt girmemek (11) için kapucuları kimler ta'yin eylemişdür ve ocağda (12) ta'limhāneyi kimler binā' eylemişdür ve ta'limhāneci başı (13) bölük başı iken mücevveze giymesine sebep nedür ve ocağ (14) ağaları ve yaya begleri nedür ve ağa imāmı nedür ve mü'ezzini (15) nedür kimün zamānında ihdās olunmuşdur ve şolağlar (16) üç yüz nefer iken dört yüz olmağa kim sebep olmuşdur (17) anı beyān eder yedinci bāb İslāmbol ağaları nedür

4a

(1) ve hizmetleri ve anaçolı ve rümeli ağası olacağ kimesne- (2) ler ne güne kimesneler ola gelmişdür ve 'acemi yaya başıların yolları (3) ve kulluğları nedür ve 'acemi oğlanı kethüdāsı nedür ve aşçı (4) başıların yolları nedür ve çavuşların nedür anı beyān (5) eder sekizinci bāb yeñiçeri kâtibi nedür ve yeñiçeri kâtibinün hizmeti (6) ve 'ā'idesi ve 'ulūfesi nedür ve dağı yeñiçeri kâtibi olacağ (7) kimesneler ne güne gerekdür ve şakirdleri nedür ve yolları nedür (8) ve 'ā'ideleri nedür ve hizmetleri ve zarar u fesādları nedür (9) ve ağanın dīvān kâtibi nedür ve hizmeti nedür ve ağanın (10) kapısı şakirdleri nedür ve yolları nedür ve kimün zamānında (11) olmuşdur fā'ide vü zararları nedür ve hizmetleri nedür (12) ve muğābeciler nedür ve hizmeti nedür ve ne güne muğābele olunur (13) ve sekbānlar kâtibi nedür ve 'acemi kâtibi nedür ve hizmeti nedür ve sā'ir (14) ocağda olan kâtibler nedür ve hizmetleri nedür anı (15) beyān eder toğuzuncı bāb hālā kânūn-ı kadimi gözlemeyüp (16) etdikleri bid'atları ve bunların āsān vechle ke'l-evvel (17) uşūla kōnması ne vechle olur ve ne tariğle mūrāca' at olunur

4b

(1) anı beyān eder evvelki bāb 'acemi oğlanınun cem'i ve icādı (2) muğaddemā Gelibolıda Ġāzi Sultān Murād hān 'aleyi'r-rağme (3) ve'r-rızvān hāzretlerinin zamān-ı 'aliyyelerinde vāki' olmuşdur (4) ol zamānda cem' olup bir uğurdan iki aqça ile (5) yeñiçeri ederler idi dağı ġazāya gönderürler idi bu zıkr (6) olınan kânūn Sultān Murād hān ile Ġāzi Süleymān (7) Paşanınun ol zamān degin vech-i mezkūr üzerine olur (8) idi sonra merhūm Ġāzi Murād hān hāzretleri aleyhi'r- (9) rağme ve'r-rızvān Eflāğ-ı bed-ağlāğ üzerine müteveccih (10) olduklarında Anaçolı 'askerini Lapseki ve Çardağdan (11) geçürmeğün iki 'aded at gemisi bünyād etdürüp ve bunları (12) sürmek için ādem lāzım gelürse anlar bir alay derinti (13) kavmdür anlardan hayr gelmez piyāde ve 'azab cem' olup gemileri (14) sürdürmek lāzım gelürse anlar bir alay derinti kavmdür (15) anlardan hayr gelmez ve hem ikişer aqça 'ulūfe vèrilmek lāzım (16) gelür harc ziyāde olur müte'ayyin kul olmamağla hizmeti el (17) ucıyla ederler ve ba'de's-sefer dönüp vilāyetlerine gider

5a

(1) iken yolda ve izde re‘āyā vü berāyāyı rencide vü remide éderler (2) bu hîdmete müte‘ayyin kûl olsa dédüklerinde ol zamānda vezîr-i (3) a‘zam olan Şâhin Paşayı da‘vet édüp ve ol zamānda (4) keşf ü kerāmâtı meşhûr olan Şeyh ‘Alâeddin Teke diyârından (5) getürüp ve ‘ulemâ’ vü fuzalâdan hâzır olanlar ile meşveret (6) eyleyüp bir uğurdan yenîçeri olmağdan ise birer aqça ile (7) mezkûr gemilerün hîdmetine ta‘yîn eylediler bês on yıl anda (8) hîdmet eyledüğinden sonra ba‘dehu iki aqça ‘ulûfe ile (9) yenîçeri olalar ve bunlar kâfirden henüz cem‘ olunup Türkçeyi (10) bilmedin birer aqça ile mirî gemiler ve torba hîdmeti için (11) ta‘yîn oldukları ecilden nâmları ‘acemî oğlanı dédiler (12) ve bunlar için yenîçeri gibi giymege bir kisvet lâzım olıcağ Hazret-i (13) ‘azîz ol gece vâkı‘a-ı şeriflerinde gördükleri vech üzere (14) şarı ‘abâdan küllâh düzdürüp giyürdiler ve ol ‘azîz-i (15) mezkûrun elinde mezkûr küllâhı pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretleri (16) vezîr-i a‘zam hazretleri vâkı‘alarında gördiler dağı kisve-i (17) mezkûr ‘acemî oğlanına ta‘yîn eylediler üzerlerine sekiz

5b

(1) nefer ‘acemî çorvacısı ta‘yîn ve çorvacıların üzerine bir ağa (2) ta‘yîn eylediler şimdi dağı hâlâ Gelibolı ağası dèrler ve ol (3) çorvacıları zabt éder yigirmi bês aqça ‘ulûfesi vardır (4) ölmeyince yeri âhara vèrilmez ve öldükde yerine Gelibolıdan baş (5) yaya başı olan kimesne olur veyâhûd Der-sa‘âdetde bir ihtiyâr (6) yenîçeri yaya başısına vèrürler âhardan olmağ kânûn degüldür (7) ve yaya başıların ‘ulûfeleri yigirmişer aqçadır ve ‘ulûfeleri (8) ‘umûmen İstanbulda çıkar nevbetce birer yaya başı gelür ‘ulûfe- (9) lerini alır ve bunlardan bir oğlan kim emr-i pâdişâhiyle kapuya (10) çıkmak lâzım gelürse Gelibolı ağasının tezkeresi almadın (11) olmaz bir odadan bir odaya kalmağ dağı eyledür ‘acemî (12) oğlanı arasında Gelibolıdan kadimî ocağ yoğdur (13) ezelden cem‘an dört yüz nefer oğlan idi şimdi yüz nefer miğdârı (14) ziyâde oldu ve bu kânûnlar cümle ref‘ olmuşdur eger anda eger (15) bunda hemân Hudây-ı Te‘âlâ zâbitlere inşâf vère ba‘dehu (16) merhûm fâtiğ-i Koşantiniye Sultân Muhammed hân ‘aleyhi’r-rahmeti ve’r-rıdvân (17) hazretleri beldetün tayyibetün âyet-i şerîfine¹ mazhar olan bilâdı

6a

(1) feth eyledüklerinde ‘asker lâzım olıcağ Gelibolıda olan (2) ‘acemî oğlanı gibi bunda dağı üç biğ miğdârı ‘acemî (3) oğlanı étdürüp bunlara otuz bir oda ta‘yîn édüp (4) üzerlerine bir ihtiyâr yenîçeri yaya başısı İstanbul (5) ağası olup İstanbulda olan

¹ Kur’ân-ı Kerîm’de yer alan Sebe Sûresi 15. âyetinde geçen bir ifadedir.

‘acemīlerūn ağası (6) olduğıün İstanbul ağası dēdiler ve Gelibolıda (7) olan ‘acemīlerūn ağasına Gelibolı ağası dēdiler ve günde (8) kırk aqça ‘ulūfe ta‘yīn eylediler ve kendūye bir oda ta‘yīn (9) ēdūp on birinci aqa bōlūgi dēdiler hālā aqa bōlūginden (10) nefer çok olmağın tokuz bōlūk eylediler ve ikinciden (11) otuzıncıya varınca yigirmi tokuz çorvacı ta‘yīn (12) ve otuz birinci ‘acemī kātibi ta‘yīn eylediler ve yaya başılara (13) on sekiz aqça ve ‘acemī kātibine dağı on sekiz aqça ‘ulūfe (14) ta‘yīn eylediler ve bunlara ve ikişer gemi ta‘yīn eylediler (15) Üskūdārdan ve Dilden ‘asker geçürmegiçün (16) ve sonra Eski Sarāy binā’ olup Sarāy-ı ‘Āmireye (17) odun lāzım olıcağ anuñiçün Burusadan buz getürmek

6b
 (1) için buz kayıklar ta‘yīn eyleyüp her bir çorvacıya (2) birer ikişer gemi ta‘yīn eyleyüp kendü neferleriyle kullanurlar ve (3) gitdükçe bōstān ve sāyir ocağlar dağı ihyā olmağa (4) başladı inşā’a’llāhu Te‘ālā anlar dağı mağallinde beyān (5) olunur ve ‘acemī oğlanınun cem‘ olup bir uğurdan ikişer (6) yeñiçeri olmağ Sultān Murād hān zamānında ref‘ olup (7) birer aqça ile ‘acemī oğlanı eyledükleri gibi birer aqça dağı ref‘ (8) olup Türk vērilmegin Fātih-i İstānbūl Sultān Muğammed hān (9) zamānında olmışdur ve olmağa bā‘ iş oldur ki ol zamān kim (10) sa‘ādetle İstānbūl fetğ eyledükleri zamānda Egri- (11) kapu kurbında tekfūr-ı mağhūrūn sarāyına konup Ayaşoffa (12) cāmī‘inūn çanğların yıkup menārelerin binā’ ēdūp (13) cum‘a namāzına ‘azīmet buyurup gērū sarāyına dōndüklerinde (14) yeñiçeri ocağı yoldağlar pādīşāh-ı cihān-penāh (15) hāzretlerine selāma dururken pādīşāh-ı ‘ālem-penāh (16) hāzretleri şağına ve şolına selām vēricek içlerinden (17) birisi ‘aleykümü’s-selām Muğammed Beşe dēdi pādīşāhdur

7a

(1) sarāya gelicek ol zamānda düstūr-ı a‘zam olan Mağmūd Paşayı (2) da‘vet ēdūp lāla bu oğlan benüm selāmumı ‘aleykümü’s-selām (3) Muğammed Beşe dēyü almağdan murād nedür ve bu ne aşl selām (4) almağdur dēyicek Mağmūd Paşa bunlarūn kāfirde müselmān (5) olup ümmī oldukların ve bunlarūn yanında beşe dēmekde (6) ta‘zīm-i ‘azīm olduğımı bir bir beyān ēdicek pādīşāh (7) hāzretleri dağı eyitdi lāla dēdūğūn gerçektür ammā çaq (8) bu deñlü Türkçe bilmemek ne ‘ālemi vardur bunları bāri cem‘ (9) eyledükden sonra Türk üzerine vērüp Türkçeyi ögrene (10) ve ba‘dehu ‘ulūfeye yazdurup ba‘dehu kapuya çıkarup dağı (11) sefer-i zafer-i āşāra gönderseler olmaz mı idi ol zamānda (12) olan ‘ulemā vū fužalā ile ocağ iħtiyārlar ile (13) meşveret ēdūp iki nefer iħtiyār yaya başılarūn birin Rūm (14) ēli ve birin Anatolı ağası eylediler ve bunlara on (15) beş aqça ‘ulūfe ta‘yīn

olinup ōnra merhūm ve maġfūr-lehu (16) Sultān Murād hān zamānında neferleri olmamaġın (17) bunlara on beſer aqça ſey-i qalil olmaġla ocaq

7b

(1) aġalarınuġ kendū mābeynlerinde otuzar aqça ‘ulūfe ta’yīn (2) eylediler hālā otuzar aqça eder ve bunlara yeñiçeri yoldaſlarından (3) iki nefer kātib ta’yīn eylediler ve bunlara onar aqça ‘ulūfe ta’yīn (4) eylediler ve Rūm eli Anaṭolı aġaları dīvānına varduġda (5) mücevveze giyerler ve kātibleri dīvāna varmazlar ve ammā aġa qapusına (6) oġlan yoqlamaġa ve penc-ſenbih ġuni qapu olduġda gelürler (7) nerd-bān dibinde mücevveze giyüp sekbānlar kātibinūġ altında (8) dururlar Anaṭolı kātibi Rūm eli kātibi üzerinde ſurur (9) ve kātiblerūġ yolu çorvacıdur ‘acemī oġlanı çorva- (10) cılıġıdur ve Rūm elinden cem‘ olinan oġlanı (11) Anaṭolı Türkiine birer altuna bey‘ eder tā kim Türkler ol (12) oġlanı aqça ile alıcaq ben hūnkār qulıyam saña ġizmet (13) etmem demege qādir olmaya ve hem deryā aſırı olmaġla qaçmaġa (14) qādir olmaya dōrt beſ sene Türki ġizmet etdükden (15) ōnra ve Türkçeyi öğrenüp belāya mu‘tād olıcaq ‘ulūfeye (16) yazmaġı qānūn eylediler ve Rūm eli oġlanın Anaṭoliya (17) bey‘ eylemekle Anaṭolı aġası Rūm eli aġasınınuġ üstine ſururlar²

8a

(1) ber-‘akis olduġiçün Anaṭolı aġası İstanbul aġası (2) olur ve Rūm eli Anaṭolı aġası olur ve qānūnları (3) bu vech üzeredür hālā daġı vech-i mezkūr üzere (4) bunların eger çerāġ ve eger yoqlamaları inſā’a’llāhu Te‘ālā (5) aſaġıda taſſil üzere beyān olunur ve oġlan (6) cem‘ olmasınınuġ qānūnı ġacı Bektāſ-ı Veli kaddesa’llāhu (7) sırreḡū ḡazretlerinūġ evlādından Tēmur Taſ Dede ve ġazret-i (8) Mevlānā neslinden Emir ſāh Efendi ma‘rifetle ve Bektāſ (9) Paſa nām bir ‘āqıl vezirūġ re’yi ile vāqi‘ olmuſdur (10) inſā’a’llāhu Te‘ālā ikinci bābda yeñiçeri yoldaſlarınuġ (11) aḡvāl beyān olınuġda taſſilen beyān olunur evvelā (12) oġlan cem‘ olunmaġ lāzım gelicek vilāyet qāzīları (13) cem‘ olinup anlardan birinūġ tōhmeti zūhūra gelicek anlardan (14) ref‘ olinup vilāyet beglerine cem‘ etdirölüp niçe (15) zamān anlar cem‘ eyleyüp ba‘dehu merhūm ve maġfūr-lehu (16) Sultān Selīm hān zamānında anlarınuġ daġı (17) tōhmeti zūhūr bulıcaq Sultān Süleymān hān ‘aleyhi’r-rahmet

8b

(1) zamānında ocaq qānūn qā‘idelerinde bunlar yēġ bilür dēyü (2) ve tōhmetleri zūhūr ederse ḡaṭā etdüm bilmedüm demege qādir (3) olmazlar dēyü ocaq aġaları yēdiyle cem‘ olmaġ fermān (4) olınuſdur ilā el’ān daġı anlar cem‘ ede gelmiſlerdür (5) ve ocaq aġalarından evvelā qānūn oldur kim ſolaq (6) baſılara teklif edeler giderse anlara vēreler

² Der-kenar olarak yazılmıſtır.

yok (7) eger biz pîriz³ gitmege kudretümüz yok dèrlerse zağarcı (8) başı ve şaşsoncı başı ve turnacı başı ve haşekiler (9) ve zenberekci başı⁴ ve devecilere vèreler ve ihtiyâr yaya başılara (10) vèreler velâkin bölük başlara oğlan cem' i vèrilmek (11) kânûn degüldür zirâ anlar şonradan icâd olmasından (12) ve hem nefer gibi anlaruñ ' ulûfeleri onar aqçadur ve sekbânlar (13) bölük başları cem' eylemek kânûn degüldür ve ağalar- (14) dan kethüdâ beg ve baş çavuş ve kethüdâ yeri ve muhızır (15) ağa ve ta' limhânci başı dağı cem' eylemek kânûn (16) degüldür zirâ mezkûr ocaq hizmet-kârlarıdur ammâ (17) sekbân başlara defter vèrilüp cem' êde gelmişler-

9a

(1) dür yolları beglik olup ve şâhib-i tuğ ve tabl ve ' alem (2) şâhibi olduğı için ve sekbân başınuñ dağı (3) cem' eylesine sebep kadimü'l-eyyâmdan anlar yenîçeri (4) ağası ola gelmişdür ol cihetden pâyeleri beglikdür (5) anlaruñ dağı cemi' eylesine bâ' iş budur ve gulâm cem' i (6) için vèrilen emr-i şerîf vilâyet beglerine ve kâzîlara (7) hıtaben yazılmaz tâ kim varan pencik kulu bir güzelce (8) oğlanuç veyâhüd bir ekâbir oğlın bulup giydürmek (9) diledükde anlara hıtaben olıcaq şefâ' at eylemeyeler dèyü (10) emr-i şerîfde bu deñlü istiklâl olıcaq gulâm cem' (11) eylemekde bir müstaķim ve dîn-dâr kimesnelere vèrmek gerekdür (12) tâ kim bildüklerin eylemeyeler ve emr-i şerîf içinde yazılan (13) kânûn ü kâ' ide evvelâ oldur ki zinhâr Türk evlâdın (14) almayalar ve bu cânibde şefâ' atle giden eger Türkçe bilür (15) kâfir evlâdı ise almayalar zirâ ol cem' olan oğlanuçlaruñ (16) diyârında olmayıcaq seferde anlardan hicâb ètmeyüp (17) cenkden firâr êderse anlaruñ yüzine niçe bakarım

9b

(1) demeyüp âhar yèrden olıcaq sefer yüzinde bu maķûle derinti (2) kimesnedür ifrâr êdenler ve Türk evlâdı almamaķda (3) fâ' ide oldur kim anlaruñ ekşeri bî-rahm olur ve dîn ü diyâneti (4) az olur ve hünkâr kulluğına dâhil olur ise vilâ- (5) yetlerinde olan cemi' -yi tevâbi' vü ta' alluķât hünkâr kulu (6) oldum dèyü re'âyâ vü berâyâyı rencide vü remide eyleyüp (7) ' öşr ve sâyir teklifâtın vèrmedüğinden mâ' adâ (8) yenîçeri tertibine girüp ol diyârda olan eger sancaq (9) begleridür ve eger alay begleridür ve eger vilâyet voyvoda- (10) larıdur anları gerçek kapu kulu zann ètmekle zabt ü rabta (11) kâdir olmayup hünkâr kulu olmayan taşrada nâ-ma' lüm olıcaq (12) haķķından gelinmek mümkün olmayup Der- sa' âdete ' arz olunmaķ (13) lâzım gelicek fitne vü fesâd ve celâli zuhûrına bâ' iş (14) bu olur

³ پریز şeklinde yazılmıştır.

⁴ Metinde zenbelekci başı olarak yazılmıştır.

ve kâfir evlâdını cemîc eylemekde fâ'yide oldur kim (15) İslâma geldiği gibi gayret-i diniyye zühûra gelüp (16) kendü tevâbi vü ta'alluqâtına düşmen olur içlerinden (17) haşma havâle olunmağla ser-ḥadd-ı manşûrda her birinden (18) bir erlik ve dil-âverlikler zühûra geldükden mâ' adâ kendüleri

10a

(1) her ne deñlü devlete dağı vâşıl olup yeñiçeri ketḥüdâsı (2) dağı olursa akrabâ vü ta'alluqâtı kâfir olmağla cizyelerin (3) aldirmamağa kâdir (kâdir) olmadukları ecilden kâfir (4) (kâfir) evlâdını cemc eylemege kânûn eylediler ve kâfir evlâdını (5) dağı cemc eylemek lâzım geldükde ekâbir oğlunu alalar ve papas (6) oğlunu ve kâfir arasında aşı eyü olan kâfirün oğlunu alalar (7) ve iki oğlu olanuñ birisin alalar ikisin bir uğurdan (8) almayalar ve kanķısı vecihce ise anı alalar bir oğlu (9) olanı dağı almayalar zirâ babasınun çift ü çubuğına (10) yardım eder âdem olmamağla ol karyenün sipâhisine (11) öşr yüzinden gadr olunmaya ve yetim olan oğlanı (12) almayalar zirâ gözi ac ve bi-edeb olur ve köy (13) ketḥüdâsı oğlunu almayalar zirâ anlar köy halkınun (14) rezillerindendir evlâdı dağı rezil olur (15) ve şıgırtmac ve çoban tâ'ifesinde oğlunu almayalar (16) zirâ anlar tağda büyümişlerdür bi-edeblerdür meger kim ekâbir (17) oğlu olup havfindan ol tertibe girmiş ola ol vaķt

10b

(1) su'al olup maḥallini görüp kânûn üzere deftere kayd eyleyeler ve kel (2) olan almayalar fuzül ve geveze-ḥör olur kec ve mu'ânid naẓar (3) olur ve şüreti tâze şeklinde olan köseyi almayalar fitne (4) vü fesâd ehli olduğundan mâ' adâ düşmen gözine ḥor olur (5) ve kudretten sünnetli ola(n)⁵ oğlanı almayalar yoķlama olınuğda (6) sünnetli olduğu için Türk evlâdıdur dëyü şübhe olunur (7) sâ'irlerine sū-i zann olunmaya ve kâfirde iken evli olan (8) oğlan almayalar zirâ yüzi açuķ olur ve evli olan pâdişâha (9) kul olmaz ve şan'at ehli olan oğlanı almayalar zirâ şan'at (10) ehli ulufe için belâ çekmez hizmetden kalur edâ olunmağa (11) bâ' iş olur ve İstânbula gelüp ba' dehu vilâyetine varmış (12) alınmaya bi-ḥayâ' olur ve katı tavilü'l- kâme olan oğlanı (13) almayalar aḥmaķ olur meger kim gâyet vecih ola pâdişâha şolaķ (14) olup düşmen ḥirâsân olmaķ için alalar ve katı kaşır (15) olan oğlanı almayalar fitne olur bâlâda meşûr olan (16) vech üzere vasaṭü'l-kâme olan oğlanı alalar cemc ine (17) buña beñzer envâc -i iķdâm tâmm ile ve emr-i şerifler ile taḥrîr olunup

11a

⁵ لاو şeklinde yazılmıştır.

(1) yenîçeri ocağına hâricden âdem dâhil olup nizâm-ı (2) ‘âleme hâlel gelinmeye dëyü zîkr olınan vech üzere yenîçeri (3) ocağı bir mazbûṭ ocaḡ iken vâkı‘ olan ḡânûn (4) ü ḡâ‘ idelerüñ biñde biri bâḡî degüldür şöyle kim evvelki (5) gibi ḡânûn ü ḡâ‘ ideleri edâ olınmaya varduḡları (6) yerde ḡizmet edâ olunmaz ve zîkr olınan ḡâ‘ ideler üzere oḡlan (7) cem‘ olınduḡda bir köyden oḡlan alıcaḡ andan hil‘ at-bahâ almayalar (8) ve aldudḡlarında daḡı ikişer yüz aḡçadan ziyâde almayalar zirâ ḡadîmden (9) yüz aḡça alınurdı şimdi ‘abâ bahâda olmaḡla üçer yüz aḡça (10) alurlar imdi üçer yüz aḡça çün kim alınur bâri neferden ziyâde (11) teklif olunmadın ḡazer olunmaḡ gerekdür nefer ‘adedine göre (12) alınmaḡ gerekdür zirâ evvel ‘abâdan loḡmalu üst dolaması (13) vardur kim kırmızı boyanur ve içine giydüḡleri dolama (14) şaruya boyanur bunlaruñ daḡı boyama ḡarcı ve dikme (15) ḡarcı vardur cümlesi ol üç yüz aḡçada dâhıldür (16) fuḡarâya ziyâde teklif olunmamaḡ gerekdür ve bu cem‘ olınan (17) oḡlan pencik oḡlanı dërler ve pencik oḡlanı

11b

(1) dëmege sebep oldur kim piyâde tâ‘ifesi ref‘ olunmaḡ lâzım (2) gelicek anlara çiftlik baḡlanur kāfirden oḡlan cem‘ (3) olunmaḡ lâzım gelicek kāfir vilâyetlerinden ola Bilecik diyârına (4) aḡın vërdürüp ele giren ḡulâmuñ beşde birin miri (5) için ḡabz eyleyüp üç yüz miḡdârı oḡlanı deftere ḡayd (6) eylemek için Bektâş Paşa ve Ḥacı Bektâş evlâdından (7) Tëmur taş dede ve Ḥazret-i Mevlânâ evlâdından Emir Şâh (8) Efendi ma‘ rifetile yenîçeri kisvetin icâd edüp giyürdiler (9) ve nâmlarına yenîçeri dëdiler inşâ‘a’llâhu Te‘âlâ maḡhallinde (10) beyân olunur ve bunlara pencik ḡulı dëmege sebep budur (11) andan şonra re‘âyâdan cem‘ eylediler ve zîkr olınan pencik (12) oḡlanı cem‘ olınduḡda iki yüz neferi bir süri baḡlayup (13) ve süri baḡlanduḡı ḡazîlîḡı yazup ve oḡlanlaruñ (14) şekillerin ve ḡazîlîların ve köylerin ve babaların ve anaların (15) adların ve nişânların ve süri baḡlanduḡı yerleri ve sürici (16) başların ve kendü adların ve kāfirce adların ve müselmânca (17) adların ve ḡaçıncıda olduḡların ve bölüklerin defter

12a

(1) edüp ve aḡaları mühürleyüp ber-mu‘tedd ihtiyâr oda başılıḡdan (2) çıḡmış yoldaşı veyâḡud kethüdâ beg ve baş çavuş ve (3) sâyir ocaḡ aḡalarinuñ yoldaşı var ise sürici (4) başı ta‘yîn eyleyüp ol oḡlanları ḡoşmaḡ gerekdür (5) ve yenîçeri aḡaları devşirmeye müstaḡim ü din-dâr (6) âdem ḡoşmaḡ gerekdür ve bunlara defter vërmekde ol (7) çorvacıları ḡaḡlayup aḡça almamaḡ gerekdür tâ kim (8) çorvacılar daḡı biz bu emr ve defteri üç dört yük aḡçaya (9) aldudḡ dëyü ziyâde yenîçeri alup her birinden üç dört (10) biñ aḡça alup her sürüye otuz kırḡ yenîçeri (11) ḡoşmaya anlar daḡı aḡça vërdük dëyü yolda ve

izde (12) re'âyâ vü berâyâyı rencide eylemeyeler ve çok ta'âm bahâyı (13) ziyâde eylemeyeler ve öñüne gelen köye kıonmayup mebâdâ⁶ (14) etrâfda olan köylere aqın édüp ta'âm bahâ almayalar (15) ve öñlerine gelen köylerden kıoyun ve kıuzu teklif (16) eylemeyeler imdi çorvacılar aqça vèrmeyüp alçaq (17) süriye az âdem kıoşarlar ve edebli yoldaş kıoşarlar

12b

(1) tâ kim oğlanlara terbiyyet éderék fısq ü fücür étdürmeyeler (2) ve yolda zulm éder ise merd-i timâr ve merd-i qal'a oldukların (3) bilüp étmezler ve süriyi edeble kıapuya getürürler ve Rûm (4) ve Anaqolı aqaları kâtibleri ile gelürler ve oğlanlar (5) yeñiçeri aqasınun öñinde birer birer yoqlayup 'acemî için (6) sekiz aqça ile bir cerrâh ta'yîn eylemişler sünnetli olma- (7) sun déyü sünnet yerin görürler dañı hüsñ ü cemâl (8) şâhibi ola niçelerin sarây-ı 'âmireye ve kıavice olanların (9) büstâna vèrürler anda dañı Türk üzerinde tırduqları (10) gibi hizmet éderler ba'dehu büstâncı başı tezkeresiyle (11) 'ulüfeye yazarlar mañallinde zıkr olunur bâqisin aqalar (12) Türk üzerine fûrûht éderler dañı yılda bir yoqlama (13) aqçasın cem' éderler ol mañallinde beyân olunur ve (14) yukarıda oğlan cem' i için vèrilen emr-i şerifde (15) kâfir evlâdından ğayrısın cem' eylemegi nehy eylemişken (16) Bosna diyârında cem' olınan oğlanların cümlesin (17) müselmân oğlı müselmân iken ve cem' olınmamaq

13a

(1) kıânün degül iken andan mâ'adâ anların ekşerini sarây-ı (2) 'âmireye ve hüş bâğçeye vèrdüklerine ve tã'ife-i mezbûrun bu deñlü (3) i'tibârına sebep oldur kim ol zamânda fâtiñ-i Kıoştantiniye Sultân (4) Muñammed hân hâzretleri Bosna diyârı üzerine 'asker-i zafer-eşer- (5) leri ile teveccüh buyurduqlarında ol diyârda 'umümen re'âyâ vü berâyâ (6) pâdişâh-ı 'âlem-penâh hâzretlerinün kuvvet kıudretin bildüklerinde kıarşu (7) gelüp rikâb-ı hümâyûnlarına yüzlerin sürdiler ve bir uğurdan (8) imâna gelicek pâdişâh-ı 'âlem-penâh hâzretleri imâna geldüklerin (9) göricek bildi kim bunlar kim tã'ife degüldür şeref-i İslâma müşerref (10) olduklarına binâ'en benden ne murâd édersiz ve taleb eyleñ dédükte (11) diyârlarından oğlan cem' olınmasun murâd étdüklerinde bu (12) iltimâsların kıabül édüp bunlardan oğlan cem' olınmasını (13) kıânün eylediler bunları gerek sünnetli olsun ve gerek olmasun (14) cem' édüp bunların yoqlanması kıânün degüldür meger bu tã'ifeden (15) olmayup içine dâñil olmasun déyü ihtiyâten⁷ yoqlayalar (16) fi'l-vâqî' bu tã'ifenün

⁶ ميآزا şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

⁷ Metinde eksik yazılan bu sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

sürisi geldükde muhkem yoklanmak (17) lâzımdur tâ kim içine Etrâk tâ'ifesinden akça kuvveti ile kimesne

13b

(1) olmaya ve Bosna diyârına varan çorvacı ve cümle devşirmeye (2) varanlardan müstaķim gerekdür zirâ bu tâ'ife müselmân olmağla (3) aralarına hâricden âdem dâhil olmak âsândur ve bu tâ'ifeden (4) bu âna degin cem^ç olunanuğ eger sarâyda ve eger büstânda eger sâyir (5) yerde ekşeri eyü olup ^çâlî manşüblara dâhil olup ^çâķıl (6) dâna olmuşlardur ol cihetden bunları sarây-ı ^çâmireye ve büstâna (7) vêrüp Türk üzerine vêrmezler ve Trabûzanlı kâfir evlâdı (8) iken cem^ç olunmaz qadimü'l-eyyâmdan berü ref^ç olunmuşdur cem^ç (9) olunması qânûn degüldür ve cem^ç olunmamağla bâ^ç iş oldur kim bu tâ'ife- (10) nün şerriri hâdden birün olduğından mâ^çadâ bu tâ'ifenün (11) za^çim ü sipâhiden vâķi^ç olan seferlerde aślâ birinden (12) erlik ve dil-âverlik zuhûra gelmemişdür ancak telbîslik ve şerîrlik (13) zuhûra gelmişdür ol cihetden Fâtiḥ-i Kõştantiniye Sultân Muhammed hân (14) hâzretleri zamânında fâtiḥü'l-haremeyni'ş-şerifeyn Sultân Selim (15) hân zamânına degin bu tâ'ifeden oğlan cem^ç olunmamışdur ol (16) zamân kim Sultân Selim hân hâzretleri daḥı şehzâde (17) iken Trabuzân diyârına çıkduklarında ol diyâr halkı hâk-i pâya

14a

(1) yüzler sürüp ol kadar hizmet eylediler kim taḥt-ı ^çizzete cülûs (2) eyledüklerinde bunlardan daḥı oğlan alalar dëyü ol kadar tazarru^ç vü niyâz (3) eylediler kim bu iltimâsları pâdişâh-ı ^çâlem-penâh hâzretlerinün qalb-i (4) şerîflerine cây-gir oldu ve taḥt-ı ^çizzete cülûs eyleyüp sa^çâdetle (5) kıızıl baş-ı bed-ma^çâş üzerine müteveccih olup Şâh İsmâ'îl-i (6) mezbûruñ ^çasker-i bî-şümârını târ-mâr eder oradan Mışır (7) (Mışır) üzerine müteveccih olup haremeynü'ş-şerifeyn daḥı taşarrufına (8) getürmege ^çazm eyledüklerinde ol seferde kışlamak muqarrer olıcağ (9) ^çasker-i İslâmuñ bu seferde qaḥt u galâdan⁸ tãkatları (10) tağ olup huşuşen yeñiçeri yoldaşlaruñ bu elemlerinden (11) ğayrı piyâdelikden cigerleri hün olmağın sâ'ir (12) ^çaskerün söylemege tã^çatları olmamağla bunları taḥrik (13) edüp ve kışlamamak için pâdişâh-ı ^çâlemün otağ-ı gerdün- (14) niḥâka gönderüp elbette bizi bunda kırmağla mı getürdün (15) bizi bunda kışlamazuz dëyü ba^çzı kelâm-ı nâ-sezâ eyledüklerinde (16) pâdişâh-ı ^çâlem-penâh hâzretleri ğazabıla ben giderem (17) dëdüklerinde isteyen gelsün istemeyen kârına varsun

14b

⁸ غلڈن şeklinde yazılan sözcük O.97 nüshasından bu şekilde okunmuştur.

(1) ol benüm kulum degüldür dedüklerinde yeñiçeri yoldaşlar el söziyle (2) dedükleri sözlere nâdim⁹ olup ‘özrlerin dilediler velâkin (3) pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretleri bunlar benüm kapum kullarınun eşbehi (4) iken bunlardan bu aşl kâr zühür êtdüğine muhkem elem çeküp (5) ba‘ dehu fetḥ ü fütūḥ ile der-sa‘ âdete geldüklerinde bunların (6) bi’l-küllîye defterlerin yaqub kendülerin katl eylemek murâd êdüp (7) ‘ulemâ vü fuzalâ ile meşveret êdüp eyitdiler ki pâdişâhum bunlar (8) çokluk tâ’ifedür ve katı lâzım kuldur bunların bu kadar suçına (9) kalmamak gerekdür ve hem bunlar çokluk tâ’ifedür bunların katli (10) mümkün degüldür fesâda bâ‘ iş olur anlardan bâ‘ iş ü bâdî olanı (11) taleb êdün anlar kendüleri vürler bunların ittifâkları bir (12) olıcaq kâr-müşkil olur dedüklerinde pâdişâh-ı ‘âlem-penâh (13) hazretleri bunların ittifâkların perişân êtmege çâre var mıdur (14) dëyü su’âl buyurduklarında ol zamânda olan ihtiyârlar anı (15) öyle dermân buldılar kim Trabuzân halkı bir alay şerrir (16) tâ’ifedür bunların ve iki yüzlü tâ’ife bunlardan mâ‘ adâ halkı (17) daḥı ‘uhdelerine yalan bir alay tâ’ifedür bunlardan oğlan

15a

(1) cem‘ olmak kânün degüldür emr êdüp bunlardan biraz oğlan (2) cem‘ olsun ve bunların arasına dâhil olsun hemân anlardan (3) biri bunların arasına dâhil ola artuq bunların dördü (4) beşi bir yere cem‘ olmak muhâldür ve bir birine uyup yek-dil (5) yek-cihet olmazlar maşlahatdur edâ olur ve hem hümüm¹⁰ hücūma (6) artuq kâdir olmazlar dedüklerinde pâdişâh-ı ‘âlem-penâh hazretleri (7) bu re’yi begenüp bu fitneye bâ‘ iş ü bādileri kendülerinden (8) taleb êdüp ve haqlarından geldiler ve trabuzân halkının (9) (halkının) kendü ile olan ‘ahdi hâtıra êdüp oğlan (10) cem‘ine fermân eyledüklerinde ol zamânda olan düstūr-ı a‘zamları (11) Piri Paşa kulları ‘arz-ı hümâyūna girüp vâki‘ olan umūrı (12) söylemege yerinde turup pâdişâh-ı ‘âlem-penâhun tahtları (13) ayagın būs êdüp hizmet yerinde turduklarında pâdişâh-ı (14) ‘âlem-penâh hazretleri lāla murâduñ nedür dëyü sa‘ âdetle cevâb (15) buyurduqda pâdişâhum Trabuzân diyârından oğlan cem‘ (16) êtmege fermân zühûra gelmiş emr pâdişâhun ve illâ bunlar (17) bir alay şerrir tâ’ifedür bunları kim cem‘ êdüp ocağa

15b

(1) dâhil êderseñüz egerçi bunların ittifâklarına ve hücūmına mâni‘ (2) olurlar ve gamz êderler velâkin bunlar bir alay ümmî ve Oğuz tâ’ife- (3) dür anların yüzler ve gözlerin açup kendüleri (4) gibi êtdüklerinden mâ‘ adâ bu tâ’ifede erlik ve dil-âverlik yokdur (5)

⁹ نادیم şeklinde yazılmıştır.

¹⁰ Metinde هوم şeklinde yazılan bu sözcük O.97 nüshasından okunmuştur.

bunlar ise pâdişâhumuñ kendü hâş kullarıdur dëdükde kabûllerine (6) almayup kimdür kim benüm zamānumda şerrir eyleye ve haram-zâdelik édebile (7) anlaruñ ‘ulüfede birer defterin alup muķâbele édeyorum ve hafıyyeten (8) aḥvâllerin tecessüs édeyorum benüm anlarla ‘ahdum vardur pâdişâ- (9) hlaruñ sözleri söz gerekdür şerirlikleri zuhûra gelürse (10) anlara cevâb âsāndur dëyü gâzabla cevâb vërdükde tekrâr (11) yüz urup étme pâdişâhum selefde gelen pâdişâhlar (12) étmemişlerdür kânûna muḥâlifdür dëdükde gâzab-ı tāmmla kânûnı (13) başa sen mi öğredürsin dëyü elinde kepâze-yi şerifeleri var idi (14) anuñla başına başına bir kaç kerre urup başları yarılıcaķ (15) Piri Paşa ol elemle gelüp taşra çıķup ol sene Trabuzân (16) ve kıaramandan yëdi sekiz yüz miķdârı oğlan cem‘ eylediler (17) anlaruñ zamān-ı ‘aliyyelerinde bunlar bir mertebede edeb ü ḥayâ üzerine

16a

(1) ḥareket eylediler ki beyân olunmaz ba‘dehu bunlaruñ Türk üzerinde (2) gelüp yenıçeri arasına dâḥil olduklarında aḥvâlleri fitne- (3) leri ma‘lûm oldı ve muķaddemâ Sultân Selim ḥân bunları (4) cem‘ eyledükde nefsi-i Trabuzân nâḥiyesinden cem‘ étdürüp (5) laz diyârından cem‘ étdürmemiş idi şonra Trabuzanlı- (6) laruñ nâmıyla ve ḥile vü ḥada‘a aḥılmadın kalup lazlaruñ nâmı (7) aḥılmağa başladı ol zamāndan pâdişâh-ı cihân Sultân (8) Aḥmed ḥân ḥazretleri cennet- mekân peder-i büzürg-vârları (9) Sultân Muḥammed ḥân zamānına degin bunlardan cem‘ olup (10) bir alay oğlan fitne vü fesâdları ḥadden birün (11) olup ref‘ olunmağa fermân olındı fi‘l-vâķi‘ anlaruñ cem‘inden (12) zarar küllidür cem‘ olunmaması evlâ’dur ve Belğrâddan Orta (13) Macâr ve Ḥırvât ser-ḥaddından oğlan alınmaķ kânûn (14) degüldür zirâ Macâr ve Ḥırvât degmede müselmân olmaz gërü (15) fırsat bulıcaķ mürtedd olup firâr éder ve Kıaraman diyârından (16) arz-ı Rûma varınca daḥı oğlan alınmaķ kânûn degüldür (17) zirâ anlar Türkmen ve Kürt ve Gürci tâ’ifesi ile maḥlûtdur

16b

(1) ol ecilden cem‘ olunmaz ve oğlan cem‘ olunduķda kânûn üzere (2) olmaķ gerekdür kânûna muḥâlif olmamaķ gerekdür ve süri bağlanduķda (3) çorvacı kendüsi ihtiyâten birer kerre gözden geçürmek (4) gerekdür zirâ ağa kıapusında sünnetlerin yoķlamağa ‘acemî oğlanı (5) arasında bir cerrâḥ gelicek ağa kıapusında ağa öninde yoķlanup (6) eger içlerinde kânûna muḥâlif bulunmayup bu kânûn üzere (7) bulunur ise vecihce olancaları sarây-ı ‘amireye ve irücelerin (8) ve gürbüzlerin büstāna vërürler anda daḥı niçe yıl öğrenüp (9) ve ḥizmet eyledükden şonra ‘ulüfeye yazarlar ve mâ-bâķisin Rûm- (10) eli ve Anatolı aġası Türk üzerine fûrûḥt éder oğlan (11) başına birer altun alurlar kânûn budur ammâ şimdi

üçer (12) ğuruşa çıkmışdur hemān vère bildükleri üzere vèrürler bu (13) oğlanların aqçasın Rüm éli ve Anaṭolı ağaları kâtibleri (14) ile mâbeynlerinde taqsım éderler zirā anların neferleri ve bölükleri (15) yoğdur ve hem ‘ulüfeleri dağı qalıldür ol cihetden bu vechle (16) qānūn olmışdur ve zıkr olınan sürileri yoğlanup içlerinde (17) qānūna muğlîf oğlan bulurlar ise ol sürüyü ‘umūmen Tob-

17a

(1) hāneye ve ceb-hāneye vèrürler ‘acemî oğlanı étmege lâyıq görmezler (2) zirā bu ocağ āğar ocaqlara benzemez pâdişāh-ı ‘ālem-penāha (3) lâzım olacağ quldur ol ecilden ocağa dāğil étmezler (4) ihmāl olınmağla ‘asker-i İslām arasında dirinti dāğil olmağla (5) nizām-ı ‘āleme hālel gelmeye ve sürici geldükde kaç oğlan (6) olmışdur ve kaç kimesne hasta olup yolda qalmışdur (7) eger ölmüş var ise defterden iğrāc éderler ve hastalar (8) kaç ise defter édüp eyü olduqda gelüp gerü ağa (9) öjinde yoğlamak lâzımdur zirā hasta nāmıyla ba‘zı kimesnenün (10) aqçasın alup yoklanmış dèyü hastadur gerüde dèyü gerüde (11) alı qorlar aradan zamān geçer yoğlanmaz eşkālî ise defterde (12) mevcüddur sonra yazı zamānında ise yoğlanmaz bu tārîkle (13) defterden hāric ādem dāğil olur bu aşl azacuç hîle- (14) lere muqayyed olmağla ortalıq bozuğ düzen olur ve devşirmeden (15) gelen oğlanların yoğlamasında muğkem iqdām lâzımdur ol zamān kim (16) Pertev Paşa qulları yeñiçeri ağası iken Arnāvūd diyārından (17) bir sürici gelüp ağa qapusında yoğlanırken kendülerin

17b

(1) ve kendüleri nerd-bān¹¹ başında nazar éderken ol sürü arasında (2) bir oğlan gördi kim cerrāğ yoğlariken muqayyed olmayup edeb yerin (3) qaşdı Pertev Paşa bildi kim bu oğlan yetimdür baba terbiyyesin (4) görmemişdür da‘vet édüp su‘āl olınduqda dèdükleri gibi (5) oldu ol süride olan oğlanları ‘umūmen tophāneye vèrdiler (6) ol süriden bir oğlan almadılar tā kim aralarında bir şübhelü olıcağ (7) ocağa lâyıq görseler ve ol oğlanları cem‘ éden çorvacıyı (8) yevmi otuz aqça ile Metōn diz-dārı eylediler ve Metonda olan (9) kâtib ile süricilerin tīmāra çıkardılar kim sâyirlere (10) dağı ‘ibret ola imdi yeñiçeri ağası olan ‘āğıl olmağ (11) gerekdür devlet uğrında cān ü baş ile hizmet éderler ve ğulām (12) cem‘ i tamām olduqda ol diyārlara ağa cānibinden müstağim ādemler (13) irsāl¹² olunup anların ve yanlarında olan kâtiblerün ve ketğüdā- (14) larının çulmi var ise qānūn üzere hağklarından geline (15) ve eger çulmleri olmayup qānūn üzere hareket eylediler ise (16) ri‘āyet

¹¹ nerd نرد olarak eksik yazılan sözcük nerd-bān olarak okunmuştur.

¹² Sözcük ارسال şeklinde yazılmıştır.

olinmak gerek ve kâtibleründür imdi köyine göre onar (17) ve yigirmişer akça tezkere akçası almakdur ve dörder bēşer akça

18a

(1) daḥı kethüdāsı olan yoldaş alur ve yanında olan sürici (2) köylere oḡlan için da‘vete gitdükd köylerden köyine göre (3) kul akçası almakdur ġayrı nesne akça almak kânün degüldür (4) ve çün oḡlanlar tamām olduḡda ol cem‘ olan oḡlanların (5) nişānların ve kâfirce adların ve kendi anası adın ve babası (6) adın ve köylerin ve kazāların ve sancaḡların ve süricileri (7) ve sürici başları adların ve bu cümle adlı adıyla defterde (8) kayd edüp kendüde şaklayalar aḡalar ol eşkāl defterin (9) kendü mühüriyle tutarlar yazılmak lâzım geldükde ol defter ile (10) yoklayup eşkāl uyan ‘ulūfeye kayd ederler uymayanı (11) bilürler kim ġerüsi yokdur anı kıovarlar aḡa ana defteri derler (12) tamām zabt olıncaḡ defterdür adem kayd olunmaz kaç bir devşirme (13) daḥı olmayınca ol defterde adem geçürmek kânün degüldür (14) ve Rüm eli ve Anaḡolı aḡası kendülere teslim olınan oḡlanları (15) Türklere bey‘ ederler ve dāniş-mendlere ve kâzılara bey‘ (16) etmeyeler zirā anların çift ü çubuḡı yokdur aḡa hizmet (17) edüp belāya mu‘tād olalar ve İstanbul halkına bey‘ etmeyeler

18b

(1) şehirde tırmaları ile yüzleri gözleri açılır ve hem belā (2) çekmez ve şan‘at ehline bey‘ olunmak kânün degüldür hünkār (3) kulu olan kimesne şan‘at ehli olmaz zirā şan‘atı olan (4) üç dört akçadan ötüri sefere gitmez bunda kārına meşḡul (5) olup hizmet edā‘ olunmamaḡa bā‘ iş olur imdi oḡlanları (6) Türk üzerine bey‘ etdükdden sonra yılda bir kerre adem gönderüp (7) her bir nefere seksener akça yoklama akçası almaḡa iki nefer kimesneyi (8) Rüm eline ve iki nefer kimesneyi Anaḡolıya kethüdā naşb eylemişlerdür (9) tekālif-i ‘örfiyyeden mu‘āflardur varup anların yoklamaların (10) Türklenden alurlar ve Rüm eli Anaḡolı aḡasının (11) İstanbul içinde başka ‘acemī oḡlanı kethüdāları olur (12) onar ve on bēşer nefer ile gözler Türk üzerinden kaçan (13) (kaçan) oḡlanları tutarlar daḥı şatarlar idi sekiz yıldan (14) sonra Rüm eli aḡasının ve Anaḡolı aḡasının tezkeresiyle (15) bir akça ‘ulūfeye yazarlar idi kânün budur andan ġayrı bir (16) vechle olmak kânün-ı münife muḡlīfdür ammā şonradan çendān (17) nazar etmemekle dedükleri kâfir evlādını bed-aşl mıdur degül midür

19a

(1) aşlā yoklamayup şefā‘atle veyāḡud reḡāvet ile bir miḡdār (2) şeylerin almaḡla Türk evlādı mıdur babası anası adın (3) kâfir adlarından birisiyle zıkr etdükmekle aḡa çerāḡı

édüp (4) her bir yeñiçeri ağası zamânında bir çerâğ defteri édüp (5) çırâğ étmekle defter doldurdılar ağa çerâğı olalıdan (6) berü yeñiçeri arasına Türk dâhil olmağa ‘illet-i müstaķille (7) olmışdur devşirmeye ihtiyâc qalmamışdur devşirmenüñ bozılmasına (8) sebep bu olmışdur ağa çerâğı olan kimesneler ise cümle (9) Türkdür cümleden evvel ref^c olacaķ bid^cat budur zirâ (10) şonradan peydâ olduğıçün ve Türk ocağa dâhil (11) olduğıçün bir yerde yüz ağardılmaķ mümkün olmayup ammâ (12) çerâğ ref^c olup bundan böyle devşirmeyi kânün üzere (13) ke’l-evvel olursa varıldığı yerde fetḥ ü fütḥ muķarrer (14) olup imdi devşirme ile kıl oğlından ğayrı ‘acemî (15) oğlanı olmaķ kânün degüldür bu minvâl üzere ke’l-evvel (16) emr-i pâdişâhî üzere nefer oğlanı yazılmaķ fermân olındıysa (17) yazup istanbul ağasına teslîm édeler ol dağı

19b

(1) gelüp ‘acemî oğlanı odaları vardur Sultân Muḥammed ḥân (2) zamânında binâ’ olınmışdur maḥallinde beyân olunur anda getürüp (3) ‘acemî kâtibiyle oturup teslîm ve tevzi^c édüp ba^cdehu divân kâtibine (4) götürüp ol tevzi^c muķtezâsınca bir kâğıda yazup ağa mühür (5) urup yeñiçeri kâtibine ol dağı deftere kayd édüp kânün (6) budur birer aķça ile yazılır buña torba dërler ve bu yazuya torba (7) yazusı dërler ve yeñiçeri oğlı olana kıl oğlu dërler kim ki (8) ḥizmete kâdir ola babaları odalarında da^cvet édüp ihtiyâr (9) yoldaşlardan su’âl olunur birer aķçaya yazılmaķ lâzım gelicek (10) torbaya ve Geliboliya vërürler kânün-ı kadîm¹³ budur şonradan (11) icâd olanlar Ğalaṭa Sarâyına ve İbrâhîm Paşa ocağına (12) ve eski sarây ocağına ve sekbânlar furunına vërürler kânün (13) budur zirâ kıl oğullarından büstâna vërilmeķ kânün degüldür (14) hemân anlara devşirmeden vërürler ve devşirmeden büstânlara (15) oğlan vërmek lâzım geldükde eşkâlleri yoķlanduķda (16) emr-i pâdişâhiden kânün üzere kaç oğlan ise büstâncı (17) başı diledüĝin ḥâş bâĝçeye ikişer aķça ile vesâyirin

20a

(1) büstânlara birer buçuķ aķça ile tevzi^c édüp dağı divân kâtibine (2) mühürleyüp gönderür ol mühüri yeñiçeri kâtibine gönderür ol (3) dağı deftere kayd éder aña göre ‘ulüfeleri iḥrâc olunur (4) kânün budur ‘acemî oğlanı çorvacıları otuz ‘aded odada (5) anlara cemâ^cat dërler ve istanbul ağasınınuğ odasına ağa bölüĝine¹⁴ (6) dërler ol odaları Sultân Muḥammed ḥân fâtiḥ-i İstânbül (7) binâ’ eylemişdür tâ kim her ḥizmete ḥâzır olalar ve bu odalarda olan oğlanlar (8) sarây-ı ‘âmire yemek ta^cyîn olınmışdur ve bunlar için

¹³ قديم şeklinde yazılmıştır.

¹⁴ Der-kenar olarak yazılmıştır.

mescid (9) ve yedi aqça ile mü'ezzin ve sekiz aqça ile imâm ta'yin olmuştur (10) ve bu için Sultân Selim hân zamanında bir hammâm binâ' olunmuştur (11) ve odun sekiz aqça mirî gemilerden verilmek kânûn (12) edüp ve hammâma girdükde yarım aqça berbere ve yarım aqça hammâmuñ (13) harcına alalar ve taşradan giren âdemden birer aqça alalar dëyü (14) kânûn eylediler ve odaların her birinde birer eski oğlan (15) bölük başı ta'yin eylemişler ve İstanbul ağasının (16) odası kadimden bir bölükdür sonra tokuz bölükde (17) eylediler ve her bölükde birer nefer bölük başı ta'yin eylediler

20b

(1) ve bu tokuz bölükde bölük başı olan 'ariyeti aşçı başı olur ve bölük (2) başların üzerine zâbitdür yeniçeri keçesi gibi keçe giyer velâkin (3) üsküf yerine kâgıddur daltaç taşviri yokdur onların (4) kıymeti keçedendür cümle bölük başılar dañı anı giyerler ve aşçı (5) başılar ikidür biri 'ariyetidür bunlar bölük başların (6) ve 'acemî oğlanlarının zâbitdür 'ariyeti olan aşçı yolu (7) yine aşçı başılığdur aşçı başılığının yolu çavuşluğdur (8) çavuşluğının yolu ağa kethüdâlığıdur ve bunların 'ulûfeleri (9) altı ve yedişer aqçadur ve 'acemî oğlanlarının ve ağa kethüdâ- (10) sınıñ pâyesi on dört aqça ile atlı sekbânı olmağdur (11) ve bunların hizmeti ol bölük başılar ile kol dolaşmağdur (12) ve 'acemî oğlanlarından 'ulûfeleri olanına ba'zı ekâbir yanında (13) olup bulduğın tutup odaya getirüp çorvacısına (14) teslim etmekdür ve hünkâr hazretlerinin yapısı olsa (15) veyâñud ağa ile vezir¹⁵ anıñ yapısı olsa hizmet için (16) 'acemî oğlanı alurlar kaçmasun dëyü gözedürler ve 'acemî (17) odaları iki şıradur birine kethüdâ şırası dërler ve birine

21a

(1) çavuş şırası dërler kethüdâ şırası da ağa bölükleri tokuz (2) bölük mevcüddur kethüdânın odası andadur ve çavuşun odası (3) bir şıradadur zirâ ta'yin odaları yokdur ağa bölüklerinden (4) eski olan bölük başı ve çavuş ve aşçı başı ve kethüdâ (5) olur başıları kethüdâdur cümleyi ol zabt eder ve meydân olduğda (6) (olduğda) ağanın önünde ve odalarda kim otuzdur on beşi (7) bir şırada ve on beşi çavuş şırasında bir oda ağa odasıdur (8) bu odaların kapusın açup kapamağda iki nefer ihtiyâr 'acemî oğlanı (9) kapucu ta'yin eylemişlerdür içerü memnû'ât komayup ve taşra (10) giden kimdür gözedeler ve yolları yeniçeri olmağdur ve kabâhat (11) eden 'acemî oğlanını ağa kethüdâsı döger kânûn budur ve odaların (12) içinde bir zindân bünyâd olunmuştur 'azim kabâhat edeni ağa qorlar (13) ve ahkâm neyse icrâ ederler zirâ odalarda oda başı vekil-i (14) harc olmamağda ağa kethüdâsı habs ve ol zabt eder ammâ cüz'i (15) suçı olanı bölük başı zabt eder ammâ

¹⁵ وزیر şeklinde yazılmıştır.

kendü re'yle dögemez (16) kethüdâ izni ile döger zirâ kethüdâ baş oda başıdur ve aşçı (17) ve çavuş vekil-i harc maķūlesidür 'acemî oğlanı bunlardan

21b

(1) korkduğı gibi ğayrıdan korkmaz bu 'acemî oğlanınun ğizmeti (2) pâdişâh yapusına ve ağa yapusına ve taş toprak (3) çekmek ve odun çekmek ve gürbüz olanları güzlek şırık ğammâ- (4) ılığıyla çekmekdür Sultân Süleymân ğân zamânında dedemüz (5) Şaķa Mağmūd on dört yıl İstanbul ağalığı eylemişlerdür (6) ol zamânda dört biņ 'acemî oğlanı olup yétmiş iki pâre (7) at ve odun gemileri olup oğlan ile ocaķ mükemmel (8) idi şimdi ol ğizmetler edâ olunmaz ve 'acemî oğlanı (9) olmayup 'acemî tertibinde gezeni yaķasın kese ve kıovarlar (10) ve Türk üzerinde olanı tıtmazlar imdi ağa kethüdâsiyle (11) 'acemî çavuş 'ulūfeliden ğayrısın tıtmazlar ve şimdi (12) maţbağ-ı 'âmireye odun kâdir olunmazlar odun lâzım gelür (13) ise İstânbül ağası bulduğı rençber kimesnenün (14) odunun miriye¹⁶ dardurmayup aķçasın bugün (15) yarın çıkşun vèreyim dèyü bir alay fuķarâ bizâr (16) olup odun aķçası İstanbul ağasına kıalur (17) ol ecilden fuķarâ odun aķçası İstanbul

22a

(1) ağasına kıalur ol ecilden fuķarâ odun bulamazlar (2) zirâ İstanbul ağasınınun ğavfindan odun (3) getürmezler ve bunlar pâdişâhdan odununun pahâsın alurlar (4) fuķarâya vèrmezler dükelü mirî gemilerün ğarcını pâdişâhdan (5) alurlar ve ğizmete âdem bulımazlar ve bu gemiler için Ğalaţada (6) kıalafat yeri dèmekle ma' ruf yerde mağzen düzmişlerdür (7) eger âlet eger demür kıalfa âletleri anda tıturur ve ol mağzenün (8) üzerinde bir emîn çorvacı ve kâtib vardur her ne girer (9) ve çıkarsa yazılır ve ol mağzenün içinde şimdi yèller¹⁷ (10) eser ve dağı kıul ođlu olup babaları odasında yoklanup (11) şonra gemi ğizmetine veyâğud torba ğizmetine kâdir gerekdür (12) 'ulūfeye yazalar ve illâ kâdir olmayanı yazmak kıânün degüldür (13) şonra Sultân Muğammed ğân ğazretleri zamânında yeņiçeri (14) yoldaşlardan ğazâda ölüp oğulları küçük kıalana (15) sekbânlar furunından üç ayda iki buçuk kıle un nafaķa (16) vèrilmegi ve dağı üç ayda yeņiçeri arasında on beşer (17) aķça yetim 'ulūfesini merğum Sultân Muğammed ğân kıânün

22b

(1) eylemişdür ve bunlara 'acemî oğlanı gibi yılda birer tonluk çuķa (2) vèrmegi kıânün eylemişdür velâkin bunlarınun çuķaları altışar (3) endâzedür ve bèz ve astâr bir kıarâr üzeredür ve altı (4) zirâ' çuķanınun adına mirâğhürî dèrler ve yèdi zirâ' (5) olan çuķaya

¹⁶ میریہ şeklinde yazılmıştır.

¹⁷ بللر şeklinde yazılmıştır.

yağmurluk d rler ve bu ukaların v rilmesi yençeri (6) için olmuşdur ve v rilmesine b 'iş K sovada Şehid (7) olan merh m G zi Sult n Mur d h n zam nında olmuşdur (8) inşa'a'llahu Te'al  yençeri aħv l bey nında tafşilen zikr (9) olunur ve 'acemi oğlanına uka v rmegi dağı merh m ve mağf r (10) f tiħ-i İst nb l Sult n Muħammed h n ta'yin eylemişdir (11) odadan odaya yigirmişer 'aded yağmurluk ta'yin eylemişdir (12) eski olup ĥizmetde olanlara yağmurluk ves 'irlere (13) ad v reler k n n eylemişlerdür imdi b l da zikr olunan (14) kul üzere kul oğlu olup yetim olanlara   ayda (15) ikişer buçuk kile un vey h d otuz b şer aa un (16) ĥarcı ve   ayda yençeri arasında on b şer aa (17) ile defter-i n n-h ra kayd eyleyeler yetimler anuğla kef flanup

23a

(1) ĥizmet k dir olduğda 'ul feye yazılır y rine aħar k uk (2) yetim kayd öderler zir  fodula dağı gerekdür ziy de olmak (3) k n n degüldür ve k dim 'l-eyy mdan ber  fodula olmaduğına (4) b 'iş oldur kim ezelden yençeri evlenmek k n n degüldür (5) ancak çorvacılar evlen rleri idi ve iħtiy rlardan dağı (6) kötü 'amel-m nde olanlar evlen r idi ve p diş ha 'arz olunmadım (7) evlenmezlerdi yenerilik ergenlik ile olduğuğın odalar (8) bin ' olunmuşdur ol ecilden ol zam nda kul oğlu az olurdu (9) anuğiun n n-h r k dimi degüldür Şonradan ic d olunmuşdur ve bu (10) n n-h reg n k uk olup yetim olanlara vürilmek gerekdür l kin (11) Şimdi babalı olup güçlü kuvvetlü olanlar alayor d şen gedikleri (12) eger oda başılar eger k tibler y yorlar yetimler Őoyle bi-kes (13) k lmışlardur bu dağı tenbih olup yetimlerden ĥayrıya v rilmemek (14) gerekdür meger kim babası g yet fakir ola ve fodula k tibi olan (15) kimesne miriden un ĥarcı yüzer aa üzerine alup otuz (16) b şer aa üzerine v r p ziy desin kendü alı omaya ĥunk r ĥazretleri (17) b ri un ve birde ĥarcı tam m oldu ve tam m v rmek gerekdür

23b

(1) t  kim ol yetim kef flana amm  Şimdi 'acemi oğlanı olan eger kul (2) oğlıdur ferzend-i sip hi adıyla bid' atdur ekşer k uk olmuşdur (3) ve m n  olmuşdur ve her biri babasından g rdiği yola gitmeyüp (4) bak llik ve berberlik k rına ve ĥayrı k ra meşg l olmuşdur 'ul fe- (5) sinden geçüp ve ĥizmet ed  olunmaz ve 'acemi oğlanınuğ devşir- (6) meden olup Türk üzerinden gelüp 'ul feye yazılmağ l zım (7) olduğda eger Anağolıdan ise Anaçolı ağası tezkereyi (8) ile gelüp tezkereye عن طه نشان yazılıp ve eger R m  li (9) tarafından ise عن م نشان yazılır niş nları budur (10) bu minv l üzere niçe seferlerde yüzler ağardılır k n n-ı (11) mezk r icr  olunmuş olur t  Sult n Mur d h n ĥazretleri (12) tağta c l s eyleyüp Őehz deyi sünnet eyleyüp s r-ı h m y nda (13) ba'zı k fir evl dı gelüp

müselmân olup şeref-i İslâm için (14) hünkâr dirliklerinden cebencilik ve topçılık vèrilmek teklif (15) olındukda anlar kâyil olmayup birer aqça ‘acemi oğlanlığı veyâhüd (16) devşirme gibi Türk üzerinde olan oğlanlar gibi eşkâlümüzi (17) alup ana defterine kayd eylemeğ deýü ihsân taleb olındukda ol

24a

(1) zamânda yeñiçeri ağası olan ma‘zül Ferhâd Paşayı da‘vet (2) edüp bunlaruğ deftere kayd olunması fermân olındukda ağa (3) eyitdi pâdişâhum bunlaruğ eşkâl defterine kayd olunması kânûn (4) degüldür devşirmenüñ perişân olmasına bâ‘iş olur hâricden (5) âdem dâhil olursa ğayrılar dağı duğul eder bunda İslâma (6) gelen kâfir evlâdı bed-aşl ve rezildür ve ekser yetimlik ile (7) büyümişdür terbiyet görmemişdür ve ekser şan‘at ehlidür ve çok (8) yüz görmüşdür ve Edrene ve Burûsa ve İstânbül keferesi evlâdı (9) almağ memnû‘dur bunlar şehir oğlanıdır bu tarike bunlar ocağa (10) dâhil olmağa pâdişâhuñ izn-i şerif olıcağ kâdir (11) olan her biri kânûna muhâlif iş ile ocağa almağa (12) başlar nizâm-ı ‘âleme zarar eder dedükde bir bir Ferhâd Paşanuñ (13) düşmenleri pâdişâh yanında anlaruñ murâdları oğlan cem‘ (14) eyleyüp çorvacıları irsâl edüp der-âmedlerin alalar (15) ne ‘aceb bu çorvacıların devşirdüğü maqbûl olup pâdişâh-ı (16) ‘âlemüñ cem‘ etdüğü maqbûl olmaya dedi pâdişâh-ı ‘âlem (17) ğayetle ğazaba gelüp kayd olunmasın fermân eylediler tekrâr

24b

(1) Ferhâd Paşa pâdişâhum benüm günümde bu işüñ olmasına rızâm (2) yokdur deýecek pâdişâh hiddet-i ğazaba gelüp Ferhâd Paşayı (3) ağalığdan ma‘zül eylediler ve Yusuf Paşa kullarını ađa eylediler (4) andan şonra mirî cerrâh ta‘yîn edüp ve bir ađa nâzır ta‘yîn (5) edüp ve bir kâtib eşkâllerin yazmağa ta‘yîn olup ve dağı (6) isteyen gelüp cem‘ olmağa mübâşeret olındukda kânûna muhâlif (7) olduğı muqarrer olduğundan mâ‘adâ niçe Türk evlâdı (8) müselmân ođlu müselmân iken gelüp cerrâh öñine uççurına (9) yigirmi otuz altını bağlayup cerrâh uççurın ucın kesüp (10) müselmân oldu deýü altını alup süpürüp babası (11) ve anası adın kâfirce yazdurup eşkâli deftere kayd olındı (12) ve niçe âl-i resül olan hünkâr kulu olayım deýü hâşâ (13) babası anası adın nâ- ma‘kûl isimler ile söylediler anlaruñ (14) cem‘ olup ‘acemi oğlanı defterine kayd olduğın erbâb-ı (15) rüşvet göricek anlara iş açılıp bu âna degin ede (16) yörürler Allâhu Te‘âlâ inşâflar müyesser ede ba‘dehu kânûn-ı (17) kadîmi gözden bırağup olur olmaz bed-aşl kâfiri

25a

(1) ağa öjinde ocağ halkından benüm akrabāmdur dēyü müselmān (2) étmekle ağa çerāğı başka bir defter olup oğlan cem'ine (3) ihtiyāc qalmamışdur El-ḥamdü li'llāh cümle ağa çerāğı nāmıyla cem' (4) olınan oğlan ref' olup ve defterleri daḥı āteşe (5) yaqup sa'ādetli pādişāhumuzun zamānında bu bid'at ref' olındı (6) imdi zıkr olınan torbada cümle çorvacıların neferleri kaç (7) yere hizmet ta'yın olınmışdur biri gemi ve oda hizmeti (8) ve biri vezir sarāyı hizmetidür ve daḥı ağa ve yeñiçeri kātibi (9) ve yeñiçeri ketḥüdāsı gemisidür ve bir daḥı küçük ve amel-mānde (10) bunlar 'ulūfelerin alurlar kânündür ğayrı bir ferdün yanına (11) oğlan vērilmek kânün degüldür ve paşa kapularında ve kār-ḥāne- (12) lerinde olan ehl-i ḥiref yanında birer ikişer oğlan kim (13) vardır bunlar cümle bir odadan degüldür bunların 'ulūfe- (14) leri birer ādem cem' eder anın mürdesin cem' edenlerden su'āl (15) olunmak gerekdür ve ağa gemisinde ölenlerin mürdesin ol 'ulūfe (16) cem' eden oğlandan su'āl olına ve hizmetde midür degül midür (17) odun kātibi ile mu'temedden su'āl olına eger oğlanlar gemilerin

25b

(1) hizmetinde olup destürlü degül ise ri'āyet étmek gerekdür ve (2) oğlanların ekşeri destürlü olup ve aralarında olanların yerine (3) ādem qor ise tokuz biñ aqça timāra çıkaralar ve mürde yerini bey' (4) edeni bulup ḥaqqından gelinmek gerekdür ve ağanın kār-ḥānesinde (5) olanları ustalarından su'āl olunmak gerekdür ve'l-ḥāşıl ağa (6) öjine çıkmadın oğlanı kapuya çıkarmayalar zirā ekşeri mürde yerine (7) 'acemī arasında kayd ederler ammā eger ağa öjine çıkarsa kul oğlıyam (8) dērse babası odasını şoralar ötesi çıkmaz eger devşirmeyem dērse (9) eşkalin şoralar uymaz ise bu kez mürde yerine daḥı geçmek mümkün (10) olmaz ve 'acemī oğlanına 'ulūfe çıqduqda 'acemī oğlanı meydānında meydān (11) olur cümle çorvacılar keçelenürler ve İstanbul ağası (12) mücevveze giyüp birinciden otuz birinciye varınca 'ulūfe vērilür (13) 'acemī kātibi resid eder ol gemi oğlanlarını alur andan sā'ir- (14) leri alur andan küçükleri alur ve qadimden 'acemī oğlanı (15) arasında küçük yoğmış ve kul oğlu hiç yoğmış zirā (16) evvel zamānda yeñiçeri ergen olup evlenmez imiş sonra Sultān ḥān (17) (Sultān ḥān) zamānında 'amel-mānde olanlar pādişāha 'arz olunup

26a

(1) evlenürler imiş anların oğulları 'acemī oğlanı olmak lāzım (2) geldükde gemi hizmete qadir olmadın olmaz imiş şimdi olınca kul (3) oğlu küçük olmışdur ve gemiler ve meydān boş qalmışdur ve meydān (4) içi şarıklı ile tolmışdur meydāna ise şarıklı girmek kânün (5) degüldür üç gün meydān tırur 'ulūfenün ekşerin alurlar (6) kalanın 'acemī kātibiyle yek-

dil ü yek-cihet olup resid ederler (7) ve bu otuz çorvacılardan ğayrı sekbānlara etmekçi başı (8) başka bir bölük ta'yin olunmuşdur elli altmış nefer 'acemī oğlanı (9) vardır ve etmekçi başınun on dört aqçası vardır ve yolu (10) yeñiçeri yaya başısı olmaqdır ve ölmeyince yerine ğayrısı olmaz (11) şimdi ise yılda bir ikisi tebdil olur ve 'acemī çorvacıların (12) muqarrer bucuqları yokdur meger gemide hizmet edenlere teraqqi (13) lazım geldükde ağaya 'arz edüp bucucaq vermekdür çor- (14) vacılar ise ölen oğlanun maħlulın vermekdür qapuya (15) çıkanun vermemekdür ol verilen in'āma bedel olmak gerekdür (16) şimdi bu cümle gözedilmedin qalmışdur efendi verir 'acemī (17) kätibi verir muqābelecı verir şâkir(d)ler verir aqça ile ricā

26b

(1) ile altılı ve yedili olmuşlardır 'acemī arasında bu deñlü 'ulüfe ziyāde (2) olmak qānūn degüldür ikiden iki bucuqdan ziyāde olmak memnū'āt- (3) dandur zirā ziyāde ile qapuya çıkar 'acemī arasında 'ulüfesi ziyāde (4) (ziyāde) olan yeñiçeri arasında teraqqiye ihtiyāc olmaz ki odada (5) hizmet ede hemān çıkdığı gibi destür sevdāsına düşer (6) imdi 'acemī arasında teraqqi vermek qatı memnū'ātdandur nehy (7) olınacaq bid'atdur ve sekbānlar furunı daħı bu vechledür (8) nihāyet furundan her qapu olduğda ikişer üçer oğlan qapuya (9) çıkar ziyāde çıkmaz anların eskicelerine ğalife dërler 'ulüfe- (10) si yedili ola gelmişdür ve altı yanında olana ħāmūr-kār dërler (11) ve daħı yanında olana simitci dërler birinun beş birinun dört (12) aqçadur yerine gelenler daħı āzātlu teraqqilerin alurlar gerek ölsün (13) ve gerek qapuya çıksun qānūn budur bu furunda sekbānlar için bişen (14) fodulaya günde kırk kile un gider bunu Sultān Muħammed ħan ħazretleri (15) ava mā'il olmağın furun-ı mezkūrı tāzīlar ve zağarlar için ta'yin ve icād (16) eylemişler ve bunun ta'yin anlaradır ve atlı ve yaya sekbānları ve zağarcılara- (17) dur ve kätiblere verile gelmişdür qānūn budur ve bu fodulanun 'avnin¹⁸

27a

(1) alup aqçasın vermege bir kätib ta'yin olmuşdur adına fodla (2) kätibi dërler yolu yeñiçeri kätibi olmaqdır ve sipāhilerden ola (3) gelmişdür maħallinde tafsil olunur ve bir daħı küçük fodula kâ- (4) tibi vardır her şabāħ tevzi' olan fodulayı elinde defter ile (5) tevzi' eder on iki çift fodulası vardır ve yılda kırk (6) çeki odunu vardır mīriden verilir büyük kätibün kırk (7) çift fodula ve iki yüz çeki odunu vardır ve etmekçi başınun (8) on iki çift fodulası ve yüz çeki odunu vardır ve atlı (9) ve zağarcıların üçer çift ve atlı

¹⁸ عونن şeklinde yazılan bu sözcük yardım anlamındadır. Burada "un" sözcüğü anlam olarak daha uygun gelse de sözcüğün yazılışı dikkate alınarak bu şekilde okunmuştur.

sekbānların üçer çift (10) ve sekbān başının kırk çift ve zağarcı başının yigirmi (11) yigirmi beş çift ve şaşsoncı başının yigirmi beş çift (12) ve haşekilerin üçer çift ve sekbānlar kâtibine beş çift (13) kethüdâ yerine beş çift çavuşlarına birer çift bu minvâl (14) üzere ta' yin olup vèrile gelmişdür ve sekbānların (15) ortasına ve tâzîlarına yüz on yedi çift fodula ve sekbānların (16) bölük başlarına elli beş çift ve yeniçeri kâtibinin kırk çift fodusı (17) vardır ve zağarcılar ortalarına ve zağarcılarına yêtmiş çift

27b

(1) ve odun kethüdâlarına sekiz çift ve zağarcıların kâtibine iki çift (2) ve şaşsoncılarının ortasına ve şaşsonlara kırk altı çift (3) fodula vèrile gelmişdür ve dört çift dağı oda kethüdâlarına (4) ve turnacı başına dokuz çift ve ortalarına on beş çift (5) ve baş haşekiye sekiz çift ve ortalarına yigirmi beş çift ve anu (6) altı yanında olan haşekiye yedi çift ve ortalarına yigirmi çift (7) ve altı yanında olan haşekiye yedi çift ve ortalarına on beş çift (8) ve bâlâda meşûr turnacılara ortalarına fodusı aşağı haşekilerin (9) gibi olmağa 'illet budur ki turnacılar kadîmi degüldür en aşağı (10) haşekilerdendir tâzîlarının biri Sultân Muhammed han önünde (11) turna almağla pâdişâh-ı 'âlem-penâh hazretleri çorvacılarına turnacı (12) başı nâmın koyup baş haşekilerin üzerine geçürüp ve bir çift (13) fodula ile bir aça terakki edüp odası altmış sekizinci bulunmağın (14) anı turnacılara oda ta' yin edüp odanız aça odası (15) olduğu kifâyet eder dèyü ortalarına fodula ziyâde eylememişdür (16) sebebi oldur aşağıda dağı beyân olunur inşa'a'llâhu Te'âlâ (17) ve haşekiler de tâzî beslerler kânûn budur anuğun odalarına

28a

(1) sekbānlar gibi ve zağarcılar gibi fodula vèrürler ve deveçilere fodla (2) vèrilmez ancak ikinci deveçilere iki çift fodula vèrilür ol oda (3) tâzî besler aña dağı Sultân Muhammed önünde bir tavışan hâlâş (4) olmuşken oda başlarının tâzîsı erişüp aldığıçün (5) iki çift fodula ta' yin buyurmuşlardır ve ol oda tâzî (6) beslemek kânündür gayrı deveçilere degüldür ve kethüdâ begün (7) kırk çift fodusı ve muhızır ağanın yedi çift fodusı (8) ve baş çavuşun on çift fodusı ve kethüdâ yerinin on (9) çift fodusı ve muhızır ağanın vezîr-i a' zamdan ta' yin olmağla (10) üç çift fodla eksük ta' yin olmuşdur orta çavuşun (11) dört çift küçük çavuşun üç çift fodusı vardır (12) ve zenberekçi başının iki çift fodusı vardır ve aça imâminin (13) on çift fodusı vardır aça kapısı baş şâkirdinin yedi (14) çift fodusı vardır baş şâkirde varınca üçer dörder (15) çift fodula vèrilür efendi

kapusunda baş şākird sekiz (16) çift fodula alur ve altı ādeme varınca üçer dörder çift (17) fodula vérilür cem‘an yigirmi çift fodalaları vardır ve orta¹⁹

28b

(1) cāmi‘nün ḥaṭībi yēdi çift fodula olur ve imāmuñ dört (2) çift fodusası vardır ve bu etmekleri şayan şayıcınun bēş (3) çift fodusası vardır ve İstanbul ağasınun on bēş (4) çift fodusası vardır ve Anaṭoli ağasınun sekiz çift (5) ve Rūm ēli ağasınun yēdi çift fodusası vardır ve bu zıkr (6) olınan ağaların fodalaları k̄anūndur ve şimdi bunlardan (7) ğayrı çok yērlere fodula vérilmişdür anlar k̄anūn degüldür beyt- (8) ü‘l-māle ğadrur nehyi lāzımdur ve k̄ul oğullarından yetimler daḥı (9) un bu furundan ala gelmişlerdür k̄atibden tezkere alur ‘anbārcıya (10) getirür tezkere mūcibince alur ve bu furuna bir ‘anbārcı ve bir (11) k̄antārcı ta‘yīn eylemişdür bunların on bir çift fodula- (12) ları vardır ve bu furunda olan oğlanları etmekçi başı zabṭ (13) ēder ve ‘ulūfelerin daḥı ol alur ğayrı kimesne k̄arışmaz (14) ve bunun on dört akça ‘ulūfesi vardır ve aḥyānā neferinden (15) mürde ṭaleb olunur ve eski sarāyda olan teber-dārların ve (16) aşçıların bölükleri başkadur kethūdaları ve k̄atibleri vardır (17) teber-dār kethūdāsı olanın yolu çāşnī-gīr ola gelmişdür ve k̄atibinün

29a

(1) yolu sipāhīlikdür ol ecilden ‘ulūfeleri ‘acemī arasında sekizer (2) olur aşçılar k̄atibleri ve başları daḥı sekizerlidür zirā (3) yolları yeñiçeri olmağ degüldür bunlar çokluğ neferdür ‘ulūfeleri (4) ağırdur bunlardan ziyāde ‘ulūfeli ‘acemī arasında kimesne yokdur (5) zirā k̄atibleri ve muḳābecilere eşribe iletmekle ‘ulūfelerin (6) ziyāde eylemişdür bunlardan daḥı mürde ṭaleb eylemek lāzım- (7) dur ve Ğalata Sarāyında olan teber-dārların ve aşçıların ve çama- (8) şurların daḥı ‘ulūfelerin bir uğurdan alurlar nihāyet (9) k̄atı çokluğ degüllerdür otuz kırk kadar olurlar ve bunların (10) bölük başları ziyāde ‘ulūfelidür bunlardan daḥı mürde ṭaleb (11) olınmağ gerekdür ve İbrāhīm Paşa Sarāyında olan teber-dārların (12) ve çamaşurların daḥı otuz kırk neferleri vardır ve mīri (13) kaşşābların daḥı otuz kırk neferleri vardır anlardan daḥı mürde (14) ṭaleb olunur ve mīri isfinaççıların ve mīri yoğurtçıların (15) daḥı otuz kırk neferleri vardır ve mīri ṭavuççıların ve ḥaşircıların (16) daḥı otuz kırk neferleri vardır bunlardan daḥı mürde ṭaleb (17) olınmağ gerekdür ve daḥı bunların emşāli pādīşāh ocağlarında

29b

(1) daḥı mürde ṭaleb olınmağ lāzımdur ve yukarıda zıkr olan vech üzere (2) be-dergāh-ı ‘ālī olduğda eşkallerin yoklayup çıkarmağ lāzımdur el (3) altından çıkarmağdan ḥazer

¹⁹ اروتته şeklinde yazılmıştır.

olinmağ gerekdür tâ kim mürde yeri aqça ile (4) bey^ç olinmaya mürde yerine geçenün ne ismi uyar ve ne eşkâli uyar (5) ağanuñ öñine çıqmağa yüregi döymez zirâ el-hâ'in ü hâ'ifdür (6) imdi bu qânunları ağalar bir hōşça gözetmek gerekdür tâ kim (7) beytü'l-mâli'l-müsliminden ^çulūfeye mâlik olup yayanuñ ehli (8) olması şartdur ve hizmetün ^çuhdesinden gelmek lâzımdur (9) kim yédükleri vazife helâl ola bu aşl şeyler ekşeri gözlenmedin (10) qalmışdur ol ecilden aḥvâl daḥı müşevveş olmuşdur ve bundan (11) mâ'adâ hâş bâğçe qadimdür ve bir bölükdür anlara bölük dēyü ta^ç bir (12) olunur vesâ'ir bâğçelere cemâ^ç at dērler anlaruñ cümlesinden muqaddem (13) olan büyükdere bâğçesidür hâş bâğçeye yazılan iptidâ (14) ikişer aqça ile yazılır ve taşra bâğçelere yazılan birer bucuq (15) ile yazılır velâkin Üsküdâr ile Qulle Bâğçesi ikişer aqça- (16) dur ve ikişer olmağa bâ^ç iş oldur kim küçük hâş bâğçe (17) anılır anda hünkâr ḥazretlerinün qadimden atları tura gelmişdür

30a

(1) ol atlara hâş bâğçeden oğlan varup hizmet eder ve Qulle Bâğçe- (2) sinün ve vazifesi ikişer aqça olmağa bâ^ç iş oldur kim merḥûm Sultân (3) Süleymân ḥan ḥazretleri şehzâde iken gâzabla telef olinmasın (4) büstâncı başlarına fermân eyledüklerinde anlar daḥı ^çâqıl dâna olmağla (5) iş sonra fikr edüp Qulle Bâğçesine ḥufyeten büstâncı külâhı (6) ile iledüp anda koyup pâdişâh-ı ^çâlem-penâh neyledün lâla dedükde pâdişâhum (7) sağ olsun dēyüp aradan zamân mürür eyledükde sa^ç âdetli pâdişâh (8) ḥazretleri daḥı gâzabla êtdüğü kâra peşimân olduğda büstâncı (9) başı pâdişâhı bâğçe-i²⁰ mezkûra götürüp şehzâdeyi büstâncı (10) külâhıyla elin öpdürüp turduqda pâdişâhdur şafâsından (11) ağa-yı mezkûra hil^ç at giydirüp ri^ç âyet eyleyüp ba^ç dehu şehzâde (12) taḥta cülûs eyledükde mezkûr bâğçede olan oğlanlara yarımşar aqça (13) teraqqi iḥsân eylemişdür sebab bu olmuşdur hâlâ öyledür (14) ve bunlara teraqqi vèrmek lâzım gelürse büstâncı başından iznsiz (15) olmaz ve bunlar hizmetde olmayup giriḥde ve nâ-bedid olanuñ taşḥih (16) olması ve büstândan torbaya ve torbadan büstâna qalkup gitmesi daḥı (17) büstâncı başı izni ile olur qânun budur ve kapuya çıqmaq

30b

(1) qânun degüldür ve bunlara çuqayı merḥûm sultân Bâyezid ḥan ta^ç yin (2) eylemişdür ve bunlaruñ her bir qânunı ^çacemi oğlanı gibidür çuqa i^ç tibâriyle (3) be-dergâh olur ve her bâğçede birer ḥâce vardur üçer aqça ^çulūfe- (4) si vardur ziyâde olmaz zirâ ol arada mülâzım olur qânun (5) budur ve bu bâğçenün cümlesine ^çulūfeyi yeniçeri kâtibi gelüp

²⁰ باغچه şeklinde yazılmıştır.

bâğçede (6) tevzi⁶ eder ve Edrene bâğçesi dağı kadîmî ocağdur başka (7) ağası vardır ve kırk aqça ‘ulûfesi vardır ibtidâ kırk aqça ile (8) olur ve bunlar bir kaç bölük bir kaç cemâ⁶ atdür ve Çegel Köyi bunların (9) başka ustaları vardır bunları cümle Edrene ağası zabt (10) eder ve Edrene bûstâncı başısını bunda olan bûstâncı (11) başı zabt eder ve ‘ulûfelerin almağa andan bir bölük başı (12) gelir alur götürür ve girihtelerin ve mürdelerin vürür ihrâc (13) eder ve teraqqileri var ise kayd eder ‘ulûfelerin alup gider (14) ve bûstân ustalarına teraqqi vürilmek lâzım gelürse ağaları (15) vürür gayrı yerden vürilmek memnû⁶ atdur meger ağalarından ricâ (16) ede ağaları hünkâra ‘arz etmedin vüremez ve bûstânlarda (17) olan oğlan kapuya çıkmak lâzım geldükde ne deñlü oğlan ise bûstâncı

31a

(1) başından izn olmayınca olmaz ol tezkere eder ve kâtibleri (2) götürür mücibince birer birer eşkâlleri yoqlanur andan bunda (3) gönderilür andan ihrâc olunur ve Edrene Sarâyında teber-dârlar (4) ve aşçılar vardır onların sarây ağası vardır ol tezkere (5) eder eskisin kapuya çıkarur ve mürde ve girihtelerin ol (6) gönderür imdi bunlara muhkem ikdâm ve tenbih gerekdür tâ kim (7) mürde yerini bey⁶ etmeyeler bu kânûnları gözlemek şartdur ve lâzım- (8) dur ve ‘acemî oğlanı çorvacıları müstaqqim ve din-dâr²¹ olmak (9) gerekdür tâ kim hizmetde mevcûd olanı ve olmayanı defterden ihrâc (10) edüp ve küçük ve gemiden firâr eden neferleri yazmayalar ‘acemî (11) kâtibine muhkem tenbih edüp defterden ihrâc edeler ve bunlar- (12) dan defterden ihrâc olduğıda bir dağı anı deftere kayd etmemek (13) gerekdür ve ‘acemî oğlanı çorvacıları divân komazlar yolları (14) yeniçeri yaya başılığıdır bir pâyedür yeniçeri yaya başılarının altında (15) durur ve alay olduğıda süpürge ile binerler nihâyet ‘acemî kâtibi (16) balıqçın taqınur anlar turna teli taqınur ve ‘acemî çorvacıları (17) kulluk beklemek kânûn degüldür meger hünkâr hazretleri seferde ola

31b

(1) veyâhüd yeniçeri ağası sefere gidüp yeniçeri çorvacıları (2) olmaya ol zamânda anlar bekler kânûndur ve yeniçeri çorvacıları (3) donanmada olup yeniçeri ağası gelmedin gelirlerse yine yeniçeri (4) çorvacıları kulluğa oturur ve ‘acemî çorvacılar ancak ‘id-i (5) şerifde ‘asker bunda iken kulluk bekler anlar ile ma⁶ an tâ kim oğlanlardan (6) birisi gavğa ederse haqqından gele ve ağa bunda degül iken sıra (7) kulına varurlar ve yanında olan ‘acemî oğlanına keçe giydürürler dağı (8) ağa seferde olup bunlar bunda kulluk beklemek lâzım geldükde cümle (9) kullukları bunlara bekletmezler zirâ bunda kalan ağa yerine olan

²¹ دندار şeklinde yazılmıştır.

kimesne (10) zağarcılardan ve sekbānlardan ve қорıcılardan ve sekbānlardan (11) ihtiyāra ve ocaқ ihtiyārlarına vērürler anlar ile bunlar bekler ammā (12) muḥzırlığı ve ‘ases başlığı ‘acemī çorvacıları éderler ve hünkār (13) ḥazretleri sefere gidüp bunda kimesne қалmayup ol zamānda cümle (14) қulluқları ‘acemī çorvacıları bekler ve ol zamān қaymaқām olan (15) vezirūn divānına istānbul aғası varur öñince ‘acemī oғlanı (16) keçesi giyerler velākin üsküf ve yüñlük giyemezler қānūn budur ve (17) kendülerin ta‘yīn қulluқlarında birisi қалafat yéridür ki yuқaruda

32a

(1) zıkr olunmışdur ve biri dağı Eminönjünde durup gelen at gemilerine (2) ḥammāl dutmaқdur ve biri dağı divān-ı hümāyūnda öküz (3) ‘anbārına gelen odunı çekmekdür ve defter mūcibince miriden (4) aқçasın almaқdur ve biri odun қapusında yeñiçeri (5) aғasının gemilerinūn odunına ḥammāl dutmaқdur ve biri (6) dağı her şabāḥ divāna nevbetci olup taşrada olan (7) at oғlanlarından ğavğa édeni tıttup te‘dīb eylemekdür (8) bu zıkr olınan cümle ‘acemī oғlanı yaya başılarınınūdur ve bunları (9) dağı tenbih olunmaқ gerekdür kim ḥammālları nevbetce dutalar ve miriden (10) aқça vērildügi zamānı ḥāllu ḥālince tevzi‘ éderler vērdukları aқça- (11) dan alı қomayalar ve bundan böyle қānūn-ı қadīm üzere gemiler- (12) ü ziyāde édüp maṭbaḥ-ı ‘āmireye müstevfi odun yetiştürmek (13) gerekdür ve bu gemilere şamāқodan ekşer içün birer çorvacı (14) irsāl her sene ol cānibde gemi ekşerisi alınduқda bi‘l-külliyе (15) istanbul aғalarınūn evlerine gelür ve kerestelerini gemi (16) yapmağa giden çorvacılar götürürler evlerini tecdid édüp (17) şafāsın sürerler ve re‘āyāya ve beytü‘l-māle külli ğadr

32b

(1) olur ve gemilerūn ālātını ve bézini şaṅşūn diyārından (2) gelür anda dağı bu vech üzerine beytü‘l-mālden aқçasın (3) alur re‘āyāya vērmezler varan çorvacılara eyle taқsım (4) éderler ve bunlarınūn dağı gözedilmesi lāzımdur ve ‘acemī arasında (5) bir beytü‘l-mālcı çorvacı ta‘yīn olmuşdur odalarda ve taşra (6) olanlarınūn beytü‘l-mālin қabz éder ‘acemī oғlanınınūn çoқluқ (7) esbābı olmaz ve hem şimdi odalarda oғlan yoқdur (8) ve olenūn ise esbābı kendü ölüsün örtmez şimdi (9) ise beytü‘l-mālcı ocaқlardan bir oғlanınūn öldügin (10) ḥaber alsa taleb étmege varduқda ocaқlarınūn üstine bölük (11) başısı bir olup eger қatı bellü oғlan ise biraz eski (12) kefrete yaramaz esbāb gösterürler işte esbābı budur tekfinine (13) biraz aқça dağı vērūn dēyü meyyitini borclı çıkarurlar beytü‘l-(14) mālcı güçle almağa ve yemin vērmege қādir degül ve eger oғlan (15) nā-ma‘lūmlardan ise bizde olmuş oғlan

yokdur yanlış haber (16) almışsınız d y  cev b v r rl r paşalar sar yılarında  apu ağaları (17) h d hiç nesne göstermezler belki bizi diller d y  baş ve manşıbın

33a

(1) aldırmağa sa‘y öderler ve Ğalaťa Sar yında ve İbr h m Pařa sar yında (2) ve eski sar yda olan teber-d rlarun ve aşıclarun beytü’l-m lin (3) ve mürde es mesin istemege h d kim k dird r hem n ol gün (4) başına bel  get r rl r ve taşra tic retde ve eşrafda ‘acem  oğlanı (5) n miyla olup  lenlerun beytü’l-m llerin kim su’ l  tmege k dird r (6) taşra olan yeņiçeri serd rları zabt  d p ekl öderler (7) hem n ‘acem  oğlanı beytü’l-m lcisi odalarda olanı zabt (8)  der anı dağı haz ne-i ‘ mireye v rmezler ortada maşraf olur (9) huşuş-ı mezk ra bir müstaķim d n-d r  dem ‘acem  yaya başı ta‘yin (10)  d p kabz eyledügi metr k t  miriye defter-i m fred t m cibince (11) teslim eyleye ve hizmeti muķabelesinde ri‘ yet olunmak gerekdür ve ‘acem  (12) arasında kötürüm vey h d div ne vey h d ‘amel-mariz (13) olana ‘ul fesin oturaķlık ile v rmegin merh m sult n (14) B yezid han ‘aleyhi’l-raħmete ve el-rıdv n hazretleri zam nında (15) v ki‘ olmuşdur ol dağı iki aķçadan ziy de olmak mümkin (16) degül idi amm  şimdi niçe řađ  demler altışar aķça ile ‘acem  (17) arasında oturaķ olmuşdur ve kadimden ‘acem  oğlanı fakir

33b

(1) olup birer aķça ile hizmet  d p bel   ekd kleri içun (2) bunlara dağı yeņiçeri gibi  uķa verilmişd r ve on birer aķça (3) dağı yaķa aķçası v rilmişd r ve yılda bir kerre dağı otuzar (4) aķça yay aķçası v ril r ve ‘acem  oğlanları merh m Sult n (5) S leym n han hazretleri zam nında şehz de C mi‘-yi şeriflerinde (6) bin ’  derken ol zam nda H şeki sult n hazretleri c mi‘-i (7) şerifi ziy rete gelüp ‘acem  oğlanları baş a uķ yalın ayak taş (8) ve toprak tařıduķların görüp bunlara ayda b şer aķça tıraş (9) aķçası ta‘yin olmasını p dişahdan ric   d p anlar dağı (10) işs n buyurup ol zam ndan bugüne gelince h l  v ril r aņa (11) zalp l d rl r bir yıldan olan oğlana v ril r ve bir aķçası yüz (12) p l d y  yazılır amm  tıraş ve f f c yamak içun ta‘yin (13) olınmuşdur bu aķçayı ta‘yin  td rmege merh m h şeki (14) sult n hazretleri ‘um men altunun ve cev hirin ve incüsin (15) satup haz neye bedel koymuşdur t  kim kendüler dağı şev ba (16) n ’il ve d hil olalar anlardan şonra Sult n S leym n hazretleri (17) k n n buyurmışlardur ve bir bu uķ aķçalı olıcaķ aņa v rmezler imdi

34a

(1) pādīşāh-ı cihān-penāh hāzretlerine lāzım olan oldur kim mezkūr (2) k̄ānūn-ı k̄ādīm-i selātin üzere ‘amel eylemek şartdur zirā (3) her manşib kim ehline vērile daḥı ‘ālem ḥōş olup düzilür (4) ve ehline vērile ihmāl olına ‘ālem daḥı ber-‘akis olmaḥ muḥaḳḳaḳdur (5) ikinci bāb

yeñiçeri yoldaşları muḳaddemā kāfir evlādından (6) cem‘ olunması fātiḥ-i Bolayır Süleymān Paşa zamānında vāḳi‘ (7) olmışdur ol zamānda Bilecik k̄āzīsı olan Mevlānā kara ḥalil (8) ile meşveret eyleyüp atlı yanınca ḳal‘alar üzerine piyāde (9) lāzımdur ve ḳal‘a fethine atlunuḡ nef‘i olmayup ḥışārı (10) muḥāşara eylemege piyāde enfa‘dur dēyü efkār-i işābet medārları (11) bu vechle ḳarār buldı ki evlād-ı Etrākdan civānān ve gürbüz (12) ve çālāk yigidler intihāb édüp zamīme-yi sipāh-ı zafer-penāh (13) ḳılına bu fehm-i celili Mevlānā kara ḥalile tefviz édüp Mevlānā-yı (14) mezbūr daḥı ḥizmetinde istikāmet tām ü kemāl üzere (15) ḳıyām ve sa‘y-ı ihtimām édüp dil-āver civānlar rüz-ı maşāfda (16) şir-i jiyānlar cem‘ eyleyüp ikişer aḳça-yı ‘Osmāni ki rub‘-ı dirhem-i (17) şer‘idür vazife ta‘yīn olındı ve eyyām-ı sefer-i encām

34b

(1) olup mu‘āvenet olduḡda günlükler²² ḳat‘ olunup her biri vaḥanında (2) zirā‘ate meşḡul olup rüsüm-ı dīvāniyyeden ḥalāş (3) olalar ve bunlara on başı ve yüz başı ta‘yīn olup piyāde (4) nāmı ile iştiḥār buldılar velākin bu tā’ife varduḡlarınca (5) ziyāde olup sefer ü zaferde fesāda irtikābları zuḥūrında (6) nişān-ı ‘ālī-cāh āgāh olduḡda erkān-ı devlet ile meşveret (7) édüp vilāyet k̄āzīlarına ādem gönderüp biḡ miḳdārı (8) kimesneyi evlād-ı küffārdan cem‘ édüp meslek-i a‘vān u (9) enşārda münselik eyledi ve anlara ikişer aḳça ile ‘ulūfe (10) ta‘yīn eylediler ve ol zamānda keşf-i kerāmetleri meşḥūr (11) olanlardan Ḥacı bektāş velizāde Tēmūrtaş Dede (12) ve Ḥāzret-i Mevlānā evlādından olan Emir Şāh Efendi ma‘rifetle (13) yeñiçeri keçesin düzüp bunlara giydirdiler ve keçeden (14) bünyād olduḡiçün nāmına keçe dēdiler ve başına giydü- (15) giçün bōrk dēdiler ve nāmlarını yeñiçeri yoldaşları (16) giydüḡi ḳıyem Ḥāzret-i mevlānānuḡ kisvesindendür ve Edrenede (17) olan tiftiḡi Ḥacı Bektāş-ı Veli hāzretlerinüḡ yeñinden

35a

(1) nümūnedür ve du‘ālar ve şenālar édüp giydirdiler lākin Ḥāzret-i Mevlānā (2) kisvesin Emir Şāh Efendi giyürmeyince Tēmūr taş Dedenüḡ (3) kepenegi yeñi başında ḳāyim olup leḡāfet vērmedi zikr (4) olınan ‘asker yeñi ḳul olmaḡla nāmlarına yeñiçeri dēdiler (5) ve zikr olınan kepenek yeñi giymek muḳaddemā Ḥacı Bektāş-ı Veli (6) hāzretleri Ḥāzret-i

²² كونكدر şeklinde yazılmıştır.

Mevlânâ babası Sulţânü'l-‘ulemâ Rûma (7) gelürken yolda yürürken mübârek ayağı taşā doğundı (8) Sulţânü'l-‘ulemâ gördükde kepenegi yeñin kesüp ayağına (9) şar dëyü vërdükde ol dağı ayağına şarmağa lâyıķ görmeyüp (10) mübârek başların teberrüken giydiler ol ecilden Tëmurtaş Dede (11) dağı yeñiçeriye yeñin giyürdiler bu tâ'ifenüñ giydügi kisveyi (12) Hacı Bektaş-ı Velî giymişdür ve ‘Oşmanyandan anlara kılıç (13) kuşandurduķda kisve-i mezkûr ile kuşanmışdur velâkin (14) Hacı Bektâş yeñiçeri cem‘ olmadın fevt eylemişdür ol (15) cihetden oğlu olan Tëmur taş Dede Orhan ğazi-zâde (16) Sulţân Murâd ğan zamânında yeñiçeri kisve-i mezkûrı (17) giyürüp ve nâmlarına yeñiçeri anlar dëmişlerdür ve yeñiçeri nâmıyla

35b

(1) iştiĥâr buldılar ve kisve-i mezkûreden ĥâlâ çorvacıların (2) giydügi toğru börk kim vardur anı Ğâzî Süleymân Paşa (3) ĥazretleri dağı giyüp Şah-ı behişt-i me‘âd Sulţân Murâd (4) Ğâzî zamânında iştiĥâr bulup tekellüfât-ı televvün birle müzeyyen (5) olup kisve-i selâtin ve erbâb-ı temkin oldı ve ba‘zı sefer- (6) lerde şâĥân-ı ‘oşmânî bu üsküfi tâc-ı sulţânî ederler (7) idi ĥâlâ anı yeñiçeri yaya başları giyer ve dağı zıkr olınan (8) tâ'ife kâfir evlâdından cem‘ édüp bunların yüz neferi üzerine (9) bir âdem baş ta‘yîn édüp yaya üzerine baş olduğıçün (10) adlarına yaya başı dëdiler ve bu yaya başlara yigirmi dörder (11) aķça ta‘yîn-i ‘ulûfe eylediler ve sekbân başıyı aĝa ta‘yîn (12) eylediler ve bunların esâmîlerini deftere kayd édüp üzer- (13) lerine kâtib ta‘yîn édüp nâmına yeñiçeri kâtibî dëdiler (14) vâķı‘â zıkr olınan yeñiçeri tâ'ifesinden bu âna gelince (15) sefer-i zafer-eşerlerde niçe hünerler édüp Şâĥân-ı Āl-i ‘Oşmânın (16) ‘inâyetlerine mazĥar olmuşlardur çün âl-i ‘Oşmân yeñiçeriyi ihdâş (17) eyledükden şonra piyâde tâ'ifesine ‘ulûfe bedeli zirâ‘

36a

(1) ta‘yîn eylediler seferden mu‘âvedet eyledükde zirâ‘ate iştiĥâl (2) édüp divâniyye ve tekâlif-i ‘örfiyyeden berî olalar bu minvâl (3) üzere evlâd-ı Etrâkdan bir tâ'ife dağı atlı sefere eşüp (4) imdâd-ı ehl-i cihâd için ta‘yîn buyurulmuş idi anlara dağı (5) maĥşûş mevâzi‘ u mu‘ayyen mezrâ‘ muķarrer kılındı ve müselleminâmıyla (6) tesmiye oldı ve bunlara dağı merâtib üzere bölük başlar (7) ta‘yîn olup sancaķ begleri naşb oldı ve yeñiçeri (8) gitdükçe ziyâde oldı her seferde Himmet-i Hacı Bektâş-ı Velî (9) Ğazret-i Mevlânâ birle ‘azîm fetĥ ü fütûĥlar eyledükde keçelerin (10) delüp tırna yünĭ taķarlar idi ba‘dehu içlerinden birisi (11) gümüşden küçük yün taķacaķ yapdurup keçenün öñine (12)

mıhlıyacak sā'irleri daḥı anı gördüklerinde ḳudreti olan (13) daḥı a' lāsın²³ yapup düşmene ḥırāsān için büyük (14) yünlükler düzüp şimdiki gibi nāmına yünlük dēdiler ve ba'zı (15) yoldaşlardan ḡazāda ḡınā taḥşil ēdüp ihtiyārcaları (16) altundan ve gümüşinden üsküf ētdürmeḡ dēdüklerinde (17) ol zamānda zümre-i şūfiyyūndan bir ' azizün re'yi ile

36b

(1) daltaç nümūnesi üzere durdılar keçelerine ḳabladuḳlarında (2) bir ol deḡlü daḥı şöhret bulup düşmene ḥırāsān vāḳi' (3) olmuşdur imdi zıkr olınan yeñiçeri tā'ifesiñ (4) kisveleri üç nefer ehlu'l-lahuḡ sikke-i şerifleridür (5) sikke-i şerifleri ile sikkelenmişdür ve ḥuşūşā kisve-i (6) mezkūrı teberrüken ḡazī Sulṭān Murād ve Ḡazī Süleymān (7) Paşa kendüleri daḥı giymişlerdür imdi zıkr olınan (8) yeñiçeri ocaḡına ehlu'l-lahuḡ ve Ḡazī pādişāhların (9) du'āları siñmişdür ve ḳānūnları daḥı anlar eylemişdür (10) ol zamānda bu āna gelince vāḳi' olan seferlerde tā'ife-i (11) mezkūrdan ol ḳadar erlik ve dil-āverlikler zūhūra gelmişdür (12) kim ezher-u mine'ş-şemsdür ve zıkr olınan tā'ifesiñ odalarında (13) ve sā'irlerinde durmada ve oturmada ḳānūn ü ḳā'ideleri (14) Ḥacı Bektāş-ı Velinūḡ fuḳarālarını niçe ḳollandığı gibi şimdi (15) daḥı ol ḳā'ide üzerinedür ḳā'ideleri mücerred olmaḳdur (16) ve tamām ihtiyār olmayınca şaḳal ḳo vėrmemekdür ve bu tā'ife (17) pādişāh uğrında cān ü baş oynayı geldüğüñ

37a

(1) kendüleri giydüğü kisvesin anlara ta'yin eylediler ve yaya başlardan (2) fark olmaḳ için ardına tiftikden egri yatırtma²⁴ ētdiler (3) çorvacıların bōrki ṭoḡrı keçedür yeñiçerilerin egridür (4) ve çorvacıların giydüğü bōrk üzerinde olan süpürge (5) şorḡuç kim vardur anı Yıldırım Bāyezīd ḡan 'aleyhi'l-raḡmet (6) ve el-rıḡvān ḡazretleri zamānında Ḳaramān oḡlu ḡā'in olup (7) üzerine varup fetḫ olunduḡda Ḥacı Bektāş-ı Veli ḳaddes- (8) a'llāhu sırrahu'l-' aziz ḡazretlerinin merḳad-ı şeriflerin ziyāret (9) ētmege bir ḳaç yaya başı varup ziyāret ētdüklerinde deve- (10) ḳuşı yününden bir demet süpürge ēdüp merḳad-ı şeriflerini (11) anuḡla süpürürler idi ol çorvacıların birisi teberrüken (12) ol süpürgeyi alup başına giydükde bir mertebe ziyet vėrdi kim (13) sāyir çorvacılar daḥı ol yününden getirüp ol süpürge (14) nümūnesinde baḡladup üsküf üzerine geçürdiler ol (15) zamāndan bu āna gelince giyerler ve ardında olan ṭurna teli ḳadīmdür (16) nihāyet evvelden ancaḳ ḡazāda birer dāne ṭaḳınurlar idi lākin (17) bir tel olmaḡla ḡāḡ kırılıp ve ḡāḡ pejmürde olmamaḳ için ve ziyeti

²³ اِغْلَاسْ şeklinde yazılmıştır.

²⁴ Metinde tatırtma تاترتمة olarak yazılan sözcük bir tür başlığın arkasından sarkıtılan parça anlamındaki yatırtma olmalıdır .

37b

(1) dağı ziyāde olmağ için altı ve yedi dāne ıurna telin bağlayup (2) giydiler ğazālarda ve alaylarda giyerler ve dıvānlarda giyerler ve ba- (3) lııçından olan ıurna teli Őıradan olup fātiĥü'l- MıŐır (4) Sultān Selim ĥan ğazī zamānında vāki^ç olmuŐdur (5) ^çAcem seferinde ellerine balııçın telleri girmekle anı ıurna (6) teli gibi bağlayup ocađ ağaları giymegi kānūn eylediler (7) tā kim yaya baŐılar ile mābeynleri fark ola imdi zıkr (8) olınan tā'ife āl-i ^çOŐman(a) kol ve kanad vāki^ç olmuŐdur (9) ol ecilden bunların odalarında²⁵ ve kānūn kā^çidelerin icrā (10) ētmelerinde Őāhān-ı Āl-i ^çOŐman ikdām ēderler tā kim maĥallinde (11) dīn ü devlet uğrında yüz çevirmeyeler ve baŐ cān oynaya- (12) lar ve zıkr olınan tā'ife ^çacemī arasında iken devŐirme ise (13) eŐkālī yoklanur ve kul ođlu olursa babasının (14) oda yoldaŐları da^çvet ēdüp Őāĥiĥ kul ođlu olduğın (15) su'āl ēdüp ol oğlanları birinciden tamām Őıra üzerine (16) tevzi^ç olunması kānūn olınmuŐdur berāberce tevzi^ç olup (17) birine ziyāde ve birine eksük vėrmeyeler ve odadan odaya

38a

(1) kaı nefer devŐirme bir uğurdan kıoyu vėrdüklerinde evvelden (2) evvel gelen eski olur ve bunlar için ta^çyin olan odalardan (3) evvel Edreneden olan odalar binā' olınmuŐdur ve sipāhiçün (4) oda ta^çyin olunmamıŐdur hemān oda yeņiçeri içündür (5) zırā yeņiçerinin kānūnı ergenlikdür ergene sākin olıcağ (6) yer lāzımdur ve ol ecilden yeņiçeri için odalar binā' (7) olınmuŐdur ve maĥallinde tafŐil üzere beyān olunur (8) ve üç dōrt neferi bir uğurdan bir odaya kıapuya kııkarup (9) gönderdiklerinde ayağına çābük olan evvel varur cümleden (10) eski olur ve ol kim segirdüp odanın orta Őofasına (11) varınca görür kim kendüden öbür yoldaŐlar ilerüce var (12) hemān baŐında olan kelle-pūŐını atar kelle-pūŐ ilerü (13) dāĥil olmağla Őāĥibi eski olur ammā orta Őofaya (14) dāĥil olur olduğdan Őııra atsa olmaz kānūn- (15) ları bu minvāl üzeredür eski ^çadd olup otururlar (16) ve bunlar odaya geldüklerinde yollu yolınca otururlar dururlar (17) ve bu tā'ifenün üzerine zābiĥ olana oda baŐı dėrler

38b

(1) ol ecilden cümleden eskidür velākin ergenlerinden olur evliden (2) olmaz zırā yeņiçerinin evlenmesi kānūn degüldür Őııra icād (3) olınmuŐdur Sultān Selim ĥan ĥazretleri zamānında vezir-i (4) Őānileri Yunus PaŐa kıullarının birāderleri yeņiçeri (5) olup iĥtiyār ve ^çamel -mānde olmağla PaŐa-yı mezkūra (6) varup evlād için evlenmege PaŐadan destür ricā (7) eyledüklerinde ğazabla beni kıuldan mı kııkarmağ istersin dėyü (8) niçe dürlü

²⁵ او طلرنده Şeklinde yazılmıştır.

iḳdām ile rızā eylememişlerdür bu deñlü pîr ü ‘amel- (9) mände olıduğı mā‘adā bir vezîrūñ birāderi²⁶ olup (10) şefā‘ at ile kendü ağalarına ‘arz êtdürüp güçle evlenmege (11) destür vèrdiler ol zamāndan berü ḳānūn olmışdur (12) imdi yeñiçeri evlenmek ḳānūn degüldür ve ihtiyārıyla lāzım (13) geldükde hünkār ḫāzretlerine ‘arz êtmedin evlenmek ḳānūn (14) degüldür ve ihtiyār ve ‘amel-mānde olanlardan ğayrısı evlenmez (15) ve ammā şimdiki gibi dağı ‘acemî oğlanı iken evlenmek lāzım (16) gelürse yeñiçeri ocağı işlāḫ olmaḫ mümkin degüldür (17) şimdi ise hemān çorvacıya bir altun seccāde

39a

(1) bahāsı ve oda başıya don ve gömlek vèrildükden sonra (2) izn vèrür ve tāze yigitler evlenüp odada ergenler (3) az olmağla ve evlilerden oda başı olmaḫ ḳānūn (4) degüldür zirā ḳā‘ ide görmemişlerdür ol ecilden olmaz (5) ve tāze yigitler oda başı olmağla odasında olan yoldaşları (6) bu vechle zabṭa ḳādir olur ve ne tenbih êder bu dağı (7) men‘ olınacaḫ bid‘ atdur ve oda başınuñ altı yanında (8) olana vekîl-i ḫarc dèrler cümle ṭā‘ifenüñ yèdüğü²⁷ ṭā‘āmuñ (9) bahāsı anda ṭurur ve ṭā‘ifenüñ cum‘a gècesi ḳumanyaların (10) ol cem‘ êder ve lāzım olanı dağı ol şarf êder aña (11) vekîl-i ḫarc dèrler ve aḳça ḳuṭusın ol dutar dağı altı (12) yanında olana baş müteferriḳa dèrler dağı altı yanında (13) olana orta müteferriḳa dèrler dağı altı yanında olana (14) küçük müteferriḳa dèrler müteferriḳa dèmekden murād oldur ki (15) cümle ḫizmetlerden ḳurtulup yeñi yoldaşlardan birisi (16) aña ḫizmet eyledügiçün müteferriḳa dèrler aşığa olanlar (17) dağı ḫizmet-kār ḳullanurlar lâkin ol dağı üç nefere varınca

39b

(1) olur ve ‘acemî arasında bir aḳçalı olana üç aḳça ile yeñiçeri (2) olur ve bir buçuḳlı ve iki buçuḳlı dağı üç aḳça ile yeñiçeri (3) olur anuñçün ‘acemî arasında iki buçuḳlıdan ziyāde olması (4) biñde birisinde olmaz idi zirā ‘acemî arasında ‘ulūfe üçünden (5) ziyāde olursa yeñiçeri arasında üç aḳça ile ḫizmet êtmemek (6) lāzım gelür şimdi ise ‘acemî oğlanınuñ ekşeri yèdili (7) ve sekizli olmışdur sekizli olan sekizli ile ḳapuya çıkar (8) yeñiçerininüñ ‘ulūfesi ḫōd sekizden ziyāde olmaz ‘acemî iken (9) ‘ulūfesi tamām olmuş olur kendüye buçuḫ lāzım degül iken (10) ne için ḫizmet eylesün imdi lāzım olan oldur ki (11) ‘acemî arasında sekizli olursa yeñiçeri arasında ḳara (12) ḳulluḳçı êdüp yol erkān üzere istiḫdām êtmek gerekdür (13) tā kim ḳānūnı bilüp belāya mu‘tād ola ve ‘acemî arasında (14) üçli olan üç buçuḳlı çıkar ve üç buçuḳlı olan (15) dōrtli çıkar ve dōrtli olan dōrt

²⁶ برادی şeklinde yazılan bu sözcük O.97 nüshasından hareketle bu şekilde okunmuştur.

²⁷ بدوکی şeklinde yazılmıştır.

buçuklı çıkar (16) bu minvâl üzerine buçuk ziyâde olur ve yeni kapuya çıkanuñ (17) yolu kara kulluğçı olmağdur ve kara kulluğçınıuñ hizmetini odayı

40a

(1) silüp süpürmekdür ve odaya gelen müsâfir ve mücâvirüñ (2) pābūcın silmekdür ve yemek²⁸ kablarını yaykamağdur odada (3) yanan odunu yarmağdur ve odada olan kandilleri yakmağdur (4) ve bāzardan lâzım olanı getürmekdür ve ba'zı neferi ziyâde (5) olan odalarda kara kulluğçıları iki neferdür ammâ birinci ve bēşinci (6) kethüdâ beg ve baş çavuş odalarında yedişer sekizer yüz nefer- (7) leri olmağla dörder bēşer kara kulluğçıları vardır ve aşçıları (8) olan yoldaş zabtî eder ve aşçılık manşıbdur bu dört (9) bēş neferüñ kankısı eski ise aşçı olur ve altı yanında olana (10) bāzara giden dērler ve altı yanında olana pābūccı dērler (11) altı yanında olana kandilci dērler bunlar yolca aşçı olur (12) ammâ sâ'irlerde kara kulluğçı yēridür zirâ neferleri azdur (13) cümle hizmetleri bu eder ve anuñ üsti yanında olan (14) aşçudur yoldaşlarıñ ta'âmın ol bişürür zıkr (15) olınan tâ'ifeden bir iki yoldaş dağı çorvacı (16) yanına vērürler seyislik ve haşekilik eder bunlar dağı (17) kara kulluğçılık hizmeti gibidür ve odalarında olan buçuk terağği tevzi'

40b

(1) olınmağ lâzım gelicek biri oda hizmetinde olana ve biri çorvacı (2) kapusunda olana vērülür hizmet pāyesinde berāberdür kapuya çıkup bu hizmetleri (3) etmeyene i'tibār olunmaz ve oda dağı olmağ kânūn degüldür meger (4) ba' dehu gelüp odada bu hizmetleri eyleye şimdi bunlar çokluğ (5) icrâ olunmaz kapuya çıkanlarıñ ekşeri ekābir kapusunda yañnî (6) kapan olmışdur odaya gelmezler 'ulūfeye geldükde 'ulūfelerin (7) aqça kuvveti ile tamām edüp 'ulūfe alup eski olduğda (8) odaya geldükde dağı oda başı olurlar bu aşl kimesne (9) kânūn görmemiş olur ve ne hizmet etmiş olur imdi (10) lâyığ olan oldur ki bu aşl kimesneleri zıkr olınan vech (11) üzere kulluğçı etdürüp her hizmeti edā eyledükden sonra (12) müteferriğalık gedügin vèrmekdür eger yolu oda başılığa (13) ermiş ise tā kim oda başı olduğda sözi (14) söz ola nāmına egri demeyeler ve bir yoldaş kim kânūn (15) üzere bu hizmetleri edā eyledükden sonra kânūn oldur kim (16) yoldaşlar ziyāfet için bir koyun alup orta şofaya et (17) aşı ol gece koyunu bişürüp yerler²⁹ dağı ol yoldaşa

41a

(1) du'ā vü şenā ile sâdece³⁰ 'arakiyye üzerine dülbend şarmağa (2) izn vērürler ve niçe yıllar dağı hizmet edüp eski (3) olduğdan sonra şakalın koyu vèrmege dağı bir koyun

²⁸ يَمَكْ şeklinde yazılmıştır.

²⁹ بَرَلَرْ şeklinde yazılmıştır.

³⁰ Metinde صادمجه biçiminde yazılmıştır.

aşarlar (4) k̄anūn budur niçe zamān daḥī bu minvāl üzere ḥizmet (5) étdükden şonra eski olup orta şofaya oda başıyla (6) eger yémek yémege ve eger sâyir ḥizmete ve ihtiyār yoldaşlar (7) ile yollu yolınca oturmağa anda daḥī bir koyun aşmadın (8) ortaya çıkup oturmağa k̄anūn degüldür zıkr olınan (9) yoldaşları cümle oda başı zabt éder velākin evli (10) olup ihtiyār olanları te'dib eylemek lâzım geldükde yaya (11) başıların odasında cümleden eski olana oda kethüdāsı (12) dërler altı yanında olana baş bölük başı dërler altı (13) yanında olana küçük bölük başı dërler başına kuça (14) giyerler ve bu kuça hemān çorvacı keçesi gibidür velākin (15) üsküfi olmaz ve süpürge ve şorgucu olmaz hemān artda (16) turna teli vardır evvel evli olan ihtiyārı bunların (17) re'yi ile te'dib éderler zirā ki ol ihtiyārdur oda

41b

(1) başıdan eski olmağa kethüdā ve bölük başı ma'rifetile te'dib (2) olunur k̄anūn budur ammā ağa bölüğü şonradan icād (3) olmışdur onların oda kethüdāları yokdur evlülerin böyle (4) zabt éder ve yoldaşların te'dib olunması orta şoffada (5) yeniçeri yoldaşların ihtiyārı mabeyninde gece ile (6) olur ve k̄anūn olan budur ki aşçının bir suçın (7) şakırlar evvel ol meydāna gelür ve yāḥūd hemān bir suçı (8) bahāne édüp daḥī aşığa olur gèrü eskiler dilek édüp (9) ba' dehu ol suçı olanı döger katı ziyāde suçı olana (10) seksen degnek ururlar k̄anūn budur andan ziyāde (11) urmağ k̄anūn degüldür ḥālince ve suçı miqdārınca (12) seksen degnege varınca urmağ k̄anūndur ve anı kulaçlama (13) ile urmağ k̄anūn degüldür dërseñ bu niçe urmağdur (14) ve ba' zısını yaturup döğmedin tenbihen kaldırurlar ve zıkr (15) olınan tā'ifeden katı suçı olanı döğmesine (16) aḥyānā çavuş gelür üzerine tırur oda başıya (17) te'dib étdürür veyāḥūd kendi döger ikisi daḥī

42a

(1) k̄anūndur ve ammā çavuş döğmege katı 'azīm suçı olmak (2) gerekdür olmaz suçdan ötüri çavuş gelmek³¹ k̄anūn (3) degüldür ve zıkr olınan yeniçeri ocağında kethüdā beg (4) odasında baş çavuş odasına çavuş gelmez sâ'ir (5) odalara gelür k̄anūn budur ve yeniçeri yoldaşlar iki (6) kara kuşak kuşanmak gerekdür ve dimiden çağşır (7) eyleyüp dizge ile bağlamak gerekdür şimdiki gibi kışa (8) sipāhi dolama giymek k̄anūn degüldür ve şimdiki gibi (9) bid'at varsağ ve bıçağ taşımak k̄anūn degüldür nehy (10) olınacak bid'atdur ancak iri eski zamān bıçağları (11) götürmek 'adetdür ve yeniçeriye tüfek şatun (12) almak şartdur zirā miri tüfekden erlik gelmez (13) imdi oda başılar yoldaşların silāḥa³² sevğ (14)

³¹ "gelmek" olarak yazılan sözcük "döğmek" olmalıdır. Metindeki yazıma bakarak bu şekilde okunmuştur.

³² Metinde صلاحه şeklinde yazılmıştır.

édüp aqçacığın³³ şarāba harc étdirmemek gerekdür (15) ve oda başı olan kimesne bunlara namāz kıldırmağ (16) gerekdür ve kendü dağı şālih olmağ gerekdür ve hı̄zmet-kār (17) olan yoldaşlar érken qalkup oda başı ve ihtiyār

42b

(1) yoldaşlar qalkmadın ābdest alup ve qağşırın giymek (2) gerekdür tā kim anlar qalkduğda önlerinden ayağı çıplağ (3) geçmek terk-i edebdür³⁴ ve dīvāna varduklarında her bir odanun (4) oda başısı neferiyle ağayı selāmlamağa başqa mevzi'leri (5) vardur varmada ve gelmede bir birinun selāmlıgına durmazlar (6) ve eger evlilerden dīvān qovar oda başıda eski nefer (7) var ise oda başınun üzerine durur qānūn budur (8) ve dīvāna varup ba' dehu qapuya geldükden sonra oda başılar (9) ve ağa bölükleri ve beytü'l-mālcı ve 'ases başı cümle dururlar (10) tā kim da'vā éder ādem var ise kethüdā beg ve baş çavuş (11) ve kethüdā yeri öninde aḥvālin 'arz édüp şer'e mi ḥavāle (12) olunmağ lāzımdur veyāḥūd anda mı vèrilmek lāzımdur icrā olunur (13) ve 'ases başı dağı anda ḥāzır olmasına sebep oldur kim (14) eline qanlı ve hırsız vèrilmek mi olur icrā olına ve bölük (15) başılarınun ḥāzır olmasına sebep oldur ki ba'zı 'azīm (16) da'vāları olur ağaya hı̄zmet éden ser-ā-ser quşaqlıyı (17) istemez bir çorvacı isterler da'vāyı ol görsün

43a

(1) dèrler bunlarınun ḥāzır olmasına sebep budur ve yaya başılarınun gelmemesine (2) bā' iş oldur kim anlar ağalardur bu aşl hı̄zmete varmazlar (3) nihāyet odalarında yoldaşdan şekvācı olursa oda (4) başılarından anda ḥāzırdur anı anlar ihzār éderler ve (5) yoldaşlardan da'vā olacağ olursa cümle oda başılar ihzār (6) olunur qānūn budur ve ağa³⁵ qapusunda olan kulluqçılar cümle yenıçeri- (7) dendür ve kār-ḥānelerde olan cümle ehl-i ḥiref yenıçeridendür (8) inşā'a'llāhu Te'ālā maḥallinde zıkr olunur ve zıkr olınan (9) ağa qapusunda qapu bozulduğdan sonra qānūn oldur ki kethüdā (10) beg yoğ iken olan da'vāyı kethüdā yeri ve baş çavuş (11) göreler ve bu dağı maḥallinde zıkr olunur ve zıkr olınan (12) tā'ife yenıçeri qapuya çıkuğlarında ikişer altun düzen (13) alurlar ol düzeni mu'āmeleye vèrürler sefer olduğda (14) anunla seyishāne alurlar ol düzeni gèrü seferden dönüşde (15) ol bār-gırleri bey' éderler aqçasın yine mu'āmeleye vèrür (16) zararı var ise anunla ödenür ve bu aqça odada yoldaşlar- (17) dan isteyene onı on bir bucuğ mu'āmeleye vèrürler qānūndur

43b

³³ ااقچه چغین şeklinde yazılmıştır.

³⁴ ایددر şeklinde yazılmıştır.

³⁵ metinde okunamayan bu sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

(1) ol zamānda yeñiçeri şimdiki gibi derinti degül idi düzenleri (2) kāmil idi vardukları yerde fetḥ olurdu ve şimdi ekşer (3) odaların düzenleri kimini kāfir alup ve kimini zāyi^c olmuşdur (4) odada neferleri azalmağla fakir ve düzensiz kalmışlardır (5) ve düzeni olmamağla kânūn-ı kadim oldur kim miriden on (6) nefere bir seyishāne vērürler ve ol yoldaşların cāmādānları (7) ve yağmurlukların götüre ol zamānda eñ a^c lā bār-gir biñ (8) aqçaya olurmış ol ecilden şimdi dağı biñ aqça vērülür (9) şimdi ise düzen telef olmağla her sene yoldaşlardan (10) hilāf-ı kânūn ikişer altun alurlar ve seyishāneleri birer (11) yoldaşa iki bahāsiyla vērürler üç yılda ancak ‘ulūfe- (12) siyle ödenür bu dağı nehy olinacak bid^c atdur imdi (13) kânūn-ı kadim icrāsı lāzımdur lāzım olduğı deñlü (14) düzenün kuşurun cem^c etmek gerekdür bu düzen aqçası (15) üzerine oda başılar mütevellī ve yoldaşlar nāzırdur ve yoldaşlar (16) istanbulda olduğda kumanyaları haftadan hafta cum^c a (17) gècesi cem^c olunur ol ecilden suçı olanlar sâ’ir gèce

44a

(1) te’dib olunur cum^c a gècesi olmaz zirā cum^c a hürmetine ve kumanya (2) cem^c ine ri^c āyeten olunmaz zıkr olunan kumanya haftada bir kerre (3) onar aqçe cem^c olur iken me’kulāt bahāya çıkmāğla kifāyet etmeyüp (4) ba^c zı mün^c im yoldaşlar kumanyaya yardım olmak için onar on (5) beşer aqçe vaqf eylemişler ve ba^c zıları dağı kandıil yağı için (6) ve ba^c zıları odun için ve etmek için ve ba^c zıları mübarek (7) ramazān ta^c āmı için aqçe vaqf eylemişlerdür anı yoldaşlardan (8) isteyene vērüp mu^c āmele-i şer^c iyye üzerine unı on bir aqça (9) mu^c āmelesin alup anuñla şart-ı vākıfuñ şartı üzere zaḥire (10) alınıp yoldaşların kumanyasına yardım olına ve hālā dağı (11) ölen yoldaşlar vaşiiyet edüp vaqf eylemekdedür ve mezkūr (12) vaqfuñ üzerine oda başı mütevellī ve yoldaşların cümlesi (13) nāzırdur eger bu vaqflar olmayadı yoldaşların hāli diger-gün³⁶ (14) olurdu ve her oda başı çıktuğda yoldaşlar muḥāsebesin (15) alurlar ol ecilden vaqfları zāyi^c olmaz ve ba^c zı oda (16) vardur kim ḥaşekileri ve turnacıları ve şaşsoncı başı (17) ve sekbānlar gibi bunların etmeleri vardur tazīları için

44b

(1) için alurlar ziyādesiyle iktifā olurlar bi-müft olmağla (2) kumanyaları azdur bu odalarda düşen yoldaş çokluğ (3) kumanya vērmez lākin yeñiçeri aralarında sekbānların nāmı (4) bir miqdār mezmūmcadur zirā sekbānlardan çokluğ ādem (5) ilerü gelmemişdür ol ecilden sekbānlara düşene tuz etmek (6) yēdün³⁷ ḥelāl eyleñ sekbānlara düşdün dēyü

³⁶ Metinde eksik yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

³⁷ يدوك şeklinde yazılmıştır.

laṭīfe ederler (7) ḳadīmü'l-eyyāmdan berü bu laṭīfe ola gelmişdür imdi zıkr (8) olınan vaḳfdan bir aḳça zāyi^c eylemezler ve bunlar aralarında (9) vaḳf aḳçası olanlarıñ biri fevt édüp oğlu küçük (10) ḳalup metrükātın nuḳūd édüp defterin efendi ḳapusunda (11) şandūḳa ḳorlar daḫı kendü bâliḡ olınca ribḫin alup (12) yetime vèrürler ve aḳçasın ziyāde édüp vèrürler daḫı bâliḡ (13) olduḡda aşlı ne deḡli ve ribḫi ne deḡlü olursa ḫisāb (14) édüp vèrürler zirā bu vaḳflarıñ üzerine cümle yoldaşlar (15) nāzırdur her bir ḫıḳan oda başıdan muḫāsebe alurlar ve ölen³⁸ (16) ḳanda ise ādem gönderürler eger ölmüş olup evlādı (17) yoḡısa beytü'l-mālden bir yoldaş alup ma^c an metrükātın

45a

(1) bey^c édüp aḳçasın götürürler lâkin evlādı olana beytü'l-māl (2) cānibinden ādem lâzım degüldür kendü yoldaşı kifāyet eder (3) ammā eger ḳız evlādı ola yāḫūd nā-bâliḡ ola aña yoldaş (4) göndermek ḳānūn degüldür ve bu yetim aḳçası her bir odada (5) vardır ve ammā ba^c zınuñ babası ḡanī olup nafaḳaya ḫācet (6) olmayup ribḫ istemeyene aḡa ḳapusunda ḳara şandūḳ dèrler (7) bir şandūḳ vardır aña ḳorlar ba^c dehu bâliḡ olduḡda alup (8) beytü'l-māl defterinden resīd ederler şimdi hemān bir ḳurı (9) yaḡmādur beytü'l-māle ā^c id olan aḳça dört beş elden geḫer (10) Ḥudā-yı Te^c ālā inşāf vère ḳānūnlar icrā olınmadın ḳalmışdur (11) imdi icrā olınması şartdur sefer içün ḳumanya ḫıḳmaḳ (12) lâzım geldükde bir uğurdan ikişer altın ḫıḳarurlar ol (13) ecilden eger mevcūd eger nā-mevcūddan alurlar daḫı ḳumanya (14) görürler ol ecilden seferde varmayanıñ ḳumanyasın (15) almaḡa kifāyet eder ancak ḳorıcı ve oturaḡdan ḳumanya (16) alınmaz meger kim ḳorıcı olduḡda ola ol daḫı ḳānūn degüldür (17) şonra icād olmuşdur sekizden ziyāde olanlar sa^c ādetlü

45b

(1) pādīşāh-ı ^c ālem-penā(h) ḫāzretleri taḫta cülūs eyledükde üçer biñ (2) aḳça baḫşış ile birer aḳça terfī vèrilür ṫoḫuzlı olur ve üçlü (3) dörtli olur ve dörtli beşli ve altılı yèdili ve yèdi buḫuklı sekizli (4) olur ḳānūn budur yeñiçeri ḳadīmü'l-eyyāmdan bir ikişer aḳça ile (5) ola gelmişdür velākin vilāyet ḳaḫtlık ile diḡer-gün olmaḡın üç (6) aḳça olmaḡa ḳānūn eylediler ve odalarda vèrilen teraḳḫiler üç ḫısm (7) üzerinedür birine muḳarrer dèrler odalarıñ ta^c yinidür ve biri (8) daḫı maḫlūldur ölen yoldaşlarıñ yèdililerin ziyādesin (9) tevzī^c eder aña maḫlūl dèrler ve biri daḫı in^c āmdur anı (10) aḡa ḫünkāra ^c arz édüp vèrür aḡa bölüḡinüñ birer aḳça muḳarreri (11) vardır ammā anlarıñ ḳadīmden yarımşar aḳça idi şonra birer (12) aḳça olmuşdur yaya başılarıñ daḫı bu vech üzerinedür üç (13) ayda bu muḳarrer tevzī^c olunur ve maḫlūl düşdükde tevzī^c (14) olunur nişfi ḫorvacı ḫizmetinde

³⁸ Metinden okunamayan bu sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

olana ve nişfi oda (15) hizmetinde olana verilir kânûn budur velâkin ağa bölüğün (16) mahlûlî olduğda nişfin ağa tevzi' eder ve nişfin (17) odası tevzi' eder zirâ ol bölükler ağa için ihdâs

46a

(1) olmuşlardır ve yeñiçeri ağasının ayda otuz aqça muqarrerleri (2) vardır tevzi' eder ve sekbân başının on iki aqça (3) muqarrerleri vardır tevzi' eder ammâ kânûn sekbânlara vermek (4) gerektür bu kendü muqarrerleridir ve bu sekbânlar otuz dört (5) bölüktür yarımşar aqçaları vardır hizmet-kârlara tevzi' (6) ederler ve kethüdâ begün on aqça muqarrerleri vardır ve yeñiçeri (7) kâtibinün on aqça muqarrerleri vardır ve baş çavuşun (8) beş aqça muqarrerleri vardır ve muqâbelecinin on aqça muqarrerleri (9) ve orta çavuşun üç aqça muqarrerleri ve küçük çavuşun (10) iki aqça muqarrerleri ve kethüdâ yerinün dört aqça muqarrerleri (11) ve muhızır ağanın üç aqça muqarrerleri ve zağarcı başının (12) üç aqça muqarrerleri ve şaşsoncı başının üç aqça (13) ve turnacı başının iki aqça muqarrerleri ve haşekilerün (14) birer aqça muqarrerleri vardır ve zenberekçi başının ve ta'lim- (15) hâneci başının birer aqça muqarrerleri vardır ve ağa kapısı (16) baş şakirdinün iki aqça ve sâyir halifelerün cümle yedi (17) aqçadır muqarrerleri ammâ bunlar kadimden degüldür Sultân

46b

(1) Süleymân han hazretleri zamanında bu halifeler muqarrerleri yeñiden (2) ihdâs olmuşdur ve efendi kapısının baş şakirdinün (3) üç aqça vesâyir halifelerün sekiz aqçaları vardır bunlar (4) kadimdür ve yeñiçeri yoldaşların çukasın Fâtih-i (5) Kostantiniye Sultân Muhammed han hazretlerinin peder-i 'aziz- (6) leri Sultân Murâd han zamanında vâki' olmuşdur Selânikde (7) olan yahûdiler yeñiçeri yoldaşlara hil'at için yedişer (8) endâze çuka tokumağa fermân edüp ve Selânikde olan (9) çuka 'anbârın binâ' edüp tamâm olunca üzerine bir yaya başı (10) ta'yin edüp altı bin nefere yağmurluk için çuka (11) ihsân buyurmuşlardır ilâ-hâze'l-ân dahı ihsân (12) olunmadadır ve bunların içine böz astâr için böz ta'yin (13) eylediler ve başlarına şarınmak için yedişer endâze dahı (14) astâr ta'yin eylediler ve on birer aqça yağa aqçası ta'yin (15) eylediler kânûnlarıdır şonradan nefer ziyâde olduğda Selânik (16) muqâta'âtı yetişmeyüp âhar yerlerden aqça ile işledüp (17) yetişdürürler ve şonra Sultân Muhammed han hazretleri

47a

(1) dahı 'acemî oğlanına ta'yin eylediler ve babalarından yetim kalan (2) kul oğluna fodula ve altışar endâze çuka ve üç ayda (3) on beşer aqça ta'yin edüp bu kânûnı Sultân

Süleymān (4) han hāzretleri ta'yīn eylediler ve zīkr olınan çuķaya (5) giden aķça ile bāzardan cümle yeņiķeriye kırmızı çuķa (6) alınmaķ mümkindür velākin çuķa eminleri ve kātibleri inşāf (7) üzere hareket etmemekle ol hizmeti aķça ile almağla bu (8) değlü hazine telef olur Allahü Te'ālā inşāf müyesser eyleye (9) şimdi zīkr olınan çuķanın Selānikde cümle harcın (10) alurlar bunda hemān yeņiķeriye vērürler 'acemī oğlanına vērmezler (11) yüz elli aķça çuķa bahāsı vērürler anı dağı çorvacıları (12) mābeyninde telef olup harc olunur kānūn-ı pādişāhī (13) icrā olunmaz 'ađim haťādur icrā olunması lāzımdur ve yeņiķeri (14) çorvacılarına yeşil şopramān ta'yīn olunmuşdur (15) ve ađa bölük başlarına dağı şopramān ta'yīn olunmuşdur (16) şolaqlara dağı şopramān vērürler sekbānlar bölük (17) başları ve sekbānlar ve zağarcıların dağı şopramāndur

47b

(1) ađa bölük başlarındur zirā kendüleri dağı sonra icād (2) olunmuşdur velākin yeņiķeriye şopramān vērilmek kānūn (3) degüldür gerçi şonradan yaya başlardan çıkanları yigirmi (4) dört aķça ile korıcı eyledüklerinde şopramān dağı vērürler (5) ve ađa kapısında ser-ā-ser kuşaklı kulluķçılara ve efendi (6) serrācına ve ketñüdā beg serrācına dağı şopramān ta'yīn (7) eylediler egerçi bunlara vērilmek bid'atdur velākin hizmet-kār- (8) lar ve eger giyerseler vērিলse olur ammā giymezler ise vērmemek (9) gerekdür ve bu zīkr olınan şopramān orta meşid kayyımlarına (10) ve imāmlarına vērilür ketñüdā yeri odasında vērilür vācib- (11) ü'r-ri'āyedür³⁹ deýü beglik çuķa ve hem şopramān alur bunlara (12) in'ām şopramānı dērler ve korıcılara vērilmek kānūn (13) degüldür huşūşen yeņiķerilikden korıcı olmuş ola bu hōd (14) hiç ola uymaz hele yaya başlarıñ kadimden şopramān vardur (15) korucu olduğda olursa olur eger kimünj murādı olursa (16) şimdi anı degme bir yaya başı çıkup korıcı olduğda şopra- (17) mān giymege tenezzül eylemez bunı dağı pādişāhumuzñ re'yi üzere

48a

(1) düşen mađlūlı vērürmemek gerekdür zirā şopramānñ (2) yüz elli aķça yaķa harcı vardur bu üslūb üzere (3) bir şopramān çuķada yüz otuz sekiz aķça hazineye (4) gadrı vardur imdi bid'at kim hazineye zirārı vardur nehy olunmaķ (5) gerekdür ve bir kānūn kim yüz biñ aķçadan ziyāde olursa (6) hazineden vērilüp icrā olunmaķ gerekdür ve yeņiķeri yoldaşların (7) İstanbulda olan hizmetlerinin birisi iħrāķa varup (8) söyündürmekdür ve anları söyündürmek için kanca ve ger- (9) deller ve baltalar vērilür ve bunların aķçasın şehremininden (10) alurlar ve odadan odaya tevzi' ederler eskidükde (11) birin dağı

³⁹ واجب الرعايا در şeklinde yazılan bu sözcük metnin bağlamından hareketle bu şekilde okunmuştur.

vérürler ve fuqarānuñ esbāb ve erzākına tama^ç (12) eylemeyeler ve bir niçesi ihrāk söyündürüp ve bir niçesi (13) çorvacılarıyla etrāfi bekleyüp yağmā édenlerüñ esbābını (14) elinden almağdur ve almağ isteyenleri nehy eylemek gerekdür (15) ve bunlaruñ bu hizmeti pādişāhuñ ta^çyin kulları (16) olduğıçün dağı ihrāk yerinde cān baş ile (17) hizmet eyledükden sonra bu hizmeti bunlar bunlara

48b

(1) ta^çyin eylediler ve hizmet muqābelesinde buçuğ aqça teraqqi (2) ta^çyin olındı nişān vérüp ol nişānı bulınana vérürler (3) ve qalan nişānı ihrāk éderler ki cümlesi bulunmaya eger (4) cümle nişān vérenlere vérilürse ziyāde olur ve hazīneye (5) gādr olur qānūn budur iki bölükde bir bölügin alı koyup (6) iki bölügin āteşe yaqarlar t̄ali^ç inde bulunan buçuğ alur (7) qalanı almaz ve bu teraqqi ^çarz olunmadın vérilmez bulmaz buqa (8) in^çām d̄erler imdi ihrākda yağmā olunmamağ gerekdür bunlar (9) yağmā édicek āhardan olanlar yine étmek gerekdür imdi (10) pādişāh bunlara hizmetleri muqābelesinde teraqqi véricek (11) anlar dağı cānla hizmet édüp pādişāhuñ du^çāsın almağ (12) gerekdür bunlaruñ içinde yolu ile gelenlerden hergiz müselmānlaruñ (13) mālın yağmā éder bu kadar meger bed-aşl ola yolu ile gelmemiş (14) ola zirā derinti olan t̄a^çifeden hayr gelmez ve yenıçeri yoldaşlaruñ (15) bir hizmeti dağı dīvān-ı hümāyūnda varup dīvān qomağdur (16) ağanuñ evveline düşüp dīvāna iledüp getürmekdür ve hünkār (17) hazretleri bunda olmayup bāğçede⁴⁰ ve seyr ü şikārda

49a

(1) olıcağ ağa ile yenıçeri dīvāna varmaz qānūn degüldür (2) zirā bunlar maşşūş pādişāhuñ h̄aş kullarıdur pādişāh (3) bunda midur degülmidür bunlaruñ varup dağı varmamasından (4) ma^çlūm olur ol ecilden ağa dīvāna hünkār olmadın (5) varmaz qānūn budur ve bunlar dīvānda dağı çok t̄urmağ (6) qānūn degüldür ve ağa dağı şāhib-i ^çarzdur vüzerādan (7) muqaddemce başqa girer umūra müte^çallıq nesne ^çarz (8) étmek⁴¹ qānūn degüldür hemān ocağūñ aḥvālin ^çarz éder (9) ve muqaddemā vezīr-i a^çzam ile meşveret éder andan ^çarz éder (10) andan ocağūñ vāqi^ç olan aḥvālin cum^ça gün ocağ (11) ağalarıyla paşa qapusına varup yenıçeri ağası vezīre (12) bildürür ve hünkār cum^ça namāzına çıkarsa bile çıkarlar (13) çıkmazsa paşaya varurlar aḥvāllerin bildürürler qānūn (14) budur ve yenıçerileruñ hizmeti budur ve bir hizmetleri (15) dağı qol dolaşmağdur ve bu hizmetleri éden (16)

⁴⁰ باغچه şeklinde yazılmıştır.

⁴¹ اتمك şeklinde yazılmıştır.

yoldaşların bir bölüğü ergen yoldaşlardır kim odada (17) yatıp kalkarlar oda başlıktan
ötürü ve oda

49b

(1) ve oda hizmetinden ötürü ve bir bölüğü dağı ketüdü beg bunda (2) ise öğine düşüp
kulluğ için hizmet ederler kulluğ alup (3) beklerler velâkin şimdiki gibi kulluğı alup
şatmak kânün degüldür (4) zîrâ aqça alan anda zulm etmeyince ol aqça çıkaramaz kendüsi
(5) beklemek gerekdür bey' etdüğü ma' lüm olursa âhara vèrmek (6) gerekdür ve bir hizmet
eden dağı kulluğçılardur anların etdüğü (7) manşib içündür eski olduğda manşib alurlar
bunlar bütün (8) gün ağa kapusunda hâzır bulunmağdur ağa nereye giderse bile (9) gitmege
ve gece ihrâk olsa ağaya yetişüp öñince bile gitmege (10) ve ihrâk için alınan kıanca ve
balta kadimden bir bedestân⁴² (11) dellâli olanlarda durur idi anlardan kim bulunur ise (12)
söyündürür idi sonra Sultân Süleymân bin Selim bin Bâyezid han (13) zamânında yençeri
erlik edüp ihrâkı söyündürür andan (14) sonra anlardan alup bunlara vèrdiler ağa
kapusunda alı koyup (15) bir niçe zamân anda turup ba' dehu odalara tevzi' eylediler (16)
ve bu kulluğçılar dağı iki nev' üzerinedür biri ağa bölü- (17) ginden ve biri yaya
başılardandur ağa bölüğinden olup

50a

(1) olup hizmeti tamâm olup manşib vèrilmek lâzım gelicek (2) yolu bölük başlığdur dağı
gönderci ve mûmcı olmağdur (3) gedikli dedükleri bunlar ser-â-ser kuşak kuşanurlar ve
şimdi (4) korıcı dağı ederler ve korıcı olmaları hilâf-ı kânündür (5) eger 'ulüfesiyle dağı
olursa meger kim kıatı 'amel-mânde olup (6) pîr ola ol zamânda 'ulüfesiyle olur ziyâde
olmak kânün (7) degüldür ve yaya başılardan kulluğçı olana sekbânlık ve zağarcılık (8) ve
şolaklığdur eger oda başı olup gâyet ihtiyâr umûr-dide (9) yoldaş olursa yaya başlık dağı
olur ammâ sipâhi olmak (10) lâzım gelürse ikisinden dağı olur ve ağaya hizmet (11) eden
yoldaş ihtiyâr gerekdür oda hizmetin etmek gerekdür (12) tâ kim ilerü geldükde ol
gediklere lâyıq ola şimdi ise (13) bir alay tâze yigitler hidmete müstahakk degül iken oda
başısına (14) aqça vèrüp az zamân içinde eski olup manşib olur (15) ol ne görmışdür kim
zabıçı olup ne ögrede ve bir hizmet (16) dağı sıra kulıdur her gece dört yaya başı ve dört
(17) bölük başı gibidür nihâyet ocağ ağaları sıra kulına

50b

(1) binmez ve zıkr olınan sıra kulı at bazarında Mağnisâlı Muhammed (2) Paşa Mescidinde
yatsu namâzından sonra küçük çavuş gelür (3) bir yaya başı Ayaşoffya Câmî' ne ve Yeni

⁴² بداستان şeklinde yazılmıştır.

Sarāy kurbına gönderür (4) ol dağı yolda ādem bulursa kapuya gönderür ve bir yaya başı (5) ve bir bölük başı Edrene kapusına gönderür ol dağı yolda ādem (6) bulursa kapuya gönderür ve iki çorvacı kadirğa limanına gönderür (7) ve bu kol her gece dolaşılır hemān cum'a gecesini dolaşmazlar (8) o gece binerse yalnız ağa biner ve ağa bölük başları cümlesi (9) binerler kânūn budur ve çehār-şenbih gecesini dağı ağa maḥşūş (10) biner anda dağı ağa bölükleri binerler yaya başları varmaz ve dīvāna (11) varduğlarında ağa bölükleri yaya(ya)n yürürler kânūn budur (12) kolda dağı böyledür ve yeniçeri yoldaşları bir hizmeti dağı (13) kulluk beklemektür ve zıkr olunan kulluk beklemegi Fātiḥ Sulṭān (14) Muḥammed zamānında vāki' olmuştur ve yasaçılık bunlardan olup (15) āḥardan olmamağa sebep oldur kim bunlar her vechle emr-i pādişāhiye (16) muṭi' ve münkād oldukları için re'āyādan ba'zı ehl-i (17) kūrā⁴³ karyelerin korutmağ için ādem taleb eyledüklerinde pādişāh-ı

51a

(1) 'āleme 'arz olunduğda yeniçerilerden ihtiyārlarına vērilmesine (2) fermān olunca ol zamānda kethüdā beg yoldaşlarından birini (3) ta'yin eylediler fi'l-vāki' ol zamānda re'āyā bir vechle ḥimāyet (4) eylemişlerdür ki pādişāh du'āsına mazhar olmuştur bundan (5) bundan şonra sipāhidin 'āciz olan re'āyā yeniçeri yolda- (6) şlardan yasaçıcı alup köylerin korudurlar idi ol (7) āndan bu āna degin kulluğdan anlar beklenür ve kethüdā odasından (8) iptidā bu yasaçılık vērilmekle vėrgilerin kethüdā beg almağı (9) kânūn eylediler zirā kethüdā beg olanları arpalığı yokdur (10) aña bu kulluğ vėrgüsü arpalık ta'yin eylediler ve bu kulluğ (11) iki nev' üzerine biri içerüde ve biri taşradadır taşrada (12) olan kullukları toğuzar māha vėrürler ve içerüde olan (13) kullukları üçer aya vėrürler kânūn⁴⁴ budur ve üç ayda (14) yėtmış beşer aqça vėrgü vėrmek gerektür kânūn budur (15) altmış aqçası kethüdā begündür onar aqçası kethüdā serrā- (16) cınığdur ve beşer aqçası kätibündür ḥālā vėrgüleri (17) ziyāde olduğundan mā'adā rüşvetile bey' ederler ve toğuz

51b

(1) aya vėrdüklerin altı ay olmadın birine dağı vėrürler anlar (2) dağı vilāyeti yaqub ḥarāb ederler zirā kulluğa vėrdigi aqçayı (3) eyülükle taḥşil edemez vilāyeti ḥarāb ederler ve içerüde (4) olan kulluklar birer ikişer nefer iken ḥālā onar on üçer nefer (5) olmuştur ve her birisi otuz kırk altuna çıkmışdur (bunları) (6) bunları böyle bey' edicek⁴⁵ olan delikanlılar anda ne eylemek (7) gerektür imdi kethüdā beg olanlara lāyık budur ki kulluğı (8) ihtiyār

⁴³ قرأ şeklinde yazılmıştır.

⁴⁴ Bu sözcük metinde eksik olarak yazılmıştır, O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

⁴⁵ ايديچك şeklinde yazılmıştır.

yoldaşlara akçasız vèrmek gerekdür vèrdüğü (9) âdemler dağı almamak gerekdür tâ kim kulluklardan ziyâde almayalar (10) ve aldıkları ma' lûm olursa haklarından gelinmek gerekdür (11) ve bu kulluklardan baş çavuş ve kethüdâ yerinüñ ve sekbân (12) başıları ve yeñiçeri kâtibinüñ ta' yîn kulluklarınuñ (13) vèrilmesi lâzım geldükde kendü yoldaşlarındanmıdır ve (14) degülmidür yoklanmak gerekdür âhar bölükden olursa vèrmemek (15) gerekdür zıkr olınan kulluk aḥvâli görilmek lâzımdur (16) ve şartdur tâ kim kulluk şöyle bey' olunmayup fuḡarâ vü re' âyâ (17) rencide vü remide olınmaya İstanbul içinde olan kulluklardan

52a

(1) Yahüdi Mahallesi ve Aya Ḳapusu ve bilâduñ içeri ve taşrası (2) ve Ḳazret-i Eyüp ḡapusu ve Edrene ḡapusu ve Bâcdârlar (3) yanı ve ḡumḡapusu cümle bunlar akça ile bey' olunmağla ol (4) kulluğda olan deliḡanlılar bulduḡları âdemi şoyup (5) ve fuḡarâyı rencide vü remide ederler vesâyir kulluğlar dağı (6) bu vech üzerine olmuştur imdi lâyıḡ olan olur ki (7) kulluğları akça deliḡanlılara vèrmemek gerekdür zirâ seferli (8) olana kulluğ vèrilürse sefere varmayup ḡizmet edâ olunmaz (9) ve ḡorıcı olana kulluğ vèrilmek ḡânün degüldür zirâ anlaruñ (10) ḡizmeti oda beklemekdür şimdi egerçi ziyâde olmuştur (11) oda beklemeye ihtiyâc yokdur vèrilmek lâzım gelürse nefer (12) var iken anlara vèrilmek ḡâbil degüldür zirâ bu ḡidmetler ḡizmet-kâr (13) gerekdür ammâ aḡa ḡazretleri 'umûmen yeñiçeri ile sefere gitdükde (14) vèrilse olur ve taşrada ve içeri kulluğları vèrmek (15) lâzım geldükde oda başısın da' vet edüp seferlimidür (16) degülmidür ma' lûm olınmadın vèrmemek gerekdür vèrildükde esâmisin (17) ve bölüḡin kulluğ defterine ḡayd etmek gerekdür şimdiki gibi yalnız

52b

(1) adıyla (adıyla) ḡayd olmamak gerekdür eger devşirme ise adın vilâyeti (2) adın ve bölüḡi adın ve 'ulûfesi kaç akça olduḡın bile deftere (3) ḡayd eylemek gerekdür ve ḡul oḡlu ise kendü adın ve babası adın (4) ve 'ulûfesin ve bölüḡin yazmak gerekdür tâ kim ḡavḡası yâḡüd (5) seferli olduḡın ma' lûm olursa aḡa göre ḡakḡından geline (6) bu zıkr olınan ḡânünların icrâ olunması lâzımdur tâ kim fuḡarâyı (7) rencide vü remide eylemeyüp ḡıfz u ḡırâset eyleyeler ve aḡa (8) gemilerinüñ re' isleri ve baş yoldaşları üzerine mu' temed- (9) leri olan yeñiçeriden ola gelmişdür nihâyet mu' temedlik (10) pâydur 'acemî oḡlanı çorvacısı olur ve ol gemilerün (11) re' isleri ḡorıcı olur velâkin anlaruñ ḡorıcılıḡları sonra- (12) dan olmuştur ḡânün-ı ḡadim degüldür imdi ke' l-evvel (13) ri' âyet olunmak lâzımdur şolaklıḡ veyâḡüd atlı zaḡarcılıḡ (14) ve atlı sekbânlık vèrilmek gerekdür

zîrâ bu gemilerün re'isligi (15) 'azîm emekdür ve der-âmedlikde vardur vesâyir gemilerde olup (16) hizmet edenlerün yolu re'islikdür ve kethüdâ begün ve yeñiçeri (17) kâtibinün ve sekbân başınun gemilerinde olan re'is

53a

(1) ve yoldaşları ve mu'temedleri cümle yeñiçeri yoldaşlardan ola (2) gelmişdür nihâyet cümleye baş ağa gemisine hizmet edenler- (3) dür bunlar dağı yollu yolınca hizmet edüp korıcılık (4) lâzım geldükde ağadan ricâ edüp verilir ammâ bu mu'temedlerün (5) ekşeri şolâklıktan ola gelmişdür ol zamânda yolu 'acemî (6) yaya başılığı olur maḥallinde tafşil olunur ve zıkr olınan (7) gemilerün biri dağı sekbân başı gemisidür anun (8) re'isi ve mu'temedi ve baş neferlerinden olur eski (9) olduḡda re'is olur yolları budur ve bunlar cümle sekbânlardan (10) olur ve mu'temedleri dağı sekbânlardan olur mu'temedlerinün (11) yolu sekbânlar bölük başılığıdur veyâḡud atlı sekbâ- (12) nlığıdur şimdi ise bunlara tenezzül etmezler 'ulûfeleri (13) ile korıcı olup gèrû her birisi birer rençber kıyâfetine (14) girüp ticâret ederler ve kethüdâ begün gemisi dağı vech-i (15) meşrûḡ üzere neferleri gemisinde hizmet edüp (16) re'is olurlar her birisinün içinde bir miḡdâr sermâye- (17) leri vardur ve bunlar cümle kethüdâ beg bölüğinden olur

53b

(1) nihâyet bunlara mu'temedlik gedik degüldür eski olan yoldaşların (2) biri zabt eder dağı yolca oda başı olur ve re'isleri (3) korıcı olur bu dağı kânün degüldür bunun dağı yolu sekbânlık (4) ve zağarcılık veyâḡud şolâklık olmaḡ gerekdür ve ağanın gemisi (5) üzerine kâtib var aña odun kâtibi dèrler aña ḡapusunda (6) şâkirdlerden ola gelmişdür ve aña ḡapusunda olan ve yeñiçeri (7) kâtibinün şâkirdlerinden ola gelmişdür ve 'ulûfeleri ve yeñiçeri (8) 'ulûfesidür inşâ'a'llâhu Te'âlâ aḡaḡda zıkr olunur ve (9) sekbânlarda ve kethüdâ beg gemisinde olan kâtibler neferdür gedik (10) degüldür ve efendi ḡapusunda olan gemi kâtibi gedik degüldür her (11) bir efendi diledüḡi şâkirdün birin ḡullandurur kânün budur (12) ve bu gemiler için maḡşûş iskeleler vardur odunı yükledir (13) kânün-ı ḡadîm oldur ki ḡünkâr ḡazretleri sefere 'azimet etmedin (14) ağalar dağı gitmez memnû' âtdandur ol zamânda korıcılar az (15) olmaḡla bir ḡaç nefer ihtiyârlar ḡünkâr sefere gitmeyince gitmeyelüm (16) vilâyetümüzde çift ü çubuḡumuz sürelüm aña bedel her sene (17) başında beşer yüz aḡça müft ve zift alı verelüm dèyü nâmlarını

54a

(1) ziftci ḡodılar ve bunlar gitdükçe ziyâde olup başḡa defter olup (2) biḡ biḡ beş yüz nefer olıcaḡ defterleri kethüdâ yeri kâtibi (3) vardur aña ḡapusu şâkirdlerinden olur 'ulûfesidür

aġanuŋ (4) mektûbların ol yazar ol defter anda tûrur fevt olanuŋ esâ- (5) mesin ihrâc êdûp yerin âġara vêrûr ve yıl başı olduġda (6) bêş yüz aġça zift bahâsın oda başılarından alurlar bu minvâl (7) üzere niçe yıllar mûrûr êdûp ziftcilerûŋ ‘aġım gedigi olmuşdı (8) yılda bêşer yüz aġça ile ġuzûr êderler idi sefere yazmaġa (9) ġâdir degûller idi ve aġanuŋ seferde atın yedmege yedekçi lâzım (10) olduġda ihtiyâr yoldaşlardan bir kaç nefer kimesne yedekçi (11) ta‘yîn eylediler ol daġı aġa sefere gitmedin gitmek ġânûn olıcaġ (12) bu daġı bir ‘aġım gedik oldu bulduġların aġça ġuvvetle yedekçi (13) eyleyûp bunlar daġı iki üç bin ġadar olup çoġaldılar zirâ (14) zirâ bunlaruŋ yılda bêşer yüz aġça zift aġçası yok ġorucu (15) gibi ġuzûr eylediler ocaġa bir alay derinti Türk (16) mûrk dâġil olup sefere varmaduġlarından mâ‘adâ varduġları (17) yerde niçe fesâdları zûhûr êdicek aġalar her sene seferli olmaġa

54b

(1) başlayıcaġ her sene başında bêş yüz aġçayı vêrûp ve yine seferli (2) olmaları muġaġġak olıcaġ eger ziftcilik ve eger yedekçilik i‘tibârdan (3) ġalup maġlûlı alınmayup az ġalmışdur ġalan daġı ġadîmden (4) alınandur nihâyet şimdi daġı anlardan bêş yüzer aġça alınur (5) ammâ bu deŋlü var kim bir yerde nevbetci alı ġomazlar aġa geldükde esâ- (6) mileriyle gelûr çoġluġ ‘ulûfeleri zâyî‘ olmaz zıkr olınan (7) ziftcilerûŋ ve yedekçilerûŋ i‘tibârı yokdur bundan sonra (8) i‘tibâr ġorucılardur şimdi anlar ziyâde olmaġdur zirâ ġorucılar (9) sefere varmaduġlarından mâ‘adâ ‘ulûfeleri daġı ziyâde olmaġ (10) mümkündür ve ġünkâr sefere gitmek lâzım gelse anlar gitmez ol (11) ecilden ġudreti olanlaruŋ ekşeri aġça ġuvvetiyle ġorucu oldılar (12) ziftcilik ve yedekçilik mu‘atıl oldu ancak yedekçi başı ile (13) bir kaç nefer ġalmışdur anlar yedek ġizmetin êderler ve yeŋiçeri (14) kâtibinûŋ daġı ziftcisi vardur ve sekbân başınûŋ (15) ve kethüdâ begûŋ daġı vardur nihâyet kâtibûŋ ziftcilerinûŋ (16) her biri odada vardur ve kâtibûŋ ziftcisi aġanuŋ ziftci- (17) sinden ġavidûr zirâ kâtibûŋ ġalem kendü elindedûr kendüye

55a

(1) tâbi‘ olanı ġorudur ve sekbân başınûŋ ve kethüdâ begûŋ (2) ziftcileri kendü odalarındandır âġar bölükden degûldür ve zıkr (3) olınan ziftci gedikleri gibi aġanuŋ İznîkde şoġancıları (4) vardur ve Mûdânya sirkeçileri vardur (vardur) ve (5) ve uncıları vardur bunlaruŋ daġı bêşer yüz aġça vêrgileri (6) vardur bunlar daġı ġal‘alarda nevbetci ġalmayup aġa ile (7) İstanbula gelûr ve kâtibûŋ daġı vech-i meşrûġ üzere (8) bunlardan gedikleri vardur ve sekbânlar başınûŋ ve kethüdâ (9) begûŋ daġı odalarında vech-i meşrûġ üzere gedikleri vardur (10) cümle ġarcların alurlar nihâyet kâtibler aġanuŋ odaları (11)

olmamağla her bölükde ola gelmişdür ve yeñiçeri arasında (12) bu dağı bir gedikdür şimdi i'tibardan kalmışdur ve yeñiçeri (13) arasında ağı bölüginüñ i'tibarı ziyâdedür ve yaya başılardan (14) bunlardan kadim iken anlaruñ i'tibârına sebep oldur ki (15) ağalar içerüden çıkup ağı bölügin kendülerine mahşüş (16) eyledüklerinde ağı bölüğünde hizmet edenler bir uğurdan (17) bölük başı olmağı kânün eylediler ve yaya başılardan hizmet

55b

(1) hizmet eden zağarcı ve sekbân olmağı kânün eylediler (2) ve yaya başılardan çokluk âdem ilerü gelmez zirâ cümle hizmet (3) edenler ağı bölüğündür ol ecilden bunlara i'tibâr ziyâde (4) olmuşdur ve paşalarıñ yanında olan maţaracılar ve muşzırlar (5) cümle ağı bölüğünden ola gelmişdür zirâ anlaruñ yolları bölük (6) başılığdur yaya başılardan ise bölük başı olmağı (7) kânün degüldür ol ecilden yaya başılardan ise bölük (8) başı olmağı olmaz ve ol kânün degüldür meger kim biñde biri (9) kim ağı bölüğine kıldırup ba' dehu edeler ve müfti ve kâzi- (10) askerlerüñ ve mollaların çukadarı böyledür ve cümle (11) ser-â-ser kuşaklılar dağı ağı bölüğünden olur yaya başılardan (12) olmağı kânün degüldür ve yeñiçeri arasında sefere eşmeyüp (13) korıcı gibi olanlaruñ bir bölügi dağı dağı korucılığıdır (14) büstâncı başınuñ tezkeresiyle olur miri dağları (15) korudurlar 'ulüfesi ile olurlar ziyâde olmaz bunlar ise (16) yeñiçeri arasında yüzden ziyâde degüldür ve miri (17) çayıruñ ve şu yollarınuñ ve çuka 'anbârı korucılığı

56a

(1) bunıñ emşâlidür ve dâniş-mendler ve mülâzımlar cümlesi iki yüz (2) nefere çıkmaz bunlar dağı 'ulüfeleri ile olurlar ziyâde (3) olmazlar ve dâniş-mend ve mülâzım olan yeñiçeri gibi sefere (4) gitmez kâzi olunca 'ulüfesin alur kâzi ve müderris (5) olduğıda 'ulüfesi kaç' olur ve sefere gitmeyenüñ biri (6) dağı oturağlardur zıkr olınan oturağlar kadimü'l-eyyâmdan (7) berü 'ulüfelerin cevâmi' zevâyidinden ala gelmişlerdür (8) ikişer aqçadan ziyâde ile ola gelmemişdür bâkisi hazineye (9) kala gelmişdür sonra zevâyidden 'ulüfe almağı emr-i 'asir (10) olup mütevellilerden almaduklarından merhûm ve mağfûr-lehu (11) Sultân Selim han zamânında yeñiçeri arasında çıkup (12) ve yeñiçeriler ile çukaları çıkmak ricâ eylediler anlar dağı (13) bu iltimâsı kabûl edüp oturağlarıñ 'ulüfeleri (14) yeñiçeri ile ma'an çıkmakğı kânün eylediler ol ândan (15) bu âna gelince 'ulüfeleri ma'an ihrâc olınuğdan mâ'adâ (16) ekşeri yedili ve sekizli eylediler içlerinden dörtli ve beşli (17) oturağı az kalmışdur cümlesi ağır 'ulüfeli olup

56b

(1) cümlesi tâze yigitler iken kâr u kesb için aqça ile oturaq (2) olmuşlardur bu dağı nehy olunacaq bid' atdur zıkr olınan (3) oturaqlar cümle ħarcı alurlar nihâyet otuz aqça yay aqçasın (4) almazlar zirâ ol yay aqçası sefer eşenleriñdür oturaqlaruñ (5) degüldür ve ammâ qorıcılar alurlar sefer eşmezleriken almağa bâ' iş (6) oldur kim sa'âdetlü pâdişâh-ı 'âlem-penâh ħazretleri sefere müteveccih (7) olduklarında bunlar odaları beklerler inşâ'a'llâhu Te'âlâ maħallinde (8) beyân olunur imdi şimdi oturaqlıq vèrilmek lâzım gelme (9) dörtten ziyâde olmamaq gerekdür ziyâdesi ħazineye qalmaq gerek (10) ve sekizli olmayana oturaqlıq vèrmemek gerek tâ kim nışfı ħazineye (11) qala şimdi ise bunlar gözlenmekden qalmışdur üçli olan (12) tâze nefere aqça kuvvetiyle oturaqlıq vèrürler anuñ 'ulüfesinden (13) ħazineye qalmaq lâzım iken ħilâf-ı qânûn ħazineden aña (14) vèrürler zıkr olınan aĥvâl bi'l-külliyeye nehy olunmaq gerekdür (15) ve yeñiçeri aĥvâlî beyân olunması müşkildür imdi yeñiçeri (16) defterine ħizmet eden şâkirdler dağı yeñiçeridür ve ağa (17) qapusında olan qulluqçılar ve kâr-ħâne ħalkı bi'l-külliyeye yeñiçeridür

57a

(1) ve 'ulüfeleri yeñiçeri 'ulüfesidür nihâyet bunlardan şuçı (2) olanı oda başılar te'dib eylemek lâzım geldükde eger kâr-ħâne- (3) li ise ketĥüdâ yerinüñ re'yi ile olunur eger şâkirdlerden (4) ise baş şâkird re'yi ile olunur nihâyet ser-â-ser (5) kuşaklı olan gedikli döğilmez şuçı külli olur ise (6) ol gedikden ref' olunup kuşağı alınur anlaruñ te'dib (7) olunması bu vechle olunur ve taşrada qaşabalarda olan (8) yeñiçerilerinüñ üzerlerine her bir qaşabada birer nefer iĥtiyâr (9) qorıcı veyâĥüd oturaq serdâr ta'yin olunmuşdur tâ kim (10) zabt ü rabt eyleyeler zıkr olınan serdârlıqlar cümle ağa (11) mektûbıyla zabt olunur ketĥüdâ yeri kâtibi yazar qadimden (12) iĥtiyâr olan (olan) neferlere vèrilür ol diyârda (13) şuçı olan neferi anda olan yoldaşlaruñ re'yi ile (14) te'dib eder ĥükmine râm olmayanı 'arz eder ve qâziya⁴⁶ dağı (15) 'arz étdürür aña göre⁴⁷ ħaqqından gelinür ve sefer olduqda (16) 'umûm üzere ol diyârda ve degme bir qaşabada birden ikiden (17) ziyâde bulunmaz idi olan dağı oda beklemege gider idi

57b

(1) yeñiçeri olup sefere gitmeyen anda durmağa qâdir degül idi (2) meger kim ħasta ola ol dağı qâzî efendiden 'arz (3) ve vilâyetliden maħzar alup oda başılarına gönderüp (4) anlar dağı 'arz ve maħzarı aġaya gösterüp güçle ħalâş (5) olurdu şimdi ise 'umûm üzere sefer

⁴⁶ قاضيه şeklinde yazılmıştır.

⁴⁷ كور şeklinde yazılmıştır.

olsun (6) olmasun korıcı olanlar oda beklemege gelmezler zirā korıcı (7) ziyāde olmağla İstanbulda olanlar odayı beklemege kifāyet (8) eder dēyü ‘ulūfelerinden geçüp çift ü çubuk üzerine olup (9) oturağlar dağı bu vechle ziyāde olup her bir kaşabada (10) haddenden birün olmışdur ve seyishāne alup gitmeyeni (11) o bir ‘azīm bid‘atdur niçesi dağı seferli iken ‘asker (12) sürmege gelene seyishāne aldum dēyü cevāb vērür kalur (13) ve ‘ulūfesin çorvacısına bildürüp kim hisāb (14) eder imdi sefere varmayandan vërgüsü olmayup (15) ecnebī olandan serdārlar der-āmed olup muqayyed olmaz (16) bunların cümlesi görilmek gerekdür ve serdārlık vërildükde (17) müstaķim ve dīn-dār olanlara aqçasız vërmek gerekdür

58a

(1) tā kim anlar dağı ol diyārda olanlar yenıçerileri sefere gitmeyeni (2) sefere irsāl edeler dağı tecāvüz edüp gitmez var ise (3) āsitāneye ‘arz edüp haqķından geleler ve ‘arz etmek lāzım (4) geldükde vilāyet kāzīsı ile ma‘an ‘arz edeler ve sefere (5) gitmeyüp qalanlardan birisi şıyānet etdüğü ma‘lūm (6) olursa aña olacaq haqāreti aña etmek gerekdür tā kim (7) emr-i pādīshāhī üzere mütenebbih olup hizmet edā (8) olma ve zıkr olınan seyishāne bid‘ati ref‘ olunmaq (9) gerekdür tā kim serdār olan kimesneler emr-i şerifle (10) gelen mūmcı ve göndercilerin tenbihi üzere emr-i pādīshāhī (11) icrā eyleyeler ve korıcı ve oturağlardan ğayrı ādem qalmayup (12) sefere gideler ve korıcılar oda beklemege gelsün dërler (13) ise anları (anları) dağı irsāl edeler himāyet etmeyeler (14) şimdi ise aqça ile ser-ā-ser olurlar anlardan almasun (15) kimden alsun vërdüğü rüşveti kimden çıkar (16) imdi aqça ile serdārlık vërilmemek gerekdür tā kim serdār- (17) lık vërilmemek gerekdür tā kim serdār olan kimesneden

58b

(1) aqça almayup seferli olan anda durmağa kādır olmaz ve yenıçeri tertibinden (2) durmaz olan durduğda dağı yenıçeri tertibinden durmaz (3) ve gezemez gezerse haqķından gelinür imdi serdār olan kimesne- (4) ler müstaķim ve dīn-dār olup aqçasız serdār olan vech-i (5) meşrūh üzere bir hoş hizmet edüp yenıçeri olmayanı (6) yenıçeri tertibinde girdürmemek gerekdür şimdi ise cümle (7) bunları serdār haqķlayup ne sefere gitmeyen ve ne yenıçeri (8) olmayup ol tertibde gezen ma‘lūm olmayup vilāyet bununla (9) hārāb olup re‘āyā vü berāyā anları yenıçeridür dēyü havfından (10) ne edeceklerin bilmezler ve onların zulm ile pāy-māl olurlar (11) bu huşuşuğ görilmesi vācibdür tā kim dirligi olmayup ol (12) tertibde gezüp dünyāyı yıkanlar ma‘lūm olup ve yoqlaması (13) vācib ve bir nehy olacak bid‘atdur ve bir bid‘at dağı serdārın (14) beytū’l-māl kabz etmesüdür ol ise kånūna muhālifdür zirā

(15) beytü'l-mâlciden mektûb alup oda başlarından bir yoldaş (16) gelmeyince bey^ç olunmamağ gerekdür tâ kim ol gelen yoldaşuñ re'yi (17) ile ve serdâr-ı vilâyet kâzîsı ma^ç rifetle sũk-ı sulţânide

59a

(1) fûrũht êdüp müfredât-ı defter êdüp kâzînuñ imzâsıyla (2) Der-sa^ç âdete irsâl olunmağ gerekdür eger evlâdı var ise (3) şer^ç -i şerîf icâb êtdügi üzere ^çamel êtmek gerekdür evlâdı (4) küçük ise aqçayı odasına götürüp hıfz êtmek gerekdür (5) tâ kim mu^ç âmeleye vèrüp yetimũñ mâln ziyâde eyleyeler şimdi ise (6) vilâyet serdârları bey^ç êdüp ve bey^ç êtmesine mektûbında (7) bildügi gibi yazup devede kulağın göstermez ve ^çasker sürmege (8) giden gedikliler ve zağarcılar ve sekbânlar ve yeñiçeri çavuşları (9) cümle buldukları yerde beytü'l-mâl kabz êderler ve mektûblarında (10) kayd êtdürürler bu minvâl üzere beytü'l-mâl yağmâ olur gider (11) pâdişâhuñ beytü'l-mâline ğadr olur imdi beytü'l-mâli (12) odasından yoldaş varmayınca ve beytü'l-mâlciden âdem (13) varmayınca min ba^d kimesne kabz êtmemek gerekdür serdârlara (14) dağı müte^ç allik hizmet degüldür ve baş çavuşdan ğayrı eger (15) orta çavuş eger küçük çavuş eger ^çâriyeti çavuşlaruñ (16) ^çulûfeleri yeñiçeri ^çulûfesidür ve şaşoñcılar şaşona (17) hizmet êder ve zağarcılar zağara hizmet êder ve haşekiler

59b

(1) tâzî besleyüp aña hizmet êderler buldukları yerden tâzî (2) ve zağar almağa emr-i şerifleri vardur kimde bulursalar alurlar (3) pâdişâh hâzretleri ava bindükde şolaqlar giydügi gibi uzun (4) etekli gömlek giyerler ve bir elinde ucu gümüşli inceçük (5) hâzârân degnek ile zağarcılar ve sekbânlar ve haşekiler (6) tâzî yederler ve başlarına keçe giyerler ol ecilden bunlara (7) piyâde zağarcılar dèrler zirâ bunlardan ğayrı atlı zağar- (8) cılar ve atlı sekbânlar vardur mağallinde zıkr olunur deve (9) seferde ağanuñ develerini çorvacılar ile yükledirler (10) ve ta^ç limhâneciler dağı ta^ç limhâneye hizmet êderler (11) kayıkçılar ağanuñ kayıgın çekerler ve müteferriqalar şolaqlaruñ (12) seferde hizmetin êderler ve bir oda ta^ç yin avcılardur (13) çorvacıları avcı başıdur çorvacıları çıkısa (14) oda başları çorvacı olur oq meydânında yeñiçeri (15) tûfeng atduğda yeñiçeriye ta^ç lim êderler ve seferlerde dağı (16) dağı ta^ç lim êderler ve sefer olmaduğca Usturancaya giderler (17) kânũn budur cümle odalarda olan avcılar seferlerde

60a

(1) avcı başınuñ eli altındadır ve sekbânlarda bir avcılar (2) dağı vardur mağallinde beyân olunur anlar hũnkâr hâzretleri (3) sefere gidersede bunlar gitmezler ve anlar İstıranca

dağında (4) yatur kılkarlar hünkâr için av ederler ol ecilden sefere (5) gitmezler ve dağı yençerinin ‘ulüfesi bir uğurdan çıkar ağa (6) kapusunda şayılır dağı her odanun çorvacısına nevbetce (7) verilir ve ‘ulüfe verilmek lâzım geldükde nevbetce verilir velâkin (8) sekbânlar ile şolaqlara muqaddemce verilir sebep oldur kim (9) muqaddemâ ağaların odaları olduğu içündür ve şolaqlara (10) muqaddem verilmeye bā’ iş oldur kim şolağ başılar ihtiyâr- (11) dur anlara ri‘āyeten verilir sâyirleri nevbetce alurlar dağı (12) odalarında ‘ulüfeyi şayarlar artuğ ise şaklarlar eksük (13) ise yazarlar dağı artuğ eksük günü olduğda artuğların (14) verürler eksüklerin alurlar kânûn budur zirâ yençeri (15) arasında her ne olursa olur suçına göre te’dib (16) olunur ammâ bir aqçaya hıyâneti⁴⁸ olan aralarında şıgmaz haqqından (17) gelinür ol ecilden çorvacıları bunda olmayan odalar

60b

(1) konşuları olan bölüklerden bir nefer emîn yoldaş olmayınca (2) ‘ulüfe tevzi‘ eylemezler tâ kim istikâmetleri ma‘lûm ola andan (3) sonra tevzi‘ ederler hâzır olana verürler olmayanun der-kise (4) edeler geldüklerinde verürler kânûnları budur ve yençeri yolda- (5) şların seferde hizmeti metrize girüp mahallinde kal‘a fethine (6) mübâşeret etmektür ve cenk mahallinde eger serdâr ve eger pâdişâh-ı (7) ‘âlem-penâh hazretleri çadırlarını otaqlarının iki cânibine (8) kururlar şoşak gibi olur iki başına birer bölük kapucı olur (9) bir cânibe ağa bölüğü ve bir cânibe yaya başıları kururlar (10) kapucılarnun biri on yedinci ağa bölüğüdür ve biri yüz birinci (11) yaya başılardur bunların birer aqça kapu teraqqileri vardur seferde (12) kapuculuk hizmetinden ötür(i) her sene odalarında birer aqça tevzi‘ (13) olunur kânûn budur ve seferde kal‘alarda nevbetci konıldüğda (14) kânûn oldur kim üç sene anda turalar ve anda muhâfaza- (15) da olan yoldaşların birer aqça nafağaları vardur verilir (16) kânûn-ı kadimden şimdi ol nafağa hazineden ihrâc edüp (17) kal‘alara göndermezler ve gönderdükde dağı cüz’i gönderürler

61a

(1) zirâ kal‘ada olanların neferi nâ-mevcûd olmağla taleb edemezler (2) ve zabtçılarda kalur ve kal‘alarda olan neferi şimdi (3) kâtiblerimiz bunda mände ederler etmemek gerektür zirâ ol (4) altunun tama‘la iki yerde ‘ulüfe çıkmaya sebep olur zirâ (5) ol defterler gider anda ol defter ile ‘ulüfe çıkar ol (6) bunda gelmeyince andan ihrâc olunmaz ol sebepten ‘ulüfe (7) iki yerde çıkar imdi lâzım olan oldur kim mände (8) olunmamağ gerektür sonra ol ‘ulüfeyi mabeyndür deyü gerü (9) almak olur velâkin ağaların harcına beytül-mâldür deyü (10) şarf ederler telef olur men‘ olunmağ bid‘atdur ve seferde (11)

⁴⁸ خیابانی şeklinde yazılan sözcük O.97 nüshasından okunmuştur.

yeñiçerinüñ bir hizmeti dañı metrize girüp cenk eylemekdür (12) ve metrizde giydükleri yeñiçeri keçesidür ve metrize gir- (13) düklerinde keçe ile girerler keçesiz girmek kânün degüldür (14) şimdi ise hilâf-ı kânün şeb-külâh ve tûfeng (15) kılıfı giyerler nehy olunmak gerekdür zîrâ keçede heybet vardur (16) yüz keçeli olsa düşmene biñ görünür zîrâ bu kisve-i (17) şerîf üç dört nefer ehlu'l-lahuñ kisvesidür bunı

61b

(1) ħor görüp metrizde başumuza yükdür dëyü çelebiler giymedikleri (2) içün yüz ağardamayorlar imdi seferde tenbîh olunup (3) keçe giydürmek gerekdür ve seferde ħünkâr kılını âħar yërde (4) kômamak gerekdür orta çadırına göndermek gerekdür ve ekâbir (5) kâpusında ve ümerâ vüzerâ kâpusında olanı bile getürmek gerekdür (6) zîrâ anlaruñ kâpusında olan ħimâye olursa artuñ birini (7) getürmek mümkün degüldür şimdi ise eger paşalar ve eger begler (8) ve eger sâyir ekâbirler cümle yeñiçeri hizmet-kâr kullanurlar (9) bu ħöd memnû'âtdur birinüñ yanında yeñiçeri kômamak gerekdür (10) eger yeñiçeri muķâbelecisi dañı olursa zîrâ ocağ (11) ağalarından ġayrı kimseye yeñiçeri kullandırmamak gerekdür (12) kânün degüldür şimdi pâdişâhuñ yeñiçerilerinden olup (13) 'ulüfesin yër iken ve anlaruñ metrizde mu'ayyen hizmetleri (14) var iken ekâbir ni' metin yemekle ve anlaruñ cebelileriyle ma'an (15) yoñlanurlar imdi bir kaç yërde zararları olur bir zararı (16) cenkde bulunmaz ve bir zararı ol hizmet êtdügi ekâbirin (17) cebelisi yërine yoñlanmağla bir âdem eksük olur imdi

62a

(1) yeñiçerinüñ ekâbir yanında olmasınınuñ bu deñlü zarar vardur (2) nehy olunmak gerekdür ve sefere gelmeyenüñ 'illeti muħkem olup sefere (3) gelmege iktidâr yoğısa vilâyet kâzîlârlarından ve a'yân-ı memleket- (4) den 'arz ve maħzar alup ol diyârdan gelenler ile ma'an (5) göndermek ve 'illeti az olup ħimâyeten vilâyet efendisi (6) ve a'yân-ı memleket 'arz ve maħzar vëürler ise vërenüñ (7) ħağğından gelinmek gerekdür tâ kim ġazâya gelicek âdemüñ gelmesine (8) mâni' olmayalar ve mâni' i olmayup gelmeyenüñ çorvacısı (9) tezkeresin vërmek gerekdür ve gelmeyene ħimâyet olunmamağ gerekdür (10) ve yoldaşlardan ordu⁴⁹ ile kimse gitmemek gerekdür ve ehl-i (11) şan'at ħöd ħünkâr kılı olmamağ memnû'âtdandur zîrâ (12) ehl-i şan'at hizmet-kâr olmaz şan'atına ġarrâ olup 'ulüfe- (13) si şey-i kâlildür dëyü gitmezler şimdi ise ekşeri ehl-i şan'at (14) olmuşdur bundan böyle şan'at ehlini ħünkâr kılı êtmemek (15) gerekdür ve ağa kâpusında olan kâr-

⁴⁹ اورديو şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

hâne halkından olursa (16) ber-murād olduğdan sonra artuğ işlememek gerekdür ve orduyla (17) gitmemek gerekdür gider ise haqqından gelmek gerekdür ve merhūm

62b

(1) ve mağfūr-lehu Sulṭān (sulṭān) Süleymān hān ‘aleyhi’r-raḥmeti (2) ve’r- rıdvān ḥāzretleri Sigetvār seferine ‘azīmet buyurduklarında (3) raḥşına érüşmedin sādece raḥt ururlardı ḥikmet-i (4) Ḥudānuḡ Belğrāda dāḥil olduğda ol esb-i şabā-refṭārları (5) bir miqdār serkeşlik édüp licāmın bir iki yerden kırduğından (6) pādişāh-ı ‘ālemün ol gеме muḥabbet-i şerifleri olmağla ḳalb-i şerifleri (7) bir miqdār gam-nāk olup ol gemün yapılmasına fermān-ı şerif (8) olmağla ordu-yı hümāyūnı ser-ā-pā gezdürüp mezkūr gemi yapar (9) bir ādem bulmayup gerü döndüklerinde yenıçeri yoldaşlardan (10) biri ilerü gelüp ve bunun ke’l-evvel yapmasını boynına alacağın (11) beyān eyledüklerinde ol serrāc yoldaşı mır-āḡūruḡ ḥuzūrına (12) getürüp ol gemün yapılmasını boynına alup ve yenıçeri olduğın (13) bildürüp ve ‘ulūfesi yédili olduğın bildirüp ve pādişāhdan (14) bir aḳça teraḳkı ricā édüp anlar daḡı yapılduğda alı vèrmeği boynına (15) aldılar ol yoldaş ol gemi aḡşam degin tamām édüp (16) mır-āḡūruḡ ḥuzūrına getürdiler nazār édüp evvelden daḡı (17) eyü olmiş gördüklerinde bu āḡara yapsaḡ kaç aḳçaya yaparduḡ

63a

(1) toğrı söyle dèdiler ol yoldaş daḡı kırk aḳçaya (2) yapacağın beyān eylediler şafāsından ol yoldaşa yètmış (3) seksen aḳça iḡsān édüp daḡı ol gemi pādişāhuḡ (4) ḥuzūrına getürüp gösterdiler pādişāh-ı ‘ālem ḡazz édüp (5) yapduğını su’āl eyledüklerinde anlar daḡı ol yenıçeriyi ve ‘ulūfe- (6) si yédili olup ve bir aḳça teraḳkı ricā ètdüğünü beyān édüp (7) ol kadar terbiye eylediler kim beyān olunmaz pādişāh-ı heft- (8) kişver anuḡ yenıçeri olduğın ve ehl-i şan‘at olup kırk (9) aḳçaya bir gemi işlemege ḳādir olduğın istimā‘ eyledüklerinde (10) bir zamān tefekkūr baḡrine müstağrıḳ olup ba‘dehu eyitdiler ki (11) bunu kim yenıçeri eylemişdür bulunmaḳ gerekdür şan‘at ehli ḡōd (12) yenıçeri olmaḳ ḳānūn degüldür bir kişi kim günde kırk (13) aḳça kār ètmege ḳādir ola yèdi aḳça ile baḡa ḡizmet èder (14) mi dèyüp⁵⁰ aḡayı da‘vet édüp anı kim yenıçeri eyledi (15) dèyü tefahḡuş eyledüklerinde yolu ile ḡizmet édüp niçe yıllar (16) Türk üzerinde olup ba‘dehu ḡizmet ile ḳapuya çıkup (17) ol şan‘at daḡı İslāma gelmedin öğrenüp tafşilen

63b

(1) beyān eyledüklerinde şan‘at ehli cem‘ eylemek memnū‘ iken bunu (2) cem‘ eylemişdür dèyü buyurdılar ol tōhmetiyle ḳānūna muḡālif oḡlan (3) cem‘ èden ref‘ olan beglerün

⁵⁰ ديوپ şeklinde yazılmıştır.

devşirmelerinde olduğu (4) ma'lûm olıcağ ocağdan ihrâc eylemek fermân olındukda (5) mezkûr yoldaş terağki umarken timâra çıkmak muğarrer olıcağ (6) mir-âhûr ve sâyir pâdişâhuñ muğarrebleri der-gâh-ı felek medârlarına (7) yüz sürüp ol kadar minnet eylediler ki ocağdan ihrâc (8) eylemeyeler mümkün olmayup velâkin bunlaruñ dağı sözlerini (9) redd eylemeyüp 'ulûfesiyle ehl-i ħıref çilingirler zümresine (10) ilhâk buyurdılar yeñiçeri arasında ırmağa lâyığ görmediler (11) zîrâ şan'at ehl-i ħünkâr kulu olmağ kânûn degüldür meger kim (12) ehl-i ħırefde ola ve gèrü merĥûm Sultân Süleymân ħan (13) ħazretleri Budîn seferine 'azîmet buyurdıklarında Edrenede (14) konağ buyurup ordu-yı hümâyûnı teferrüc éderken (or) (15) orduda birini şağal başıyla arpa ölçerken görüp hemân (16) otağda geldiği vağt âdem gönderüp yeñiçeri ağasını da'vet (17) édüp ol âdemi getirüp su'âl buyurdılar anlar dağı ol

64a

(1) araya ħarîb bir köyden devşirme olup ħâlâ yeñiçeri (2) olup şıllarına gelmişdür ol köyliden sürşat (3) taleb olındukda sürşadlarını ihrâc eyledüklerinde (4) mezkûr yoldaşa ibrâm édüp bile gidelüm déyü ibrâmla (5) getürdüklerinde ve arpa orduda çok olmağla bey' olunmayup (6) ve kalan arpayı gèrü götürmek müşkil olduğüçün ol arpayı (7) bâzârda olandan bêşer ağça eksük şatmağda başladığda (8) ol ħalk kendü köyleri olmağla ħizmet ħaşdıyla ol arpayı (9) ölçdüğün ve anlara mu'âvenet eyledüğün bir bir beyân eylediler (10) ağa ħazretleri dağı olan aĥvâl pâdişâh-ı 'âleme tağrîr (11) eyledüklerinde anda dağı bir zamân tefekküre müstağrığ olup buyurdılar (12) eger ol benüm ħulum olaydı kile ve terâzû dutmağda 'âr éder (13) idi déyüp anı ocağdan ihrâc édüp merd-i timâr buyurdılar (14) ve gèrü⁵¹ merĥûm Sultân Süleymân ħazretleri sa'âdetle bir gün İstanbul (15) dolaşurken oğ meydânı ħurbında bir âdemi eskicilik (16) işler gördi su'âl olup muğaddemâ yeñiçeri olup ba' dehu (17) 'amel-mânde olup sefere iğtidârı olmamağla üç ağça ile oturağ

64b

(1) olup bêşer ağçasın ħazîneye koyup ol ħâl üzere 'ulûfesin (2) Sultân Muğammed ħan zevâyidinden alurdu mezkûruñ aĥvâli su'âl (3) ve beyân olındukda pâdişâh-ı 'âlem-penâh ħazretleri buyurdılar ki (4) şan'atın işlemek lâzım gelürse dükkân yüzinde şağal başıyla ħalk-ı (5) 'âleme ħarşu iş işlesün şağalı başın tıraş édüp (6) ba' dehu işlesün ol şağal başı benüm ħullarımın 'alâmetidür (7) benüm ħullarım anuğla ma'lûm olur anlaruñ 'arzlarına bu yüzden (8) zarar müterettib olur imdi anlar şimdi ocağdan ihrâc (9) olup

⁵¹ كير şeklinde yazılmıştır.

‘ulūfesin zevāyidden alurlar yençeri keçesin (10) giymezler mezbūre tenbih⁵² olinup şaçal başın tıraş étdirdiler (11) bir ādem oturaç olup ve oturaçlar ol zamān ocağdan ‘add (12) olinmayup vazīfeleri zevāyidden iken sāyirlere dağı ‘illete bā‘iş (13) olur dēyü şaçalı başını tıraş étdirüp bu deñlü ikdām (14) buyururlar imiş ve pādişāh-ı ‘ālem-penāh kendüleri bi’z-zāt muqayyed (15) olurlar imiş ve vekilleri⁵³ dağı bir yañadan muqayyed olurlar imiş (16) tā kim aḥvāl-ı ‘ālem ter ü tāze olup ḥilāf-ı kânūn iş işlemeyeler (17) ve oturaçların vazīfesi ocağdan iḥrāc olmaç merḥūm Selim

65a

(1) ḥan tahta cülūs eyledüklerinde zevāyidden şehremininden çıkmaktan (2) ise ocağdan çıksun dēyü fermān étmışlerdür sonra ziyāde (3) olduklarında mā‘adā tāze yigitler ziyāde ‘ulūfeler ile oturaç (4) olup ve şan‘at işleyüp ve kulluğlar bekleyüp pādişāhuñ (5) seferi yād olunduğda andan kaçarlardı imdi bundan böyle (6) bir dağı ziyāde ‘ulūfe ile olmamaç gerekdür ve geçen geçdi anlara (7) muqayyed olmaç lāzım degüldür pādişāhuñ re‘yi ne ise bundan (8) böyle kânūn üzere aña göre şürū‘ eylemek gerekdür ve yençeri (9) olup metrize girmeyen efendi şākirdleri ve ağa kapısı (10) şākirdleri ve oda kethüdaları ve kār-ḥāne ḥalkı bunların (11) ‘ulūfeleri üç ayda bir çıkar ol cihetden aña mevācib (12) dērler muḥarremde mim ve şeferde şād ve rebī‘ü’l-evvelde rā alup (13) maşar dēr ve rebī‘ü’l-āḥirden ve cemāziye’l-evvelde ve āḥirden (14) birer cim alup recec dērler ve receb ve şa‘bān ve ramāzāndan (15) reşen dērler ve Şevvālden ve zi’l-ḥicceden ve zi’l-ka‘deden⁵⁴ (16) lezāz⁵⁵ dērler dört mevācib olup ol minvāl üzere ‘ulūfe (17) çıkar anuğla anılur ve her ‘ulūfe üçer defterde yazılır

65b

(1) biri kapıda ṭurur aña aşl dērler ve biri dağı muqābeleciye vēriler (2) aña mükerrer dērler muqābeleci anuğla muqābele éder ve kādīmü’l-eyyāmdan (3) berü muqābele olmaç lāzım geldükde erḳām muqābele olına gelmişdür (4) esāmī olmaç kânūn degüldür velākin olsa evlā’dur⁵⁶ zirā (5) deftere nesne kayd eylemege kādır olmazlar ve bir defter dağı ḥazinede (6) ṭurur ol şimdi taḥrīr olunmaz muqābeleye vērükleri deftere (7) ḥazine dērler ammā ḥazine ol degüldür her ‘ulūfede içerü pādişāha (8) vērilen defterdür ol şimdi taleb olunmadın kalmışdur Sulṭān (9) Murād ḥan zamānından berü içerü alınmamışdur anuğ

⁵² تنبيه şeklinde yazılmıştır.

⁵³ وكلاءى şeklinde yazılmıştır.

⁵⁴ قعدة دن şeklinde yazılan bu sözcük metnin bağlamına bakılarak bu şekilde okunmuştur.

⁵⁵ لزاز şeklinde yazıldığı için bu şekilde okunmuştur. Sözcük askerin yılda dördüncü kez verilen üç aylığı anlamındaki “lezez” olmalıdır.

⁵⁶ اولی در şeklinde yazılmıştır.

içerü (10) alınması lâzımdur bir ‘ulûfe bir ‘ulûfe ile taṭbîk olunduḡda (11) ḡāricden bir nokṡa kaydına ḡādir olunmaz ve yeñiçeri yoldaşlaruñ (12) her mevācibinde birer buçuḡ gñnlükleri⁵⁷ eksük çıkar bir ay otuz (13) ve bir ay yigirmi ṡoḡuz olur ol šühuruñ kuşuru üzere (14) eksük çıkar ve biri devşirme ve ḡul oḡlından ḡayrı (15) olmaḡ ḡānūn degñldür meḡer pādişāh šehzāde iken sancaḡda (16) olan kimesneleri taḡta cñlūs eyledüklerinde deftere ḡayd olunup (17) yeñiçeri zümresine ilḡāḡ olunur bu daḡı ḡānūndur bunlaruñ

66a

(1) cinsi tefahḡuş olunmaz gerek Macār ve gerek Çerkes ve gerek Rus (2) ve gerek ḡırvād hemān vilāyetleri ile ḡayd olunmaḡ gerek bu (3) pādişāhuñ bir naḡarudur biñ yılda bir vāḡi‘ olur geçer gider (4) ve yeñiçeriye üçer aḡçaya birer kıyye et vërmeḡe Fātiḡ-i Ḳoşantiniye (5) Sulṡān Muḡammed ḡān zamānında vāḡi‘ olmuşdur ol zamānda (6) cñmle yeñiçeri ergen imiş evlenmek ḡānūn degñl imiş ergen (7) olduḡları için anlara odalar binā’ olunmuşdur ve bunlaruñ (8) ol zamānda etlerin aşçılar bulduḡları yerde narḡ-ı cārī (9) üzere alurlar imiş ve ḡāḡice et bulunmaduḡda ḡavḡa ve ḡalebe- (10) leri olup aḡşama ṡā’ifenüñ etin ve yemegin yetiştirmemegle (11) odalarında aşçılar degnek yerüz dèyü anlar daḡı bulduḡları (12) ‘ulemā vü sādāt elinden etlerin çeküp alurlar imiş bir gün (13) merḡūm Sulṡān Muḡammed ḡān ḡāzretleri lālaları Maḡmūd Paşa ile (14) ma‘an vilāyeti gezerken Ḳaramān ḡurbında cāmī‘-i šeriflerine ḡarib (15) yerde bir ulu ḡavaḡ aḡacı var imiş šimdi anda mekteb (16) binā’⁵⁸ olunmuşdur gördiler kim ol ḡavaḡ dibinde bir aşçı (17) ṡurur öyle ıssısı ḡarāretinden dñnyāya šetm eder pādişāh

66b

(1) ḡāzretleriyle vezir bunuñ yanına gelüp ḡālin su’āl eyledüklerinde ḡāzabıla (2) be hey ādem benden ne istersiz benüm ḡālüm diḡer-gñn olup šabāḡdan (3) bu āna degin gezdüm bir vaḡıyye et bulmadum šimdi odaya varmaḡa (4) ḡavf ederüm zirā yoldaşlara ṡā‘ām bişirmedüm ḡālüm niçe olur (5) pādişāhuñ memleketin ḡabṡ eder muḡtesib kendü šafāsında biz (6) šimdi bu belāyı çekmek inşāfmıdur pādişāh bu manşib baḡa vère (7) idi šehri bir mertebe ḡabṡ éde idüm ki dñnyā rızḡla mā-lā-māl (8) olaydı dèyicek pādişāh ḡarāfetle adın ve laḡabın ḡāber alup (9) ol aradan aşçıya vedā‘ édüp gitdiler sarāya gelüp yeñiçeri (10) aḡasın da‘vet édüp ol aşçıyı getirüp muḡtesiblik (11) vërüp vilāyeti bir mertebede ḡabṡ étdi kim istanbul šehri (12) rızḡla mā-lā-māl olup bu vechle memleket ḡabṡ ü rabṡ eyledüḡi (13) beyne’l-enām dillerde mezkūr olıcaḡ nāmına Gedik Aḡmed Paşa (14) dèdiler anlaruñ

⁵⁷ كونكرى şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

⁵⁸ بنيا şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

zamânında Aḥmed Paşayı da‘vet édüp yeñiçerinüñ (15) eti ḥuşûsını meşveret édüp et vèrmegi ta‘yîn eylediler ol (16) zamânda et ucuz olduḡda ikişer aqçaya ve qaḥṭ olduḡda dört (17) aqçaya olur idi ve bunlara ziyâde ve kışda üçer aqça olmaḡı

67a

(1) kânûn eylediler ve ikişere daḡı olduḡda anlara elem olmasun dèyü bir vaqıyye (2) elli dirhem üçer aqçaya ta‘yîn eylediler ve dörde olduḡda (3) zararların vèrmege yigirmi dört biñ altun vaqf (4) édüp ve bu altunı ol zamânda muḥtesib olan koyun (5) emnligin daḡı ol görür idi başqa koyun emîni (6) yok idi ol aqçayı qaşşâblaruñ mün‘imlerine vèrüp mâbeynlerinde (7) kullandurup fâ‘idesinden etüñ zararını vèrürler idi (8) ol zamânda koyun çok idi ve hem yeñiçeri meydânı az (9) olmaḡla koyun daḡı az vèrilür idi egerçi şimdi ol (10) koyundan meydâna ziyâde koyun vèrilmez velâkin bahâya çıkmak (11) ile şimdi zarar ziyâdededür imdi ol yigirmi dört (12) biñ altundan bir aqça ve bir ḥabbe kalmamışdur ol zamânda zarar (13) anuñla vèrilür idi ve ammâ gerü⁵⁹ qaşşâb dükkânından alurlar (14) idi aña göre zararın vèrürlerdi sonra Sultân (15) Süleymân ḥan ḥazretleri zamânında tomruḡ ta‘yîn eyleyüp (16) meydânı bünyâd eylediler ve zarar daḡı ziyâde olmaḡla Rûm (17) elinden üç yüz altmış biñ koyun ta‘yîn olınup

67b

(1) bunlara koyun lâzım olduḡda ol miri koyunı şaklayup (2) zaḡire édüp vèreler şimdi ol koyunuñ üç bölükde bir bölügi (3) gelmez kalanın aqçasın getürürler daḡı celeb kuşûrın vèrürler (4) ve her iskelede daḡı nışf gümrük qaşşâbiyye ta‘yîn olınmışdur (5) bunlaruñ zararı buradan vèrilür ve ammâ gitdükçe koyun ziyâde (6) olmaḡdadur ziyâde eylemek gerekdür qadîmden vèrile geldügi (7) üzere vèrilmek gerekdür ve odadan odaya yarımşar koyun (8) vèrile gelmişdür nihâyet sekbân başına beş koyun vèrile (9) gelmişdür qadîmden aña olduḡçün ḥâlâ yine vèrilür ve otuz- (10) dört bölükleri vardur anlara daḡı yarımşar koyun nihâyet (11) kâtib ve ketḡüdâlarına odalarıyla birer koyun vèrilür ve atlı (12) ve atlı sekbânlaruñ birer vaqıyye etleri vardur atlı zaḡarcıların (13) daḡı böyledür ve zaḡarcı başınıñ ve ṭurnacı başınıñ (14) ve şaḡsoncı başınıñ başqa birer koyunı vardur ve ḥa- (15) şekillerüñ ve deveçilerüñ ve zenberekçi başınıñ aña imâ- (16) mınıñ odalarıyla birer koyunları vardur ve şolaḡların oda (17) başlarınıñ birer koyunı vardur ve müteferriḡaların daḡı

68a

⁵⁹ كير şeklinde yazılmıştır.

(1) birer koyunu vardur ve şolak başınun dağı birer koyunu vardur (2) ve şolaklar kethüdâsı bir koyunu vardur arada tevzi⁶⁰ ederler (3) ve kethüdâ beg odasının üç koyunu vardur arada ve kethüdâ (4) begün dört koyunu vardur ve baş çavuşun üç koyunu (5) vardur odasının dağı üç koyunu vardur ve kethüdâ yeri (6) odası ta⁶⁰ yin degüldür her kim kethüdâ yeri olursa bir koyunu (7) vardur ve muhızır dağı bu vech-i meşrûh üzere ta⁶⁰ yin (8) degüldür her kim muhızır olursa bir koyunu vardur ve odalarının (9) yarımşar koyunu vardur ve ta⁶⁰ limhâne başınun ve kayıkçının (10) odaları ile birer koyunu vardur ve küçük çavuş ile orta (11) çavuşun yarımşar koyunu vardur yeñiçeri kâtibinün üç koyunu (12) vardur ve ⁶⁰acemî yaya başlarınun birer çeyrek etleri vardur (13) ve kâtiblerinün birer koyunu vardur ve istanbul ağasının (14) bir koyunu vardur ve cäsüsler dërler aşçılarnun üç eskileri (15) vardur ağa bölüğinden eski olan olur ve biri yaya (16) başılardan olur ve biri dağı eski odalarda olur (17) bir a⁶⁰ lâ koyunları vardur tevzi⁶⁰ ederler ve aşçıları anlar zabt

68b

(1) ederler ve segirdedükde anlar dizerler birisi ilerüce hareket (2) ederse turra ile ururlar kânünları budur ve Sultân⁶⁰ Süleymân han (3) zamânında meydâna miqdâr koyun vërile geldi ise bundan (4) böyle ol defter mücibince vërilmesine tenbih buyurilup ve zarar- (5) ların dağı eglendirmeyüp vërmek gerekdür ve koyun defterini (6) aldıklarından şonra meydâna vërilgen koyun ziyâde olinmağ mümkün (7) olmaz bu zikr olinan meydân koyun için ve maṭbah-ı ⁶⁰âmir(e) için (8) Rûm elinde üç yüz biñ celeb koyunu taḥrîr olinmışdur ve (9) şimdi ḥarâc gibi kurâya maḳtû⁶⁰ dur bi-kuşûr alınur re⁶⁰ âyâda (10) qalmaz ve bu koyun üzerine yeñiçeri ağaları nâzırdur ve bu koyun (11) beş mevsimdür biri qurbândur ve biri bahârdur ve biri (12) ağustosdur ve biri muzâyâkadur ve dağı dīvâna ormandur (13) bu İstanbul ta⁶⁰ yin gelicek koyundur andan ğayrı dağı âḥar (14) koyun gelür anları bâzergân getürür şimdi ol ta⁶⁰ yin (15) olinandan ğayrı koyun gelmez ḥuşûşen eflağ ve Boğdan (16) bunlardan evvelki gibi koyun gelmez zirâ gelmemesine ba⁶⁰ iş qaşşâblar- (17) dur qadimden ⁶⁰âdet-i qaşşâblığa mün⁶⁰ im olanı yazup qaşşâb ederler

69a

(1) gerek müselmân ve gerek kâfir olsun dört beş sene (2) meydâna ḥizmet edüp şonra qaşşâb ederler idi ve meydândan (3) tüz çıkarurlar idi tâ kim ol kişi müflis olup bâzergânun (4) koyunun alup meblağın vërmege qâdir ola dëyü tevdid ederler (5) idi anlar tevdid olup qaşşâblar ğani olmağla gelen bâzergânlarınun (6) koyunun alup ve aqçasın pişin vërüp ve kiminün üç güne qomayup (7) vërmege bâzergânlar ğerü koyun getürmege sa⁶⁰ y ederlerdi

⁶⁰ سلطان şeklinde eksik yazılmıştır.

ve her (8) taraftan koyun gelüp vilâyet ğanî olur idi şimdi ise (9) ekşer kaşşâblar müflis olmağla gelen bâzergânuş aqçaları (10) üzerlerinde qalursa habse kendüleri gitmek muqarrerdür ol (11) ecilden bâzergân gelmedin qalmışdur zirâ aqçasın (12) alamaz imdi kânûn-ı kadîm budur kim eger kânûn-ı kadîm üzere (13) olursa ke'l-evvel koyun gelür ve ta'yin olmayan yerlere (14) et verilir ise zarar ziyâde lâzım gelür zamânumuzda şimdi (15) onar aqçayadır bir vaqıyye etde yedi aqça zarar vardur imdi (16) gerekdür ki eger maţbağ-ı 'âmire için eger eski Sarây için (17) ve eger meydân için koyun tevzi' olınduğda ol minvâl üzere

69b

(1) Sultân Süleymân han zamânında niçe defter olup tevzi' (2) olunur idi ve mün'im kaşşâblara verilir ve aqçasın eglendirmeyüp (3) verilirse etraf-ı eknâfda koyun⁶¹ gelmege başlar vilâyet (4) ğanî olur ve celeb koyunu dağı fazla olur ve bu celebün gelmesine (5) ikdâm lâzımdur koyun tamâm gelmek gerekdür aqça gelmemek gerekdür ve celebün (6) kuşuru verilmek gerekdür ve koyun emini müstaqim gerekdür ve celeb (7) hizmetine giden kul dağı gulâmiyyesine kâ'il olup kuvvet (8) kudreti olur celebün kefil ve boyunların alup kaç biş (9) koyuna kudreti olursa aña göre harcın alup görmek (10) gerekdür ve celebe harcı kuşur üzerine vermemek gerekdür ve tamâmca (11) vermemek gerekdür ve altun ğuruş alup hurde aqça vermemek (12) gerekdür zirâ ol diyârda altunsız koyun vermezler ve bir altunı (13) yüz otuza ğuruşu toqsana alurlar bu taqdirce aqçaya bozup (14) kendüsi ekl edüp zararın celeb çekmek ğadr olduğı (15) bâzergân koyunu gelmedin qalmışdur ve ğadr olduğında mâ'adâ (16) kuvveti olan celeb aldüğundan eksük ile koyun getirmez (17) ve altun alup aqça verse aña dağı rızâ vermez ve

70a

(1) ancak cem' olduğı minvâl üzere kâ'il olur dağı ol aqça ile (2) koyun alur ol taqdirce üç biş koyun harcı ile biş (3) koyun gelmez aldğı kırk aqça ile koyun tamâm olmaz koyun emini (4) ekl bel' eder bu kadar koyun geldi dëyü hisâb verürler ve kimi (5) müflis zimmetinde qalır ve kimi ölür gider imdi bu koyun hizmeti (6) müstaqim olanlara verilmek gerekdür ve merhûm yeniçeri kethüdâlığından (7) piyâde begi olan Ferhâd aña ile ma'an qaraçan mevsimi hizmetine (8) varup elli biş koyun getirüp ğanî ceblere kefil ile vermegin (9) bi't-tamâmca gelmişdur bu kulları anlaruñ kitâbet hizmetinde olmağın (10) bu huşuşı 'alâ- kadri't-tâqa anlamışdur bu minvâl üzere ikdâm (11) olup kırân kıldan koyun emini pişin aqça almamağ gerekdür (12) koyun başına bir aqçası vardur geldükde

⁶¹ قیوب şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur

almak gerekdür ve re'âyaya (13) varan âdem zulm etmemek gerekdür böyle olıcağ aşlâ koyun bâbında (14) zarar yönünden elem çekilmez ve meydânda her hafta on bêş (15) biñ mûm vèrilür her biri on altı dirhem olmak üzere (16) çehâr-şenbih günü yeñiçeri çavuşları selimî şarıklar giyüp (17) tevzi' ederler ve yılda bunlara yétmiş biñ zañire mûmî

70b

(1) vèrilür yigirmişer dirhem üzere bāzârda on iki dirhem (2) üzere bey' olur iken mûmcıların burada zararları vardur (3) kaşşâblar yağı âhara bey' etmemek gerekdür bunlardan artanı bāzârda (4) onar aqça ziyâdesiyle bey' ederler ve hâlâ koyun ziyâde olmuşdur (5) buña aqçalar mı yéter durmayup gelen ocağ ağaları yeñiçeri iken (6) olduğı odasına bir koyun ta'yin eylemekdedür pâdişâhuñ (7) kânûnı kimler icrâ eylesün ve zarar ve ziyâna kimler muqayyed (8) olsun hemân Hüdâ-yı Te'âlâ hazretleri inşâflar müyesser (9) eyleye ağalarımıza ve beytü'l-mâl almasına sa'ylar eylemek müyesser (10) eyleyü vère imdi yeñiçeri ocağınun ahvâli 'alâ- kadri't-tâka (11) beyân olındı bu minvâl üzere ocağ kânûn-ı kadim üzere (12) görilmek lâzımdur tâ kim vardukları yerde selâtin-i mâziyede (13) zamânında étdükleri gibi erlik ve dil-âverlik eyleyeler (14) üçinci bâb yeñiçeri yoldaşlardan ağaya hizmet edenler (15) ne güne olmak gerekdür ağaya hizmet édecek yoldaş (16) ihtiyâr olmak gerekdür ve odada olan cümle hizmetleri eylemek (17) gerekdür ve oda başısı destûriyla oda ketñüdâsı ve baş

71a

(1) oda başı olan ihtiyârlarun re'yi ile olmak gerekdür (2) tâ kim hizmet eylemeyüp hizmeti muqâbelesinde yaya başlarından olursa (3) zağarcı ve sekbân ve şolağ olmak lâzım gelürse ihtiyâr (4) olup yol iz görmüş gerekdür tâ kim ol mansıblarda lâyıq olup (5) mahalline vèrilmiş ola 'adl édüp kânûndan düşmemek gerekdür (6) ve ağa bölüğünde olan ser-â-ser kuşak ile hizmet edenlere (7) gedikliler dèrler anlar dağı ihtiyâr yol görmüş ola tâ kim gedikli (8) olduklarında yollarınca bölük başı ve 'âriyeti çavuş oldukda (9) ol mansıbuñ lâyıqı ola imdi yaya başılardan hizmet eden zağar- (10) cı olur ve sekbân olur ve şolağ olur ve oda başı (11) olup ihtiyâr olana himmet olursa yaya başı dağı olur kânûn (12) budur ve ağa bölüğünden tufengci ve mûmcı olur ve bir uğurdan (13) bölük başı dağı olur kânûn budur ve ammâ şonra korıcı (14) olmağı kânûn eylemişlerdür velâkin kânûn-ı kadim degüldür (15) ve seferde baş kesüp veyâhüd kal'ada sancağ diküp (16) erlik edenlere yaya başılık ve bölük başılık ve gedik vèrilür (17) ve bunun emşâli zağarcılık ve sekbânlık ve şolağlık vèrilür

71b

(1) ve sipahilik ve kapucilik vèrilür kânûn budur velâkin cümleden (2) muḳaddem ḳal‘ aya yürüyiş edenlerden sancaḳ dikene sancaḳ begligi (3) vèrilür ve isteyene oturaḳlık vèrilür ve ḳorıcılık daḳı vèrilür (4) velâkin ḳadimden ḳorıcılık cümle yüz nefere çıḳmaz idi ve bunların (5) üzerine bir ihtiyâr olan ḳorıcıyı ḳorıcı başı ederler idi (6) hünkâr sefere teveccüh buyurduḳlarında odaların şolaḳlar ḳapusın (7) ve ‘âdet ḳapusın kim şarı geniz ḳurbındadır anı açup (8) beklerler idi daḳı sâwir ḳapuları ḳaparlar idi ve ol şolaḳ (9) ḳapusının ḳapucısı elli altıncı yaya başıdır ve ‘âdet ḳapusının (10) ḳapucısı on üçüncü yaya başıdır ve ḳapunun adına ‘âdet (11) ḳapusı dèmege bâ‘ iş oldur kim cümle ḳapular ḳapanup ol ḳapanmaz (12) ḳorıcılar beklerler hünkâr seferden gelince beklenür anuḳ (13) için adı ‘âdet ḳapusı olmuştur ve ḳorıcının evveli (14) Sultân Muhammed ḳan babası Sultân Murâd ḳan zamânında (15) olmuştur Edrenede olan yeniçeri odaları kendüleri sa‘âdetle (16) sefere teveccüh ettüklerinde ve kimi beklemek için içlerinden (17) mariz ve ihtiyârların bir kaçın edüp bekledürler idi anlar

72a

(1) geldüklerinde bunların seferde çıkan ‘ulûfelerin vèrürler idi (2) anlar daḳı ‘ulûfelerin alup ol sene huzûr ederler idi lâkin (3) ḳorıcılık ol zamâna degin gedik degül idi bu vechle olur idi (4) mariz olan ihtiyârlardan bir kaçın alu ḳorlar idi sonra merhûm (5) sultân murâd ḳan ḳazretleri Kara Boḳdân seferine varup (6) fetḫ fütûḫ eyledüklerinde yeniçeri yoldaşlardan mecrûḫ ve ‘amel-mânde (7) olanlardan bir kaç yoldaş sefer olduḳda odaları bekleyüp (8) ve seferden ḳalmagiçün ‘ulûfeleriyle ḳorıcı ta‘yîn eylediler tâ kim (9) yeniçeri odalarına bunlar ta‘yîn ḳorıcı olduḳ için bir hõşça (10) bekleyeler zirâ yeniçeri odaları ḳazinedür onda olan yeniçeri (11) yoldaşların esbâbını fâreden şaḳınalar dèyü altı neferi (12) ‘ulûfeleriyle ḳorıcı ta‘yîn eylediler bu arada ihtilâf (13) vardır anlar etmemişler dèrler Fâtiḫ-i Ḳoştantiniye Sultân Muhammed (14) ḳan ḳazretleri İstanbulda olan odaları binâ’ eyledüklerinde (15) on nefer kimesneyi oda ḳorıcısı ta‘yîn eylemişlerdür anlar daḳı (16) ‘ulûfeleriyle eylediler ve İstanbulda mecrûḫ olan ve ‘amel-mânde (17) olanlara vèrdiler ve bir rivâyetde Rus seferinde merhûm Sultân

72b

(1) Süleymân ḳan ḳazretleri bezl-i maḳdûr edüp ḳal‘ a-ı mezkûri⁶² (2) fetḫ edüp mecrûḫ ve ‘amel-mânde olanları öjine getürdüklerinde (3) ol ḳadar mecrûḫ yeniçeri getürdiler kim beyân olunmaz onların (4) ‘amel-mândelerini zevâyidlere şehremini defterine ikişer üçer

⁶² منكوری şeklinde yazılan bu sözcük inkar edilmiş anlamına gelmekte. Ayrıca منقور şeklinde kazılmış oyulmuş anlamına gene bir sözcük bulunmaktadır. Ayrıca bu sözcük O.97 nüshasında منكوری şeklinde yazılmış ve bu şekilde okunmuştur.

(5) akça ile oturağ ta' yin eylediler ol zamān oturağ ol vechle (6) olurdu şonra Sultān Selīm han tahta cülūs eyledüklerinde ricā (7) édüp ve sarāy kapusına alaya geldükde anda dağı ricā édüp (8) oturağlar ocağda olmasına fermān olup ol zamāndan berü (9) ocağa idhāl eylediler şimdi hem 'ulūfeleri ve hem kendüleri (10) dağı ziyāde olmışdur ammā қорıcı Sultān Süleymān han hazretleri (11) Rodos seferinde icād eylemişlerdür dērler Sigetvār seferinde (12) seksen nefer қорıcı olduğı muhākkağdur merhūm Sultān Selīm (13) han zamānına degin ol seksen neferüñ ihtiyārı қорıcı başı (14) olur idi odaların cā'iz kapusı ve şolağlar kapusını açup (15) sā'ir şokağlara tahta tutup anda beklerlerdi ol oda- (16) ları nevbetce gezüp yoğlarlar⁶³ idi ve odalarda olan esbābı (17) nevbetce sererler idi şonra Sultān Selīm han hazretleri zamānında

73a

(1) fāreden ötüri yenіçeri şekvā édüp odadan odaya ikişer (2) yoldaşı 'ulūfeleriyle қорıcı eylemege ricā eylediler anlar dağı (3) sekbānlara on nefer vesāyir odalara ikişer nefer қорıcı (4) ta' yin édüp kethüdā beg odasına altı nefer ve baş çavuş odasına (5) dört nefer ve şağsoncı ve turnacı başı ve zağarcı başıya (6) dörder nefer vesāyir ocağ ağalarına hāllu hālince birer (7) ikişer nefer ziyāde ta' yin eylediler cemi'an dört yüz nefer қорıcı (8) ta' yin eylediler ve anı hağt-ı şerifle ta' yin édüp kapuya gönderdiler (9) anda mağfūz olup tura andan ziyāde olmaya niçe zamān (10) efendi kapusunda turur idi bilmem dağı hālā turur mı ve bunlar (11) cümle 'ulūfeleriyle idi şimdiki gibi ziyāde degül idi (12) ve hem terağқи vērılmaz idi ve kānūn dağı degül idi ve ol zamānda (13) қорıcı olan ihtiyār ve 'amel-mānde olanlara vērürler idi (14) ve yaya başına ve bölük başına ve oda başıya vērmezler idi (15) anlara mansıb vērürler idi ve çavuş ve bunun emşāli olan (16) ağvāl beyān olunmağa hācet degüldür şimdi yigirmi bēş (17) ve otuzlu olmağa қарib olmışdur gerek tāze olsun

73b

(1) ve gerek olmasun vērürler ve қорıcının yay ve yağa hārcı (2) vērilür zirā anlar odaları beklerler ve hizmetleri vardur (3) gelmeyene te'dib olunur ammā şimdi her odada қорıcı vardur (4) қорıcı başıları yoğdur kim zabt ēde her kişi kendü odasını (5) bekler ol ecilden cümle қорıcı odasına gelmez ve bundan böyle (6) pādīşahuñ emr-i şerifine müfevvağdur ne denli қорıcı eylemek (7) gerekdür ve 'ulūfelerin ne denli қарār ētmek gerekdür düstūr-ı (8) a'zam ve 'ulemā vü fužalā ile ve ocağ ihtiyārlarıyla meşveret (9) édüp bundan böyle düşen mağalli vērilüp re'y-i şerifleri (10) üzere қарār ētdirüp ve bundan böyle 'ulūfelerin vērüp

⁶³ بوقلالر şeklinde yazılmıştır.

(11) maḥalline göre vèreler ve bunların koyunları kâdimden çorvacı⁶⁴ (12) başıya vèrürler ol tevzi' eder idi şimdi her bir odada (13) başka başka korıcı olmağla etlerin alurlar ve çorvacıların (14) evine vèrürler ziyâde koyun telef olur ve hem şimdi korıcıların (15) ekşeri tâze yigitlerdür ve oda başılıktan çıkmış güçlü kuvvetli (16) sefere kudreti olanlara verilmişdür bu aşl olana manşib (17) yollarınca sekbân ve zağarcı ve bölük başı eylemek gerekdür

74a

(1) muḥaşşalü'l-kelâm koruculuk pîrlerin ve 'amel-mândelerin yoludur (2) ol daḥı pâdişâhın ta'yininden ziyâde olmamak gerekdür yâhūd (3) yaya başıların ihtiyârlarına on beşer aqça vèrilmek gerekdür ziyâde (4) vèrmemek gerekdür kânûndan ḥâric vaz' olunmamağ gerekdür zirâ (5) kânûna muḥâlif çok aḥvâller olup deftere kayd olmuşdur mâ-mazâ (6) bu geçenün yoklanması mümkün degüldür fesâda bâ' iş olur (7) velâkin bundan böyle ḥazîneye defter her üç ayda bir kaydları ile (8) ve seferlinün üzerinde sürḥ ile yazdurup kâdimü'l-eyyâmdan (9) alın geldüğü üzere içerü alup silahdârlar ile sa'âdetlü pâdişâh (10) ḥazretleri defter-i 'atîk ile cedîd taḥbîk edüp ḥazîne de kalacağını (11) ve ḥazîneden vèrileceğin ma'lûmları ola imdi şimdi (12) ekşer manşûbda olan tâze yigitler ḥazretler zirâ der- (13) âmedlerine zarardur ol cihetden izhârına kâ'il degüllerdür (14) ol vechle taḥbîk olup ve görilmek gerekdür cihân bu ceriyle (15) düzilür ve korucılığı zikr olunan vech üzere ehline (16) vèrmek gerekdür şimdi yeniçeri vardur kim aqça kuvvetiyle yigirmi (17) beş aqça vèrmegi yedi aqça ile korucu olmuşdur bir aqçayı

74b

(1) onar altuna alup 'ulûfesin ziyâde eylemişdür ve yaya başılıktan (2) çıkmış âdem vardur kim aqçası olmamağla on aqça ile güçle (3) korucu olmuşdur ve âdem vardur kim za'im-zâde oğlu ḥilâf-ı (4) kânûn yeniçeri baş şâkirdi olmağla babasına ze'âmetin (5) fûrûht etdirüp yeniçeri neydüğün bilmedüğünden mâ'adâ (6) ḥâlâ yigirmi beş aqça ile korucu eylemişlerdür ol aşl âdem ḥâlâ (7) ocağın bir manşibın taşarruf eder ve yolu ile gelüp müstaḳim (8) olan bi-çâreler zâr ser-gerdân gezer ihtiyârlar sefer eşer (9) tâze yigitler korucu olup ticâret eder zâbitlerimizün (10) nazarı aqçası olanadur beytü'l-mâl almasına kim sa'y eder (11) Elḥamdülillah sa'âdetlü pâdişâh-ı 'âlem-penâh ḥazretleri şimdi (12) düstür-ı 'a'zam ḥizmetin Derviş Paşa kullarına iḥsân (13) buyurmağın anlar daḥı ḥizmet-i pâdişâhide dâmen-der-meyân (14) edüp cihân tâze vü ter olmuşdur vâki' olan ehl-i menâşib

⁶⁴ چورجی şeklinde eksik yazılmıştır.

(15) ve erbāb-ı dīvān her biri k̄ānūn-ı q̄ādimden taşra evzā' a (16) cür'et edemeyüp k̄ānūn-ı q̄ādim üzere hareket étmege (17) yüz tutmuşlardur imdi q̄orıcılığın aḥvāli tafşilen

75a

(1) beyān olındı bundan böyle düşen maḥlūlū pādīşāh-ı cihān re'y (2) gördiği qarār üzerine étdürüp andan ziyāde olan maḥlūlū (3) vèrmemek gerekdür ve 'ulūfede daḥı i'tidāl üzere yaya başıların (4) ve bölük başılar p̄irlerine ve zağarcı ve sekbān ve şolakların (5) p̄irlerine ḥāline göre 'ulūfe ta'yin édüp andan ziyāde vèrmemek (6) gerekdür ve ağa q̄apusunda olan ser-ā-ser kuşaklı gediklilerin (7) evveli Fātiḥ-i Q̄ostantiniye Sultān Muḥammed ḥan zamānında vāqī' olmışdur (8) ol zamānda yeñiçeriler alaca Q̄aramānda düzilmiş kuşak vardır (9) anı giyerler imiş ḥālā daḥı vardır şimdi anı öte yaqālılardan (10) iḥtiyār giyerler ol zamānda anı yeñiçeriler giyer ve içine daḥı bir kuşak (11) giyerler idi tā kim q̄apu k̄ulı olan andan ma'lūm ola ağaya ḥizmet (12) edenün kuşığı ser-ā-ser olsun şarmalı olsun dèyü fark için (13) eylediler ol zamānda ancak gedik sekbānlarda idi sonra ziyāde (14) olan mūmcılar ile mehterlik gedigid(ür) mehter ile mūmcı ol zamānda (15) yoğ idi ve kethüdā begün yolu ağalık ve sekbān başılık olmağla (16) anın daḥı oda başısı ve serrācı ve çukadārı ser-ā-ser (17) kuşak giyerler idi sonra ağalar içerüden çıkmağa başladuqda

75b

(1) ağa gediklileriyle bunlar bir olmasun dèyü ser-ā-serlerin ref' édüp (2) vālā pāyeleri ma'nide bir pāyedür ve bunların serrāc ve oda (3) başısı ol cihetden yünlüksüz keçe giyerler ve içerüden (4) ağa çıkup onların gedikleri şān bulduqda baş gediklerinin (5) biri baş mehterdür ağanın maḥşūş ḥizmet-kārıdur ḥaşeki (6) gibidür daḥı altı yanında orta mehter ağanın dīvān-ḥāne- (7) si ferrāşdur daḥı altı yanında küçük mehterlikdür ağa q̄apusunda (8) ta'limḥāne vardır aḡa ḥizmet eder ve anın bir adına ta'limḥāne- (9) ci dèrler bunların yolu bölük başılıqdur ve küçük ça- (10) vuşluqdur ve 'āriyeti çavuşluqdur ve bunlar her gün dīvān (11) bozılınca mücevveze giyerler ve ağa ile gitdiklerinde yünlüksüz (12) keçe giyerler ve dülbend ile daḥı gāḥi ağa önince giderler (13) ve bunlar daḥı ser-ā-ser kuşak giyerler ve bunların yeñiçeri (14) olup mücevveze giymesine sebeb Sultān Selīm bin Bayezid (15) ḥan zamānında vāqī' olmışdur ol zamāna degin mehterlik (16) gedigi yoğ idi ve içerüden ağa çıkmak Sultān Selīm (17) ḥan zamānına degin idi aradan on sene mürūr

76a

(1) édüp divân-hânedede ağanuñ kendi qulları hizmet (2) éderler idi ittifaq ol zamânda ‘ulûfe çıqup ağa qapusında (3) tevzi‘ éderler iken ağanuñ qulları mâbeyninde dört beş (4) biñ altun zâyi‘ olup taleb niçe biñ dürlü zôr ile (5) aldıkları ma‘lûm olmasun dèyü bir yèrde hufyeten bırağup (6) işde bunda imiş göre unudılmış dèyü bulınduğda ocaq (7) ağaları ve ihtiyârlar bir yère cem‘ olunup her ne töhmet kim (8) bize isnâd olına qabûl éderüz velâkin hırsızlık qabûl (9) ve pâdişâh mâlına hıyânet qabûl étmeziz bir aqça odamızda (10) ziyâde çıksa vèrürüz ve eksük çıksa aluruz dèyü (11) imdi bunda biz hâricden kimesne istemezüz ağanuñ qulın (12) biz zabt édemezüz dèyü baş gediklilerden üç neferi mehter (13) ta‘yîn eylediler ve ağanuñ qulı gibi mücevveze giymegi ‘âdet (14) eylediler tâ kim suçı olduğda merd-i timâr édüp haqqından (15) gelinür dèdiler nâmlarına mehter dèdiler ve bir gedik serrâclıqdan (16) ol ser-â-ser quşanur nihâyet ‘âriyeti çavuşlar (17) gibi yünlüksüz üsküf giyer ağa öninde yapuq götürürler

76b

(1) ve ağanuñ atına hizmet éderler anuñ altı yanında olana çuqadâr (2) dèrler ol dağı ağanuñ yağmurlıgı kisesin getirür ve anuñ altı (3) yanında olana maţaracı dèrler ağanuñ maţarasın getirür (4) ve biri câmecilikdir ve biri ağa tüfenkcileridir⁶⁵ qadimden (5) iki nefer ve bir gedik dağı ağanuñ bayraqdârlıgıdır qadimden (6) berüdü ve tuğcılık iki neferdür ve tuğ dağı ikidür ve bir (7) gedik dağı mûmcılıkdur ve bunlara mûmcı dèmege sebep nedür (8) sebebi oldur kim yèl mûmını anlar getirür ve bunlar qadimden üç (9) neferdür biri baş ve orta ve biri küçük mûmcıdır (10) ikisi İstanbulda olan balıq bazarını bekler birisi (11) Ğalaţada olan balıq bazarını bekler ağanuñ yèl mûmları (12) ol qulluqdan taşıl éder ve ol ecilden anlara mûmcı (13) dèrler ve bir gedik dağı ağa gönderciligidür qadimden (14) dört neferdür bunlaruñ yünlügi yoqdur velâkin cümlesi (15) ser-â-ser quşanurlar ve cümle bu gediklerin yekûnı on toquz- (16) dur şimdi ez‘âf ü muzâ‘af olup bunlaruñ (17) yolu bölük başlıqdur ve çavuş olmağdur bunlar ağanuñ yaqın

77a

(1) hizmet-kârlarıdır ol ecilden ziyâde olmışdur ve yenıçeri (2) yoldaşlardan hizmeti muqâbelesinde ve seferlerde dil-âverlik (3) édenlere sipâhilik vèrilmek lâzım geldükde on aqça ile (4) olur dağı ziyâde ri‘âyet olunmaq lâzım geldükde şolaqlık (5) pâyesiyle ve on beş aqça ile sipâhî olur gerçi bu şolaqlar (6) gedikdür ammâ ri‘âyeten⁶⁶ vèrilür ve sekbânlarla ve zağarcılara on (7) sekiz aqça ile vèrilür ve yaya başılar yigirmi beşer aqça ile

⁶⁵ Metinden okunamayan bu sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

⁶⁶ رعتيت şeklinde yazılan sözcük O.97 nüshasından okunmuştur.

vêrilür (8) sipâhî olduḡda mîrîden üçer yüz aḡça tîr-keş bahâ ve at (9) pahâları vardur tezkeresin aḡanuḡ muḡzırına vêrürler muḡzır- (10) başı alur şâhibine teslim éder sipâhîlik ḡadîmden (11) yeñiçeriden ola gelmişdür ve içerüden çıḡa gelmişdür sâyirden (12) olmak memnû' âtdandur şoñradan icâd olmuşdur ve aḡa ḡapusında (13) olan ehl-i ḡiref her kim var ise yeñiçeridendür ve 'acemî oḡlan- (14) lıḡından birü eger cizmeciler ve eger derziler ve eger çadircı (15) bunun emşâli ḡizmet édüp yolca ḡalife ve usta olmuşlardur (16) ve etmekçi başı ve aşçı başı ve toḡramacı başı bu minvâl (17) üzeredür bu zıkr olınan şanâyî' üñ ve berber başınuḡ

77b

(1) kâr-ḡâneleri cümle aḡa ḡapusındadır ve bunlardan mâ'adâ vâki' olan (2) şanâyî' üñ daḡı ustaları vardur lâkin kâr-ḡâneleri yoḡdur dükkânları (3) taşradadır ve seyis başı ve zıkr olınan ustaların yolu bölük başılıḡdur (4) şimdi eger gediklilere ve eger kâr-ḡâne ustalarına ḡoricılık vêrilür (5) velâkin ḡânün-ı ḡadîm degüldür bölük başılıḡ vêrilmek ḡânündür (6) ammâ şimdi aḡça ḡuvvetiyle nefer iken yigirmi dört aḡça ile ḡoricı éderler (7) veyâḡûd kâr-ḡâne ustalarından olup daḡı bir egri börkli iken (8) yigirmi dört aḡça ile ḡoricı olur ammâ aḡçası olmayana gerek gerekli (9) olsun gerek olmasun on dört ile daḡı vêrmezler ammâ ḡânün-ı (10) ḡadîm üzere olsa 'ulûfeleriyle bile vêrmezler zirâ ḡoricılık 'amel-mânde- (11) lerüñ ve mecrûḡ olanlarındur yoḡsa ḡüçli ḡuvvetli olanlara ḡoricılık (12) vêrilmek ḡânün degüldür ve kâr-ḡânede olan ustaların yolu (13) bölük başılıḡdur velâkin etmekçi başınuḡ yolu sekbânlar furunına on (14) dört aḡça ile etmekçi başı olup olunca anda geçinüp ma'zül olmamaḡdur (15) eger sekbânlar furunında mu'ammer olup ölmedin berüde etmekçi başı tebdîl (16) olmak lâzım gelürse sâyir kâr-ḡâne ustaları gibi bölük başı (17) olur ḡânün budur ve bu zıkr olınan ḡâ' idelerüñ icrâsı

78a

(1) lâzımdur

dördüncü bâb

ḡadîmden aḡalılık sekbân başınuḡdur ol (2) zamânda baş yaya başı olan yeñiçeri ketḡüdâsı ve ketḡüdâlar sekbân (3) başı olur idi ve sekbân başılar sancaḡ begi olurlar idi ḡânün (4) bu idi ve ol zamânda aḡa bölükleri yoḡ idi aḡa bölüklerinüñ (5) birine otuz dört bölük sekbânlar ḡâyim idi aḡanuḡ öñince (6) bölük başılar gibi yayan yürürler idi ve aḡa ḡapusında da'vâlara (7) anlar varurlar idi ve eskileri sekbânlara ketḡüdâ olur idi ve ketḡüdâ (8) yeri ḡizmetde ol éder idi ve ketḡüdâlıḡdan çıḡsa yaya başı olur (9) idi ve ḡâlâ daḡı yolu yaya başılıḡdur ḡânünları icrâ olunur ve ba'zına (10) yigirmi dört aḡça ile ḡoricılık vêrilür

ḳānūna muḫālifdür bid'atdur (11) ve bölük başılara himmetcik olduḳda yolları yaya başılıḳdur ve ol (12) zamānda eger serrāclıḳ eger çuḳadārlıḳ ve eger sāyir gediklü cümle (13) sekbānlardan ola gelmişdür şonra aḡa iḳerüden çıḳup (14) aḡa bölüḡi ihdās olduḳda anlardan eyleyüp sekbānlardan (15) ref' eylediler ve ol zamānda gedikler ve bölük başılar cümle sekbānlardan (16) olur idi ve yaya başılar ve şolaḳ ve zaḡarcı ve yaya sekbān (17) olur idi ve yaya başılardan tamām mertebe ḡizmeti sebḳat

78b

(1) édene ḡimāyet olunup bölük başılıḳ vèrilmek lāzım gelse sekbānlara (2) ḳaldırup ba' dehu bölük başı olur idi aḡa bölüḡine ḳaldurup (3) gedik vèrdükleri gibi ve bunların arasında bölük başılıḳ otuz- (4) dört bölükdür cümlesinüḡ onar aḳça 'ulūfesi vardur vèrilmek (5) lāzım geldükde onar aḳça ile vèrilür ve ḳadimden cümle sekbānlar (6) biḡ nefer idi şimdi ziyāde olmuşdur ve şimdi her bir bölükde (7) yüz neferli vardur ve otuzlu daḡı vardur ḡimāyete ḡöre (8) sekbān başı diledüḡin ziyāde eylemişdür ammā ḳadimden cümle- (9) si berāber idi ḡimāyet olunmaz idi ve iḳerüden aḡa çıḳmaḳ (10) lāzım geldükde sekbānlara başḳa bir kātib ta'yin édüp (11) on sekizinci sekbānları aḡa oda ta'yin eylediler kātibüḡ (12) odası ta'yindür ammā kethüdānuḡ odası ta'yin degüldür (13) olduḡı odada kethüdā olur ve kātibüḡ odası ta'yin (14) olmaḡla ḡālā dört beş biḡ neferden ziyāde olmuşdur (15) ve oda var kim çorvacısı bi-kes olmaḡla otuz kırḳ (16) neferden ziyāde olmamışdur ve iḳerüden aḡa çıḳduḡdan (17) şonra aḡa bölüḡi ihdās olunup gedikler anlardan olmaḡla

79a

(1) ḳānūn olıcaḳ ve sekbān başılıḳ başḳa aḡalıḳ olıcaḳ (2) sekbān başıya ḡizmet édenlere daḡı sekbān başı serrāclıḡı (3) ve çuḳadārlıḡı ve tuḡcı ve maḡaracı ve tūfengci ve bunun emşāli (4) gedikler ta'yin olunup andan şonra bu gediklerden sekbān bölük (5) başısı veyāḡūd sekbānlar çavuşı olurlar ḳānūn budur (6) ve sekbānlar çavuşınun ta'yin odası yokdur neferdür ancak (7) üzerinde çavuş nāmıyla zābiḡdür ve bu otuz dört bölük ma'nide (8) bir cemā'at 'add olunur adına altmış beşinci yaya başılardur ve oda- (9) ları birdür ve cümle oda başısı birdür ve oda başı olan kimesne (10) ḳanḳı bölükde olursa olur hemān iḳlerinden ḡizmet (11) édüp söz aḡlar baş ḳulluḳçı kim ise aḡa ḳapusına ol (12) varur altmış beşincinüḡ oda başısı oldur sekbānların (13) cümle ḡizmetin ol ḡörür otuz dört bölüḡin oda başısıdur (14) eger bu otuz dört bölükde bir ḳul oḡlu olup ḳapuya (15) çıḳmaḳ dilese ḡerçek ol odaların ḳul oḡlısı mıdur (16) dèyü su'al olunur eger ḡerçek yoldaşumuz oḡludur dèrlerse (17) ḳapuya çıḳarurlar ḳānūn budur ammā ḳadimü'l-eyyāmdan berü

79b

(1) yeñiçeri devşirme ve kıl oğlından ğayrı olmağ kânûn (2) degüldür ol zamânda ağa çerâğı ve ferzend-i sipâhi vesâyir hilâf-ı (3) kânûn iş olmaz idi bir âdeme şaplama dēyecek yerde (4) sekbânlar kıl oğlısı dērler idi ol zamânda yeñiçeri ocağı (5) ğāyet mazbūṭ idi hilâf-ı mu‘tād yeñiçeri étmek⁶⁷ mümkün (6) degül idi sekbânların otuz dört bölüğün oda başısı (7) bir olmağla oda başıya aqça vērmele sekbânlar kıl oğlıdur (8) dēyü ocağa dāhil olması bu su‘âl üzeredür dēyü laṭife (9) éderler idi ol zamânda otuz kırk biñ aqça vērsek (10) yeñiçeri degül ‘acemî oğlanıyla olmağ mümkün degül idi ve (11) bunların odalarda başka oda başıları vardır velâkin (12) divâna varmazlar ammâ neferleri zabṭ éderler ve baş (13) oda başı divâna ve kapuya varur anlar varmazlar ve ammâ (14) on sekizinci kâtib odası neferi çok olmağla şonradan (15) anın oda başısı başka olmışdur ol dağı divâna (16) varur ve sekbânlar kâtibinün yolu ‘acemî kâtibidür veyāhūd (17) yeñiçeri yaya başılığudur ve bu otuz dört bölüğün ‘ulûfe-

80a

(1) leri bir uğurdan çıkar şonra sekbânlar kâtibi defter şüretin (2) yazar tevzi‘ éder çorvacıları bunda olmayanın kişelerin (3) kethüdâ tutar ve kâtib mühürler sekbân başıda тұrur anların öninde (4) tevzi‘ olunur ve bunların içinde otuz üçüncü sekbânların (5) avcılardur çorvacıları avcı başıdur hünkâr için (6) şikâr éderler İstiranca tağında yatur kalkalar ve hünkâr (7) hâzretleri sefere müteveccih olsa bunlar gitmezler ol ecilden (8) bu oda yeñiçerileri arasında maqbûldur ve ekşer ekâbir oğulları (9) ve ocağ ağaları oğulları bu odada тұrurlar ‘ulûfe- (10) lerin sekbân başıdan alurlar birisinin andan haberi (11) yokdur imdi kânûn-ı kadîm oldur kim avcıdan ğayrı (12) ol odada kimesne kımayup sekbânlar sâyirlerin tevzi‘ (13) eylemek gerekdür tâ kim avcı nâmıyla hilâf-ı kânûn emr-i (14) pâdişâhidēn hâric kimesne sefer étmeyüp sâyirleri (15) dāhil mu‘atṭal olmasına sebeb olmayalar ve sekbân başının (16) ve sekbân başının kadîmdēn ‘ulûfesi seksen bēş (17) aqçadur ve bunlara sekbân başı ve neferlerine sekbânlar

80b

(1) dēmege sebeb nedür merhûm Fâtiḥ-i Kostañtiniye Sultân Muḥammed ḥan (2) hâzretleri şikâra mâ’il olmağla ol zamânda olan yeñiçeri (3) ağasın da‘vet édüp kendü ile ava çıkmāğa yarar tâzilar (4) beslemek lâzımdur yeñiçeri yoldaşlardan bir bölüğü tâzi (5) beslemege sekbânlar ta‘yin eyleñ dedüklerinde kendüleri şâhib-i (6) ‘arż ve ağa hünkâra yakın olduğıçün kendü bölüklerin (7) ta‘yin eylediler ve bunlara oda pâdişâh yanınca tâzi

⁶⁷ اتمك şeklinde yazılmıştır.

(8) yedmek lâzım geldükde şolağlar giydügi etekli yünlügi ile (9) bir elinde tâzî ve bir elinde ince ...⁶⁸ degnek ile av (10) avlayalar kı̄nün eylediler ve bulduklarını yêrde tâzîyî hünkâr (11) için alalar dèyü ellerine emr-i şerîf vèrdiler el'ân hünkâra (12) yarar tâzî bulduklarını yêrde alurlar ve tâzîlar için (13) yèmege sekbânlar furunun icâd eylediler on dört aqça ile bir (14) etmekçi başı ta' yin eylediler ve hizmetine otuz nefer oğlan (15) ta' yin eylediler tâ kim tâzîlara etmek bişireler bunların üzerine (16) kâtib ta' yin eylediler tâ kim harc olan unuñ ve odunuñ harcın (17) yazup miriden aqçasın alalar ve kul oğlu olup yetim 81a

(1) kalan ma'şūmlara fodulaya yazup yigirmi otuz gedik (2) ta' yin eylediler ol zamânda yeñiçeri evlenmez idi zıkr (3) olunan yetimler yaya başı oğullarıdır fodula defterine kayd (4) édüp üç ayda toquz şinik⁶⁹ un vèrmegi kı̄nün (5) eylediler veyâhūd ol zamânda olan narh üzere kırk (6) bēş aqça harcı vèrmegi kı̄nün eylediler lâkin bu kul (7) oğlu yalnız sekbânlarda degüldür cümle bölüklerde vardur (8) bunlar için Ayaşofya cāmi' kı̄rbında furun binâ' êtdirüp (9) etmekleri anda pişe ve bir 'anbâr ve bir kı̄ntâr ta' yin eylediler (10) gelen unı vezn édüp ve der-'anbâr édeler ve 'avn (11) ve odun bulup almak için bir mu' temed dağı ta' yin eylediler (12) ve bir mu' temed dağı etmek şaymağa ta' yin eylediler vèrilen (13) yèrlere yazmağa bir kâtib ta' yin eylediler aña küçük kâtib (14) dèrler ve hünkâr için avlar iken şikâra tâzî yetiştirmege (15) âdem lâzım olıcağ atlı sekbân ta' yin eylediler ve bunların (16) atına ve kendüne kifâyet êtsün⁷⁰ dèyü on üçlü ve on (17) bēşli aqça ile 'ulûfe ta' yin eylediler ve bunlara çorvacı

81b

(1) gibi toğrı börk giymegi kı̄nün eylediler ve bunların atına (2) hizmet êtmege sekbânlar birer nefer hizmet-kâr ta' yin eylediler (3) ve hizmet-kâra dört aqça terakkişi vâri⁷¹ ta' yin eylediler (4) şimdi anları sekbân başılar tevzi' ederler ve atlı sekbân- (5) nların yolu baş sekbân olduğda yaya başı olur ve (6) yolları üç bölük olup nevbetce divân kı̄mağdur ve (7) hünkâr sefere gitmeyince gitmezler ve Rûm êlinde vâki' olan (8) kı̄ruların cümle zabtı sekbân başınığdur ve kı̄ricılığlar (9) dağı anuñ tezkeresiyle vèrilür deftere kayd olunur hâlâ (10) defterde mevcüddur yeñiçeridür velâkin 'ulûfeleriyle kı̄ricı (11) olur ziyâde olmaz ve ol kı̄rılar şimdi cümlesi tarla (12) olmışdur merhûm Sulţân Süleymân han zamânında kendüleri (13) Yanbolı diyârına ava çıkup av ve şikâr êtmege ol (14) ol

⁶⁸ حزاران şeklinde yazılmıştır.

⁶⁹ شنيق şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰ اتسون şeklinde yazılmıştır.

⁷¹ Eksik yazıldığı düşünölen bu sözcük süvâri olmalıdır.

qorılardan kimesne bir şey kesmege cānı yoğıdı (15) ol zamāndan berü seferler çok olmağla pādīşāhlar (16) ava muqayyed olmamağla qorıları cümle kesüp yerlerini tarla (17) etmişlerdür imdi ol qorıların ħudūdı yoqlanup

82a

(1) muhkem tenbih⁷² olunmak gerekdür ve ol qorılara qorıcı olanlara (2) muhkem tenbih⁷³ olunmak gerekdür ve üç yılda bir ol qorılara (3) bir bölük başı göndermek lāzımdur ve bir aqçasın (4) olmayup muhkem tenbih⁷⁴ ü te'kid olunmak gerekdür re'āyādan aqça (5) almayup ve şecer kesdirmeyüp ve zirā'at etdirmeye tā kim (6) evvelki gibi qorılar ihyā ola ve bunların böyle qorıcılıqdan (7) tēz tēz çıkmāsındandır bir iki gün manşib başa bākī degül (8) dēyü gözetmeyüp bir kaç bin aqça başa andan yēgdür dēyü (9) gözden şavarlar hemān Allahü Te'ālā inşāf vère imdi (10) sekbān başılık ocağda baş ağalığıdur cümleñün (11) taşaddur eder ve divāna mücevveze ile varur dēyü anda ağa öñine (12) gelen sefere kadimden sekbān başınun ta'yinidür yeñiçeri (13) ağası şonradan icād olunmaqla anun başka ta'yin yoğdur (14) ve ağa ile divāna varduğda bölük başıları ağanın (15) öñince ağanın bölük başıları öñince bile yayan giderler (16) ve selāmlıqda yeñiçeri kätibinun dağı üzerinde turur (17) andan şonra eve döndükde bölük başıları öñince ve kethüdaları ile

82b

(1) kätibler divāna varmazlar velākin ağa qapısında nerd-bān dibinde (2) tururlar ba' dehu ava anlarıyla gider (ile gider) sekbān başınun (3) öñince gitmezler ve sekbān başı qola bindigi zamān bölük (4) başıları öñince yayan yürürler qānūn budur ve sekbān (5) 'ulufelerinden⁷⁵ mā'adā Ĥayrabolı qazāsında yigirmi bin aqça (6) arpalık timārları vardur şonra ağa içerüden çıkdıqda (7) anlara Tuna yalısından ġayrı arpalık ta'yin eylediler (8) ve seferde kethüdā begün ile bir yerde olur ve yeñiçeri ağası (9) olmasa anda olan vėrgileri sekbān başı vėrür ve cümle (10) yamaq yoldaşları ol zabt eder kethüdā beg ancak kendü neferine (11) ħükmi geqer zirā sekbān başı şāhib-i tuğdur İstanbulda (12) miri mehter sekbān başıdır andan ġayrı yeñiçeri serdārlarına (13) vėrilmez meger kim cenk mağallinde yeñiçeri yoldaşların 'alemi dibinde (14) serdār cānibinden vėrile ol mehterler ise serdāra ta'yin (15) olunup anlar dağı yoldaşların 'alemi dibine ta'yin eylemişlerdür (16) anlar ise āsitāneden kendülerine mağşūs ta'yin (17) degüldür imdi sekbān başından müteferriqa olmağı şonradan

⁷² تنبيه şeklinde yazılmıştır.

⁷³ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

⁷⁴ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵ علولرندن şeklinde yazılmıştır.

83a

(1) k̄anūn eylemişlerdür müteferrika olduklarında şāhib-i tuğ olmağın (2) cümleye taşaddur eder k̄anūn budur ve ammā p̄ir ü 'amel-mānde olanlara (3) oturaqlık v̄erilmek q̄adimden müşkil idi v̄erildükde (4) nişfi ki kırk aqçadur anuñla v̄erürler idi ol dağı biñde (5) birine v̄erilmez idi şimdi yüz elli aqça ile oturaq (6) olurlar ve diledüklerine teraqqi v̄erilür ziyāde eylemekde- (7) dirler gerek k̄anūn olmuş gerek k̄anūna muḥālif olmuş (8) tāze yigitler ve mälları çok yüz kırk yüz elli aqça 'ulūfe (9) edinüp müteḳā' id olup zevk edüp oturlar ve yaya (10) beglikleri q̄adimden yayaları istiḥdām ederler iken (11) on iki biñ sefer olmaduqda tersḥāne-i 'āmiye hizmet (12) ve seferde serāḥūrlığı anlar ederler idi ol zamānda (13) yaya begliklerinüñ i' tibārı yoğ idi sonra yayalar (14) ref' olup çiftlik ve timār bağlanduqda mu' teber olmağla (15) ve ḥünkār sefere gitdükde bunlar gitmemekle bu manşib maḳbūl (16) olup istanbul ağaları yaya begi ve sekbān başılar (17) sancaq begi olur iken sancaqları t̄ez t̄ez ma' zūl

83b

(1) olup i' tibārdan qalicaq yaya beglerini iki nişf edüp (2) yarusın anlara ve yarusın sekbān başılara ta' yin edüp (3) bir andan bir andan olur yetmiş biñ aqça müteferriqalık (4) olmuşdur on iki bölük her biri bir vezirlikden (5) qalmaz sefer yok hizmet yok ol dağı birer oturaqlık (6) olmuşdur her biri üç yazusın tutar anlaruñ dağı aḥvāli (7) aşağada zikr olunur imdi sekbān başılaruñ yaya begi (8) begi olmaları k̄anūn degüldür k̄anūnları sancaq begi olmaq (9) kuvvet q̄udretleri kemāinde olup varduqları yerde levend (10) yazmağa q̄adirler idi zikr olınan k̄anūnlaruñ icrāsı (11) ḡāyet lāzımdur şöyle ma' lūm olına

b̄eşinci bāb

(12) sekbān başı ref' olup ağalıqdan ve içerüden (13) ağa çıqmaq kimün zamānında olmuşdur ve bā' iş nedür anı (14) beyān eder q̄adimden ağalıq sekbān başılaruñdur sonra (15) merḥūm ve maḡfūr Sultān Bāyezid ḥan 'aleyhi'r-raḥmeti ve'r-rıdvān (16) ḥazretleri zamānında sekbān başı olan Bāyezid Ağa (17) nām kimesne yeñiçeri yoldaşlara iḡvā' edüp divānda bir vaz' -ı

84a

(1) nā-şayeste zūhūra gelmekle su'āl olınduqda q̄abāhat ağadan (2) olduğı ma' lūm olup divānda boynın urup içerüde (3) kendü terbiyetleriyle perveriş olan silaḥdārlarına ağalıq (4) v̄erüp iḥrāc eylediler ve ağa katlı olınduqda anuñ İstanbul (5) q̄urbında nā-tamām bir mescidi bulunmağın pādışāh-ı 'ālem-penāha (6) 'arz olup rūḥiçün itmām etdirüp imām ve mü'ezzın (7) ve lāzım olan 'ulūfesin Şehremininden ta' yin etdirüp (8) ḥālā dağı ol

vechle icrâ olunup namâz kılinur ve ağa (9) içerüden çıkduklarında pâdişâh-ı ‘âlem hazretlerine da‘vet (10) édüp lâyıķ olan naşihatın eyleyüp ağa eyledüklerinde (11) öñlerinde divân komağa bölük başılar lâzım geldükde kendü- (12) lerine maşşûş bölükler olmak için ocaķ ağaları ile (13) meşveret édüp sekbânlaruñ otuz dört bölügi olduğı (14) gibi altmış bir bölük ihdâş eyleyüp ellişer nefer ta‘yîn (15) édüp üzerlerine birer ihtiyâr yoldaş bölük başı vèrür (16) yoldaş oda başı vèrür yoldaş vekil-i hıarc édüp (17) ve bu bölükleri ağa için ihdâş eyledüklerinden nâmlarına

84b

(1) ağa bölügi dèdiler ve bölük başılara onar aķça ‘ulûfe ta‘yîn (2) eylediler ve bunlar için eski odalar kırbında yigirmi (3) bir bölük ta‘yîn édüp yerleri tıar olmağla çâr-tâķlar (4) binâ’ édüp ve ol odaları yapduķdan sonra altmış (5) bir bölükden birer neferi at kıovarlar gibi kıoyı vèrüp (6) ol neferlerden gerüdeki yoldaş kıaçıncı ise (7) ol odanuñ adı ol olmuşdur ve kıadimden odalar (8) binâ’ olunduķda dağı bu minvâl üzere olmuşdur ol (9) ecilden odalar sıravardı vâķi‘ olmuşdur birinci (10) ağa bölügiyle yigirmi birinci bir yerde vâķi‘ olmuşdur (11) ol cihetden müteferriķa olmuşdur ve bu odalar ağalara (12) maşşûş kıılınmuşdur ve ağanuñ kıızmetine bunlar ta‘yîn (13) olunur ve bunlardan kıulluķ édenlere çukadârlıķ ve sâyir (14) kıızmet ve ser-â-ser kıuşaķlı gediklik vèrilmegi kıânûn (15) eylediler ve sekbânlardan kıızmeti ref‘ eylediler ve bunlarda (16) nefer az olmağla aralarında yigirmi aķça muķarrer ta‘yîn édüp (17) üç ayda bir kethüdâ buçuğı gibi ortalıķda tıurur idi

85a

(1) şimdiki gibi her bir odanuñ bir aķçası yoğıdı kim her üç ayda bir (2) tevzi‘ olaydı ve yigirmiden ğayrı olan ağa bölükleri kıırķ (3) birinciden altmış birinciye varınca eski odalardadır ve birinciden (4) kıırķ birinciye varınca yeni odalarda ancak elli dördüncü kim ta‘lîm- (5) hânecilerdür sonra ol yeni odalara kıalkmışdur inşâ‘a’llâhu Te‘âlâ (6) maħallinde tafşilen beyân olunur ve kıadimden yeniçeri kethüdâlarınıñ (7) ta‘yîn odaları yoğıdı baş yaya başı olduğı odada (8) kethüdâ olur idi sonra ağa bölügi ihdâş olduķda birinci (9) bölügi kethüdâ odası ta‘yîn édüp kendülerine maşşûş eylediler (10) ve her kim kethüdâ olursa ol odaya olur ve ‘âdet-i kıadim üzere (11) altmış aķça ile olur divâna çorvacı üsküfiyle varur (12) nihâyet tırna teli yerine balıķçın tıakınur kethüdâlar ağanuñ (13) kıızmet-kârlarıdır ağa kıapusına selâma tıurmaz ağa ile bile (14) iner ve divânda dağı ayag üzere tıurup kıızmet éder ve kıapuda (15) nerd-bân başında tıurur kıızmeti olanı görür ağaya bulıřmaķ (16) isteyenı bulışdurur kıânûn budur evine geldükde baş (17) çavuş ve sâyir çavuşlar kim var ise öñine dıüşüp

85b

(1) evine getirürler ve evinde dağı da'vā görür cümle ocağı zābi'idür (2) gerçi sekbān başı kethüdānuñ üzerine taşaddur eder velākin (3) cümle eger çorvacılar ve eger oda başılar kethüdā begden havf (4) 'azl naşbı anuñ re'yi ile olur ol ecilden kethüdā begün- (5) dūr imdi ziyādedür cümle kulluk kethüdāsıdur sekbān başılığ- (6) dan gelüri çokdur ve taşrada ve İstanbul içinde olan (7) cümle kullukları kethüdā vērür anuñ arpalığıdur ve bu kullukların (8) vërgülerin kabz etmege kethüdā serrācı kim ise (9) qadimden ol ta'yin olınmışdur ve bunları yazup defter (10) etmege bir kätib dağı ta'yin olınmışdur ammā kätib gedük (11) degüldür kethüdā beg odasından gayrı odadan olur velākin (12) kethüdā beg odasından olmağ evlā'dur zirā vërilecek kulluk (13) kanqısıdur bilür ve ref olmış kulluklar vërmez zirā bilmez idüm (14) demege qadir olmaz ol ecilden aḡardan nā-ehl kätib (15) olmağdan ise kethüdā beg odasından olmağ lāzım ve evlā'dur (16) serrāclıq ise gedükdür ve kethüdā odasından gayrı odadan (17) olmaz ve kethüdā odasında dağı dört gedük vardur qadimü'l-

86a

(1) eyyāmdan berü anlar aḡa gediklülere gibi ser-ā-ser kuşaq (2) kuşanurlar idi sonra aḡaların gediklileri fark olınmağ (3) için ser-ā-ser kuşakların çıkarup yünlüksiz keçe (4) giyirüp ol dört gedikün biri oda başı yünlüksiz keçe (5) giyer ve biri vekil-i harc biri serrāc başı ve biri çuqadār (6) bunlar yünlüksiz keçe giyerler ve bu dört nefer gedikleridür ammā (7) baş müteferriqa ve küçük müteferriqa anlar cümle yünlük giyer ancak (8) oda başı vekil-i harc ve serrāc ve çuqadār anlar giyemezler qānūn (9) budur ve baş müteferriqanın yolu ya vekil-i harclıq ya çuqadār- (10) lıqdur andan sonra artuğ oda başı olmaz qānūn budur (11) ve oda başının ve serrācuñ yolu bölük başılığdur ve zağarcı (12) ve sekbān dağı olur şimdi hemān ekser qorıcı olurlar (13) bu aşl güçlü kuvvetli ādemler qorıcı olduqdan sonra zebūn (14) olanlardan seferde ne erlik gelür imdi gerekdür ki (15) eger kethüdā beg oda başısı olsun gerek sayir oda (16) başılardan olsun qorıcı etmemek gerekdür ve serrāc olanları (17) dağı qorıcı etmemek gerekdür yolları üzere sefere lāzım olıcağ

86b

(1) gediklerden vërmek gerekdür ve serrācuñ hizmeti kethüdā begün (2) kullarının vërgüsün almağdur ve kullıq isteyen (3) yoldaşı kethüdā bege bulışdurmağdur ve kulluk isteyen (4) ādem niçedür kulluk tutmağa istihqākı varmıdur ve oda (5) hizmetin eylemişmidür aḡa göre çıkarmağdur ve oda başı- (6) sın da'vet edüp tefahhuş eyledükden sonra kulluk vërdirmek (7) gerekdür ve kethüdā beg sefere gitdükdüde mühürini ol zabt eder

(8) kethüdâ begün vekilidür ve mektûbların ol mühürler cümle kullukları (9) ol vèrür kânün budur kethüdâ beg bunda iken kulluğa (10) kimesne karışmadığı gibi olmaduğı zamânda serrâc başıya (11) kimesne karışmaz ammâ şimdi ba'zı kimesneler karışurlar (12) nehy olunmak gerekdür ve kulluğun seksen bês aqça vèrgüsü (13) vardur yètmis aqçası kethüdâ beg alur on aqçasını serrâc (14) başınun bêsı kulluk kâtibinündür bu zıkr olunan vèrgü (15) üç aylıkdur istanbulun içèrusinde olan üç aya (16) vèrilür taşrada olan kulluklar toqruz aya vèrilür üç (17) gurus ile on bês aqçaya alınur ve otuzı serrâc alur

87a

(1) on bês aqça kâtib alur kalanın kethüdâ beg alur kulluk rüşvetile (2) vèrilmemek gerekdür hemân vèrgüleri ile zıkr olunan vech (3) üzere vèrilmek gerekdür şimdi kullukların eyüsin (4) rüşvetile bey' ederler hemân ancak kullukçılara bey' eylemezler (5) imdi bu bid'at-ı 'azîmedür serrâc olan müstaķim âdem gerekdür (6) ve kethüdâ beg hüd cümle kuluğ zâbiṭidür anlar hüd müstaķim (7) olmaları külli lâzımdur imdi kânün-ı kadimden taşra (8) olmamak gerekdür kullukçılar çok eylememek gerekdür şimdi kethüdâ (9) begün öninde olan kullukçılar bir kal'aya yürüyüş eyleseler (10) alurlar ve taze delükânular kulluğa varduğda neler eyerler (11) ve kullukçı olan ihtiyârca ve hizmet görmiş (görmüş) (12) âdem gerekdür ve hem şimdiki gibi ziyâde olmamak gerekdür tâ kim alup (13) âhara şatmayalar imdi kulluğı şatmamak gerekdür zirâ kulluğun (14) rüşvetile vèrilmesi külli⁷⁶ zarardur anlar aqça ile kulluk (15) alıcağ kendü vèrdiği aqçadan ziyâde fâ'yide eylemek (16) ister fuķarânun cebren ba'zı esbâb u eşķâlin⁷⁷ alup (17) ve gèc kalan âdemi sarhoşdur dèyü tütup şoyup bu maķüle

87b

(1) işlere bā' iş olur imdi kulluk rüşvetile taze yigitlere (2) vèrilmek bābında zarar⁷⁸-ı külli olduğı muhaqkağdur huşušen (3) zıkr olunan ahvâlleri êdüklerinde mā' adâ inkâr ile (4) oturup fişķ ü fücûrlar ederler ve odalarında şu başı ve (5) 'ases başı ve kendü ağaları bile başamazlar dèyü âşikâre (6) şürb-i hamr eyledüklerinden mā' adâ belki ba'zı 'avretleri esbâbı (7) için katl êdüp deryâya atarlar imdi nehy olunmak (8) gerekdür cümle bunlar taze olan âdemlere rüşvetile kulluk (9) vèrmedin qopar imdi kulluk ne aqça ile ve dilekçi ile (10) vèrilmemek gerekdür tâ kim fuķarâ hıfz olına yoğsa şimdi (11) fuķarâyı rencide eyledüklerinden mā' adâ kimesne taqayyüd êdüp (12) baqmazlar imdi kulluk kethüdâ bege hizmet eden ihtiyâr (13) yoldaşlarındur ol dağı oda başı izniyle kulluğa başlamak (14)

⁷⁶ كى şeklinde yazılmıştır.

⁷⁷ Metinde اسقالن şeklinde geçen bu sözcük sözlük yazımına uygun olarak okunmuştur.

⁷⁸ Eksik yazılan sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

gerekdür imdi zıkr olınan kulluklar vech-i meşrûh üzere (15) ehline vèrilmek gerekdür ve yaya başıların yolı divānda (16) sağda ve bölük başıların solda turlar ve sekbānlar (17) bölüğü yaya başılar ile turlar İstanbul içinde olan

88a

(1) kulluklar üç ayda taşrada olan tokuz ayda tecdid (2) olur evvel baş kullukçı olana vèrürler muqaddem yaya başılardan (3) alur andan ağa bölüğü alur bir andan bir bundan alur kânün (4) budur kulluk tamām olduğda bāki kalanı gelecek nevbette (5) alur İstanbul içinde olan kapu kulluklarının içinde (6) biri kethüdā begün ve biri baş çavuş odasının birer (7) yoldaş vèrürler ve sekbān başının ve yeñiçeri kâtibinün (8) kullukları vardır ve zağarcı başının ve şaşsoncı ve tırna- (9) cı başının ve sayir ocağ ağalarının ta'yin (10) kullukları yokdur ve sekbān başının kulluğı ikidür biri (11) şarmaşık kulluğı ve biri Kara gümrük (gümrük) kulluğıdır ve yeñiçeri (12) kâtibinün kulluğı Maşdariyye ve İzmir kañtāridur bunlar (13) vèrgü ile vèrilür ammā sekbān başının ve yeñiçeri kâtibinün (14) ādemleri zabt edüp bey'e etmemek gerekdür ve kethüdā begün (15) kulluğı bey'e olunmayınca anlara dağı bey'e eylemeğ dèyü tenbih⁷⁹ olunmak (16) gerekdür kimseye bey'e etmeyeler eger bey'e eyledüğü ma'lûm olursa (17) anı zecren āhar kullukçıya vèrüp anı kaldırmak gerekdür

88b

(1) zirā kulluk bey'e olunmak kânūna muhālifdür ve zararı çokdur ve (2) kulluk vèrilmek lâzım geldükde taze oğlanlara vèrmemek gerekdür (3) baba yigitlere vèrmek gerekdür tā kim vardıkları yerde anlar dağı (4) kulluk ne ise edā eyleye zirā kulluk beklemek zulmi def'e eylemekdür (5) yoğsa zulm eylemek degüldür ve zulm eyledükleri ma'lûm olıcağ gerekdür kim (6) ref' olına ve taşrada olan kulluklar tokuzar aya vèrilür (7) tokuz aydan muqaddem alınmamak gerekdür ve ref' olunup kethüdā begden (8) ref' ine mektüb alınan ve emr-i şerif alınan kullukları vèrmemek (9) (vèrmemek) gerekdür ve isterlerse dağı vèrmemek gerekdür ve istenilmeyen (10) yerlere yasağcı vèrmemek gerekdür kânün budur ve bēşinci (11) ağa bölüğü dağı baş çavuşa ta'yin olunmuşdur ve ammā (12) baş çavuşların kadimden odası yokdur zirā ol (13) zamānda cümle kuluğ çavuşı idi sonra ağa içerüden (14) çıkduğda anları ref' edüp ağa bölüğinden mahşûş çavuş (15) edüp bēşinci ağa bölüğün çavuş odası ta'yin eylediler ve pāyesin (16) bölük başı pāyesinde edüp onar aqça 'ulufe ile çavuş (17) ta'yin eylediler ve cümle yeñiçerilere ve yaya başılara kethüdā begden

89a

⁷⁹ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

(1) begden sonra bir zâbitleri budur nerd-bân başında oturur (2) ve oda başları çağırır da'vâları olanı kethüdâ bege bildürür (3) dağı ağaya çıkarur ve kethüdâ beg bunda olmayacak kendü (4) buluşdurur ol zamânda orta çavuş oda başları (5) nerd-bân başında çağırır orta çavuş yeñiçeridür hisâbda (6) degüldür bunlar maqâmında degüldür ve divâna varduğda yaya (7) başlar üsküfi giyer velâkin süpürge şorguç giyemez ancak (8) kuğa giyer turna teli ile kânûn budur ve oda kethüdâları (9) bu üslûba giyerler velâkin anlar üsküfi yokdur ve divânda (10) bu dağı kethüdâ gibi hizmet eder hizmet-kârdur ağa çapusunda (11) du'âyı dağı bu eder ve yolda âvâz ile selâmı orta (12) çavuş alur kânûn budur kethüdâ olmayacak anuñ meşâlihin (13) bu görür ocağda bu dağı bir eyü mansıbdur sonra yeñiçeri (14) ziyâde olup çavuşluk i'tibâr bulduğda merhûm ve mağfûr- (15) lehu sultân Selim han zamânında 'Acem diyârı fetih olunup Kal'a-ı (16) Tebrizi aldudâ baş çavuş 'ulûfesini yaya başlar pâyesinde (17) yigirmi aqça ile 'ulûfe ta'yin eylediler ve baş çavuş olduğı günden 89b

(1) yaya başlar arasından dâhil olur ol günden eski- (2) ligi 'add olunur bu kânûn-ı kadim degüldür sonra ihdâş (3) olunur ve çavuşun bir yeñiçeri kâtibi olur oda başları (4) da'vet eder ve ba'zı ahvâli ocağda anlara ol bildürür (5) ve çehâr-şenbih günü orta çavuş ve küçük ile mûm üleşdürmege (6) ol varur andan sonra kethüdâ bege varup bildürür ve meydânda yeñiçeri (7) tüfeng atmağa varmalu olsa selimî şarık ile varur ve orta (8) Câmî' de tenbih olunmak lâzım gelürse ol varur ocağun (9) bir zâbiti dağı budur imdi çavuşluk kadîmdür ve ocağda (10) olan ağaların biri dağı kethüdâ yeridür kethüdâ yeri olmak Sultân (11) Bâyezid han zamânında icâd olmışdur ol zamânda kethüdâ (12) donanma-yı hümâyûnda yeñiçeri yoldaşların üzerine serdâr eyledüğü (13) vaktde ağa çapusunda şekvâcılar ve ba'zı ehl-i meşâliñ vaktli vakt- (14) siz ağaya buluşdırmağa kethüdâ beg yerine bir kimesne lâzım olıcak (15) baş bölük başı kethüdâ yeri naşb eylediler kendü 'ulûfesiyle (16) kethüdâ yeri olup sonra baş çavuşun 'ulûfesin yigirmi (17) eyledükde kethüdâ yerinün yigirmi eylediler hünkârın bundan haberi

90a

(1) yokdur kendüleri mâbeynlerinde eylemişlerdür hâlâ 'ulûfeleri (2) yigirmişer aqçadur imdi kethüdâ yerine ağa çapusunda olan (3) hizmeti gördiğün adına kethüdâ yeri dediler ve bu kethüdâ (4) yeriligi baş bölük başılığdan olur ve divâna varduğda (5) ağayı ata bindürür dağı sağına kendüsi ve şolına baş (6) bölük başı yanaşır biraz gider andan sonra kethüdâ yeri gèrü (7) kalur atına biner andan sonra sağına baş bölük başı (8) şolına altı yanındağı yanaşır kethüdâ yeri ata binüp (9) ardınca gider ve sarây çapısına gelecek yere

karib yêrde (10) gèrû iner andada bu vechle yanına yanaşır dağı nerd-bân (11) başında indirür kânûn budur ve kethüdâ yerinüñ hizmeti (12) bütün gün aḥşam olunca ağa kapusunda tûrup geleni (13) aġaya buluşdırmağdur ve lâzım olan hizmeti görmekdür (14) ve da' vâları olana birer yoldaş koşup getürmekdür ve kâr- (15) hânelerde olanları ve ağa kapusunda olan kullıkçıları ve (16) ser-â-ser kuşaklı gediklileri zabt eylemekdür ve şuçı (17) olan gediklileri baş çavuş ile ref eylemekdür eger kethüdâ

90b

(1) beg kendü bunda olursa ol cümleden muḳaddemdür ol zabt éder (2) ve aġanun ziftcilerinden yılda bêşer yüz aḳçayı ol cem' éder (3) defteri anda tûrur ölen ziftcilerün gediklerin ol vèrür (4) ve aġanun kilerin ve sâyir 'â'idesin ol görür ve nerd- (5) bân hizmeti anuñdur eger aġaya çıkmağdur ve eger aḥvâli aġaya (6) i' lâm étmekde anuñ re'yi ile olur ve kethüdâ yeri icâd (7) olunduğda yanına bir kâtib lâzım olup yeñiçeri yoldaşlardan (8) bir kâtib naşb eyleyüp aña ziftcilerün defterin ve sâyir (9) etrâf u eknâfa ağa tarafından taḥrîr olacağ mektûbları (10) yazmağda kânûn eylediler ve ḥâlâ dağı vech-i meşrûḥ üzere- (11) dür aña kethüdâ yeri kâtibi dèrler ağa yeñiçerü serdârlarına (12) ve beytû'l-mâl kabzına ve şekvâ ve sâyirlerine mektûb (13) yazmağ lâzım geldükde ol yazar ve ağa mühürler kânûn budur (14) ve mektûb yazılup mühürlense kulluğ ve serdârlığ mektûbından (15) ġayrıdan aḳça almamağ gerekdür ve şekvâ mektûbından hiç almamağ (16) gerekdür kânûn degüldür şimdi cümlesinden alınur ve birer (17) altundan aşağda alınmaz bu dağı nehy olunacağ bid' atdur

91a

(1) ve bu kâtiblerin yolu sekbânlar kâtibi olmağdur ve 'ulûfesi (2) yeñiçeri 'ulûfesidür ve kethüdâ yeri ile bir yêrde olurlar (3) ve anuñ re'yi ile mektûblar yazılır andan iznsiz yazılmaz ve sefere (4) varduğda yüñlüksüz keçe giyer ve kethüdâ yeri giydüğü yine (5) çorvacı kuşasıdır ve ardında olan şorgücü balıçından- (6) dur ve yolu hünkâr ḥaşekisi veyâḥud deveci olmağdur (7) veyâḥud ağa muḥzırlığıdır veyâ yaya başılığdur şimdi bir (8) uğurdan ḥaşeki olmağ kânûn degüldür veyâ yaya başı (9) olunduğda cümleñün altı yanında tûrur şimdi ise (10) kethüdâ yeri olduğı gündən yaya başı olmuş olur (11) eskiligi dağı ol gündən 'add olunur bu dağı nehy olmağ (12) gerekdür kânûn degüldür ocağda olan manşıblaruñ (13) biri muḥzırlığdur kethüdâ yeriliginden olur bunun dağı (14) 'ulûfesi kadimden on aḳçadır şimdi ol dağı baş (15) çavuş ve kethüdâ yeri gibi yigirmi aḳçalı olmuşdur bunun (16) dağı kethüdâ yeri gibi odası ta'yin degüldür olduğı (17) (olduğı) odada olur bu dağı Sulṫân Bâyezîd ḥan

91b

(1) (han) zamânında olmuşdur bunun hizmeti dâ'imâ vezir-i (2) a'zam kapusunda durmaqdur ve yeñiçerilerden da'vâsı (3) olanı paşaya bulıŝdurmaqdur ve paşa kapusunda (4) olan aĥvâli ikindüden şonra aĝaya gelüp (5) bildirmekdür ve aĝanın aĥvâlini paşaya bildirmekdür (6) ve paşa ile ħola binmekdür ve ħolda yeñiçeriden birisi (7) edebsizlik eylese anı su'âl edüp odasına (8) göndermekdür ve yeñiçerilerden sipâhî bölüğine çıkanların (9) tır-keş bahâların ve atları bahâların alı vèrmekdür ve etrâf (10) eknâf giden emr-i şeriflerin ihrâc eylemekdür ol ecilden (11) ta'yin olunmuşdur ve bunların daĥı giydüĝi çorvacı (12) kuĝasıdur ve ardında olan şorgucu balıĝçıdır (13) ve istanbul içinde vâki' olan mahkemelerin kullığı (14) muĥzır aĝaların aĝa kethüdâ beg ħarıŝmaz yolları ħadimden (15) yaya başlıkdur şimdi deveci ve ħaŝeki olduklarından (16) mâ'adâ bir uĝurdan tırnacı başı eder ħatı kânûna (17) muĥâlifdür az zamânda tırnacı ve ŝaŝsoncu başı olup

92a

(1) andan kethüdâ beg olur ol niçe yol görmüş olur bir niçe (2) sene yaya başı ve deveci ve ħaŝeki olup andan tırnacı (3) başı olmayan yolu ile olmaz bu daĥı icrâsı lâzımdur muĥzır- (4) lıkdan yaya başı olmak kânûn iken bir uĝurdan tırnacı (5) başı olmak kânûndan ħâricdür olmamak gerekdür ve muĥzırlar aĝa- (6) larıla divâna varmazlar paşa ile varurlar ve paşaların yanında (7) olan tûfengciler ve mataracılar muĥzırın re'yi ile olur (8) kânûn budur bu daĥı ocaĝda bir 'azim manşıbdur ve seferlere (9) serdâr olduĝda 'âriyeti birer bölük başı muĥzır ta'yin olur (10) anda olan paşaya hizmet eder ta'yin gerek degüldür ol (11) arada maĥlûl bir devecilik düşer ise alurlar düşmez ise (12) gèrü bölük başıdur yerinde tırur bunlar 'âriyettür yaya (13) başılardan olmaz bölük (bölük başılardan) olur ve bir ta'yin (14) gedik daĥı ta'limĥânci başıdur ve odası daĥı ta'yindür (15) aŝaĝada beyân olunur maĥallinde ve bir gedik daĥı aĝa ħayıĝçılar (16) bu daĥı aĝa bölüğinden olur ve 'ulûfesi daĥı on aĝça- (17) dur bölüĝi elli altıncı aĝa bölüĝüdür ve odaları ta'yindür

92b

(1) ve bölük başıları daĥı oda başıları daĥı oda baŝılıĝdan olur (2) zirâ onların kârı yeñiçeri aĝasının ħayıĝın çekmekdür ve (3) çorvacıları ħayıĝın dümenin tırmaqdur ol hizmete binâ'en (4) aĝa sefere gitmedin anlar gitmez ve bu hizmet muĝâbelesinde muĥtesib (5) çardaĝını beklerler anlar gèrü ĝayrıya vèrmezler bu daĥı (6) ħadimi degüldür içerüden aĝa çıktıĝdan şonra olmuşdur (7) daĥı bu âna deĝin ol vechledür ve yolları sâyir bölük (8) başılar gibidür ve bölük başıların bir hizmeti daĥı 'ases (9) başlıkdur ve bunun odası daĥı

ta' yin degüldür her kıankı (10) odada olursa olur ağa eliyle tıtılan kimesneleri zıbtı (11) ĥabs eder ve şu başılar ile siyasete bile binerler veyā şafına (12) bile varurlar ve İstanbul içinde olan tımruqları ol (13) zıbtı eder ve yeñiçerilere ol vürür bir ġuruř vèrgülerin (14) ve meyĥānelere ve kıahve-ĥānelere cümle şu başılar ile 'ases başı (15) ĥükm ederler vèrgülerin alurlar bu manşıb degüldür bir ĥizmet- (16) dür ve pāye dağı degüldür ve ağa ile ĥizmete ve kıola bindükde (17) baş çavuşuñ ve kethüdā begüñ ve kethüdā yerinüñ ve orta

93a

(1) çavuşuñ ve küçük çavuşuñ ve 'ases bařınuñ kıapu kethüdāları vardır (2) birer nefer yeñiçeri ağası kıapusında yatar kıalkar ĥizmet olduğda ĥaber (3) vürürler ve bunüñ dağı kıapu kethüdāları vardır lāzım olduđ⁸⁰da ĥaber vürür (4) ve ağa bölük başıları cümle altmış bölükdür ancak birinci kethüdā odasıdır (5) ol bölük başı degüldür kıalanı bölük başıdır gerek çavuş (6) ve gerek kethüdā yeri ve gerek muĥzır cümle bölük başılardan 'add (7) olunur ve pāyeleri dağı bölük başı pāyesidür ve bölük (8) başılar eskilik ile kethüdā yeri olur ve divānda (9) ve kıolda yeñileri ileri yürürler ve eskileri ġerüde ağaya (10) kıarib olur ve ĥizmetleri dağı yol ile vèrilmek ġerekdür (11) ve kethüdā yeri ve muĥzır olmak lāzım ġeldükde eskilik ile (12) ġerekdür yol ile vèrilmeyince 'adl olmamış olur ve bunlaruñ (13) yolu yeñiçeri ve yaya başılıkıdır ve bir ĥizmet dağı bölük (14) başıların ġalařa 'ases başılıkıdır ve Küçük Kıaramanda (15) kıulluğdır ve bir ĥizmet dağı seferde řaķa başı olmağdır (16) ve serdār olan paşalara muĥzır olmağdır ve yeñiçeri ağa- (17) larına otakçı olmağdır bunlar kıadimden bölük başılarınıdır

93b

(1) ve ba' zı müştereklerdür yaya başılar beyān olunduğda zıkr olunur (2) ve yaya başılar dağı cümle zıkr olunur yüz bir cemā' atdür öyle anılır (3) lākin sekbān başı yaya başılardan 'add olunmaz ve ĥařekiler (4) ve řaņřoncı ve zağarcı başı ve şurnacı başı dağı yaya başılardan (5) 'add olunmaz velākin anlar cem'an yüz bir neferdür ve bunlar kıadim ocağdır (6) 'ulūfeleri yigirmi dört aķçadır ve ġiydükleri süpürge (7) řorġuđdır ve yolları bař yaya başı olduğda kethüdā beg (8) olmağdır şonra ağalıklar iĥdāř olunduğda ol deveci olmağı (9) iĥdāř eylediler ol evveldür ve yolları dağı yigirmi beř (10) aķça ile bölüġe çıkmağdır yāĥūd ri'āyet olınsa çavuş (11) olmağdır ve kıahr olınsa diz-dār olmağdır inřā'a'llāĥ (12) tafşilen beyān olunur sekizinci bābda bunlar yolca bař (13) yaya başı olup ba' dehu deveci olur ve bunlaruñ ġiydüġi (14) şurna teli olur ve balıķçın dağı ġiyer şimdi devecilikte (15) ma' zül olup ĥilāf-ı kıānün tekrār tekrār yaya başı (16) olurlar ve balıķçın

⁸⁰ اولده şeklinde yazılmıştır.

giyerler k̄anūn degüldür kim çıkan (17) ḡerü ocağa gele imdi ocağa girmemek gerekdür
zirā

94a

(1) deveci olmışdur ve yaya başılar ağa ile kola binmezler (2) ve bindüklerinde gündüz ve
‘idlerde binerler ve deveciler ve (3) haşekiler bile binerler ve sekbānlarda sekbān başıyla
(4) bile binerler k̄anūn budur ancak bunlar ağa ile kola binmezler (5) sā’ir kola binerler zirā
bunlar ağalardur ve yaya başılardan (6) dört bēş eski olanlar miri tūfengci başı olur (7)
anların hizmeti miri tūfeng yapırdımağdur ve bunların (8) bir hizmeti dağı fāfūç
kesmekdür bulduğı ādemi şorup (9) yeñiçeri olmayanın fāfūçın kesmekdür ve yağa kesüp
(10) dögmekdür ve biri dağı yeñiçeri beytü’l-mālin kabz edüp (11) bey‘ etmekdür eṭrāf
eknāfda olan beytü’l-māle oda başı- (12) sıyla bir ādem gönderüp götürüp müfredāt
defteriyle (13) yazup efendi kapusunda olan beytü’l-māl şandūğına komağdur (14) ve
beytü’l-māl cem‘inde muhkem ikdām etmekdür ve tūfengciler (15) miri tūfengde ikdām
etmekdür şimdi tūfengleri yapup (16) şatarlar miri tūfeng gözedeni gözden şavarlar (17)
pādişāhın ‘ulūfesin yerler ve hırcın bi-kuşūr

94b

(1) alurlar imdi miri tūfengci olan çorvacılar ol (2) beglik tūfengcilere miri tūfengi mülk
tūfeng gibi (3) eyü işledüp görüp gözetmek gerekdür şimdi miriden (4) tūfeng dağı
vermezler evvel yeñi kapuya çıkana tūfeng (5) v̄erürler idi seferlerde kullanırlar idi
velākin (6) miri tamğa olmağ ile bey‘ olunmaz idi ammā mülkden eyü (7) idi üç yılda bir
yaya başı veyāhūd bir bölük başı (8) gönderüp şehirler yeñiçeri olmayanlarda miri tūfeng
(9) olursa alurlar idi ve götürürler idi ve hūnkār kulu (10) olmayana tūfeng kullandırmazlar
idi götürüp miriye (11) v̄erürler idi sefer maḥalli olduğda defter ile odadan (12) odaya
tevzi‘ ederler idi şimdi tūfengciler pādişāhdan (13) bu deñlü ‘ulūfeler yerler tūfeng
işlemezler ve yeñiçeri (14) tūfeng almadın kalmışdur anlara dağı ‘ulūfe v̄erilmemek (15)
gerekdür eger v̄erilse evvelki gibi miri iş işlenmek (16) gerekdür ve beytü’l-mālcilere dağı
muhkem tenbih⁸¹ olunmağ gerekdür (17) ağaların ve kethüdā beg ve baş çavuşun zevāyid
maşrūfını

95a

(1) görüp gözetmek gerekdür üç ayda bir fülān yeñiçeri ağasının (2) zamānında ve fülān
beytü’l-mālcinün emānetinde bu deñlü aqça (3) hāşıl olmışdur d̄eyü divānda bir kırmızı ve
bir sarı kise (4) kadimden ola geldiği üzere teslim-i hazineye eylemek gerekdür şimdi (5)

⁸¹ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

ise kırk biñ neferdür ašlā ne sa'y eder var ne aqça (6) vardur merhūm Tırnaqçı Hasan idi kim sa'adetlü pādišāh (7) buña yeñiçeri aǵalığın baǵışladı dēyü ol zamāndan berü (8) aǵalar beytü'l-māle muqayyed olmazlar bu huşūşda pādišāha (9) külli hazine hāşıl olur muqayyed olunması lāzımdur (10) inşā'a'llāhu Te'ālā yeñiçeri kātibi ve defteri beyān (11) olınduǵda tafşilen beyān olunur imdi beytü'l-mālcilik (12) yaya başılardan ve deveçilerden olur ve hasekilerden (13) daǵı olur velākin bölük başılardan olmaz ve yaya (14) başılara bir hizmet⁸² vardur hamām beklemekdür nevbetce sultān (15) hamāmını beklerler tā kim ğavǵa olursa def' eyleyeler imdi (16) yeñiçeri arasında yaya başılar ħarzemecidür dēyü lañife ederler (17) hamām kapusunda ħariżme şatar dēr anlar daǵı aǵa bölüğine süpürge-

95b

(1) ci dērler aǵanuñ öñince yayan yürürler ol ecilden bu lañifeyi (2) söylerler şimdi ol hamām beklenmekden qaldı gerçi bu lañife (3) bir mezmūmca kelāmdur lākin yeñiçeri yoldaşlaruñ bu lañifesinde (4) seferlerde bir bu ğayreten cenk ederler işde ħarzemācılar (5) böyle erlik ederler mi dēyü aǵa bölüğü⁸³ ile yaya başılar mābeynlerinde (6) bu lañifeden bu deñlü fāyide vardur velākin şimdi ocaǵa (7) derinti dāñil olmaǵla ne bu lañifeler qalmışdur ve ne birbirlerine (8) ğayreten cenk olmak qalmışdur hemān Ĥudā-yı Te'ālādan du'āmuz (9) budur ki evvelki gibi ocaq ihyā olup kânūn-ı qadimeleri (10) icrā olına ve yaya başıların bir hizmeti daǵı seferlerde muhāfaza (11) ve hazine bekçiligi ve qal'ada nevbetci olmaqdur ve ta'yin⁸⁴ olan (12) nevbeticiliklerde bölük başılar üzerlerine baş olur bölük (13) başılar anlara qadimden yamakdur ve ba'zı ta'yin olınan yerlere (14) sekbānlar daǵı varurlar velākin Varnaya ve Azāǵa ve Özüye (15) sekbānlar bölük başı varur kendü odalarında yamak vèrilmek (16) lāzım geldükde kendülerden ğayrı odalardan vèrilmek (17) kânūn degüldür ancak otuz dört sekbānlardan vèrilür ammā

96a

(1) yaya başılara aǵa bölüğinden vèrilür ve yaya başılardan vèrilür (2) ve neferleruñ yılda birer 'ulūfelerin yerler ve yüz neferde biri (3) varmaz zīrā bu qal'alar Rodos ve Mutūn ve Qoron ve bunuñ (4) emşāli nevbeticiliklerdür bunlar ise sefer olalıdan berü ref' (5) olınmışdur ancak ser-hadd qal'aları qalmışdur ve bunlara (6) yüz elli neferden ziyāde vèrilmek kânūn degüldür ve bunlar (7) 'ulūfeleri bir uǵurdan ħisāb olup göndermek gerekdür (8) şimdi ise odalarında iħrāc olunur çıkın baǵlayup (9) içine kem ğuruş ve eksük aqçalar qorlar eger sekbānlardan (10) olursa ketĥudā yeri kendü neferlerinden ve kātibleri

⁸² خت şeklinde yazılan sözcük O.97 nüshasına bakılarak bu şekilde okunmuştur.

⁸³ بوکی şeklinde yazılmış sözcük böyle okunmuştur.

⁸⁴ تعين şeklinde yazılmıştır.

kendülerinden (11) yamak yazup ol yoldaşa nevbetcisin dèyü 'ulûfe vèrmezler (12) ol nevbetcî olan çorvacıya dağı vèrmezler ortalıkda (13) yèrler ve eger bu yaya başılardan ve bölük başılardan nevbetcî (14) olursa kethüdâ beg ve baş çavuş ve kethüdâ yeri ve muhızır kendü (15) neferlerin yazup anlara tevzî' ederler 'ulûfelerin göndermezler (16) kendüleri yèrler ve günde birer aqça nafaqaları vardır ezelden (17) nişfini gönderürler idi şimdi pâdişâhdan bi-kuşûr alınur

96b

(1) alınur anlara bir aqça vèrmezler mâbeynlerinde taqsım olunur ve cümle (2) bu nevbetcilikler ve yukarıda zıkr olunan kulluklar cümle aqça (3) ile vèrilür ve geldükde eger ağaya eger ocaq ağalarına (4) çuqalar ve kumâşlar peşkeşleri vardır anı dağı alurlar (5) hemân ol peşkeşlerden ğayrı aldıkları rüşvet ref' (6) olunmaq gerekdür ve Rûm élinde Ğulos ve Rodosçuk ve Atina ve Midillü (7) gibi ta'yin kulluklar vardır seferler olmayınca re'âyâ isterse (8) birer çorvacı göndermek kânûndandır şimdi ise (9) gerek re'âyâ istesin gerek istemesin aqçasın alup (10) gönderürler ve bunun emşâli hilâf-ı 'âde niçe yèrlere dağı (11) yeñiçeriye sefere sürsin dèyü vilâyet yakmağa çorvacı gönderürler (12) vilâyeti yağa yürürler cümle bunların ref' olunması lâzımdur (13) ister var ise re'âyânın murâdı üzere birer ihtiyâr (14) zağarcı veyâhüd sekbâna aqçasızca vèrüp anda dağı (15) kullukdan ğayrı bir nesine qarışmamaqdur ve şimdiki beytü'l-mâli (16) kabz eylemek gerekdür ve teftişe qarışmamaq gerekdür zirâ anın (17) fâ'yidesinden zararı ziyâdedür niçe ecnebî gelen zağarcıya

97a

(1) vèrüp yeñiçeri tertibinde gezer nizâm-ı 'âleme hâlel olur ve re'âyâsı (2) yeñiçeriden rencide eder var ise 'arz eylemek gerekdür cümle bunlar (3) yaya başılardan hizmetdür velâkin sefer olup anlar bunda olıcaq (4) bunlar vèrilmek lâzım gelürse aqçasız vèrilmek gerekdür ve İsta- (5) nbulda Büyük Karaman ve Küçük Karaman ve Hoca Paşa bunun (6) emşâli kulluklar dağı yaya başılar eliyle bölük başılardur (7) anlar begler sefer olduqda sekbân ve zağarcı ve şolaqlar ve korıcı (8) beklerler gerçi korıcı beklemek kânûna muhâlifdür ammâ şimdiki gibi (9) rüşvetile vèrilmemek gerekdür tâ kim anlar dağı re'âyâyı rencide (10) étmeyeler ve seferde İstanbulda olan meydân çorvacıları (11) cümle yaya başılardur buña bölük başılar qarışmaz ve cümle yeñiçeriye (12) vèrilen et üzerine tûran budur bu dağı bir hizmetdür (13) bunu müstakim olan yaya başılardan birine vèrmek gerekdür (14) şimdiki gibi rüşvetile vèrmemek gerekdür kendünün iki koyun (15) ta'yin

vardur ol dağı andan ğayra el uzatmamak gerekdür (16) aqça verildükde ol dağı tecävüz edemez ve seferde meydân (17) çorvacısı olan kimesne ordu-yı hümâyünü dağı ol

97b

(1) gözedür ve maĥâfeci⁸⁵ olan çorvacının ħârı ‘askere göre (2) bir kaç qağâr deveye maĥâfe yükledüp ĥasta olanları yükledür (3) eyü olunca deve üzerinde gider ve mecrûĥ olanlar dağı vech-i (4) meşrûĥ üzere gider imdi yaya başıların ĥizmetleri budur (5) ve bir ĥizmet dağı qal‘alarda kapanmağdur eger aĝa olursa yamağ (6) neferi olur eger devecilerden ve sâyir ocağ aĝalarından (7) olursa yamaĝı olur eger yaya başılardan olursa kendü neferiyle qalur (8) velâkin nafaqaları ve zaĥireleri verilir ammâ Şimdi nafaqa miriden (9) alınur kendülere verilmmez ve metrize cümle çorvacılar gider ve yü- (10) rüyŐ olduğda gider ve sefere ‘azimet olduğda yenĥeri (11) sürŐatı için üç cânibe üç yaya başı gider aqçaları (12) ile ‘askere zaĥire sürerler varduĝı qağâlardan (13) bal ve yaĝ ve penâyir ve Şa‘ir ve etmek sürer yenĥeriye ancak (14) arpa ve etmek tevzi‘ olur ve bal yaĝ yenĥeri üzerine (15) serdâr kim ise ol qabz eder re‘âyâdan aqça talebine (16) âdem gelürse zaĥirelerini ol arada indirmezler Şimdi (17) zaĥiremüz vardur deyyü öbür qonaĝa götürerek deyyü güce çekerler

98a

(1) anlar dağı nâ-çâr götürdükleri zaĥireden geğerler müft bal (2) ve yaĝ Őâĥib olurlar ve yenĥeriden alınduĝı arpa aqça- (3) sını dağı tevzi‘ ederler fuqarâya verilmmez imdi bu bir (4) ‘azim zulmdür varan çorvacı zaĥireyi ziyâde teklif (5) etmesün ve anda bir deve kirâyla bâr-girler tuğup (6) bu deňlü menzile zaĥire getürdükleri kifâyet eder zaĥire- (7) nün bahâsını vermemek inŐâf degüldür verilmek gerekdür duran (8) yaya başılar dağı müstaĥim ve din-dâr⁸⁶ olmak gerekdür re‘âyâdan nesne (9) talep etmemek gerekdür atların besledükleri kifâyet eder meger kim (10) kendüleri irâdetle vereler ol qağan ola ve ‘id-i Őerifde İstanbulda (11) çarŐuları bunlar bekler dükkânlardan ancak bayramlık bir kaç (12) aqça alurlar kendü mürüvvetleriyle verürler ve yolda giderken önlerine (13) köy geldükde ilerüce bir çorvacı beklemeye qânündür gerek yaya (14) başı olsun velâkin zaĥire yaya başılar gider imdi zıkr olunan (15) qânûnlar eger qadîmdür eger Őonra olunan ‘âdet üzere görilmek (16) Őartdur ĥilâf-ı qânûn olmamak gerekdür Őöyle kim ocağdan (17) bu manŐıblar ve bu ĥizmetler rüŐvetile verilmemek gerekdür zıkr olunan

98b

⁸⁵ محافه جي şeklinde yazılan bu sözcük aslında binek hayvanların üzerine konulan محفه maĥfe olmalıdır. Nitekim metnin anlamı da bu şekildedir. Metinde yazıldığı şekilde okunması yoluna gidilmiştir.

⁸⁶ دندار şeklinde yazılmıştır.

(1) (olınan) yeñiçeri ocağı ehlu'l-lah ocağıdur vardukları yeri (2) bu minvâl üzere feth ü fütüh olmayacağı muqarrer yeñiçeri yaya başıları (3) arasında devecilik bir mansıbdur yaya başılardan bir pāye (4) yukarudur velâkin ağayı selâmladukda yaya başıları arasında (5) eskiligi üzere selâmlar ve deveci olmağ lâzım geldükde baş (6) yaya başılığdan olur kânūnları budur ve bu devecilik şonradan (7) icād olmışdur seferde yeñiçeri ağasının develerin (8) bu gelüp neferleri ile yayanca gitmekdür odaları müte' ayyındür (9) qadimden yedi neferdür birinci ikinci ve üçüncü ve dördüncü ve beşinci (10) ve kırk altıncı ve toksan beşinci devecilerdür ve giydikleri (11) çorvacı keçesidür nihāyet ardında tırna teli yerine (12) balıçın giyerler ve yolınca eski olduğda haşeki olurlar (13) içlerinden bi-kes olanları hemān deveci⁸⁷ olduğ gibi (14) Rūm eli ağası ederler haşeki etmezler veyāhūd haşeki (15) edüp andan Rūm eli ağası ederler kethüdā beg yolına şapdır- (16) mazlar ol aradan istanbul ağası olur kethüdā beg olmaz (17) şonra merhūm ve mağfūr-lehu Sultān Muḥammed ḥan Egri gāzāsın

99a

(1) feth edüp İstanbula 'azimet eyleyüp 'avdet olıcak şehir (2) donanması olduğda otuz toğuzuncı cemā'ati dağı deveci (3) ta'yin eyleyüp on eylediler ve hālāda deveci on (4) cemā'atdür qadimden cemā'at ta'yin ola gelmişdür ve olındukda (5) baş yaya başı baş deveci altı yanında olan ikinci deveci (6) ta'yin olup bu minvâl üzerine yol icād ve kânūn (7) eylemişlerdür şonradan icād olan üç cemā'at ri'āyeten (8) olmışdur bu yolca baş deveci haşeki olur ve baş (9) yaya başı deveci olur kânūn budur icrā olunmağ gerekdür (10) şimdi murād eyledükleri ādemi aşığa yaya başı iken deveci (11) eylerler imdi bunlar kânūnla olmağ gerekdür tā kim ihtiyārlar tırur- (12) ken tāzeler üzerine taşaddur eylemeyüp anlar dağı bildükleri (13) ve gördükleri re'yi ve tedbiri gözedüp vāqi' olan (14) seferlerde ihtilāl olmağa bā' iş olmayalar icrā olunması (15) lâzımdur ve haşekiler qadimdür devecilerden zirā haşekiler (16) Fātilḥ Sultān Muḥammed ḥan zamānında vāqi' olmışdur ol (17) zamānda kendüleri ava sekbān başılar neferleriyle giderler

99b

(1) idi ve tāzilar ile hūnkāruñ öñince şikār ederler idi (2) merhūm gāyetle şikāra mā'il idi ve sekbān başılar hem ağa (3) ve hem sekbān başı olmağla kol dolaşup ve hem şikāra (4) varmağ gāh be-gāh mümkün olmamağla ihtiyār yaya başılardan dört (5) nefer çorvacıyı haşeki ta'yin eylediler ve anlara dağı tāzī (6) beslemegi kânūn edüp neferleri ile her zamānda şikāra (7) hāzır bulunup ve cāmi'-i şerifde hūnkāruñ yanınca üzengi (8) ağalar ile

⁸⁷ دقوه جي şeklinde yazılan sözcük O.97 nüshasında baş deveci olarak yazılmıştır.

ikisi bir cānibden ikisi bir cānibden yapışmağı (9) k̄ānūn eylediler ve bu ecilden nāmlarına hūnkār haşekileri (10) dēdiler ve bunlar dağı yolca baş olurlar eskileri şağa (11) dikilürdi⁸⁸ şola yanaşırlar ve şola başlar şağda yanaşırlar (12) ta‘yīn odadır ol buğa benzemez ve haşekiler cümle dördür (13) biri kırk üçüncü ve biri altmış altıncı ve biri altmış yedinci (14) ve biri altmış sekizincidir hem hašekilerdendir ve hem tūrnacı (15) başıdır tūrnacı başı dēmenūn sebebi nedür inşā‘a‘llāhu Te‘ālā (16) maħallinde beyān olunur ve bunların ‘ulūfeleri yigirmi beşer aqçadır (17) ve giydikleri süpürgeçür şorguçdur nihāyet ardında balıqçın

100a

(1) giyerler lākin bunlar deveçilerden yukarudur ve bunlar olduğı (2) seferde deveçilerün ve yaya başlarının serdār olması mümkün degüldür (3) bunlardan olur meger kim tūrnacı başı ve bunun emşāli ağa- (4) ların biri ola ol zamānda haşekiler serdār olmazlar zıkr (5) olınan ağaların biri serdār olur ve haşekilerden (6) ikisi bir yerde cem‘ olsa eski olanı serdār olur ve ağa- (7) lar gitmedin bunlar sefere gitmez k̄ānūn degüldür ve ağalar hūnkār (8) gitmedin sefere gitmesi cā‘iz degüldür inşā‘a‘llāhu Te‘ālā (9) maħallinde naql olunur ve odaları ta‘yīndür ve yolları tūrnacı (10) başlıktır baş haşeki tūrnacı başı olur tūrnacı (11) başı dēmege sebep oldur kim gērü merħūm ve mağfūr Sultān (12) Muħammed ħan ħazretleri eger sekbānlarıyla eger haşekiler ile (13) şikār ēdüp giderken mezkūr haşekilerin başları (14) kim ise ol zamānda ħalāşçı olan a‘lā tāzīy (15) ol besler imiş ve mīrī toğanlara uçurma için (16) legleg ve balıqçın ve bunun emşāli kuşlar bunlar besler imiş (17) dağı anuñla toğan öğredüp ve av olmayan yerlerde

100b

(1) uçurup pādīşāha seyr ētdürürler imiş dağı ol zamānda şimdiki (2) gibi būsāncılardan tāzīcılar ve zağarcılar yoğmuş cümle (3) pādīşāhuñ yakın kulı yeñiçeriymiş ve ol zamānda altmış sekizinci (4) cümle haşekilerden imiş ittifāq pādīşāhuñ yanınca (5) bir başka ardında bir sürü tūrnaya rāşt gelüp pādīşāhuñ (6) yanında toğancılardan kimse bulunmamağla bire şunda şāhīn (7) veyā toğan yok mı dēyü şağa ve şola bakup hemān altmış sekiz- (8) incinūn bir tūrna alur tāzīları var idi anı şalı vēr- (9) düklerinde ħikmet-i Ĥudā tāzī gāfīlen tūrnanın üzerine süricek (10) tūrna dağı seküp uçayım dērken içlerinden birin (11) tutup tūrnayı pādīşāhuñ ħuzūr-ı şeriflerine getürdiler (12) ol haşekiyi cümleñ üzerine baş ēdüp kendüye (13) bir aqça terakki vērüp ve odası kim altmış sekizincidir nāmlarına (14) tūrnacılar dēdiler ve her kim baş haşeki olursa (15) ol odaya tūrnacı olmağı k̄ānūn eylediler

⁸⁸ ديكيري şeklinde yazılmıştır.

ve hālāşçı (16) t̄azī beslemege ve uçurma beslemegi anlara k̄anūn eylediler (17) hālā dağı ol odaya ıurnacılar d̄erler ve başlarına

101a

(1) ıurnacı başı d̄erler hālā dağı ol odanun t̄azī (2) beslemesi vardur ammā p̄adişahlarıyla gitmekle ve içerde (3) toğancılar olmağla bunların uçurmasına ihtiyāc k̄almamışdur (4) ve hālā t̄azīların zencirleri ģarcı alınur velākin ne t̄azīlarī (5) vardur ve ne ava da'vet olunur ancak t̄azīları var (6) imiş d̄esünler d̄eyü bir iki ...⁸⁹ t̄azī beslerler (7) imdi zıkr olunan ıurnacı başılık ocağda bir 'ālī (8) manşıbdur velākin bu dağı ģaşekilerin biridür ve bunun (9) yolu şaşsoncı başılığdur ve şaşsoncı başılığda (10) Sulţān Muģammed ģan zamānında vāķi'c' olmışdur Eflak-ı (11) bed-aģlāk cānibinden⁹⁰ p̄adişāha üç d̄ört dāne (12) yarar t̄azīlar ile bir kaç şaşsonlar gelmenin anları (13) beslemege bir oda olsa d̄eyü cevāb buyurdıklarında ol (14) zamānda ihtiyār yaya başılardan ȳetmiş birinciden eski (15) yoğ idi anı da'vet ēdüp yevmi yigirmi b̄şer aķça ile (16) şaşsoncı başı eylediler ve bölügin dağı şaşsoncılar (17) ta'yin eylediler ve ģizmet-kārlarının üzerine bir şaşson

101b

(1) şaşson kethüdāsı naşb eylediler ve bunlar için etmek (2) ta'yin eylediler bunlar dağı ava şaşson ile vardıklarında (3) uzun etekli göñlekler giyerler ve ellerinde ucı gümüşli (4) ģazirān ile varmağı k̄anūn eylediler ve odaları (5) ģurbında şaşson için mekān ta'yin eylediler ve bunlar (6) için Toģhāne üzerinde yaylak ta'yin eylediler ve hālā (7) dağı şaşsonları gāhice eyü paralar d̄erler velākin (8) b̄stāncılar dağı şaşson beslerler eyü şaşsonları (9) gelen yerlerde anlar alurlar bunlara v̄ermezler ol ecilden (10) şimdi bunlarda v̄ermezler eyü şaşson yokdur olanı (11) eyü degüldür imdi şaşsonların şimdi ģarcını evvelki (12) gibi alurlar ve şaşson dağı beslemek gerekdür velākin (13) şaşsonlardan bunlara dağı v̄ermek gerekdür tā kim p̄adi- (14) şāh-ı 'ālem sefere 'azimet eyledüklerinde şaşsonları öñince (15) yedeler zīrā bunlar k̄adimdür imdi k̄anūnların icrā (16) olunması lāzımdur ve bunun yolu zağarcılığdur ve ikisi (17) dağı birden olmışdur lākin zağarcı başılar muģaddemce

102a

(1) olmışdur ve ģaşekiler bunların cümlesinden şonradur (2) ve zağarcı başılık olmasına sebep oldur kim sekbān (3) başılar av ēdicek yanınca av izlemege zağar lāzım olıcaķ (4) zağar beslemek için bir bölügi zağarcılar ta'yin ēdüp (5) ol zamānda baş yaya başı olan

⁸⁹ كفر تسيز şeklinde yazılan bu sözcüğe anlam verilememiştir.

⁹⁰ جانيند şeklinde yazılmıştır.

altmış dördüncü (6) yaya başıların çorvacısını ta' yin eylediler ol zamānda ha- (7) şekiller ve sāyir ocağ ağaları yoğıdı kim anlardan (8) zağarcı başı eyleyeler ve yevmi yigirmi beş aqça 'ulufe ta' yin (9) eyleyüp ve odasın dağı ve zağarcılar ta' yin eylediler ve (10) bu aradan kethüdā beg olmağı k̄anūn eylediler ve bunlara (11) zağar beslemegi ta' yin eylediler hālā anların kārı zağar (12) beslemekdür ve t̄azīlar ile sekbānlar varduğı üzere (13) bunlar dağı etekli gönlekler ile zağar yedilür ve şikāra (14) eyü zağarlar tedārük ederler velākin pādīşāhlar (15) şikāra varmayalıdan berü çoqluğ zağar beslemekden (16) qalınmışdur gerü ke'l-evvel zağar besledüğü üzere (17) etmek ve h̄alta⁹¹ ve zencir h̄arcın alurlar nihāyet

102b

(1) o deñlü zağar beslemez ve bu manşib cümleden yukarudur bu aradan (2) kethüdā beg olur bunların arasında kethüdā begden aşığa budur (3) bunların yolu haşekilere varınca önlerince yapuğ getür- (4) mekdür ve sāyir deveçilerden ve yaya başılardan varınca (5) önlerince çultar götürmekdür ve bunların önlerince yoldaşlardan (6) şarıqla gitmek lāzım geldükde sıkma şarıqla giderler (7) ve kethüdā begün ve yeñiçeri k̄atibinün ve baş çavuşun ve (8) sekbān başının ve cümle ocağ ağalarının bu minvāl (9) üzeredür ve qadīmī manşibuñ biri dağı şolağ başılığdur (10) qadīmdür Yıldırım han zamānında icād olmışdur (11) dört nefer cemā'atdür qadīmden seksener neferdür (12) yigirmişeri sonra ziyāde olmuşdur inşā'a'llāhu Te'ālā (13) mağallinde beyān olunur ve bunlar icād olunduğda (14) yeñiçeri yoldaşlardan ihtiyār ve emekdār olup (15) qadd ü qāmet şāhibi olanları şolağ eyleyüp ve bunları (16) seksene varınca yolca ta' yin eyleyüp içlerinden (17) eski olanın şolağ başı eylemegi k̄anūn eylediler

103a

(1) ve bunların üzerine bir ihtiyār yaya başıyı baş şolağ başı (2) naşb eyleyüp ol vefāt eyledükde içlerinden ihtiyār- (3) ların şolağ başı olmağı k̄anūn eylediler ve odadan odaya (4) birer kethüdā yer bir şolağlar oda başısını ta' yin eylediler ve ol (5) ihtiyār yaya başılar kim z̄ikr olındı biri altmış birinci biri (6) altmış ikinci ve biri altmış üçüncü idi çorvacıları (7) şolağ başıdan olıcağ neferlerin şolağlara hizmet için (8) müteferriqa ta' yin edüp ve nāmlarına müteferriqa-i şolağlar dediler (9) ve bu müteferriqaların zabtı şolağ başıların ve k̄iselerin (10) dağı anlar zabt ederler ve bunların oda başıları sāyir (11) odalar gibidür ergenden olur ve şolağlar gerek ergen gerek (12) evli olurlar eski olan olur k̄anūn budur ve şolağ (13) başılar dört neferdür ölmeyince yerleri verılmaz verilmek (14) lāzım geldükde Yedi kulle diz-dārlığı mağlül olmağ gerekdür (15) baş şolağ başıya vereler

⁹¹ Sözlükte خالطه şeklinde yazılan sözcük metinde حالته şeklinde yazılmıştır.

ol dağı k̄n̄n-ı k̄adīm degüldür (16) ammā Yedi kulle p̄adiŝahuñ ħazīnesidür anı beklemege şolağ (17) başılar gibi iĥtiyār gerekdür tā kim ölince varup anı ħıfz

103b

(1) ü ħırāset eyleyeler ve bunlar dört olduğı üzere dört kethüdā- (2) ları vardur anlar dağı yolca şolağ başı olurlar baş kethüdā (3) kim ise ol şolağ başı olur āħar bölükde dağı olursa (4) olur zirā bu dört bölük ma' nide birdür ve şolağların oda (5) başılarından eski olan kim ise anuñ yêrine kethüdā olur (6) gerek odaları bir olsun gerek olmasun ma' nide ol (7) dört cemā' at birdür ammā oda başı dağı olursa (8) kethüdālīğ odasında maĥlül olursa bir t̄ali' dür kethüdā olur (9) ammā bu degmede bir vāki' olmaz ammā kethüdālīğda ağalığ odasında (10) dağı maĥlül olursa olmaz ancağ bu oda başılığda olur ğayrıda (11) olmaz ve her cemā' atde üçer maĥşüş gedikler vardur biri oda (12) başılığ ve bir kethüdālīğ biri şolağ başılığdur bu tağdırce (13) dört oda başı ve dört kethüdā ve dört şolağ başı vardur (14) andan aŝağā olan şolağlar miri çuğalıdur ve şolağların (15) giydüğü çorvacı keçesidür ve dolamaları vardur ve ardında (16) t̄urna telidür giydükleri dolama at̄lās ve kemĥādur ve dolama- (17) ları loğmalıdur ve giydüklerinde ellerin loğmadan çıkarup

104a

(1) ve yeñlerin loğmadan kuŝağlarına ŝoğarlar ve ĥünkār ĥazretleriyle (2) cāmi'e çığduğlarında uzun etekli göñleklerle öñlerince (3) yay ve oğ götürürler yeñileri ilerüde ve eskileri gerüde (4) ĥünkāra ħarıb yürürler ve bunların göñlekleri ekşer ya dülbend (5) veyā ince bêzdür ve uzundur ol ecilden uzun olan (6) göñleklere şolağ göñlekleri dërler ve ağaları ve kethüdāları (7) ile ağaları divāna at ile varurlar velākin keçe giyerler (8) ardında balıçın teli giyerler ammā oda başıları yayan (9) varurlar ve ĥünkārın ŝağında yürüyen ağalar ve kethüdā- (10) ları ta' yindür ve ŝolında yürüyen dağı ta' yin şağda (11) yürüyen altmış ikinci ve altmış üçüncü ve ŝolda yürüyen (12) altmışıncı ve altmış birincidür bunları ağalar ile kethüdālar (13) zabt ederler ve şuçı olanı t̄imāra tezkere dërler anı t̄imāra (14) çıkarurlar yêrine ağalara ĥizmet eden kulluğçılarında (15) birini şolağ ederler zirā ŝolağlığ gedikdür ziyāde (16) olmaz maĥlül gedik olduğda müşekkel ve iĥtiyār yoldağ (17) ederler ve yeñiçeri arasında boylı bir yigid görseler aña bir boydağ

104b

(1) bulup ikisin bir uğurdan şolağ ederler tā kim şolağ olan (2) kimesneler müşekkel olup boylı boşlı olmağ gerekdür ve bodur (3) olmamağ gerekdür ve tāze oğlan olmamağ gerekdür ve köse dağı olmamağ (4) gerekdür zirā şolağlar p̄adiŝāh öñince ziynet için ta' yin (5) olınmışdur ve bunların tāze olması k̄n̄na muĥālīfdür zirā (6) bunlar düşmene

hürâsetdür⁹² için ve bunların kârı ok atmağdur (7) ve darb delmekdür ve bilmeyene ta'lim êtdürmekdür zirâ bunlar hünkârın (8) müstağfızlarındandır ve ok atup darb delmesi lâzımdur ve bunlar- (9) dan ağaya hizmet edenlerin yolu zağarcılığdur ve ihtiyâr (10) emekdâr olursa 'acemî çorvacılığı dağı verilir ve 'inâyet (11) olursa yeniçeri yaya başılığı dağı verilir ammâ bunlar ihtiyârlara (12) verilir ve bunlardan ihtiyâr olup ve ok atmağda mâhir olana (13) ta'limhânci başılığı dağı verilmek kânündür verildükde (14) üstâzlara verilir kânûn budur ve şimdi bunların yerini (15) âhara vermekten ötürü koruculuk verürler kânûna (16) muhâlifdür bu mansıb degüldür koruculuk mecrûhların ve pîr olup (17) 'amel-mânde olanlarındur ve dağı şolağlardan bölüğe çıkmak lâzım

105a

(1) geldükde on beş akça olur kânûn budur ve şolağlar kethüdaları (2) ve başları cenk yüzinde pâdişâhların atlarının licâmın (3) dutarlar ve şolağlar kethüdaları şimdi hilâf-ı kânûn kırk (4) akça ile oturağ olurlar üç ayda bir yeniçeri arasında (5) kırk beş gurus alurlar kadimden kırk akça ile ağaları (6) güçle oturağ olurlar idi şimdi sekbânlar kethüdaların (7) (ların) bile otuz kırk akça ile oturağ ederler cümle (8) bunlar kânûna muhâlifdür ve yeniçeri yoldaşlardan şolağ olan (9) kimesneler hünkâr hazretleri câmi'-i şerife çıkup önlence (10) yay çekmeyince gedikleri ta'yin olmaz hünkâr câmi'den (11) géc çıkup bir kaç şolağ cem' olsa 'âdet ve kânûn (12) budur ki şolağların müteferriğalarından şolağ olmuş âdem var ise (13) gerek yeni gerek eski ol yay çekmeyenlerden evvel ol (14) yay çeker cümleden eski olur andan sekbânlardan (15) olan yay çeker andan şaşsoncı ve zağarcı ve turnacı (16) ve haşeki olanlar çeker andan kethüdâ beg ve baş çavuş (17) ve ağa bölüklerinden olanlar çeker andan sonra cümle yaya başılardan

105b

(1) olan yolca yay çeker andan gedikleri ma'lûm olur kânûn budur (2) ve bunlardan ağaya hizmet edenlerden eski olsa iki (3) (iki) üç yıl hizmet edenün üzerine geçer bunlarda eskilik (4) şolağlıkda i'tibâr olunur nihâyet kadimden hizmet (5) edeni ağa bilür aña göre ri'âyet eder ve bunlardan (6) şopramanlı olanların yüz elli beşer akça yağa akçası harcları (7) vardur ve sâyir mirî çuğalıların altmış akça yağa (8) harcı vardur ve müteferriğaların sâyir yeniçeri gibi on (9) ikişer akça yağa harcı vardur ve şolağların odaları (10) cümle yeni odalardadır ve müteferriğalarının üçü eski (11) odalardadır ancak altmış üçüncü yeni odalardadır ve (12) pâdişâh hazretleri Edreneye teveccüh buyurduklarında yolda (13)

⁹² هر استدر şeklinde yazılmıştır.

vāqîc̣ olan şehirlerde pâdişâhuñ öjince döşedügi (14) kumâşları pâdişâh silahdârı ve rikâbdârı tevzi^c (15) éderler ve şolağ taşı demekle ma^crûf Edrene kırbında- (16) ki mevzi^ce varduğda bâr-gîr⁹³ aqçası bahşişleri vardur (17) ve şâbûn aqçaları vardur vèrilür kınûn budur zıkr

106a

(1) olındı

altıncı bâb

yeñiçeri odalarınuñ bünyâdını (2) evvel kim bünyâd eyledi anı beyân éder anların (3) bünyânı Fâtih-i Kıoştantiniye Sultân Muhammed han zamânında (4) vâqîc̣ olmışdur ammâ İstanbul feth eyledüklerinde yeñiçeri (5) yoldaşların bir bölügi vezîr Maħmûd Paşa ile deryâ (6) cânibinden yürüyiş eylemekle feth olınuñ Unkıapanı (7) kıpusından içeri girüp hâlâ eski odalar olduğı (8) mevzi^ce gelüp ellerinde olan bayraqlarını anda dikdiler (9) ol zamânda vâqîc̣ olan yeñiçeri ağası kim sekbân (10) başı idi anuñla olan cümle yeñiçeriler ile iki odalar dağı (11) anlar bayraqların dikdiler ve zıkr olınan bünyâdına mübâ- (12) şeret eylediler eski odalarda olan bölükler az (13) olmağla evvel anlar tamâm oldu anların itmâmı evvel (14) olmağla nâmları eski oda oldu anlar tamâm olıcağ (15) ol bölüklerin tevzi^c için fikr olınuğda bunların (16) işçilerini at kıoyu vèrür gibi kıoyu vèrelüm tâli^c ine (17) girdiğı oda anların olsun yoksa bunu bize vèrüh dèyü

106b

(1) ğavğa éderler her kışi begendügi odayı ister dèyü bunları (2) kıoyu vèrdiler her biri girdiğı oda anuñ oldu ol (3) ecilden odalar şıravardı degüldür andan şonra (4) yeñi odalar dağı tamâm oldu ol şonra tamâm olmağla nâmı (5) yeñi odalar oldu anları dağı bu vechle kıoyu vèrdiler anlar (6) dağı şıravardı degüldür zirâ giren yoldaş (7) kıaçıncıdan ise ol oda anuñ adıyla anılır ve eski (8) odalarda kıadim olan yaya başıldur ve yeñi odalarda olan (9) ağa bölügidür yeñi hâdişdür kıadim olan yaya başıldur ağa (10) bölükleri şonra Sultân Bâyezîd han zamânında içeriüden (11) ağa kııkduğdan şonra ihdâş olınuñ yapılmışdur ve eger yeñi (12) odalarda ve eger eski odalarda yeñiçeriler sâkin olduğdan (13) şonra bunlar bulduğı fâhişeyi odaya getürüp niçe dürlü (14) ğayra fâhiş fesâd olduğundan mâ^c adâ erbâb-ı devletden (15) ve niçe ehl-i ırz âdemlerin ı avretleri kıocalarına kıüsüp (16) anda varduğda niçesin üzerinde olan cevâhirlerinden (17) ötüri kıatl eyleyüp kıarizlerin⁹⁴ arıtladuklarında niçe leşler

⁹³ Metinde باکیر şeklinde yazılan sözcük böyle okunmuştur.

⁹⁴ کارزترین şeklinde yazılmıştır.

107a

(1) bulurlar imiş ve hālā elli dördüncü yaya başıların (2) odası kim hālā aña kaçrāncılar dērler sebeb oldur kim (3) bir fāhişeyi odalarında habs ēdüp āhar bölükden evveli (4) mel'ūneyi bir dağı sevmekle ol odanın kaçusına kaçrān (5) sürmişlerdür ol zamāndan berü ol odanın adı kaçrāncılar (6) olmuşdur bu aḥvāller zuhūr ēdince merḥūm Sulṭān Süleymān ḥan (7) zamānında maḳbūl ve maḳtūl olan İbrāhīm Paşa (8) kulları bunlar için odaların ortasında bir cāmi' (9) bünyād eylesek namāzı anlar ol mescidde kılsalar dēyü Orta (10) Mescidi bünyād ēdüp ve bunların odaların tecdid (11) eylesek kaçuların muḥkem ēdüp iḥerüye 'avret ve şarāb (12) ve memnū'āt girmemesine bir kaçucı ta'yin eylesek ve bi-vaḳt (13) iḥerü ādem ḳonmasa dēyü zıkr olınan aḥvāli pādişāha (14) i'lām eyledüklerinde ḥayyiz-i ḳabūlda vāḳi' olup bünyād olunması (15) emr olunduḳda ve ḥarcını Şehremininden verilmeye fermān (16) olup zıkr olınan Orta Mescidün yerinde on üçüncü (17) yaya başıların odası var idi ol ḳalkmaḳ lāzım geldi

107b

(1) anlar ḳalmaq istediler 'āḳıbet kaçu yapup anda birer kaçucı gedügi olur (2) dēyü ve birer buḳıḳı dağı vardır odamıza fā'yidesi vardır (3) dēyü on üçüncüyü ḳaldırup on birinci cemā'atle bir yere (4) ilḥāḳ olup 'ādet kaçusına anları kaçucı eylediler ve bir dağı (5) aḳa bölüklerinden ikinci bölüğün kaçucı eylediler ve bir dağı şolaḳlar (6) kaçusına elli altıncı yaya başları kaçucı ta'yin eylediler ve bir dağı (7) meydān kaçusına kaçucı ta'yin eylediler ve şoḳra şehzāde (8) Sulṭān Muḥammed ḥan cāmi'-i şerifin yapduḳlarında ṭoḳsan (9) ṭoḳuzuncı Ḳaraköyde kaçucı iken şehzāde yerinden ḳalḳan (10) odaları anda götürdüklerinde ol bölmeleri bünyād (11) eylediler andan ṭoḳsan ṭoḳuzuncı iḥerüde ḳalup ḳara- (12) köy kaçusu taşra ḳıḳup yētmış üçüncü kaçucı olmuşdur (13) ve aşıḳa bölme kaçusunda kaçucı olmuşlardır cümle bunlar Sulṭān (14) Süleymān ḥan zamānında olmuşdur ve Orta Mescidi (15) dağı yapup tamām eyledüklerinde odaları tecdid ve kaçuları (16) muḥkem ēdüp kaçucılar ta'yin olup eski odaları (17) dağı kaçu yapup anları dağı tecdid ēdüp ḳırḳ dördüncü

108a

(1) aḳa bölüğün Ferḥād Paşa Sarāyı cānibine kaçucı ta'yin ēdüp (2) şehzādeden yaña altmış birinci şolaḳlar müteferriḳalarını kaçucı (3) ta'yin eylediler ve berüde Meyyit kaçusına ṭoḳsan beşinci deveçileri (4) kaçucı ta'yin ēdüp tamām olduḳda İbrāhīm Paşa ḥazretleri (5) bu ḥayra sebeb olup odaları ziyārete geldüklerinde evvel (6) eski odaları ziyāret ēdüp ba' dehu yeḳi odalara gelüp (7) Orta Mescidi teferrüc eyleyüp öyle namāzın anda edā ēdüp

(8) dağı imāmına ve mü'ezzine 'ulūfe şehreminden ta'yin (9) édüp ađa bölüklerin dağı teferrüc eylerken yigirmi birinci ađa (10) bölüğine geldükde aşçıları olan yoldaş yaya başı ođlu (11) olup kıl ođlu olmağla bir taş şeker şerbetin ezüp (12) paşaya şunduğında İbrāhım Paşa derlemiş ve şuşamış (13) olmağla kıana kıana içüp ol aşçıya vāfir in'ām (14) édüp bu oda benüm olsun dēdiler ol odayı mādām ki (15) hayātda idiler gözetdiler ol zamānda ol odanun (16) adı paşa odası olup sonra Sultān Murād han (17) zamānında yenıçeri ağası olan Muhammed Ađa kullarınun

108b

(1) inhāsıyla dört cānibinde tevzi' olup cāmi' eylediler ve yenıçeri (2) beytü'l-mālinden hağibine vazıfe ta'yin eylediler ve yenıçerilerden (3) mu'arrif ve mü'ezzin ve kayyım ta'yin eylediler ve bunların 'ulūfelerinden (4) mā'adā bu hizmet muķābelesinde seferden beri eylediler ve yenıçeri beyt (5) ü'l-mālinden imāmına seksen biş aķçaya bir ev alup vakf (6) eylediler ol zamāndan berü anda cum'a kıılınup devām-ı devlet-i (7) pādişāhiye du'ā olunur ve yenıçeriye bir nesne tenbih olunmaķ (8) lāzım geldükde ocaķ ağaları gelüp anda tenbih ederler (9) fi'l-vāķi' İbrāhım Paşa ol zamāndan odalara kıapu yapup (10) memnū'āt girmemege tenbih olalıdan berü oda bir mertebe (11) zabt olmuşdur ki ta'bir olunmaz bir kıl oğlunun anası gelse (12) kıapucının şākirdi haber vērür kıaçıncıda olduğını bildürür (13) varup çağırur 'avret içerü girmez ol ecilden fāhişe- (14) lerden pāk olmuşdur ve yenıçeri keçesin içerüde işlenmege (15) sebeb Sultān Süleymān han babası Sultān Selim han (16) zamānında vāķi' olmuşdur ve oda başısına vèrmemegi dağı (17) anlar kıānūn eylediler tā kim hāricden ādem gelüp keçe yapdurup

109a

(1) āhar vilāyete götürüp yenıçeri tertibine girüp re'āyāyı rencide (2) eylemeyeler dēyü oda başı ile varmadın bir kimesneye keçe vèrmeyeler (3) dēyü tenbih ve kıānūn eylediler ve kıapucı keçesi dağı anlarda yapılır (4) anların ellerinde kıapucılar kethüdāsının tezkeresi olmayınca keçesin (5) yapup vèrmezler şimdi bunlar bir miķdār ihmāl olunur velākin (6) ke'l-evvel belki dağı muķkem tenbih⁹⁵ olup iķdām olunmaķ gerekdür (7) ve oda başıya keçe vèrilmemek gerekdür eger oda başının muķkem (8) haķkından gelinmek gerekdür imdi hālā 'ālem kıatı kim olmuşdur (9) kıatı ihtimām olunmaķ gerekdür tā kim nizām-ı 'āleme halel gelmeye (10) ve yenıçeri yoldaşlara oķ atmağı ta'lim ètmeđiçün kıadimden (11) bir bölük başıyı ta'limhāneci başı ta'yin eylemişlerdür (12) ve odalar kıurbında baş ta'limhāneyi yenıçeri için merhūm (13) Sultān Bāyezid han bünyād eylemişdür ve

⁹⁵ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

bunların (14) üzerine ol bölük başıyı ta'limhāneci başı ta'yin eylemişdür (15) ol zamānda elli dördüncü ağa bölüğü eski odalarda (16) idi ta'lim hāneye ba'id olmağla andan kaldırap meydān kırbında (17) ta'limhāneye muttaşıl olan odaları yapıdılar ve eski

109b

(1) odalarda olan odalarını elli ikinci ağa bölüğüyle elli altıncı (2) ağa bölüğünün ortasında olmağla nişf yerin anlara ve nişf (3) yerin anlara taķsım edüp odalarına kıtdılar eski odalarda (4) Őimdi ol odalardan vāsi' yoķdur ve ta'limhānecilere (5) her gece yoldaşlar gelüp oķ atarlar idi bilmeyene ta'lim ederlerdi (6) her gün bu vechle idmān ederler idi ve bunlara miriden (7) yaylar alu vērürler idi tā kim yeņiçeri oķ atmağda māhir olup (8) tüfeng atmağda māhir olalar düşmenün vücūd-ı nā-pākın tır-endüzle (9) çāk çāk eyleyeler dēyü iķdāmlar ederler idi Őimdi ise ol (10) ta'limhāneler virān olup örümcekler yuva yapıp Őöyle (11) mu'aτtal durur belki ta'limhāneci başı oķ atmağı hiç bilmez (12) bu bir manşıbdur üstād olan kimesnelere vērilüp tā kim ta'lime (13) kıadir ola ve ta'limhāneleri işlede t̄alib olanlar gelüp ta'lim (14) edeler için icād olunmuşdur h̄arcların miriden vērürler (15) tā kim yeņiçeri bir alay fuķarādur 'ulūfeleri şey-i kıalidür anda (16) gelüp aķçasız ögrene dēyü yoķsa bir alay fuķarā varup (17) aķça ile niçe oķ atsunlar ve atduķlarında kim ta'lim eyleye ta'limhāne-

110a

(1) ciler dağı bilmezler imdi bu manşıb ehli olanlarındur ehli olduğda (2) h̄aricden dağı olına gelmişdür Yavuz Sulţān Selim han (3) zamānında bir ādem 'Acem diyārından gelüp cümle ocağda olan (4) atıcılara ğālib olıcaķ pādişāh h̄azretleri ne murād edersün (5) iste benden dēdükde ta'limhāneci başılığı isterem (6) dēyiceķ pādişāh dağı vērđüm dēyü h̄aτt-ı Őerif vērđüklerinde (7) yeņiçeri yoldaşlar niçe zamān kıabül eylemeyüp bu bizüm aramızda bir manşıbdur (8) āğara vērdirmezüz dēyü nizā' eyledüklerinde tekrār 'arz olup (9) elbetde bu ehl olanındur vērđüm dēyü eger içlerinden aña (10) ğālib var ise gelsün berü dēdükde içlerinde aña (11) ğālib ādemleri olmamağla çār-nā-çār olmasına kıā'il olup (12) yaya başı keçesin giymege rızā vērmediler mücevveze ile divāna (13) varmağa rızā vērđiler niçe zamān ol vechle divān (14) kıovup yoldaşlara oķ atmağı ögretnişdür ve ta'lim- (15) h̄āne aħvālini bunlara bir bir ta'lim eyledükden Őonra Őolaķlardan (16) lenduħa Muħammed nām kimesne mezkūra çarbdā ve kemān-keşlikde (17) ğālib olup elinden ta'limhāneci başılığı aldığda ol

110b

(1) ‘Acem bir gece gâ’ib olup ‘Acem diyârına gitdi andan sonra (2) ta‘limhâneci başı olanlar dağı mücevveze giyüp divâna varurlar (3) ol zamândan berü mücevveze giymek ‘âdet olmışdur hâlâ dağı (4) giyerler velâkin şimdi ta‘limhâneler işlemez yay ve oğ harcı alınur (5) lâıyık olan oldur kim ta‘limhâneyi işledeler şabâh aḡşam (6) anda cem‘iyyet olup yigit bekil oğ atalar bunlar icrâ (7) olmayalıdan berü yeñiçeri yoldaşlar ma‘rifetden behremend (8) olmayup varduklar(1) yérde fetḡ ü fütūḡ olmaz oldu ve yeñiçeri (9) yoldaşlara oğ atmağ lâzımdur ve ta‘limhâneci başınığ (10) yolu zenberekçi başılığdur ve bu zenberekçi başılığ kadîm (11) ocağdur merḡūm Ğāzî Sulḡān Murād ḡan zamânında (12) ta‘yîn olınmışdur ol zamânda ḡop ve tūfeng olmamağla (13) yeñiçeri yoldaşlarığ ekşeri zenberek atarlar idi ve ḡal‘a (14) ḡıfzında dağı zenberek ḡullanurlar idi ve zenberek (15) atmağda mâhir olanı seksen ikinciye çorvacı édüp (16) seksen ikinciyi zenberekçiler ta‘yîn édüp anlar dağı (17) yoldaşlara zenberek atmağ ta‘lim éderler idi şimdi ise

111a

(1) tūfeng ihdâş olunup andan berü zenberek atılmaz oldu (2) ol manşıb dağı mevcūddur yolu ḡaşekileründür ammâ şimdi (3) bir uğurdan ḡurnacı başı éderler lâkin ḡānūna muḡālifdür (4) olmamağ gerekdür ve zenberek ‘ilmi dağı lâzımdur tūfeng var iken (5) ol lâzım degüldür ehl-i ‘ilmi gözden şavmamağ gerekdür zirâ (6) ḡal‘alarda bunlar lâzımdur ve kāfir ḡal‘alarında ekşeriyyâ vardur (7) imdi bunlarığ icrâsı lâzımdur ve ‘ulūfesi yigirmi bēş aḡçadur (8) ve bu dağı çorvacı üsküfi giyer ve ardında olan teli (9) balıçındur ve ocağda bu bir eyü manşıbdur ve aḡa içérüden (10) çıḡduğdan sonra aḡa bölükleri ihdâş olup on iki- (11) biğ nefere yetiştürdükdé ‘unvân ziyâde olup aḡa ḡapusu (12) dédükleri ḡāneyi aḡalara vaḡf édüp anda olmaları ta‘yîn (13) olup yevmi aḡça kirâ ‘add eylediler hâlâ her kim aḡa olursa (14) anda olur zirâ iki odalarığ ortasıdadur ve hem (15) divâna ḡarîbdür ol ecilden her kim aḡa olursa anda (16) olur eskisi üç ḡün anda olur ve yeñiçeriler eskisi (17) alay ile götürürler yeñisin götürürler ḡānūn budur

111b

(1) imdi kâr-hâne ol zamânda anda yapılmışdur ve aḡa içün ocağda (2) bir ehl-i ‘ilm âdemi aḡa imâmı naşb eylediler ve anı bir odaya yaya başı (3) naşb eylediler odaları ta‘yîn degüldür olduğı odada (4) olur ve yeñiçeri yoldaşlardan dört bēş nefer mü’ezzin (5) naşb eylediler aḡa ḡapusunda bēş vaḡtda nevbetci ezân vèrmegi (6) ta‘yîn eylediler baş mü’ezzinüñ yolu ehliyyeti olursa (7) imâm olmağdur ehliyyeti olmazsa zaḡarcılığdur ve sekbân (8) olmağdur şimdi anları ziyâdesiyle ḡorıcı éderler ḡānūna (9) muḡālifdür ḡoricılığ ne ḡüne âdeme vèrilmesi yukarda zıkr (10) olınmışdur ve aḡa imâmı olan kimesne varmaz

ve alay olup (11) alaya binmek lâzım geldükde mollılar ‘örfin giyerler velâkin şaçaklı (12) çuğa ‘abâyı urunur kânûn budur bês vaqtda ağaya (13) imâmet éderler ağa sefer gitmeyince gitmez kânûn budur zıkr olınan (14) imâmlık yaya başılardan olur bölük başılardan olmaz ve bölük (15) başı olup ehliyeti olursa yaya başı éderler andan imâm (16) éderler ve imâmlık gerçi şonradan ihdâşdur ammâ eyü (17) manşıbdur ta‘yîn bir koyunu vardur ve ağanuñ muqarrebî olmağla

112a

(1) neferin ziyâde éder ve İstanbul bāğların havâşşlara varınca (2) anlar bekler ta‘yîn kulluqlarıdır ve ma‘zül olmazlar meger kim devecilik (3) isteye ol zamân vèrilür kânûn budur ve yeniçeri ziyâde (4) olıcağ şolağlar dağı seksener nefer iken yüz édüp yigirmişer (5) ziyâde olınmışdur ve mezkûrlar ziyâde olması Sulţân Süleymân (6) han zamânında olmışdur ve bunların pâdişâh öninde lâzım olduğundan (7) mâ‘adâ ziynetleri ziyâde olmağla yüzer nefer édüp kânûn eylediler (8) ol zamândan berü gedük olmışdur biri olmayınca yerin (9) âhara vèrmezler ve dört yüz neferden ziyâde étmezler bu kânûn (10) üzeredir imdi zıkr olınan kânûnlar icrâ olunmak gerek (11) kânûndan hâric vèrilmemek gerekdür tâ kim bu kânûnları ihdâş (12) éden pâdişâhların ve evliyâullahın ervâhı şâd (13) ola ve ‘asker-i İslâma bâtın yüzünden nazâr-ı şerifleri olup (14) fetğ ü fütühât eylemeleri müyesser ve muhakkak ola

yèdinci bâb

(15) İstanbul ağaları nedür ve yolları nedür ve hizmetleri nedür (16) anı beyân éder kadimden ‘acemî oğlanların ve yaya başılarının (17) zâbiği istânbul ağasıdur ‘ulûfesi kırk aqçadur

112b

(1) kadimden kendü bölüğü bir cemâ‘atdür şimdi neferi yèdi sekiz biğ (2) olup ziyâde olmağla bir bölükde aranup bulunup bilmek müşkil (3) olmasun dèyü toğuz bölük eylemişlerdür hâlâ toğuz bölükdür (4) ve giydigi sekbân başı gibi mücevveze giyerler ve yolu yaya begligidir (5) ve cümle gemilerin hârcı ve âletlerinin hârcı ve odun getürmege (6) giden gemilerin kalafat hârcı bunun elindedür ve çorvacıların (7) gemilerde ve odalarında mevcûd olan oğlanların yoklanması (8) anın elindedür ve ‘acemî çorvacıların hizmetlerin ol ta‘yîn (9) éder ve ‘azl olunmak lâzım gelürse anın tezkeresiyle olur (10) ve ‘acemî oğlanların kullandırması ve terbiyet étdürmesi anın (11) elindedür andan su‘âl olunur ve kapuya çıkmak lâzım geldükde (12) anın tezkeresiyle olur ve odadan ve gemiden

girişte olanı (13) defterden ihrâc etmek⁹⁶ lâzım geldükde anuñ tezkeresiyle olur (14) ve cümle ‘acemiye lâzım olan umuruñ eyüsin ve kemin ol bilür (15) andan su’âl olunur imdi istanbul ağaları pâdişahuñ (16) emînleridür istanbul ağaları müstakîm ve dîn-dâr olmağ gerekdür (17) ve ihtiyâr ve umûr-dîde ve kâr-âzmûde âdem gerekdür ve istikâmeti

113a

(1) ma’lûm olduğda ‘azl olmamağ gerekdür tâ kim cümle ocağuş ahvâ- (2) lini bilüp aña göre hareket êde ve Anañolı ve Rûm êli ağası (3) dağı çok turmağla anlar dağı isti‘dâd taşşil êdeler (4) Sulñân Süleymân zamânında dört biñ nefer ‘acemî oğlanı (5) olup bu kullarınuş dedesi Şağa maħmûd kulları istanbul (6) ağası olup yêtmîş iki pâre odun ve at gemisin kullandüğundan (7) mâ‘adâ toğuz sene İstanbul ağalığın eyleyüp çıkup yaya (8) begi olduğda otuz biñ nağd aqçası bulunup kendü hânesin (9) tecdide belki bir ekşeri kaçmağa bile kâdir olmamışdur ‘acemî (10) oğlanın bir mertebe zabt eylemişdür kim hâlâ dağı dillerde söylerler (11) şimdi yılda bir ağa tecdîd olurken üç dört ayda yüz (12) biñi beğenmezler ol zamânda pâdişahuñ mâlını (mâlinı) şıyânet (13) êderler idi şimdi muqayyed olmazlar hemân manşıb bir dest-mâldür (14) üstümüzde çok durmaz dèyü kendülerin ihyâ êderler pâdişahuñ (15) manşıbın gözler yokdur beytü’l-mâli harâb eylemişdür ve çor- (16) vacılar dağı bu vechledür otuz nefer çorvacı vardur (17) her biri bir tâze oğlandur ihtiyâr olmayup yaya başı eyledükleriyçün

113b

(1) böyle beytü’l-mâle ğadr olur yaya başı olan âdem ihtiyâr olmağ (2) gerekdür ve baş zağarcılığdan aqçasın alup rüşvetile êtmemek⁹⁷ (3) gerekdür ve şolaqlardan olmağ lâzım geldükde dağı ihtiyâr olanlara (4) vèrilmek gerekdür tâ kim anlar neferlerin bir hoşça zabt êdüp (5) beytü’l-mâli’l-müslimine sa’y eyleyeler imdi istanbul ağaları gerek- (6) dür kim eger baş kapularında ve eger sâ’ir yerlerde ocağların (7) neferlerin gözleyeler ve gemide hizmet êtmeyen oğlanları bir uğurdan (8) sarâyaya vèrmemek gerekdür kim kapuya çıkduğda yazdukları seferden (9) yüz çevirmeye imdi ağalar bunı gözlemek gerekdür Sulñân (10) Süleymân han zamânında Şağa Maħmûd kulları İstanbul ağası (11) iken ol zamânda düstûr-ı a‘zamları olan Rüstem Paşa (12) kulları sarâyında süprinti ihrâc êden oğlanı bir maşlahat (13) içün istanbul ağasına gönderdükde ağası mezkûr (14) dağı kapısı kurbında tahta üzerinde küçük şarıklıla oturur (15) iken oğlan ekâbir kapusunda perveriş olmağla

⁹⁶ اتمك şeklinde yazılmıştır.

⁹⁷ اتممك şeklinde yazılmıştır.

istanbul (16) ağasını bi'l-muvâcehe görmüş degül idi 'ulüfesin bölük (17) başı alu vèrürdi anı küçük şarıkla görmekle ağa idügin

114a

(1) iz'ân edemeyüp kendüden ağanın evin su'âl étdükde (2) gel ben anda varayın ağanın evin saña göstereyin dèyü eve (3) (eve) götürüp işâret édüp oğlanı meydâna götürüp su'âl (4) étdükde Rüstem Paşa kullarının sarâyında hizmet étdüğü (5) muhakkak olıcağ eyitdi gerçeksın eger sen ekâbir kapusunda (6) yahni kapan olmasañ ağanı bilürdüñ bir oğlan kim (7) ağasını bilmeye ol yarın yeñiçeri dağı olursa gèrü odayı (8) beklemeyüp gèrü ekâbir kapusın gözleyüp pâdişâhuñ dirligi (9) kıymetin bilmez ve 'ulüfe için sefere gitmez dèyüp seksen degenecük (10) urup işde ağanı öğren dèyüp ol aradan at gemisine (11) gönderdiler ba' dehu bu haber paşa sarâyına varduğda hâlâşına (12) âdem irsâl eyledüklerinde yerine üç dört nefer oğlan irsâl (13) édüp anı şalı vèrmedi bir iki sefer eşüp gemi belâsın (14) çekdükdën sonra imdi gemi belâsın çekdüñ ve ağanı öğrendüñ (15) var gèrü hizmetünji gör dèyü paşanın sarâyına gönderdiler (16) imdi vech-i mezkûr üzerine içdâm lâzımdur ve oğlan (17) kapuya çıkmak lâzım geldükde dağı 'adl édüp eskilerin tezkere

114b

(1) eylemek gerekdür qadimden pâdişâhuñ fermânı olmayınca oğlan (2) kapuya çıkmaz idi ve istanbul ağaları tezkere étmedin olmaz (3) idi ol zamânda şu yolu meremmât olduğda Sultân Süleymân (4) han zamânında ol yapıları teferrüc eyledükde üç nefer oğlanı (5) kapuya çıkarmağa fermân eylediler ol zamânda istanbul ağası (6) olan Şaqa Mahmûd kulları ilerü gelüp emr pâdişâhuñ (7) velâkin bu üç oğlandan iki eski oğlan dağı vardur (8) bunlar çıkup anlar qalursa anlara zulm olup 'adl olmamış (9) olur dèdükdë lâlamuñ sözi gerçekdür ocağın kilidi (10) bunların miftâhı kapuya çıkarmak benüm elümdedür eskilerini (11) anlar bilür kapuya çıkarmasın ben bilürem dèyü ol iki oğlanı (12) dağı kapuya çıkarup baş eylediler ba' dehu pâdişâh biraz yer (13) gitmedin sırran kapucılardan birini gönderdiler istanbul (14) ağasının ol iki eski dèdüğü oğlan hünkârın (15) buyurduğı üç oğlandan dağı eski midür dèyü ol (16) oğlanlardan su'âl olındukda sözi gerçek olıcağ (17) ol vaqtda ağaya bir hil' at irsâl olındı sözinde

115a

(1) şâdık olduğıçün eger sözünge kâzib olayduñ başın (2) alurdum dèyü cevâb buyurmuşlar imdi ol zamânda pâdişâhlar (3) cihânı böyle yoklarlar imiş tâ kim ihmâlle nizâm-ı 'âleme (4) hâlel gelmeye bu vechle muqayyed olıcağ ocağda olan ağalar (5) dağı ihtimâm-ı tâmm éderler idi ol zamânda eger yeñiçeri eger 'acemî (6) oğlanı varduğı yerde

hizmetlerin edā ederler idi (7) şimdi ne oğlanları mevcūd ve ne ‘acemī oğlanları hizmetdedürler (8) ekseri küçük ve şaplama mürde yerine geçmiştir andan ne hizmet (9) umulur içlerinden yolu ile olmuş hizmete kâdir kimesne (10) yokdur katı azdan azdur kavli-i ‘Arab en-nâdirü ke’l-ma‘düm⁹⁸ (11) fehvâsı⁹⁹ üzeredir imdi bunlar devşirme ve kul oğlından (12) ğayrı oğlanı ‘acemī oğlanı eylememek gerekdür ve aĝa çerâĝı (13) bi’l-cümle ref^c olunmak gerekdür kânûn-ı kadīm üzere yetmiş iki (14) pâre geminüñ icrâsına ikdâm olunmak gerekdür ve kalafat (15) yerinde vâki^c olan ahvâl-i âlâtı bir hoşça görmek gerekdür (16) zirâ bunca gemi re’isleri vardur ‘ulüfeyi şehremîninden alurlar (17) gemileri sürmege pâdişâhuñ yokdur mâlı yağmâ olur hizmet

115b

(1) yokdur imdi istanbul aĝası müstaķim olıcaķ kullandurmak gerek (2) ve ammâ müstaķim olmayup oğlanları ke’l-evvel mevcūd ve mevfur edicek (3) ri‘âyet olunmak gerekdür yolu yaya begligidür bir eyü beglik vermek (4) gerekdür ve ‘acemī çorvacılarının yolu yeniçeri yaya başlıĝıdır ve yigirmi (5) aķça ile sipâhî olmaķdur ve ‘azim ta‘zîm olursa çavuş olmaķdur (6) ve yaya başı (başı) olup ihtiyâr olursa ri‘âyet ile Rûm (7) eli aĝa olur şimdi bunlar hilâf-ı kânûn yigirmi beşer aķça ile (8) korıcı eyerler anuñla daĝı kâni^c olmayup bir gece Rûm eli aĝası eyledük (9) dëyü havâdan Rûm eli aĝası olup ertesini kırk aķça oturaķ ederler (10) bu yakında Anaṭolı begler begisi aĝa iken altmış ile birini oturaķ (11) eylediler pâdişâhuñ hazînesin kimler gözetsin hemân Hudâ-yı (12) Te‘âlâ anlara inşâf vere ve Anaṭolı aĝasının yolu (13) İstanbul aĝalıĝıdır ve bunlardan biri ihrâc olunmak (14) kânûn degüldür pîr olup etmek verilmek lâzım geldükde yaya (15) begligi verilmek gerekdür veyâhüd kadîmden kânûn üzere (16) (ça)vuşluk¹⁰⁰ verilmek gerekdür şimdi İstanbul aĝalarını yüz aķça (17) ve seksener aķça ile oturaķ ederler kânûna muhâlifdür ve Rûm

116a

(1) eli aĝası olmaķ kânûn-ı kadīm üzere baş yaya başlıĝıdan ola gelmiştir (2) veyâ ‘acemī baş yaya başlıĝı gediginden daĝı olur ve deveçilerden (3) ve hasekilerden olur şimdi anı efendi çapusunda şâkirdler (4) daĝı egri¹⁰¹ keçeli yeniçeri iken hilâf-ı kânûn üç şâkirdi (5) sekbân eyledüklerinden mâ‘adâ bir uğurdan anların birini Rûm (6) eli aĝası eylediler bu hüd kânûna katı muhâlifdür bu aşl (7) hilâf işler vilâyetüñ harâbına ve ‘askerüñ ihtilâline

⁹⁸ Az bulunan anlamındadır.

⁹⁹ Metinde فهو اسي şeklinde geçmektedir.

¹⁰⁰ وشلق şeklinde eksik yazılan sözcük böyle okunmuştur.

¹⁰¹ اكر şeklinde eksik yazılan sözcük böyle okunmuştur.

(8) bā' iş olur imdi ocağın cümle aḥvāli icrā olunmak (9) gerekdür kim cümle aḥvāller icrā olup 'ālemün ḡal' ü ḡam' olma (10) ve istanbul ağalarının yolu yaya begligidür ve yaya (11) begligi ḡadimden on dört beglikdür ve anların ḡārları (12) yuḡaruda zıkr olunduğı üzere piyādelerle sefer eṣüp (13) seferden döndükde 'ulūfeleri ḡat' olup on (14) ikişer aḡça bedeli bunlara mezrā' ve çiftlikler bağlanup (15) zıkr olunan piyādelerün üzerine on iki biḡ nefer (16) ta'yin olup sefer olmaduḡça ayda birer biḡ neferlerin (17) tersḡāne-i 'āmiyeye götürüp ḡizmetlendürür¹⁰² idi geminün

116b

(1) ḡāline göre bedelin alurlar idi ol bedel ile ḡizmetlenür- (2) ler idi ve seferlerde ṣalāḡor¹⁰³ ḡizmetin étdürürler idi (3) aralarında serbest¹⁰⁴ idi kimesne ḡarıṣmaz idi velākin ḡizmetleri (4) ḡoḡ idi ve eli altında evvelā cürm ü cināyet anların idi (5) ve ölenün mezra'sın evlād ü aḡrabāsına ḡānūn üzere (6) bey' éderler idi ve bu ḡizmetleri ölince éderler idi ṣonra (7) Sulṡān Murād ḡan zamānında Rūm Begi oḡlu dēmekle (8) meṣḡūr Behrām Paṣa bu piyādeleri timār ve çiftlik ve baḡlıḡ (9) ve bunları piyādellikden ref' eyleḡ her sene pādīṣāha (10) bu deḡlü ḡazīne vēreyim dēyü ve zıkr olunan beglikleriḡ (11) gelürü deḡlü anlara beglikler ta'yin édeyüm dēyicek begler (12) rızā vēmedüklerinde mezkūr Behrām Paṣa bunları da'vet (13) édüp bu aḡvāl size daḡı enfa'dur yētmīṣ seksener- (14) biḡ aḡça üzerlerine müteferriḡa beglikler édelüm piyāde olmayıcaḡ (15) ḡizmetden ḡalāṣ olursız dēyüp bu vechle ḡerü (16) on dört beglik édüp ḡalan piyāde çiftliḡin kendü (17) iltizām édüp zābt eyledi bu ṡariḡle ḡavāṣṣ olan

117a

(1) ḡarāb olup ve beglikler müteferriḡa beglikler olmaḡla seferden berī (2) olup ṣimdi her beglik begler beglikden eyü olmuṣdur (3) ḡizmet yoḡ sefer yoḡ üç dört yazusun ṡutar ve (4) pādīṣāh sefere gider ise de anlar gitmezler imdi zıkr (5) olunan yaya begleri mānendi bir manṣıb yoḡdur kim sefer (6) ḡizmeti olmayup her sene üçer dörder yük aḡça timār- (7) larından aḡz édüp ḡayd-ı ḡayāt ile taṣarruf éderler imdi (8) piyādelerün ḡizmetleri var iken tersḡāne-i 'āmiye ma'mūr (9) idi eger ṡop yuvalıḡı dōkmekde ve eger tersḡāneyi ḡizmetinde (10) ve eger ṡophānededür kimün ḡizmetinde anlar bulunup ḡizmet (11) idi ṣimdi biraz aḡçadan ötüri ne piyāde ḡaldı ve (12) iltizāmlar virān oldı ve niḡesi mensūḡāt timār oldı (13) ve niṣfi yaya beglerine ze'āmet oldı ḡānūn-ı ḡadim tebdil (14) ve taḡyir oldı

¹⁰² خذندرر şeklinde eksik yazılan sözcük böyle okunmuştur

¹⁰³ Metinde سلاخور şeklinde yazılan sözcük, eserdeki diḡer yazımlara ve sözlükteki yazıma bakarak bu şekilde okunmuştur.

¹⁰⁴ سريس şeklinde yazılmıştır.

ve zıkr olınan beglikler böyle maqbûl olup (15) ‘azl yok ve sefer yok ve atlı sancakları şık şık tebdil (16) ve tağyir olmağla ayağa düşüp sekbân başılar dağı bize (17) atlı sancağı gerekmez piyâde begligin bizde isterüz dëyü

117b

(1) aralarında nizâ‘ olıcağ gördiler kim eger bizüm yolumuz piyâde sancağıdır (2) sizün atlı sancağıdır dëyü İstanbul ağaları nizâ‘ ederlerse (3) mâbeynlerinde tanşif édüp beglik düşdükce nişfin anlar ve (4) nişfin bunlar alalar ya‘nî bir maħlûlî sekbân başılara vèreler (5) ve bir maħlûlî İstanbul ağaları alalar dëyü mâbeynlerinde durup (6) gavğayı çat‘ eylediler imdi zıkr olınan piyâdeler merhûm (7) Orhan Ğâzi zamânında olup ba‘zıları Ğâzi Murâd (8) han zamânında olup Bilecik kâzîsı Mevlânâ kara halil (9) cem‘ eylemişdür dërler lâyıķ olan oldur kim kânûn-ı kadime (10) ri‘âyet olına zirâ anlaruñ kânûnı vilâyet üzere düzilmişdür (11) nehy degüldür anlaruñ icrâsı lâzımdur ve ‘acemî oğla- (12) nınuñ bölük başılarından ya‘nî odada eski olanlaruñ (13) başı aşçı olur anuñ üsti yanında olan ‘acemî (14) çavuş olur ve anuñ üsti yanında olan ‘acemî kethüdâ- (15) sıdur ‘acemî oğlanlarını bunlar zabt ederler giydükleri (16) yüñlüksiz ve üsküf yerine kâğıd keçe giyer ve kayyime (17) yerinde dal nümûnesi yoķdur ve ol kâğıdda naķş

118a

(1) yoķdur bunun naķşı yerinde keçe vardur zirâ bunlaruñ (2) kemâli yeñiçeri olmaķdur ol ecilden ‘acemî oğlanınuñ keçe- (3) si kâğıd üzerinde üsküfdür yeñiçeri olduķda ol (4) naķş kim Aķ Şemşeeddin halifesi naķş-ı dal eylemişdür (5) ol yeñiçerilere maħşûsdur yeñiçeri olduķda anlar dağı keçe- (6) lerini ol naķşı yazarlar olmamasına sebeb oldur kim (7) kethüdânüñ yolu sekbân ve zağarcı olmaķdur şimdi bile (8) kânûn ‘acemî çorvacısı ederler kânûna muħâlifdür (9) sekbân ve zağarcılıķdan gayrı vèrilmemek gerekdür ve kethüdâ (10) olan kimesne dağı ihtiyâr umûr-dide gerekdür tâ kim eger (11) gemilerde ve eger odada olan oğlanları bilüp kullana (12) ve şık şık ihrâc olunmaķ gerekdür zirâ ‘acemî oğlanı kethüdâsı (13) müstaķim ve ihtiyâr olunca ‘acemî yaya başıları andan havf (14) eder ‘acemî oğlanınuñ mevcûd ve nâ-mevcûdların bilür (15) bölüklerinde olan oğlanlara destûr vèrmege andan havf (16) ederler eger muķayyed olmayup ihmâl êdügü muķarrer olursa (17) anı yeñiçeri eyleyüp altı yanında olanı kethüdâ beg eylemek

118b

(1) gerekdür ve ‘acemî yaya başıların ta‘yîn hizmetleri kalafat (2) yerin gözlemekdür ve ta‘yîn olınan gemilerin sürmekdür (3) ve divânda odun vezn êtmekdür ve divânda her gün bir (4) (bir) çorvacı at oğlanların zabt eylemekdedür gavğa edenî (5) dögmekdür ve bir

çorvacı dağı Eminönjünde odun çekmekdür (6) hammâl tutmak ve hammällikların defter édüp édüp aqçaların alı vér- (7) mekdür ve biri dağı Şamākova¹⁰⁵ ekşer için gitmekdür ve bunun emşali (8) dağı hizmetleri vardır yukarıda zıkr olınmıştır¹⁰⁶ bunlarda (9) ‘adālet etmek farzdur zıkr olınan hizmetlerde ‘adl eder- (10) seler ri‘āyet olınmak gerekdür eger ziyānı zuhūr-ı ‘azl olınup (11) bir dağı ocağa dāhil olmamak gerekdür sekizinci bāb

(12) yeñiçeri kätibleri ve anların hizmetleri ve sâyir kätiblerinde (13) anı beyān eder yeñiçeri kätibleri ocağın bir ‘ālī manşıbları (14) zümresindendür ve bu dağı pādışāhın emînlerinin biridür (15) pādışāh bu deñlü qulınup defterin hıfz eder kätib olanların (16) ‘ulūfeleri yokdur üç ayda nefer başına birer aqçaları vardır (17) anı alurlar ‘ulūfe üzerinde şākirdler halifesi anı oda başılardan

119a

(1) cem‘ eder anın ‘ulūfesi oldur ve vaqf gemileri vardır birbirinden (2) hırcını kırkır bin aqçaya alurlar kirāsı çıqduqda yerine geleni bey‘ (3) ederler qānūn budur ve ziftçileri vardır sefere yazmayup (4) yılda beşer yüz aqçaların alurlar ve ağanın ketğüdā begün dağı (5) var idi bunları bi’l-külliyeye Sultān Aşmed han zamānında (6) ağa olan Halil ağa ref‘ etdürmişdür muqaddemā¹⁰⁷ kendü ziftçilerin (7) ref‘ édüp andan sâyirlere dağı tenbih eyledükde sâyir- (8) leri dağı cevāba qādir olmayup efendi ziftçileri dağı (9) ref‘ olınmıştır fi’l-vāqı‘ bunların ref‘ i lāzım idi (10) zirā ağalar her sene sefere gider bunlar gitmez bu bir ‘illet-i müstaqille (11) idi imdi ref‘ olınması evlā’dur ve ‘acemî oğlanından gayrı (12) ağa gemisine hizmet etmek gerekdür ve kätib gemisi dağı böyle- (13) dür zirā anlara yeñiçeri giderse sefere varmamak görünür eger olursa (14) çok degül ağa ve ketğüdā beg ve kätib ve sekbān başı gemisinde (15) cümle otuz kırk yeñiçeri olursa anlar bunda qalmaq gerekdür şimdi (16) ziyādece olmışdur ekşeri re’isleri qorıcı olmışdur (17) ve hālā yeñiçeri kätibi olan müstaqim ve dīn-dār gerekdür ve defter

119b

(1) aqvālini muhkem bilmek gerekdür ve ocağın aqvālini dağı bilmek gerekdür (2) ve manşib rüşvetile almamak gerekdür ve qatı¹⁰⁸ şān-ı ‘ālilerden olmamak (3) gerekdür tā kim kendü ‘ā’ideleri ile geçinüp nefer başına birer aqça qalemiyye (4) ile qanā‘at ede ve gayrı aqvāle şürū‘ eylemeye imdi bu vechle (5) kätib bulup istiğdām eylemek gerekdür ve

¹⁰⁵ Metinde صماوه şeklinde eksik yazılan sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

¹⁰⁶ Metinde bu yer silinmiştir. O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

¹⁰⁷ Metinde مدمما şeklinde yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

¹⁰⁸ قاتا şeklinde yazılan sözcük böyle okunmuştur.

istiḳāmeti ma' lūm (6) olıcaḳ şıḳ şıḳ tebdil ve taḡyir olınmamaḳ gerekdür ve bunun istiḳāmet (7) üzere ḳānūn-ı ḳadimi icrā eyledüğine aḡalar rencide olmamaḳ gerekdür (8) ḫaḳḳ üzere olan ḳāra incinüp birbirlerine buḡz ve ḫased (9) étmemek gerekdür ve zıkr olınan ḳānūn ü ḳā'idenün ḫilāfın (10) éderse aḡa göre ḫaḳḳından gelinmek gerekdür ve yeñiçeri kātibi (11) ḳadimden bir manşıbdur ve yeñiçeri defteri her üç ayda bir tecdid (12) olur Sulṫān Süleymān zamānında bu āna degin defterleri efendi (13) ḳapusunda şandūḳlar vardur anda mevcüddur andan 'atıḳ defterler (14) tış ḫazinededür andan yoḳlanmaḳ ve ref olup ol zamāndan (15) yeñiçeri ḳalmayıcak tış ḫazineye vèrürler anda ṫurur ammā şimdi (16) kātibler şıḳ şıḳ tebdil olmaḡla ekşeri ol defterler telef (17) olmuşdur ammā Sulṫān Selim zamānında berü mevcüd ve şimdi

120a

(1) daḫı üç ayda bir tecdid olur muḫarremden maşar ve recec ve reşen (2) ve lezez mevācibine varınca yılda dört 'ulufe olur bunları (3) yazmaḡa ḳadimden on beş nefer şākir(d) ta' yin olınmuşdur (4) sonra nefer çok olup 'acemi ve yeñiçeri çoḡalmaḡla yazmaḡa daḫı (5) kātib lāzımdur dèyü kırk nefer eylemişlerdür şimdi kırk degül (6) yètmış seksen olmuşdur sefere varmamaḳ için niçesi (7) şākird olmuşdur zirā anlar aḡa gitmeyince gitmezler ve aḡa gitedükde (8) 'acemi oḡlanı defterin yazmaḡa bir ḳaç şākird ḳalır anlar ile (9) çoḡı ḳalır gitmezler ve şākirddür dèyü 'ulufesine zarar gelmez bi-ḳuşūr (10) alurlar ve sefere giderse daḫı metrize girmezler ḫizmeti yoḳ (11) ḫuzūr éderler ol ecilden şākird çok olmuşdur kırḳdan (12) ziyāde olmamaḳ gerekdür ve bunlar yolca olur baş olana baş (13) şākird dèrler anuḡ altı yanında olana beytü'l-māl kātibi dèrler (14) yeñiçeri beytü'l-mālin ol defter éder ve ol yazar ve beytü'l-māl (15) defterin efendi ḳapusunda ṫurur ve anuḡ altı yanında olana (16) şākird ḫalifesi dèrler ve bunlar yeñiçeriden olur (17) şimdi hep sekbān olmuşlardur ve bunların sekbān olması

120b

(1) ḳānūn degüldür ve defterleri bu şākirdler ḫalifesi yazdurur ve bir (2) nefer kim şākird ola üç yüz aḳça seyr aḳçası vèrür üç yüz (3) daḫı efendiye vèrür ve niçe zamān efendi dīvāndan geldükde (4) selāmlar defter yazmaz sonra defter ḳā'idesin öğrenür andan (5) üzerinde oda başlara resid için vèrdükleri defter şüretin (6) yazmaḡa izn vèrürler niçe zamān andan ḡayrı nesne yazdır- (7) mazlar ba' dehu biraz eski olup isti' dād taḫşil eyledükden (8) sonra muḳābeleciye vèrdükleri defter kim aḡa mükerrer dèrler (9) ya' nī ol yeñi yazduḡları aşluḡ tekrār olan şüretidür (10) anı yazmaḡa vèrür niçe zamān daḫı anı yazup ḳatı eski (11) olduḡda aşl yazmaḡa vèrürler ve ol aşlı yazmaḡa vèrdüklerin (12) ol

defterde olan bölükleri yazarlar ve ol yazan şākirdi (13) yazarlar ol defterde bir kayd veyāhūd bir teraqqi ziyāde olursa (14) ol yazan şākirden su'āl olup anuñ haqqından gelinür (15) zirā ol yazılan aşlı geçen 'ulūfenūñ aşlından yazılır (16) eger kapuya çıkan oğlan ve eger vèrilen teraqqiler ve eger (17) qorıcılık ve eger oturaqlık efendinūñ kendü haqqıyla kayd

121a

(1) andadur anda olan ne ise yeni aşlı andan yazılır beyāz (2) olur dörtli olan bir aqça teraqqi alup bēşli olursa (3) ve yédili bir teraqqi alup sekizli olursa yédiliden çıkup (4) yeni deftere sekizlilerūñ nihāyetine kayd olunur dañı maħalline ħabs (5) olunur yeniye kayd olmaz qağ efendi ol yeni defteri eski (6) ile muqābele ètmeyince ol ise tamām olmadın muqābele olmaz (7) muqābele olıcağ aña efendi kayd eylemez imdi her ne deñlü kayd (8) olursa ol eski deftere kayd olur zirā yeni olan defter (9) anuñla muqābele olur imdi ol defter tecdid olurken eski (10) aşl defterden qaşınmaq gerekdür zirā yeniçeri defter deryādur (11) iki defter taṭbiq olunmağla aña kayd èderler şimdi ise (12) ezelden yazduqları üzere yazılmaz ezelden yeniçeri aşlın (13) ve 'acemī defteri aşlın on iki defter şākirdden ġayrı (14) yazmaz idi ve yazanlarūñ dañı adın yazarlar idi ve qaç (15) bölük aña vèrilür ise yazarlar idi tā kim ol defterde (16) bir kayd bulunur ise andan su'āl olur idi şimdi bunlar (17) yoqlanmadın qaıldı bunuñ yoqlanması lāzımdur zirā bu defterde

121b

(1) şimdi kārlar geçerler ta'bir olunmaz olur olmaz oğlana vèürler (2) bu eski midür yeniimidür dèmezler¹⁰⁹ vèrdüklerini dañı yazmazlar ve (3) ve yazduqlarında dañı aşlı bir yere getürüp dört bēş kişi yazmaq (4) gerekdür ol dañı baş şākird efendi öninde yazılmaq gerekdür içine (5) teraqqi ve be-dergāhlar arasında havādan esāmī kayd èdüp kaydına (6) taqlid èdüp bir uğurdan bir ādemūñ üzerine qorıcılık çekerler (7) bir iki 'ulūfeden sonra ol eski defterde üzerine in'āmdan (8) qorıcılık kaydın èderler qorıcı geçer gider ve oturaqlık dañı (9) bu vechle olur bunlar olduğundan ġayrı bir uğurdan yeniçeri (10) ètmek ve yédili sekizli ètmek ve teraqqi kayd eyleyüp efendinūñ (11) teraqqisine taqlid eylemege qādir olmazlar ise efendinūñ teraqqisi (12) bir ise bir bucuğ èderler bir bucuğ ise iki èderler ve bucuğ ise (13) bir èder bunuñ mişāli işler èdüp defter-i pādişāhiye ġadr èderler (14) kim ta'bir olunmaz bir ħarifi yèdi atası yeniçerilik görmemiş iken (15) bir uğurdan yèdi sekiz ile deftere kayd èderler odasına (16) varduğda bu qandan yeniçeri oldı dèyü kimesne

¹⁰⁹ دمزله şeklinde yazılmıştır.

şormaz hemān (17) tek yoldaş ziyāde olsun dēyü muḳayyed olmazlar ammā ḳadīmden şıra ile

122a

(1) gelen yoldaşlardan ḳul oğlını veyā devşirmemi kim ḳapuya ḳıḳarmışdur (2) dēyüp tefahḫuş ēderler idi eger yolu ile ḳıḳmış ise ḳabūl ēderler idi (3) yolu ile ḳıḳmış olmayup kātibler veyā şākirdler ile ḳıḳdı ise ḳabūl ētmez- (4) ler idi yarın bir ğavġa ēderseñ seni aġa öñine götürüp veyāḥūd bir (5) tariḳle tutulup aġaya ġamz ēderlerse siz bunu niçün ḳabūl eyledünüz (6) dērler biz başumuzdan ḫavf ēderüz dēyü ḳabūl ētmezler idi şimdi hemān şormayup (7) ḳabūl ēderler imdi yeñiçeri kātibleri bu ḫuşūşda muḫkem muḳayyed olmaḳ gerek (8) ve defterleri muḫkem zabt ētdirmek gerekdür ve yeñiçerinün ve ‘acemī oġlanınun (9) aşlı tecdid olur iken iḳdām olunmaḳ gerekdür dört beş şākirdten (10) ġayrıya yazdırmamaḳ gerekdür ve yazduḳlarında daḫı baş şākird ve şākird- (11) ler ḫalifesi öñinde yazmaḳ gerekdür vērdükleri varaḳlarda ḳaç (12) bölük vardur ve ḳaçıncılardur ve yazacaḳ şākird kimdür defter ēdüp (13) ēdüp vērmemek gerekdür ve her şākird yazduḳları ma‘lūm olıcaḳ ol (14) eski aşllara ḳayd olunmuş bulunursa ol taḫrīr ēdenler su‘āl (15) olunmaḳ gerekdür belki muḳābele olunmaḳ lāzım geldükde eski defteriñ (16) yalnız biriyle muḳābele olunmayup andan daḫı eski ile muḳābele olunmaḳ (17) gerekdür iki defter ile muḳābele olıcaḳ bir ya buçuḳ ḳayd olunmaḳ mümkün olunmaz

122b

(1) olmaz zīrā yazarken ol eski aşla ḳayd ēderse andan eskisine (2) niçe ḳayd eylesün aña fırsatı yazarken buldı andan eski olan deftere (3) niçe fırsat bulsun imdi iki defter ile muḳābele olunmanun bu deñlü fā’yide- (4) si vardur iḳdām olunması lāzımdur zīrā şimdi pādīşāḫun nān u nemekin (5) gözler yoḳdur imdi şākir(d)lerun aḫvāline muḫkem iḳdām olunmaḳ gerekdür (6) ve bunlarun ḫaṭtını yazdurup defterde bir ḳayd bulıcaḳ ḫaṭṭ kimündür bilmek (7) gerekdür ve kātib olan kimesne daḫı kendü yazusun bilmek gerekdür ve ḳaydına (8) taḳlīd olındukda teşḫīş eylemek gerekdür ve bu aşl bī-ma‘nī bulındukda (9) ol odanun oda başısını da‘vet ēdüp andan kim ētmişdür (10) anı ḫaber almaḳ gerekdür ve ḫāḫ ü nā ḫāḫ gidermek gerekdür aña göre (11) ēdenun ḫaḳḳından gelmek gerekdür defterun ḫıfzında iḳdām ētmek (12) gerekdür ve defteri ḫıfz ētmekde baş şākirde ve şākirdler (13) ḫalifesine ve dört beş eski ḫalifeye muḫkem tenbih ētmek gerekdür (14) ve bu zıkr olınan eger be-dergāḫ ve eger ‘ulūfesi ḳaṭ‘ olanı nāşih (15) eylemek eger merd-i timār ve eger merd-i ḳal‘a olanları defterden iḫrāc (16) olunmuş iken anı havādan ḳaçlı ise anlarun arasına ḳıḳmaḳ gibi ḳayd (17) eylemek ve eger seferlerde yazılı iken üzerlerine şürḫ olup bunda

123a

(1) iken ‘ulūfesin bunda iḥrāc edüp bunda eylemek gibi bunlardan (2) biri defterde bulunur ise defteri hıfz edüp eski şākirdlerün (3) ḥaḳḳından gelinmek gerekdür tā kim anlar daḫı defter hıfzı ile muḳayyed olalar (4) ve merḥūm Sulṭān Süleymān ḫan zamānında bir ‘acemī oḒlanı ḳaydı bulunmaḒın (5) üç dōrt nefer şākirdi bir uğurdan merd-i timār eylediler tā kim sāyirlere (6) mūcib-i ‘ibret ola imdi defter bir ‘azīm deryādur hıfzı ḳatı müşkildür (7) arasında çok nesne olur yeniçeri kātibi olana evvelā hıfz etmek (8) için deftere bir fihrist etmek gerekdür kim olduḒı günden aḒa (9) bölüklerinden birinün altmış birinci bölüğe varınca bölük çekmek gerekdür (10) evvelā birincide kaç nefer ḳorıcı vardır ve ‘ulūfeleri kaçdur yazmak (11) gerekdür ve andan sonra sefere gitmeyüp üzerinde ḳaydı olan dānişmend (12) ve Orta Mescidi ḳayyımı ve mü’ezzini gibi ve taḒ ḳorıcısı gibi ve bunun (13) emşāli ḳaydlar mı vardır ve ‘ulūfeleriyle yazup ve ol bir bölükde (14) daḫı kaç nefer oturaḒ vardır anları daḫı esāmileri ile ve ‘ulūfe- (15) leri ile yazmak gerekdür ve be-dergāh olan kaçlıdur ḳaydı ile yazmak (16) gerekdür ve teraḒḳi eger bucuḒ ve eger maḫlūl kime kime vērilmışdür yazılmaḒ gerek (17) ve aḒa mūhür ile seferden mānde olmaḒ ve eger bunun emşāli ḳaydlar olduḒca

123b

(1) ne ise ol fihriste işāret eylemek gerekdür vesāyir bölükleri daḫı (2) bu vechle olup ve yaya başları daḫı birinciden yüz birinciye varınca (3) anlar daḫı bu vechle fihrist olursa bir aḒḳayı havādan ḳayd eylemege kimesne ḳādir (4) olmaz olursa daḫı ma‘lūm olur zirā fihristde olmayıcaḒ bilinür ḳanḳı (5) şākird(e) eylemişdür ḥaḳḳından gelinür eger havādan onlı bir ḳorıcıya (6) bir aḒḳa teraḒḳi ḳayd ederlerse anda ma‘lūm olunur kim şākirdlerün işidür (7) oda başısın da‘vet edüp andan ḫaber alup kim etmiş ise ḥaḳḳından (8) gelmek gerekdür ḫuşūšen havādan bir ādeme ḳorıcılık ḳaydın çekerler ise (9) veyāḫūd bir ādemi oturaḒlar arasına dāḫil ederler ise anı daḫı (10) fihristde olmaduḒından ma‘lūm olur kim şākird olmuşdur su’āl (11) olunup ḥaḳḳından gelinür ve nefer arasına nefer ḳayd eylemek ve eger seferden (12) mānde eylemek ve eger oḒlan ḳapuya çıkarduklarında efendi ḳaydına (13) taḒlīd eylemek fihristden ma‘lūm olunur ve yēdili ve sekizli nihāyetine (14) yazup ba‘dehu sekizli ederlerse ol daḫı fihristden ma‘lūm olur (15) ve ‘acemī daḫı böyle olmaḒ gerekdür tā kim deftere şākirdler bir nesne (16) eylemege ḳādir olmayalar ve bunlar hıfz olunduḒda efendilere gerekdür kim (17) aḒa ḳapusından eger teraḒḳi vērilüp gelürse veyāḫūd be-dergāh ve ‘acemī

124a

(1) oğlanı gelürse veyâhüd mände gelürse bu memhūrları muhkem (2) hıfz eylemek gerekdür zirā ol kendüye temessükdür muqābeleye ol (3) cihet olur ve anı kayd eylemek lâzım geldükde kendüleri kayd édüp (4) şäkirdlere oqudırlar ammā şäkird anı oquırken havādan teraqqi (5) ve be-dergāhlar arasına be-dergāh ve ‘acemī arasına diledügin oquur efendi (6) memhūrdan oquur şanup kayd éder sonra anı memhūr ile muqābele eylemezler (7) deftere geçer gider imdi kätibler bunu tecrube eylemek gerekdür memhūrı (8) oqudup ve memhūrdan kayd eyledügi esāmilerün üzerine işāret (9) eylemek gerekdür ba‘dehu memhūrıla muqābele édüp içinde havādan bir kayd (10) bulındukda ol oquyan şäkirdün haqqından gelinmek gerekdür veyâhüd (11) memhūra baqup kayd eylemek gerekdür anlara oquutmamak gerekdür tā kim defter (12) mazbūt ola ve bir yeñiçeriyi sefere yazduklarında defteri anda gitdükden sonra (13) mände eylememek gerekdür tā kim ‘ulūfesi¹¹⁰ iki yere çıkmaya ‘ulūfe mükerrer olup (14) hazıneye gadr olunmaya ve mände dağı oldukdan sonra mābeyne alınursa (15) dağı hazıneye dāhil olmaz harc olur gider imdi bunun (16) olmaması evlā’dur zirā mābeynün ekser zāyi‘ olur muqayyed olunmak (17) gerekdür ve yeñiçeri kätibleri zikr olınan vech üzerine şäkirdleri ve aşl

124b

(1) defteri bu üslūb üzere görürse defteri pāk éder müteveffā ihrāc olunur (2) defterün yevmiyyesi aşığa varur maḥallinde kendüden su’āl olındukda cevāb (3) āsān olur memhūruñ hōd cevābı aşığa varur kätibden tefahḥuş olunmaz tefahḥuş (4) olındukda memhūrlar aña temessük olur su’āl olınan memhūrdan ḥāric olan (5) kaydlardur ve aşığalar be-dergāh étdükde efendinün dağı oğlanları var ise (6) anları dağı be-dergāh éderler zirā anlaruñ dağı gemileri var anda hizmet (7) éden oğlanları eski olup ‘acemī arasında on iki çukalı oldı ise (8) yoqlayup çıkarurlar ve eger dağı yeñi olup dört bēş yıllık oğlan olur ise (9) dağı zamānı degüldür dēyü kapuya çıkarmazlar ve yeñiçeri defteri ve ‘acemī oğlanı (10) defteri ve Gelibolı ve büstān defteri üç ayda şimdi birer kerre tecdid (11) olınup üç şüret olunur biri aşl olup efendi kapusunda tırur (12) cemī‘ ol ‘ulūfede vāqi‘ olan kaydlar anda kayd olunur ve biri dağı (13) mükerrerdür muqābeleye vērülür ve bir dağı mükerrer şüretidür ağa kapusunda yazılır (14) anda başka şäkirdler vardur anlar yazar kapuda bir kimesneyi yoqlamak lâzım geldükde (15) anda yoqlarlar bu yakında ihdās olmışdur maḥallinde beyān olunur ve bir (16) defter dağı kim aña hazıne defteri dērler ve bir defter dağı hazıneye vērürler (17) idi anuñla gelicek ‘ulūfeyi taṭbīk éderler idi merḥūm Sulṭān Selim ḥan zamānına

¹¹⁰ علوسی şeklinde yazılan sözcük böyle okunmuştur.

125a

(1) degin ol defter yazılır idi içerü alınur idi andan sonra alınmayup mükerrerün (2) adını hazine defteri koyup muğabeleciye verürler imdi hazine defterinün (3) fâ'yidesi çokdur Sultân Süleymân hân zamânında Halkalı bağçesi yapılırken (4) sa'âdetle teferruce geldüklerinde anda hizmet eden oğlancağların her biri yedişer (5) sekizer yıl Türk üzerinde ve yedişer sekizer yıl torbada hizmet edüp (6) belâ çekdikleri için pâdişâh önünde cidd ü cehdiyle çalışalum böyle ki (7) hizmetümüzi görüp bir kaçumuzu be-dergâh edeydi dëyü bunlar hizmeti cân (8) ü baş ile ederken pâdişâh ol zamânda Ustânbül¹¹¹ ağası Şağa (9) Maḥmūd kulların da'vet edüp şol hizmet eden üç oğlanı kapuya (10) çıkmağa tezkere eyle dedüklerinde ağa kulları tezkere edüp emr pâdişâhun (11) dëyüp bu deñlü oğlandan üç oğlan kapuya çıkardılar ol zamânda (12) yeniçeri kâtibi olan düstür-ı a'zam Rüstem Paşa hazretlerinün oda- (13) lıklarınun birini almışdı anların muğarreblerinden olmağla pâdişâh-ı 'âlem (14) hazretlerinün be-dergâh olmasına fermân-ı şerifleri olmağla kendülerinün (15) gemileri hizmetinde olan iki nefer oğlanı ol bahâne ile deftere (16) kayd eylediler ol zamânda ise pâdişâhdan fermân olmayınca oğlan (17) çıkmağ muḥâl idi ol ecilden kâtibün kaydıyla defterde oğlan fermândan

125b

(1) ziyâde kayd olunmamağla çünkim mevâcib tamâm oldı defter yazılıp (2) ve hazine defteri içerüye teslim olınduğda hünkâr eski hazine defter ile (3) gelen defteri muğabele eyledüklerinde ol iki neferi fermânsız kayd olduğda (4) bilüp kim etmişdür anı bilmek için yeniçeri ağası Pertev Ağa kulların (5) da'vet edüp ağa ile 'arza girdüklerinde bu oğlanları kim kapuya çıkar- (6) mışdur dëyü kendü çıkarduğı neferleri daḥı iğmâz edüp su'âl eyledüklerinde (7) pâdişâhum İstanbul ağası bilür anlar tezkere eylemişdür andan haber alalum (8) dëyüp evlerine gelüp İstanbul ağasını da'vet edüp residin yoğla- (9) duğlarında üçin Halkalı bağçesinde pâdişâhumuz fermânıyla kayd olınduğın (10) ve ol iki neferün residi yeniçeri kâtibi gemisinde bulunmağın bildiler kim (11) anı kâtib eylemişdür bildüklerinde ağa kulları kâtib Rüstem Paşanın (12) tevâbi' olmağla kâtibi pâdişâha 'arz eylemege kâdir olmayup Rüstem (13) Paşaya aḥvâli bildiler bir zamân fikre varup buyurdılar kim bu ḥabiş (14) bize intisâb etmege bunu be-dergâh eylemişdür pâdişâha var- (15) duğında bolay ki terbiye edün dëyüp ağaya tenbih¹¹² eyleyüp gerü ağa (16) hünkâra

¹¹¹ Sözcük burada اوستانبول şeklinde yazılmıştır.

¹¹² تنبيه şeklinde yazılmıştır.

varup ve fetḥ-i kelām olmadın Pertev saña sipāriş eyledügüm (17) aḥvāli neyledün dèyü cevāb buyurduklarında ol Halkālu bāğçe-

126a

(1) den fermān-ı ‘ālileri ile çıkan oğlanları beyān édüp ve yeñiçeri (2) kātibinün iki gemisi olduğın ve anuñ hizmetin ‘acemī oğlanı (3) eylemegin ve ol oğlanların eskilerinün yolca be-dergāh ola geldüğün (4) ve ol üç oğlanın be-dergāh olmasına pādişāhdan fermān olıcağ (5) kendü gemisinden ol iki nefer oğlanı be-dergāh eylemişdür dèyü ta‘rif (6) édüp bākī fermān ḥünkārımuñdur dèyü terbiyye eyledüklerinde pādişāh (7) ğazaba gelüp bu terbiyyeyi saña Rüstem mi öğretmişdür inen inen (8) baña lāzım bir müstaķim kulumсын yoḥsa şimdi başuñ alurdum ben (9) pādişāh iken üç nefer oğlanı be-dergāh eyledükde yeñiçeri (10) kātibinün gemisinden oğlan çıkmak lāzım gelse sen ocağda benüm (11) vekilümsin saña bildirse sen baña bildirsen ben anı étmez (12) miydım ammā bir kātib iken seni begenmeye ve ben pādişāh iken benüm (13) ḥükümetüme karşı ol taķdırce ne ağalık édebilürsin (14) ve ne ben pādişāhlık édebilürüm dèyüp¹¹³ başın kesmege fermān (15) gönderüp başın kesüp ḥaķķına kōdılar imdi ol zamānda ḥazīne (16) defterin pādişāhlar silaḥdārları ile taṭbīķ éderler idi (17) bunıñ emsāli bir nesne bulduğda édenün ḥaķķından gelinür idi

126b

(1) cümle kulluk defterlerin alup bu vechle yoķlarlar idi yalnız silaḥdārlara (2) inanmazlar idi kendüleri yoķlarlar idi imdi vechle iķdām olmayınca (3) ‘ālem düzelmez ve olur olmaz kānūna muḥālif işler olmaz cümle kānūn (4) üzere olur varduklarını yerde fetḥ ü fütūḥ olur herkes kendü (5) maķāmın bilür ‘ā’idesi ile geçinür rüşvet ref‘ olunur ‘ālem (6) ḥalāş olur imdi pādişāhlar ke’l-evvel taķayyüd éderler ise (7) ocağlar ihyā olur ve sipāhi rü’üsü vardır anuñ daḥı (8) ḥıfz olıcağ mürdesidür ammā yeñiçerinün rü’üsü yoķdur imdi bu (9) defter muḥkem görilmek gerekdür tā kim ḥāricden ādem dāḥil olmaya imdi (10) ol ḥazīne defterinde bu deñlü fā’ide vardır ve zıkr olınan (11) yeñiçeri defteri bir deryādur çok kā‘ideleri vardır taḥriri (12) mümkün degüldür Sulṭān Süleymān zıkr olınan ḥazīne defterin (13) alduğda kā‘idesini bildirmege bir ādem lāzımdur dèyü bir vuķūf ehl-i (14) şākirdi¹¹⁴ veyāḥūd aḥvālin bilenlerden birini ḥufyeten vāķi‘ (15) olan aḥvāli defteri silaḥdāriyla taṭbīķ étdirüp tafşilen (16) silaḥdāra bildirüp ol ādeme ḥāline göre ri‘āyet eyleyüp (17) ba‘dehu ol defterin taṭbīķini çuķadāra silaḥdār ta‘lim édüp

¹¹³ ديوپ şeklinde yazılmıştır.

¹¹⁴ شكردي şeklinde yazılmıştır.

127a

(1) ve rikāb-dāra öğredüp artuḡ ġayrınuḡ öğrenmesine hācet ḡalmaz (2) dēyü ḡulları yigirmi bir sene yeñiçeri defterine ḡizmet étmiş lâkin (3) ḡalā ḡorıcı eylediler ‘ulūfem ile ḡorıcı olup ve ḡorıcı olmaḡ murādum (4) degül iken bī-kes olmaḡla eylediler ol daḡı ḡaḡ ādemüñ yérini vèrmişlerdür (5) ḡimdi ḡöyle nefer olup ḡaldum bu deñlü ḡizmetüm havā oldı arḡa- (6) sı olan ḡafāda ve manḡıbdā gerek müstaḡim olsun gerek olmasun ocaḡ (7) oḡlu olsun gerek olmasun gerek ḡānūn ḡā‘ide bilsün gerek (8) bilmesün hemān aḡça ve arḡası olsun imdi bu defterüñ bu deñlü (9) ḡizmetin étmişken daḡı bilmedigümüz yér vardır ve bu ocaḡda (10) ‘aḡim nehy olıcaḡ bid‘at ve rüşvetdür ve bir daḡı rüşvet vèrmege aḡça- (11) sı olmayan bunlaruñ arasında ḡimdi buncılayın fülūs-ı aḡmere muḡtāc olup (12) medyūn müstaḡriḡ olur imdi ‘ālemüñ rūḡı pādiḡāhlardur ol (13) cihetden bu deñlü ḡālūmi pādiḡāha ‘arḡ-ı küstāḡ-āne eyledüm ve (14) zıkr olınan ḡazīne defterlerinüñ alınmasından ve taḡbiḡ olup (15) ḡānūn ü ḡā‘ideler ‘ale’t-taḡḡil bilmekde ‘ālemüñ düzelmesi (16) muḡarrerdür zirā yeñiçeri ocaḡı āl-i ‘oḡmānuḡ ḡol ve ḡanadı- (17) dur ḡöyle kim bunlar düzelse varduḡları yèrde bi-‘ināyeti’llāhi te‘āla

127b

(1) fetḡ ü fütūḡ olup ve kātib olanlar her bir odanuñ birer aḡça muḡarrerleri (2) vardır anı daḡı ḡayd eyleyüp ve seferli olmayup anı ‘ulūfesi bunda (3) olup fevt olanuñ yérinden yuḡaru olur maḡlūl teraḡḡiside tevzi‘ (4) olınur anı ḡayd eyleyüp ve ölen ḡorıcı olursa ‘ulūfesi ḡoḡuzlıdan (5) on üç oldıysa yèdiden ḡoḡuza varınca iki aḡça maḡlūl èder anı (6) ḡayd èdüp ziyādesin istememek gerek ve sekizliden on üç oldıysa (7) bir aḡçasın ḡayd eyleyüp ziyāde eylemeye hemān ḡorıcı olduḡı üzere (8) tevzi‘ olınmaya eger yigirmi dörtli daḡı oldıysa nefer iken ḡaç (9) aḡça ile oldıysa maḡlūl tevzi‘ olunmaz anuñ teraḡḡisi bölük (10) baḡı olduḡda tevzi‘ olur ve bölük baḡı ve yaya baḡı olan (11) neferüñ yèdiden yuḡarusı tevzi‘ ve ḡolaḡ ve zaḡarcı olan neferüñ (12) yèdiden yuḡarusı tevzi‘ olunmaz ve merd-i ḡal‘a ve sipāḡi olanuñ (13) tevzi‘ olan maḡlūl gedikdür ḡazīneden aḡça ḡıḡmaz zirā yaya baḡı (14) ve bölük baḡı ve ḡolaḡ ve zaḡarcı ve sekbān bunlar cümle gedikdür (15) ḡazīneden ḡıḡmaz ḡadīmden ḡıḡmışdur ammā ḡapucılık ve sipāḡilik (16) ‘ulūfesinden ziyāde olur anuñ teraḡḡisi niçe ḡıḡsun veyā- (17) ḡud aḡa bedel berāber ḡıḡar ol daḡı tevzi‘ olunmaz ve merd-i tīmār ve merd-i

128a

(1) ḡal‘a ḡōd ḡazāba dūḡmişler ol ḡazīnede ḡalur ve oturaḡlık (2) ḡuḡūrı ḡazīnenüñdür tevzi‘ olunmaz kātibler daḡı étmeyeler ve yèdiden (3) aḡaḡısı ḡazīnenüñdür yèdiliden üçe

varınca tevzi^ç olunmaz (4) ve seferli olup ^ç ulūfesi bunda çıkmayanuñ terakķisi tevzi^ç olunur (5) kātibler bunu gözetmek gerekdür tã kim hazineye ğadr olunmaya ve bunlardan (6) mâ^ç adã şâkirdlerüñ defter yazduğundan ötüri yigirmişer (7) aķça her bir ^ç ulūfede muķarrerleri vardur ve aĝa ķapusunda şonradan (8) icãd olan şâkirdlerüñ on bêşer aķça muķarrerleri vardur (9) şâkirdlere yolca hãline göre birer aķça ve bir buķuķ aķça tevzi^ç (10) olunur şâkirdler anı bêşer altuna bey^ç ederler ve in^ç am-ı hūd (11) baķşışden ğalağdur pâdişâhlar vèrmedin olmaz anı (12) dağı memhūrlar gönderür iħrãķda mı tevzi^ç olınmışdur veyã- (13) hūd alaylarda mı tevzi^ç olınmışdur aña göre vèrilür (14) muhaşşale'l-kelãm kâtib bunları bir hōşça görmek gerekdür yoklanduķda (15) eger suç kendünün çıķarsa kendü mu^ç âteb olur imdi bir (16) ħarifi ħilãf-ı kãnün eger ķul oğlından ve eger devşirme- (17) den ve eger ferzend-i sipãhdan ve eger sãyirlerden rüşvet

128b

(1) alup ħilãf-ı ^ç âde yenıçeri ederlerse anuñ ħaķķından gelmek gerekdür eger (2) ħünkãruñ emri olup anlaruñ arasında dağı çıkarurlar ise de hemãn (3) aķça ile çıķarduķları anlara suç yèter vèreni alanı dağı katl ètmek (4) gerekdür zirã ħarãm-zãdeye şerik olur celãlilerin zuhūrına (5) bã^ç iş olur imdi bunun aķça ile olmasını ocaķdan ref^ç édüp (6) tenbih eylemek gerekdür ve edenün ħaķķından gelmek gerekdür eder ise (7) vebãli kendü boynına ve ^ç ulūfede olup eger eski eger yeni eger devşirme (8) ve ķul oĝlu eger bũstãnı eger Gelibolı oĝlanlarından şaĥiħ olduĝı (9) muĥaķķaķ olduğundan mâ^ç adã yaya başı oĝlu dağı olursa ve eškãli (10) kemãli ile ana defterinde olup şaĥiħ devşirme dağı olursa yigirmi (11) bêşer altun rüşvet vèrüp rüşvetile çıķduĝı ma^ç lüm olursa (12) aĝanuñ öñine çıķmayup istanbul aĝasınuñ tezķeresi olmayup (13) aķça ile çıķduĝı aña suç yèter edenün ve ètdürenün ħaķķından (14) gelmek gerekdür eden eger yenıçeri aĝası dağı olursa ve ķul oĝlu (15) olup yetim fodulası yèyen foduladan on bêş altunla ^ç ulūfeye yazılmış (16) olursa foduladan bir uĝurdan kırķ altunla yenıçeri olmuş bulunursa (17) ba^ç de't-tenbih èdeni ve ètdüreni ve olanı ortadan yoĝ ètmek gerek

129a

(1) ve devşirme henüz gele dört bêş sene olmadın veyãhūd Türk üzerinde (2) ħizmetin tamãm ètmedin elli altmış altunla oldıysa yãhūd aĝa çerãĝı (3) nãmıyla veyã hemãn havãdan vilãyeti adıyla yenıçeri ètdükleri ma^ç lüm (4) olursa edenün ve ètdürenün muĥkem ħaķķından gelinmek gerekdür ve ķul oĝlu (5) ve devşirme emr-i pâdişãhiyle yazılmaķ lâzım gelicek ķul oĝlunuñ babası (6) odasın ve fodula olursa kezãlik aĝa öñinde tefahĥuş eyleyüp olmaķ gerek (7) aķça almamaķ gerekdür ve ferzend-i sipãhi ve ferzend-i çavuş ve

bevvāb bundan böyle (8) hiç olmamak gerekdür her biri tarīkından behre-mend olmak gerekdür ve devşirme- (9) den Türk üzerinde niçe zamān hizmet édüp ‘ulūfeye yazılmağ (10) lāzım geldükde Rüm éli ağasından ise tezkere édüp andan ağa (11) öninde eşkālî görinüp ‘ulūfeye yazılmağ gerekdür ve ağa çerāğı bundan (12) böyle min ba‘d olmamak gerekdür ‘ālem işlāh ola ve k̄ul oğlu ve devşirmeden (13) ‘ulūfeye yazılmadın ibtidā be-dergāh olmamak gerekdür ba‘de’t-tenbīh édenün (14) başın kesüp almağ gerekdür ve ‘ulūfeye yazılmağ lāzım geldükde eskisin (15) torbadan ise İstanbul ağası tezkere édüp andan ağa öninde (16) yoğlanup k̄atib deftere kayd éde eger b̄stāncı ise b̄stāncı başı (17) ve Gelibolıda ağası tezkere édüp andan ağa öninde yoğlanup yolca

129b

(1) tevzi‘ olınup birine ziyāde ve birine eksük v̄ermeyüp bir berāberce memhūr édüp (2) ol minvāl üzere k̄atib kayd éde bu bābda eger bu vechle iğdām olunursa yeñiçeri (3) ocağı ke’l-evvel ihyā olur imdi yeñiçeri ocağı içinde eger terağki b̄şer (4) altuna bey‘ olmağı ref‘ édüp aqçasız v̄erilmek lāzım gelürse hizmet édene (5) v̄erilmek gerekdür aqça ile v̄erilmemek gerekdür şimdi hep aqça ile v̄erürler v̄erenün (6) hağğından gelmek gerekdür ve qorıcı terağkisi min ba‘d v̄erilmemek gerekdür ve ağa memhūrı (7) ilen v̄erdi ise h̄ünkāra ‘arz étmedin v̄ermemek gerekdür v̄erildükde (8) dağı ma‘lūm olursa hağğından gelmek gerekdür zirā qorıcı terağkisi v̄erilmek (9) k̄ānūna muğālifdür imdi z̄ikr olınan bu vechle iğdām olunursa ‘ālem düze- (10) lür ve eṭrāfa sefer olduğda yazılan ādemi giden ağaya defter ile teslim (11) eyledükden sonra gerek ricā ile gerek aqça ile mānde éderlerse ‘ulūfesi iki (12) yerde çıkar olmamak gerekdür seferde yazılan defteriñ neferin yazmağa efendiniñ (13) resmin almağa bir şākird gönderürler ol şākird kendü odasından yāğūd (14) āğar odadan çorvacı gitmeyen bölükden kırk elli nefer v̄erürler hizmetin (15) éder imdi anlardan aqça alup yüz kırk yüz elli nefer v̄ermeyeler ve ol (16) hizmet édenlere terağki v̄ermekiçün bunda şākird iken ne v̄erilürse (17) ol kadar v̄ereler ziyāde v̄ermeyeler ve onda olan Paşa h̄ünkāra ‘arz édüp

130a

(1) in‘ām v̄erürse ol dağı ağasından alup v̄erür ve be-dergāh olmak seferde (2) k̄ānūn degüldür zirā anda ne ‘acemī defteri ve ne eşkāl defteri vardur (3) ne yeñiçerilik ve ne ‘acemī oğlanlığı v̄erilür şākird dağı v̄ermeye d̄eyü tenbīh (4) olınmağ gerekdür ve hizmeti muğābelesinde oğlu olup be-dergāh olmak lāzım gelürse (5) anda işāret olınup yoğlanmağ gerekdür aña göre be-dergāh olmak gerekdür ve z̄ikr olınan (6) şākirdlerden hizmete gitdi d̄eyü aqça almamak gerekdür hizmetden geldükde (7) nefer başına birer aqça resm alınur

şimdi anlara bunu hizmetdür dëyü aqça ile vëürler (8) ol dağı anda niçe dürlü hile éder ‘ulüfe çıkarur ve mābeyni ağa ile yoğ (9) éder ve anda olan beytü’l-māli dağı gözden birağur harc maşrûf (10) éder ve anda sipāhi olmak lâzım gelürse ve serdār olan vezir vëürse (11) buyuruldısın almadın étmek gerekdür ve geldükde kātib olan kimesne (12) re’ysiz eyledügi kārı andan su’āl édüp haqqından gelinmek gerekdür (13) ve ol getürdigi defterün şüretin pâdişāh alup öbür defter ile taṭbīk (14) édüp hılāfın bulursa haqqından gelüp pâdişāh-ı ‘ālem-penāhuṅ (15) ikdāmı olıcağ bir qalem qatmağa qādir olmazlar ve yeñiçeri kātibinün (16) bir hıfz eyledügi defter dağı beytü’l-māl defteridür baş şākirdün (17) altında¹¹⁵ olan şākird beytü’l-māl kātibidür defterin ol yazar

130b

(1) beytü’l-mālcı ile ol bey‘ éder İstanbulda ve Ğalaṭada ve Üsküdārda (2) olan beytü’l-māli bey‘ éderler vārişi olmayanı nuḳūd éderler biñde (3) yigirmi beşer aqçasın kātib ile beytü’l-mālcı alur mā-bāqī ne deñlü olursa (4) hazineye dëyü işāret éderler sonra vārişi gelüp taleb éderse (5) defterde mevcūd olanı alur ve oğlu olup küçük olursa bu maḥall (6) yukarıda zıkr olınmışdur imdi ocağda beytü’l-māl kâ‘ idesin (7) bilür ve istikāmeti zuhūr édeni beytü’l-mālcı édüp ri‘āyet étmek (8) gerekdür şıq şıq tebdil étmek gerekdür ve muḥkem tenbīh étmek gerekdür (9) resid olmayan yetimlere ve vārişe aqçaların vërmek gerekdür ve resid (10) olmak lâzım geldükde yetimi alup odanun vekil-i harcı ve müteferriqa- (11) larıyla oda başı gelüp efendi öninde ve beytü’l-mālcı öninde defter- (12) den resid étdirüp oda başı tezkeresin almağ gerekdür mücerred (13) yetim aldı dëyü cevābla teslim tezkeresin vërmek gerekdür zirā bir (14) düzme kul oğlunu efendi qapusına götürüp bu kul oğlumuz- (15) dur dëyü āḥar fevt olmuş yetimün aqçasın almağ için getürürler (16) odalarının vekil-i harc ve ihtiyārları olmadın mücerred yalnız (17) oda başıya dağı vërmek gerekdür ve bunun emşāli hileler çoğ olur

131a

(1) hilesi bulınanun haqqından gelinmek gerekdür tā kim sāyirlere ‘ibret (2) imdi bunun emşāli çok beytü’l-māl telef olur görilmek şartdur (3) ve bir oğlu büyük biri küçük olanun hişsesini bey‘ édüp (4) odasına teslim édeler ve büyük olanun kendüne teslim eylemek gerekdür ve (5) küçügi dağı büyüdükde kendü üzerine vërilüp resid olunmağ gerek (6) bunlar resm almağ kânün degüldür resm evlādı olmayup beytü’l-māle (7) qalandandır şimdi bunlardan dağı alurlar imdi almağ lâzım gelicek (8) yetimün mālına sa‘y étmek lâzımdur ve bir kıızı qalup bir yetim nā-bāliğ qalursa (9) anların dağı arasına girüp nā-bāliğ

¹¹⁵ Bu sözcük nüshada silik çıkmıştır. O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

olan oğlanın hisşesini ne ise (10) bey^ç edüp odasına teslim edüp oda başıya teslim olunur bāliğ (11) olunca k̄ānundur yukarıda zikr olunduğı üzere teslim olunur ve oğlu (12) bāliğ olana ve kıızı olana beytü'l-mālcı karışmaz eger odasına borcu (13) var ise oğlu bāliğ olup odalarından yoldaş gönderüp (14) alurlar kız ise bunda borcu olduğun isbāt edüp alurlar (15) ve taşrada ise ağadan mektüb alup anda vardukdā beyt- (16) ü'l-mālden vilāyet k̄āzīsı deynini teslim eder ol yoldaş olup (17) bunda getirür ve taşrada olan yeñiçeri beytü'l-māline muhkem ikdām

131b

(1) lāzımdur serdārlar şimdi anı kabz ederler anlar kabz eylememek gerekdür (2) zirā vilāyet ademisi dūr vilāyet k̄āzīsıyla bir olup beytü'l-māli yoğ (3) ederler imdi anlar min ba^ç d karışmamağ gerekdür beytü'l-māli bu cānibe bildirmek (4) gerekdür kaçıncıda olursa bir yoldaş odasından ve bir beyt- (5) ü'l-mālcı tarafından iki nefer gönderüp müfredāt defteriyle bu cānibe bildirmek (6) gerekdür ve k̄āzī imzālayup anın ma^ç rifeti ile bey^ç olunmağ gerekdür bu cānibe (7) geldükde cüz'i metrükātı olanları bu cānibe bildirüp ba^ç dehu bey^ç (8) olınsun dērlerse bey^ç olunmağ gerekdür eger dursun biz ādem gönderürüz (9) dērler ise kabz edüp ol ādem geldükde bey^ç olunmağ gerekdür ziyādece (10) olan metrükātı yazup defter edüp bildirmek gerekdür ve şimdi (11) 'acemī oğlanları vardur anı dağı bildirmek gerekdür ve yeñiçeri (12) ve 'acemī oğlanı tertibinde olup lākin yeñiçeri olduğı nā-ma^ç lūm (13) olanları ve dirligi ka^ç olanları ve yeñiçeri keçe giyenleri muhaşşal (14) nā-ma^ç lūm olanların metrükātın defter edüp bildirmek gerekdür (15) tā kim ādem gönderüp defter ile der-i devlete dāhil ola ve bir serdār kim (16) bu yeñiçeri idi 'ulūfesi ka^ç veyāhūd yeñiçeri olduğı nā-ma^ç lūmdur (17) dēyü bu cānibe bildirmeyüp ve anda yeñiçeridür dēyü beytü'l-mālcıye kabz etdürmeyüp

132a

(1) kendüsi ekl ü bel^ç eyledüğü ma^ç lūm olursa beytü'l-māle ğadr eyledüğü (2) muhağğak olur merd-i tīmār olunmağ gerekdür ve beytü'l-mālcı olan kimesne (3) iki üç ayda bir ādem gönderüp bu aşlu'l-māli tefahhuş eylemek gerek (4) ve serdārların beytü'l-māle sa^ç y edenleri ne hizmeti bilinüp ri^ç āyet (5) olunmağ gerekdür ve beytü'l-mālden āğa kapusına harc olan sünger gibi ve (6) iskemle gibi ve yeñi āğa olduğda bir oda döşenüp ve ketḥüdā bege (7) sünger ve iskemle kılıfı gibi ve yağmurluğ kisesi ve baş çavuşa (8) dağı vech-i mezkūr üzere ve ketḥüdā yerine ve muḥzıra yılda bir iki kerre (9) bir vechle beytü'l-mālciden zikr olınan eşyā vērile gelmişdür (10) ve sefere giden āğalara āğa bayrağı tāftesi vērile gelmişdür (11) ve āğanın dağı bayrakları vērile gelmişdür ammā şimdi dünyānın

(12) levāzımın beytü'l-mâlden alurlar ve beytü'l-mâlde çokluk nesne kalmaz kim (13) hazineye teslim edeler kadimden bir sarı kise ve bir kırmızı kise (14) düzüp üzerine sa'y-ı ağa yazup beytü'l-mâlcı içerü hazineye böyle teslim (15) ederler imiş şimdi yeniçeri çok lâkin beytü'l-mâle muqayyed olmazlar (16) gediklilerün kârı yeniçeri sürmege vardıklarında buldukları beyt (17) ü'l-mâli alup kabz edüp ve serdârların dağı kabz eyledüğün mektûbında

132b

(1) yazılmağla alur bir resm serdâr alur ve bir resm ol alur ve hizmete giren (2) zağarcılar ve sekbânlar alurlar her biri böyle beytü'l-mâli alan alanın (3) olur devede kulağın getirürler bunda gelen dağı harca yétmez imdi (4) şöyle gerek kim evvelki gibi kendü şofrası yoldaşı ile beytü'l-mâlcı (5) yoldaşı varup kabz edeler serdârlar yarışmaya yukarıda zıkr olunduğı (6) üzere üç elden gayrı kimse yarışmaya muqayyed olunur ise külli beyt- (7) ü'l-mâl hâşıl olur imdi beytü'l-mâl defterinün hıfzı katı lâzım- (8) dur yeniçeri kâtibleri buña dağı muqayyed olup görmek gerekdür ve (9) yeniçeri ağaları defter mücibince mâlı tahşil étdirmek gerekdür ve beytü'l- (10) mâlcı müstakim ü dîn-dâr olmak gerekdür ve rüşvet ile olmamak gerekdür kânûn-ı (11) kadimden bir aqça ziyâde maşraf olmamak gerekdür şimdi ise ol kadar maşraf (12) vardır kim beyân olunmaz olan kânûn üzere olmak gerekdür ve eger kâtib (13) ve eger beytü'l-mâlcinün yebânda olan yoldaşlarınun bunda kaç 'ulûfesi (14) çıkmışdur ve çuğa var mıdur ve nâ-bedid ve mükerrer olanun 'ulûfesin (15) taleb eyledükde ikdâm edüp oda başılardan ve çorvacılardan (16) bi't-tamâm alınmak gerekdür eger kuşur üzerine vërdükleri ma'lûm olursa (17) 'azl olmak gerekdür bu vechle ikdâm olunursa ümiddür ki mâl-ı

133a

(1) pâdişâhiye ğadr olmaya ve yeniçeri ocağınun kâtiblerinden (2) biri dağı ağanın dīvân kâtibidür bu dağı müstakim ü dîn-dâr¹¹⁶ (3) olmak gerekdür tâ kim ağaların 'arzını gözleyüp ağanın emrinden (4) hâric vaz' eylemeye ve bunların olması her tâ'ifeden olur ağa (5) diledüğün eder ve bunun gelüri çoracı ve oturağ olanlardan (6) ve şolağ zağarcı ve atlı sekbânı olanlardan ve sipâhî olup (7) tezkeresin vërdüklerinde birer sikke altun alur kânûn budur (8) ve anların hizmetleri oğlan kapuya çıkdıkda eşkâlin (9) yoqlamağdur ve ziyâde olduğda memhür edüp göndermekdür (10) ve memhür kaç nefer ise anı yazmak gerekdür tâ kim memhûrun kenârını (11) tekrâr büküp şâtır başlarına ikişer üçer kayd eylemeyeler ve çoracılara (12) bu lâzım degöldür birer göndermek gerekdür ammâ anı ağa

¹¹⁶ دندار şeklinde yazılmıştır.

buyur- (13) duğından ziyāde eylememek gerekdür ve eşkāl yoqlamada iqdām olınmağ (14) gerekdür zirā qadimden eşkālî yalnız divān kâtibi görür (15) idi şimdi kul çok olmağla merhūm Sultān Süleymān han zamānında (16) defter yoqlamağ için ādem lâzımdur ve ağa qapusunda gavğa ile (17) yoqlanmağ gelene dağı başka defter lâzımdur dēyü defteri hıfz etmege

133b

(1) on bêşer nefer şākird ta‘yîn edüp ve ol defteri anlardan ‘ulūfeden ‘ulūfeye (2) tecdid ü taṭbîḳ eylemege kânūn eylediler zirā cümle kayd kim ağa memhūrından (3) olur efendi kayd eder zirā efendi qapusu qadimdür ve efendi (4) yeñiçeri kâtibleridür kayd anlar eder velākin şimdi ağa qapusunda elli altmış (5) şākir(d) olmışdur anlaruñ hizmeti azdur efendi qapusunda her defter üçer kerre (6) tecdid olunur ammā bunlaruñ birer kerre tecdid olunur ve hem gelürleri efendi (7) qapusunda baş şākird olan yeñiçeri yaya başısı olur ve ‘acemî kâtibi olur (8) beytü’l-māl kâtibi aralarında biri ta‘yîn gerekdür ve ‘acemî çorvacısı olur (9) şimdi bir uğurdan hilāf-ı kânūn Rūm eli ağası eylerler bu qatı kânūna (10) muḥālifdür bu aşlar olmamağ gerekdür ve ağa qapusunda olan baş şākirdüñ (11) yolu kethüdā yeri kâtibi olmağdur ve kethüdā yeri kâtibinüñ yolu sekbānlar (12) kâtibi olmağdur ve bir yolları dağı ‘acemî yaya başılığıdır ve yeñiçeri (13) yaya başılığı vèrilmez kânūn degüldür ve eskilerinüñ yolu ağanuñ (14) odun kâtibliğidür ve kiler kâtibliğidür ve koyun kâtibidür (15) ammā qadimden bunlar efendi qapusunda ola gelmişdür ve sefer kâtibi efendi (16) qapusından ğayrı yerden olmaz zirā efendinüñ resmi için anuñ (17) bedeli olur kânūn budur ve ağa qapusunda olan şākirdler yolu efendisi

134a

(1) divān kâtibidür bunlara¹¹⁷ memhūr yazdururken muḥkem iqdām etmek gerekdür (2) eger be-dergāh memhūrı ve eger ‘acemî oğlanı memhūrı içine ḥāricden esāmî (3) kayd eylemeyeler ve esāmî onar yazdurup büklüm yerine birer ikişer dağı yazmayalar (4) ve pâdişāhuñ emriyle in‘ām teraḳḳisi vèrilmek lâzım geldükde anda (5) dağı ziyāde buçuk iken bir eylemeyeler ve oğlan yazılmağ lâzım geldükde (6) ve eşkāl yoqlanmağ lâzım geldükde divān kâtibleri yoqlar (7) eşkālî uydı dēyü uymayan dağı ocağa idḥāl ederler (8) hiç olmazsa bāri ağalar üşenmeyüp kendüleri görseler (9) dağı eyü olur idi ocağuş pāklığına sebep olurlar idi bu vechle (10) iqdām olınuğda bi-‘ināyeti’llāhi te‘āla her kārları yerlü yerinde olup (11) vardukları ğazālarda fetḥ fütūḥlar olur idi ocağuş kâtiblerinden (12) biri dağı kethüdā yeri kâtibidür anuñ kārı ağa qapusunda olan (13) kār-

¹¹⁷ Nüşhada okunamayan bu sözcük O.97 nüshasından tamamlanmıştır.

h neler n oğlanların ve usta şakirdlerin ağa çapusunda (14) ağa sefere gitt kde es misin seferden ihr c eylemege defterlerin (15) yeniçeri k tibine getürüp m cibince ihr c eylemekdür ve seferde  al'alara nevbetci (16)  omamak gerekdür ve gemi hi zmetinde olanları ve ağanuğ re'islerini ve yedek ilerini (17) ve ziftcilerini defter m cibince seferden alı  oyma dur ve ziftcilerin yıldı beŗer yüz

134b

(1) a  a zift a  asın cem' eylemek i n ta'yin olunmuŗdur h l  ziftcilerin (2) ve yedek iler gedikleri ref' olunmuŗdur zira k n na muh lifd r  adimi (3) degüldür ve ağa ağzından etraf ekn fa irs l olan mekt bları ol (4) yazar eger gavg  mekt bdur eger  ullu  mekt bdur her ne olursa cümlesin ol (5) yazar ve etraf ekn fda olan beytü'l-m l  abzına dağı mekt b ol (6) yazar ağa mühürlere imdi ağalar bunların hi zmetine mu ayyed olup k n na (7) muh lif iŗ e d rmemek gerekdür ve beytü'l-m l mekt bında i dam olunmak (8) gerekdür ve oda baŗısı gelmeyince yazılmamak gerekdür ve beytü'l-m le i tiyarca (9) yoldaŗlar göndermek gerekdür t  kim beytü'l-m l c nibinden varan (10) yoldaŗ ile taŗsil 'l-m l e d p getire ve serd ra beytü'l-m le mekt b (11) vermeyeler ve verirse keth d  yeri k tibin n çağından gelmek gerekdür (12) ve teftiŗe  ulluğa giden  orvacılara mekt b verdiklerinde beytü'l-m l (13)  abzın yazdırmayalar ve yeniçeri sürmege giden gediklilere dağı yaz- (14) dırmayalar t  kim a  a z yi' olmaya huŗuŗa Şimdi yeniçeri ağaları sefere (15) gideliden ber  yeniçeri sürmege de y  zağarcılar ve Őola lar ve sekb nlara (16)  ullu lar verilir ve mekt blarına dağı beytü'l-m l yazılır ol ecilden (17) beytü'l-m l telef olur kim çok el  ariŗur bunlar cümle ref' olunmak

135a

(1) gerekdür ve beytü'l-m l yazan keth d  yeri k tibine ağa tenbih¹¹⁸ eylemek gerekdür (2) ancak ağanuğ emriyle beytü'l-m l c nibine istikl li yoldaŗ göndermek (3) gerekdür hil f-ı k n n k rı zuh r e erse çağından gelmek gerekdür (4) ve ağanuğ k tiblerinden biri dağı kil r k tibid r ağanuğ kil ri (5) hi zmetin e er ne olursa ir d ve maŗrafın yazar ağa  apusu şakirdlerinden (6) olur yolu keth d  yeri k tibi olma dur ve biri dağı  oyun k tibid r (7) ağanuğ  oyunun yazar ve ağalar celeb  oyunu üzerine n zirdur ol defter (8) ol cihetden  ariŗur anuğ hilesi var ise ocağa müte' allik degüldür (9) ve bir dağı ağanuğ odun k tibid r hi zmeti ağa gemisin n oğlanlarınuğ (10) 'ulufesin  orvacılarından ol cem' e er ve gelen odun ne (11) değli  ekid r f 'yide v  zararı nedür ve ağaya ne değli odun (12) verilmiŗd r anı yazar anuğ hi zmeti oldur amm  ol gemi hi zmetini (13) e en oğlanlarınuğ

¹¹⁸ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

bahānesiyle niçe oğlanların ‘ulūfesin alur (14) arasında olanların yerin bey‘ eder ve olmayanları destūr ile koyı vērūr (15) ‘ulūfesin ekl eder imdi bunlar dađı ref‘ olmađı gerekdūr (16) gemide hizmet edenlerden ziyāde bir neferūđı ‘ulūfesin vėrmemek (17) gerekdūr ve ziyāde alduđı ma‘lūm olursa hađđından gelinmek gerek

135b

(1) onların yolu ‘acemī yaya bařılıđı ve kendū ađa řapusu řākirderindendūr anuđ (2) gelūri bir řac řeki odundur andan đayrı yođdur sefere gitmez bunda (3) huzūr ėtđđı yeter ve bir kātib dađı sekbānlar kātibidūr ocađuđ (4) řerif manřıbidur ‘ulūfesi on ađđadur kethūdā yeri kātibinden ola (5) gelmiřdūr ve efendi řapusunda olan řākirdden dađı olur ve bu kitābet (6) sekbānların residi hizmetin eder mađřuř sekbānlarında bir bōlđđi (7) vardur on sekizinci sekbānların bōlđk bařısidur tođrı bōrk (8) giyer ve kātib olduđı hasebiyle balıřđın řađar ve yolu ‘acemī kātiblerinden (9) olur ve hizmeti sekbānların cūmlesine ‘ulūfeyi bir uđurdan vērūrler (10) ol bōlđk bōlđk tevzi‘ eder ve řorvacısı bunda olmayanuđ kisesin (11) ol mūhūrler ve kethūdā řurur ikisi bir yerden ađarlar ve cūmle sekbānların (12) üzerine bunlar hākimlerdūr ve nevbetci vėrmek lāzım gelse onların (13) re‘yi ile vėrilūr ve kendū bōlđđinden vėrmezler ve sefere nefer yazsa (14) bunlar yazar imdi kātibūđ odasının dōrt yūzden ziyāde neferi (15) vardur pāyesi dađı ‘acemī kitābetidūr ve yaya bařı dađı olur gerek (16) yeņiđeri ve gerek ‘acemī řorvacılıđı olsun ve sekbānlardan (17) bir kātib dađı kūçuk fodula kātibidūr her řabāh ta‘yīn defteri

136a

(1) mūcibince fodula tevzi‘ eder ‘ulūfesi yeņiđeri ‘ulūfesidūr (2) ũç çift fodula ve otuz řeki odunı vardur đayrı (3) gelūri yođdur ve sefere hūnkār gitmeyince gitmez ve fodulayı defterden (4) ziyāde vėrmemek gerekdūr eger vėrūrse hađđından gelmek gerekdūr ve bu (5) kitābet sekbānlardan olursa āhardan olmaz ve yeņiđeri kātiblerinden (6) bir dađı būyuk fodula kātibidūr ‘acemī kātibliginden olur ‘ulūfesi (7) rū‘usa řayd olur sipāhi zūmresine dāhil olur andan fodula (8) kātibi olur zirā ocađdan yigirmi bėř ile ııkar andan fodula (9) kātibi olur zirā sipāhi olmadın fodula kātibi olmaz ve fodula (10) kātibinūđ giyđđı mūcevvededūr ve hizmeti fodula yeyen yetimlere gūnde (11) yarımřar ađça veyāhūd ũç ayda tođuz řinik un vėrmekdūr (12) ve fodula furunına un ve odun vėrmekdūr anuđ ađçasın miriden (13) almađdur ve herkes tāli‘ine gōre ta‘yīn ne ise andan ziyāde vėrmemek (14) gerekdūr ve ziyāde vėrdđđi ma‘lūm olursa hađđından gelinūp ‘azl (15) olunmađ gerekdūr ve hizmeti zūhūra geldūkte ri‘āyet olunmađ gerekdūr (16) ve bir kātib

dağı Rūm eli Anaṭolī kātibidür bunlar dağı yeñiçeriden (17) olur ve şākirden olur ve solaklardan olur yolu

136b

(1) ‘acemī yaya başılığıdır ammā şimdi baṭṭāl olmışdur ‘ulūfeleri onar (2) aqçadur ve bir hizmet dağı ‘acemī kātibidür ocağın bir şerif hizmetidür (3) yolu fodula kitābetidür pāyesi ‘acemī çorvacılığıdır ammā yukarıca (4) hizmetdür odası otuz birinci cemā‘ atdür ḥālā biñ neferleri vardur (5) anuñ ḥükmindeür ol odanın zabtı anuñ elindedür ve mürde ve bunun (6) emşāli ol odada olan maḥşūş bunda tefahḥuş olunur ve sāyir otuz (7) oda bi’l-külliyeye andan su’āl olunur bu ocağda zıkr olınan kitābetlerin (8) iqdām olınacak hizmetleri çokdur evvelā beytül-māl ḥuşuşında iqdām eylemek (9) gerekdür ve mevcūd olmayanı resid eylemek gerekdür ancak meydānda resid (10) eylemek gerekdür ve resid eylediği dağı kânūna muḥālif olmamak gerekdür eger at (11) gemisinde ve eger oda hizmetinde ve eger paşa sarāylarında mevcūd olmadın (12) vèrmemek gerekdür zirā ‘ulūfe mevcūd olanadır nā-mevcūda degüldür (13) imdi bunların görülmesi lâzımdur tenhā çorvacılar gelüp nā-mevcūd- (14) ları resid eylememek gerekdür zıkr olınanlardan bir töhmet kim zuhūra gele (15) kātibün ḥaqqından gelmek gerekdür ve ‘acemī arasında fevt olanuñ nā-residi (16) kaçdur ol kıst üzerine almak gerekdür ol vechle nā-mevcūd resid (17) olmayacak olmayanuñ ve gürih̄tenün kaç kıstı vardur aña göre ‘ulūfeleri

137a

(1) mābeyn olunursa mābeynleri bir ḥoşça cem‘ olunup pādişāha sa‘y olunur (2) ve hizmet edā olunur aña göre ri‘āyet olunur eger ḥiyāneti zuhūr éde (3) ḥaqqından gelinüp ‘azl olunur ve bunun emşāli paşa kapularında ve (4) eṭrāflarda olanuñ mürdesin bilmek gerekdür ve ḥilāf-ı kânūn iş (5) işlememek gerekdür ve içlerinde olan maḥlūl teraqqiyi tevzi‘ eylemekdür (6) ve ziyāde vèrmemek ve girihteleri yazup çorvacıları neferine göre alup (7) efendi kapusunda olan aşla geçürmekdür ve iḥrāc olacağı iḥrāc (8) eylemekdür ve nefer yazıldığda ‘acemī kātibi tevzi‘ eylemekdür sonra efendi (9) kapusunda kayd étdürmekdür ve yolu ‘acemī kitābetinden fodula kātibi (10) olmağdur ve ‘acemī yaya başılığından ‘acemī kitābeti olduğu gibi gāhice (11) ‘acemī yaya başısı dağı éderler ve yeñiçeri yaya başısı dağı éderler ve bu (12) yakında bu ḥilāf kânūnda deveci éderler kânūna muğāyirdür imdi (13) kânūnı icrā édüp ḥāric olanı eylememek gerekdür tā kim pādişāhuñ (14) ‘ulūfesi kendüye ḥelāl ola ve bir hizmet dağı miri at gemilerinün (15) kalafat yeri kitābetidür mu‘ayyen gedik degüldür ‘acemī yaya başılarından (16) olur kitābet bileni istiḥdām

éderler ve hizmetî kâlafat yerinde (17) mirî gemilerün âlâtı ve kerâstesini ol yazar ve zift ve kâlafatına

137b

(1) ne gider ve ne gitmez ve ol ‘anbârda ne vardır ve ne girer ve ne çıkar anı (2) yazar imdi anda kâtib olan kimesne müstaķim ve dîn-dâr¹¹⁹ gerekdür tâ kim (3) ‘anbârdan eger ekşeri ve eger kerâste çıkarmayalar eger İstanbul (4) ağası kendü dahı murâd éderse ve eger hâh nâ hâh olursa defter édüp (5) lâzım geldükde cevâbın vèrüp pâdişahuñ beytü’l-mâline ğadr eylemeye zîrâ (6) ol ‘anbârda olan âlât gemiler için ta‘yîn olınmışdur şimdiki (7) gibi İstanbul ağalarının evlerine harc olınmamaķ gerekdür ve kâlafat (8) işlerinin göñleklerin dahı ziyâde ve noķşân eylemeye ve kâlafat yerinde olan (9) ‘anbaruñ üzerine İstanbul ağaları emindür yeñiçeri ağaları nâzır- (10) dur imdi kâtib olan bu huşuşda muķayyed olup İstanbul ağası (11) tecâvüz éderse yeñiçeri ağasına hafiyetten¹²⁰ beyân édüp tecâvüz étdürmemek (12) gerekdür ve kâtib olanuñ istikâmeti zühür éderse ri‘âyet olunmaķ gerek (13) ‘aksi olursa ğerü redd olunmaķ gerek ve bir kâtib dahı kulluķ kitâbetidür (14) yeñiçeriden olur kethüdâ beguñ odasından ola gelmişdür hizmetî (15) kulluķ mektûbın yazmaķdur kethüdâ beg mühürler bu gedik degüldür tevâbi‘dür (16) buña dahı kâtib olan kânûna muhâlif mektûb yazmamaķ gerekdür ve kulluķ (17) vèrdükleri âdem kul oĝlu ise babası adıyla ve ‘ulûfesiyle yazmaķ gerekdür

138a

(1) ve seferlileri gözlemek gerekdür oda başısuz vèrmemek gerekdür ve ref’ olunmuş (2) kulluķları vèrmemek gerekdür muhâlif ahvâli ve beytü’l-mâle müte‘allik ahvâli (3) yazmamaķ gerekdür ve zulmi ma‘lûm olanlara kulluķ vèrmemek gerekdür bunuñ (4) yolu yokdur ve bir kitâbet dahı yeñiçeri defterine karışup kitâbeti (5) ocaķda olmayan hizmetün biri muķâbeciliktür ve bu muķâbecici (6) olan kimesne müstaķim ü dîn-dâr gerekdür ve ocaĝuñ ahvâline vuķûfi (7) olmaķ gerekdür tâ kim yeñiçeri kâtibinden defter alduķda muhkem taṭbiķ eyleye (8) geçen defter ile gelen defterde olan ziyâdeyi tefahhuş eyleye memhûr ile mi olur (9) anı bile memhûrdan hâric olanı deftere kayd eyledüklerine kâ’il olmaya (10) şimdi muķâbecilerde olan defter birbirine hiç uymaz anda olan bunda (11) yok bu vechle niçe taṭbiķ olunur şimdiye degin ocaķda hilâf-ı (12) kânûn iş ola gelmemişdür ancak raķam muķâbele olunur idi ağalar memhûrların (13) muķâbeciye göstermemek ile raķam muķâbele olunur idi şimdi esâmî (14) eylemişlerdür ammâ ne

¹¹⁹ دندار şeklinde yazılmıştır.

¹²⁰ خيفته olarak yazılan sözcük bu şekilde okunmuştur.

fâ'yide bunun müteveffâsı nedür ve korıcı nedür ve kaçdur (15) ve ölenün yerine kim geçmişdür ve memhûriyla kapuya çıkan kimdür cümle ehl (16) olduğu üzere cins olunmayup kayd ile defter olursa eger ol dağı (17) kayd edüp efendi ile bir olursa pâdişâh-ı 'âlem yukarıda zıkr olındığı

138b

(1) zıkr olındığı üzere hazine defteriyle bulup anuñ haqqından gelür imdi (2) şimdi bunlar bir olup maşlahat olmaz ve yeñiçeri kâtibi ve divân kâtibi (3) ve muqâbelecî bir olmayınca maşlahat olmaz ve yeñiçeri kâtibinün kenâr defterdâr- (4) lıgıdur ve İstanbulda dağı olur ammâ biñde biri olmaz ve şimdi (5) hilâf-ı kânûn bunlara yüz elli aqça ile oturaqlık vürürler bu kânûna (6) muhâlifdür vürilmemek gerekdür ve yeñiçeri kâtibi şâkirdleri yukarıda (7) zıkr olındığı üzere yolları gözleyüp birbirinün üzerine (8) geçürmemek gerekdür ve muqarrerlerinden ziyâde bucuq vürmemek gerekdür ve bu- (9) nlaruñ ta'yin olan bucuqların bey' ederler rencide etmemek (10) gerekdür bunlaruñ yoklamadan gelürleri yokdur anlaruñ pâ-püş (11) bahâları bucuqdur andan gayrı sefere hareket etdürmemek gerekdür (12) ve içlerinden töhmeti olanı ref' etmek gerekdür tâ kim defter pâk olup (13) yeñiçeri kâtibi huzûr ede ve ağanuñ divân kâtibi olduğu bu vechle (14) ağa kapısı şâkirdlerin zabt edüp birbiri üzerine geçürmeyüp (15) anlaruñ dağı ta'yin muqarrerleri var vech-i meşrûh üzere muqarrer- (16) lerin bey' eder andan ziyâde tecävüz ederlerse haqqından gelmek gerekdür (17) tâ kim defter pâk ola toquzuncı bâb hâlâ ocağun içinde

139a

(1) kânûna muhâlif olan bid'atlar nedür ve kânûn üzere olanlar nedür (2) anı beyân eder evvelâ 'acemî oğlanı devşirmek gerekdür ve kapuda (3) yoklanmaq gerekdür ba' dehu Türk üzerine vürüp toquz on yıldan sonra (4) 'ulûfeye yazmaq gerekdür ve yazıldıqda Rümeli ve Anadolu ağasının (5) tezkeresiyle yazılmaq gerekdür ve eşkâli yoklanup terbiyeye mi vürilmek (6) lâzım gelür aña göre vürilmek gerekdür ve kul oğlu kim yeñiçeri oğludur (7) çorvacı ve şolâq ve zağarcı ve sekbân oğlu kim yetim ise fodlaya (8) yazılmaq gerekdür anuñla nafaqalana ve yaya başı var ise babası yanında büyüyüp (9) hizmete kâdir olduqda oda başısını da'vet edüp kul oğlu olduğu (10) ma'lûm olursa 'ulûfeye yazmaq gerekdür ve ağalar bundan böyle min ba'd (11) çerâğ eylememek gerekdür tâ kim devşirmeye ihtilâl olmaya ol kaydlar (12) bi'l-külliyeye ref' olunmaq gerekdür tâ kim yeñiçeri oğulları şaplama nâmından (13) halâş ola ve bunlardan dağı olmak lâzım geldükde devşirme ise (14) toquz on yıldan eksük olanları rüşvet ile 'ulûfeye yazdırmayalar (15) ve

kul oğlu olup küçük olanı dağı akça kuvvetiyle yazdırmayalar tā kim (16) ocađ yolsız ve küçük ile pür olıcağ kılıca zararlı ve pādişāhuđ (17) gemiler mu‘atđal olmaya ve odalarda her biri mevcūd olup istiđdām

139b

(1) ēdeler ve bunlardan yeğiçeri olmağ lāzım geldükde on on iki sene (2) hıżmetden sonra kapuya çıkarmağ gerekdür eger tertibde olup gemi hıżmetin (3) edenlerden ise istanbul ağasınuğ tezkeresiyle çıkağ gerek (4) ve büstānda olan büstāncı başı tezkeresiyle çıkağ gerek ve Gelibolıda (5) olan Gelibolı ağasınuğ tezkeresiyle çıkağ gerek ve Edrenede olan (6) Edrene ağasınuğ tezkeresiyle çıkağ gerek tā kim yeğiler kapuya çıkup (7) eskiler nā-murād qalmaya ve ağalar kapu tezkeresin ētdükde yeğisin (8) ētmek gerek edenüğ hađđından gelmek gerek ve kapuda yoğlanmağ gerek (9) ve sıra ile tevzi‘ olunmağ gerek ve odalarına varduğlarında kānūnumuz (10) oldur kim yolları üzere vāki‘ olan oda hıżmetin eyleyeler ba‘dehu (11) kā‘ ideleri üzere şağal koyı vērüp ziyāfetle orta şoffaya (12) çıkup otura ādāb-ı tariğ nedür göre ve sefer olduğda hıżmetle (13) vara ekābir kapusına koyu vėrmeyeler vāki‘ olan kānūnların icrā (14) eyleyeler ve yolu gelmedin kulluğa göndermeyeler ve divān (15) ve ağaya kulluğ ētmek isteyen eski olmadın destür (16) vėrmemek gerek tā kim ilerü gelürse ol manşıblar lāyıkı (17) ola yeğiçeriyi bundan böyle evlendürmeyeler ve ‘acemī arasında

140a

(1) şimdi evlenmişler vardır ol aşla tenbih¹²¹ eylemek gerekdür ve her kim evlenürse (2) yeđiçeri ētmeyüp ‘acemī arasından ref‘ ēderüz dēyü tenbih¹²² eylemek gerekdür ve yeđiçeri (3) arasında dađı bundan böyle evlenmege destür vėrmemek gerek tā kim pīr (4) ü ‘amel-mānde olup na-tüvān olmayınca hünkāra söyleyüp kānūn-ı qadim (5) qadim üzere destür alı vėrmek gerekdür tā kim yeđiçeri cümle ergen (6) olınca oda başılık gēc olur her birisi umūr-dide olup ocađuđ (7) kānūn kā‘ idesin ađz ēderler cümle yoldaşlar odada kānūn (8) üzere mevcūd olur varduđları yerlerde dađı yüz ađlıkları (9) tađşil ētmek muđarrer olur ve yeđiçeriye şan‘at işletmemek (10) gerekdür kile ve terāzū tıtduramađ gerekdür eger söz eslemeyüp?? (11) ēderse hađđından gelüp merd-i tīmar ētmek gerekdür ve ađa hıżmeti (12) ētmek isteyene nazār ēdüp üzerine düşer ise ve ser-ā-ser (13) kuşak giymek lāyık ise ētdürmek gerekdür ve illā ētdürmemek (14) gerekdür el altından kātibler nefer-i be-dergāh ēdüp gönderürlerse (15) qabūl ētmek gerekdür ve şimdiki gibi hemān üç dōrt biđ ādemi

¹²¹ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

¹²² تنبيه şeklinde yazılmıştır.

(16) gerek oldu dēyü qorıcılık vèrmemek gerekdür ve vèrilmek lâzım (17) gelürse pâdişāhuñ murād-ı şerifleri kaç olmağadur aña degin

140b

(1) ölenüñ yerin vèrmemek gerekdür muhaşşale'l-kelām biñ bēş yüz (2) mi olur yaya başılara ziyādesin yigirmi bēşer aqça zağarcı ve sekbānlara (3) on bēşer ile sā'irlere 'ulūfesiyle vèrilmek gerekdür biñe ve biñ (4) bēş yüze varınca maħlūl vèrilmemek gerekdür ve anı daħı tazelere (5) ve hizmeti sebkat ètmeyenlere vèrmemek gerekdür ve rüşvet alınmamaq (6) gerekdür ve qorıcılara teraqqi vèrmemek gerekdür ve oturaqlık daħı (7) bu vechledür şimdi olanıñ nışfi mı olmaq lâyıqdur evvelki (8) qarāra varınca oturaq olmamaq gerekdür ve olduqda daħı şimdiki (9) gibi yedi sekizli mi olduğı gibi olmamaq gerekdür gāyet (10) ri'āyet olunmaq lâzım gelürse bēş aqçadan yukaru olmamaq (11) gerekdür ve ol ta'yin olınan neferden ziyādesin vèrmemek (12) gerekdür tā kim seferden qalmayalar ve ziftciler ve yedekçiler ref' (13) olınmışdur bundan böyle daħı olmamaq gerekdür ve bundan (14) böyle seyishāne daħı vèrilmemek gerekdür zirā bid'atdur yeñiçeri- (15) nün sefere gitmemesine sebep olur ve oda başılar hizmetinden şıq (16) şıq çıqmaq gerekdür ve yolu ile ri'āyet olunmaq gerekdür suçı (17) olanı merd-i timār eylemek gerekdür timāra çıqduqdan sonra ve merd-i kal'a olduqdan sonra

141a

(1) ocağa dāhil olunmamaq gerekdür ve timāra çıqduqda vezir-i a'zamlar (2) ibtidā düşen timāri anlara vèrmek gerek ve sipāhi olduqda yeñiçerilikden (3) olana on üç aqça ve şolaqlardan olana on bēş ve yaya başılara (4) yigirmi bēş aqça olup ziyāde olmamaq gerekdür ve sekbān başılar rümeline (5) olan qorıları gözetmek gerekdür ve pâdişāh-ı 'ālem ava çıqduqda (6) ol qoruları gözleyüp kırdırmamaq gerekdür kendüsi daħı a'lā tazīlar (7) besleyüp ve atlı sekbānlar daħı tazīyı sekbān başıdan alup (8) avlanmamaq gerekdür ve haşekiler daħı tazī beslemek gerekdür av maħallinde (9) bulunmaq gerekdür zirā etmegin ve hāltaşın¹²³ ve zencir ve sāyir harcın alurlar (10) hizmetlerin daħı edā ètmek gerekdür ve zağarcılar daħı vech-i meşrūh (11) üzere eyü zağarlar beslemek gerekdür ve şaşıncılar daħı vech-i mezkür (12) üzere harcın alurlar imdi yarar şaşıncılar beslemek gerekdür (13) tā kim maħallinde buluna ve pâdişāhlar hizmeti yerin bula ve turnacı (14) başılar daħı haşekiler 'add olur anlaruñ da hizmetleri tazī (15) beslemek ve eyüce tazī bulduğı yerde almaqdur hünkār için (16) keklük ve turna ve balıqçın uçurma ederler şimdi bunuñ cümlesi (17) harcı alınur imdi harcına göre bunlar beslenmek gerekdür ve zenberekçiler

¹²³ Sözlükte خالطه şeklinde yazılan sözcük metinde خالته şeklinde yazıldığından böyle okunmuştur

141b

(1) dağı zenberek ālātın kullanmak gerek tā kim alınan qal'alarda vāki' (2) olan zenberekler kullanulup batıl olmaya şimdi her bir qal'ada (3) bu deñlü zenberekler vardır paşlanup çürümekdedür bunların (4) görülmesi lāzımdur ve bunların yolu baş yaya başı olan deveci olur (5) ve baş deveci olan haşeki olur ve baş haşeki olan turnacı (6) olur ve turnacı olan şaşsoncı olur ve şaşsoncı zağarcı başı (7) ve zağarcı kethüdā beg olur ve kethüdā beg sekbān başı olur ve sekbān (8) başı sancağ begi olur kânūn budur ve oturağ olmak şonradan olmuştur (9) pādīşahuñ re'yi üzere olmak gerekdür şimdiki gibi yüz yüz elli aqça ile (10) oturağlık katı kânūna muhālifdür ihtiyār olursa bāri altmış yētmışden (11) ziyāde olmamak gerekdür ol dağı katı ihtiyār ve 'acemī yaya başlarıyla yeñiçeri yaya başısı (13) eskilikde bir 'add olunur ve ağa bölük başlarının yolu yaya başılığıdır (14) ve baş bölük başı olan kethüdā yeri olur ve kethüdā yeri muhızır olur (15) ve 'āriyeti çavuş olan yolca baş çavuş olur ol küçük çavuş (16) orta çavuş ve baş çavuş olur bu üçünün pāyesi bölük başı (17) pāyesidür ammā şimdi yaya başı pāyesi olmuştur belki oradan 'azīm

142a

(1) hizmet ētmesiyle deveci olur idi şimdi bir uğurdan turnacı (2) başı ēderler deveci ētmek gerekdür kânūna bakılırsa yolları yeñiçeri (3) yaya başılığıdır ammā hizmetlerine göre deveci olmak gerekdür andan yu- (4) qarū pāye vērilmemek gerekdür atlı sekbānların başı ve atlı zağarcıların (5) başı 'acemī yaya başısı veyāhūd yeñiçeri yaya başısı olur ve şolağların (6) yolu zağarcı ve sekbānlıkdır ve oda başlarının dağı hizmetine (7) göre zağarcı ve sekbānlık vērilür ve ağaya hizmet ēdüp ser-ā-ser (8) kuşak giyenlerin yolu bölük başılığdır veyāhūd re'āyāti (9) çavuşlukdır ve bölük başılardan biri ta'limhāneci başılığdır (10) hizmeti ta'limhānedür cümle harcını alurlar velākin şimdi mu'atıl (11) olmuştur imdi ol ta'limhānenün harcı alına ve hem hizmeti görilmeye (12) lāyık degüldür huşūşen ol hāneyi icād eden oğ atmak 'ilmini (13) öğrenmek için ta'yin eylemiştir şimdi ol ta'limhāneler işlememek (14) ile yeñiçeriden talep kalmamıştır gönlinde olan dağı varup çar- (15) şuda aqça ile atmağa aqçası yok ol ecilden ocağumuzda oğ (16) atmağa rağbet kalmamıştır ve'l-hāşıl tenbīh¹²⁴ olup ta'limhāneler (17) işlemek gerekdür ve oda başılara tenbīh¹²⁵ olup oğ atmağa rāğib

142b

¹²⁴ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

¹²⁵ تنبيه şeklinde yazılmıştır.

(1) olan yoldaşları ok atmağa göndersünler ve Ok Meydânında (2) ta' limhâneler kırbında tûfeng atmaқиçün ta' yin olınan mevzi' üñ (3) tucdan nişân-gâhlarını dağı ta' limhânecilerde тұrur ve bunlara (4) çehâr-şenbih günü ve penc-şenbih günü tûfeng atmağı ta' lim êderler avcı (5) başı vardur ol ta' lim êder ve üç dört ayda bir kerre sekbân başı (6) ve ketğüdâ beg ve baş çavuş ve orta çavuş selimî şarıklar ile varup (7) anda tahta vardur anda тұrurlar ve ağa dağı gelür тұrur nevbetciye (8) birinciden yüz birinciye varınca yaya başılara atdururlar andan (9) avcılar atar andan yolca atarlar üçer dörder yaylım atduқdan şonra (10) birinci bölük dağı atar andan altmış birinci bölüğe varınca anlar dağı (11) atarlar üzerine biri gümüşden taş veyâğhüd birer altun vërürler (12) ve bilmeyene avcı başı ol arada gösterür kânün budur bu hârclar (13) beytü'l-mâlden vërile gelmişdür bunlara ot ve fetil dağı vërile gelmişdür (14) tâ kim birbirinden öğrenmek için idmân êdeler şimdi hayli zamândur kim (15) bunlar unudılmışdur ne bârüt ne fetil vërürler vërilürsede zâbişlerimiz (16) fetili mûm fetili êdüp evlerinde yaқarlar hemân Allahü Te'âlâ zâ- (17) bişlerimiz inşâf vère ve ağa olan kimesne dağı müstaқim

143a

(1) ü dîn-dâr olmaқ gerekdür ve manşıbı ehline vèrmek gerekdür ve kendü (2) tevâbi' in ilerü çeküp gayrı ayakda қomamaқ gerekdür إِنَّ اللَّهَ (3) يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُوْذُوا مَنَا تِ إِلَى أَهْلِهَا fehvâ-yı şerif üzere (4) 'amel eylemek gerekdür ve kânündan hâric olanı eylememek gerekdür ve pâdişâha (5) 'arz êtmedin iş işlemek gerekdür her nesne kânûna uyup (6) pâdişahuñ hayr-hâhı olmaқ gerekdür ve umûr-ı 'askeri ihyâ (7) eylemek gerekdür ve seferden gelmişüñ 'ulûfelerini oda başılarından (8) bi- kuşur alı vèrmek gerekdür ve hasta ve mecrûh olanuñ vilâyetini (9) kâzîlarınuñ ve serdârlarınuñ 'arz olmayınca üzerine hasta (10) işâreti olmamaқ gerekdür ve illâ dirligi kaç' olunmaқ gerekdür (11) tâ kim pâdişahuñ seferine gelmeyiñi қorқudup kaç 'ulûfesi var ise (12) ekl êderler ancaқ gelen alur biñde biri mevcûd degüldür az (13) âdemle iş bitmez bir dükenmez seferdür gider pâdişahuñ vilâyeti ve hazînesi telef (14) olur oda başınuñ ve çorvacılaruñ kiseleri tolar ve ağalar (15) çorvacısı olmayan yamağuñ 'ulûfesin bi'l-küllie ekl êderler (16) ve ölen yoldaşuñ beytü'l-mâli ve mâbeyn 'ulûfesi bunuñ üzerine (17) muhkem ihtimâm olunmaқ gerekdür tâ kim pâdişahuñ mâli telef olmaya

143b

(1) ve beytü'l-mâlcî êtdügi âdemden ağalar aқça almamaқ gerekdür tâ kim ol dağı (2) beytü'l-mâle hıyânet êtmeye ve kâtib dağı müstaқim gerekdür ve қulluқ vèrilmek (3) lâzım geldükde қapudan қapuya birer ikişer nefer vèrmek gerekdür şimdiki gibi (4) onar

on ikişer vèrmemek gerekdür ve yeñiçerilere miriden tüfeng vèrdüklerinde (5) eyüsin vèrmek gerekdür ve eyü işletmek gerekdür tâ kim cenk yüzinde (6) ‘amele yaraya ve ‘acemî çorvacılarınınuñ yolu ihtiyâr ve umür-dide olursa (7) Rûm êli ağası dağı olur ola gelmişdür veyâhüd devecilerden veyâ (8) haşekilerden ola gelmişdür şimdi ise aqça ile ba‘zısın bir gèce (9) Rûm êli ağası oldu dèyü értesi altmış aqça ile oturaq éderler (10) bu hüd kânûna muhâlifdür devecilerden ve haşekilerden oturaq (11) olmamaq gerekdür dükeliñe ‘acemî yaya başlarından ola olmamaq gerekdür ve sekbân (12) başlar ve kethüdâ begler ve istanbul ağaları şimdi yüz yüz- (13) ellişer aqça ile oturaq olurlar kânûna muhâlifdür oturaqlıq (14) qatı pirlere vèrilmek gerekdür kethüdâ bege ve sekbân başıya oturaqlıq (15) vèrilmek lâzım geldükde yètmişer aqça istanbul ağalarına altmış aqça ile (16) vèrilmek gerekdür ziyâde vèrilmemek gerekdür kethüdâ bege ve sekbân başıya (17) sancaq vèrilmek gerekdür zirâ anlaruñ yolu atlı sancağıdur ve istanbul

144a

(1) ağalarinuñ ve Rûm êli ve Anaṭolı ağalarinuñ yolu piyâde sancağıdur (2) ve şimdi piyâde begligi laṭif olmuşdur zirâ kadimden anlaruñ (3) hizmeti seferlerde şalâhorluq ve İstanbulda tershânede hizmet (4) étmekdür şimdi ol piyâdelerin birazı mensüh timâr olmuşdur (5) ve birazı dağı iltizâm olmuşdur ve birazı dağı bunlara timâr (6) bağlanup müteferriqa olmuşdur on dürlü beglik gèrü ke’l-evvel (7) ṭurur hünkâr sefere giderse anlar gitmez ol cihetden bu beglikler (8) ‘aziz olmuşdur aralarında tañşif eylediler nıñfi sekbân (9) başılara ve nıñfi İstanbul ağalarına olmağın kânûn eylediler (10) bir beglik maḥlûl düşse birin sekbân başı ve birin İstanbul (11) ağaları alurlar bunlar bu vech ile ile müteferriqa olalı ne tershâne (12) hizmeti ve ne şalâhorluq hizmeti edâ olunur oldu zirâ yayalar (13) ref’ olunup bu hizmetler dağı qalmışdur ve İstanbul ağaları (14) kânûn-ı kadim üzere seksener pâre gemi işletmek gerekdür (15) ve oğlanları mevcüd eylemek gerekdür ve Rûm êli ve Anaṭolı (16) ağaları Türk üzerine vèrdükleri oğlanı kânûn (17) üzere görmek gerekdür ve yeñiçeri kâtibleri yeñiçeri defterin

144b

(1) bir hōşça gözetmek gerekdür birbiriyle taṭbiq eylemege silahdâra ve rikâb- (2) dâra ṭariq öğretimege bir ehl-i vuḳuf kimesneyi getürüp andan öğrenmek (3) gerekdür tâ kim vuḳuf-ı taḥşil édüp hilâf-ı kânûn iş édenüñ (4) haqqından geline ve bunlaruñ içlerine gireni rencide eylemeyüp bundan (5) hâric-i kânûn iş édenüñ haqqından gelinmek gerekdür inşâ’allaḥu (6) Te‘âla zıkr olınan vech üzere kânûn ü qâ‘ideyi kim icrâ édeler (7) bi‘nâyetüllah-u Teâla varduqları yerde fetḥ ü fütüh olmaq muqarrer- (8) dür zıkr olınan

ķānūnlar geķmiř selātin-ı āl-i ʿořmāniyānuđdur (9) bāķi ne taķrır ola kim pādiřāh-ı ʿāleme maķfi ola temmet-i ķitāb-ı

(10) ķānūnnāme-yi Yeņiķeriyān

(11) merķūm ve maġfūr Sulķān Sūleymān ĥan ĥāzretlerinūĥ Naķřivān (12) seferinde vāķiʿ olan āyin ve ķāʿidelerin beyān ēder saʿādetlū (13) ve ʿāzametlū gūzideyi āl-i ʿořmān merķūm Sulķān Sūleymān ʿaleyhiʿr-rahmeti (14) vʿer-rıđvān ĥāzretleri Naķřivān seferine giderken Erzerūm (15) eyāletinde vāķiʿ Ĥasan ķalʿası nām maķalle nūzūl eyledūķlerinde ekber (16) beglerinden Kebir ʿĪsā nām ocaķ begi pādiřāha dil getūrūp (17) ĥāk-i pāy-i ʿizzetlerine ʿarż ētmiřler ki kıızıl bař-ı bed-maʿāř ķařdı

145a

(1) pādiřāhum řeb-ĥūn ētmekdür ġāfil olınmayup tedārūk üzere olınsun (2) dēyū iĥbār ēdicek pādiřāh vūzerā-yı ʿizāmların daʿvet ēdicek (3) mır-i mūřārūn-ileyh ʿarż ētdiġi ĥuřuřķūn meřveret olınsun dēdūkde (4) merķūm Pertev Pařa ol ʿařda yeņiķeri aġası idi pādiřāh yeņiķeri aġasına (5) suʿāl buyurup ocaķda iĥtiyār yoldařlardan iř ġormiř ve benām-ı (6) ĥudāvendiġār ile sefer ētmiř iĥtiyār yoldařlar var ise tenbih ēdesiz (7) ki otaġ-ı hūmāyūnuna gelūp meřveretde bile bulunsunlar dēyū emr ētdūkde (8) aġa-yı mūřārūn-ileyh daĥı oda ketĥūdālarına tenbih ēdūp iĥtiyārılar pādiřāhumuz (9) sizleri daʿvet buyurup sizūĥle meřveret ētmek murād-ı řerifleri olmiřdur (10) ĥāzır olasız ve yarın ʿaleʿř-řabāĥ otaġ-ı hūmāyūnda cevāb vēresiz (11) dēdūkde yūz bēř odanūĥ ketĥūdāları cemʿ olup aġa yanına gelūp dēdiler ki (12) devletlū aġa bu ķulları ĥūnkārımızuĥ ĥuzūrında sōz sōylemege ķādir (13) degūlūz devletlū bařuĥ iķūn olsun ĥūnkārımıza sōyleyecek cevāb (14) size ʿarż ēdelim sizler daĥı ĥūnkāra ʿarż ēdesiz dēdūklerinde (15) aġa daĥı bu cevābı vērdiġi yoldařlar ĥūnkārımız sizūĥle meřveret (16) ēdūp sizūĥ kendū aġzıĥuzdan cevāb iřitmek ister dēyū cevāb (17) vērdūklerinde evvelā ne ķadar yoldař var ise yarın cemʿan otaġ-ı

145b

(1) hūmāyūna varup yūz sūrelim aramızda cevāba ķādir olanlar ĥūnkāra (2) cevāb vērsūnler dēyū cevāb olınuķda seksen sekizinci cemā- (3) ʿatūĥ oda ketĥūdāası var idi ķul oġlu idi ve hem bir miķdār (4) oķımıřca idi aġa Ĥasan ketĥūdā dērler idi mezbūruĥ¹²⁶ bařına (5) cemʿ olup dēdiler ki bizūm aramızda pādiřāha cevāb vērmege (6) ķādir kimesne olmadūġın bilürsüz luķf ēdūp bizūm cānibümüzden (7) ĥūnkāra sen cevāb vēresin zirā sen bizden oķımıřcasın (8) ve hem cevāba ķādirsin dēdūklerinde mezbūr Ĥasan

¹²⁶ مزبوك şeklinde yazılmıştır.

kethüdâ dağı bunların (9) cânibinden hünkâra cevâb verecek olup bu kavlı u karar üzere (10) cem'an ağaları ile çetr-i hümâyûna gelüp divân-ı hümâyûnında (11) ayağ üzere alay bağlayup turduklarında pâdişâh dağı (12) ol maħallde yeñiçeri ağasına buyururlar ki ihtiyâr yoldaşlardan (13) cevâba kâdir olup sefer görmiş kimesne var ise gelsün (14) dağı yakın su'âl edelüm vardır deyicek zıkr olınan Ğasan (15) kethüdâ hünkâra yakın gelüp verdüklerinde hünkâr Ğazretleri (16) Ğıtab edüp buyurdılar ki ihtiyârlar dağı yakın gelün sizünle (17) meşveret edelim deyicek mezkûr ihtiyârlar dağı yakın gelüp

146a

(1) pâdişâh mübârek eliyle işâret verüp oturuñ dedüklerinde (2) mezkûr kethüdâ cümle ihtiyâr tarafından cevâb verüp pâdişâhum (3) Ğağ te'âla vücûd-ı şerifünüzü Ğatâlardan şaklayup 'ömriñüz (4) devletünüz ziyâde olsun bu kulları devletlü pâdişâhum Ğuzûrında (5) oturmağ 'aybdur kul efendisi yanında berâber turmağ terk-i (6) edebdür deyicek pâdişâh tekrâr Ğıtab edüp elbette oturuñ (7) deyü buyurduklarında vüzerâ-yı 'izâm ve yeñiçeri ağası dediler ki (8) pâdişâhuñ emr-i şerifleri yerine varmağ gerek oturuñ (9) deyü işâret etdüklerinde yüz on odanın kethüdâları (10) ol maħallde taht-ı hümâyûnuñ ayağı dibinde oturup cevâba muntazır (11) oldılar pâdişâh dağı su'âl edüp buyurdılar ki ihtiyâr (12) ekrâd beglerinden birisi dil gönderüp âsitâne-yi'aliyyemüze (13) 'arz etmiş ki kızıl baş-ı bed-ma'âşuñ kaşdı ve niyyeti ale'l-ğafle (14) şeb-ğün etmekdür öyle olduğda siz ihtiyârlarsız niçe (15) Ğazâlar görmişsiz babam merğüm ile sefer etmişsiz bu Ğuşuşda (16) re'yünüz nedür niçe edelüm meşveret edüp sizden bu ma'küle (17) cevâb isterem dedükde mezbûr Ğasan kethüdâ pâdişâha du'âlar

146b

(1) kılup dedi ki benüm hünkârüm Ğağ celle ve 'alâ vücûd-ı şerifünüzü Ğatâ- (2) lardan şaklasun bu kem-ter kullarıñuz Çaldıran şağrâsında (3) merğüm Sultân Selim Ğan Ğazretleri Şâh İsmâ'il üzerine (4) sefer etdüklerinde ser-ğadde vâşıl olduklarında ocağ ihtiyârları (5) ile meşveret edüp bir begler begi kuluñ öñince ta'yin buyurup (6) on dâne çarbüzân¹²⁷ verilir ve bir begler begi dağı şağ cânibe (7) emr edüp on çarbüzân verilir ve bir begler begi dağı şol (8) cânibe on çarbüzân dağı ta'yin buyurup ve ardınca bir begler begi (9) on çarbüzân ta'yin eylediler andan şonra yeñiçeri ve sipâhi (10) kullarını kendü yanlarında kafâdar ta'yin buyurup bu minvâl (11) üzere Çaldıran şağrâsına varınca alay düzüp Ğazır u müheyyâ (12) oldılar Ğağ celle ve 'alânun luğfiyla ve resûlü'l- Allahun

¹²⁷ Sözlükte ضربون şeklinde yazılan bu sözcük metinde ضربوزان şeklinde yazılmış ve yazıldığı gibi okunmuştur.

mu‘cizâtı berekâtıyla (13) düşmen üzerine zafer bulup manşūr u muzaffer oldılar bi-
hamdi’llâhi Te‘âlâ (14) pâdişâhuñ begler begi kulları çokdur on begler begi öñince (15) ve
on begler begi ardınca ve on begler begi sağ cânibe ve on (16) şol cânibe ta‘yîn buyurup
her birine onar đarbüzân vërüp (17) kapu kullarıñuz ve yeñiçeri kullarıñuz pâdişâhuñ
hâşlarıdur bu minvâl

147a

(1) üzere ta‘yîn buyurup hağ celle ve ‘alâ hazretlerine tevekkül buyuruñ bu kullarıñuz (2)
bi’l-küllıye kırılınca pâdişâhuma zarar yokdur Allahü Te‘âlâ hazretleri kâdir-i (3)
muṭlağdur kaṭ‘â hâṭır-ı şerîfünüze keder ‘arız olmasun ‘ömriñüz (4) ziyâde olup
düşmenlerün gözi kör dëyü du‘âlar êtdüklerinde pâdişâh (5) kemâl-i mertebe hağğ êdüp
‘ağım in‘âmlar ve ihsânlar buyurup (6) tamâm ber-murâd buyurduklarında şonra ‘umūmen
kul tâ’ifesine bahşış (7) çıkmak fermân buyurduklarında mezkūr Hasan kethüdâ tekrâr
pâdişâha (8) du‘âlar êdüp pâdişâhuñ hağinesinde olan hemân bizüm yanumuzdadur (9)
lâkin pâdişâhum yarın illâ düzilmek fermân olsun pâdişâhum (10) dağı bilsünler ne kadar
‘askere mâlikdür ma‘lûm-ı şerîfleri olsun (11) şonra bu kullarıñuzun bahşışı yâbâna gitmez
her ne vağt olursa (12) ihsân olunur hemân pâdişâhum sağ olsun dëyicek (13) pâdişâh olan
kelimâtdan kemâl-i mertebe şafâ êdüp alay (14) olsun dëyü fermân olıñduğda ol günden tâ
ser-ğadde dâğil (15) olıncaya dek her gün alay olup tamâm tedârük üzere oldılar (16)
meger ol zamânda Şâh-ı Bidîn nağşivânda idi sancağ beglerinden (17) bir beg ve bir
yeñiçeri esir olup şâhuñ hağsinde idiler devletlü

147b

(1) pâdişâhumuz Nağşivân altında gelüp geçer iken Şâh-ı Bidîn bir (2) yüksek yërde köşk
üzerinde oturup pâdişâhuñ (3) zib ziynetlerin ve ‘azametlerin şevketlerin nağar êdüp (4)
hağsinde olan beg ile yeñiçeriyi getürüp su‘âl êdüp (5) bu alay kimdür dëdükde beg dağı
cevâb dëdi kim şâhum bu alay (6) Diyârbekir begler begisidür ve sancağ begleri biledür ve
bu alay (7) fülânundur bu alay fülânundur her birisin bu üslûb üzere (8) şâha i‘lâm êdüp
şonra yeñiçeri alayı geldükde yeñiçeri (9) dağı cevâb vërüp dëdi kim şâhum fülân
odanundur ve bu (10) fülân odanundur ve bu fülân odanundur tamâm yeñiçeri ocağında
(11) ne kadar bölük var ise şâha bildirdi şâh dağı diğğatle (12) nağar êdüp yeñiçeri
ocağınun ziynet ü şöhretlerine ve alaylarına (13) ve altı bölük sipâhilerinun alaylarına
bağup hayrân¹²⁸ (14) olup bir zamân tefekküre vardı fikr êtdükden şonra tamâm hağvından
(15) gönli bulanup başını şaldı şâhuñ yanında oturan (16) muşâhibler ve hağlar ve sâyir

¹²⁸ خيران şeklinde yazılmıştır.

sultānları şāhuñ bu maḳūle (17) vaşfindan ḥavfını bilüp mizāc-girāne cevāb vērüp dēdiler kim

148a

(1) şāhum ‘oşmanlı ‘askeri ḥavf édecek ‘asker degüldür ḥātırıñuz (2) ḥōş tutuñ himmetüñüzi bülend eyleş bizüm Gāzilerimüzüñ ilk (3) şunanına degmez dēdüklerinde şāh daḥı riş-ḥandāne cevāb (4) vērüklerinden ḥazḗ étmeyüp dēdi ki hey bī-inşāf ḳunḳāy (5) ‘avretli gidiler ne herze yersiz Süleymān-ı cihāndur gelür başḳa (6) on iki dīvārı var ve on iki biñ yeñiçeri dil-āverleri (7) ve ağaları görüñ dēyü şāh-ı kızıl başa ta‘rif édüp ḥaḳḳa (8) budur kim āl-i ‘oşmān ‘askerinüñ āb-ı rūylarıdur her biri (9) niçe bahadırlıḳlar étmişlerdür dā’imā yüzleri ağ olup (10) ocaḳları ma‘mūr ola ve sa‘ādetli pādişāh nazarı üzer- (11) lerinden ayrılmaya ve ‘izzetlü pādişāhuñ (12) ni‘meti yeñiçeri ḳullarına ḥelāl (13) éder ḥelāl olsun (14) amīn yarab (15) e’l-ālemīn (16) ḥarrere fi hāze’l-kitāb İbrāhim bin İsmā‘il gaffera’llāhu zunūbehu ve li-vālideyyi

BÖLÜM III

DİZİN

A

āb-ı rüy: (Far.) Yüz aklı. *ā.-ları* 148a/8.

‘abā: (Ar.) Yünden kaba, kalın bir kumaş. ‘*a.* 11a/9; ‘*a.-dan* 5a/14, 11a/12; *şaçaklı çuğa* ‘*a.-yı* 111b/12.

ābdest: (Far.) Abdest. *a. al-* 42b/1.

ac: Aç. *gözi a.* 10a/12

‘aceb: (Ar.) Şaşırma, hayrete düşme. *ne* ‘*a.* 24a/15.

‘Acem: (Ar.) İranlı. ‘*a.* 110b/1.

‘acemī: (Ar.) Acemi. ‘*a.* 12b/5, 25b/7, 26b/1, 26b/3, 26b/6, 29a/1, 29a/4, 32b/4, 33a/11, 33a/16, 37b/12, 39b/1, 39b/3, 39b/4, 39b/8, 39b/11, 39b/13, 120a/4, 123b/15, 124a/5, 124b/7, 136b/15, 139b/17, 140a/2; ‘*a.-Jerün* 6a/5, 6a/7; ‘*a.-ye* 112b/14; *a. baş yayabaşılığı gedigi* 116a/2; ‘*a. çavuş* 21b/11; ‘*a. çavuş ol-* 117b/13; ‘*a. çorvacılar* 31b/4, 112b/8; ‘*a. çorvacıları* 26a/11, 31a/16, 31b/14, 115b/4, 143b/6; ‘*a. çorvacıları ét-* 31b/12; ‘*a. çorvacılığı* 104b/10, 136b/3; ‘*a. çorvacılığı ol-* 135b/16; ‘*a. çorvacısı* 5b/1; ‘*a. çorvacısı ét-* 118a/8; ‘*a. çorvacısı ol-* 133b/8; ‘*a. defteri* 121a/13, 130a/2; ‘*a. kâtibi* 4a/13, 6a/13, 19b/3, 25b/13, 26a/6, 26a/16, 31a/10, 31a/15, 79b/16, 136b/2, 137a/8; ‘*a. kâtibi ol-* 133b/7; ‘*a. kâtiblerinden ol-* 135b/8; ‘*a. kâtibliğinden ol-* 136a/6; ‘*a. kethüdâsı* 117b/14; ‘*a. kitâbeti* 135b/15, 137a/9; ‘*a. kitâbeti ol-* 137a/10; ‘*a. odaları* 20b/16; ‘*a. oğlanı* “Yeniçeri ocağına yetiştirilmek üzere devşirilerek yeni alınan kimse.” 4b/1, 5a/11, 5a/17, 5b/11, 6a/2, 2, 6b/5, 16b/4, 20b/16, 21a/11, 21a/17, 21b/1, 22b/1, 22b/9, 23b/5, 25b/10, 25b/14, 26a/8, 30b/2, 31b/7, 32b/6, 33a/4, 33a/17, 38b/15, 39b/6, 47a/1, 47a/10, 113a/9, 115a/5, 117b/11, 118a/2, 118a/14, 119a/11, 122a/8, 123a/4, 123b/17, 131b/12, 139a/2; ‘*a. oğlanı beytü’l-mâlcisi* 33a/7; ‘*a. oğlanı*

çorvacıları 20a/4, 31a/8, 31a/13; ‘a.- oğlanı çorvacılığı 7b/9; ‘a. oğlanı çorvacısı ol- 52b/10; ‘a. oğlanı defteri 24b/14, 120a/8, 124b/9; ‘a. oğlanı ét- 17a/1; ‘a. oğlanı eyle- 6b/7, 126a/2; ‘a. oğlanı eylememek gerekdür 115a/12; ‘a. oğlanı keçesi 31b/15; ‘a. oğlanı kethüdâları ol- 18b/11; ‘a. oğlanı kethüdâsı 4a/3, 118a/12; ‘a. oğlanı memhûrı 134a/2; ‘a. oğlanı odaları 19b/1; ‘a. oğlanı meydâni 25b/10; ‘a. oğlanı ol- 19a/14, 21b/6, 21b/8, 23b/1, 26a/1, 113a/4; ‘a. oğlanın 2a/16; ‘a. oğlanı yayabaşları 32a/8; ‘a. oğlanıyla ol- 79b/10; ‘a. oğlanları 20b/6, 20b/9, 20b/12; 33b/4, 33b/7, 112a/16, 112b/10, 115a/7, 117b/15, 131b/11; ‘a. oğlanlığı 23b/15, 77a/13, 130a/3; ‘a. tertibi 21b/9; ‘a. yayabaşı 33a/9; ‘a. yayabaşlar 4a/2, 68a/12, 118b/1; ‘a. yayabaşları 118a/13, 141b/12; ‘a. yayabaşlarından ol- 137a/15, 143b/11; ‘a. yayabaşılığı 133b/12, 135b/1, 136b/1, 137a/10; ‘a. yayabaşılığı ol- 53a/5; ‘a. yayabaşısı 137a/11, 142a/5; ihtiyâr ‘a. oğlanı 21a/8; otuz birinci ‘a. kâtibi 6a/12.

‘âciz: (Ar.) Güçsüz, zayıf. ‘a. ol- 51a/5.

aç-: Açmak. a.-arlar 135b/11; a.-up 15b/3, 21a/8, 71b/7, 72b/14.

açıl-: Açılmak. iş a.-up 24b/15; yüzleri gözleri a.-ur 18b/1.

açuk: Açık. a. 33b/7; yüzi a. olur 10b/8.

ad: Ad. a. 22b/13; a.-ı 71b/13, 84b/7, 107a/5, 108a/16; a.-in 18a/5, 18a/6, 19a/2, 24b/11, 24b/13, 52b/1, 52b/2, 2, 52b/3, 3, 66b/8, 121a/14; a.-ina 22b/4, 27a/1, 71b/10, 75b/8, 79a/8, 90a/3; a.-ını 125a/2; a.-ıyla 23b/2, 52b/1, 106b/7, 129a/3, 137b/17; a.-ları 3a/6; a.-larının 11b/15, 11b/16, 11b/16, 11b/17, 18a/5, 18a/7; a.-larına 35b/10; a.-lı adıyla 18a/7; kâfir a.-larından 19a/3.

ādāb: (Ar.) Töre, yol, kaide. ā.-ı tarīk 139b/12

‘adālet: (Ar.) Hak ve hukuk gözetme. ‘a. ét- 118b/9, zamān-ı a. 1b/8.

‘add: (Ar.) Saymak, kabul etmek. ‘a. eyle- 111a/13; ‘a. ol- 141a/14; ‘a. olın- 38a/15, 64b/11, 79a/8, 89b/2, 91a/11, 93a/6, 93b/3, 93b/5, 141b/13.

‘āde: (Ar.) Adet. hilāf-ı ‘ā. 96b/10, 128b/1.

‘aded: (Ar.) Sayı, miktar. ‘a. 4b/11, 20a/4, 22b/11; ‘a.-ine 11a/11.

âdem: (Ar.) İnsan. *â*. 4b/12, 11a/1, 12a/6, 12a/17, 13b/3, 17a/13, 18a/12, 18b/6, 22a/5, 24a/5, 25a/14, 25b/3, 33a/9, 34b/7, 35b/9, 42b/10, 44b/4, 44b/16, 45a/2, 50b/4, 50b/5, 50b/17, 55b/2, 58a/11, 59a/12, 61b/17, 62b/9, 63b/16, 64b/11, 66b/2, 70a/13, 74b/2, 74b/3, 74b/6, 81a/15, 86b/4, 94a/12, 97b/16, 105a/12, 107a/13, 108b/17, 110a/3, 113b/1, 114a/12, 126b/9, 126b/13, 131b/8, 131b/9, 131b/15, 132a/3, 133a/16, 137b/17; *â.-den* 20a/13, 143b/1; *â.-e* 28a/16, 79b/3, 111b/9, 123b/8, 126b/16; *â.-i* 52a/4, 63b/17, 64a/15, 87a/17, 94a/8, 99a/10, 111b/2, 123b/9, 129b/10, 140a/15; *â.-le* 143a/13; *â.-ler* 17b/12, 33a/16, 51b/9, 86a/13; *â.-lere* 87b/8; *â.-leri* 88a/14; *â.-lerüñ* 106b/15; *â.-üñ* 62a/7, 121b/6, 127a/4; *â. geçür-* 18a/13; *â. gerekdür* 87a/5, 87a/12, 112b/17; *â. ol-* 10a/10; *â.-leri ol-* 110a/11.

ademî: (Ar.) İnsanoğlu. *vilâyet a.-sidür* 131b/2.

‘âdet: (Ar.) Alışkanlık haline gelmiş olan. *‘â.* 98a/15, 105a/11; *‘â.-dür* 42a/11; *‘â. eyle-* 76a/13; *‘â. ol-* 110b/3; *‘â. kapısı* 71b/7, 71b/9, 71b/10, 107b/4; *‘â. kapısı ol-* 71b/13; *‘â.-i kadim* 85a/10; *‘â.-i kaşşâblıg* 68b/17.

‘adl: (Ar.) Adalet. *‘a. ét-* 71a/5, 114a/17, 118b/9; *‘a. olmamış ol-* 93a/12, 114b/8.

ağ: Ak. *yüzleri a. ol-* 148a/9.

ağa: Ağa. *a.* 5b/1, 16b/5, 17a/8, 17b/12, 19b/4, 20a/5, 20b/15, 21b/2, 24a/2, 24b/4, 25a/1, 25a/8, 25b/5, 25b/7, 31b/6, 31b/8, 31b/9, 35b/11, 43a/6, 45b/10, 45b/16, 45b/17, 49a/1, 49a/4, 49a/6, 49b/8, 50b/8, 50b/9, 54a/11, 54b/5, 55a/6, 75b/11, 75b/12, 76a/17, 76b/4, 78a/13, 80b/6, 82a/11, 82a/14, 82b/6, 83b/16, 84a/4, 84a/8, 84a/17, 85a/13, 88b/13, 90b/9, 90b/11, 90b/13, 92b/4, 92b/10, 92b/16, 94a/1, 94a/4, 95b/5, 99b/2, 105b/5, 108a/17, 111a/9, 111b/1, 111b/13, 113a/11, 113b/17, 115b/10, 119a/14, 119a/6, 120a/7, 7, 122a/4, 123a/17, 125a/10, 125b/4, 125b/5, 125b/11, 125b/15, 129a/6, 129a/10, 129a/15, 129a/17, 130a/8, 133a/4, 133a/12, 134a/14, 134b/3, 134b/6, 135a/1, 142b/7, 145a/11, 145a/12, 145a/15; *a.-dan* 53a/4, 131a/15; *a.-lar* 12b/11, 18a/8, 29b/6, 53b/14, 54a/17, 55a/15, 75a/17, 95a/8, 100a/6, 100a/7, 104a/9, 104a/12, 113b/9, 115a/4, 119a/10, 119b/7, 124b/5, 134a/8, 134b/6, 135a/7, 138a/12, 139a/10, 139b/7, 143a/14, 143b/1; *a.-lara* 84b/11, 104a/14, 111a/12, 132a/10; *a.-lardan* 8b/13; *a.-lardur* 43a/2, 94a/5; *a.-ları* 12a/1, 30b/14, 30b/16, 87b/5, 104a/6, 104a/7, 105a/5, 145b/10, 148a/7; *a.-larıla* 92a/5; *a.-larımızı* 70b/9; *a.-larıñ* 133a/3; *a.-larına* 38b/10; *a.-larından*

30b/15; *a.-laruŋ* 28b/6, 60a/9, 61a/9, 86a/2, 89b/10, 94b/17, 100a/3, 100a/5; *a.-ŋr* 114a/6, 114a/10, 114a/14; *a.-nuŋ* 3a/5, 4a/9, 9, 21a/6, 25b/4, 29b/5, 48b/16, 53b/4, 54a/3, 54a/9, 54b/16, 55a/3, 55a/10, 59b/9, 59b/11, 75b/5, 75b/6, 76a/1, 76a/3, 76a/11, 76a/13, 76b/1, 76b/2, 76b/3, 76b/5, 76b/11, 76b/17, 77a/9, 78a/5, 82a/14, 82a/15, 84b/12, 85a/12, 90b/2, 90b/4, 91b/5, 95b/1, 111b/17, 114a/1, 114a/2, 119a/4, 128b/12, 132a/11, 133a/2, 133a/3, 133b/13, 134a/16, 135a/2, 135a/4, 4, 135a/7, 135a/9, 138b/13; *a.-sı* 6a/5, 30b/7, 113b/13, 129a/17; *a.-sına* 6a/7; *a.-sından* 130a/1; *a.-sını* 114a/7; *a.-ya* 3a/2, 3a/3, 26a/13, 42b/16, 49b/9, 50a/10, 57b/4, 70b/14, 70b/15, 75a/11, 85a/15, 89a/3, 89b/14, 90a/13, 90b/5, 5, 91b/4, 93a/9, 96b/3, 104b/9, 105b/2, 111b/12, 114b/17, 122a/5, 124b/3, 125b/15, 129b/10, 135a/11, 139b/15, 142a/7; *a.-yı* 42b/4, 63a/14, 90a/5, 98b/4; *a. bayrağı tāftesi* 132a/10; *a. bölüği* 6a/9, 20a/5, 41b/2, 45b/10, 45b/15, 49b/16, 55a/13, 55a/15, 55a/16, 55b/3, 55b/9, 60b/9, 68a/15, 71a/6, 71a/12, 78a/14, 78b/2, 78b/17, 84b/1, 84b/10, 85a/8, 88a/3, 88b/14, 95a/17, 96a/1, 106b/9; *a. bölüğinden ol-* 49b/17, 55b/5, 55b/11, 92a/16; *a. bölük başıları* 47a/15, 47b/1, 50b/8, 93a/4, 141b/13; *a. bölükleri* 3b/9, 21a/1, 21a/3, 42b/9, 50b/10, 50b/11, 78a/4, 4, 85a/2, 106b/9, 107b/5, 108a/9, 111a/10, 123a/8; *a. bölüklerinden ol-* 105a/17; *a. çık-* 3a/16, 75b/4, 75b/16, 78b/9, 78b/16, 83b/13, 92b/6, 106b/11; *a. çerāđı* 25a/2, 25a/3, 79b/2, 115a/12, 129a/2, 129a/11; *a. çerāđı ét-* 19a/3; *a. çerāđı ol-* 19a/5, 19a/8; *a. eyle-* 24b/3, 84a/10; *a. gediklileri* 75b/1; *a. gediklüleri* 86a/1; *a. gemileri* 52b/7; *a. gemisi* 25a/15, 119a/12, 135a/9; *a. gönderciliği* 76b/13; *a. ĥazretleri* 52a/13, 64a/10; *a. ĥizmeti ét-* 140a/11; *a. imāmı* 3b/14, 28a/12, 67b/15, 111b/2; *a. imāmı ol-* 111b/10; *a. ketĥüdālıđı* 20b/8; *a. ĥapusu* 7b/5, 16b/4, 16b/5, 17a/17, 28a/13, 43a/9, 45a/6, 47b/5, 49b/8, 49b/14, 53b/5, 53b/6, 56b/16, 60a/5, 62a/15, 75a/6, 75b/7, 76a/2, 77a/12, 77b/1, 78a/6, 79a/11, 82b/1, 85a/13, 89a/10, 89b/13, 90a/2, 90a/12, 90a/15, 111a/11, 111b/5, 123b/17, 124b/13, 128a/7, 132a/5, 133a/16, 133b/4, 133b/10, 133b/17, 134a/12, 134a/13; *a. ĥapusu bař řākirdi* 46a/15; *a. ĥapusu řākirdleri* 65a/9, 135b/1, 138b/14; *a. ĥapusu řākirdlerinden ol-* 54a/3, 135a/5; *a. ĥayıĥçılar* 92a/15; *a. ketĥüdāsı* 20b/9, 21a/11, 21a/14, 21b/10; *a. mektūbı* 57a/10; *a. memĥürı* 129b/6; *a. memĥürından ol-* 133b/2; *a. muĥzırlıđı* 91a/7; *a. odası* 21a/7, 27b/14; *a. ol-* 3a/11, 67b/9, 97b/5, 111a/13, 111a/15, 119a/6, 132a/6, 142b/17; *a.-dan ol-* 84a/1; *a.-ya çık-* 90b/5; *a.-yı müřärün-ileyh* 145a/8; *bař a. gemisi* 53a/2; *beşinci a. bölüği* 88b/11, 88b/15; *elli altıncı a. bölüği* 92a/17, 109b/2; *elli dördüncü a. bölüği* 109a/15; *elli ikinci a. bölüği* 109b/1; *ırış dördüncü a. bölüği* 108a/1; *muĥzır a.* 8b/15; *on birinci a. bölüği* 6a/9; *on yedüncü a.*

bölüğü 60b/10; *Rûm éli a. ol-* 115b/7; *yigirmi birinci a. bölüğü* 108a/9; *üzengi a.-lar* 99b/8; *Anaṭolı a.-ları* 12b/4, 16b/13, 144a/16; *islāmbul a.-ları* 3b/17; *İstanbul a.-ları* 83a/16, 112a/15, 112b/15, 112b/16, 113b/5, 114b/2, 117b/2, 117b/5, 137b/9, 143b/12, 144a/11, 144a/13; *ḳapu a.-ları* 32b/16; *ocaḳ a.-ları* 3b/6, 3b/14, 8b/3, 37b/6, 50a/17, 70b/5, 76a/7, 80a/9, 84a/12, 102a/7, 108b/8; *Rûm éli Anaṭolı a.-ları* 7b/4; *yeñiçeri a.-ları* 12a/5, 68b/10, 132b/9, 134b/14, 137b/9; *İstanbul a.-larına* 143b/15; *İstanbul a.-larına ol-* 144a/9; *yeñiçeri a.-larına* 93a/16; *ocaḳ a.-larına* 73a/6, 96b/3; *ocaḳ a.-larından* 8b/5, 61b/11; *ocaḳ a.-larından ol-* 97b/6; *İstanbul a.-larını* 115b/16; *İstanbul a.-larınınuḡ* 32a/15, 116a/10, 137b/7, 144a/1; *ocaḳ a.-larınınuḡ* 7b/1, 12a/3, 88a/9, 102b/8; *Anaṭolı a.-larınınuḡ* 144a/1; *ocaḳ a.-larıyla* 49a/11; *muḫzır a.-larındur* 91b/14; *muḫzır a.-nuḡ* 28a/7, 28a/9, 46a/11; *Ferhād a.* 70a/7; *Anaṭolı a.-sı* 7b/17, 8a/1, 16b/10, 18a/14; *Anaṭolı a.-sı eyle-* 7a/14; *Anaṭolı a.-sı ol-* 8a/2; *Anaṭolı a.-sı tezkeresi* 23b/7; *Edrene a.-sı* 30b/9; *Gelibolı a.-sı* 5b/2, 6a/7; *İstanbul a.sı* 6a/6, 21b/13, 25b/11, 31b/15, 113b/10, 115b/1, 125a/8, 125b/7, 129a/15, 137b/4, 137b/10; *İstanbul a.-sı ol-* 6a/5, 8a/1, 98b/16, 113a/6, 114b/5; *Rûm éli a.-sı* 113a/2; *Rûm éli a.-sı ét-* 98b/14, 98b/15; *Rûm éli a.-sı eyle-* 115b/8, 116a/6, 133b/9; *Rûm éli a.-sı ol-* 4a/1, 115b/9, 116a/1, 143b/7, 143b/9; *saray a.-sı* 31a/4; *yeñiçeri a.-sı* 17a/16, 19a/4, 31b/1, 31b/3, 49a/11, 82a/13, 106a/9, 125b/4, 128b/14, 146a/7; *yeñiçeri a.-sı idi* 145a/4; *yeñiçeri a.-sı ḳapusu* 93a/2; *yeñiçeri a.-sı ol-* 17b/10, 24a/1, 82b/8, 108a/17; *yeñiçeri a.-sı ola gel-* 9a/4; *İstānbul a.-sıdur* 112a/17; *yeñiçeri a.-sın* 66b/10, 80b/3; *İstanbul a.-sına* 19a/17, 21b/16, 22a/1, 113b/13; *Anaṭolı a.-sına* 2b/2; *yeñiçeri a.-sına* 137b/11, 145a/4, 145b/12; *Rûm éli a.-sından* 129a/10; *İstanbul a.-sını* 113b/16, 125b/8; *yeñiçeri a.-sını* 63b/16; *Anaṭolı a.-sınıuḡ* 18b/10, 18b/14, 28b/4, 115b/12, 139a/4; *Edrene a.-sınıuḡ* 139b/6; *gelibolı a.-sınıuḡ* 5b/10, 139b/5; *İstanbul a.-sınıuḡ* 20a/5, 20a/15, 22a/2, 28b/3, 68a/13, 114b/14, 128b/12, 139b/3; *Rûm éli a.-sınıuḡ* 7b/17, 18b/14, 28b/5; *yeñiçeri a.-sınıuḡ* 12b/5, 32a/5, 46a/1, 92b/2, 95a/1, 98b/7; *a.-yı mezkūr* 30a/11; *sa‘y-ı a.* 132a/14.

aḡac: Aḡaç. *ḳavaḳ a.-ı* 66a/15.

āḡāh: (Far.) Bilgili. *ā. ol-* 34b/6.

aḡalıḳ (ḡ) : Aḡalık. *a.* 75a/15, 78a/1, 83b/14; *a.-dan* 3a/15, 24b/3, 83b/12; *a.-lar* 93b/8; *a. odası* 103b/9; *a. ét-* 126a/13; *a. ol-* 79a/1; *a. vēr-* 84a/3; *baş a.-dur* 82a/10; *İstanbul a.-ı*

eyle- 21b/5; *İstanbul a.-ıdur* 115b/13; *İstanbul a.-lîğın eyle-* 113a/7; *yeñiçeri a.-lîğın* 95a/7.

ağardı-: Ağartılmak. *yüz a.-mağ* 19a/11; *yüzler a.-ur* 23b/10.

ağart(d)-: Ağartmak. *yüz a.-amayorlar* 61b/2.

ağır: Çok, yüklü. *a.* 56a/17; *a.-dur* 29a/4.

ağ(ı)z: Ağız. *a.-ından* 134b/3; *a.-ıñuzdan* 145a/16.

ağustos: (<Lat. Augustus) Yılın sekizinci ayı. *a.-dur* 68b/12.

āğar: (Ar.) Başka, gayrı. *ā.* 9b/1, 17a/2, 23a/1, 46b/16, 51b/14, 55a/2, 61b/3, 68b/13, 88a/17, 103b/3, 107a/3, 109a/1, 129b/14, 130b/15; *ā.-a* 5b/4, 49b/5, 54a/5, 62b/17, 70b/3, 87a/13, 104b/15, 110a/8, 112a/9; *ā.-dan* 85b/14; *ā.-dan ol-* 5b/6, 48b/9, 50b/15, 136a/5.

‘ahd: (Ar.) Bir işi üzerine alma, taahhüt. *‘a.-i* 15a/9; *‘a.-um* 15b/8.

āğır: (Ar.) Son. *rebī‘ü’l- ā.-den* 65a/13.

ağkām: (Ar.) Hükümler. *a.* 21a/13.

ağmak: (Ar.) Sersem, şaşkın. *a. ol-* 10b/13.

ağmer: (Ar.) Kırmızı. *fülüs-ı a.-e* 127a/11.

ağşam: Akşam. *a.* 62b/15, 110b/5; *a.-a* 66a/10; *a. ol-* 90a/12.

ağvāl: (Ar.) Durum ve haller. *a.* 8a/11, 22b/8, 29b/10, 56b/14, 64a/10, 73a/16, 116b/13; *a.-e* 119b/4; *a.-i* 51b/15, 56b/15, 64b/2, 70b/10, 74b/17, 83b/6, 89b/4, 90b/5, 91b/4, 107a/13, 116a/8, 125b/13, 125b/17, 126b/15, 138a/2, 138a/2; *a.-in* 42b/11, 49a/8, 49a/10, 126b/14; *a.-ine* 122b/5, 138a/6; *a.-ini* 91b/5, 110a/15, 113a/1, 119b/1, 1; *a.-ler* 107a/6, 116a/9; *a.-leri* 16a/2, 87b/3; *a.-lerin* 15b/8, 49a/13; *a.-ler ol-* 74a/5; *a.-i ālāt* 115a/15; *a.-i ‘ālem* 64b/16.

ağyānā: (Ar.) Ara sıra. *a.* 28b/14, 41b/16.

ağz: (Ar.) Almak, kabul etmek. *a. ét-* 117a/7, 140a/7; *a. olin-* 2a/12.

ā'id: (Ar.) Ait. *‘a. ol-* 45a/9.

‘ā’ide: (Ar.) Kazanç, gelir. *‘a.-leri* 4a/8, 119b/3; *‘a.-si* 4a/6, 126b/5; *ā.-sin* 90b/4.

ağça: Bir paranın üçte biri değerinde, gümüşten Osmanlı sikkesi. *a.* 2b/13, 2b/15, 4b/4, 4b/15, 5a/6, 5a/8, 5a/10, 5b/3, 6a/8, 6a/13, 13, 6b/7, 7, 7a/15, 7a/17, 7b/1, 7b/3, 7b/12, 11a/9, 9, 11a/10, 12a/7, 12a/10, 12a/11, 12a/16, 12b/6, 17b/8, 17b/17, 17, 18a/3, 18b/7, 18b/15, 19b/6, 19b/17, 20a/1, 20a/9, 9, 20a/11, 20a/12, 12, 20a/13, 20b/10, 22a/17, 22b/15, 22b/16, 23a/15, 23a/16, 23b/15, 25b/3, 26a/17, 27b/13, 28b/14, 29b/3, 29b/14, 30a/2, 30a/12, 30b/3, 30b/7, 30b/7, 32a/10, 32b/13, 33a/16, 33b/1, 33b/2, 33b/4, 33b/8, 34a/16, 34b/9, 35b/11, 39b/1, 39b/2, 39b/5, 43a/16, 43b/8, 44a/3, 44a/5, 44a/7, 44a/8, 44b/8, 45a/9, 45b/2, 2, 45b/4, 45b/6, 45b/10, 45b/11, 45b/12, 46a/1, 46a/2, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 8, 46a/9, 46a/10, 46a/10, 46a/11, 46a/12, 12, 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46a/16, 46b/3, 46b/14, 46b/16, 47a/3, 47a/5, 47a/7, 47a/11, 47b/4, 48a/2, 48a/3, 48b/1, 49b/4, 4, 50a/14, 51a/14, 52a/3, 52a/7, 52b/2, 53b/17, 54a/6, 54a/8, 54a/14, 54b/4, 55a/5, 56b/1, 56b/3, 58a/14, 58a/16, 58b/1, 60b/11, 60b/12, 60b/15, 62b/14, 63a/3, 63a/6, 63a/13, 63a/13, 64a/7, 64a/17, 67a/12, 69a/15, 69b/17, 70a/1, 70a/3, 70a/11, 70b/4, 72b/5, 74a/3, 74a/17, 74a/17, 74b/2, 74b/6, 76a/9, 77a/3, 77a/5, 77a/7, 77a/7, 77a/8, 77b/6, 77b/8, 77b/14, 78a/10, 78b/4, 78b/5, 79b/7, 79b/9, 80b/13, 81a/6, 81a/17, 81b/3, 82a/4, 82a/8, 82b/5, 83a/5, 83a/8, 83b/3, 84b/1, 84b/16, 85a/11, 86b/12, 87a/1, 87a/14, 87b/9, 88b/16, 89a/17, 90b/15, 93b/10, 95a/2, 95a/5, 96a/16, 96b/1, 96b/2, 97a/16, 97b/15, 98a/12, 100b/13, 101a/15, 102a/8, 105a/4, 105a/5, 105a/7, 105b/6, 105b/7, 105b/9, 109b/17, 111a/13, 115b/5, 115b/7, 115b/9, 115b/16, 115b/17, 116a/14, 116b/14, 117a/6, 119b/3, 120b/2, 121a/2, 123b/6, 127a/8, 127b/1, 127b/5, 127b/9, 127b/13, 128a/7, 128a/8, 128a/9, 128a/9, 128b/3, 128b/5, 128b/13, 129a/7, 129b/5, 129b/5, 129b/11, 129b/15, 130a/6, 130a/7, 130a/7, 132b/11, 134b/1, 134b/14, 136a/11, 138b/5, 140b/2, 141a/3, 141b/9, 142a/15, 143b/1, 143b/8, 143b/9, 143b/13, 143b/15, 143b/15; *a.-cıgın* 42a/14; *a.-da* 11a/15; *a.-dan* 11a/8, 18b/4, 32a/10, 33a/15, 48a/5, 56a/8, 87a/15, 117a/11, 140b/10; *a.-dur* 3a/10, 5b/7, 8b/12, 20b/9, 26b/12, 29b/15, 46a/17, 80a/17, 83a/4, 90a/2, 91a/14, 92a/16, 93b/6, 99b/16, 111a/7, 112a/17, 135b/4, 136b/2; *a.-lar* 96a/9; *a.-lar mı* 70b/5; *a.-ları* 46a/5, 46b/3, 69a/9, 97b/11, 118b/16; *a.-ların* 118b/6, 119a/4, 130b/9; *a.-sı* 26a/9, 33b/11, 51a/15, 15, 51a/16, 70a/12, 85a/1,

86b/13, 113a/8, 142a/15; *a.-sın* 16b/13, 17a/10, 21b/14, 27a/1, 32a/4, 32b/2, 43a/15, 44b/12, 45a/1, 48a/9, 64b/1, 67b/3, 69a/6, 69a/11, 69b/2, 80b/17, 82a/3, 96b/9, 113b/2, 127b/7, 130b/3, 130b/15, 136a/12; *a.-sını* 86b/13; *a.-ya* 12a/8, 19b/9, 43b/8, 60a/16, 62b/17, 63a/1, 63a/9, 66a/4, 66b/16, 67a/2, 69b/13, 86b/17, 108b/5, 119a/2; *a.-yadur* 69a/15; *a.-yı* 33b/13, 51b/2, 54b/1, 59a/4, 67a/6, 74a/17, 90b/2, 123b/3; *a. ét-* 7b/2; *a. gelmemek gerekdür* 69b/5; *a. ol-* 105a/1, 141a/4; *a. utusun* 39a/11; *a. uvvet* 54a/12; *a. uvveti* 13a/17, 40b/7, 54b/11, 56b/12, 74a/16, 77b/6, 139a/15; *a.-sı ol-* 74b/2, 74b/10, 77b/8, 127a/10; *urde a.* 69b/11; *üçer a. ol-* 66b/17; *abün a.-ları* 105b/17; *bār-gir a.-sı* 105b/16; *düzen a.-sı* 43b/14; *ul a.-sı* 18a/3; *odun a.-sı* 21b/16, 21b/17; *seyr a.-sı* 120b/2; *tezkerre a.-sı* 17b/17; *tıra a.-sı* 33b/9; *vaf a.-sı* 44b/9; *yaa a.-sı* 33b/3, 46b/14; *yaa a.-sı arcları* 105b/6; *yay a.-sı* 33b/4, 56b/4; *yetim a.-sı* 45a/4; *yolama a.-sı* 18b/7; *zift a.-sı* 54a/14; *arpa a.-sın* 98a/2, *yay a.-sın* 56b/3; *yolama a.-sın* 12b/13; *zift a.-sın* 134b/1; *dört a.-ya olur idi* 66b/17; *a.-yı ‘Osmānī* 34a/16.

açalı: Akaya sahip. *a. ol-* 33b/17, 39b/1, 91a/15.

açasız: Parasız. *a.* 51b/8, 57b/17, 58b/4, 97a/4, 109b/16, 129b/4; *a.-ca* 96b/14.

‘**aıbet:** (Ar.) Sonunda. ‘*ā.* 107b/1.

‘**aıl:** (Ar.) Bilgili. ‘*ā.* 8a/9; ‘*a. olma gerekdür* 17b/10.

‘**aıl dānā:** (Ar.+Far.) Akıllı, bilgili. ‘*ā. ol-* 13b/5, 30a/4.

aın: Düşman topraklarına saldırı. *a. ét-* 12a/14; *a. vėrdür-* 11b/4.

alık: Beyazlık. *yüz a.-ları* 140a/8.

arabā: (Ar.) Soyca birbirine yakınlıkları olanlar, akraba. *a.-mdur* 25a/1; *a. vü ta‘alluāt* 10a/2; *evlād ü a.-sına* 116b/5.

‘**aks:** (Ar.) Ters. ‘*a.-i ol-* 137b/13.

āl: (Ar.) Sülāle, hanedan, soy. *ā.-i ‘omān ‘askeri* 148a/8; *ā.-i ‘omān* 35b/16, 37b/8, 127a/16; *ā.-i resül ol-* 24b/12; *güzideyi ā.-i ‘omān* 144b/13; *selāin-ı ā.-i ‘omāniyān* 144b/8.

al-: Almak. *a.-alar* 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10b/14, 10b/16, 14a/2, 20a/13, 13, 24a/14, 80b/11, 80b/17, 117b/4, 117b/5; *a.-amaz* 69a/12; *a.-an* 49b/4; *a.-anı* 128b/3; *a.-ayor* 23a/11; *a.-dı* 130b/13; *a.-duğı* 70a/3, 135a/17; *a.-duğıçün* 28a/4; *a.-duğından* 69b/16; *a.-duğ* 12a/9; *a.-duğda* 89a/16, 110a/17, 126b/13, 138a/7; *a.-duğları* 51b/10, 76a/5, 96b/5; *a.-duğlarında* 11a/8; *a.-duğlarından* 68b/6; *a.-dum* 57b/12; *a.-ıcağ* 7b/12, 11a/7, 87a/15; *a.-madılar* 17b/6; *a.-madın* 5b/10, 94b/14, 130a/11; *a.-maduğlarından* 56a/10; *a.-mağa* 18b/7, 24a/11, 30b/11, 32b/14, 45a/15, 56b/5, 59b/2, 129b/13; *a.-mağı* 51a/8; *a.-mağla* 19a/2, 27b/11, 47a/7; *a.-mağ* 2b/16, 18a/3, 24a/9, 48a/14, 56a/9, 61a/9, 81a/11, 130b/15, 131a/7; *a.mağdan* 7a/3; *a.-mamağda* 9b/2; *a.-mağdur* 17b/17, 18a/3, 32a/4, 86b/2, 136a/13, 141a/15; *a.-masına* 70b/9, 74b/10; *a.-masun* 58a/14; *a.-mayalar* 9a/14, 9a/15, 10a/8, 10a/9, 10a/12, 10a/13, 10a/15, 10b/2, 10b/3, 10b/5, 10b/8, 10b/9, 10b/13, 10b/15, 11a/7, 11a/8, 12a/14, 51b/9; *a.-mayup* 58b/1, 82a/5; *a.-maz* 48b/7; *a.-mazlar* 56b/4; *a.-mişdi* 125a/13; *a.-sun* 58a/15; *a.-up* 12a/9, 12a/10, 15b/7, 17a/10, 23a/15, 24b/10, 27a/1, 30b/13, 37a/12, 40b/7, 40b/16, 44a/9, 44b/11, 44b/17, 45a/7, 49b/3, 49b/14, 51a/6, 57b/10, 65a/12, 65a/14, 69a/4, 69a/6, 69b/9, 69b/11, 69b/17, 72a/2, 74a/9, 74b/1, 87a/12, 87a/16, 96b/9, 108b/5, 113b/2, 121a/2, 121a/3, 126b/1, 129b/15, 130a/1, 130a/13, 130b/10, 132a/17, 137a/6, 141a/7; *a.-ur* 5b/9, 18a/1, 25b/13, 25b/14, 14, 28a/16, 28b/9, 28b/10, 28b/13, 30b/12, 32b/3, 47b/11, 48b/6, 56a/4, 70a/2, 77a/10, 86b/13, 86b/17, 87a/1, 1, 88a/3, 3, 3, 88a/5, 89a/12, 100b/8, 130b/3, 130b/5, 132b/1, 1, 1, 133a/7, 135a/13, 143a/12; *a.-urdi* 64b/2; *a.-uruz* 76a/10; *a.-urlar* 11a/10, 16b/11, 18b/10, 20b/16, 22a/3, 22a/5, 25a/10, 26a/5, 26b/12, 29a/8, 43a/13, 43a/14, 43b/10, 44a/15, 44b/1, 44b/15, 45a/13, 47a/10, 48a/10, 49b/7, 54a/6, 55a/10, 56b/3, 56b/5, 59b/2, 60a/11, 60a/14, 64b/9, 69b/13, 73b/13, 80a/10, 80b/12, 87a/10, 92a/11, 92b/15, 94b/1, 96b/4, 98a/12, 101b/9, 101b/12, 102a/17, 105a/5, 115a/16, 118b/17, 119a/2, 119a/4, 120a/10, 131a/7, 131a/14, 14, 132a/12, 132b/2, 141a/9, 141a/12, 142a/10, 144a/11; *a.-urlar idi* 67a/13, 94b/9, 116b/1; *a.-urlar imiş* 66a/9; *a.-a gel-* 28b/9, 56a/7; *al-n a.-anuğ ol-* 132b/2; *a.-ı ko-* 17a/11, 23a/16, 32a/11, 54b/5; *a.-ı koy-* 48b/5, 49b/14, 134a/17; *a.-ı vèr-* 53b/17, 62b/14, 91b/9, 118b/6; *a.-ı vèrmek gerekdür* 143a/8; *a.-mağ gerekdür* 70a/12, 129a/14, 130b/12, 136b/16; *a.-mamağ gerekdür* 12a/7, 51b/9, 70a/11, 90b/15, 15, 119b/2, 129a/7, 130a/6, 143b/1; *a.-u qorlar idi* 72a/4; *a.-u vèr-* 109b/7, 113b/17; *boynına a.-acağın* 62b/10; *haber a.-alum* 125b/7; *boynına a.-dılar* 62b/15; *destür a.-ı vèrmek gerekdür* 140a/5; *du'āsın a.-mağ gerekdür* 48b/11; *haber a.-mağ gerekdür* 122b/10; *resm a.-mağ* 131a/6; *elinden a.-mağdur* 48a/14; *selām a.-*

mağdur 7a/4; *ķabūllerine a.-mayup* 15b/6; *ķaber a.-mıssız* 32b/16; *ābdest a.-up* 42b/1; *boynına a.-up* 62b/12; *boyunların a.-up* 69b/8; *eşkālümüzi a.-up* 23b/17; *ķaber a.-up* 66b/8, 123b/7; *kāfir a.-up* 43b/3; *ķulluķ a.-up* 49b/2; *maķzar a.-up* 57b/3, 62a/4; *mektūb a.-up* 58b/15, 131a/15; *rüşvet a.-up* 128b/1; *başuņ a.-urdum* 115a/2, 126a/8; *ķeküp a.-urlar imiř* 66a/12; *ķaber a.-sa* 32b/10.

a‘lā: (Ar.) En iyi. a. 68a/17, 141a/6; a.-sın 36a/13, 43b/7, 100a/14.

‘alā: (Ar.) Yüce mertebe. *ķaķ celle ve ‘a.* 146b/1, 147a/1; *ķaķ celle ve ‘a.-nuņ* 146b/12.

alaca: Karışık renkli. a.75a/8.

‘alāmet: (Ar.) Nişan, işaret. ‘a.-idür 64b/6.

ālāt: (Ar.) Aletler. *ā.* 137b/6; *ā.-ı* 137a/17; *ā.-ın* 141b/1; *ā.-ını* 32b/1; *aķvāl-i ā.-ı* 115a/15.

alay: (Yun.) 1. Topluluk, grup. *bir a.* 4b/12, 4b/14, 14b/15, 14b/17, 15a/17, 15b/2, 16a/10, 21b/15, 50a/13, 54a/15, 109b/15, 109b/16; *yeņiçeri a.-ı* 147b/8

2. Tören. *a.* 111a/17; *a.-a* 72b/7; *a. ol-* 111b/10; *a.-a bin-* “resmi ünvanı olanların resmi günlerde yapılan törenlere katılması” 111b/11.

3. Bayram veya resmi günlerde oluşturulan topluluk. *a.-larda* 37b/2; *a. ol-* 31a/15,

4. Asker topluluğu. *a.* 147b/5, 5, 147b/6, 147b/7; *a.-larda* 128a/13; *a.-larına* 147b/12, 147b/13; *a. bağla-* “alayın tertip ve düzen halinde olması” 145b/11; *a. düz-* “askerin saf saf dizilmesi” 146b/11; *a. ol-* 147a/13, 147a/15; *a. begleri* “eyalet sipahisinin başı” 9b/9.

alçak: Az. a. 12a/16.

aldır-: Aldırmak. *a.-mağa* 33a/1; *a.-mamağa* 10a/3.

ale’l-ğafle: (Ar.) Boş bulunarak. a. 146a/13.

‘alem: (Ar.) Nişan, sancak. ‘a.-ı 82b/13, 82b/15; ‘a. *şāhibi ol-* 9a/1.

‘ālem: (Ar.) Dünya, insanlar. ‘ā. 34a/3, 34a/4, 109a/8, 126b/3, 126b/5, 129a/12, 129b/9; ‘ā.-üņ 116a/9, 127a/12, 127a/15; ‘ā.-i *bātin* 2a/8; *aķvāl-i ‘ā.* 64b/16; *pādişāh-ı ‘ā.*

24a/16, 63a/4, 84a/9, 101b/14, 125a/13, 138a/17, 141a/5; *halk-ı* ‘*ā*.-e 64b/5; *nizâm-ı* ‘*ā*.-e 11a/2, 17a/5, 24a/12, 97a/1, 109a/9, 115a/3; *pâdişâh-ı* ‘*ā*.-e 51a/1, 64a/10, 144b/9; *pâdişâh-ı* ‘*ā*.-üñ 14a/13, 24a/16, 62b/6; *ne* ‘*ā*.-i “ne gereği var” 7a/8;

‘*âlem-penâh*: (Ar.+Far.) Dünyaya hükmeden. *pâdişâh-ı a.* 5a/15, 6b/15, 13a/6, 13a/8, 14a/3, 14a/16, 14b/3, 14b/12, 15a/6, 15a/14, 27b/11, 30a/6, 45b/1, 56b/6, 60b/7, 64b/3, 64b/14, 74b/11; *pâdişâh-ı* ‘*ā*.-a 17a/2, 84a/5; *pâdişâh-ı* ‘*ā*.-uñ 15a/12, 130a/14.

‘*ale’ş-şabâh*: (Ar.) Sabahleyin. ‘*a.* 145a/10.

âlet: (Ar.) Alet. *â.* 22a/7; *â*.-*Ierinüñ* 112b/5; *kalfa* *â*.-leri 22a/7.

‘*ale’t-tafşil*: (Ar.) Detaylı olarak, ayrıntılı. ‘*a.* 2a/9, 127a/15.

alın:- Alınmak. *a.-a* 142a/11; *a.-an* 49b/10, 88b/8, 8, 141b/1; *a.-andur* 54b/4; *a.-duğı* 98a/2; *a.-duğda* 32a/14; *a.-mağ* 16a/13, 16a/16, 47a/6; *a.-mamışdur* 65b/9; *a.-ması* 65b/10; *a.-masından* 127a/14; *a.-maya* 10b/12; *a.-mayup* 54b/3, 125a/1; *a.-maz* 45a/16, 90b/17; *a.-up* 44a/10; *a.-ur* 11a/10, 54b/4, 57a/6, 68b/9, 86b/17, 90b/16, 96a/17, 96b/1, 97b/9, 101a/4, 110b/4, 141a/17; *a.-urdu* 11a/9; *a.-ur* idi 125a/1; *a.-ursa* 124a/14; *a.-a gel-* 74a/9; *a.-mağ gerekdür* 11a/12, 132b/16; *a.-mamağ gerekdür* 88b/7; *resm a.-ur* 130a/7; *rüşvet a.-mamağ gerekdür* 140b/5.

‘*âlî*: (Ar.) Yüce, yüksek. ‘*â.* 13b/5, 101a/7, 118b/13; *be-dergâh-ı* ‘*â.* ol- 29b/2; *fermân-ı* ‘*â*.-*Ieri* “hükümdar buyruğu” 126a/1.

‘*âlî-câh*: (Ar.+Far.) Yüksek makama sahip. *nişân-ı* ‘*â.* 34b/6.

‘*aliyye*: (Ar.) Çok yüce, ulu. *zamân-ı* ‘*a.-Ierinde* 4b/3, 15b/17; *âsitâne-yi* ‘*a.-müze* 146a/12.

Allahü Te‘âlâ: (Ar.) Yüce Allah. A. 24b/16, 47a/8, 82a/9, 142b/16, 147a/2.

alt: Alt. *a.-ında* 147b/1; *a. yanında* 75b/6, 75b/7, 90a/8; *a.-ı yanında ol-* 26b/10, 27b/6, 27b/7, 39a/7, 39a/11, 39a/12, 39a/13, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 41a/12, 12, 76b/1, 76b/2, 99a/5, 118a/17, 120a/13, 120a/15; *a. yanında tur-* 91a/9; *a.-ında dur-* 7b/7, 31a/14; *el a.-ından* 29b/3; *eli a.-ında* 116b/4; *eli a.-ındadır* 60a/1; *el a.-ından* 140a/14.

altı: Altı . *a.* 20b/9, 22b/3, 28a/16, 37b/1, 51b/1, 72a/11, 73a/4, 147b/13; *a.-ncı* 3b/6, 106a/1; *a.-şar* 22b/2, 33a/16, 47a/2; *altı biñ* 46b/10.

altılı: Altılı. *a. yédili* 45b/3; *a. ve yédili ol-* 26b/1.

altmış: Altmış. *a.* 51a/15, 85a/11, 93a/4, 105b/7, 115b/10, 143b/9, 143b/15; *a.-ıncı* 104a/12; *a. altıncı* 99b/13; *a. beşinci yayabaşlar* 79a/8; *a. beşincinüñ* 79a/12; *a. bir* 84a/14, 84b/4; *a. birinci* 103a/5; *a. birinci bölüg* 123a/9, 142b/10; *a. birincidür* 104a/12; *a. birinci şolaqlar* 108a/2; *a. birinciye* 85a/3; *a. dördüncü yayabaşlar* 102a/5; *a. ikinci* 103a/6, 104a/11; *a. sekizinci* 27b/13, 100b/3; *a. sekizincidür* 99b/14, 100b/13; *a. sekizincinüñ* 100b/7; *altmış üçüncü* 104a/11, 105b/11; *altmış üçüncü idi* 103a/6; *a. yédinci* 99b/13; *a. yétmiş* 141b/10; *elli a.* 26a/8, 129a/2, 133b/4.

altun: Altın. *a.* 16b/11, 38b/17, 43a/12, 43b/10, 45a/12, 67a/3, 69b/17, 76a/4, 128b/11, 133a/7, 142b/11; *a.-a* 7b/11, 51b/5, 74b/1, 128a/10, 129b/4; *a.-dan* 36a/16, 67a/12, 90b/17; *a.-ı* 24b/9, 24b/10, 67a/4, 69b/12; *a.-ın* 33b/14; *a.-la* 128b/15, 128b/16, 129a/2; *a.-uñ* 61a/4; *a. ğuruş* 69b/11.

altunsız: Altın olmadan. *a.* 69b/12.

‘amel: (Ar.) İş, uygulama. ‘*a.-e* 143b/6; ‘*a. étmek gerekdür* 59a/3; ‘*a. eyle-* 34a/2; ‘*a. eylemek gerekdür* 143a/4; ‘*a. olın-* 2a/13.

‘amel- mände: (Ar.+Far.) İş yapamaz durumda olan. *a.* 25a/9; ‘*a.-lerini* 72b/4; ‘*a.-lerüñ* 74a/1, 77b/10; ‘*a. ol-* 23a/6, 25b/17, 38b/5, 38b/14, 50a/5, 64a/17, 72a/6, 72a/16, 72b/2, 73a/13, 104b/17, 141b/11; *pîr ü* ‘*a. ol-* 83a/2, 140a/4; *pîr ü* ‘*a. olın-* 38b/8.

‘amel-marîz: (Ar.) Hastalıklı. ‘*a. ol-* 33a/12.

‘âmire: (Ar.) Devlete ait. *hazîne-i* ‘*â.-ye* 33a/8; *maţbağ-ı* ‘*â.* 68b/7, 69a/16; *maţbağ-ı* ‘*â.-ye* “saray mutfağı” 21b/12, 32a/12; *sarây-ı* ‘*a.* 20a/8; *sarây-ı* ‘*â.-ye* 6a/16, 12b/8, 13a/2, 13b/6, 16b/7; *tershâne-i* ‘*â.* 117a/8; *tershâne-i* ‘*â.-ye* 83a/11, 116a/17.

ammā: (Ar.) Ama, fakat, lakin. *a.* 1b/3, 7a/7, 7b/5, 8b/16, 16b/11, 18b/16, 19a/11, 21a/14, 21a/15, 23b/1, 25b/7, 31b/11, 33a/16, 33b/12, 38a/13, 38b/15, 40a/5, 40a/12, 41b/2, 42a/1, 45a/3, 45a/5, 45b/11, 46a/3, 46a/17, 47b/8, 50a/9, 52a/13, 53a/4, 54b/5, 56b/5, 60a/16, 65b/7, 67a/13, 67b/5, 71a/13, 72b/10, 73b/3, 77a/6, 77b/6, 77b/8, 77b/9, 78b/8, 78b/12, 79a/17, 79b/12, 79b/13, 83a/2, 85b/10, 86a/6, 86b/11, 88a/13, 88b/11, 94b/6, 95b/17, 97a/8, 97b/8, 101a/2, 103a/16, 103b/7, 103b/9, 103b/9, 104a/8, 104b/11,

106a/4, 111a/2, 111b/16, 115b/2, 119b/15, 119b/17, 121b/17, 124a/4, 126a/12, 126b/8, 127b/15, 132a/11, 133a/12, 133b/6, 133b/15, 135a/12, 136b/1, 136b/3, 138a/14, 138b/4, 141b/17, 142a/3.

ān: (Ar.) An, zaman. *ā.-a* 13b/4, 24b/15, 35b/14, 36b/10, 37a/15, 51a/7, 56a/15, 66b/3, 92b/7, 119b/12; *ā.-dan* 51a/7, 56a/14.

ana: Anne. *a.-larm* 11b/14; *a.-sı* 18a/5, 19a/2, 24b/11, 24b/13, 108b/11; *a. defteri* 18a/11, 23b/17; *a. defterinde ol-* 128b/10.

aña: Ona. *a.* 18a/11, 18a/16, 20a/3, 21a/12, 28a/3, 33b/10, 33b/17, 39a/10, 39a/16, 45a/3, 45a/7, 45b/9, 51a/10, 52b/5, 53b/5, 53b/16, 56b/13, 57a/15, 58a/6, 6, 59b/1, 65a/8, 65a/11, 65b/1, 65b/2, 67a/14, 69b/9, 69b/17, 75b/8, 78b/11, 81a/13, 86b/5, 90b/8, 90b/11, 91b/14, 104a/17, 105b/5, 107a/2, 110a/9, 110a/10, 113a/2, 119b/10, 120b/8, 121a/7, 121a/11, 121a/15, 122b/2, 122b/10, 124b/4, 124b/16, 127b/17, 128a/13, 128b/13, 130a/5, 136b/17, 137a/2, 139a/6, 140a/17, 145b/4.

‘anbār: (Far.) Anbar. *‘a.* 81a/9; *‘a.-da* 137b/1; *‘a.-dan* 137b/3; *‘a.-ına* 32a/3; *‘a.-uŋ* 137b/9; *‘a.-da ol-* 137b/6; *çuğa ‘a.-ın* 46b/9; *çuğa ‘a.-ı kırcılığı* 55b/17.

‘anbārcı: (Far.+Tür.) Anbar görevlisi. *‘a.* 28b/10; *‘a.-ya* 28b/9.

ancağ: Ancak, yalnızca. *a.* 13b/12, 23a/5, 28a/2, 31b/4, 37a/16, 42a/10, 43b/11, 45a/15, 54b/12, 70a/1, 75a/13, 79a/6, 82b/10, 85a/4, 86a/7, 87a/4, 89a/7, 93a/4, 94a/4, 95b/17, 96a/5, 97b/13, 98a/11, 101a/5, 103b/10, 105b/11, 135a/2, 136b/9, 138a/12, 143a/12.

anda: Orada, onda. *a.* 5a/7, 5b/14, 12b/9, 16b/8, 19b/2, 22a/7, 29b/17, 30a/6, 32b/2, 39a/9, 41a/7, 42b/12, 42b/13, 43a/4, 49b/15, 49b/4, 50b/10, 51b/6, 54a/4, 57b/1, 58b/1, 60b/14, 14, 61a/5, 64a/11, 66a/15, 72b/7, 72b/15, 73a/9, 77b/14, 81a/9, 82a/11, 90b/3, 96b/14, 98a/5, 106a/8, 106b/16, 107b/1, 107b/10, 108a/7, 108b/6, 108b/8, 109b/15, 110b/6, 111b/1, 114a/2, 119b/13, 119b/15, 123b/6, 124a/12, 124b/6, 124b/12, 124b/14, 124b/15, 125a/4, 130a/2, 130a/5, 130a/8, 130a/10, 131a/15, 131b/17, 134a/4, 137b/2, 142b/7, 142b/7; *a.-da* 90a/10a.-dur 21a/2, 121a/1; *a. ol-* 57a/13, 82b/9, 92a/10, 111a/12, 111a/14, 111a/15, 111a/16, 121a/1, 130a/9, 138a/10.

andan: Ondan; sonra. *a.* 11a/7, 11b/11, 13a/1, 24b/4, 25b/13, 25b/14, 30b/11, 31a/2, 31a/3, 41b/10, 49a/9, 49a/10, 49b/13, 60b/2, 61a/6, 65a/5, 73a/9, 75a/2, 75a/5, 75a/11, 79a/4, 80a/10, 82a/8, 82a/17, 83b/3, 86a/10, 88a/3, 88a/3, 89b/6, 90a/6, 90a/7, 91a/3, 92a/1, 92a/2, 97a/15, 98b/15, 103b/14, 105a/14, 105a/15, 105a/16, 105a/17, 105b/1, 106b/3, 107b/11, 109a/16, 110b/1, 111a/1, 111b/15, 112b/11, 112b/15, 115a/8, 118a/13, 118a/15, 119a/7, 119b/13, 119b/14, 120b/4, 121a/1, 121a/16, 122a/16, 122b/1, 122b/2, 122b/9, 123a/11, 123b/7, 125a/1, 125b/7, 129a/10, 129a/15, 129a/17, 130a/12, 136a/7, 136a/8, 136a/13, 136b/7, 138b/16, 142a/3, 142b/8, 142b/9, 142b/10, 144b/2, 146b/9; *a.* ol- 83b/3; *a.* ğayrı 18b/15, 68b/13, 82b/12, 120b/6, 135b/2, 138b/11.

anı: Onu. *a.* 2b/7, 3a/2, 3a/10, 3a/15, 3b/6, 3b/17, 4a/4, 4a/14, 4b/1, 10a/8, 14b/14, 18a/11, 20b/4, 27b/14, 31a/12, 33a/8, 35b/2, 35b/7, 36a/12, 37a/5, 37b/5, 41b/12, 43a/4, 44a/7, 45b/9, 47a/11, 47b/16, 63a/14, 64a/13, 71b/7, 73a/8, 75a/9, 75a/9, 75a/10, 83b/13, 88a/17, 88a/17, 91b/7, 96b/4, 100b/8, 101a/15, 103a/16, 103a/17, 104a/13, 106a/2, 111b/2, 112a/16, 113b/17, 114a/13, 116a/3, 118a/17, 118b/13, 118b/17, 118b/17, 120b/10, 120b/10, 122b/10, 122b/16, 123b/9, 124a/3, 124a/4, 124a/6, 125b/4, 125b/11, 126a/11, 127b/2, 127b/2, 127b/4, 127b/5, 128a/10, 128a/11, 131b/1, 131b/11, 133a/10, 133a/12, 135a/12, 137b/1, 138a/9, 139a/2, 140b/4.

añıl-: Anılmak, dile getirilmek. *a.-madın* 16a/6; *a.-ur* 29b/17, 65a/17, 93b/2, 106b/7; *a.-mağa baş-* 16a/7.

añla-: Anlamak. *a.-r* 79a/11; *a.-mışdur* 70a/10.

anlar: Onlar. *a.* 4b/12, 4b/14, 6b/4, 8a/15, 8b/4, 8b/11, 9a/3, 10a/13, 10a/16, 12a/11, 14b/11, 16a/17, 23b/15, 28b/7, 30a/4, 31a/16, 31b/11, 31b/2, 31b/5, 33b/9, 35a/17, 36b/9, 42b/2, 43a/2, 43a/4, 48b/11, 51a/7, 51b/1, 54b/10, 54b/13, 54b/8, 56a/12, 57b/4, 58a/1, 60a/2, 60a/3, 62b/14, 63a/5, 63b/17, 64b/8, 66a/11, 68a/17, 68b/1, 69a/5, 71a/7, 71b/17, 72a/2, 72a/13, 72a/15, 73a/2, 73b/2, 74b/13, 76b/8, 78a/7, 79b/13, 82b/15, 82b/16, 83a/12, 86a/1, 86a/7, 86a/8, 87a/6, 87a/14, 88b/3, 89a/9, 92b/4, 92b/5, 93b/5, 95a/17, 97a/3, 97a/7, 97a/9, 98a/1, 99a/12, 101b/9, 103a/10, 103b/2, 106a/11, 106a/13, 106a/14, 106b/5, 107a/9, 107b/1, 108b/17, 110b/16, 112a/2, 113a/3, 113b/4, 114b/8, 114b/11, 117a/4, 117a/10, 117b/3, 118a/5, 119a/15, 120a/7, 120a/8, 123a/3, 123b/3, 124b/14, 125b/7, 131b/1, 131b/3, 133b/4, 142b/10, 144a/7; *a.-a* 8b/6, 9a/9, 11b/2, 15b/10, 19b/14, 20a/5, 24b/15, 29b/11, 34b/9, 35a/12, 36a/4, 37a/1, 52a/12, 60a/11,

64a/9, 65a/6, 66a/7, 67a/1, 67b/10, 73a/15, 76b/12, 82b/7, 83b/2, 88a/15, 89b/4, 94b/14, 95b/13, 96a/15, 96b/1, 99b/5, 100b/16, 109b/2, 109b/3, 114b/8, 115b/12, 116b/11, 119a/13, 124a/11, 128b/3, 130a/7, 141a/2; *a.-adur* 26b/16; *a.-da* 109a/3; *a.-dan* 4b/13, 4b/15, 8a/13, 13, 9a/16, 14b/10, 15a/2, 29a/13, 33b/16, 49b/11, 49b/14, 54b/4, 58a/14, 78a/14, 102a/7, 129b/15, 133b/1; *a.-ı* 9b/10, 48a/8, 58a/13, 58b/9, 68b/14, 81b/4, 88b/14, 101a/12, 106b/5, 107b/4, 107b/17, 111b/8, 123a/14, 124b/6; *a.-ıla* 15b/8, 82b/2; *a.-uñ* 8a/16, 8b/12, 9a/5, 9a/17, 9b/3, 13a/1, 15b/3, 15b/7, 15b/17, 16a/11, 16b/14, 17b/13, 18a/16, 18b/9, 20b/3, 24a/13, 24b/13, 26a/1, 26b/9, 29b/12, 31a/4, 41b/3, 45b/11, 49b/6, 52a/9, 52b/11, 55a/14, 55b/5, 57a/6, 58b/10, 61b/6, 61b/13, 61b/14, 64b/7, 66b/14, 70a/9, 72b/3, 75b/4, 80a/3, 83b/6, 92b/2, 94a/7, 102a/11, 106a/2, 106a/13, 109a/4, 116a/5, 116a/11, 117b/10, 117b/11, 118b/12, 122b/16, 124b/6, 125a/13, 128b/2, 131a/9, 133a/8, 133b/5, 135b/1, 135b/12, 138b/10, 138b/15, 143b/17, 144a/2; *a.-uñ idi* 116b/4; *a.-uñ da* 141a/14; *a.-dan ol-* 78b/17; *a.-uñ ol-* 106a/17.

anuñ: Onun. *a.* 20b/15, 25a/14, 27b/5, 40a/13, 53a/7, 56b/12, 63a/8, 65b/9, 71b/12, 75a/16, 75b/8, 76b/1, 76b/2, 79b/15, 81b/9, 82a/13, 84a/4, 85b/4, 85b/7, 89a/12, 90b/6, 91a/3, 96b/16, 103b/5, 106b/7, 112b/8, 112b/9, 112b/10, 112b/12, 112b/13, 117b/13, 117b/14, 119a/1, 120a/13, 120a/15, 120b/14, 126a/2, 126b/7, 127b/9, 127b/16, 128b/1, 131b/6, 133b/16, 134a/12, 135a/8, 135a/12, 135b/1, 136a/12, 136b/5, 136b/5, 138b/1; *a.-çün* 27b/17, 39b/3; *a.-içün* 6a/17, 23a/9; *a.-dur* 90b/5; *a.-la* 15b/14, 22b/17, 37a/11, 43a/14, 43a/16, 44a/9, 64b/7, 65a/17, 65b/2, 67a/13, 83a/4, 100a/17, 115b/8, 121a/9, 124b/17, 139a/8; *a. ol-* 106b/2; *a.-la ol-* 106a/10.

‘ār: (Ar.) Utanma, çekinme. ‘*a. éder idi* 64a/12.

ara: Ara, aralık. *a.-da* 30b/4, 68a/2, 68a/3, 92a/11, 97b/16, 142b/12; *a.-dan* 17a/11, 30a/7, 66b/9, 75b/17, 98b/16, 102a/10, 102b/1, 114a/10; *a.-larına* 13b/3; *a.-larında* 17b/6, 25b/2, 44b/3, 44b/8, 60a/16, 84b/16, 116b/3, 117b/1, 133b/8, 144a/8; *a.-muzda* 110a/7, 145b/1, 145b/5; *a.-sına* 15a/2, 15a/3, 16a/2, 19a/6; *a.-sında* 2b/14, 5b/12, 10a/6, 16b/5, 17a/4, 17b/1, 22a/16, 22b/16, 25b/7, 25b/15, 26b/1, 26b/3, 26b/4, 26b/6, 29a/1, 29a/4, 32b/4, 33a/12, 33a/17, 37b/12, 39b/1, 39b/3, 39b/4, 39b/5, 39b/11, 11, 39b/13, 55a/11, 55a/13, 55b/12, 55b/16, 56a/11, 60a/15, 63b/10, 78b/3, 80a/8, 95a/16, 98b/3, 98b/4, 102b/2, 104a/17, 105a/4, 121b/5, 122b/16, 123a/7, 123b/9, 123b/11, 124a/5, 124a/5,

124b/7, 127a/11, 128b/2, 131a/9, 136b/15, 139b/17, 140a/3; *a.-sından* 89b/1, 140a/2; *a.-ya* 64a/1; *a.-sında ol-* 135a/14; *bu a.-da* 72a/12.

‘Arab: (Ar.) Arap kavmi. *ķavl-i ‘A.* 115a/10

‘arakiyye: (Ar.) Bir çeşit başlık. ‘*a.* 41a/1.

aran-: Aranmak. *a.-up* 112b/2

ard: Art, arka. *a.-ına* 37a/2; *a.-ınca* 90a/9, 146b/8, 146b/15; *a.-ında* 98b/11, 99b/17, 100b/5, 103b/15, 104a/8; *a.-ında ol-* 37a/15, 91a/5, 91b/12, 111a/8.

arıtla-: Temizlemek, ayıklamak. *a.-duķlarında* 106b/17.

‘arız: (Ar.) Vaki olan Şey. *ā. ol-* 147a/3.

‘ariyetī: (Ar.) Aday. ‘*ā.* 20b/1, 59a/15, 71a/8, 75b/10, 76a/16, 92a/9, 141b/15; ‘*ā.-dūr* 20b/5, 92a/12; ‘*ā. ol-* 20b/6.

arķa: Koruma, himaye. *a.-sı ol-* 127a/5, 127a/8.

arpa: Bir tahıl çeşidi, arpa. *a.* 63b/15, 64a/5, 97b/14; *a.-yı* 64a/6, 64a/6, 64a/8; *a. aķçası* 98a/2.

arpalık(ķ): Maaş. *a.* 51a/10, 82b/7; *a.-ı* 51a/9; *a.-ıdur* 85b/7; *a. timarları* 82b/6.

art: Arka. *a.-da* 41a/15.

art-: Artmak. *a.-anı* 70b/3.

artuķ: 1. Fazla. 60a/12; *a.-ların* 60a/13; *a. eksūk gūni* 60a/13.

2. Bundan bōyle. *a.* 15a/3, 15a/6, 61b/6, 62a/16, 86a/10, 127a/1.

arż: (Ar.) Őlke, memleket. *a.-ı Rūm* 16a/16.

‘arż: (Ar.) Bir bōyūķe sunma, bildirme. ‘*a.* 57b/2, 57b/4, 62a/4, 62a/6; ‘*a.-ını* 133a/3; ‘*a.-larına* 64b/7; ‘*a. ēt-* 26a/13, 30b/16, 38b/13, 42b/11, 45b/10, 49a/7, 49a/8, 49a/9, 57a/14, 58a/3, 3, 58a/4, 129b/7, 129b/17, 143a/5, 144b/17, 145a/3, 145a/14, 14, 146a/13; ‘*a. ētdūr-* 38b/10, 57a/15; ‘*a. eyle-* 125b/12; ‘*a. eylemek gerekdūr* 97a/2; ‘*a.*

ol- 143a/9; ‘*a. olin-* 9b/12, 23a/6, 25b/17, 48b/7, 51a/1, 84a/6, 110a/8; ‘*a.-a gir-* 125b/5; ‘*a.-i hümayün* 15a/11; ‘*a.-i küstâh-âne eyle-* 127a/13; ‘*şâhib-i ‘a.* 49a/6, 80b/6.

aş-: Asmak. *a.-a* 40b/17; *a.-arlar* 41a/3; *a.-madın* 41a/7.

āsān: (Far.) Kolay. *ā.* 4a/16; *ā.-dur* 13b/3, 15b/10; *ā. ol-* 124b/3.

āşār: (?) *sefer-i zâfer-i ā.-a* 7a/11

‘ases başı: (Ar.+Tür.) Yeniçeri ocağında yirmi sekizinci ortanın adıdır. Şehrin asayişini sağlar. ‘*a.* 42b/9, 42b/13, 87b/5, 92b/14; ‘*a.-nuş* 93a/1.

‘ases başlık(ğ): (Ar.+Tür.) Bkz. ‘ases başı. ‘*a. başlığı* 31b/12; ‘*galata ‘a.-dur* 93a/14.

‘ases başlık: (Ar.+Tür.) Bkz. ‘ases başı. ‘*a.-dur* 92b/9.

‘asîr: (Ar.) Zor. *emr-i ‘a. ol-* 56a/9.

āsītāne: (Far.) Başkent, İstanbul. *ā.-ye* 58a/3; *ā.-den* 82b/16; *ā.-yi ‘aliyye* 146a/12.

‘asker: (Ar.) Asker. ‘*a.* 6a/1, 6a/15, 31b/5, 35a/4, 148a/1; ‘*a.-e* 97b/1, 97b/12, 147a/10; ‘*a.-ini* 4b/10; ‘*a.-ün* 14a/12, 116a/7; ‘*a. sür-* 57b/11, 59a/7; ‘*asker-i bi-şümâr* 14a/6; ‘*a.-i İslām* 14a/9, 17a/4, 112a/13; ‘*a.-i zâfer eşer* 13a/4; ‘*oşmanlı ‘a.-i* 148a/1; ‘*umūr-ı a.-i* 143a/6; ‘*āl-i ‘oşmân ‘a.-inün* 148a/8; ‘*ķāzī ‘a.-lerün* 55b/10.

aşl: (Ar.) Asıl, soy; tür, şekil. *a.* 14b/4, 17a/13, 29b/9, 40b/8, 40b/10, 43a/2, 65b/1, 74b/6, 86a/13, 116a/6, 120b/11, 121a/10, 122b/8; *a.-a* 122b/1, 124a/17, 137a/7, 140a/1; *a.-ı* 10a/6, 44b/13, 120b/11, 120b/15, 121a/1, 121b/3, 122a/9; *a.-ın* 121a/12, 121a/13; *a.-ından* 120b/15; *a.-lar* 133b/10; *a.-lara* 122a/14; *a.-uñ* 120b/9; *a. ol-* 73b/16, 124b/11; *ne a.* 3a/5, 7a/3; *a.-u’-l-māl* 132a/3.

aşlā: (Ar.) Hiç bir zaman. *a.* 13b/11, 19a/1, 70a/13, 95a/5.

‘aşr: (Ar.) Yüzyıl. ‘*a.-da* 145a/4.

astār: (Far.) Astar. *a.* 22b/3, 46b/14; ‘*béz a.* 46b/12.

āsüde-ḥāl: (Far.+ Ar) Durumu, hali rahat olan. *ā.* 1b/9.

aşağa: Aşağı. *a.* 27b/8, 27b/9, 90b/17, 99a/10, 102b/2, 124b/2; *a.-da* 27b/16, 83b/7, 92a/15; *a. ol-* 39a/16, 41b/8, 103b/14; *a. bölme kapısı* 107b/13.

aşağı: Aşağı, bkz. *aşağa.* *a.-da* 8a/5, 53b/8; *a.-sı* 128a/3.

aşçı: Yemek pişirmekle görevli olan kişi. *a.* 20b/6, 21a/16, 66a/16; *a.-dur* 40a/14; *a.-lar* 29a/2, 31a/4, 66a/8, 66a/11; *a.-ları* 40a/7, 68a/17; *a.-larını* 28b/16, 29a/7, 33a/2, 68a/14; *a.-nuş* 41b/6; *a.-ya* 66b/9, 108a/13; *a.-yı* 66b/10; *a. ol-* 40a/9, 40a/11, 117b/13; *a.-ları ol-* 108a/10.

aşçı başı: Yeniçeri ocağında ortaların yemeklerini pişirmekle görevli zabıt. *a.* 77a/16; *a.-lar* 20b/4, 21a/4; *a.-larını* 4a/3; *a. ol-* 20b/1.

aşçı başılık(ğ): Bkz. *aşçı başı.* *a.-dur* 20b/7; *a.-ını* 20b/7.

aşçılık: Aşçının mesleği. *a.* 40a/8.

aşırı: Ötesinde olan, bulunan. *deryā a. ol-* 7b/13.

âşikâre: (Far.) Belli, apaçık. *â.* 87b/5.

at: Binek, yük taşımak veya koşu amacıyla beslenen hayvan, at. *a.* 84b/5, 104a/7, 106a/16; *a.-a* 90a/5, 90a/8; *a.-ın* 54a/9; *a.-ına* 76b/1, 81a/16, 81b/1, 90a/7; *a.-lara* 30a/1; *a.-ları* 29b/17; *a.-ların* 98a/9; *a.-larını* 105a/2; *a. bāzārı* 50b/1; *a. gemileri* 32a/1, 137a/14; *a. gemisi* 4b/11, 113a/6, 114a/10, 136b/10; *a. oğlanları* 32a/7, 118b/4; *a. pahāları* 77a/8; *a. ve odun gemileri* 21b/7; *a.-ları bahāları* 91b/9.

at-: Atmak. *a.-ar* 38a/12, 142b/9, 142b/10; *a.-arlar* 87b/7, 142b/9, 142b/11; *a.-duğdan* 142b/9; *a.-duğlarında* 109b/17; *a.-mağa* 142a/15; *a.-sa* 38a/14; *oğ a.-alar* 110b/6; *oğ a.-arlar idi* 109b/5; *zenberek a.-arlar idi* 110b/13; *tüfenk a.-duğda* 59b/15; *oğ a.-mağa* 142a/16, 142a/17, 142b/1; *tüfenk a.-mağa* 89b/7; *oğ a.-mağı* 109a/10, 109b/11, 110a/14; *tüfenk a.-mağı* 142b/4; *oğ a.-mağ* 110b/9, 142a/12; *tüfenk a.-mağ* 142b/2; *zenberek a.-mağ* 110b/17; *oğ a.-mağda* 104b/12, 109b/7; *tüfenk a.-mağda* 109b/8; *zenberek a.-mağda* 110b/15; *oğ a.-mağdur* 104b/6; *oğ a.-sunlar* 109b/17; *oğ a.-up* 104b/8.

ata: Baba. *a.-sı* 121b/14.

atdur-: Atdırmak. *a.-urlar* 142b/8.

āteş: (Far.) Ateş. *a.-e* 25a/4, 48b/6.

atıcı: Silah atan, nişancı. *a.-lara* 110a/4.

atıl-: Atılmak. *zenberek a.-maz oldı* 111a/1.

‘atîk: (Ar.) Eski. ‘*a. defter* 119b/13; *defter-i* ‘*a.* 74a/10.

aţlās: (Ar.) Üstü ipekten, alt tarafı pamuktan kumaş. *a.* 103b/16

atlı: Ata binen, süvari, *bkz.* atlu. *a.* 27a/8, 34a/8, 67b/11; *a. sancağı* 117b/2, 143b/17; *a. sancağı gerekmez* 117a/17; *a. sancağları* 117a/15; *a. sefere eş-* 36a/3; *a. sekbān* 81a/15; *a. sekbānı ol-* 20b/10, 133a/6; *a.-lı sekbānlar* 3a/14, 27a/9, 59b/8, 67b/12, 81b/4, 141a/7, 142a/4; *a. sekbānlık* 53a/11, 52b/14; *a. ve yaya sekbanları* 26b/16; *a. zağarcı* 3b/1, 59b/7; *a. zağarcılar* 67b/12, 142a/4; *a. zağarcılık* 52b/13;

atlu: Ata binen, süvari, *bkz.* atlı. *a.-nuş* 34a/9

av: Av. *a.* 102a/3; *a.-a* 26b/15, 81b/16, 82b/2, 99a/17, 101a/5, 101b/2; *a. avla-* 80b/9; *a. ét-* 60a/4, 102a/3; *a. ol-* 100a/17; *a. ve şikār ét-* 81b/13; *a.-a bin-* 59b/3; *a.-a çık-* 80b/3, 81b/13, 141a/5; *a. maḥalli* 141a/8.

a‘vān: (Ar.) Yardım edenler, yordakçılar. *meslek-i a. ü enşār* 34b/8.

āvāz: (Far.) Ses, seda. *ā.* 89a/11.

avcı: Avcı. *a.* 80a/13; *a.-dan* 80a/11; *a.-lar* 59b/17, 60a/1, 142b/9; *a.-lardur* 59b/12, 80a/5.

avcı başı: Yeniçeri ocağında sekban adı verilen otuz üçüncü ortanın zabiti. *a.* 142b/4, 142b/12; *a.-dur* 59b/13, 80a/5; *a.-nuş* 60a/1.

‘avdet: (Ar.) Dönüş. ‘*a. ol-* 99a/1.

avla-: Av hayvanını avlamak. *a.-r* 81a/14; *av a.-yalar* 80b/10.

avlan-: Avlanmak. *a.-mamağ gerekdür* 141a/8.

‘avn: (Ar.) Yardım. ‘*a.* 81a/10; ‘*a.-in* 26b/17.

‘avret: (Ar.) Kadın. ‘a. 107a/11, 108b/13; ‘a.-leri 87b/6, 106b/15.

‘avretli: (Ar.+Tür.) Kadına sahip. ‘a. 148a/5.

ay: Ay. a. 51b/1, 65b/12, 65b/13; a.-a 51a/13, 51b/1, 86b/15, 86b/16, 88b/6; a.-da 2b/13, 2b/17, 22a/15, 22a/16, 22b/14, 22b/16, 33b/8, 45b/13, 46a/1, 47a/2, 51a/13, 81a/4, 88a/1, 1, 113a/11, 116a/16, 118b/16, 124b/10, 136a/11; a.-dan 88b/7; her üç a.-da bir 74a/7, 85a/1, 119b/11; iki üç a.-da bir 132a/3; üç a.-da bir 65a/11, 84b/17, 95a/1, 105a/4, 120a/1; üç dört a.-da bir 142b/5.

ayağ(ğ): Ayak. a. 145b/11; a.-ı 35a/7, 42b/2; a.-ın 15a/13; a.-ına 35a/8, 35a/9; a.-da *komamak gerekdür* 143a/2; a. üzere *tur-* 85a/14; a.-a *düş-* 117a/16; a.- dibinde 146a/10; a.-ına *çâbük ol-* 38a/9; *yalın* a. 33b/7.

a‘yân: (Ar.) Ülkenin ileri gelenleri. a.-ı *memleket* 62a/3, 62a/6.

‘ayb: (Ar.) Ayıp. ‘a.-dur 146a/5.

âyet: (Ar.) Kur’ân-ı Kerîm’de yer alan herhangi bir cümle. *â.-i şerîf* 5b/17.

âyîn: (Far.) Usul, kanun. *â.* 144b/12.

aylık: Aylık. a.-dur 86b/15.

ayrıl-: Uzaklaşmak. a.-maya 148a/11.

az: Az, yetersiz. a. 12a/17, 50a/14, 67a/9, 91b/17, 143a/12; a.-dan 115a/10; a.-dur 40a/12, 44b/2, 115a/10, 133b/5; a. *ka/-* 54b/3, 56a/17; a. *ol-* 9b/4, 23a/8, 39a/3, 53b/14, 62a/5, 67a/8, 84b/16, 106a/12.

‘azab: (Ar.) Çeşitli görevlerde kullanılan asker. ‘a. 4b/13.

azacuk: Pek az, birazcık. a. 17a/13.

azal-: Azalmak. a.-mağla 43b/4.

a‘zam: (Ar.) En büyük. *düstür-i a.* 73b/8, 74b/12, 125a/12; *düstür-i a.-ları* 15a/10; *düstür-i a. ol-* 7a/1; *düstür-i a.-ları ol-* 113b/11; *vezîr-i a.* 5a/16, 49a/9; *vezîr-i a.-dan* 28a/9; *vezîr-i a.-lar* 141a/1; *vezîr-i a‘zam ol-* 5a/3; *vezîr-i a. kapısı* 91b/2.

‘a $\bar{z}$ amet: (Ar.) Büyüklük. ‘a.-*lerin* 147b/3.

‘a $\bar{z}$ ametlü: (Ar.+Tür.) Büyük, yüce. ‘a. 144b/13.

‘a $\bar{z}$ ätlu: (Far.) Serbest. ‘a. 26b/12.

‘a $\bar{z}$ im: (Ar.) Büyük, çok. ‘a. 21a/12, 36a/9, 42a/1, 42b/15, 47a/13, 52b/15, 54a/7, 54a/12, 57b/11, 92a/8, 98a/4, 115b/5, 123a/6, 127a/10, 141b/17, 147a/5; *ta‘zīm-i a. ol-* 7a/6.

‘a $\bar{z}$ ime: (Ar.) Büyük, *bkz.* ‘a $\bar{z}$ im. *bid‘at-ı ‘a.-dür* 87a/5.

‘a $\bar{z}$ imet: (Ar.) Bir yere doğru hareket etme, gitme. ‘a. *buyur-* 6b/13, 62b/2, 63b/13; ‘a. *ét-* 53b/13; ‘a. *eyle-* 99a/1, 101b/14; ‘a. *olın-* 97b/10.

‘a $\bar{z}$ iz: (Ar.) Saygın, muhterem. ‘a.-*ün* 36a/17; ‘a. *ol-* 144a/8; ‘a.-*i mezkür* 5a/14; *hazret-i ‘a.* 5a/13; *peder-i ‘a.-leri* 46b/5; *sirrehü’l-‘a.* 37a/8.

‘a $\bar{z}$ l: (Ar.) Görevden alma. ‘a. 85b/4, 117a/15; ‘a. *olın-* 112b/9, 137a/3; ‘a. *olınmağ gerekdür* 136a/14; ‘a. *olmağ gerekdür* 132b/17; ‘a. *olmamağ gerekdür* 113a/1; *zuhür-ı ‘a. olın-* 118b/10.

‘a $\bar{z}$ m: (Ar.) Niyet. ‘a. *eyle-* 14a/8.

B

bāb: (Ar.) Bir kitabın bölümleri. *b.* 2a/15, 2a/16, 2b/7, 3a/2, 3a/10, 3a/15, 3b/6, 3b/17, 4a/5, 4a/15, 4b/1, 34a/5, 70b/14, 78a/1, 83b/11, 106a/1, 112a/14, 118b/11, 138b/17 ; *b.-da* 8a/10, 93b/12, 129b/2; *b.-ında* 70a/13, 87b/2.

baba: Baba. *b.-ları* 19b/8, 22a/10; *b.-ların* 11b/14; *b.-larından* 2b/12, 47a/1; *b.-m* 146a/15; *b.-sı* 18a/5, 19a/2, 23a/14, 24b/10, 24b/13, 25b/8, 35a/6, 45a/5, 52b/3, 71b/14, 108b/15, 129a/5, 137b/17, 139a/8; *b.-sına* 74b/4; *b.-sından* 23b/3; *b.-sinuğ* 10a/9, 37b/13; *b. terbiyyesin gör-* 17b/3; *b. yigit* 88b/3.

babalı: Babası olan. *b. ol-* 23a/11.

ba‘de: (Ar.) Sonra. *b.-’s-sefer* 4b/17; *b.-’t-tenbih ét-* 128b/17, 129a/13.

ba‘dehu: (Ar.) Ondan sonra. *b.* 1b/3, 3b/7, 5a/8, 5b/15, 7a/10, 10, 8a/15, 10b/11, 12b/10, 14b/5, 16a/1, 19b/3, 24b/16, 30a/11, 36a/10, 40b/4, 41b/9, 42b/8, 45a/7, 49b/15, 55b/9, 63a/10, 63a/16, 64a/16, 64b/6, 78b/2, 82b/2, 93b/13, 108a/6, 114a/11, 114b/12, 120b/7, 123b/14, 124a/9, 126b/17, 131b/7, 139a/3, 139b/10.

bādī: (Ar.) Sebep, neden. *bā‘iş ü b.-leri* 15a/7; *bā‘iş ü b. ol-* 14b/10.

bāğ: (Far.) Bahçe. *b.-ların* 112a/1.

bāğce: (Far.) Bahçe. *b.-de* 30a/12, 30b/5, 48b/17; *b.-lere* 29b/12, 29b/14; *b.-nüñ* 30b/5; *b.-i mezkūr* 30a/9; *her b.-de* 30b/3; *Ḥalkalu b.-den* 125b/17; *Ḥalkalu b.-si* 125a/3; *Ḥalkalu b.-sinde* 125b/9.

bağışla-: Vermek. *b.-dı* 95a/7.

bağla-: Bağlamak. *b.-yup* 24b/9, 37b/1, 37b/6; *b.-mağ gerekdür* 42a/7; *alay b.-yup* “alayın tertip ve düzen halinde olması” 145b/11; *çıkmın b.-yup* 96a/8; *süri b.-yup* 11b/12.

bağlan-: Tahsis edilmek. *çiftlik b.-ur* 11b/2; *çiftlikler b.-up* 116a/14; *süri b.-duğı* 11b/13, 11b/15; *süri b.-duğda* 16b/2; *tīmār b.-duğda* 83a/14; *tīmār b.-up* 144a/6.

bağlat(d)-: Bağlatmak. *b.-up* 37a/14.

bağlık: Bağ olan arazi. *b.* 116b/8.

bahā: (Far.) Kıymet, fiyat. *b.* 12a/14; *b.-sı* 39a/9; *b.-sın* 98a/7; *b.-sıyla* 43b/11; *b.-ya* 44a/3; *b.-yı* 12a/12; *b.-da ol-* 11a/9; *b.-ya çık-* 67a/10; *tirkeş b.* 77a/8; *pā-pūş b.-ları* 138b/11; *tirkeş b.-ları* 3a/10; *atları b.-ların* 91b/9; *tirkeş b.-ların* 91b/9; *çuğa b.-sı* 47a/11; *seccāde b.-sı* 39a/1; *zift b.-sın* 54a/6.

bahadırılık: (Far.+Tür.) Yiğitlik, kahramanlık. *b.-lar ét-* 148a/9.

bahāne: (Far.) Uydurma sebep. *b.* 125a/15; *b.-siyle* 135a/13; *b. ét-* 41b/8.

bahār: (Far.) İlkbahar. *b.-dur* 68b/11.

baḥr: (Ar.) Deniz. *b.-ine* 63a/10.

baḥreyn: (Ar.) İki deniz. *ḥāḳanü’l-* *b.* 1b/4.

baħşiş: (Far.) Bahşiş, para, altın vb. değerli şeylerin baħş olarak verilmesi. *b.* 45b/2; *b.-den* 128a/11; *b.-i* 147a/11; *b.-leri* 105b/16; *b. çık-* 147a/6.

ba' id: (Ar.) Uzak. *b. ol-* 109a/16.

bā' iş: (Ar.) Neden, sebep. *b.* 3a/1, 3a/11, 3a/12, 6b/9, 9a/5, 13b/9, 22b/6, 23a/4, 29b/16, 30a/2, 43a/2, 56b/5, 60a/10, 68b/16, 71b/11, 83b/13; *b. ol-* 10b/11, 14b/10, 18b/5, 24a/4, 64b/12, 74a/6, 87b/1, 99a/14, 116a/8, 128b/5; *b. bu ol-* 9b/13; *b. ü bādī ol-* 14b/10; *b. ü bādileri* 15a/7.

baħ-: Bakmak. *b.-arın* 9a/17; *b.-mazlar* 87b/12; *b.-up* 100b/7, 124a/11, 147b/13.

baħıl-: Önem verilmek. *b.-ursa* 142a/2.

bāķī: (Ar.) 1) Ebedi, sonsuz, daimi. *b.* 11a/4, 82a/7, 126a/6;

2) Kalan, arta kalan. *b.* 144b/9; *b.-si* 56a/8; *b.-sin* 12b/11; *b. kal-* 88a/4.

baħķāllık: (Ar.) Bakkalın yaptığı iş. *b.* 23b/4.

bal: Arı tarafından yapılan tatlı bir madde. *b.* 97b/13, 97b/14, 98a/1.

bālā: (Far.) Yukarı. *b.-da* 10b/15, 22b/13, 27b/8.

balık: Deniz, göl veya nehir gibi suda yaşayan hayvan. *b. bāzārī* 76b/10, 76b/11.

balıķım: Bir tür kuş ve bu kuşun kıyafetler üzerinde kullanılan tüyleri. *b.* 31a/16, 85a/12, 93b/14, 93b/16, 98b/12, 99b/17, 100a/16, 135b/8, 141a/16; *b.-dan ol-* 37b/2; *b.-dandur* 91a/5; *b.-dır* 91b/12; *b.-dur* 111a/9; *b. teli* 104a/8; *b. telleri* 37b/5;

bāliĝ: (Ar.) Büluĝa eren, yetişkin. *b. ol-* 44b/11, 44b/12, 45a/7, 131a/10, 131a/12, 131a/13.

balta: Aĝaç ve odun kesmek için kullanılan, sapı olan keskin alet. *b.* 49b/10; *b.-lar* 48a/9.

baņa: Bana. *b.* 15b/13, 63a/13, 66b/6, 82a/7, 82a/8, 126a/8, 126a/11.

bār-gīr: (Far.) Beygir. *b.* 43b/7; *b.-ler* 98a/5; *b.-leri* 43a/15; *b. aķçası* 105b/11.

bāri: (Far.) Hiç olmazsa. *b.* 7a/8, 11a/10, 23a/17, 134a/8, 141b/10.

bārūt: (Far.) Barut. *b.* 142b/15.

baş-: Basmak. *b.-amazlar* 87b/5.

baş: 1) Kafa. *b.* 33b/7; *b.-ına* 16b/11, 34b/14, 37a/12, 41a/13, 145b/4; *b.-ına başına* 15b/14; *b.-ında* 35a/3; *b.-ını* 147b/15; *b.-ları* 15b/14; *b.-ların* 35a/10; *b.-larına* 46b/13, 59b/6; *b.-umuza* 61b/1; *b.-umuzdan* 122a/6; *b.-uñ* 145a/13; *b.-ına belā get-* 33a/4; *b. kes-* 71a/15; *b.-in kes-* 126a/14, 126a/15, 129a/14; *b.-ında ol-* 38a/12; *b.-uñ al-* 115a/1, 126a/8; *b. cān oyna-* 37b/11; *cān b.* 48a/16; *cān ü b.* 2a/7, 17b/11, 36b/17, 125a/8; *can ü b. oy-* 2a/4; *şakal b.-ı* “saçı sakalı” 64b/6; *şakal b.-ın* 64b/10; *şakalı b.-ın* 64b/5; *köyün b.-ına* 70a/12; *nefer b.-ına* 118b/16, 119b/3, 130a/7; *şakalı b.-ını* 64b/13; *şakal b.-ıyla* 63b/15, 64b/4.

baş: 2) bir şeyin uçlarından biri, başlangıç. *b.-ına* 60b/8; *b.-ında* 53b/17, 54b/1; *nerd-bān b.-ında* 17b/1, 85a/15, 89a/1, 89a/5, 90a/11; *şatır b.-larına* 133a/11.

baş: 3) Ünvan, önder. *b.* 32b/17, 35b/9, 76b/9; *b.-ı* 117b/13, 142a/4, 142a/5; *b.-ıları* 21a/5; *b.-ları* 29a/2, 100a/13, 105a/2; *b.-larına* 100b/17; *b. ét-* 100b/12; *b. eyle-* 114b/12; *b. ol-* 35b/9, 95b/12, 99b/10, 120a/12; *b. ağa gemisi* 53a/2; *b. ağalık* 82a/10; *b. bölük başı* 41a/12, 89b/15, 90a/5, 90a/7; *b. bölük başı ol-* 141b/14; *b. bölük başılıktan ol-* 90a/4; *b. çavuş* 3b/2, 8b/14, 12a/2, 28a/8, 40a/6, 42b/10, 43a/10, 46a/7, 51b/11, 59a/14, 68a/4, 85a/16, 88b/11, 89b/16, 90a/17, 91a/14, 92b/17, 94b/17, 96a/14, 102b/7, 105a/16, 132a/7, 142b/6; *b. çavuş odası* 42a/4, 73a/4, 88a/6; *b. çavuş ol-* 89a/17, 141b/15, 141b/16; *b. çavuş ‘ülüfesi* 89a/16; *b. çavuşlar* 88b/12; *b. deveci* 99a/5, 99a/8; *b. deveci ol-* 141b/5; *b. gedikleri* 75b/4; *b. gedikli* 76a/12; *b. hāşeki* 27b/5, 100a/10; *b. hāşeki ol-* 100b/14, 141b/5; *b. hāşekiler* 27b/12; *b. kapuları* 113b/6; *b. kethüdā* 103b/2; *b. kulluqçı* 79a/11; *b. kulluqçı ol-* 88a/2; *b. mehter* 75b/5; *b. mü’ezzin* 111b/6; *b. müteferrika* 39a/12, 86a/7, 86a/9; *b. neferlerinden ol-* 53a/8; *b. oda başı* 21a/16, 79b/12; *b. odabaşı ol-* 70b/17; *b. oda başıları* 2b/11; *b. sekbān ol-* 81b/5; *b. şolağ başı* 103a/1, 103a/15; *b. şākird* 28a/13, 28a/14, 28a/15, 46a/16, 46b/2, 57a/4, 120a/12, 121b/4, 122a/10, 122b/12, 130a/16, 133b/10; *b. şākird ol-* 133b/7; *b. ta‘limhāne* 109a/12; *b. yaya başı* 99a/5, 99a/8; *b. yaya başı ol-* 5b/4, 78a/2, 85a/7, 93b/7, 93b/12, 102a/5, 141b/4; *b. yaya başılığ* 116a/1; *b. yaya başılıktan ol-* 98b/5; *b. yoldaşları* 52b/8; *b. zağarcılık* 113b/2; *‘acemī b. yaya b.-ılığ* 116a/2; *yeñiçeri b. şākirdi ol-* 74b/4.

başka: Başka, diğer. *b.* 18b/11, 25a/2, 26a/8, 30b/6, 30b/9, 42b/4, 49a/7, 54a/1, 67a/5, 67b/14, 78b/10, 79a/1, 79b/11, 82a/13, 100b/5, 124b/14, 133a/17, 148a/5; *b.-dur* 28b/16; *b. başka* 73b/13; *b. ol-* 79b/15.

başla-: Başlamak. *b.-r* 24a/12; *b.-yıcağ* 54b/1; *b.-mağ gerekdür* 87b/13; *añılmağ a b.-d* 16a/7; *çıkmaga b.-duğda* 75a/17; *gelmege b.-r* 69b/3; *iğyâ olmağ a b.-d* 6b/4; *şatmağ a b.-duğda* 64a/7.

bâtin: (Ar.) Gizli, sır. *b.* 112a/13; ‘*âlem-i b.-da* 2a/8.

bañâl: (Ar.) İşe yaramaz. *b. ol-* 136b/1, 141b/2.

bayrak(ğ): Bayrak. *b.-ları* 132a/11; *b.-ların* 106a/11; *b.-larını* 106a/8; *ağ a b.-ı tâftesi* 132a/10.

bayrakdârlığ: (Far.+Tür.) Bayrak taşıyan. *b.-ıdur* 76b/5.

bayramlık: Bayrama özgü. *b.* 98a/11.

bâzâr: (Far.) Pazar. *b.-a* 40a/10; *b.-da* 70b/1, 70b/3; *b.-dan* 40a/4, 47a/5; *b.-da ol-* 64a/7; *at b.-ında* 50b/1; *balığ b.-ını* 76b/10, 76b/11.

bâzergân: (Far.) Tacir. *b.* 68b/14, 69a/11; *b.-lar* 69a/7; *b.-larıuğ* 69a/5; *b.-uğ* 69a/3, 69a/9; *b. koyunu* 69b/15.

ba‘zı: (Ar.) Bazı. *b.* 14a/15, 17a/9, 20b/12, 23b/13, 35b/5, 36a/14, 40a/4, 42b/15, 44a/4, 44a/15, 50b/16, 86b/11, 87a/16, 87b/6, 89b/4, 89b/13, 93b/1, 95b/13; *b.-ları* 44a/5, 44a/6, 44a/6, 117b/7; *b.-na* 78a/9; *b.-nuğ* 45a/5; *b.-sın* 143b/8; *b.-sını* 41b/14.

be: Ünlem sözcüğü. *b.* 66b/2.

bed-añlâğ: (Far.+Ar.) Kötü huylu. *Eflâğ-ı b.* 4b/9, 101a/11.

bed-aşl: (Far.+Ar.) Soyu kötü. *b.* 24a/6, 24b/17; *b.- midur* 18b/17; *b. ol-* 48b/13.

bedel: (Ar.) Bedel. *b.* 33b/15, 53b/16, 116b/1, 127b/17; *b.-i* 116a/14; *b.-in* 116b/1; *b. olmağ gerekdür* 26a/15; *b.-i ol-* 133b/17; ‘*ulûfe b.-i* 35b/17.

be-dergāh: (Far.) Acemi ocağında ve ocak dışında birtakım hizmetlerde bulunan acemilerin yeniçeri ocağına kayıtları ve kabulleri hakkında kullanılır. *b.* 122b/14, 123b/17, 124a/5; *b. ét-* 124b/5, 124b/6, 125a/7; *b.-lar* 121b/5, 124a/5; *b. eyle-* 125b/14, 126a/5, 126a/9; *b. ol-* 30b/3, 123a/15, 125a/14, 126a/4, 130a/1, 130a/4; *b. ola gel-* 126a/3; *b. olmak gerekdür* 130a/5; *b. olmamak gerekdür* 129a/13; *b. memhürı* 134a/2; *b.-ı ‘ālī ol-* 29b/2; *nefer-i b. ét-* 140a/14.

bedestān: (Far.) Kumaş, silah vb. şeyler satılan çarşı. *b.* 49b/10.

bed-ma‘āş: (Far+Ar.) Yaşayış ve davranış kötü olan. *kıızılbaş-ı b.* 14a/5, 144b/17; *kıızılbaş-ı b.-uñ* 146a/13.

beg: Askeri ünvan. *b.* 147a/17, 147b/4, 147b/5; *b.-ler* 61b/7, 97a/7, 116b/11; *b.-lerüñ* 63b/3; *kethüdā b.* 8b/14, 12a/2, 40a/6, 42b/10, 43a/10, 49b/1, 51a/8, 82b/10, 86b/7, 86b/9, 86b/13, 87a/1, 87a/6, 89a/3, 89b/14, 90b/1, 91b/14, 94b/17, 96a/14, 105a/16, 119a/14, 137b/15, 141b/7, 142b/6; *kethüdā b. eylemek gerekdür* 118a/17; *kethüdā b. ol-* 51a/9, 51b/7, 92a/1, 93b/7, 98b/16, 102a/10, 102b/2, 141b/7; *kethüdā b. bölüğinden ol-* 53a/17; *kethüdā b. gemisi* 53b/9; *kethüdā b. oda başısı ol-* 86a/15; *kethüdā b. odası* 42a/3, 68a/3, 73a/4, 85b/11; *kethüdā b. odasından ol-* 85b/12, 85b/15; *kethüdā b. serracı* 47b/6; *kethüdā b. yoldaşları* 51a/2; *kethüdā b. yolu* 98b/15; *kethüdā b.-den* 85b/3, 88b/7, 88b/17, 102b/2; *kethüdā b.-e* 86b/3, 87b/12, 89a/2, 89b/6, 132a/6, 143b/14, 143b/16; *Rūm B.-i oğlu* 116b/7; *ocağ b.-i* 144b/16; *sancağ b.-i ol-* 78a/3, 83a/17, 83b/8, 141b/8; *piyāde b.-i ol-* 70a/7; *yaya b.-i* 83a/16; *yaya b.-i ol-* 83b/7, 113a/8; *kethüdā b.-ler* 143b/12; *sancağ b.-leri* 36a/7, 147b/6; *yaya b.-leri* 3b/14, 117a/5; *alay b.-leridür* 9b/9; *sancāğ b.-leridür* 9b/9; *ekber b.-lerinden* 144b/16; *ekrād b.-lerinden* 146a/12; *sancāğ b.-lerinden* 147a/16; *vilāyet b.-lerine* 8a/14, 9a/6; *yaya b.-lerine* 117a/13; *yaya b.-lerini* 83b/1; *kethüdā b.-üñ* 28a/6, 46a/6, 52b/16, 53a/14, 54b/15, 55a/1, 55a/9, 68a/4, 75a/15, 82b/8, 86b/1, 86b/8, 87a/9, 88a/6, 88a/14, 92b/17, 102b/7, 119a/4, 137b/14; *kethüdā b.-üñdür* 51a/15, 85b/4.

begler begi: Osmanlıda eyaletleri yöneten memur. *b.* 146b/5, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 146b/14, 14, 146b/15, 15; *Anatoli b.-si* 115b/10; *Diyarbakir b.-sidür* 147b/6.

begler beglik: Osmanlıda eyaletleri yöneten memurluk. *b.-den* 117a/2.

behre-mend: (Far.) Nasiplenen, nasip sahibi olan. *b. ol-* 110b/7; *b. olmak gerekdür* 129a/8.

begen-: Beğenmek, yeterli bulmak . *b.-dügi* 106b/1; *b.-meye* 126a/12; *b.-mezler* 113a/12; *b.-üp* 15a/7.

beglik(g): Askeri bir ünvan. *b.* 47b/11, 94b/2, 115b/3, 117b/3, 144a/6, 144a/10; *b.-dür* 9a/4, 116a/11; *b.-ler* 116b/11, 117a/1, 117a/14, 144a/7; *b.-leriñ* 116b/10; *b. ét-* 116b/16; *b. ol-* 9a/1; *b.-ler ét-* 116b/14; *b.-ler ol-* 117a/1; *her b.* 117a/2; *piyāde b.-i* 144a/2; *sancağ b.-i* 71b/2; *yaya b.-i* 115b/15, 116a/11; *yaya b.-idür* 115b/3, 116a/10; *piyāde b.-in* 117a/17; *yaya b.-leri* 83a/10; *yaya b.-lerinüñ* 83a/13.

bekçilik(g): Bekçinin görevi. *hazīne b.-i* 95b/11.

bekil: (Ar.) Genç. *yigit b.* 110b/6.

bekle-: Beklemek, korumak. *b.-r* 31b/2, 31b/11, 31b/14, 73b/5, 76b/10, 76b/11, 98a/11, 112a/2; *b.-rler* 49b/3, 56b/7, 71b/12, 73b/2, 92b/5, 95a/15, 97a/8; *b.-rlerdi* 72b/15; *b.-rler idi* 71b/8; *b.-mege* 52a/11, 57a/17, 57b/6, 57b/7, 58a/12, 98a/13, 103a/16; *b.-mek* 71b/16, 97a/8; *b.-mek gerekdür* 49b/5; *b.-mekdür* 52a/10, 95a/14; *b.-meyüp* 114a/8; *b.-yeler* 72a/10; *b.-yüp* 72a/7; *ķulluķ b.-megi* 50b/13; *ķulluķ b.-mek* 31a/17, 31b/8, 88b/4; *ķulluķ b.-mekdür* 50b/13; *ķulluķ b.-r* 31b/5; *eṭrāfi b.-yüp* 48a/13; *ķulluķlar b.-yüp* 65a/4.

beklen-: Beklenmek. *b.-ür* 51a/7, 71b/12; *b.-mekden ķal-* 95b/2.

beklet(d)-: Bekletmek. *b.-mezler* 31b/9; *b.-ürler idi* 71b/17.

bel': (Ar.) Yutmak. *ekl b. ét-* 70a/4; *ekl ü b. eyle-* 132a/1.

belā: (Ar.) Sıkıntı, zorluk. *b.-ya* 7b/15, 18a/17, 39b/13; *b. çek-* 10b/10, 18b/1, 33b/1, 125a/6; *b.-yı çek-* 66b/6; *başına b. getür-* 33a/4; *gemi b.-sın çek-* 114a/13, 114a/14.

belki: (Ar.+Far.) Belki. *b.* 32b/17, 87b/6, 109a/6, 109b/11, 113a/9, 122a/15, 141b/17.

bellü: Belli, bilinen. *b.* 32b/11.

ben: Ben (zamir). *b.* 7b/12, 14a/16, 114a/2, 114b/11, 126a/8, 126a/11, 126a/12, 126a/14; *b.-den* 13a/10, 66b/2, 110a/5; *b.-i* 38b/7; *b.-üm* 7a/2, 14b/1, 14b/3, 15b/6, 15b/8, 24b/1,

25a/1, 64a/12, 64b/6, 64b/7, 66b/2, 114b/10, 126a/10, 126a/12, 146b/1; *b.-üm ol-* 108a/14.

benām: (Far.) Ünlü, şöhretli. *b.-ı hudāvendigār* 145a/5.

beñze-: Benzemek. *b.-mez* 17a/2, 99b/12; *b.-r* 10b/17.

berāber: (Far.) Birlikte, eşit, eşit miktarda. *b.* 127b/17; *b. idi* 78b/9; *b.-ce* 37b/16, 129b/1; *b.-dür* 40b/2; *b. tur-* 146a/5.

ber-^cakis: (Far.+ Ar.) Tersine, aksine. *b. ol-* 8a/1, 34a/4.

berāyā: (Ar.) Halk, insanlar. *re^cāyā vü b.* 1b/9, 13a/5, 58b/9; *re^cāyā vü b.-yı* 5a/1, 9b/6, 12a/12.

berber: (Far.) Berber. *b.-e* 20a/12.

berber başı: (Far.+Tür.) Berberlik işiyle görevli kimselerin başı. *b.-nuñ* 77a/17.

berberlik: (Far.+Tür.) Berberlik. *b.* 23b/4.

berekāt: (Ar.) Bereketler. *b.-ıy/la* 146b/12.

berī: (Ar.) Muaf. *b. ol-* 36a/2; *b. ey/e-* 108b/4; *b. ol-* 117a/1.

ber-murād: (Far. +Ar.) Dileğine kavuşan. *b. buyur-* 147a/6; *b. ol-* 62a/16.

ber-mu^ctedd: (Far.+ Ar.) Sayılmış üzere. *b.* 12a/1.

berreyn: (Ar.) İki kara, Asya ve Avrupa kıtaları. *sulṭānū'l-b.* 1b/3.

berü: İtibaren. *b.* 2a/5, 13b/8, 19a/6, 23a/3, 38b/11, 44b/7, 56a/7, 65b/3, 65b/9, 72b/8, 79a/17, 81b/15, 86a/1, 95a/7, 96a/4, 102a/15, 107a/5, 108b/6, 108b/10, 110a/10, 110b/3, 110b/7, 111a/1, 112a/8, 119b/17, 134b/15; *b.-de* 77b/15, 108a/3; *b.-dür* 76b/6.

besle-: Beslemek. *b.-dügi* 102a/16; *b.-dükleri* 98a/9; *b.-mege* 101a/13; *b.-megi* 102a/11; *b.-mek* 102a/4; *b.-mekdür* 102a/12; *b.-mez* 102b/1; *b.-rler* 101a/6, 101b/8; *b.-yüp* 141a/7; *b.-mek gerekdür* 101b/12, 141a/11, 141a/12; *b.-mek lāzımdur* 80b/4; *b.-mekden kalın-* 102a/15; *b.-r imiş* 100a/15, 100a/16; *tāzī b.-mege* 80b/5, 100b/16; *tāzī b.-megi* 99b/6;

tāzī b.-mek gerekdür 141a/8; *uçurma b.-megi* 100b/16; *tāzī b.-mek* 28a/6, 141a/15; *tāzī b.-mesi* 101a/2; *tāzī b-r* 28a/3; *tāzī b.-rler* 27b/17; *tāzī b.-yüp* 59b/1.

beslen-: Beslenmek. *b.-mek gerekdür* 141a/17.

bêş: Beş. *b.* 26b/11, 27a/12, 27a/13, 28b/2, 46a/8, 67b/8, 68b/11, 111b/5, 111b/12, 140b/10; *b.-er* 33b/8, 51a/16, 64a/7, 64b/1, 128a/10, 129b/3; *b.-i* 86b/14; *b.-inci* 3a/15, 40a/5, 83b/11, 98b/9; *b. on yıl* 5a/7; *b. yüz* 54a/6, 54b/1; *b. yüzer* 54b/4; *b.-de bir* 11b/4; *b.-er yüz* 53b/17, 54a/8, 54a/14, 55a/5, 90b/2, 119a/4, 134a/17; *dört b.* 7b/14, 40a/9, 45a/9, 69a/1, 94a/6, 111b/4, 121b/3, 122a/9, 122b/13, 124b/8, 129a/1; *dört b. biğ* 76a/3, 78b/14; *dörder b.-er* 17b/17, 40a/7; *dördi b.-i* 15a/4; *b.-inci ağa bölügi* 88b/10, 88b/15.

beşe : Paşa anlamında kullanılan sözcük. *b.* 7a/5; *Muhammed b.* 6b/17, 7a/3.

beşli: Beşli. *b.* 56a/16; *b. ol-* 121a/2; *dörtli b.* 45b/3.

bevvāb: (Ar.) Kapıda bekleyen, korumakla ve gözetlemekle görevli muhafız. *b.* 129a/7.

bey^c: (Ar.) Satma. *b. ét-* 7b/11, 18a/15, 15, 18a/17, 18b/6, 25b/3, 31a/7, 43a/15, 45a/1, 49b/5, 51a/17, 51b/6, 59a/6, 6, 70b/4, 87a/4, 88a/16, 94a/11, 116b/6, 119a/2, 128a/10, 130b/1, 130b/2, 131a/3, 131a/10, 135a/14, 138b/9, 138b/16; *b. étmemek gerekdür* 70b/3, 88a/14; *b. eyle-* 7b/17, 87a/4, 88a/15, 88a/16; *b. ol-* 70b/2, 129b/4; *b. olin-* 2b/2, 2b/4, 18b/2, 29b/4, 51b/16, 52a/3, 64a/5, 88a/15, 88b/1, 131b/7; *b. olunmağ gerekdür* 131b/6, 131b/8, 131b/9; *b. olunmaz idi* 94b/6; *b. olunmamağ gerekdür* 58b/16.

beyān: (Ar.) Açıklama, izah. *b.-ında* 22b/8; *b. ét-* 2b/7, 3a/2, 3a/10, 3a/15, 3b/6, 3b/17, 4a/4, 4a/15, 4b/1, 7a/6, 63a/6, 74b/13, 83b/14, 106a/2, 112a/16, 118b/13, 126a/1, 137b/11, 139a/2, 144b/12; *b. eyle-* 62b/11, 63a/2, 63b/1, 64a/9; *b. olin-* 6b/4, 8a/5, 8a/11, 11, 11b/10, 12b/13, 16a/1, 19b/2, 27b/16, 38a/7, 56b/8, 56b/15, 60a/2, 63a/7, 64b/3, 70b/11, 72b/3, 73a/16, 75a/1, 85a/6, 92a/15, 93b/1, 93b/12, 95a/10, 95a/11, 99b/16, 102b/13, 124b/15, 132b/12; *b.-a getir* 2a/11, 2a/15.

beyāz: (Ar.) Beyaz, ak. *b. ol-* 121a/1.

beyn: (Ar.) Arasında. *b.-e'l-enām* 66b/13.

beytü'l-māl: (Ar.) Devlet hazinesi. *b.* 45a/1, 58b/14, 59a/9, 59a/10, 70b/9, 74b/10, 90b/12, 94a/14, 130b/6, 131a/2, 132b/7, 134b/16, 134b/17, 135a/1, 136b/8; *beytü'l-m.-a* 28b/8, 32a/17, 45a/9, 94a/11, 95a/8, 113b/1, 131a/6, 132a/1, 132a/4, 132a/15, 134b/8, 134b/10, 138a/2, 143b/2; *b.-da* 132a/12; *b.-den* 32b/2, 44b/17, 131a/15, 132a/5, 132a/12, 142b/13; *b.-dür* 61a/9; *b.-e* 28b/7, 32a/17, 45a/9, 94a/11, 95a/8, 113b/1, 131a/6, 132a/1, 132a/4, 132a/15, 134b/8, 134b/10, 138a/2, 143b/2; *b.-i* 59a/11, 96b/15, 113a/15, 130a/9, 130b/2, 131b/2, 131b/3, 132a/16, 132b/2, 143a/16; *b.-in* 32b/6, 33a/2, 94a/10; *b.-ine* 59a/11, 137b/5; *b.-lerin* 33a/5; *beytü'l-m.-ından* 108b/2; *beytü'l-m.-ların* 33a/5; *b. cānibi* 45a/1, 134b/9, 135a/2; *b. defteri* 45a/8, 120a/14, 130a/16, 132b/7; *b. kabzı* 90b/12, 134b/5, 134b/12; *b. kā'idesi* 130b/6; *b. kâtibi* 120a/13, 130a/17, 133b/8; *b. mektûbı* 134b/7; *b. şandūğı* 94a/13; *b.-i'l-müslimîn* 29b/7, 113b/5; *yeñiçeri b.-in* 94a/10, 120a/14; *yeñiçeri b.-inden* 108b/2, 108b/4; *yeñiçeri b.-ine* 131a/17.

beytü'l-mālci: (Ar.+Tür.) Yeniçeri ocağında ölenlerden kalan mal ve eşyalarla ilgilenen kişi. *b.* 32b/5, 32b/9, 32b/13, 42b/9, 130b/1, 130b/3, 130b/11, 131a/12, 131b/4, 132a/14, 132b/4, 132b/9; *b.-den* 58b/15, 59a/12, 132a/9; *b.-lere* 94b/16; *b.-nüñ* 95a/2, 132b/13; *b.-ye* 131b/17; *b. ét-* 130b/7, 143b/1; *b. ol-* 132a/2; *‘acemî oğlanı b.-si* 33a/7.

beytü'l-mālcilik: (Ar.+Tür.) Yeniçeri ocağında ölenlerden kalan mal ve eşyalarla ilgilenenlerin mesleği, bkz. *b.-ü'l mālci. b.* 95a/11.

béz: (Ar.) Bez. *b.* 22b/3, 46b/12; *b.-dür* 104a/5; *b.-ini* 32b/1; *b. astar* 46b/12.

bezl: (Ar.) Esirgemedenden verme. *b.-i maḳdūr ét-* “Elden geldiği kadar yapmak” 72b/1.

bıçak: Bıçak. *b.* 42a/9; *b.-ları* 42a/10.

bırak(ğ)-: Bırakmak. *b.-up* 76a/5; *gözden b.-up* 24b/17; *gözden b.-ur* 130a/9.

bī-çāre: (Far.) Çaresiz. *b.* 2a/14; *b.-ler* 74b/8.

bid' at: (Ar.) Sonradan ortaya çıkan şey. *b.* 19a/9, 25a/5, 42a/9, 48a/4, 58b/13, 127a/10; *b.-dur* 23b/2, 26b/7, 39a/7, 42a/10, 43b/12, 47b/7, 56b/2, 57b/11, 58b/13, 61a/10, 78a/10, 90b/17, 140b/14; *b.-i* 58a/8; *b.-lar* 139a/1; *b.-ları* 4a/16; *b.-ı ‘azime* 87a/5.

bī-edeb: (Far.+Ar.) Edepsiz, terbiyesiz. *b.-lerdür* 10a/16; *b. ol-* 10a/12.

bî-ḥayā': (Far.+Ar.) Hayasız. *b. ol-* 10b/12.

bî-inşāf: (Far.+Ar.) İnsafsız. *b.* 148a/4.

bî-kes: (Far.) Kimsesiz. *b. kal-* 23a/12; *b. ol-* 78b/15, 98b/13, 127a/4.

bî-kuşūr: (Far. +Ar.) Eksiksiz, tam. *b.* 68b/9, 94a/17, 96a/17, 120a/9, 143a/8.

bil-: Bilmek. *b.-diler* 125b/13; *b.-dügi* 59a/7; *b.-dükleri* 99a/12; *b.-düklerin* 9a/12; *b.-düklerinde* 13a/6, 125b/11; *b.-eni* 137a/16; *b.-lerden* 126b/14; *b.-medigümüz* 127a/9; *b.-medin* 5a/10; *b.-medüğinden* 74b/5; *b.-medüm* 8b/2; *b.-mek* 112b/2, 125b/4; *b.-mekde* 127a/15; *b.-mem* 73a/10; *b.-memek* 7a/8; *b.-mesün* 127a/8; *b.-meye* 114a/7; *b.-meyene* 104b/7, 109b/5, 142b/12; *b.-mez* 109b/11; *b.-mez idüm* 85b/13; *b.-mezler* 58b/10, 110a/1; *b.-üp* 2a/10, 12b/3, 39b/13, 113a/2, 118a/11, 125b/4, 147b/17; *b.-ür* 8b/1, 9a/14, 85b/13, 105b/5, 112b/14, 114b/11, 118a/14, 125b/7, 126b/5, 130b/7; *b.-ürdün* 114a/6; *b.-ürem* 114b/11; *b.-ürler* 18a/11; *b.-sünler* 147a/10; *b.-ürsüz* 145b/6; *b.-di kim* 13a/9, 17b/3; *b.-diler kim* 125b/10; *b.-mek gerekdür* 119b/1, 119b/1, 122b/6, 122b/7, 137a/4; *v.-e bildükleri* 16b/12; *ḥaramzâdelik édebil.-e* 15b/6; *kıymetin b.-mez* 114a/9; *kānūn kā'ide b.-sün* 127a/7; *pādişahlık édeb.-ürüm* 126a/14; *agalık éde b.-ürsin* 126a/13.

bilād: (Ar.) Yerleşim yerleri. *b.-ı* 5b/17; *b.-uḡ* 52a/1

bi'l-cümle: (Ar.) Bütün, cümleten. *b.* 115a/13.

bildir-: bildirmek, bkz. bildür-. *b.-di* 147b/11; *b.-mege* 126b/13; *b.-mekdür* 91b/5, 5; *b.-meyüp* 131b/17; *b.-se* 126a/11; *b.-seḡ* 126a/11; *b.-üp* 62b/13, 126b/16, 131b/7; *b.-mek gerekdür* 131b/3, 131b/5, 131b/10, 131b/11, 131b/14.

bildür-: Bildirmek, bkz. bildir-. *b.-üp* 57b/13, 62b/13; *b.-ür* 49a/12, 89a/2, 89b/4, 89b/6, 108b/12; *b.-ürler* 49a/13.

bile: Birlikte, beraber, dahi, ile. *b.* 49a/12, 49b/8, 49b/9, 52b/2, 61b/5, 64a/4, 77b/10, 82a/15, 85a/13, 87b/5, 92b/11, 92b/12, 94a/3, 94a/4, 105a/7, 113a/9, 118a/7, 138a/9, 145a/7; *b.-dür* 147b/6.

bilin-: Bilinmek. *b.-üp* 132a/4; *b.-ür* 123b/4.

bi'l-küllīye: (Ar.) Bütün, bütünüyle, tamamen. *b.* 14b/6, 32a/14, 56b/14, 56b/17, 119a/5, 136b/7, 139a/12, 143a/15, 147a/2.

bi'l-muvācehe: (Ar.) Yüz yüze. *b.* 113b/16.

bī-ma' nī: (Far.+Ar.) Anlamı olmayan, manasız. *b. bulun-* 122b/8.

bī-müft: (Far.+Ar.) Bedelli. *b. ol-* 44b/1

biğ: Bin sayısı. *b.* 34b/7, 43b/7, 43b/8, 61a/16, 70a/2, 78b/6, 136b/4; *b.-de* 130b/2; *b.-e* 140b/3; *b. beş yüz* 140b/1; *b. beş yüze* 140b/3; *b. biğ beş yüz* 54a/2; *b. yılda bir* 66a/3; *b.-de biri* 11a/4, 39b/4, 55b/8, 83a/4, 143a/12; *b.-de biri ol-* 138b/4; *bir kaç b.* 82a/8; *birer b.* 116a/16; *niçe b. dürlü* 76a/4; *kaç biğ* 69b/8.

bin-: Binmek. *b.-düklerinde* 94a/2; *b.-er* 50b/8, 50b/10, 90a/7; *b.-erler* 31a/15, 50b/9, 50b/10, 92b/11, 94a/2, 94a/3, 94a/4; *b.-erse* 50b/8; *b.-mez* 50b/1; *b.-üp* 90a/8; *çola b.-digi* 82b/3; *ava b.-dükde* 59b/3; *çola b.-dükde* 92b/16; *çola b.-erler* 94a/5; *alaya b.-mek* “resmi ünvanı olanların resmi günlerde yapılan törenlere katılması” 111b/11; *çola b.-mekdür* 91b/6; *çola b.-mezler* 94a/1, 94a/4.

binā': (Ar.) Yapı, inşa. *b. ét-* 3b/7, 3b/7, 6b/12, 33b/6, 46b/9, 84b/4; *b. ètdir-* 81a/8; *b. eyle-* 3b/12, 20a/7, 72a/14; *b. olın-* 6a/16, 19b/2, 20a/10, 23a/8, 38a/3, 38a/6, 66a/7, 66a/16, 84b/8.

binā'en: (Ar.) Dayanarak. *b.* 13a/10, 92b/3.

bindür-: Bindirmek. *b.-ür* 90a/5.

bir: Bir. *b.* 2a/8, 2a/11, 5a/12, 5b/1, 5b/5, 5b/9, 5b/11, 11, 6a/4, 6a/8, 8a/9, 9a/7, 9a/8, 9a/11, 9b/18, 10a/8, 11a/3, 11a/7, 11b/12, 12b/6, 12b/12, 15a/4, 15b/17, 16b/5, 17a/17, 17b/2, 17b/6, 6, 18a/12, 18b/6, 18b/15, 18b/15, 19a/4, 19a/11, 19b/4, 20a/10, 20a/16, 21a/3, 21a/7, 7, 21a/12, 22a/8, 22b/3, 24b/4, 24b/5, 25a/2, 25a/9, 25a/10, 25a/13, 26a/8, 26a/11, 27a/1, 27a/3, 27b/12, 27b/13, 28a/3, 28b/10, 10, 29b/6, 29b/11, 30b/11, 31a/12, 31a/14, 32b/5, 32b/9, 33a/9, 33b/3, 33b/11, 11, 35b/9, 36a/3, 36a/17, 36b/2, 37a/10, 37a/12, 37a/17, 38a/8, 38b/9, 38b/17, 39b/1, 40a/15, 40b/14, 40b/16, 41a/3, 41a/7, 41b/6, 41b/7, 42b/17, 43b/6, 44a/2, 44b/8, 44b/17, 45a/7, 45a/8, 45b/4, 46b/9, 47b/16, 48a/3, 48a/5, 48a/12, 12, 48b/5, 48b/15, 49a/14, 49a/16, 49b/1, 49b/6, 49b/10,

49b/15, 50a/15, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/12, 51a/3, 54a/12, 54b/5, 55a/12, 55b/13, 57a/16, 57b/11, 58b/5, 58b/13, 13, 58b/15, 59b/4, 59b/12, 60a/1, 60a/16, 60b/1, 60b/9, 9, 61a/11, 61b/15, 61b/16, 61b/17, 62b/5, 62b/9, 62b/14, 63a/6, 63a/9, 64a/1, 64a/14, 64a/15, 64b/11, 64b/15, 65a/6, 65b/5, 65b/10, 10, 65b/11, 65b/12, 65b/13, 66a/3, 66a/15, 66a/16, 66b/3, 66b/7, 66b/11, 67a/1, 67a/12, 12, 67b/2, 68a/2, 68a/6, 68a/8, 68a/14, 68a/17, 69a/15, 69b/12, 70a/12, 70b/6, 71b/5, 72a/9, 72a/17, 74a/17, 74b/7, 75a/10, 75b/2, 75b/8, 76a/5, 76a/7, 76a/9, 76a/15, 76b/5, 76b/6, 76b/13, 77b/7, 78b/10, 79a/8, 79a/14, 79b/3, 80b/4, 80b/9, 9, 80b/13, 81a/9, 9, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 82a/3, 3, 82a/7, 83b/4, 83b/17, 84a/5, 84b/10, 85a/1, 85b/10, 87a/9, 89a/1, 89a/13, 89b/3, 89b/9, 89b/14, 90b/7, 90b/8, 91a/2, 92a/8, 92a/11, 92a/13, 92a/15, 92b/8, 92b/13, 92b/15, 93a/13, 93a/15, 94a/8, 94a/12, 94b/7, 95a/3, 3, 95a/14, 95b/3, 95b/4, 95b/10, 96b/1, 96b/15, 97a/12, 97b/5, 98a/3, 98a/5, 98a/13, 98b/3, 3, 99b/8, 8, 100a/6, 100b/5, 5, 100b/8, 100b/13, 101a/7, 101a/13, 101a/17, 102a/4, 103a/1, 103a/4, 103b/8, 103b/9, 103b/12, 104a/17, 17, 106a/5, 107a/3, 107a/4, 107a/8, 107a/12, 107b/3, 107b/4, 107b/5, 107b/6, 108a/11, 108b/5, 108b/7, 108b/10, 108b/11, 109a/2, 109a/11, 109b/12, 110a/3, 110a/7, 110b/1, 111a/9, 111b/2, 2, 111b/17, 112b/1, 112b/2, 113a/9, 113a/10, 113a/11, 113a/13, 113a/17, 113b/4, 113b/12, 114a/6, 114b/17, 115a/15, 115b/3, 117a/5, 117b/4, 117b/5, 118b/3, 118b/5, 118b/11, 118b/13, 119a/10, 119b/11, 120b/1, 120b/13, 13, 121a/2, 121a/3, 121a/16, 121b/3, 121b/6, 121b/12, 121b/14, 122a/4, 4, 122a/5, 122a/17, 122b/6, 123a/4, 123a/6, 123a/8, 123a/13, 123b/3, 123b/5, 123b/6, 123b/8, 123b/9, 123b/15, 124a/9, 124a/12, 124b/13, 124b/14, 124b/15, 124b/16, 125a/7, 126a/8, 126a/12, 126a/17, 126b/11, 126b/13, 13, 127a/10, 127b/7, 128a/14, 128a/15, 129b/1, 129b/13, 130a/15, 130a/16, 130b/13, 131a/3, 131a/8, 8, 131b/4, 4, 131b/15, 132a/6, 132a/9, 132a/13, 13, 132b/1, 1, 132b/11, 133b/12, 135a/9, 135a/16, 135b/3, 135b/6, 135b/17, 136a/6, 136a/16, 136b/2, 2, 136b/14, 137a/1, 137a/14, 137b/13, 138a/4, 141b/13, 143a/13, 143b/8, 144a/10, 144b/2, 145b/3, 146b/5, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 147a/17, 17, 147b/1; *b.-de* 23a/17; *b.-den* 57a/16; *b.-dür* 79a/9, 9, 103b/4, 103b/7; *b.-er* 2b/15, 5a/6, 5a/10, 5b/8, 6b/2, 6b/7, 7, 7b/11, 15b/7, 16b/3, 16b/11, 19b/6, 19b/9, 20a/13, 20a/14, 20a/17, 22b/1, 23b/15, 25a/12, 25a/14, 27a/13, 30b/3, 32a/13, 33b/1, 37a/16, 43b/10, 45b/2, 45b/10, 45b/11, 46a/14, 46a/15, 51b/4, 53a/13, 57a/8, 60b/8, 60b/11, 60b/12, 60b/15, 65a/14, 67b/11, 67b/12, 67b/14, 67b/16, 67b/17, 68a/1, 1, 68a/10, 68a/12, 68a/13, 73a/6, 81b/2, 83b/5, 84a/15, 84b/5, 88a/6, 90a/14, 90b/16, 92a/9, 93a/2, 96a/2, 96a/16, 96b/8, 96b/13, 103a/4, 107b/1, 118b/16,

119b/3, 124b/10, 127b/1, 128a/9, 130a/7, 133a/7, 133a/12, 133b/6, 142b/11; *b.-i* 15a/3, 20b/5, 25a/7, 25a/8, 27b/10, 32a/1, 32a/2, 32a/4, 32a/5, 40b/1, 1, 44b/9, 45b/7, 45b/9, 49b/16, 49b/17, 51a/11, 11, 53a/7, 53b/2, 56a/5, 60b/10, 10, 62b/10, 65b/1, 1, 65b/14, 66a/4, 68a/15, 68a/16, 68b/11, 11, 11, 68b/12, 75b/5, 76b/4, 4, 76b/9, 9, 86a/4, 86a/5, 5, 5, 88a/6, 6, 88a/10, 88a/11, 89b/10, 91a/13, 94a/10, 96a/2, 99b/13, 13, 13, 99b/14, 100a/5, 102b/9, 103a/5, 5, 103a/6, 103b/11, 103b/12, 115b/13, 118b/7, 123a/2, 124b/11, 124b/12, 131a/3, 133a/2, 133b/8, 134a/12, 135a/4, 135a/6, 138a/5, 142a/9, 142b/11; *b.-idür* 101a/8, 118b/14; *b.-in* 7a/13, 7a/14, 48a/11, 51a/2, 53b/11, 100b/10, 144a/10, 10; *b.-inci* 40a/5, 84b/9, 93a/4, 98b/9; *b.-incide* 123a/10; *b.-inciden* 25b/12, 37b/15, 85a/3, 123b/2, 142b/8; *b.-inden* 13b/11; *b.-ine* 20b/17, 17, 37b/17, 17, 45b/7, 51b/1, 78a/5, 97a/13, 129b/1, 1; *b.-ini* 61b/6, 63b/15, 104a/15, 114b/13, 115b/10, 116a/5, 125a/13, 126b/14; *b.-inüñ* 8a/13, 26b/11, 11, 61b/9, 123a/9; *b.-isi* 6b/17, 31b/6, 31b/17, 36a/10, 37a/11, 39a/15, 48a/7, 58a/5, 68b/1, 76b/10, 91b/6, 146a/12; *b.-isin* 10a/7; *b.-isinüñ* 80a/10; *b.-isiyle* 19a/3; *b.-iyle* 122a/16; *b.-ü* 77a/14; *b. ét-* 121b/13; *b. eyile-* 134a/5; *b. ol-* 14b/11, 32b/11, 75b/1, 79b/7, 103b/6, 131b/2, 138a/17, 138b/2, 138b/3; *b. alay* 4b/12, 4b/14, 14b/15, 14b/17, 15a/17, 15b/2, 16a/10, 21b/15, 50a/13, 54a/15, 109b/15, 109b/16; *b....bir* 83b/3, 88a/3; *b. bir* 7a/6, 24a/12, 64a/9, 110a/15; *b. biri* 138b/14; *b. birinden* 119a/1, 142b/14; *b. birine* 15a/4, 138a/10; *b. birinüñ* 42b/5, 138b/7; *b. birlerine* 95b/7, 119b/8; *b. biriyle* 144b/1; *b. buçuğ* 33b/17, 121b/12, 128a/9; *b. buçuğ ét-* 121b/12; *b. buçuğlı* 39b/2; *b. gece* 115b/8; *b. gün* 66a/12; *b. hoşca* 144b/1; *b. iki* 62b/5, 101a/6, 114a/13, 121b/7, 132a/8; *b. kaç* 30b/8, 8, 37a/9, 53b/15, 54a/10, 54b/13, 61b/15, 72a/7, 82a/8, 97b/2, 98a/11, 101a/12, 105a/11, 120a/8, 135b/2; *b. kaç kerre* 15b/14; *b. kaçın* 72a/4; *b. kaçın ét-* 71b/17; *b. kişi* 63a/12; *b. miğdâr* 19a/1, 44b/4, 53a/16, 62b/5, 62b/7, 109a/5; *b. niçe* 92a/1; *b. şey* 81b/14; *b. zamân* 63a/10, 64a/11, 125b/13, 147b/14; *b. uğurdan* 4b/4, 5a/6, 6b/5, 10a/7, 13a/7, 29a/8, 38a/1, 38a/8, 45a/12, 55a/16, 60a/5, 71a/12, 80a/1, 91a/7, 91b/16, 92a/4, 96a/7, 104b/1, 111a/3, 113b/7, 116a/5, 121b/6, 121b/9, 121b/15, 123a/5, 128b/16, 133b/9, 135b/9, 142a/1; *b. yerde ol-* 82b/8; *b.-den ol-* 101b/17; *b.-er birer* 12b/5, 31a/2; *b.-er biñ* 116a/16; *b.-er buçuğ* 2b/17, 20a/1, 29b/14, 65b/12, 107b/2; *b.-er ikişer* 134a/3, 143b/3; *b.-i ol-* 100a/4, 112a/8; *b.-inci bölük* 85a/8, 142b/10; *biñ yılda b.* 66a/3; *her b.* 6b/1, 18b/7, 19a/4, 30b/2, 42b/3, 44b/15, 45a/4, 53b/11, 57a/8, 57b/9, 73b/12, 78b/6, 85a/1, 127b/1, 128a/7, 141b/2; *her üç ayda b.* 74a/7, 85a/1, 119b/11; *iki üç ayda b.* 132a/3; *ikisi b. yerden* 135b/11; *üç ayda b.* 65a/11, 84b/17, 95a/1, 105a/4, 120a/1; *üç dört ayda*

b. 142b/5; *üç yılda b.* 82a/2, 94b/7; *biçde b.-i* 11a/4, 55b/8, 143a/12; *biçde b.-i ol-* 138b/4; *her b.-i* 23b/3, 24a/11, 34b/1, 54b/16, 70a/15, 74b/15, 83b/4, 83b/6, 106b/2, 113a/17, 125a/4, 129a/8, 132b/2, 139a/17, 148a/8; *beşde b.-in* 11b/4 ; *her b.-inde* 20a/14; *her b.-inden* 9b/17, 12a/9; *biçde b.-ine* 83a/5; *her b.-ine* 146b/16; *her b.-isi* 51b/5, 53a/13, 140a/6; *her b.-isin* 147b/7; *biçde b.-isinde* 39b/4; *her b.-isinüj* 53a/16.

birāder: (Far.) Erkek kardeş. *b.-leri* 38b/4; *b.-i ol-* 38b/9.

bī-rahm: (Far.+Ar.) Acımasız. *b. ol-* 9b/3.

biraz: Biraz. *b.* 15a/1, 32b/11, 32b/13, 90a/6, 114b/12, 117a/11, 120b/7; *b.-ı* 144a/4, 144a/5, 144a/5.

bire: Ey, yahu!. *b.* 100b/6

birle: İle, birlikte. *b.* 35b/4, 36a/9.

bīrūn: (Far.) Fazla. *b. ol-* 13b/10, 16a/10, 57b/10.

biş-: Pişmek. *b.-en* 26b/13.

bişir-: Pişirmek. *b.-eler* 80b/15; *b.-medüm* 66b/4.

bī-şümār: (Far.) Sayısız. *‘asker-i b.-ını* 14a/6.

bişür-: Pişirmek. *b.-üp* 40b/17; *b.-ür* 40a/14.

bit-: Bitmek. *b.-mez* 143a/13.

bi’t-tamām: (Ar.) Bütünüyle, bkz. bi’t-tamāmca. *b.* 132b/16.

bi’t-tamāmca: (Ar.+Tür.) Bütünüyle, bkz. bi’t-tamām. *b.* 70a/9.

bī-vaqt: (Far.+Ar.) Vakitsiz. *b.* 107a/12.

biz: Biz (zamir). *b.* 8b/7, 12a/8, 66b/5, 76a/11, 76a/12, 122a/6, 131b/8; *b.-de* 32b/15, 117a/17; *b.-den* 145b/7; *b.-e* 76a/8, 106a/17, 117a/16, 125b/14; *b.-i* 14a/14, 14a/15, 32b/17; *b.-üm* 110a/7, 117b/1, 145b/5, 145b/6, 147a/8, 148a/2.

bīzār: (Far.) Bıkmış, usanmış. *b. ol-* 21b/15.

bi'z-zāt: (Ar.) Kendisi. *b.* 64b/14.

bodur: Kısa boylu. *b. olmamak gerektür* 104b/2.

bolay: Ola ki, belki. *b. ki* 125b/15.

borc: Borç. *b.-ı* 131a/12; *b.-ı ol-* 131a/14.

borçlı: Borçlu. *b.* 32b/13.

boş: Boş. *b. kal-* 26a/3.

boyama: Boyama. *b. harcı* 11a/14.

boyan-: Boyanmak. *b.-ur* 11a/13, 11a/14.

boydaş: Aynı boyda olan. *b.* 104a/17.

boyılı: Boylu, uzun. *b.* 104a/17; *b. boşlu olmak gerektür* 104b/2.

boy(u)n: Boyun. *b.-in ur-* “öldürmek” 84a/2; *b.-ina al-* “üstlenmek” 62b/10, 62b/12, 62b/14; *b.-ların al-* 69b/8; *vebāli (kendü) b.-ina* “sorumluluk onda” 128b/7.

boz-: Bozmak. *b.-up* 69b/13

bozıl-: Bozulmak. *b.-dukdan* 43a/9; *b.-ınca* 75b/11; *b.-masına* 19a/7.

bozuk: Bozuk. *b. düzen ol-* 17a/14.

bölme: Bölme. *b.-leri* 107b/10; *aşağa b. kapusu* 107b/13.

bölük(g): Askeri birlik. *b.* 21a/2, 26a/8, 29b/11, 30b/8, 60b/8, 78a/5, 79a/7, 83b/4, 84a/14, 84b/3, 103b/4, 121a/15, 122a/12, 147b/11; *b.-de* 20a/16, 20a/17, 20b/1, 48b/5, 67b/2, 78b/6, 79a/14, 103b/3, 112b/2, 123a/13; *b.-den* 55a/2, 84b/5, 107a/3, 129b/14; *b.-dür* 20a/16, 29b/11, 46a/5, 78b/4, 93a/4, 112b/3; *b.-e* 3a/9, 93b/10, 104b/17; *b.-i* 49a/16, 49b/1, 52b/2, 55b/13, 67b/2, 80b/4, 92a/17, 102a/4, 106a/5, 112b/1, 135b/6; *b.-in* 48b/5, 48b/6, 52a/17, 52b/4, 79a/13, 101a/16; *b.-inden* 135b/13; *b.-ler* 45b/17, 106a/12; *b.-lerde* 81a/7; *b.-lerden* 60b/1; *b.-leri* 3a/12, 16b/14, 28b/16, 67b/10, 84a/17, 120b/12, 123b/1; *b.-lerin* 11b/17, 80b/6, 106a/15; *b.-ünj* 79b/6, 79b/17; *b. bölük* 135b/10; *b.*

çekmek gerektür 123a/9; *b.-de olursa ol-* 79a/10; *b.-den ol-* 51b/14; *b.-i ol-* 84a/13; *b.-ler ol-* 84a/12; *b.-lerinde ol-* 118a/15; *b. sipāhileri* 147b/13; *birinci b.* 142b/10; *toğuz b. eyle-* 6a/10, 112b/3; *üç b. ol-* 81b/6; *altmış birinci b.-e* 123a/9, 142b/10; *beşinci ağa b.-i* 88b/11; *ağa b.-i* “yeniçeri ağasının idaresi altında 61 bölükten oluşan birlik” 41b/2, 60b/9, 78a/14, 78b/17, 84b/1, 85a/8, 88a/3; *birinci b.-i* 85a/9; *elli dördüncü ağa b.-i* 109a/15; *on birinci a. b.-i* 6a/9; *sekbānlar b.-i* 87b/17; *ağa b.-idür* 106b/9; *elli altıncı ağa b.-idür* 92a/17; *on yedinci a. bölügidür* 60b/10; *ağa b.-in* 55a/15; *beşinci ağa b.-in* 88b/15; *ikinci b.-in* 107b/5; *kırk dördüncü ağa b.-in* 108a/1; *ağa b.-inde* 55a/16, 71a/6; *ağa b.-inden* 6a/9, 49b/16, 68a/15, 71a/12, 88b/14, 96a/1; *ağa b.-inden ol-* 49b/17, 55b/5, 55b/11, 92a/16; *kethüdā beg b.-inden ol-* 53a/17; *ağa b.-indendür* 55b/3; *ağa b.-ine* 20a/5, 55b/9, 78b/2, 95a/17; *sipāhi b.-ine* 91b/8; *yigirmi birinci ağa b.-ine* 108a/10; *ağa b.-inüñ* 45b/10, 45b/15, 55a/13; *elli altıncı ağa b.-inüñ* 109b/2; *ağa b.-iyle* 84b/10; *elli ikinci ağa b.-iyle* 109b/1; *ağa b.-leri* 21a/1, 42b/9, 50b/10, 50b/11, 78a/4, 85a/2, 106b/10, 111a/10; *ağa b.-lerin* 3b/9, 108a/9; *ağa b.-lerinden* 21a/3, 107b/5, 123a/9; *ağa b.-lerinden ol-* 105a/17; *ağa b.-lerinüñ* 78a/4; *her b.-de* 55a/11.

bölük baş(ı): Yeniçeri ocağında ağa bölüklerinin bölük kumandanları. *b.* 3b/13, 20a/15, 20a/17, 21a/4, 21a/15, 30b/11, 41b/1, 50a/17, 50b/5, 71a/8, 82a/3, 84a/15, 92a/9, 93a/5, 94b/7, 95b/15, 113b/16, 127b/10, 127b/14; *b.-dur* 92a/12, 93a/5; *b.-lar* 3b/5, 20b/4, 20b/11, 36a/6, 75a/4, 78a/6, 78a/15, 84a/11, 92b/7, 93a/7, 95b/12, 12, 97a/11; *b.-lara* 8b/10, 78a/11, 84b/1; *b.-lardan* 93a/6, 96a/13, 142a/9; *b.-ları* 3a/12, 8b/13, 29a/10, 82a/14, 82a/15, 82a/17, 82b/3, 92b/1; *b.-larına* 27a/16; *b.-larından* 117b/12; *b.-larıñ* 20b/1, 20b/5, 42b/14, 87b/16, 92b/8, 93a/13; *b.-larıñdur* 93a/17, 97a/6; *b.-na* 73a/14; *b.-sı* 32b/10; *b.-sıdur* 135b/7; *b.-yı* 109a/11, 109a/14; *b. eylemek gerektür* 73b/17; *b. ol-* 20b/1, 55a/17, 55b/6, 55b/7, 71a/13, 77b/16, 111b/14, 127b/9; *b. olur idi* 78b/2; *b.-lardan ol-* 92a/13, 95a/13, 111b/14; *b. pāyesi* 88b/16, 93a/7, 141b/16; *baş b.-başı* 41a/12, 89b/15, 90a/6, 90a/7; *baş b. ol-* 141b/14; *küçük b.-başı* 41a/13; *ağa b.-ları* 50b/8, 93a/4; *sekbānlar b.-ları* 47a/16; *ağa b.-larına* 47a/15; *ağa b.-larıñ* 141b/13; *ağa b.-larıñdur* 47b/1; *sekbān b.-sı* 79a/4.

bölük başılık: Bölük başı görevi. *b.* 71a/16, 77b/5, 78b/1, 78b/3; *b.-dur* 50a/2, 55b/5, 75b/9, 76b/17, 77b/3, 77b/13, 86a/11, 142a/8; *baş b.-dan ol-* 90a/4; *sekbānlar b.-ıdur* 53a/11.

börk: Yeniçeri başlığı. *b.* 34b/15, 37a/4; *b.-i* 37a/3; *toğrı b.* 81b/1, 135b/7; *toğru b.* 35b/2.

börkli: Yeniçeri başlıklı. *egri b. iken* 77b/7.

böyle: Böyle, bu şekilde. *b.* 19a/12, 32a/11, 41b/3, 51b/6, 62a/14, 65a/5, 65a/8, 68b/4, 70a/13, 73b/5, 73b/9, 73b/10, 74a/7, 75a/1, 82a/6, 95b/5, 113b/1, 115a/3, 117a/14, 129a/7, 129a/12, 132a/14, 132b/2, 139a/10, 139b/17, 140a/3, 140b/13, 140b/14; *b.-dür* 50b/12, 55b/10, 67b/13, 119a/12; *b. ki* 125a/6; *b. olmak gerekdür* 123b/15.

bu: Bu. *b.* 1b/13, 2a/4, 2a/14, 4b/5, 5a/2, 5b/14, 7a/2, 7a/3, 7a/8, 8a/3, 9a/10, 9a/14, 9b/1, 9b/14, 11a/16, 12a/8, 13a/2, 13a/11, 13a/14, 13a/16, 13b/2, 13b/3, 13b/4, 13b/9, 13b/10, 13b/15, 14a/3, 14a/9, 14a/10, 14b/4, 15a/7, 15a/7, 15b/4, 16b/6, 16b/12, 16b/15, 17a/2, 17a/12, 17a/13, 17b/3, 18a/7, 19b/6, 19a/15, 20a/7, 20a/10, 20b/1, 21a/8, 21b/1, 22a/5, 22b/5, 23a/9, 23a/13, 23b/10, 24a/9, 24a/15, 24b/1, 24b/15, 25a/5, 26a/7, 26a/16, 26b/1, 26b/13, 26b/7, 26b/17, 27a/13, 28b/2, 28b/5, 28b/9, 28b/10, 28b/12, 29b/6, 29b/9, 30a/13, 30b/5, 31a/7, 32a/8, 32a/13, 32b/2, 33b/13, 34a/11, 34a/13, 34b/4, 35a/11, 35b/10, 35b/6, 35b/14, 36a/2, 36b/10, 36b/16, 37a/15, 38a/15, 38a/17, 38b/8, 39a/6, 39a/6, 39b/16, 40a/8, 40a/13, 40b/2, 40b/4, 40b/8, 40b/10, 40b/15, 41a/4, 41a/14, 41b/13, 43a/2, 43a/11, 43a/16, 43b/12, 43b/14, 44a/13, 44b/2, 44b/7, 44b/14, 45a/4, 45b/12, 45b/13, 46a/4, 46a/4, 46b/1, 47a/3, 47a/7, 47b/9, 47b/13, 48a/2, 48a/15, 48a/17, 48b/7, 49a/15, 49b/16, 50b/7, 51a/7, 51a/8, 51a/10, 51a/10, 51b/11, 52a/6, 52a/12, 52b/6, 52b/14, 53a/4, 53b/3, 53b/12, 54a/6, 54a/12, 54b/5, 55a/12, 56a/13, 56a/15, 56b/2, 57a/7, 57b/9, 58b/11, 59a/10, 61a/16, 61b/9, 62a/1, 62b/17, 64b/7, 64b/13, 65b/17, 66a/2, 66b/3, 66b/6, 66b/6, 66b/12, 67a/4, 68a/7, 68b/7, 68b/10, 68b/10, 68b/13, 69b/4, 69b/13, 70a/5, 70a/9, 70a/10, 70a/10, 70b/11, 72a/3, 73b/16, 74a/6, 74a/14, 76b/15, 77a/5, 77a/16, 77a/17, 77b/17, 79a/4, 79a/7, 79a/14, 79b/8, 79b/17, 80a/8, 80a/9, 81a/6, 83a/15, 84a/17, 84b/8, 84b/11, 85b/7, 86a/6, 86a/13, 86b/14, 87a/5, 87a/17, 89a/9, 89a/10, 89a/11, 89a/13, 89a/13, 89b/2, 90a/3, 90a/10, 90b/17, 91a/1, 91a/11, 91a/17, 92a/3, 92a/8, 92a/16, 92b/4, 92b/5, 92b/7, 92b/15, 94b/13, 95a/2, 95a/8, 95b/1, 95b/2, 95b/3, 95b/4, 95b/6, 95b/6, 95b/7, 96a/3, 96a/13, 96b/2, 97a/12, 98a/3, 98a/6, 98a/17, 98a/17, 98b/2, 98b/6, 98b/8, 99a/6, 99a/8, 99b/9, 101a/8, 102a/10, 102b/1, 102b/1, 102b/8, 103a/9, 103b/4, 103b/9, 103b/10, 103b/12, 104b/16, 106b/5, 107a/6, 108a/5, 108a/14, 108b/4, 109b/6, 109b/12, 110a/1, 110a/7, 110a/9, 110b/10, 111a/8, 111a/9, 112a/9, 112a/11, 113a/5, 113a/16, 114a/11, 114b/7, 115a/4, 115b/10, 116a/6, 116a/6, 116b/6, 116b/8, 116b/10, 116b/13, 116b/15, 116b/17, 118b/14, 118b/15, 119a/10, 119b/4, 119b/12, 120b/1, 121b/2, 121b/9,

121b/16, 121a/17, 122a/7, 122b/3, 122b/8, 122b/14, 123b/2, 123b/3, 124a/1, 124b/1, 124b/15, 125a/11, 125b/5, 125b/13, 126a/7, 126b/1, 126b/8, 126b/10, 127a/5, 127a/8, 127a/8, 127a/9, 127a/13, 129b/2, 129b/2, 129b/9, 130b/5, 130b/14, 131b/3, 131b/5, 131b/6, 131b/7, 131b/16, 131b/17, 132a/3, 132b/17, 133a/2, 133a/12, 133b/9, 133b/10, 134a/9, 135b/5, 136a/4, 136b/7, 137a/11, 137a/12, 137b/10, 137b/15, 138a/5, 138a/11, 138b/5, 138b/13, 140b/7, 141b/3, 141b/16, 142b/12, 143b/10, 144a/7, 144a/11, 144a/13, 145a/12, 145a/15, 145b/9, 146a/4, 146a/15, 146a/16, 146b/2, 146b/10, 146b/17, 147a/1, 147a/11, 147b/5, 147b/5, 147b/6, 147b/7, 147b/7, 147b/9, 147b/10, 147b/16; *b. idi* 78a/4; *b.-dur* 9a/5, 11b/10, 16b/11, 18b/15, 19a/9, 19b/6, 19b/10, 19b/13, 20a/4, 21a/11, 23b/9, 26b/13, 26b/17, 27b/9, 27b/17, 30a/17, 30b/5, 31b/16, 32b/12, 41a/4, 41b/2, 41b/10, 42a/5, 42b/7, 43a/1, 43a/6, 45b/4, 45b/15, 48b/5, 49a/5, 49a/14, 49a/14, 50b/9, 50b/11, 51a/13, 51a/14, 53a/9, 53b/11, 59b/17, 60a/14, 60b/4, 60b/13, 68b/2, 71a/12, 71a/13, 71b/1, 77b/17, 79a/5, 79a/17, 82b/4, 83a/2, 85a/16, 86a/9, 86a/10, 86b/9, 88a/4, 88b/10, 89a/1, 89a/8, 89a/12, 89b/9, 90a/11, 90b/13, 92a/8, 94a/4, 95b/9, 97a/12, 97b/4, 98b/6, 99a/9, 102b/2, 103a/12, 104b/14, 105a/1, 105a/12, 105b/1, 105b/17, 111a/17, 111b/12, 111b/13, 112a/3, 119a/3, 141b/8, 142b/12, 133a/7, 133b/17; *budur ki* 41b/6, 51b/7; *b.-dur kim* 69a/12, 148a/8; *b.-na* 10b/17, 19b/6, 48b/7, 70b/5, 95a/7, 97a/11, 99b/12, 132b/8, 137b/16; *b.-nca* 115a/16; *b.-nda* 5b/15, 6a/2, 14a/14, 14a/15, 18b/4, 24a/5, 30b/10, 31a/2, 31b/5, 31b/6, 31b/8, 31b/9, 31b/13, 47a/10, 48b/17, 49b/1, 60a/17, 61a/3, 61a/6, 76a/11, 86b/9, 119a/15, 122b/17, 123a/1, 123a/1, 128a/4, 129b/16, 131a/14, 131a/17, 132b/3, 132b/13, 135b/2, 136b/6, 138a/10; *b.-nda imiş* 76a/6; *b.-nda midur* 49a/3; *b.-ndan* 19a/12, 29b/10, 32a/11, 51a/4, 51a/5, 54b/7, 62a/14, 65a/5, 65a/7, 68b/3, 73b/5, 73b/9, 73b/10, 74a/7, 75a/1, 88a/3, 89b/17, 129a/7, 129a/11, 139a/10, 139b/17, 140a/3, 140b/13, 13, 144b/4; *b.-ni* 26b/14, 47b/17, 61a/17, 63a/11, 63b/1, 97a/13, 106a/17, 113b/9, 122a/5, 124a/7, 125b/14, 128a/5, 130a/7; *b.-nlar* 5a/9, 5a/12, 8b/1, 14b/3, 14b/7, 14b/9, 15a/16, 15b/2, 15b/5, 15b/17, 20a/8, 20b/5, 22a/3, 24a/9, 24a/9, 25a/10, 25a/13, 29a/3, 30a/15, 30b/8, 31b/8, 31b/11, 38a/2, 38a/16, 40a/11, 40a/16, 40b/4, 44b/8, 46a/17, 46b/3, 48a/17, 48b/8, 49a/2, 49a/5, 49b/7, 50a/3, 50b/15, 52a/3, 53a/3, 53a/9, 53a/17, 54a/1, 54a/13, 55a/6, 55b/15, 56a/2, 56b/7, 56b/11, 60a/3, 72a/9, 73a/10, 75b/1, 75b/10, 75b/13, 76b/8, 76b/17, 80a/7, 81a/8, 83a/15, 84b/2, 84b/12, 86a/6, 87b/8, 88a/12, 89a/6, 92a/12, 93a/17, 93b/5, 93b/12, 94a/4, 94a/5, 96a/4, 96a/6, 97a/2, 97a/4, 98a/11, 99a/11, 99b/10, 100a/1, 100a/1, 100a/7, 100a/16, 101b/1, 101b/2, 101b/5, 101b/15, 102a/13,

102b/13, 103b/1, 104b/6, 104b/7, 104b/11, 105a/8, 106b/13, 107a/8, 107b/13, 109a/5, 110b/6, 111a/6, 114b/8, 115a/11, 115b/7, 117b/4, 117b/15, 119a/10, 120a/12, 120a/16, 121b/9, 121a/16, 123b/16, 125a/7, 127a/17, 127b/14, 131a/6, 133b/15, 134b/17, 135a/15, 135b/12, 135b/14, 136a/16, 138b/2, 141a/17, 142b/15, 144a/11; *b.-nlara* 6a/3, 6a/14, 7a/14, 7a/17, 7b/2, 7b/3, 11b/10, 12a/6, 22b/1, 30a/14, 30b/1, 31a/6, 31b/9, 33b/2, 33b/8, 34b/3, 34b/13, 36a/6, 42a/15, 47b/7, 47b/11, 48a/17, 48b/10, 49b/14, 53a/12, 53b/1, 55b/3, 59b/6, 66b/17, 67b/1, 70a/17, 76b/7, 80a/17, 80b/7, 81a/17, 96a/5, 101b/9, 101b/13, 102a/10, 109b/6, 110a/15, 116a/14, 138b/5, 142b/3, 142b/13, 144a/5; *b.-nlarda* 84b/15, 101b/10, 105b/3, 118b/8; *b.-nlardan* 5b/9, 13a/12, 14a/2, 14b/4, 14b/16, 14b/17, 15a/1, 16a/9, 21a/17, 28b/6, 29a/4, 29a/6, 29a/10, 29a/16, 31a/11, 55a/8, 55a/14, 57a/1, 59b/7, 68b/16, 70b/3, 77b/1, 84b/13, 104b/8, 104b/12, 105b/2, 105b/5, 115b/13, 123a/1, 128a/5, 131a/7, 139a/13, 139b/1; *b.-nları* 2b/9, 4b/11, 7a/8, 13a/13, 13b/6, 14a/12, 15a/17, 16a/3, 30b/9, 32a/8, 51b/5, 51b/6, 58b/7, 85b/9, 102b/15, 104a/12, 106b/1, 116b/9, 116b/12, 119a/5, 120a/2, 128a/14; *bunların* 14b/5; *b.-nların* 2b/3, 2b/6, 2b/10, 2b/16, 3b/3, 4a/16, 7a/4, 7a/5, 8a/4, 11a/14, 13a/14, 14b/8, 14b/9, 14b/11, 14b/13, 14b/16, 15a/2, 15a/3, 3, 15b/1, 16a/1, 20b/8, 20b/11, 22b/2, 24a/2, 24a/3, 25a/13, 28b/11, 29a/9, 29a/17, 30b/2, 30b/8, 32b/4, 35b/8, 35b/12, 37b/9, 41a/16, 43a/1, 44a/17, 46b/12, 48a/9, 48a/15, 48b/12, 49a/3, 54a/14, 55a/5, 57b/16, 60b/11, 63b/8, 65a/10, 65b/17, 66a/7, 67b/5, 71b/4, 72a/1, 73b/11, 75b/2, 75b/9, 75b/13, 76b/14, 76b/16, 78b/3, 79b/11, 80a/4, 80b/15, 81a/15, 81b/1, 82a/6, 91b/11, 93a/12, 93b/13, 94a/7, 96b/12, 99b/16, 101a/3, 102a/1, 102b/2, 102b/3, 102b/5, 103a/1, 103a/10, 104a/4, 104b/5, 104b/6, 104b/14, 106a/15, 107a/10, 108b/3, 109a/13, 111a/7, 112a/6, 114b/10, 118a/1, 119a/9, 120a/17, 122b/6, 127a/11, 133a/4, 133b/6, 134b/6, 136b/13, 138b/8, 138b/10, 141b/3, 141b/4, 144b/4, 145b/8; *b.-nuñ* 26b/16, 28b/14, 53b/3, 56a/1, 62b/10, 66b/1, 71a/17, 73a/15, 77a/15, 79a/3, 91a/13, 91a/15, 91b/1, 92b/9, 93a/3, 96a/3, 96b/10, 97a/5, 100a/3, 100a/16, 101a/8, 101b/16, 112b/6, 118a/1, 118b/7, 119b/6, 121a/17, 121b/13, 123a/12, 123a/17, 124a/15, 126a/17, 128b/5, 130b/17, 131a/2, 133a/5, 136b/5, 137a/3, 138a/3, 138a/14, 141a/16, 143a/16; *b.-nuñla* 58b/8; *b. ol-* 19a/8; *b.-nda ol-* 80a/2, 89a/3, 90b/1, 97a/3, 127b/2, 135b/10; *b.-nlar kim* 13a/9; *b. arada* 72a/12; *b. kadar* 14b/8, 48b/13, 70a/4; *b. kez* 25b/9; *b.-nlardan ol-* 50b/14, 100a/3;

buncılayım: Böyle, bu şekilde. *b.* 127a/11.

buçucağ: Buçuk. *b.* 26a/13.

buçuk(ğ): Buçuk. *b.* 39b/9, 39b/16, 40a/17, 48b/1, 48b/6, 121b/12, 122a/17, 123a/16, 134a/5, 138b/8; *b.-dur* 138b/11; *b.-ları* 26a/12; *b.-ların* 138b/9; *bir b.* 33b/17, 121b/12; *bir b. ét-* 121b/12; *birer b.* 2b/17, 20a/1, 29b/14, 65b/12; *iki b.* 22a/15; *onbir b.* 43a/17; *iki b.-dan* 26b/2; *kethüdā b.-ı* 84b/17.

buçuklı: Buçuğa sahip. *bir b.* 39b/2; *dört b.* 39b/15; *iki b.* 39b/2; *üç b.* 39b/14; *üç b. ol-* 39b/14; *iki b.-dan* 39b/3.

buğz: (Ar.) Nefret. *b.* 119b/8.

bugün: Bugün. *b.-e* 33b/10; *b. yarın* 21b/14.

bul-: Bulmak. *b.-a* 141a/13; *b.-amazlar* 22a/1; *b.-dı* 122b/2; *b.-duğı* 21b/13, 94a/8, 106b/13, 141a/15; *b.-duğın* 20b/13; *b.-duğda* 126a/17; *b.-duğları* 52a/4, 59a/9, 59b/1, 66a/8, 66a/11, 80b/10, 80b/12, 132a/16; *b.-duğların* 54a/12; *b.-ıcağ* 122b/6; *b.-ımazlar* 22a/5; *b.-madum* 66b/3; *b.-mayup* 62b/9; *b.-maz* 48b/7; *b.-up* 9a/8, 25b/4, 81a/11, 104b/1, 119b/5, 138b/1; *b.-urlar* 16b/17; *b.-urlar imiş* 107a/1; *b.-ursa* 50b/4, 50b/6, 130a/14; *b.-ursalar* 59b/2; *karar b.-dı* 34a/11; *dermān b.-dılar* 14b/15; *iştihār b.-dılar* 34b/4, 35b/1; *i'tibār b.-duğda* 89a/14; *şān b.-duğda* 75b/4; *fırsat b.-ıcağ* 16a/15; *zuhūr b.-ıcağ* 8a/17; *fırsat b.-sun* 122b/3; *iştihār b.-up* 35b/4; *şöhret b.-up* 36b/2; *zafer b.-up* 146b/13.

bulan-: Bulanmak. *göñli b.-up* 147b/15.

bulın-: Bulunmak, *bkz.* bulun-. *b.-an* 48b/6; *b.-ana* 48b/2; *b.-anur* 131a/1; *b.-duğda* 76a/6, 124a/10; *b.-maduğda* 66a/9; *b.-mağın* 27b/13, 84a/5, 123a/4, 125b/10; *b.-mamağla* 100b/6; *b.-maya* 48b/3; *b.-maz* 61b/16; *b.-maz idi* 57a/17; *b.-up* 112b/2, 113a/8, 117a/10; *b.-ur ise* 16b/7, 49b/11, 121a/16, 123a/2; *b.-ursa* 128b/16; *b.-mağ gerekdür* 63a/11, 141a/9; *bī-ma'ni b.-duğda* 122b/8; *hāzır b.-mağdur* 49b/8; *muğālif b.-mayup* 16b/6; *hāzır b.-up* 2a/5, 99b/7.

bulış-: Buluşmak. *b.-mağ* 85a/15.

bulışdır-: Buluşturmak, *bkz.* buluşdır-, buluşdur-. *b.-mağdur* 90a/13.

bulun-: Bulunmak, *bkz.* bulın-. *b.-a* 141a/13; *b.-sunlar* 145a/7; *b.-ursa* 122a/14.

buluşdır-: Buluşturmak, *bkz.* buluşdır-, buluşdur-. *b.-maĝa* 89b/14;

buluşdur-: Buluşturmak, *bkz.* buluşdır-, buluşdır-. *b.-ur* 85a/16, 89a/4; *b.-maĝdur* 86b/3, 91b/3.

bura: Bu yer. *b.-da* 70b/2; *b.-dan* 67b/5.

būs: (Far.) Öpme. *b. ét-* 15a/13.

būstān: (Far.) Bostan. *b.* 6b/3; *b.-a* 12b/9, 13b/6, 16b/8, 19b/13, 30a/16 ; *b.-da* 13b/4; *b.-dan* 30a/16; *b.-ı* 128b/8; *b.-lara* 19b/14, 20a/1; *b.-larda* 30b/16; *b.-da ol-* 139b/4; *b. defteri* 124b/10; *b. ustaları* 30b/14.

būstāncı: (Far.+Tür.) Bostancı. *b.* 129a/16; *b.-lar* 101b/8; *b.-lardan* 100b/2; *b. külāhı* 30a/5, 30a/9.

būstāncı başı: (Far.+Tür.) Bostancıbaşı. *b.* 19b/16, 30a/8, 30a/17, 30b/10, 129a/16; *b.-larına* 30a/4; *b.-ndan* 30a/14, 30b/17; *b.-nuŝ* 55b/14; *b. tezkeresi* 12b/10, 139b/4; *Edrene b.-sını* 30b/10.

buyur-: Buyurmak. *b.-dılar* 63b/2, 64a/11; *b.-dılar ki* 64b/3, 145b/16, 146a/11; *b.-dılar kim* 125b/13; *b.-duĝı* 114b/15; *b.-duĝından* 133a/12; *b.-duĝlarında* 146a/7; *b.-urlar ki* 145b/12; *ilĥāk b.-dılar* 63b/10; *merd-i timār b.-dılar* 64a/13; *su'āl b.-dılar* 63b/17; *cevāb b.-duĝda* 15a/15; *‘azīmet b.-duĝlarında* 62b/2, 63b/13; *ber-murād b.-duĝlarında* 147a/6; *cevāb b.-duĝlarında* 101a/13, 125b/17; *fermān b.-duĝlarında* 147a/7; *su'āl b.-duĝlarında* 14b/14; *teveccüh b.-duĝlarında* 13a/5, 71b/6, 105b/12; *iĥsān b.-maĝın* 74b/13; *cevāb b.-mıŝlar* 115a/2; *iĥsān b.-mıŝlardur* 46b/11; *ĥānūn b.-mıŝlardur* 33b/17; *ta‘yīn b.-mıŝlardur* 28a/5; *tevekkül b.-uŝ* 147a/1; *‘azīmet b.-up* 6b/13; *da‘vet b.-up* 145a/9; *iĥsān b.-up* 33b/10; *iĥsānlar b.-up* 147a/5; *ĥonaĥ b.-up* 63b/14; *su'āl b.-up* 145a/5; *ta‘yīn b.-up* 146b/5, 146b/8, 146b/10, 146b/16, 147a/1; *iĥdām b.-urlar imiŝ* 64b/14.

buyurul-: Emredilmek. *ta‘yīn b.-mıŝ idi* 36a/4; *tenbīh b.-up* 68b/4.

buyuruldı: Makam sahibi birinin emirlerini yazdıĝı yazı, belge. *b.-sın.* 130a/11

buz: Buz. *b.* 6a/17; *b. ĥayıĝları* 6b/1.

bük-: Kıvrırmak, bükmek. *b.-üp* 133a/11.

büklüm: Kıvrım. *b.* 134a/3.

bülend: (Far.) Yüksek. *b. eyle-* 148a/2.

bünyād: (Far.) Bina, yapı. *b.-ına* 106a/11; *b.-ını* 106a/1; *b. ét-* 107a/10; *b. étdür-* 4b/11; *b. eyle-* 67a/16, 106a/2, 107a/9, 107b/10, 109a/13; *b. ol-* 34b/14; *b. oln-* 21a/12, 107a/14.

bünyān: (Ar.) Yapı, bina. *b.-ı* 106a/3.

bütün: Bütün. *b.* 49b/7, 90a/12.

büyü-: Büyümek. *b.-dükde* 131a/5; *b.-mişdür* 24a/7; *b.-mişlerdür* 10a/16; *b.-yüp* 139a/8.

büyük: Büyük. *b.* 36a/13, 131a/3; *b. ol-* 131a/4; *b. fodula kâtibidür* 136a/6; *b. kâtib* 27a/6.

büzürg-vār: (Far.) Saygıdeğer kimse. *peder-i b.-ları* 16a/8.

C

cā'iz: (Ar.) Uygun. *c.* 100a/8; *c. kapusu* 72b/14.

cāmādān: (Far.) Bir tür yelek. *c.-ları* 43b/6.

cāmecilik: (Far.+Tür.) Elbisecilik. *c.-dır* 76b/4.

cāmi': (Ar.) Müslümanların içinde namaz kılıp ibadet ettikleri yer. *c.* 107a/8; *c.-den* 105a/10; *c.-e* 104a/2; *c. eyle-* 3b/8, 108b/1; *c.-i şerif* 33b/6, 66a/14, 99b/7, 105a/9, 107b/8; *Ayaşoffâ cāmi'inüñ* 6b/12.

cān: (Far.) Can, ruh. *c.-ı* 81b/14; *c.-la* 48b/11; *c. baş* 48a/16; *c. ü baş* 2a/7, 17b/11, 36b/17, 125a/7; *c.- ü baş oy.-* 2a/3; *baş c. oyna-* 37b/11.

cānib: (Ar.) Taraf, yan. *c.-de* 9a/14, 32a/14; *c.-den* 99b/8, 8; *c.-e* 60b/9, 9, 97b/11, 131b/3, 131b/5, 131b/6, 131b/7, 131b/17, 146b/6, 146b/8, 146b/15, 146b/16; *c.-inde* 108b/1; *c.-inden* 17b/12, 45a/2, 82b/14, 101a/11, 106a/6, 134b/9, 135a/2, 145b/9; *c.-ine* 60b/7, 108a/1; *c.-ümüzden* 145b/6.

cārī: (Ar.) Geçerli olan. *narḥ-ı c.* 66a/8.

cāsūs: (Ar.) *c.-lar* 68a/14.

cāy-gīr: (Far.) yer tutmak, yerleşmek. *c. ol-* 14a/4.

cebecilik: (Far.+Tür.) Bir yeniçeri askeri sınıfı. *c.* 23b/14

ceb-hāne: (Far.) Silahlar ve savaş malzemelerinin bulunduğu yer. *c.-ye* 17a/1.

cebeli: Tımar sahiplerinin götürdüğü silahlı asker. *c.-leriyle* 61b/14; *c.-si* 61b/17.

cebren: (Ar.) Zorla. *c.* 87a/16.

cedd be-cedd : (Ar.+ Far.+Ar.) Atadan ataya. *c.* 1b/13.

cedīd: (Ar.) Yeni. *c.* 74a/10.

cehd: (Ar.) Gayret. *cidd ü c.-iyle* 125a/6.

celālī: (Ar.) Asi, isyancı. *c.-leriñ* 128b/4; *c.-leriñ* 1b/10; *c. zuhūri* 9b/13 .

celeb: (Ar.) Kesilecek hayvan satan tüccar. *c.* 69b/14, 69b/16; *c.-e* 69b/10; *c.-lere* 70a/8; *c.-üñ* 69b/4, 69b/5, 69b/8; *c. hizmeti* 69b/6; *c. koyunı* 68b/8, 69b/4, 135a/7; *c. kuşūri* 67b/3.

celīl: (Ar.) Yüce, ulu. *fehmi c.-i* 34a/13.

celle: (Ar.) “Yüce ve azîz olun” anlamına gelen dua sözü. *haḳ c. ve ‘alā* 146b/1, 146b/12, 147a/1.

cem’: (Ar.) Toplama, yığma. *c.-i* 2a/16, 4b/1, 8b/10, 9a/5, 12b/14, 17b/12; *c.-inde* 94a/14; *c.-inden* 16a/11; *c.-ine* 2a/17, 17, 10b/16, 15a/10, 25a/2, 44a/2; *c. ede gel-* 8b/4, 8b/17; *c. ét-* 12b/13, 13a/14, 15a/15, 15a/17, 17b/7, 24a/16, 25a/14, 14, 25a/16, 34b/8, 35b/8, 39a/10, 63b/3, 90b/2, 119a/1, 135a/10; *c. étdirül-* 8a/14; *c. étdür-* 16a/4; *c. étdürmemiş idi* 16a/5; *c. etmek gerekdür* 43b/14; *c. eyle-* 7a/8, 8a/15, 8b/13, 8b/15, 9a/3, 9a/10, 10a/4, 10a/5, 11b/11, 12b/15, 15b/16, 16a/4, 24a/13, 34a/16, 63b/1, 63b/2, 117b/9, 134b/1; *c. ol-* 8a/6, 8b/3, 9a/15, 15a/1, 15a/2, 15a/4, 18a/4, 24b/6, 24b/14, 35a/14, 44a/3, 100a/6, 105a/11, 145a/11, 145b/5; *c. olın-* 4b/4, 4b/13, 5a/9, 6b/5, 7b/10, 8a/12,

8a/13, 11a/7, 11a/16, 11b/2, 11b/12, 12b/16, 12b/17, 13a/11, 13a/12, 13b/4, 13b/8, 8, 13b/9, 13b/15, 16a/9, 16a/12, 16b/1, 1, 25a/3, 34a/6, 43b/17, 70a/1, 76a/7, 137a/1.

cemâl: (Ar.) Yüz güzelliği. *hüsn ü c. şāhibi ol*-12b/7.

cem'an: (Ar.) Toplam, hep birlikte, toplanarak. *c. 5b/13, 28a/17, 93b/5, 145a/17, 145b/10.*

cemā'at: (Ar.) Birkaç odadan oluşan yeniçeri topluluğu. *c. 20a/5, 29b/12, 79a/8, 99a/4, 99a/7, 103b/7; c.-dür 30b/8, 93b/2, 99a/4, 102b/11, 112b/1; her c.-de 103b/11; otuz birinci c.-dür 136b/4; o. toğuzuncı c.-i 99a/2; on birinci c.-le 107b/3; seksen sekizinci c.-üñ 145b/2.*

cemāziye'l-āhir: (Ar.) Ay takviminde 6. ay. *c.-den 65a/13.*

cemāziye'l-evvel: (Ar.) Ay takviminde 5. ay. *c.-den 65a/13.*

cemī': (Ar.) Bütün, toplama. *c. 124b/12; c. eyle- 9a/5, 9b/14; c.-yi tevābi' vü ta'allukat 9b/5.*

cemī'an: (Ar.) Cümleten. *c. 73a/7.*

cem'ıyyet: (Ar.) Topluluk. *c. ol- 110b/6.*

cenk: (Far.) Savaş, vuruşma. *c.-de 61b/16; c.-den 9a/17; c. ét- 95b/4; c. eyle- 61a/11; c. ol- 95b/8; c. maḥalli 60b/6, 82b/13; c. yüzi 105a/2, 143b/5.*

cennet- mekân: (Ar.) Mekanı cennet olan. *c. 16a/8.*

ceri: (Ar.) Gözü peklik. *c.-yle 74a/14.*

cerrāh: (Ar.) Ameliyat yapan doktor. *c. 12b/6, 16b/5, 17b/2, 24b/8, 24b/9; mīrī c. 24b/4.*

cesed: (Ar.) Gövde, beden. *c.-i çāk 1b/11.*

cevāb: (Ar.) Cevap, yanıt. *c. 15b/10, 124b/2, 145a/13, 146a/17, 147b/5; c.-a 119a/8, 145b/1, 145b/8, 145b/13, 146a/10; c.-ı 124b/3, 145a/15; c.-la 130b/13; c. buyur- 15a/14, 101a/13, 115a/2, 125b/17; c. işit- 145a/16; c. olın- 145b/2; c. vér- 15b/10, 32b/16, 57b/12, 145a/10, 145a/16, 145b/2, 145b/5, 145b/7, 146a/2, 147b/9, 147b/17, 148a/3; c. vérecek ol- 145b/9; c.-ın vér- 137b/5.*

cevāhir: (Ar.) Cevherler. *c.-in* 33b/14; *c.-lerinden* 106b/16.

cevāmi^c: (Ar.) Camiler, ibadet yerleri. *c.* 56a/7.

cidd: (Ar.) Ciddilik, işi dikkatle yapma. *c. ü cehdi* 125a/6.

ciğer: (Far.) Ciğer. *c.-leri* 14a/11.

cihād: (Ar.) Din uğruna yapılan savaş. *imdād-ı ehl-i c.* 36a/4.

cihān: (Far.) Dünya, cihan. *c.* 74a/14, 74b/14; *c.-dan* 1b/10; *c.-ı* 115a/3; *c.-ı ḥandān* 1b/11; *pādişāh-ı c.* 16a/7, 75a/1; *Süleymān-ı c.-dur* 148a/5.

cihān-penāh: (Far.) Âlemin sığındığı, padişah. *pādişāh-ı c.* 6b/14, 34a/1.

cihet: (Ar.) Sebep, neden. *c.-den* 9a/4, 13b/6, 13b/13, 16b/15, 35a/15, 65a/11, 74a/13, 75b/3, 84b/11, 127a/13, 135a/8, 144a/7; *c. ol-* 124a/3.

cim: Osmanlı alfabesinin altıncı harfi. *c.* 65a/14.

cināyet: (Ar.) İnsan öldürme. *cürm ü c.* 116b/4.

cins: (Ar.) Soy. *c.-i* 66a/1; *c. olun-* 138a/16.

civān: (Far.) Genç, delikanlı. *c.-lar* 34a/15.

civānān: (Far.) Gençler. *c.* 34a/11.

cizye: (Ar.) Müslüman olmayan erkeklerden alınan vergi. *c.-lerin* 10a/2.

cum^c a: (Ar.) Perşembeden sonra gelen gün. *c.* 44a/1, 49a/10; *c. kılm-* “Cuma namazının kılınması” 108b/6; *c. namāzı* 6b/13, 49a/12; *c. gēcesi* 39a/9, 43b/16, 44a/1, 50b/7.

cülūs: (Ar.) Oturma. *c. eyle-* 1b/6, 14a/1, 14a/4, 23b/12, 30a/12, 45b/1, 65a/1, 65b/16, 72b/6.

cümle: (Ar.) Bütün, hep *c.* 5b/14, 13b/1, 18a/7, 19a/8, 20b/4, 25a/3, 25a/6, 25a/13, 25b/11, 26a/16, 30b/9, 31b/8, 31b/13, 32a/8, 39a/8, 39a/15, 40a/13, 41a/9, 42b/9, 43a/5, 43a/6, 43a/7, 44b/14, 46a/16, 47a/5, 47a/9, 48b/4, 52a/3, 53a/1, 53a/9, 53a/17, 55a/10, 55b/2, 55b/5, 55b/10, 56b/3, 57a/10, 58b/6, 59a/9, 59b/17, 61b/8, 66a/6, 70b/16, 71b/4,

71b/11, 73a/11, 73b/5, 76b/15, 77b/1, 78a/12, 78a/15, 78b/5, 79a/9, 79a/13, 81a/7, 81b/8, 81b/16, 82b/9, 85b/1, 85b/3, 85b/5, 85b/7, 86a/7, 86b/8, 87a/6, 87b/8, 88b/13, 88b/17, 92b/14, 93a/4, 93a/6, 93b/2, 96b/1, 96b/2, 96b/12, 97a/2, 97a/11, 97a/11, 97b/9, 99b/12, 100b/2, 100b/4, 102b/8, 105a/7, 105a/17, 105b/10, 106a/10, 107b/13, 110a/3, 112b/5, 112b/14, 113a/1, 116a/8, 116a/9, 119a/15, 126b/1, 126b/3, 127b/14, 133b/2, 134b/17, 135b/11, 138a/15, 140a/5, 140a/7, 142a/10, 146a/2; *c.-den* 19a/9, 38a/9, 38b/1, 41a/11, 71b/1, 90b/1, 102b/1, 105a/14; *c.-nüñ* 82a/10, 91a/9, 100b/12; *c.-si* 11a/15, 44a/12, 48b/3, 50b/8, 56a/1, 56a/17, 56b/1, 57b/16, 76b/14, 78b/8, 81b/11, 141a/16; *c.-sin* 12b/16, 134b/4; *c.-sinden* 29b/12, 90b/16, 102a/1; *c.-sine* 30b/5, 135b/9; *c.-sinüñ* 78b/4; *c.-ye* 53a/2, 83a/2; *c.-yi* 21a/5.

cür'et: (Ar.) Cesaret. *c. ét-* 74b/16.

cürm: (Ar.) Suç. *c. ü cināyet* 116b/4.

cüz'î: (Ar.) Az, az miktarda. *c.* 21a/14, 60b/17, 131b/7.

Ç

çübük: (Far.) Hızlı. *ayağına ç. ol-* 38a/9.

çadır: (Far.) Çadır. *ç.-larını* 60b/7; *orta ç.-ına* 61b/4.

çadırcı: (Far.+Tür.) Çadırcı. *ç.* 77a/14.

çağır-: *ç.-ur* 89a/2, 89a/5, 108b/13.

çağşır: Bir tür şalvar. *ç.-in* 42b/1; *ç. eyle-* 42a/6.

çäk: (Far.) Parçalanmış. *cesed-i ç.-ların* 1b/11.

çäk çäk: (Far.) Parça parça. *ç. eyle-* 109b/9.

çaķ: Yalnız, ta. *ç.* 7a/7, 18a/12, 121a/5.

çäläk: (Far.) Çevik, atik. *ç.* 34a/12.

çalış-: Çalışmak. *ç.-alum* 125a/6.

çamaşur: (Far. cāme+şūy) Çamaşırcı. *ç.-laruñ* 29a/7, 29a/12.

çañ: Metal bir maddeden yapılan ve içindeki tokmağın yanlara vurmalarıyla ses çıkaran alet, çan. *ç.-ların* 6b/12.

çardağ(ğ): (Far. çār+ṭāğ) Esnaf ve muhtesiflere özel dairenin adı. Gümrük anlamında da kullanılır, bkz. *çār-ṭāğ. muhtesib ç.-ını* 92b/5.

çār-nā-çār: (Far.) Çaresiz. *ç. ol-* 110a/11.

çār-ṭāğ: (Far.) Esnaf ve muhtesiflere özel dairenin adı. Gümrük anlamında da kullanılır, bkz. *çardağ. ç.-lar* 84b/3.

çāre: (Far.) Yol, yöntem. *ç.* 14b/13.

çarşu: (Far.) Çarşı. *ç.-da* 142a/14; *ç.-ları* 98a/11.

çāşnī-gīr: (Far.) Saraylarda yemeklerin lezzetine bakan kimse, ahçıbaşı. *ç. ola gel-* 28b/17.

çavuş: Çavuş. *ç.* 21a/4, 21a/17, 41b/16, 42a/1, 42a/2, 42a/4, 73a/15, 79a/7, 88b/16, 93a/5; *ç.-ı* 88b/13; *ç.-lar* 76a/16, 85a/17; *ç.-ların* 4a/4; *ç.-larına* 27a/13; *ç.-laruñ* 59a/15; *ç.-uñ* 21a/2, 89b/3; *ç. ét-* 88b/14; *ç. ol-* 71a/8, 76b/17, 93b/10, 115b/5, 141b/15; *ç. odası* 88b/15; *ç. sırası* 21a/1, 21a/7; *‘acemī ç.* 21b/11; *‘acemī ç. ol-* 117b/14; *baş ç.* 3b/2, 8b/14, 12a/2, 40a/6, 42b/10, 43a/10, 51b/11, 85a/17, 90a/17, 91a/15, 96a/14, 105a/16, 142b/6; *baş ç. odası* 42a/4, 73a/4, 88a/6; *baş ç. ol-* 89a/17, 141b/15, 141b/16; *baş ç. ‘ulūfesi* 89a/16; *fēzend-i ç.* 129a/7; *küçük ç.* 50b/2, 59a/15, 68a/10, 141b/15; *orta ç.* 59a/15, 89a/4, 89a/5, 89a/12, 89b/5, 141b/16, 142b/6; *baş ç.-a* 88b/11, 132a/7; *baş ç.-dan* 59a/14; *sekbānlar ç.-ı ol-* 79a/5; *sekbānlar ç.-ınıñ* 79a/6; *yeñiçeri ç.-ları* 59a/8, 70a/16; *baş ç.-laruñ* 88b/12; *baş ç.-uñ* 28a/8, 46a/7, 68a/4, 89b/16, 92b/17, 94b/17, 102b/7; *küçük ç.-uñ* 28a/11, 46a/9, 93a/1; *orta ç.-uñ* 28a/10, 46a/9, 68a/11, 93a/1.

çavuşluk(ğ): Çavuşluk. *ç.* 89a/14, 89b/9; *ç.-dur* 20b/7, 75b/10, 142a/9; *ç.-ınıñ* 20b/8; *küçük ç.-dur* 75b/9.

çayır: Tabiî veya sunî olarak üzerinde ot olan yer. *mīrī ç.-uñ* 55b/17.

çehār-şenbih: (Far.) Çarşamba günü. *ç.* 50b/9, 70a/16, 89b/5, 142b/4.

çek-: Çekmek. *ç.-er* 105a/16, 105a/17; *ç.-erler* 59b/11, 123b/8; *ç.-mek* 69b/14; *ç.-mekdür* 21b/4, 32a/3, 92b/2; *ç.-üp* 143a/2; *ç.-üp alurlar imiş* 66a/12; *belā ç.-dükleri* 33b/1, 125a/6; *belāyı ç.-mek* 66b/6; *bölük ç.-mek gerekdür* 123a/9; *gemi belāsın ç.-dükden* 114a/14; *gemi belāsın ç.-düy* 114a/14; *yay ç.-er* 105a/14, 105a/15, 105b/1; *güce ç.-erler* 97b/17; *korucılık ç.-erler* 121b/6; *odun ç.-mek* 21b/3; *taş toprak ç.-mek* 21b/3; *odun ç.-mekdür* 118b/5; *yay ç.-meyenlerden* 105a/13; *yay ç.-meyince* 105a/10; *belā ç.-mez* 10b/10, 18b/2; *elem ç.-üp* 14b/4.

çeki: Tartmak için kullanılan ölçü birimi. *ç.* 27a/6, 27a/7, 27a/8, 135b/2, 136a/2; *ç.-dür* 135a/11.

çekil-: Çekilmek. *elem ç.-mez* 70a/14.

çelebi: Efendi. *ç.-ler* 61b/1.

çendān: (Far.) O kadar. *ç.* 18b/16.

çerāg: (Far.) Sanat öğrenmek için bir ustanın yanında bulunan genç. *ç.* 8a/4, 19a/12; *ç. defteri ét-* 19a/4; *ç. ét-* 19a/5; *ç. eylememek gerekdür* 139a/11; *ağa ç.-i* 25a/2, 25a/3, 79b/2, 115a/12, 129a/2, 129a/11; *ağa ç.-i ét-* 19a/3; *ağa ç.-i ol-* 19a/5, 19a/8.

Çerkes: Çerkes. *Ç.* 66a/1.

çetr: (Far.) Çadır. *ç.-i hümayün* “padişah çadırı” 145b/10.

çevir-: Çevirmek. *yüz ç.-meye* 113b/9; *yüz ç.-meyeler* 37b/11.

çeyrek: Dörtte bir. *ç.* 68a/12.

çık-: Çıkmak. *ç.-an* 44b/15, 72a/1, 93b/16, 126a/1; *ç.-anları* 47b/3; *ç.-anlaruñ* 91b/8; *ç.-ar* 5b/8, 39b/14, 39b/15, 15, 58a/15, 60a/5, 61a/7, 65a/11, 80a/1, 127b/17, 136a/8, 137b/1; *ç.-arlar* 49a/12; *ç.-arsa* 22a/9, 25b/7, 49a/12, 128a/15; *ç.-dı* 122a/3; *ç.-duğı* 26b/5, 128b/11, 128b/13; *ç.-duğda* 44a/14, 82b/6, 88b/14, 119a/2; *çıkuğdan* 111a/10; *ç.-duğlarında* 13b/17, 84a/9, 104a/2; *ç.-madın* 25b/6; *ç.-mağa* 2b/14, 29b/5; *ç.-mağı* 56a/14; *ç.-mağla* 44a/3; *ç.-mağ* 56a/12, 104b/17, 122b/16, 126a/10; *ç.-mağdan* 65a/1; *ç.-mağdur* 93b/10; *ç.-masındandır* 82a/7; *ç.-maya* 124a/13; *ç.-mayanuñ* 128a/4; *çıkmayup* 128b/12; *ç.-maz* 25b/8, 56a/2, 127b/13, 127b/15; *ç.-maz idi* 71b/4; *ç.-mazsa*

49a/13; *ç.-miş* 12a/2, 73b/15, 74b/2, 122a/2; *ç.-mişdur* 16b/12, 51b/5, 127b/15, 132b/14; *ç.-sa* 59b/13, 78a/8; *ç.-sun* 21b/15, 65a/2, 127b/16; *ç.-up* 15b/15, 41a/8, 47b/16, 55a/15, 56a/11, 78a/13, 105a/9, 105a/11, 107b/12, 113a/7, 114b/8, 121a/3, 139b/12; *ç.-a gel-* 77a/11; *ç.-ar olmamak gerekdür* 129b/12; *ç.-mağa başla-* 75a/17; *ç.-mak gerek* 139b/3, 139b/4, 139b/5, 139b/6; *ç.-mak gerekdür* 140b/16; *ç.-miş ol-* 122a/3; *kapuya ç.-an* 120b/16, 138a/15; *kapuya ç.-ana* 94b/4; *kapuya ç.-anların* 40b/5; *kapuya ç.-anun* 26a/15, 39b/16; *eksük ç.-ar* 65b/12, 65b/14; *kapuya ç.-ar* 26b/3, 26b/9, 39b/7; *‘ulûfe ç.-ar* 61a/5, 65a/17; *ava ç.-duğda* 141a/5; *kapuya ç.-duğda* 113b/8, 133a/8; *tîmāra ç.-duğda* 141a/1; *‘ulûfe ç.-duğda* 25b/10; *āğa ç.-duğdan* 78b/16, 92b/6, 106b/11; *tîmāra ç.-duğdan* 140b/17; *kapuya ç.-duğlarında* 43a/12; *ava ç.-mağa* 80b/3; *eksük ç.-mağa* 3a/1; *kapuya ç.-mağa* 125a/10; *‘ulûfe ç.-mağa* 61a/4; *āğa ç.-mak* 3a/16, 75b/16, 78b/9, 83b/13; *bahāya ç.-mak* 67a/10; *bağış ç.-mak* 147a/7; *kapuya ç.-mak* 5b/10, 30a/17, 30b/17, 79a/15, 112b/11, 114a/17; *ķumanya ç.-mak* 45a/11; *oğlan ç.-mak* 125a/17; *tîmāra ç.-mak* 63b/5; *āğaya ç.-mağdur* 90b/5; *kapuya ç.-maz idi* 114b/2; *ziyāde ç.-maz* 26b/9; *eksük ç.-sa* 76a/10; *ziyāde ç.-sa* 76a/10; *kapuya ç.-sun* 26b/13; *āğa ç.-up* 75b/4; *ava ç.-up* 81b/13; *kapuya ç.-up* 40b/2, 63a/16, 139b/6; *‘ulûfe ç.-up* 76a/2.

çıkār- Çıkarmak. *ç.-duğı* 125b/6; *ç.-duğları* 128b/3; *ç.-amaz* 49b/4; *ç.-mak* 29b/2, 38b/7; *ç.-mağdan* 29b/3; *ç.-mağdur* 86b/5; *ç.-mayalar* 137b/3; *ç.-up* 86a/3, 103b/17; *ç.-ur* 89a/3; *ç.-urlar* 32b/13, 45a/12, 124b/8, 128b/2; *ç.-urlar idi* 69a/3; *tîmāra ç.-alar* 25b/3; *kapuya ç.-dılar* 125a/11; *tîmāra ç.-dılar* 17b/9; *kapuya ç.-duğlarında* 2b/9, 123b/12; *kapuya ç.-mağa* 114b/5; *kapuya ç.-mak* 114b/10; *kapuya ç.-mak gerekdür* 139b/2; *kapuya ç.-masın* 114b/11; *kapuya ç.-mayalar* 25b/6; *kapuya ç.-mazlar* 124b/9; *kapuya ç.-mişdur* 122a/1, 125b/5; *kapuya ç.-up* 7a/10, 38a/8, 114b/12; *kapuya ç.-ur* 31a/5; *‘ulûfe ç.-ur* 130a/8; *kapuya ç.-urlar* 79a/17, *tîmāra ç.-urlar* 104a/14.

çıkın: Bohça, çıkın. *ç. bağla-* 96a/8.

çiplak: Çıplak, giyinmemiş. *ç.* 42b/2

çift: 1. İki eşit adet, çift. *ç.* 27a/5, 27a/7, 27a/8, 27a/9, 9, 27a/10, 27a/11, 11, 27a/12, 12, 27a/13, 13, 27a/15, 27a/16, 16, 27a/17, 27b/1, 1, 27b/2, 27b/3, 27b/4, 4, 27b/5, 5, 27b/6, 6, 27b/7, 7, 27b/12, 28a/2, 28a/5, 28a/7, 7, 28a/8, 28a/9, 28a/10, 28a/11, 11, 28a/12, 28a/13, 28a/14, 28a/15, 28a/16, 16, 28a/17, 28b/1, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 4, 28b/5, 28b/11, 136a/2.

2. Saban çeken iki öküz takımı. *ç. ü çubuk* 10a/9, 18a/16, 53b/16, 57b/8.

çiftlik(g): Çiftlik. *ç.* 83a/14, 116b/8; *ç. bağlan-* 11b/2; *ç.-ler bağlan-* 116a/14; *piyāde ç.-in* 116b/16.

çilingir: Sanatkâr. *ç.-ler zümresine* 63b/9

çizmeci: Çizmeci. *c.-ler* 77a/14.

çoban: Evcil hayvanları gezdirip otlatan kişi. *ç. t̄ā'ifesi* 10a/15.

çoğ: Çok, *bkz. çok.* *ç. ol-* 130b/17.

çoğal-: Çok olmak, artmak, çoğalmak. *ç.-dılar* 54a/13; *ç.-mağla* 120a/4.

çok: Çok, fazla. *ç.* 12a/12, 24a/7, 28b/7, 49a/5, 74a/5, 83a/8, 113a/3, 113a/14, 119a/14, 123a/7, 126b/11, 131a/2, 132a/15, 134b/17; *ç.-dur* 85b/6, 88b/1, 125a/3, 136b/8, 146b/14; *ç. idi* 67a/8, 116b/4; *ç.-ı* 120a/9; *ç. eylememek gerekdür* 87a/8; *ç. ol-* 6a/10, 64a/5, 79b/14, 81b/15, 120a/4, 120a/11, 133a/15.

çokluk: Çokluk, fazlalık. *ç.* 14b/8, 14b/9, 29a/3, 29a/9, 32b/6, 40b/4, 44b/2, 44b/4, 54b/6, 55b/2, 102a/15, 132a/12.

çorvacı: Acemi ocağı ile Osmanlı ordusunun yaya askerini oluşturan bölük zabıtlarına verilen ad. *ç.* 6a/11, 13b/1, 16b/3, 22a/8, 32a/13, 32b/5, 40a/15, 42b/17, 50b/6, 81a/17, 96b/8, 96b/11, 98a/4, 98a/13, 113a/16, 118b/4, 118b/5, 129b/14, 139a/7; *ç.-dur* 7b/9; *ç.-lar* 12a/8, 12a/16, 23a/5, 25b/11, 26a/13, 32a/16, 37a/13, 59b/9, 85b/3, 94b/1, 97b/9, 113a/15, 136b/13; *ç.-lara* 32b/3, 134b/12; *ç.-lardan* 26a/7, 132b/15; *ç.-ları* 2b/6, 5b/3, 12a/7, 24a/14, 47a/11, 59b/13, 13, 60a/17, 80a/2, 80a/5, 92b/3, 103a/6, 137a/6; *ç.-larıla* 48a/13; *ç.-larına* 27b/11; *ç.-larından* 135a/10; *ç.-larıu* 5b/1, 24a/15, 25a/6, 35b/1, 37a/3, 37a/4, 37a/11, 73b/13, 112b/6, 143a/14; *ç.-sı* 78b/15, 135b/10; *ç.-sına* 20b/13, 57b/13, 60a/6; *ç.-sını* 102a/6; *ç.-nuu* 97b/1; *ç.-ya* 6b/1, 38b/17, 96a/12; *ç.-yı* 17b/7, 99b/5; *ç. ét-* 110b/15; *ç. ol-* 59b/14; *ç.-sı ol-* 143a/15; *ç. hizmetinde ol-* 45b/14; *ç. kapusu* 40b/1; *ç. keçesi* 41a/14, 98b/11, 103b/15; *ç. kuşası* 91a/5, 91b/11; *ç. üsküfi* 85a/11, 111a/8; *ç.-sı tezkeresi* 62a/8; 'acemî *ç.-lar* 31b/4; 'acemî *ç.-ları* 31a/16, 31b/14; 'acemî *ç.-ları ét-* 31b/12; 'acemî *oğlanı ç.-ları* 20a/4, 31a/8, 31a/13; *mevdān ç.-ları* 97a/10; *yeñiçeri ç.-ları* 31b/1, 31b/2, 31b/4; *yeñiçeri ç.-larına* 47a/14; 'acemî *ç.-larınınu*

115b/4, 143b/6; ‘*acemî ç.-laruñ* 26a/11, 112b/8; ‘*acemî ç.-sı* 5b/1; ‘*acemî ç.-sı ét-* 118a/8; ‘*acemî ç.-sı ol-* 133b/8; ‘*acemî oğlanı ç.-sı ol-* 52b/10; *mejdān ç.-sı ol-* 97a/17.

çorvacı başı: Çorvacı askerinin başı. *ç.-ya* 73b/11.

çorvacılığ: Çorvacı mesleği, *bkz.* çorvacı. ‘*acemî ç.-ı* 104b/10; ‘*acemî ç.-ı ol-* 135b/16; ‘*acemî ç.-ıdur* 136b/3; ‘*acemî oğlanı ç.-ıdur* 7b/9.

çubuk(ğ): (Far.) Çubuk. *çift ü ç.* 57b/8; *çift ü ç.-ı* 18a/16; *çift ü c.-ma* 10a/9; *çift ü ç.-umuz* 53b/16.

çuğa: (Far.) Yün kumaş. *ç.* 22b/1, 22b/9, 30b/2, 33b/2, 46b/10, 47a/2, 47a/5, 47b/11, 132b/14; *ç.-da* 48a/3; *ç.-lar* 96b/4; *ç.-ları* 2b/16, 22b/2, 56a/12; *ç.-laruñ* 22b/5; *ç.-nuñ* 22b/4, 47a/9; *ç.-sın* 46b/4; *ç.-ya* 22b/5, 47a/4; *ç.-yı* 30b/1; *ç. toğu-* 46b/8; *ç. ‘anbāri* 46b/9; *ç. ‘anbāri kıricılığı* 55b/17; *ç. bahāsi* 47a/11; *ç. emīnleri ve kātibleri* 47a/6; *şaçaqlı çuğa ‘abā* 111b/12.

çuğadār: (Far.) Çuha giymiş, ayak hizmetinde bulunan hizmetçi. *ç.* 76b/1, 86a/5, 86a/8; *ç.-a* 126b/17; *ç.-ı* 55b/10, 75a/16.

çuğadārılık(ğ): (Far. + Tür.) Çukadarlık. *ç.* 78a/12, 84b/13; *ç.-dur* 86a/9; *ç.-ı* 79a/3.

çuğalı: (Far.+Tür.) Çukalı. *mīri ç.-dur* 103b/14; *mīri ç.-laruñ* 105b/7; *on iki ç. ol-* 124b/7.

çultar: Palan örtüsü. *ç.* 102b/5.

çün: (Far.) Çünkü, nasıl ki, ne zaman ki. *ç.* 18a/4, 34b/14, 34b/15, 35b/16, 39a/16; *ç. kim* 11a/10, 125b/1.

çürü-: Çürümek. *ç.-mekdedür* 141b/3.

D

da: da, de, dahi. *d.* 21a/1

dağ: Yeryüzündeki yüksek kesimler, dağ. *d. kıricılığı* 55b/13; *mīri d.-ları* 55b/14.

dağr: 1. Dahi, da/de. 2a/4, 2a/14, 4a/6, 5b/11, 6a/2, 6a/13, 6b/3, 6b/4, 6b/7, 7a/7, 8a/16, 8b/15, 9a/2, 9a/5, 10a/1, 10a/2, 10a/5, 10a/9, 10a/14, 11a/8, 11a/14, 12a/8, 12a/11,

12b/9, 14a/2, 14a/7, 14b/17, 16a/16, 16b/15, 17b/10, 18a/1, 18a/13, 19a/17, 19b/5, 20a/3, 20b/4, 22a/10, 22a/16, 22b/9, 23a/2, 23a/5, 23a/13, 24a/5, 24b/5, 25a/4, 25a/8, 25a/9, 25b/9, 26b/7, 26b/11, 26b/12, 27a/3, 27b/3, 27b/16, 28a/3, 28b/8, 28b/13, 29a/2, 29a/6, 29a/8, 29a/10, 29a/12, 29a/13, 29a/13, 29a/15, 29a/16, 29a/16, 29a/17, 29b/1, 29b/10, 30a/4, 30a/8, 30a/16, 30b/6, 31a/12, 32a/1, 32a/2, 32a/6, 32a/9, 32b/2, 32b/4, 33a/8, 33a/15, 33b/2, 33b/3, 33b/3, 33b/9, 33b/15, 34a/4, 34a/14, 35a/9, 35a/11, 35b/3, 35b/7, 36a/3, 36a/4, 36a/6, 36a/12, 36a/13, 36b/2, 36b/7, 36b/9, 36b/15, 37a/13, 37b/1, 39a/6, 39a/10, 39a/17, 39a/17, 39b/2, 40a/15, 40a/16, 40b/3, 40b/8, 41a/2, 41a/3, 41a/7, 41b/17, 42a/16, 42b/13, 43a/11, 43b/12, 44a/5, 45a/16, 45b/8, 45b/9, 45b/12, 46b/11, 46b/13, 47a/1, 47a/11, 47a/15, 47a/16, 47a/17, 47b/1, 47b/4, 47b/6, 47b/17, 48a/11, 48b/11, 48b/15, 49a/5, 49a/6, 49a/15, 49b/1, 49b/6, 49b/16, 50a/4, 50a/5, 50a/9, 50a/10, 50a/16, 50b/4, 50b/5, 50b/9, 50b/10, 50b/12, 50b/12, 51b/1, 51b/9, 51b/2, 52a/5, 53a/3, 53a/7, 53a/10, 53a/14, 53b/3, 53b/3, 53b/14, 54a/11, 54a/12, 54a/13, 54b/3, 54b/9, 54b/14, 54b/15, 55a/5, 55a/6, 55a/7, 55a/9, 55a/12, 55b/11, 55b/13, 56a/2, 56a/6, 56a/12, 56b/2, 56b/16, 57a/14, 57a/17, 57b/2, 57b/4, 57b/9, 57b/11, 58a/1, 58a/13, 58b/2, 58b/13, 59b/10, 59a/14, 59b/15, 59b/16, 60a/2, 60a/5, 60b/17, 61a/11, 61b/10, 62b/14, 62b/16, 63a/1, 63a/5, 63a/17, 63b/8, 63b/17, 64a/10, 64a/11, 64b/12, 64b/15, 65b/1, 65b/5, 65b/17, 66a/11, 67a/1, 67a/5, 67a/9, 67b/4, 67b/10, 67b/13, 67b/17, 68a/1, 68a/5, 68a/7, 68a/16, 68b/5, 68b/12, 68b/13, 69b/4, 69b/7, 69b/17, 71a/7, 72a/2, 72a/15, 72b/7, 72b/10, 73a/2, 73a/12, 74a/2, 74b/13, 75a/3, 75a/10, 75a/16, 75b/12, 75b/13, 76b/2, 76b/5, 76b/6, 76b/7, 76b/13, 77b/2, 77b/9, 78b/7, 79a/2, 79b/15, 81a/12, 81b/9, 82a/16, 82b/15, 83a/4, 83b/5, 83b/6, 84b/8, 85a/14, 85b/1, 85b/17, 86a/12, 86a/17, 87b/13, 88a/15, 88b/3, 88b/9, 88b/11, 89a/10, 89a/11, 89a/13, 89b/9, 89b/10, 90b/17, 91a/11, 91a/11, 91a/13, 91a/14, 91a/16, 91a/17, 91b/11, 92a/3, 92a/8, 92a/14, 92a/14, 92a/15, 92a/16, 92a/16, 92b/1, 92b/1, 92b/5, 92b/8, 92b/9, 92b/16, 93a/3, 93a/7, 93a/10, 93a/13, 93a/15, 93b/2, 93b/4, 93b/9, 93b/14, 94a/8, 94a/10, 94b/4, 94b/14, 94b/16, 95a/13, 95a/17, 95b/10, 95b/14, 96a/12, 96b/4, 96b/10, 96b/14, 97a/6, 97a/9, 97a/12, 97a/15, 97a/16, 97a/17, 97b/3, 97b/5, 98a/1, 98a/3, 98a/8, 99a/2, 99a/12, 99b/5, 99b/10, 100b/10, 101a/8, 101a/16, 101b/2, 101b/8, 101b/12, 101b/13, 101b/17, 102a/9, 102b/9, 102a/13, 103a/10, 103a/15, 103b/2, 103b/3, 103b/7, 103b/10, 104a/10, 104b/3, 104b/10, 104b/11, 104b/13, 104b/17, 106b/4, 106b/5, 106b/6, 106a/10, 107a/4, 107b/2, 107b/4, 107b/5, 107b/6, 107b/15, 107b/17, 107b/17, 108a/9, 108b/16, 109a/3, 109a/6, 110a/2, 110a/6, 110b/2,

110b/14, 110b/16, 111a/2, 111a/4, 111a/8, 112a/4, 113a/3, 113a/3, 113a/16, 113b/3, 113b/14, 114a/7, 114a/17, 114b/7, 114b/12, 115a/5, 115b/8, 116a/2, 116a/4, 116b/13, 117a/16, 118a/5, 118a/10, 118b/7, 118b/8, 118b/11, 118b/14, 118b/5, 119a/4, 119a/7, 119a/8, 119a/8, 119a/12, 119b/1, 120a/4, 120a/10, 120b/3, 120b/10, 121a/14, 121b/2, 121b/3, 121b/4, 121b/8, 122a/10, 122b/7, 123a/3, 123a/14, 123a/14, 123b/1, 123b/2, 123b/3, 123b/4, 123b/9, 123b/14, 123b/15, 124a/14, 124a/15, 124b/5, 124b/6, 124b/6, 124b/12, 124b/13, 124b/16, 124b/16, 125b/6, 126b/7, 127a/4, 127a/10, 127b/2, 127b/8, 127b/17, 128a/2, 128a/12, 128b/2, 128b/3, 128b/9, 128b/10, 128b/14, 130a/1, 130a/8, 130a/9, 130a/16, 130b/17, 131a/5, 131a/7, 131a/9, 131b/11, 132a/8, 132a/11, 132a/17, 132b/3, 132b/8, 133a/2, 133a/2, 133a/17, 133b/12, 134a/3, 134a/5, 134a/7, 134a/12, 134b/5, 134b/13, 134b/16, 135a/4, 135a/6, 135a/9, 135a/15, 135b/3, 135b/5, 135b/15, 135b/15, 135b/17, 136a/6, 136a/16, 136a/16, 136b/2, 136b/10, 137a/11, 137a/11, 137a/14, 137b/4, 137b/8, 137b/13, 137b/16, 138a/4, 138a/16, 138b/4, 138b/15, 139a/13, 139a/15, 140a/3, 140a/8, 140b/4, 140b/6, 140b/8, 140b/14, 141a/6, 141a/7, 141a/8, 141a/10, 141a/10, 141a/11, 141a/14, 141b/1, 141b/11, 142a/6, 142a/14, 142b/3, 142b/7, 142b/10, 142b/10, 142b/13, 142b/17, 143b/1, 143b/2, 143b/7, 144a/5, 144a/5, 144a/13, 145a/8, 145a/14, 145a/15, 145b/8, 145b/11, 145b/14, 145b/16, 145b/17, 146a/11, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 147a/10, 147b/5, 147b/9, 147b/11, 148a/3

2. Daha, hâlâ. 5b/2, 8a/3, 8b/4, 13b/16, 32b/13, 38b/15, 41a/4, 43b/8, 44a/10, 54b/4, 65a/6, 73a/10, 75a/9, 78a/9, 81a/11, 84a/8, 85b/10, 90b/10, 100b/17, 101a/1, 101b/7, 110b/3, 113a/10, 114b/15, 120a/1, 122a/16, 124b/8, 124b/9, 127a/9, 140b/13,

3. Ve. 4b/5, 5a/16, 7a/10, 12b/7, 12b/12, 18b/13, 20a/1, 31b/7, 34a/3, 39a/11, 39a/12, 39a/13, 40b/17, 41b/8, 44b/11, 44b/12, 45a/13, 48a/16, 49a/3, 50a/2, 53b/2, 58a/2, 60a/6, 60a/11, 60a/13, 63a/3, 67a/16, 67b/3, 70a/1, 71b/8, 75b/6, 75b/7, 77a/4, 77b/7, 89a/3, 90a/5, 90a/10, 92b/7, 100a/17, 100b/1, 108a/8, 121a/4, 134a/9,

4. Bile. 16b/8, 71a/11, 71a/13, 71b/3, 110a/1, 129b/8, 130a/3,

dâhil: (Ar.) Bir şeyin içinde bulunma, yer alma. *d.* 80a/15; *d.-dür* 11a/15; *d. ét-* 15b/1, 17a/3, 123b/9; *d. ol-* 9b/4, 11a/1, 13a/15, 13b/3, 13b/5, 15a/2, 15a/3, 16a/2, 17a/4, 17a/13, 19a/6, 19a/10, 24a/5, 24a/10, 33b/16, 38a/13, 38a/14, 54a/16, 62b/4, 79b/8, 89b/1, 95b/7, 124a/15, 126b/9, 131b/15, 136a/7; *d. alın-* 147a/14; *d. olmamak gerektür* 118b/11; *d. alınmamak gerektür* 141a/1.

dā'imā: (Ar.) Devamlı olarak, her zaman. *d.* 91b/1, 148a/9.

dal: Dal. *d. nümunesi* 117b/17; *nağş-ı d. eyle-* 118a/4.

daltaç: Yeniçeri başlıklarındaki işleme. *d.* 36b/1; *d. taşviri* 20b/3.

dāmen-der-meyān: (Far.) İşe hazır olma. *d. ét-* 74b/13.

dānā: (Far.) Bilen, bilici. *pîr-i d.* 2a/8.

dāne: (Far.) Tane. *d.* 37a/16, 37b/1, 101a/11, 146b/6.

dāniş-mend: (Far.) Medrese eğitimi alan. *d.* 56a/3, 123a/11; *d.-ler* 56a/1; *d.-lere* 18a/15.

darb: Döğüş, vurma. *d.* 104b/7, 104b/8; *d.-da* 110a/16.

darbüzān: (Far.) Kale döven top. *d.* 146b/6, 146b/7, 146b/8, 146b/9, 146b/16.

dartdur-: Tarttırmak. *d.-mayup* 21b/14.

da'vā: (Ar.) Mahkeme, mahkemede yapılan duruşma. *d.-lara* 78a/6; *d.-yı* 42b/17, 43a/10; *d. ét-* 42b/10; *d. gör-* 85b/1; *d. olacağ ol-* 43a/5; *d.-ları ol-* 42b/16, 89a/2, 90a/14; *d.-sı ol-* 91b/2.

da'vet: (Ar.) Çağırma. *d.-e* 18a/2; *d. buyur-* 145a/9; *d. ét-* 5a/3, 7a/2, 17b/4, 19b/8, 24a/1, 37b/14, 52a/15, 63a/14, 63b/16, 66b/10, 66b/14, 80b/3, 84a/9, 86b/6, 89b/4, 101a/15, 116b/12, 122b/9, 123b/7, 125a/9, 125b/5, 125b/8, 139a/9, 145a/2; *d. olın-* 101a/5.

de: da/de, dahi. *hāşekiler d.* 27b/17.

dè-: Demek, söylemek. *d.-di* 6b/17, 24a/16; *d.-di ki* 146b/1, 148a/4; *d.-di kim* 147b/5, 147b/9; *d.-diler* 5a/11, 6a/6, 6a/7, 6a/9, 11b/9, 34b/14, 34b/15, 35a/4, 35b/10, 35b/13, 36a/14, 63a/1, 66b/14, 76a/15, 15, 84b/1, 90a/3, 99b/10, 100b/14, 103a/8, 108a/14; *d.-diler ki* 145a/11, 145b/5, 146a/7; *d.-diler kim* 147b/17; *d.-dügi* 114b/14; *d.-dügüj* 7a/7; *d.-dükde* 13a/10, 15b/5, 15b/12, 24a/12, 30a/6, 110a/5, 110a/10, 114b/9, 145a/3, 145a/11, 146a/17, 147b/5; *d.-dükleri* 14b/2, 17b/4, 18b/17, 50a/3, 111a/12; *d.-düklerinde* 5a/2, 14a/17, 14b/1, 14b/12, 15a/6, 36a/16, 80b/5, 125a/10, 145a/14, 145b/8, 146a/1, 148a/3; *d.-mege* 7b/13, 8b/2, 11b/1, 11b/10, 71b/11, 76b/7, 80b/1,

85b/14, 100a/11; *d.-mekde* 7a/5; *d.-mekden* 39a/14; *d.-mekle* 3b/8, 22a/6, 105b/15, 116b/7; *d.-menüj* 99b/15; *d.-meyeler* 40b/14; *d.-meyüp* 9b/1; *d.-mezler* 121b/2; *d.-mişlerdür* 35a/17; *d.-r* 65a/13, 95a/17; *d.-rken* 100b/10; *d.-rler* 5b/2, 11a/17, 18a/11, 19b/6, 19b/7, 7, 20a/5, 20a/6, 20b/17, 21a/1, 22b/4, 22b/5, 26b/9, 26b/10, 26b/11, 27a/2, 29b/12, 33b/11, 38a/17, 39a/8, 39a/11, 39a/12, 39a/13, 39a/14, 39a/16, 40a/10, 10, 40a/11, 41a/12, 12, 41a/13, 43a/1, 45a/6, 45b/7, 45b/9, 47b/12, 48b/8, 53b/5, 58a/12, 59b/7, 65a/12, 65a/14, 65a/15, 65a/16, 65b/1, 65b/2, 65b/7, 68a/14, 71a/7, 72a/13, 72b/11, 75b/9, 76b/2, 76b/3, 76b/13, 81a/14, 90b/11, 95b/1, 100b/17, 101a/1, 101b/7, 104a/6, 104a/13, 107a/2, 117b/9, 120a/13, 13, 120a/16, 120b/8, 122a/6, 124b/16; *d.-rler idi* 79b/4, 145b/4; *d.-rler ise* 131b/9; *d.-rlerse* 8b/7, 79a/16, 131b/8; *d.-rse* 25b/8, 8; *d.-rsej* 41b/13; *d.-sünler* 101a/6; *d.-yecek* 79b/3; *d.-yicek* 2a/14, 7a/4, 24b/2, 66b/8, 110a/6, 116b/11, 145b/14, 145b/17, 146a/6, 147a/12; *d.-yü* 7a/3, 8b/1, 8b/3, 9a/9, 9b/6, 10b/6, 11a/2, 12a/9, 12a/11, 12b/7, 13a/15, 14a/2, 14a/15, 14b/14, 15a/14, 15b/10, 15b/13, 17a/10, 10, 20a/13, 20b/16, 21b/15, 23b/17, 24b/10, 24b/12, 25a/1, 27b/15, 29b/11, 32b/13, 32b/16, 32b/17, 33b/12, 34a/10, 38b/7, 44b/6, 47b/11, 53b/17, 57b/8, 57b/12, 58b/9, 61a/8, 61a/9, 61b/1, 62a/13, 63a/15, 63b/2, 64a/4, 64b/13, 65a/2, 66a/11, 67a/1, 69a/4, 70a/4, 72a/11, 75a/12, 75b/1, 76a/5, 76a/6, 76a/10, 76a/12, 79a/16, 79b/8, 8, 80b/11, 81a/16, 82a/8, 8, 82a/11, 87a/17, 87b/5, 88a/15, 95a/3, 95a/7, 95a/16, 95b/5, 96a/11, 96b/11, 97b/17, 17, 100b/7, 101a/6, 101a/13, 106a/17, 106b/1, 107a/9, 107a/13, 107b/2, 107b/3, 109a/2, 109a/3, 109b/9, 109b/16, 110a/6, 110a/8, 110a/9, 112b/3, 113a/14, 114a/2, 114a/15, 114b/11, 114b/15, 115a/2, 115b/9, 116b/10, 117a/17, 117b/2, 117b/5, 120a/5, 120a/9, 121b/16, 121b/17, 122a/6, 124b/9, 125a/7, 125b/6, 125b/17, 126a/5, 126a/6, 126b/13, 127a/2, 130a/3, 130a/6, 130a/7, 130b/4, 130b/13, 130b/15, 131b/17, 17, 133a/17, 134a/7, 134b/15, 140a/2, 140a/16, 143b/9, 145a/2, 145a/7, 145a/16, 145b/2, 146a/7, 146a/9, 147a/4, 147a/14, 148a/7; *d.-yüp* 30a/7, 63a/14, 64a/13, 114a/9, 114a/10, 116b/15, 122a/2, 125a/11, 125b/8, 125b/15, 126a/14; *d.-yü vér-* 35a/9.

dede: Büyük peder. *d.-leri* 1b/13; *d.-leriüzden* 2a/9; *d.-müz* 21b/4; *d.-si* 113a/5.

def: (Ar.) Uzaklaştırma. *d. eyle-* 88b/4, 95a/15.

defter: (Ar.) Defter. *d.* 18a/9, 19a/5, 27a/4, 32a/3, 54a/4, 61a/5, 65b/5, 68b/4, 74a/7, 80a/1, 94b/11, 119a/17, 120b/4, 120b/4, 120b/5, 120b/8, 121a/8, 121a/9, 121a/10, 121a/11,

121a/13, 122a/17, 122b/3, 123a/3, 123a/6, 124a/11, 124b/16, 124b/16, 125a/1, 125b/1, 126b/9, 128a/6, 129b/10, 130a/13, 130a/16, 131b/15, 132b/9, 133a/17, 134a/17, 135a/7, 138a/7, 138a/8, 138a/10, 138b/12, 138b/17; d.-de 17a/11, 18a/7, 18a/13, 65a/17, 81b/10, 120b/13, 121a/15, 121a/17, 121b/7, 122b/6, 123a/2, 125a/17, 130b/5; d.-den 17a/7, 17a/13, 31a/9, 31a/11, 31a/12, 112b/13, 121a/10, 122b/15, 130b/11, 136a/3; d.-dür 18a/12, 65b/8; d.-e 10b/1, 11b/5, 19b/5, 20a/3, 24a/2, 24b/11, 31a/12, 35b/12, 52b/2, 65b/5, 65b/6, 65b/16, 74a/5, 81b/9, 121a/4 121a/8, 121b/15, 122b/2, 123a/8, 123b/15, 124a/7, 125a/15, 129a/16, 138a/9; d.-i 12a/8, 90b/3, 95a/10, 121a/5, 122b/12, 123a/2, 124a/12, 124b/1, 1, 125b/3, 126b/15, 133a/17, 133b/1; d.-in 15b/7, 44b/10, 90b/8, 118b/15, 130a/17; d.-iñ 122a/15, 126b/17, 129b/12; d.-ler 61a/5, 119b/16; d.-leri 25a/4, 54a/2, 119b/12, 120b/1, 122a/8; d.-lerin 14b/6, 134a/14; d.-ün 122b/11, 124b/2, 127a/8, 130a/13; d. ét- 11b/17, 17a/8, 85b/9, 118b/6, 120a/14, 122a/12, 131b/10, 131b/14, 137b/4; d. ol- 25a/2, 54a/1, 138a/16; d. olun- 69b/1; d. vér- 12a/6; d. véril- 8b/17; d. yoqla- 133a/16; d.-de ol- 120b/12, 138a/8; d.-i müfredât 33a/10; d.-i nân-ğör 22b/17; d.-i ‘atîk 74a/10; d.-i pâdişâhî 121b/13; müfredât-ı d. ét- 59a/1; ħazîne d. ile 125b/2; her d. 133b/5; ‘acemî d.-i 121a/13, 130a/2; ‘acemî oğlanı d.-i 124b/10; ana d.-i 18a/11; çerâğ d.-i ét- 19a/4; eşkâl d.-i 130a/2; gelibolı ve bostan d.-i 124b/10; ħazîne d.-i 124b/16, 125a/2, 125b/2; ta‘yîn d.-i 135b/17; yeñiçeri d.-i 119b/11, 124b/9, 126b/11; beytü’l-māl d.-idür 130a/16; ‘acemî oğlanı d.-in 120a/8; beytü’l-māl d.-in 120a/15; eşkâl d.-in 18a/8; ħazîne d.-in 126a/16, 126b/12; yeñiçeri d.-in 144a/17; ‘acemî oğlanı d.-ine 24b/14; ana d.-ine 23b/17; eşkâl d.-ine 24a/3; fodula d.-ine 81a/3; kulluk d.-ine 52a/17; şehremîni d.-ine 72b/4; yeñiçeri d.-ine 56b/16, 127a/2, 138a/4; ana d.-inde ol- 128b/10; ħazîne d.-inde 126b/10; beytü’l-māl d.-inden 45a/8; koyun d.-ini 68b/5; beytü’l-māl d.-inüñ 132b/7; ħazîne d.-inüñ 125a/2; müfredât d.-iyle 94a/12, 131b/5; ħazîne d.-iyle 138b/1; ‘atîk d.-ler 119b/13; kulluk d.-lerin 126b/1; ħazîne d.-lerinüñ 127a/14.

defterdârlıg: (Ar.+Far.+Tür.) Mali işleri idare etme görevi. *kenâr d.-ıdur* 138b/3.

deg-: Dayanmak. *d.-mez* 148a/3.

degenecük: Değnek, sopa. *d.* 114a/9

degnek(g): d. 41b/10, 59b/5, 80b/9; d.-e 41b/12; d. yè- 66a/11

degin: Değin, kadar. *d.* 4b/7, 13b/4, 13b/15, 16a/9, 24b/15, 51a/7, 62b/15, 66b/3, 72a/3, 72b/13, 75b/15, 92b/7, 119b/12, 125a/1, 138a/11, 140a/17; *d. idi* 75b/17.

degme: Değme, herhangi bir, olur olmaz, sıradan. *d.* 47b/16, 57a/16; *d.-de* 16a/14, 103b/9.

degül: Değil. *d.* 13a/1, 25b/1, 31b/6, 32b/14, 39b/9, 50a/13, 79b/10, 82a/7, 119a/14, 120a/5, 127a/4; *d.-dür* 5b/6, 8b/11, 8b/13, 8b/16, 11a/4, 13a/9, 13a/14, 13b/9, 14b/1, 14b/10, 15a/1, 16a/14, 16a/16, 18a/3, 18a/13, 18b/2, 19a/15, 19b/13, 22a/12, 23a/3, 23a/4, 23a/9, 24a/4, 25a/11, 25a/13, 26a/5, 26b/2, 27b/9, 28a/6, 28b/7, 29a/3, 30b/1, 31a/17, 38b/2, 38b/12, 38b/14, 38b/16, 39a/4, 40b/3, 41a/8, 41b/11, 41b/13, 42a/3, 42a/8, 42a/9, 45a/2, 45a/4, 45a/16, 46a/17, 47b/3, 47b/13, 49a/1, 49a/6, 49a/8, 49b/3, 50a/7, 52a/9, 52a/12, 52b/12, 53b/1, 53b/3, 53b/10, 10, 55a/2, 55b/7, 55b/8, 55b/12, 55b/16, 56b/5, 59a/14, 61a/13, 61b/7, 61b/12, 63a/12, 63b/11, 65a/7, 65b/4, 65b/7, 65b/15, 68a/6, 68a/8, 71a/14, 73a/16, 74a/6, 77b/5, 77b/12, 78b/12, 79b/2, 81a/7, 82b/17, 83b/8, 85b/11, 88b/5, 89a/6, 89a/6, 89b/2, 90b/16, 91a/8, 91a/12, 91a/16, 92a/10, 92b/6, 92b/9, 92b/15, 92b/16, 93a/5, 93b/16, 95b/17, 98a/7, 96a/6, 100a/2, 100a/7, 100a/8, 101b/11, 103a/15, 104b/16, 106b/3, 106b/6, 111a/5, 111b/3, 115b/14, 117b/11, 120b/1, 124b/9, 126b/12, 130a/2, 131a/6, 133a/12, 133b/13, 134b/3, 135a/8, 136b/12, 137a/15, 137b/15, 143a/12, 148a/1; *d. idi* 33a/16, 43b/1, 57b/1, 72a/3, 73a/11, 73a/12, 79b/6, 79b/10; *d. imiş* 66a/6; *d.-ler idi* 54a/9; *d.-lerdür* 29a/9, 74a/13; *d. midür* 18b/17, 25a/16, 49a/3, 51b/14, 52a/16; *d.-üz* 145a/13; *görmüş d. idi* 113b/16; *lâyık d.-dür* 142a/12.

dek: Kadar. *d.* 147a/15.

del-: Delmek. *d.-mekdür* 104b/7; *d.-mesi* 104b/8; *d.-üp* 36a/10.

deliқанlı: Genç, *bkz.* delikanlı. *d.-lar* 52a/4; *d.-lara* 52a/7.

deliқанлу: Genç, *bkz.* delikanlı. *d.-lar* 51b/6.

dellâl: (Ar.) Tellal. *d.-i* 49b/11.

delüқанлу: Genç, *bkz.* delikanlı. *d.-lar* 87a/10.

demet: Birlikte bağlanarak bir araya getirilmiş, deste. *d.* 37a/10.

demür: Sert maden, demir. *d.* 22a/7.

deñli: Kadar, dek. *ne d.* 44b/13, 73b/6.

deñlü: Kadar, dek. *d.* 7a/8, 9a/10, 13a/2, 26b/1, 36b/2, 38b/8, 43b/13, 47a/8, 54b/5, 62a/1, 64b/13, 94b/13, 95a/2, 95b/6, 98a/6, 102b/1, 116b/10, 116b/11, 118b/15, 122b/3, 125a/11, 126b/10, 127a/5, 127a/8, 127a/13, 141b/3; *her ne d.* 10a/1, 121a/7; *ne d.* 30b/17, 73b/7, 135a/11, 135a/11; *ne d. ol-* 44b/13, 130b/3.

der: (Far.) Kapı. *d.-i devlet* 131b/15.

der-âmed: (Far.) Gelir, devlet geliri. *d.-Ierin* 24a/14; *d.-Ierine* 74a/12; *d. ol-* 57b/15.

der-âmedlik: (Far.) Gelir, devlet geliri. *d.-de* 52b/15.

der-^çanbâr: (Far.) Anbarda. *d. ét-* “anbara doldurmak” 81a/10.

der-gâh: (Far.) Büyüklerin makamı. *d.-ı fêlek-medâr* 63b/6.

der-kîse: (Far.) Kesede. *d. ét-* 60b/3.

derinti: Şuradan buradan toplanmış insan kalabalığı, bkz. dirinti. *d.* 4b/12, 4b/14, 9b/1, 43b/1, 54a/15, 95b/7; *d. ol-* 48b/14.

derle-: Terlemek. *d.-miş* 108a/12.

dermân: (Far.) Çare, tedbir. *d. bul-* 14b/15.

Der-sa^çâdet: (Far.+Ar.) İstanbul. *D.-de* 5b/5; *D.-e* 2b/1, 9b/12, 14b/5, 59a/2.

deryâ: (Far.) Deniz. *d.* 106a/5; *d.-dur* 121a/10, 123a/6, 126b/11; *d.-ya* 87b/7; *d. aşırı ol-* 7b/13.

derzî: (Far.+Ar.) Terzi. *d.-Ier* 77a/14.

dest-mâl: (Far.) Elbezi. *d.-dür* 113a/13.

destür: (Far.) İzin, müsaade. *d.* 38b/6, 135a/14; *d. alı-vêrmek gerekdür* 140a/5; *d. sevdâsına düş-* 26b/5; *d. vér-* 38b/11, 118a/15; *d. vêrmemek gerek* 139b/15, 140a/3; *oda başısı d.-ıyla* 70b/17.

destürlü : (Far.+Tür.) İzinli, izin verilmiş. *d.* 25b/1; *d. ol-* 25b/2.

devām: (Ar.) Süreklilik. *d.-ı devlet-i pādīshāhi* 108b/6.

deve: Yük hayvanı, deve. *d.* 59b/8, 97b/3, 98a/5; *d.-lerin* 98b/7; *d.-lerini* 59b/9; *d.-ye* 97b/2; *d.-de kulağ* 59a/7; *d.-de kulağın getür-* 132b/3.

deveci: Yeniçeri ocağında 196. ortadan 29. ortaya verilen ad. *d.* 91b/15, 92a/2, 98b/13, 99a/2, 99a/3; *d.-ler* 3b/3, 94a/2; *d.-lerden* 97b/6, 99a/15, 100a/1, 102b/4, 116a/2, 143b/7, 143b/10; *d.-lere* 8b/9, 28a/1, 28a/6; *d.-lerüj* 67b/15, 100a/2; *d. ét-* 137a/12; *d. étmek gerekdür* 142a/2; *d. eyle-* 99a/10; *d. ol-* 91a/6, 93b/8, 93b/13, 94a/1, 98b/5, 99a/9, 141b/4; *d. olmağ gerekdür* 142a/3; *d. olur idi* 142a/1; *d.-lerden ol-* 95a/12; *baş d.* 99a/5, 99a/8; *baş d. ol-* 141b/5; *ikinci d.* 99a/5; *toğsan beşinci d.-lerdür* 98b/10; *ikinci d.-lere* 28a/2; *toğsan beşinci d.-leri* 108a/3.

devecilik: Yeniçeri ortası, *bkz.* deveci. *d.* 92a/11, 98b/3, 98b/6, 112a/2; *d.-de* 93b/14.

deve kuşu: Uçamayan iri bir kuş. *d.* 37a/9

devlet: (Ar.) Bir hükümet idaresindeki siyasi topluluk, ülke. *d.* 17b/11; *d.-e* 10a/1; *d.-üjüz* 146a/4; *dīn ü d.* 37b/11; *du‘ā-yı dīn ü d. pādīshāhi* 2a/6; *erbāb-ı d.-den* 106b/14; *der-i d.-e* 131b/15; *devām-ı d.-i pādīshāhi* 108b/6; *erkān-ı d.* 34b/6.

devletlü: (Ar.+Tür.) Dünyada ve ahirette bahtı ve saadeti açık olan kimse anlamında büyük rütbe sahiplerine verilen bir ünvanıdır. *d.* 145a/12, 145a/13, 146a/4, 147a/17.

devr: (Ar.) Dönme. *d. ét-* 1b/12.

devrān: (Ar.) Dünya. *d.* 1b/12.

devşir-: Toplamak, biraraya gelmek. *d.-dügi* 24a/15.

devşiril-: Toplanılmak, bir araya getirilmek. *d.-mek gerekdür* 139a/2.

devşirme: Saray hizmeti ve yeniçeri ocağında kullanılmak için toplanan Hristiyan çocuklar. *d.* 18a/12, 19a/14, 23b/16, 37b/12, 38a/1, 52b/1, 65b/14, 79b/1, 115a/11, 128b/7, 129a/1, 129a/5, 139a/13; *d.-den* 17a/14, 19b/14, 14, 128a/16, 129a/8, 129a/12; *d.-*

lerinde 63b/3; *d.-mi* 122a/1; *d.-nüñ* 19a/7, 24a/4; *d.-ye* 12a/5, 13b/1, 19a/7, 139a/11; *d.-yem* 25b/8; *d.-yi* 19a/12; *d. ol-* 64a/1, 128b/10; *d.-den ol-* 23b/5.

deyn: (Ar.) Borçlanma, borç. *d.-ini* 131a/16.

dip: Kök, uç, dip. *‘alemi d.-inde* 82b/13; *ayağı d.-inde* 146a/10; *ķavaķ d.-inde* 66a/16; *nerd-bān d.-inde* 7b/7, 82b/1; *‘alemi d.-ine* 82b/15.

dīger-gūn: (Far.) Değişmiş, bozuk, kötü. *d. ol-* 44a/13, 45b/5, 66b/2.

dik-: Dikmek. *d.-diler* 106a/8, 106a/11; *sancaķ d.-ene* 71b/2; *sancaķ d.-üp* 71a/15.

dikil-: Ayakta durmak. *d.-ürdi* 99b/11.

dikķat: (Ar.) İnce ince düşünme, önem verme. *d.-le* 147b/11.

dikme: Dikim, dikme eylemi. *d. ģarcı* 11a/14.

dil: (Far.) Gönül. *fāķir-i d.- taķşir* 1b/13

dil: Dil. *d.-lerde* 66b/13, 113a/10.

dil: Casus. *d. getir-* 144b/16; *d. gönder-* 146a/12

dille-: Söylemek. *d.-r* 32b/17

dilekçi: Şefaata eden. *d.* 87b/9.

dil-āver: (Far.) Yürekli cesur kimse. *d.* 34a/15; *yeñiçeri d.-leri* 148a/6.

dil-āverlik: (Far.+Tür.) Yiğitlik, kahramanlık. *d.* 13b/12, 15b/4; *d.-ler* 9b/18, 36b/11; *d. ét-* 77a/2; *d. eyle-* 70b/13.

dile-: İstemek, arzu etmek. *d.-diler* 14b/2; *d.-dügi* 53b/11; *d.-dügin* 19b/17, 78b/8, 124a/5, 133a/5; *d.-dükde* 9a/9; *d.-düklerine* 83a/6; *d.-se* 79a/15.

dilek: İstek. *d. ét-* 41b/8.

dimi: (Yun.) Verevine sık dokunmuş pamuk veya yün kumaş. *d.-den* 42a/6.

dīn: (Ar.) Din. *d. ü devlet* 37b/11; *d. ü diyānet* 9b/3; *du‘ā-yı d. ü devlet-i pādişāhī* 2a/6.

d̄in-d̄ār: (Ar.+Far.) Dinin kurallarını yerine getirmeye çalışan kimse. *d.* 33a/9; *d. gerekdür* 119a/17, 137b/2; *d. olmak gerekdür* 31a/8, 98a/8, 112b/16; *müstaķim ü d.* 9a/11, 12a/5; *müstaķim ü d. gerekdür* 138a/6; *müstaķim ü d. ol-* 57b/17, 58b/4; *müstaķim ü d. olmak gerekdür* 132b/10, 133a/2, 143a/1.

d̄iniyye: (Ar.) Dinle ilgili olan. *gayret-i d.* 9b/15.

dirhem: (Ar.<Yun.) Gümüş para. *d.* 67a/2, 70b/1, 70b/1; *d. ol-* 70a/15; *rub^c-ı d.-i şer^ci* 34a/16.

dirinti: Şuradan buradan toplanmış insan kalabalığı, bkz. derinti. *d.* 17a/4.

dirlik(g): Geçinmek için devlet tarafından verilen maaş veya diğer şeyler. *d.-i* 114a/8, 131b/13, 143a/10; *d.-i ol-* 58b/11; *hünkār d.-lerinden* 23b/14.

d̄ivān: (Ar.) Meclis. *d.* 75b/10, 139b/14; *d.-a* 32a/6, 48b/16, 49a/4, 68b/12, 79b/13, 82a/11, 85a/11, 104a/7, 111a/15; *d.-da* 49a/5, 83b/17, 84a/2, 85a/14, 87b/15, 89a/9, 93a/8, 95a/3, 118b/3, 3; *d.-dan* 120b/3; *d.-ina* 31b/15; *d.-larda* 37b/2; *d. ço-* 31a/13, 48b/15, 81b/6, 84a/11; *d. kov-* 42b/6, 110a/13; *d.-ı hümāyūn* 32a/2, 48b/15, 145b/10; *d. kâtibi* 4a/9, 19b/3, 20a/1, 133a/2, 133a/14, 134a/1, 138b/2; *d. kâtibi ol-* 138b/13; *d. kâtibleri* 134a/6; *d.-a var-* 7b/5, 42b/3, 42b/8, 49a/1, 50b/10, 79b/12, 79b/15, 82a/14, 82b/1, 89a/6, 90a/4, 92a/6, 110a/12, 110b/2; *d.-ina var-* 7b/4; *erbāb-ı d.* 74b/15

d̄ivāne: (Far.) Meczip, abdal. *d.* 33a/12.

d̄ivān-hāne: (Ar.+Far.) Geniş sofa. *d.-de* 76a/1; *d.-si* 75b/6.

d̄ivāniyye: (Ar.) D̄ivāna ait, d̄ivānla ilgili. *d.* 36a/2; *rüsūm-ı d.-den* 34b/2.

d̄ivār: (Far.) Duvar. *d.-ı* 148a/6.

diyānet: (Ar.) Din, din hükümlerine uyma. *d̄in ü d.-i* 9b/3.

diyār: (Ar.) Ülke, memleket. *d.-da* 9b/8, 13a/5, 57a/12, 57a/16, 58a/1, 69b/12; *d.-dan* 62a/4; *d.-ında* 9a/16, 12b/16; *d.-ından* 32b/1; *d.-lara* 17b/12; *d.-larından* 13a/11; *d. halkı* 13b/17; *d.-ı Anaṭolı* 1b/9; *‘acem d.-ı* 89a/15; *Bosna d.-ı* 13a/4; *‘acem d.-ina* 110b/1; *Bilecik d.-ina* 11b/3; *Bosna d.-ina* 13b/1; *Ṭrabuzān d.-ina* 13b/17; *Yanbolı d.-*

ina 81b/13; *Teke d.-ından* 5a/4; *‘acem d.-ından* 110a/3; *Arnāvūd d.-ından* 17a/16; *Ḳaramān d.-ından* 16a/15; *lāz d.-ından* 16a/5; *Ṭrabuzān d.-ından* 15a/15.

diz-: Dizmek. *d.-erler* 68b/1.

diz-dār: (Far.) Kale muhafızı. *d. ol-* 93b/11; *Metōn d.-ı* 17b/8.

diz-dārlik(ğ): (Far. +Tür.) Kale muhafızlığı. *Yédiḳule d.-ı* 103a/14.

dizge: Dize bağlanan çorap bağı. *d.* 42a/7.

doḳun-: Dokunmak. *d.-dı* 35a/7.

dolama: Çuhadan entari gibi giyilen, önü açık, üzerine kuşak bağlanan eski bir giysi. *d.* 11a/13, 103b/16; *d.-ları* 103b/15, 103b/16; kışa sipāhī *d.* 42a/8; *üst d.-sı* 11a/12.

dolaş-: Aramak, bakmak. *d.-mazlar* 50b/7; *d.-urken* 64a/15; *ḳol d.-up* 99b/3; *ḳol d.-maḳdur* 20b/11, 49a/15.

dolaşıl-: Dolaşılmak. *d.-ur* 50b/7.

doldur-: Doldurmak. *d.-dılar* 19a/5.

don: Elbise, kılık kıyafet. *d.* 39a/1.

donanma: Savaş gemileri. *d.-da ol-* 31b/3; *d.-yı hümāyūn* 89b/12; *şehir d.-sı ol-* 99a/2.

dög-: Döğmek, dayak atmak. *d.-emez* 21a/15; *d.-er* 21a/11, 21a/16, 41b/9, 41b/17; *d.-medin* 41b/14; *d.-mege* 42a/1; *d.-mekdür* 94a/10, 118b/5; *d.-mesine* 41b/15.

dögil-: Dayak atmak. *d.-mez* 57a/5.

dök-: Dökmek. *d.-mekde* 117a/9.

dön-: Dönmek, geri gelmek. *d.-dükde* 82a/17, 116a/13; *d.-düklerinde* 6b/13, 62b/9; *d.-üp* 4b/17.

dönüş: Geri gelme. *d.-de* 43a/14.

dört(d): Dört. *d.* 26b/11, 27b/3, 28a/11, 28b/1, 46a/10, 50a/16, 16, 68a/4, 73a/5, 76b/14, 81b/3, 85b/17, 86a/4, 86a/6, 99b/4, 102b/11, 103a/13, 103b/1, 103b/4, 103b/7, 103b/13, 13, 13, 108b/1, 120a/2; *d.-den* 56b/9; *d.-dür* 99b/12; *d.-er* 73a/6; *d. ol-* 103b/1; *d.-e ol-* 67a/2; *d.-inci* 3a/10, 78a/1, 98b/9; *d. aççaya ol-* 66b/16; *d.- yüz* 5b/13, 73a/7, 112a/9; *d.-yüz ol-* 3b/16; *d. yüzden* 135b/14; *d. beş* 7b/14, 40a/8, 45a/9, 69a/1, 94a/6, 111b/4, 121b/3, 122a/9, 122b/13, 124b/8, 129a/1; *d. beş biş* 76a/3, 78b/14; *d. biş* 21b/6, 113a/4; *d. buçuğlı* 39b/15; *d. mevâcib ol-* 65a/16; *d.-er beşer* 17b/17, 40a/7; *d.-i beşi* 15a/3; *üç d.* 12a/8, 18b/4, 38a/8, 61a/17, 101a/11, 113a/11, 114a/12, 117a/3, 123a/5; *üç d. ayda bir* 142b/5; *üç d. biş* 12a/9, 140a/15; *üçer d.-er* 28a/14, 28a/16, 117a/6, 142b/9.

dörtli: Dörtlü. *d.* 39b/15, 56a/16; *d. beşli* 45b/3; *d. ol-* 39b/15, 121a/2; *üçlü d. ol-* 45b/3.

döşe-: Döşemek. *d.-dügi* 105b/13.

döşen-: Döşenmek. *oda d.-üp* 132a/6.

döy-: Dayanamamak, katlanamamak. *yüregi d.-mez* 29b/5.

du‘ā: (Ar.) Allah’a yakarma ve yalvarma. *d.-ları* 36b/9; *d.-muz* 95b/8; *d.-sına* 51a/4; *d.-yı* 89a/11; *d. olun-* 108b/7; *d. vü şenā* 41a/1; *d.-lar ét-* 147a/4, 147a/8; *d.-lar kı1-* 146a/17; *d.-lar ve şenā’lar ét-* 35a/1; *d.-sın almak gerekdür* 48b/11; *d.-yı dīn ü devlet-i pâdişāhī* 2a/6.

duhūl: (Ar.) İçine girme, dahil olma. *d. ét-* 24a/5.

dur-: Durmak. *d.-an* 98a/7; *d.-dılar* 36b/1; *d.-duğda* 58b/2; *d.-mada* 36b/13; *d.-mağā* 57b/1, 58b/1; *d.-mağdur* 91b/2; *d.-mayup* 70b/5; *d.-maz* 58b/2, 113a/14; *d.-sun* 131b/8; *d.-up* 32a/1, 117b/5; *d.-ur* 109b/11; *d.-ur idi* 49b/11; *d.-urlar* 38a/16, 42b/9; *d.-maz ol-* 58b/2; *altında d.-ur* 31a/15; *üzerine d.-ur* 42b/7; *selāma d.-urken* 6b/15; *altında d.-urlar* 7b/8; *selāmlığına d.-mazlar* 42b/5.

dut-: Tutmak. *d.-alar* 32a/9; *d.-ar* 39a/11; *d.-arlar* 105a/3; *ħammāl d.-mağdur* 32a/2, 32a/5; *terāzu d.-mağā* 64a/12.

dükeli: Bütün, hepsi. *d.-ne* 143b/11.

dükelü: Bütün. *d.* 22a/4.

düken-: Tükenmek. *d.-mez* 143a/13.

dükkân: (Ar.) İçinde malların satıldığı oda, yer. *d.* 64b/4; *d.-lardan* 98a/11; *d.-ları* 77b/2; *kaşşab d.-ından* 67a/13.

dülbend: (Far.) Pamuktan dokunmuş ince bez, tülbend. *d.* 75b/12, 104a/4; *d. sar-* 41a/1.

dümen: Geminiveya kayığın yönünü istenilen tarafa çeviren alet. *d.-in* 92b/3

dünyâ: (Ar.) İçinde yaşadığımız âlem, yerküre. *d.* 66b/7; *d.-nuñ* 132a/11; *d.-ya* 66a/17; *d.-yı* 58b/12

dürlü: Türlü, çeşitli. *nice d.* 106b/13; *niçe d.* 38b/8, 130a/8; *niçe biñ d.* 76a/4; *on d.* 144a/6.

düstür: (Ar.) Vezir. *d.-ı a'zam* 15a/10, 73b/7, 74b/12, 125a/12; *d.-ı a'zam ol-* 7a/1; *d.-ı a'zamları ol-* 113b/11.

düş-: Düşmek. *d.-dükce* 117b/3; *d.-dükde* 45b/13; *d.-düñ* 44b/6; *d.-en* 23a/11, 44b/2, 48a/1, 73b/9, 75a/1, 141a/2; *d.-ene* 44b/5; *d.-er* 140a/12; *d.-er ise* 92a/11; *d.-mez ise* 92a/11; *d.-se* 144a/10; *d.-üp* 48b/16, 49b/2; *d.-memek gerekdür* 71a/5; *destür sevdâsına d.-er* 26b/5; *ayağa d.-üp* 117a/16; *ğazaba d.-mişler* 128a/1; *öñine d.-üp* 85a/17.

düşmen: (Far.) Düşman. *d.* 10b/4, 10b/14, 146b/13; *d.-e* 36a/13, 36b/2, 61a/16, 104b/6; *d.-leri* 24a/13; *d.-lerüñ* 147a/4; *d.-üñ* 109b/8; *d. ol-* 9b/16.

düz-: Yapmak, tertip etmek. *d.-mişlerdür* 22a/6; *d.-üp* 34b/13, 36a/14, 132a/14; *alay d.-üp* 146b/11.

düzdür-: Yaptırmak. *küllâh d.-üp* 5a/14.

düzel-: Yanlış olan durumun yoluna konması. *d.-mesi* 127a/15; *d.-mez* 126b/3; *d.-se* 127a/17; *d.-ür* 129b/9.

düzen: 1. Yeniçeri ocağına kayıt edilenlere verilen para. Ayrıca yeniçeri ocağı orta sandığındaki para anlamında da kullanılır. *d.* 43a/12, 43b/9; *d.-i* 43a/13, 43a/14, 43b/5; *d.-leri* 43b/1, 43b/3; *d.-üñ* 43b/14; *d. akçası* 43b/14.

2. Nizam, tertip. *bozuk d. ol-* 17a/14.

düzensiz: Yeniçeri ocağına kayıt edilenlere verilen paraya sahip olmama durumu, bkz. düzen. *d. kal-* 43b/4.

düzil-: 1. Düzene konmak, düzene sokulmak. *d.-ür* 34a/3, 74a/15; *d.-mişdür* 117b/10; *d.-mek* 147a/9.

2. Yapılmak, meydana getirilmek. *d.-miş* 75a/8.

düzme: Sahte. *d.* 130b/14.

E

ecdād: (Ar.) Atalar, dedeler. *e.-ı* *‘izām* 1b/7, 1b/13.

ecil: (Ar.) Sebep. *e.-den* 5a/11, 10a/3, 16b/1, 17a/3, 21b/17, 22a/1, 23a/8, 29a/1, 29b/10, 35a/10, 37b/9, 38a/6, 38b/1, 43b/8, 43b/17, 44a/15, 44b/5, 45a/13, 45a/14, 49a/4, 54b/11, 55b/3, 55b/7, 59b/6, 60a/4, 60a/17, 69a/11, 73b/5, 76b/12, 77a/1, 80a/7, 84b/9, 85b/4, 85b/14, 91b/10, 95b/1, 99b/9, 101b/9, 104a/5, 106b/3, 108b/13, 111a/15, 118a/2, 120a/11, 125a/17, 134b/16, 142a/15; *e.-den ol-* 39a/4.

ecnebī: (Ar.) Yabancı kimse. *e.* 96b/17; *e. ol-* 57b/15.

edā: (Ar.) Yapmak, yerine getirmek. *e. ét-* 108a/7, 115a/6; *e. eyle-* 40b/11, 40b/15, 88b/4; *e. ol-* 15a/5; *e. olın-* 10b/10, 11a/5, 11a/6, 18b/5, 21b/8, 23b/5, 52a/8, 58a/7, 137a/2; *e. etmek gerekdür* 141a/10; *e. olmur ol-* 144a/12.

edeb: (Ar.) 1. İyi terbiye. *e.-le* 12b/3; *e. ü hayā* 15b/17; *terk-i e.-dür* 42b/3, 146a/6.

2. Örtünülmesi gereken yer. *e. yeri* 17b/2.

edebli: (Ar.+Tür.) Terbiyeli. 12a/17.

edepsizlik: (Ar.+Tür.) Edepsizlik. *e. eyle-* 91b/7.

édin-: Edinmek. *‘ulūfe é.-üp* 83a/9.

efendi: Okuma yazması olanlara ve yüksek memurlardan bazılarına verilen bir ünvan. *e.* 26a/16, 53b/11, 120b/3, 121a/5, 121a/7, 121b/4, 124a/5, 130b/11, 133b/3, 133b/3, 138a/17; *e.-lere* 123b/16; *e.-niş* 129b/12; *e.-nüñ* 120b/17, 121b/10, 121b/11, 124b/5, 133b/16; *e.-si* 146a/5; *e.-ye* 120b/3; *e. kapısı* 28a/15, 44b/10, 46b/2, 53b/10, 73a/10, 94a/13, 116a/3, 119b/12, 120a/15, 124b/11, 130b/14, 133b/3, 133b/5, 133b/6, 133b/15, 15, 135b/5, 137a/7, 137a/8; *e. kaydı* 123b/12; *e. serrâcı* 47b/5; *e. şâkirdleri* 65a/9; *e. ziftçileri* 119a/8; *każî e.-den* 57b/2; *şakirdler e.-si* 133b/17; *vilâyet e.-si* 62a/5.

efkâr: (Ar.) Fikirler. *e.-i işâbet* 34a/10.

eger: (Far.) Eğer. *e.* 8b/7, 9a/14, 16b/6, 17a/7, 17b/15, 22a/7, 22a/7, 23a/12, 23a/12, 23b/1, 23b/7, 23b/8, 25a/17, 25b/7, 25b/8, 32b/11, 32b/14, 40b/12, 41a/6, 6, 42b/6, 44a/13, 44b/16, 45a/3, 45a/13, 13, 47b/8, 47b/15, 48b/3, 50a/5, 50a/8, 52b/1, 54b/2, 2, 57a/2, 57a/3, 59a/2, 59a/14, 59a/15, 59a/15, 60b/6, 60b/6, 61b/7, 61b/7, 61b/8, 61b/10, 64a/12, 69a/12, 69a/16, 69a/16, 69a/17, 77a/14, 77a/14, 77a/14, 77b/4, 77b/4, 77b/15, 78a/12, 78a/12, 78a/12, 79a/14, 79a/16, 86a/15, 88a/16, 90a/17, 94b/15, 96a/9, 96a/13, 97b/5, 97b/6, 97b/7, 109a/7, 110a/9, 114a/5, 115a/1, 117b/1, 118a/16, 118b/10, 119a/13, 122a/2, 122b/17, 123a/17, 123b/5, 123b/11, 123b/12, 123b/17, 124b/8, 127b/8, 128a/15, 128a/16, 128a/16, 128a/17, 128a/17, 128b/1, 128b/7, 7, 7, 128b/8, 8, 128b/14, 129a/16, 129b/2, 129b/3, 131a/12, 131b/8, 132b/16, 134a/2, 134a/2, 134b/4, 134b/4, 136a/4, 136b/10, 136b/11, 136b/11, 137a/2, 137b/4, 138a/16, 139b/2, 140a/10; *e.... eger* 5b/14, 8a/4, 85b/3, 90b/5, 96b/3, 98a/15, 100a/12, 113b/6, 106b/11, 115a/5, 118a/10, 122b/14, 123a/16, 132b/12, 137b/3; *e...eger...eger* 9b/8, 9b/9, 13b/4, 117a/9; *e... eger...eger...eger* 120b/16;

egerçi: Her ne kadar olsa da. *e.-çi* 15b/1, 47b/7, 52a/10, 67a/9

eglendir-: Oyalamak. *e.-meyüp* 68b/5, 69b/2.

egri: 1. Bozuk, sözlerinde ve yaptıklarında tutarsız ve ahlaksız olan. *e.* 40b/14.

2. Yeniçerilerin başlıklarını takma biçimi. *e.-dür* 37a/3; *e. börkli* 77b/7; *e. keçeli* 116a/4; *e. yatırma ét-* 37a/2.

ehl: (Ar.) Sahip, malik, bir işte maharetli. *e.-ine* 34a/3, 34a/4, 74a/15, 87b/15, 143a/1; *e. ol-* 110a/9, 138a/15; *e.-i ol-* 110a/1; *e.-i hîref* “Sanat sahibi, esnaf” 25a/12, 43a/7, 63b/9,

77a/13; *e.-i hırefde ol-* 63b/12; *e. ırz* 106b/15; *e.-i ilm* 111a/5, 111b/2; *e.-i kurā* 50b/16; *e.-i menāşıb* 74b/14; *e.-i meşāliḥ* 89b/13; *ehl-i şanʿat* 62a/10, 62a/12; *e.-i şanʿat ol-* 62a/13, 63a/8; *e.-i şakird* 126b/13; *e.-i vuḳūf* 144b/2; *fitne vü fesād e.-i ol-* 10b/4; *imdād-ı e.-i cihād* 36a/4; *şanʿat e.-i* 10b/10, 63a/11, 63b/1, 63b/11; *şanʿat e.-i ol-* 10b/9, 18b/3; *manşıb e.-i ol-* 110a/1; *şanʿat e.-idür* 24a/7; *şanʿat e.-ine* 18b/2; *şanʿat e.-ini* 62a/14.

ehli: (Ar.) Uzman. *e. ol-* 29b/7.

ehliyyet: (Ar.) Yetki. *e.-i ol-* 111b/6, 111b/7, 111b/15.

ehlu'l-lah: (Ar.) Veli, evliya. *e.-uḡ* 36b/4, 36b/8, 61a/17; *e. ocağı* 98b/1.

ekābir: (Ar.) Büyük, büyükler, saygın kişiler. *e.* 9a/8, 10a/5, 20b/12, 61b/14, 62a/1; *e.-iḡ* 61b/16; *e.-ler* 61b/8; *e. ḳapusı* 40b/5, 61b/4, 113b/15, 114a/5, 114a/8, 139b/13; *e. oḡlu ol-* 10a/16; *e. oḡulları* 80a/8.

ekber: (Ar.) Daha büyük, en büyük. *e. begleri* 144b/15.

ekl: (Ar.) Bir şeyi yeme. *e. belʿ ét* 70a/4; *e. ét-* 33a/6, 69b/14, 135a/15, 143a/12, 143a/15; *e. ü belʿ eyle-* 132a/1.

eknāf: (Ar.) Taraflar, yanlar. *eṭrāf e.* 91b/10; *eṭrāf e.-da ol-* 94a/11, 134b/5; *eṭrāf e.-a* 134b/3; *eṭrāf ü e.-a* 90b/9; *eṭrāf-ı e.-da* 69b/3.

ekrād: (Ar.) Kürtler. *e.* 146a/12.

ekşer: Çivi. *e.* 32a/13, 118b/7; *e.-i* 113a/9, 137b/3; *e.-isi* 32a/14.

ekşer: (Ar.) En çok, daha ziyade, çoğunlukla. *e.* 23b/2, 24a/6, 24a/7, 43b/2, 69a/9, 74a/12, 80a/8, 86a/12, 104a/4, 124a/16; *e.-i* 9b/3, 13b/5, 25b/2, 39b/6, 40b/5, 53a/5, 54b/11, 62a/13, 73b/15, 110b/13; *e.-in* 26a/5; *e.-inde* 2a/5; *e.-ini* 13a/1

ekşerī: (Ar.) Çoklukla. *e.* 25b/6, 29b/9, 56a/16, 119a/16, 119b/16, 115a/8.

ekşeriyyā: (Ar.) Çoğu zaman, genelde. *e.* 111a/6.

eksük: Eksik, az. *e.* 28a/10, 37b/17, 60a/12, 64a/7, 69b/16, 96a/9, 129b/1; *e.-Ierin* 60a/14; *e. çık-* 3a/1, 65b/12, 65b/14, 76a/10; *e. ol-* 61b/17, 139a/14; *artuğ e. günü* 60a/13.

el: 1. El. *e.-den* 45a/9, 132b/6; *e.-ümdedür* 114b/10; *e.-in* 30a/10; *e.-inde* 5a/15, 15b/13, 27a/4, 59b/4, 80b/9, 9; *e.-inden* 66a/12, 110a/17; *e.-indedür* 54b/17, 112b/6, 112b/8, 112b/11, 136b/5; *e.-ine* 42b/14; *e.-iyle* 92b/10, 97a/6, 146a/1; *e.-Ierin* 103b/17; *e.-Ierinde* 101b/3, 109a/4; *e.-Ierinde ol-* 106a/8; *e.-Ierine* 37b/5, 80b/11; *e. altından* 29b/2, 140a/14; *el karış-* 134b/17; *e. ucıyla ét-* 4b/16; *e. uzatmamağ gerekdür* 97a/15; *e.-i altında* 60a/1, 116b/4; *e.-inden al-* 48a/14.

2. Sahiplik, mülkiyet. *e.-e gir-* 11b/4.

ël: Halk, insanlar. *ë. sözi* 14b/1.

el'ân: (Ar.) Şimdi, şu anda. *e.* 8b/4, 80b/11.

elbetde: (Ar.) Mutlaka, kuşkusuz, bkz. *elbette.* *e.* 110a/9.

elbette: (Ar.) Mutlaka, kuşkusuz, bkz. *elbetde.* *e.* 14a/14, 146a/6.

elem: (Ar.) Sıkıntı; acı. *e.-le* 15b/15; *e.-Ierinden* 14a/10; *e. çek-* 14b/4; *e. çekil-* 70a/14; *e. ol-* 67a/1.

el-hâ'in: Hain. *e.- ü hâ'if* 29b/5.

elli: Elli. *e.* 67a/2; *e.-şer* 84a/14; *elli altmış* 26a/8, 129a/2, 133b/4; *e. beş* 27a/16; *e. biñ* 70a/8; *e. dördinci* 85a/4; *e. altıncı ağa bölüğü* 92a/17, 109b/1; *e. altıncı yayabaşı* 71b/9, 107b/6; *e. dördinci ağa bölüğü* 109a/15; *e. dördinci yayabaşılar* 107a/1; *e. ikinci ağa bölüğü* 109b/1; *kırk e.* 129b/14.

emānet: (Ar.) Birine güvenilerek birşey bırakma. *e.-inde* 95a/2.

emek: Çaba, zahmet. *e.-dür* 52b/15.

emekdār: (Tür.+Far.) Emeği geçen. *e. ol-* 102b/14, 104b/10.

emīn: (Ar.) 1.Çeşitli hizmetler için görevlendirilmiş memurlara verilen bir ünvan. *e.* 22a/8; *e.-dür* 137b/9; *çuğa e.-Ieri* 47a/6; *koyun e.-i* 67a/5, 69b/6, 70a/3, 70a/11.

2. Kendisine güvenilen kimse. *e.* 60b/1; *e.-leridür* 112b/16; *e.-Jerinüj* 118b/14;

emînlik(g): (Ar.+Tür.) Çeşitli hizmetler için görevlendirilen memurlar için verilmiş bir ünvan, *bkz.* emîn. *ķoyun e.-in* 67a/5.

emr: (Ar.) Emir. *e.* 12a/8, 15a/16, 125a/10, 114b/6; *e.-inden* 133a/3; *e.-iyle* 134a/4, 135a/2; *e. ét-* 15a/1, 145a/7, 146b/7; *e. olin-* 107a/15; *e.-i ol-* 128b/2; *e.-i ‘asir ol-* 56a/9; *e.-i pādişāhī* 5b/9, 19a/16, 19b/16, 50b/15, 58a/7, 58a/10, 80a/13, 129a/5; *e.-i şerif* 9a/6, 9a/10, 9a/12, 12b/14, 58a/9, 73b/6, 80b/11, 88b/8; *e.-i şerifler* 10b/17, 59b/2, 91b/10, 146a/8.

emşāl: (Ar.) Benzerler, örnekler. *e.-i* 29a/17, 71a/17, 77a/15, 79a/3, 96a/4, 96b/10, 97a/6, 100a/3, 100a/16, 118b/7, 123a/13, 123a/17, 126a/17, 130b/17, 131a/2, 136b/6, 137a/3; *e.-idür* 56a/1; *e.-i ol-* 73a/15.

eñ: Başına geldiği sıfatların üstün derecede olduğunu gösterir. *e.* 27b/9, 43b/7.

enām: (Ar.) Halk, insanlar. *beyne’l-e.* 66b/13.

encām: (Far.) Nihâyet, son. *eyyām-ı sefer-i e. ol-* 34a/17.

endāze: (Far.) Bez, kumaş ve benzeri malzemeyi ölçmeye yarayan 60 cm’lik uzunluk ölçüsü birimi. *e.* 46b/8, 46b/13, 47a/2; *e.-dür* 22b/3.

enfa’: (Ar.) Çok faydalı, yararlı. *e.-dur* 34a/10, 116b/13.

enşār: (Ar.) Yardımcılar, muâvinler. *meslek-i a’vân ü e.-da* 34b/9.

envā’: (Ar.) Türler, çeşitler. *e.-i iķdām* 10b/17.

ér-: Ulaşmak. *é.-miş* ise 40b/13.

erbāb: (Ar.) Ehil. *e.-ı devlet* 106b/14; *e.-ı divān* 74b/15; *e.-ı rüşvet* 24b/14; *e.-ı temkîn ol-* 35b/5.

ergen: Bülûğ çağına girmiş, henüz evlenmemiş. *e.* 103a/11; *e.-den ol-* 103a/11; *e.-e* 38a/5; *e. imiş* 66a/6; *e.-ler* 39a/2; *e. ol-* 25b/16, 66a/6, 140a/5; *e. yoldaşlar* 49a/16; *e.-lerinden ol-* 38b/1.

ergenlik: Bülûğ çağına girmiş, henüz evlenmemiş delikanlılar, bkz. *ergen. e. 23a/7; e.-dür 38a/5.*

êriş-: Yetişmek, *bkz. êriş-. ê.-üp 28a/4.*

erķām: (Ar.) Rakamlar. *e. 65b/3.*

erkān: (Ar.) 1. Başkanlar, ileri gelenler. *e.-ı devlet 34b/6.*

2. Yol yordam. *yol e. 39b/12.*

êrken: Erken. *ê. ķalk- 42a/17.*

erlik: Mertlik, hain olmama durumu. *e. 9b/18, 13b/12, 15b/4, 36b/11, 70b/13; e. êt- 49b/13, 71a/16, 95b/5; e. gel- 42a/12, 86a/14.*

êrte: Sabah. *ê.-si 115b/9, 143b/9.*

êriş-: Yetişmek, *bkz. êriş-. ê.-medin 62b/3.*

ervāh: (Ar.) Ruhlar. *e.-ı 112a/12.*

erzāk: (Ar.) Yiyecek, ,çeçcek şeyler, azıklar. *e.-ına 48a/11.*

es-: Esmek. *yêller e.-er 22a/10.*

esāme: (Ar.) Yeniçeri kaydı. *e.mesin 54a/4; mürde e.-sin 33a/3.*

esāmī: (Ar.) İsimler. *e. 121b/5, 134a/2, 134a/3; e.-leri 123a/14; e.-lerini 35b/12; e.-leriyle 54b/5; e.-lerün 124a/8; e.-sin 52a/16,134a/14; e. eyle- 138a/13; e. ol- 65b/4*

esb: (Far.) Beygir. *e.-i şabā-refār 62b/4.*

esbāb: (Ar.) Giyecekler, eşyalar. *e. 32b/12, 48a/11; e.-ı 32b/7, 32b/8, 32b/12, 72b/16, 87b/6; e.-ını 48a/13, 72a/11; e. ü eşķālī 87a/16*

esīr: (Ar.) Tutsak. *e. ol- 147a/17.*

eşķāl: (Ar.) Ağır yükler. *esbāb ü e.-in 87a/16.*

eski: Eski, yeni olmayan. *e.* 32b/11, 38a/15, 40a/9, 101a/14, 105a/13, 114b/7, 114b/14, 121a/5, 121a/8, 121a/9, 121b/7, 122a/14, 122a/15, 122a/16, 122b/1, 122b/13, 123a/2, 125b/2, 128b/7; *e. midür* 114b/15, 121b/2; *e.-celerine* 26b/9; *e.-dür* 38b/1; *e.-ler* 41b/8, 139b/7; *e.-leri* 68a/14, 78a/7, 93a/9, 99b/10, 104a/3; *e.-lerin* 114a/17; *e.-lerini* 114b/10; *e.-lerinüñ* 126a/3, 133b/13; *e.-si* 111a/16, 16; *e.-sin* 31a/5, 129a/14; *e.-sine* 122b/1; *e. ol-* 21a/4, 22b/12, 38a/2, 38a/10, 38a/13, 40b/7, 41a/2, 41a/5, 41a/11, 41b/1, 49b/7, 50a/14, 53a/8, 53b/1, 68a/15, 94a/6, 98b/12, 100a/6, 102b/17, 103a/12, 103b/5, 105a/14, 105b/2, 117b/12, 120b/7, 120b/10, 122b/2, 124b/7, 139b/15; *e. oda ol-* 106a/14; *e. odalar* 3b/8, 84b/2, 85a/3, 105b/10, 106b/7, 106b/12, 107b/16, 108a/6, 109a/15, 109b/3; *e. odalar ol-* 106a/7; *e. odalarda ol-* 68a/16, 106a/12, 109a/17; *e. nefër* 42b/6; *e. oğlan* 20a/14; *e. saray ocağı* 19b/12; *e. zamân* 42a/10.

eski-: Eskimek. *e.-dükde* 48a/10.

eskicilik: Eskicilik. *e. işle-* 64a/15.

eskilik(g): Eski olma durumu. *e.* 93a/8, 93a/11, 105b/3; *e.-i* 89b/1, 91a/11, 98b/5; *e.-de* 141b/13.

esle-: Dinlemek, itaat etmek. *söz e.-meyüp* 140a/10.

eş-: Askeri bir yerden bir yere görevlendirilmek veya sefere gönderilmek. *sefer e.-er* 74b/8; *sefere e.-meyüp* 55b/12; *atlı sefere e.-üp* 36a/3; *sefer e.-enleriñdür* 56b/4; *sefer e.-mezleriken* 56b/5; *sefer e.-üp* 114a/13, 116a/12.

eşbeh: (Ar.) En iyi. *e.-i* 14b/3.

eşkâl: (Ar.) Suret, şekil; eşkal. *e.-i* 17a/11, 18a/10, 24b/11, 29b/4, 128b/9, 129a/11, 133a/14, 134a/7; *e.-in* 25b/9; *e.-lerin* 24b/5; *e. defteri* 18a/8, 24a/3, 130a/2; *e. yoğla-* 133a/13; *e. yoğlan-* 134a/6; *e.-i yoğlan-* 37b/13, 139a/5; *e.-ümüzi al-* 23b/16; *e.-in yoğla-* 133a/8; *e.-leri yoğlan-* 19b/15, 31a/2; *e.-lerin yoğla-* 29b/2.

eşribe: (Ar.) Şaraplar. *e.* 29a/5.

eşyâ: (Ar.) Mefruşat, giysi ve benzeri malzemeler. *e.* 132a/9.

et: Koyun, sığır ve benzeri hayvanların yenilen maddesi, et. *e.* 40b/16, 66a/4, 66a/9, 66b/3, 66b/15, 66b/16, 69a/14, 97a/12; *e.-de* 69a/15; *e.-i* 66b/15; *e.-in* 66a/10; *e.-Jeri* 67b/12, 68a/12; *e.-Jerin* 66a/8, 66a/12, 73b/13; *e.-üj* 67a/7.

ét-: Etmek, yapmak. *é.-düklerinden* 15b/4; *é.-dürüp* 6a/3; *é.-eceklerin* 58b/10; *é.-eler* 55b/9; *é.-en* 49a/15, 128b/14; *é.-enüj* 122b/11, 126a/17, 128b/6, 129a/4, 139b/8; *é.-er* 40a/13, 89a/11, 133a/5, 133b/4; *é.-er idi* 78a/8; *éder ise* 128b/6; *é.-erken* 125a/8; *é.-erler* 137a/11, 11; *é.-derler idi* 83a/12, 116b/6; *é.-erse* 140a/11; *é.-dügi* 30a/8, 49b/6; *é.-dükleri* 4a/16, 70b/13; *é.-düklerinde* 87b/3; *é.-me* 15b/11; *é.-mek gerekdür* 48b/9, 58a/6; *é.-memek gerek* 139b/8; *é.-memek gerekdür* 61a/3, 130a/11, 113b/2; *é.-memişler* 72a/13; *é.-memişlerdür* 15b/12; *é.-meyeler* 128a/2; *é.-mez miydım* 126a/11; *é.-mezler* 12b/3; *e.-e yürürler* 24b/15; *zabt é.-di* 66b/11; *egri yatırtma é.-diler* 37a/2; *yürümiş é.-enlerden* 71b/2; *‘arz é.-dügi* 145a/3; *bey^ç é.-dügi* 49b/5; *beytü’l-mâlcı é.-dügi* 143b/1; *cem^ç é.-dügi* 24a/16; *hizmet é.-dügi* 61b/16, 114a/4; *icâb é.-dügi* 59a/3; *ihmâl é.-dügi* 118a/16; *şiyânet é.-dügi* 58a/5; *huzûr é.-dügi* 135b/3; *zuhûr é.-dügine* 14b/4; *ricâ é.-dügini* 63a/6; *bedergâh é.-dükde* 124b/5; *emr é.-dükde* 145a/7; *kapu tezkeresin é.-dükde* 139b/7; *su’âl é.-dükde* 114a/1, 114a/4; *fıkr é.-dükden* 147b/14; *hizmet é.-dükden* 7b/14; 18b/6, 41a/5; *yeñiçeri é.-dükleri* 129a/3; *du^çâlar é.-düklerinde* 147a/4; *işâret é.-düklerinde* 146a/9; *sefer é.-düklerinde* 146b/4; *teveccüh é.-düklerinde* 71b/16; *ziyâret é.-düklerinde* 37a/9; *murâd é.-düklerinde* 13a/11; *ha^çtâ é.-düm* 8b/2; *güş é.-düyünüz* 2a/9; *cem^ç é.-e-gel-* 8b/4, 8b/17; *haramzâdelik é.-e bil-* 15b/6; *hareket é.-e* 113a/2; *hizmet é.-e* 26b/5; *huzûr é.-e* 138b/13; *kanâ^çat é.-e* 119b/4; *qayd é.-e* 129a/16, 129b/2; *müyesser é.-e* 24b/16; *ricâ é.-e* 30b/16; *zabt é.-e* 73b/4; *zabt é.-e idüm ki* 66b/7; *zuhûr é.-e* 137a/2; *muqâbele é.-eyorum* 15b/7; *tecessüs é.-eyorum* 15b/8; *pâdişahlık é.-e bilürüm* 126a/14; *agalık é.-ebilürsin* 126a/13; *havf é.-ecek* 148a/1; *hizmet é.-ecek* 70b/15; *‘arz é.-eler* 58a/4; *der-kise é.-eler* 60b/4; *der-‘anbâr é.-eler* 81a/10; *hizmet é.-eler* 17b/11; *icrâ é.-eler* 144b/6; *idmân é.-eler* 142b/14; *ihrâc é.-eler* 17a/7, 31a/11; *irsâl é.-eler* 58a/2, 58a/13; *istiḥdâm é.-eler* 139b/1; *qabz é.-eler* 132b/5; *taḥşil é.-eler* 113a/3; *ta^çlîm é.-eler* 109b/14; *teklîf é.-eler* 8b/6; *teslîm é.-eler* 19a/17, 131a/4, 132a/13; *tevzi^ç é.-eler* 32a/10; *‘arz é.-elim* 145a/14; *meşveret é.-elim* 145b/17; *beglikler é.-elüm* 116b/14; *nice é.-elüm* 146a/16; *su’âl é.-elüm* 145b/14; *cür’et é.-emeyüp* 74b/16; *iz^çân é.-emeyüp* 114a/1; *tecâvüz é.-emez* 97a/16; *taḥşil é.-emez* 51b/3; *ṭaleb é.-emezler* 61a/1; *zabt é.-emezüz* 76a/12; *cem^ç é.-en* 17b/7, 25a/16,

63b/3; *firār* é.-en 31a/10; *gemi hizmetini* é.-en 135a/13; *hizmet* é.-en 42b/16, 49b/6, 50a/11, 55b/1, 56b/16, 71a/9, 87b/12, 104a/14, 124b/7, 125a/4, 125a/9; *icād* é.-en 142a/12; *iḥdās* é.-en 112a/12; *iḥrāc* é.-en 113b/12; *ḳabāḥat* é.-en 21a/11; *tuḡyān* é.-en 1b/10; *yararlık* é.-en 3a/7; *hizmet* é.-ene 129b/4; *sebḳat* é.-ene 78b/1; *ba' de't-tenbīh* é.-eni 128b/17; *bey* é.-eni 25b/4; *gavḡa* é.-eni 32a/7, 118b/4; *hizmet* é.-eni 105b/5; *ḳabāḥat* é.-eni 21a/12; *ḡuhūr* é.-eni 130b/7; *hizmet* é.-enler 55a/16, 55b/3, 70b/14; *ifrār* é.-enler 9b/2; *taḥrīr* é.-enler 122a/14; *cem* é.-enlerden 25a/14; *gemi hizmetin* é.-enlerden 139b/3; *hizmet* é.-enlerden 105b/2, 135a/16; *hizmet* é.-enlerdür 53a/2; *dilāverlik* é.-enlere 77a/3; *erlik* é.-enlere 71a/16; *hizmet* é.-enlere 26a/12, 71a/6, 79a/2, 129b/16; *ḳulluḳ* é.-enlere 84b/13; *sa'y* é.-enleri 132a/4; *hidmet* é.-enlerüñ 3a/3; *hizmet* é.-enlerüñ 52b/16, 104b/9; *yaḡmā* é.-enlerüñ 48a/13; *ba' de't-tenbīh* é.-enüñ 129a/13; *hizmet* é.-enüñ 75a/12, 105b/3; *iş* é.-enüñ 144b/3, 144b/5; *yéter* é.-enüñ 128b/13; *ār* é.-er idi 64a/12; *aḳça* é.-er 7b/2; *arż* é.-er 49a/8, 49a/9, 57a/14; *bey* é.-er 7b/11, 130b/1, 135a/14, 138b/16; *beyān* é.-er 2b/7, 3a/2, 3a/10, 3a/15, 3b/6, 3b/17, 4a/5, 4a/15, 4b/1, 83b/14, 106a/2, 112a/16, 118b/13, 139a/2, 144b/12; *bir* é.-er 121b/13; *cem* é.-er 25a/14, 39a/10, 90b/2, 119a/1, 135a/10; *da'va* é.-er 42b/10; *da'vet* é.-er 89b/4; *defter* é.-er 120a/14; *duḡūl* é.-er 24a/5; *ekl* é.-er 135a/15; *ekl bel'* é.-er 70a/4; *firār* é.-er 16a/15; *fürūḡt* é.-er 16b/10; *ḡabs* é.-er 92b/11; *ḡavf* é.-er 118a/14; *ḡelāl* é.-er 148a/13; *ḡifz* é.-er 118b/15; *ḡile* é.-er 130a/8; *ḡisāb* é.-er 57b/14; *hizmet* é.-er 30a/1, 59a/17, 59a/17, 63a/13, 75b/8, 85a/14, 89a/10, 92a/10; *hizmetin* é.-er 129b/15, 135a/5, 135b/6; *iḥrāc* é.-er 30b/13; *ḳabz* é.-er 32b/6, 97b/15; *ḳayd* é.-er 20a/3, 30b/13, 124a/6, 133b/3; *ḳifāyet* é.-er 27b/15, 45a/2, 45a/15, 57b/8, 98a/6, 98a/9; *maḡlūl* é.-er 127b/5; *maşrūf* é.-er 130a/10; *meşveret* é.-er 49a/9; *muḳābele* é.-er 65b/2; *pāk* é.-er 124b/1; *rencide* é.-er 97a/2; *resid* é.-er 25b/13; *ri'āyet* é.-er 105b/5; *şarf* é.-er 39a/10; *sa'y* é.-er 74b/10, 95a/5; *seyislik ve ḡaşekilik* é.-er 40a/16; *şetm* é.-er 66a/17; *taḡşil* é.-er 76b/12; *ta'lim* é.-er 142b/5; *tār-mār* é.-er 14a/6; *taşaddur* é.-er 82a/11, 83a/2, 85b/2; *taşarruf* é.-er 74b/7; *ta'yin* é.-er 112b/9; *te'dib* é.-er 57a/14; *tenbīh* é.-er 39a/6; *teslim* é.-er 77a/10, 131a/16; *tevzi'* é.-er 27a/5, 30b/6, 45b/9, 45b/16, 45b/17, 46a/2, 46a/3, 80a/2, 135b/10, 136a/1; *tevzi'* é.-er idi 73b/12; *tezkere* é.-er 31a/1, 31a/5; *ticāret* é.-er 74b/9; *ḡurnacıbaşı* é.-er 91b/16; *yaḡmā* é.-er 48b/13; *yardım* é.-er 10a/10; *yoḡ* é.-er 130a/9; *zabḡ* é.-er 5b/3, 21a/5, 21a/14, 21a/15, 28b/13, 30b/10, 30b/11, 33a/8, 40a/8, 41a/9, 41b/4, 53b/2, 66b/5, 82b/10, 86b/7, 90b/1, 92b/13; *zarar* é.-er 24a/12; *ziyāde* é.-er 112a/1; *ḡulm* é.-er 12b/2; *terbiyyet* é.-erek 12b/1; *binā*

é.-erken 33b/6; *naẓar é.-erken* 17b/1; *teferrüc é.-erken* 63b/14; *‘acemî çorvacıları é.-erler* 31b/12, 118a/8; *aḥz é.-erler* 140a/7; *av é.-erler* 60a/4; *bedergāh é.-erler* 124b/6; *bey^ç é.-erler* 18a/15, 43a/15, 51a/17, 70b/4, 87a/4, 119a/3, 128a/10, 130b/2, 138b/9; *béy^ç é.-erler idi* 116b/6; *bir buçuk é.-erler* 121b/12; *cem^ç é.-erler* 12b/13; *cenk é.-erler* 95b/4; *dāhil é.-erler ise* 123b/9; *deveci é.-erler* 137a/12; *edā é.-erler idi* 115a/6; *ekl é.-erler* 33a/6; *erlik é.-erler mi* 95b/5; *ġamz é.-erler* 15b/2; *ġavġa é.-erler* 106b/1; *ekl é.-erler* 143a/12, 143a/15; *el ucıyla é.-erler* 4b/17; *fisḫ u fücūrlar é.-erler* 87b/4; *fūruḥt é.-erler* 12b/12; *ġadr é.-erler* 121b/13; *ḫarāb é.-erler* 51b/2, 51b/3; *ḫavf é.-erler* 118a/16; *ḫizmet é.-erler* 12b/10, 49b/2, 59b/1, 59b/10, 76b/1; *ḫizmet é.-erler idi* 76a/2; *ḫizmetin é.-erler* 59b/12; *ḫuzūr é.-erler* 120a/11; *ḫuzūr é.-erler idi* 54a/8, 72a/2; *ḫükm é.-erler* 92b/15; *icrā é.-erler* 21a/13; *idḫāl é.-erler* 134a/7; *idmān é.-erler idi* 109b/6; *iḫrāk é.-erler* 48b/3; *ihtimām-ı tām̄m é.-erler idi* 115a/5; *iḫtiyār yoldaş é.-erler* 104a/17; *iḫyā é.-erler* 113a/14; *iḫzār é.-erler* 43a/4; *iḫdām é.-erler* 37b/10; *iḫdāmlar é.-erler idi* 109b/9; *iki é.-erler* 121b/12; *imām é.-erler* 111b/16; *imāmet é.-erler* 111b/13; *istiḫdām é.-erler* 137a/16; *istiḫdām é.-erler iken* 83a/10; *işāret é.-erler* 130b/4; *ḫabūl é.-erler* 122a/7; *ḫabūl é.-erler idi* 122a/2; *ḫabz é.-erler* 59a/9, 131b/1; *ḫaṣṣāb é.-erler* 68b/17; *ḫaṣṣāb é.-erler idi* 69a/2; *ḫayd é.-erler* 18a/10, 23a/2, 25b/7, 121a/11, 121b/15; *ḫorıcı é.-erler* 50a/4, 77b/6, 111b/8; *ḫorıcı başı é.-erler idi* 71b/5; *ḫorıcılık ḫaydın é.-erler* 121b/8; *laṭife é.-erler* 44b/6, 95a/16; *laṭife é.-erler idi* 79b/9; *mānde é.-erler* 61a/3; *oturaḫ é.-erler* 143b/9; *rencide vü remide é.-erler* 5a/1, 52a/5; *resid é.-erler* 26a/6, 45a/8; *taṭbiḫ é.-erler idi* 124b/17, 126a/16; *ṭurnacı başı é.-erler* 142a/2; *yog é.-erler* 131b/3; *nuḫūd é.-erler* 130b/2; *oturaḫ é.-erler* 105a/7, 115b/9, 115b/17; *Rūm eli ağası é.-erler* 98b/14, 98b/15; *şarf é.-erler* 61a/10; *sa^çy é.-erler* 33a/1; *şiyānet éderler idi* 113a/13; *şolaḫ é.-erler* 104a/15, 104b/1; *şikār é.-erler* 80a/6; *şikār é.-erler idi* 99b/1; *tāc-ı sulṭānī é.-erler idi* 35b/6; *taḫsim é.-erler* 16b/14, 32b/4; *ta^çlim é.-erler* 59b/15, 59b/16, 142b/4; *ta^çlim é.-erler idi* 110b/17, 109b/5; *taḫayyüd é.-erler* 126b/6; *taşarruf é.-erler* 117a/7; *tecdid é.-erler idi* 69a/4; *tedārük é.-erler* 102a/14; *te’dib é.-erler* 41a/17; *tefāḫḫuş é.-erler idi* 122a/2; *tenbih é.-erler* 108b/8; *teslim é.-erler imiş* 132a/15; *tevzi^ç é.-erler* 2b/10, 46a/6, 48a/10, 60b/3, 68a/2, 68a/17, 70a/17, 76a/3, 81b/4, 96a/15, 98a/3, 105b/15; *tevzi^ç é.-erler idi* 94b/12; *ticāret é.-erler* 53a/14; *ṭurnacı başı é.-erler* 111a/3; *uçurma é.-erler* 141a/16; *yaya başı é.-erler* 111b/15; *yedek ḫizmetin é.-erler* 54b/13; *yeñiçeri é.-erler idi* 4b/5; *zabṭ é.-erler* 68b/1, 79b/12, 103a/10, 104a/13, 117b/15; *sa^çy é.-erlerdi* 69a/7; *ġamz é.-erlerse* 122a/5; *ḫayd é.-erlerse* 123b/6; *mānde é.-erlerse* 129b/11; *nizā^ç é.-*

erlerse 117b/2; *sekizli é.-erlerse* 123b/14; *tecāvüz é.-erlerse* 138b/16; *yeñiçeri é.-erlerse* 128b/1; *firār é.-erse* 9a/17; *ğavğa é.-erse* 31b/6; *hareket é.-erse* 68b/2; *hîlâfin é.-erse* 119b/10; *qayd é.-erse* 122b/1; *murād é.-erse* 137b/4; *taleb é.-erse* 130b/4; *tecāvüz é.-erse* 137b/11; *zuhūr é.-erse* 8b/2, 135a/3, 137b/12; *‘adl é.-erseler* 118b/9; *ğavğa é.-erseñ* 122a/4; *dāhil é.-erseñüz* 15b/1; *murād é.-ersiz* 13a/10; *murād é.-ersün* 110a/4; *havf é.-erüm* 66b/4; *havf é.-erüz* 122a/6; *qabül é.-erüz* 76a/8; *ref^c é.-erüz* 140a/2; *‘arz é.-esiz* 145a/14; *tenbih é.-esiz* 145a/6; *bedergāh é.-eydi* 125a/7; *ta‘yîn é.-eyüm* 116b/11; *av é.-icek* 102a/3; *bey^c é.-icek ol-* 51b/6; *beyān é.-icek* 7a/6; *da‘vet é.-icek* 145a/2; *iḥbār é.-icek* 145a/2; *mevfūr é.-icek* 115b/2; *yağmā é.-icek* 48b/9; *zuhūr é.-icek* 54a/17; *zuhūr é.-ince* 107a/6; *‘arz é.-medin* 30b/16, 38b/13, 129b/7, 143a/5; *‘azîmet ét-medin* 53b/13; *tamām é.-medin* 129a/2; *tezkerē é.-medin* 114b/2; *‘acemî oğlanı é.-mege* 17a/1; *defter é.-mege* 85b/10; *hareket é.-mege* 74b/16; *hizmet é.-mege* 81b/2; *kār é.-mege* 63a/13; *cem^c é.-mege* 15a/16; *hıfz é.-mege* 133a/17; *intisāb é.-mege* 125b/14; *qabz é.-mege* 85b/8; *perişān é.-mege* 14b/13; *su’āl é.-mege* 33a/5; *şikār é.-mege* 81b/13; *taleb é.-mege* 32b/10; *ziyāret é.-mege* 37a/9; *ta‘lîm é.-megiçün* 109a/10; *‘adālet é.-mek* 118b/9; *ağa hizmeti é.-mek* 140a/12; *‘amel é.-mek gerekdür* 59a/3; *‘arz é.-mek* 49a/8, 58a/3, 3; *cem^c é.-mek gerekdür* 43b/14; *deveci é.-mek gerekdür* 142a/2; *devr é.-mek* 1b/12; *edā é.-mek gerekdür* 141a/10; *fihrist é.-mek gerekdür* 123a/8; *hıfz é.-mek* 123a/7; *hıfz é.-mek gerekdür* 59a/4; *ihrāc é.-mek* 112b/13; *iḳdām é.-mek gerekdür* 122b/11, 134a/1; *istiḳdām é.-mek gerekdür* 39b/12; *qarar é.-mek gerekdür* 73b/7; *qatl é.-mek gerekdür* 128b/3; *qayd é.-mek gerekdür* 52a/17; *qulluḳ é.-mek* 139b/15; *merd-i tîmār é.-mek gerekdür* 140a/11; *meşveret é.-mek* 145a/9; *ri‘āyet é.-mek gerekdür* 130b/7; *oda hizmetin é.-mek gerekdür* 50a/11; *ref^c é.-mek gerekdür* 138b/12; *ri‘āyet é.-mek gerekdür* 25b/1; *sa‘y é.-mek* 131a/8; *taḫşil é.-mek* 140a/9; *tenbih é.-mek gerekdür* 122b/13, 130b/8; *yedili sekizli é.-mek* 121b/10; *yeñiçeri é.-mek* 79b/5, 121b/10; *yog é.-mek gerek* 128b/17; *hıfz é.-mekde* 122b/12; *i‘lām é.-mekde* 90b/6; *bey^c é.-mekdür* 94a/11; *hizmet é.-mekdür* 144a/4; *iḳdām é.-mekdür* 94a/14, 94a/15; *mübāşeret é.-mekdür* 60b/6; *şeb-hün é.-mekdür* 145a/1, 146a/14; *teslîm é.-mekdür* 20b/14; *vezn é.-mekdür* 118b/3; *çirāğ é.-mekle* 19a/5; *icrā’ é.-mekle* 1b/8; *müselmān é.-mekle* 25a/2; *zan é.-mekle* 9b/10; *icrā é.-melerinde* 37b/10; *hizmet é.-mem* 7b/13; *bey^c é.-memek gerekdür* 70b/3, 88a/14; *ḫased étmemek gerekdür* 119b/9; *hizmet é.-memek* 39b/5; *hizmet étmemek gerekdür* 119a/12; *hünkār kulı é.-memek gerekdür* 62a/14; *qabül é.-memek gerekdür* 140a/15;

ķabz .memek gerekdr 59a/13; ķayd .memek gerekdr 31a/12; ķorıcı .memek gerekdr 86a/16, 86a/17; rencide .memek gerekdr 138b/9; aleb .memek gerekdr 98a/9; tebdil .memek gerekdr 130b/8; zulm .memek gerekdr 70a/13; ķareket .memekle 47a/7; nazır .memekle 18b/17; ķidmet .menn 3a/2; bey[] .mesine 59a/6; ķizmet .mesiyle 142a/1; ķabz .mesdr 58b/14; teklif .mesn 98a/5; ķiyānet .meye 143b/2; bey[] .meyeler 18a/16, 18a/17, 31a/7, 88a/16; ķimāyet .meyeler 58a/13; rencide .meyeler 97a/10; ķizmet .meyen 113b/7; ķizmetleri .meyene 40b/3; sebķat .meyenlere 140b/5; muķābele .meyince 121a/6; zulm .meyince 49b/4; ķazz .meyp 148a/4; ķicāb .meyp 9a/16; kifāyet .meyp 44a/3; sefer .meyp 80a/14; yeņiķeri .meyp 140a/2; ķabl .meziz 76a/9; dāķil .mezler 17a/3; ķaķeki .mezler 98b/14; ķazz .mezler 74a/12; ķabl .mezler idi 122a/3, 122a/6; tenezzl .mezler 53a/12; ziyāde .mezler 112a/9; arz .miķ 146a/13; ķizmet .miķ 127a/2; ķizmet .miķ ol- 40b/9; kim .miķ ise 123b/7; sefer .miķ 145a/6; kim .miķdr 122b/9, 125b/4; ķizmetin .miķken 127a/9; arz .miķler 144b/17; bahadırlıķlar .miķlerdr 148a/9; fermān .miķlerdr 65a/2; tarla .miķlerdr 81b/17; sefer .miķsiz 146a/15; kifāyet .-sn 81a/16; aleb .-n 14b/11; terbiye .-n 125b/15; adl .-p 71a/5, 114a/17; aķa ırağı .-p 19a/3; aķz .-p 117a/7; aķın .-p 12a/14; arz .-p 26a/13, 42b/11, 45b/10, 129b/17; bahāne .-p 41b/8; baķ .-p 100b/12; beglik .-p 116b/16; bey[] .-p 45a/1, 59a/6, 131a/3, 131a/10; beyān .-p 63a/6, 126a/1, 137b/11; beytl-mālcı .-p 130b/7; bezl-i maķdr .-p 72b/1; binā .-p 3b/7, 7, 6b/12, 46b/9, 84b/4; bir ķaķın .-p 71b/17; bs .-p 15a/13; bnyād .-p 107a/10; cem[] .-p 13a/14, 15a/17, 34b/8, 35b/8; avuķ .-p 88b/15; ırağ defteri .-p 19a/4; orvacı .-p 110b/15; dāmen-der-meyān .-p 74b/14; da[]vet .-p 5a/3, 7a/2, 17b/4, 19b/8, 24a/2, 37b/14, 52a/15, 63a/14, 63b/17, 66b/10, 66b/14, 80b/3, 84a/10, 86b/6, 101a/15, 116b/13, 122b/9, 123b/7, 125a/9, 125b/5, 125b/8, 139a/9; defter .-p 12a/1, 17a/8, 131b/10, 131b/14, 137b/4; defter .-p .-p 118b/6, 122a/12; dilek .-p 41b/8; du[]ālar .-p 147a/8; edā .-p 108a/7; ekl .-p 69b/14; emr .-p 15a/1, 146b/7; erlik .-p 49b/13; fermān .-p 46b/8; fetķ .-p 72b/2, 99a/1; fevt .-p 44b/9; fikr .-p 30a/5; frht .-p 59a/1; ķabs .-p 107a/3; ķaķeki .-p 98b/15; ķātırā .-p 15a/9; ķazz .-p 63a/4, 147a/5; ķıfz .-p 123a/2; ķıtāb .-p 145b/16, 146a/6; ķisāb .-p 44b/14; ķizmet .-p 18a/17, 33b/1, 41a/2, 48b/11, 53a/3, 53a/15, 58b/5, 63a/15, 69a/2, 77a/15, 79a/11, 129a/9, 125a/5, 142a/7; hnerler .-p 35b/15; ibrām .-p 64a/4; icād .-p 11b/8; icrā

é.-üp 137a/13; *ig̃māz é.-üp* 125b/6; *ig̃vā' é.-üp* 83b/17; *iḥrāc é.-üp* 31a/10, 54a/5, 60b/16, 64a/13, 123a/1; *iḥsān é.-üp* 63a/3; *iḫdām é.-üp* 132b/15; *i'lam é.-üp* 147b/8; *iltizām é.-üp* 116b/17; *in'am é.-üp* 108a/14; *intiḥāb é.-üp* 34a/12; *irsāl é.-üp* 24a/14, 114a/13; *isbāt é.-üp* 131a/14; *iṣāret é.-üp* 114a/3; *işler é.-üp* 121b/13; *iştigāl é.-üp* 36a/2; *ḫabz é.-üp* 131b/9, 132a/17; *ḫabūl é.-üp* 13a/12, 56a/13; *ḫabz é.-üp* 94a/10; *ḫānūn é.-üp* 20a/12, 99b/6; *ḫara ḫulluḫcı é.-üp* 39b/12; *ḫatl é.-üp* 87b/7; *ḫayd é.-üp* 18a/8, 19b/5, 35b/12, 81a/4, 121b/5, 124a/3, 127b/6, 138a/17; *luṭf é.-üp* 145b/6; *memhūr é.-üp* 129b/1, 133a/9; *merd-i timār é.-üp* 76a/14; *meşveret é.-üp* 7a/13, 14b/7, 34b/7, 66b/15, 73b/9, 84a/13, 145a/16, 146a/16, 146b/5; *muḫkem é.-üp* 107a/11, 107b/16; *muḫābele é.-üp* 124a/9; *mūm fetili é.-üp* 142b/16; *murād é.-üp* 14b/6; *mūfredāt-ı defter é.-üp* 59a/1; *mūrūr é.-üp* 54a/7, 76a/1; *naẓar é.-üp* 62b/16, 140a/12, 147b/3, 147b/12; *nefer é.-üp* 112a/7; *nefer-i bedergāh é.-üp* 140a/14; *nısf é.-üp* 83b/1; *nuḫūd é.-üp* 44b/10; *pāyesinde é.-üp* 88b/16; *ref' é.-üp* 75b/1, 88b/14, 119a/7, 128b/5, 129b/4; *ricā é.-üp* 33b/9, 53a/4, 62b/14, 72b/7, 7; *risāle é.-üp* 2a/11; *şafā é.-üp* 147a/13; *sa'y-ı ihtimām é.-üp* 34a/15; *sebḫat é.-üp* 3a/7; *şenālar é.-üp* 35a/1; *serkeşlik é.-üp* 62b/5; *sevḫ é.-üp* 42a/14; *su'āl é.-üp* 37b/15, 91b/7, 130a/12, 146a/11, 147b/4; *süpürge é.-üp* 37a/10; *şekvā é.-üp* 73a/1; *şikār é.-üp* 100a/13; *taḫrīk é.-üp* 14a/13; *taḫşil é.-üp* 36a/15; *taḫşil'ül-māl é.-üp* 134b/10; *taḫayyüd é.-üp* 87b/11; *taḫlīd é.-üp* 121b/6; *taḫsīm é.-üp* 109b/3; *ṭaleb é.-üp* 15a/8; *ta'lim é.-üp* 126b/17; *tanşif é.-üp* 117b/3; *ta'rif é.-üp* 126a/6, 148a/7; *taṭbiḫ é.-üp* 74a/10, 130a/14; *tecāvüz é.-üp* 58a/2; *tamām é.-üp* 40b/7, 62b/15; *ta'yin é.-üp* 6a/3, 6a/9, 24b/4, 24b/5, 27b/14, 33a/10, 35b/13, 35b/9, 46b/10, 47a/3, 73a/4, 73a/8, 75a/5, 78b/10, 83b/2, 84a/15, 84b/3, 84b/16, 85a/9, 102a/4, 103a/8, 108a/1, 108a/4, 108a/9, 110b/16, 133b/1; *tecdīd é.-üp* 32a/16, 107b/17; *tefviz é.-üp* 34a/13; *tenbih é.-üp* 31a/11, 145a/8; *terakḫi é.-üp* 27b/13; *teslim é.-üp* 131a/10; *tevzi' é.-üp* 19b/3, 20a/1; *tezkere é.-üp* 125a/10, 129a/10, 129a/15, 129a/17; *traş é.-üp* 64b/5; *vakf é.-üp* 67a/4, 111a/12; *vaşiyet é.-üp* 44a/11; *vedā' é.-üp* 66b/9; *vekil-i ḫarc é.-üp* 84a/16; *vezn é.-üp* 81a/10; *vuḫūf-ı taḫşil é.-üp* 144b/3; *yüz é.-üp* 112a/4; *zabṭ é.-üp* 33a/6, 88a/14, 113b/4, 138b/14; *zahire é.-üp* 67b/2; *zevḫ é.-üp* 83a/9; *ziyāde é.-üp* 32a/12, 44b/12; *ziyāret é.-üp* 108a/6.

ètdir-: Ettirmek, yaptırmak, bkz. ètdür-. *traş é.-diler* 64b/10; *taḫşil é.-mek gerekdür* 132b/9; *zabṭ é.-mek gerekdür* 122a/8; *ḫarc é.-memek gerekdür* 42a/14; *zirā'at é.-meye*

82a/5; *binā* é.-üp 81a/8; *fürūht* é.-üp 74b/5; *itmām* é.-dirüp 84a/6; *karar* é.-üp 73b/10; *resid* é.-üp 130b/12; *taṭbiḳ* é.-üp 126b/15; *ta'yin* é.-üp 84a/7; *tırāş* é.-üp 64b/13

étidirül: Ettirilmek, yaptırılmak. *cem'* é.-üp 8a/14.

étdür-: Ettirmek, yaptırmak, *bkz.* étdir-. *é.-eni* 128b/17; *é.-enüñ* 128b/13, 129a/4; *é.-dürmek gerekdür* 140a/13; *é.-dürmemek gerekdür* 140a/13; *é.-üp* 75a/2; *ta'yin* é.-mege 33b/13; *ḳayd* é.-mekdür 137a/9; *ta'lim* é.-mekdür 104b/7; *zıkr* é.-mekle 19a/3; *iş* é.-memek gerekdür 134b/7; *ḫareket* é.-memek gerekdür 138b/11; *tecāvüz* é.-memek gerekdür 137b/11; *cem'* é.-memiş idi 16a/5; *üsküf* é.-meñ 36a/16; *terbiyet e.-mesi* 112b/10; *fışḳ ü fücür* é.-meyeler 12b/1; *ḳabz* é.-meyüp 131b/17; *ref'* é.-mişdür 119a/6; *'acemī oğlanı* é.-üp 6a/3; *'arz* é.-üp 38b/10; *bünyād* é.-üp 4b/11; *cem'* é.-üp 16a/4; *ḳulluḳcı* é.-üp 40b/11; *'arz* é.-ür 57a/15; *te'dib* é.-ür 41b/17; *ḳayd* é.-ürler 59a/10; *ḫizmetin* é.-ürler idi 116b/2; *seyr* é.-ürler imiş 100b/1.

etekli: Eteği olan, *bkz.* etekli. *e. göñlek* 102a/13; *e. yünlüg* 80b/8; *uzun e. gömlek* 59b/4; *uzun e. göñlek* 104a/2.

etekliü: Eteği olan, *bkz.* etekliü. *uzun e. göñlek* 101b/3.

etmek(g): 1. Ekmek. *e.* 44a/6, 44b/5, 80b/15, 81a/12, 97b/13, 97b/14, 101b/1, 102a/17; *e.-in* 141a/9; *e.-leri* 28b/2, 44a/17, 81a/9

2. Vazife, görev. 115b/14.

etmekçi başı: Askerin ekmek ihtiyacını karşılayan bölümün başı. *e.* 26a/7, 28b/12, 77a/16, 77b/15, 80b/14; *e.-nuñ* 26a/9, 27a/7, 77b/13; *e. ol-* 77b/14.

eṭrāf: (Ar.) Taraflar, yanlar. *e.-a* 129b/10; *e.-da* 33a/4; *e.-larda ol-* 137a/4; *e.-da ol-* 12a/14; *e.-ı bekle-* 48a/13; *e.-ı eknāf* 69b/3; *e. eknāf* 91b/9, 134b/3; *e. ü eknāf* 90b/9; *e. eknāfda ol-* 94a/11, 134b/5.

Etrāk: (Ar.) Türkler. *E.* 13a/17; *evlād-ı E.-dan* 34a/11, 36a/3.

ev: Hane, mesken. *e.-e* 82a/17, 108b/5; *e.-in* 114a/1, 114a/2; *e.-inde* 85b/1; *e.-ine* 73b/14, 85a/16, 85b/1, 114a/2; *e.-Ierinde* 142b/16; *e.-Ierine* 32a/15, 125b/8, 137b/7; *e.-Ierini* 32a/16.

evlā': (Ar.) Daha iyi, daha uygun. *e.-dur* 16a/12, 65b/4, 85b/12, 85b/15, 119a/11, 124a/16.

evlād: (Ar.) Çocuk, soy. *e.* 38b/6; *e.-ı* 10a/14, 24a/8, 44b/16, 45a/1, 59a/2, 59a/3; *e.-ından* 8a/7, 11b/6, 11b/7; *e.-ı ol-* 131a/6; *e.-ından ol-* 34b/12; *e. ü aḳrabā* 116b/5; *e.-ı Etrāk* 34a/11, 36a/3; *e.-ı küffār* 34b/8; *kāfir e.-ı* 9a/15, 13b/7, 23b/13, 24a/6; *ḳız e.-ı* 45a/3; *Türk e.-ı* 9b/2, 24b/7; *Türk e.-ıdur* 10b/6; *Türk e.-ı mıdur* 19a/2; *Türk e.-ın* 9a/13; *kāfir e.-ından* 12b/15, 34a/5, 35b/8; *kāfir e.-ını* 9b/14, 10a/4, 4, 18b/17.

evlen-: Evlenmek. *e.-ürse* 140a/1; *e.-mege* 38b/6, 38b/10, 140a/3; *e.-mek* 23a/4, 38b/12, 38b/13, 38b/15, 66a/6; *e.-mesi* 38b/2; *e.-mez* 38b/14; *e.-mez idi* 81a/2; *e.-mez imiş* 25b/16; *e.-mezlerdi* 23a/7; *e.-mişler* 140a/1; *e.-üp* 39a/2; *e.-ür idi* 23a/6; *e.-ürler idi* 23a/5; *e.-ürler imiş* 26a/1.

evlendür-: Evlendirmek. *e.-meyeler* 139b/17.

evli: Evli olma durumu, bkz. evlü. *e.-lerden* 39a/3, 42b/6; *e. ol-* 10b/7, 10b/8, 41a/9, 41a/16, 103a/12; *e.-den ol-* 38b/1.

evliyāullah: (Ar.) Allah'ın manevî yakınlığına erişmiş kimse. *e.-uḡ* 112a/12.

evlü: Evli olma durumu, bkz. evli. *e.-Ierin* 41b/3.

evrād: (Ar.) Dualar. *e.-ına* 2a/7.

evvel: (Ar.) İlk, birinci, ilkin. *e.* 11a/12, 19a/9, 38a/2, 38a/3, 38a/9, 41a/16, 41b/7, 88a/2, 94b/4, 105a/13, 106a/2, 106a/13, 108a/5; *e.-den* 37a/16, 38a/1, 62b/16; *e.-dür* 93b/9; *e.-i* 71b/13, 75a/7, 107a/3; *e.-ki* 1b/11, 2a/16, 4b/1, 11a/4, 68b/16, 82a/6, 94b/15, 95b/9, 101b/11, 132b/4, 140b/7; *e.-ine* 48b/16; *e. ol-* 106a/13; *e. zamān* 25b/16; *rebi^c-ül-e.-de* 65a/12.

evvelā: (Ar.) İlk. *e.* 8a/11, 8b/5, 9a/13, 116b/4, 123a/7, 123a/10, 136b/8, 139a/2, 145a/17.

evzā^c: (Ar.) Duruşlar. *e.-a* 74b/15.

eyâlet: (Ar.) Yerleşim birimi. *Erzerum e.-inde* 144b/15.

eyit-: Söylemek. e.-di 7a/7, 24a/3, 114a/5; e.-diler 14b/7, 63a/10

eyle : Öyle, o şekilde. e. 32b/3; e.-dür 5b/11.

eyle-: Yapmak, etmek. e.-diler 20a/17, 72a/16, 75a/13, 127a/4; e.-mek 123a/1; e.-mek *gerekdür* 51b/6, 70b/16; e.-memek *gerekdür* 137a/13, 143a/4; e.-meyeler 9a/12; e.-mişdür 36b/9; e.-yüp 78a/14; *tezker* e. 125a/10; *bünyād e.-di* 106a/2; *münselik e.-di* 34b/9; *yeñiçeri e.-di* 63a/14; *zabt e.-di* 116b/17; *‘add e.-diler* 111a/13; *‘ādet e.-diler* 76a/14; *ağa e.-diler* 24b/3; *Anatoli ağası e.-diler* 7a/14; *baş e.-diler* 114b/12; *berī e.-diler* 108b/4; *beyān e.-diler* 63a/2, 64a/9; *bünyād e.-diler* 67a/16, 107b/11; *cāmi‘ e.-diler* 108b/1; *cem‘ e.-diler* 11b/11, 15b/16; *fermān e.-diler* 24a/17, 114b/5; *hareket e.-diler* 16a/1, 17b/15; *hizmet e.-diler* 14a/1; *huzūr e.-diler* 54a/15; *icād e.-diler* 80b/13; *idhāl e.-diler* 72b/9; *ihdās e.-diler* 93b/9; *ihrāc e.-diler* 84a/4; *ķānūn e.-diler* 133b/2; *ķapuci e.-diler* 107b/4, 107b/5; *ķānūn e.-diler* 7b/16, 10a/4, 13a/13, 20a/14, 37b/6, 45b/6, 51a/9, 55a/17, 55b/1, 56a/14, 67a/1, 80b/10, 81a/5, 81a/6, 81b/1, 84b/15, 90b/10, 99b/9, 100b/15, 100b/16, 101b/4, 102a/10, 102b/17, 103a/3, 108b/17, 109a/3, 112a/7, 144a/9; *ķaṭ‘ e.-diler* 117b/6; *ķayd e.-diler* 125a/16; *ķorici e.-diler* 127a/3; *maḥṣūṣ e.-diler* 85a/9; *ma‘zūl e.-diler* 24b/3; *merd-i timār e.-diler* 123a/5; *minnet e.-diler* 63b/7; *mübāşeret e.-diler* 106a/12; *naşb e.-diler* 89b/15, 101b/1, 111b/2, 111b/3, 111b/5; *on e.-diler* 99a/3; *oturaķ e.-diler* 115b/11; *ref‘ e.-diler* 78a/15, 84b/15; *ricā e.-diler* 56a/12, 73a/2; *Rūm eli ağası e.-diler* 116a/6; *sekizli e.-diler* 56a/16; *şanşonci başı e.-diler* 101a/16; *tanşif e.-diler* 144a/8; *ta‘yin e.-diler* 5a/7, 5a/17, 5b/2, 6a/8, 6a/12, 6a/14, 14, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 20a/17, 34b/10, 35b/12, 36a/1, 37a/1, 46b/13, 46b/14, 46b/15, 47a/1, 47a/4, 47b/7, 48b/1, 51a/10, 51a/3, 54a/11, 66b/15, 67a/2, 72a/8, 72a/12, 72b/5, 73a/7, 73a/8, 76a/13, 78b/11, 80b/7, 80b/14, 80b/15, 80b/16, 81a/2, 81a/9, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 81a/15, 81a/17, 81b/2, 81b/3, 82b/7, 84b/2, 88b/15, 88b/17, 89a/17, 99b/5, 107b/7, 101a/17, 101b/2, 101b/5, 101b/6, 102a/6, 102a/9, 102a/11, 103a/4, 107b/6, 108a/3, 108b/2, 108b/3, 111b/6, 146b/9; *ta‘yin-i ‘ulūfē e.-diler* 35b/11; *tażarru‘ vü niyāz e.-diler* 14a/3; *terbiye e.-diler* 63a/7; *tevzi‘ e.-diler* 49b/15; *toķuz bölük e.-diler* 6a/10; *vaķf e.-diler* 108b/6; *yigirmi e.-diler* 89b/17; *bey‘ e.-dügi* 88a/16; *ekl ü bel‘ e.-dügi* 132a/1; *ğadr e.-dügi* 132a/1; *hıfz e.-dügi* 130a/16; *hizmet e.-dügi* 39a/16; *ķabz e.-dügi* 33a/10; *ķayd e.-dügi* 124a/8; *resid e.-dügi* 136b/10;

re'ysiz e.-dügi 130a/12; *ser-dār e.-dügi* 89b/12; *zabt ü rabt e.-dügi* 66b/12; *ķabz e.-dügin* 132a/17; *mu'āvenet e.-dügin* 64a/9; *icrā e.-dügine* 119b/7; *sipāriş e.-dügüm* 125b/16; *ħidmet e.-dügünden* 5a/8; *Rūm eli aġası e.-dük* 115b/8; *be-dergāh e.-dükde* 126a/9; *cem' e.-dükde* 16a/4; *cülūs e.-dükde* 30a/12, 45b/1; *feth ü fütūhlar e.-dükde* 36a/9; *mu'āvedet e.-dükde* 36a/1; *mürūr e.-dükde* 30a/7; *ṭaleb e.-dükde* 132b/15; *teferrüc e.-dükde* 114b/4; *tenbīh e.-dükde* 119a/7; *vefāt e.-dükde* 103a/2; *yigirmi e.-dükde* 89b/17; *cem' e.-dükden* 7a/9; *edā e.-dükden* 40b/11, 40b/15; *ħizmet e.-dükden* 16b/9, 48a/17; *iħdāş e.-dükden* 35b/17; *taḥşil e.-dükden* 120b/7; *ta'lim e.-dükden* 110a/15; *tefāḥḥuş e.-dükden* 86b/6; *teslim e.-dükden* 129b/11; *'acemī oġlanı e.-dükleri* 6b/7; *feth e.-dükleri* 6b/10; *murād e.-dükleri* 99a/10; *zūlm e.-dükleri* 88b/5; *aġa e.-düklerinde* 84a/10; *'azimet e.-düklerinde* 101b/14; *'azm e.-düklerinde* 14a/8; *beyān e.-düklerinde* 62b/11, 63b/1; *binā e.-düklerinde* 72a/14; *cülūs e.-düklerinde* 14a/2, 65a/1, 65b/16, 72b/6; *fermān e.-düklerinde* 15a/10, 30a/4; *feth e.-düklerinde* 6a/1, 106a/4; *feth fütūh e.-düklerinde* 72a/6; *iħrāc e.-düklerinde* 64a/3; *i'lām e.-düklerinde* 107a/14; *irsāl e.-düklerinde* 114a/12; *istimā' e.-düklerinde* 63a/9; *kelām-ı nā-sezā e.-düklerinde* 14a/15; *ķorıcı e.-düklerinde* 47b/4; *maḥşūş e.-düklerinde* 55a/16; *muķābele e.-düklerinde* 125b/3; *nizā' e.-düklerinde* 110a/8; *nüzül e.-düklerinde* 144b/15; *ricā e.-düklerinde* 38b/7; *su'āl e.-düklerinde* 63a/5, 66b/1, 125b/6; *taķrīr e.-düklerinde* 64a/11; *ṭaleb e.-düklerinde* 50b/17; *tamām e.-düklerinde* 107b/15; *tefāḥḥuş e.-düklerinde* 63a/15; *terbiyye e.-düklerinde* 126a/6; *iħdāş e.-düklerinden* 84a/17; *rencide e.-düklerinden* 87b/11; *sekbān e.-düklerinden* 116a/5; *şürb-i ħamr e.-düklerinden* 87b/6; *ķayd e.-düklerine* 138a/9; *yaya başı e.-dükleriyçün* 113a/17; *'arz-ı küstāḥ-āne e.-düm* 127a/13; *ķabül e.-dünüz* 122a/5; *'arz e.-mege* 125b/12; *cem' e.-mege* 10a/4; *ġadr e.-meye* 137b/5; *iħrāc e.-mege* 134a/14; *ķayd e.-mege* 65b/5, 123b/3; *ķorıcı e.-mege* 73a/2; *muḥāşara e.-mege* 34a/10; *nesne e.-mege* 123b/16; *taķlid e.-mege* 121b/11; *taṭbīķ e.-mege* 144b/1; *tecdid ü taṭbīķ e.-mege* 133b/2; *cem' e.-megi* 12b/15; *şolaķbaşı e.-megi* 102b/17; *'acemī oġlanı e.-megin* 126a/3; *'amel e.-mek* 34a/2; *'amel e.-mek gerekdür* 143a/4; *'arz e.-mek gerekdür* 97a/2; *bölük başı e.-mek gerekdür* 73b/17; *cem' e.-mek* 8b/13, 8b/15, 10a/5, 63b/1, 134b/1; *fā'yide e.-mek* 87a/15; *ħıfz e.-mek gerekdür* 124a/2; *iħrāc e.-mek* 63b/4; *iḥyā e.-mek gerekdür* 143a/7; *iķdām e.-mek gerekdür* 136b/8; *istiḥdām e.-mek gerekdür* 119b/5; *işāret e.-mek gerekdür* 123b/1, 124a/9; *ķabz e.-mek gerekdür* 96b/16; *ķatl e.-mek* 14b/6; *ķayd e.-mek* 11b/6, 122b/17, 123b/11, 124a/3; *ķayd e.-mek gerekdür* 52b/3, 124a/11; *kethüdā beg e.-mek gerekdür*

118a/17; *korııcı e.-mek gerekdür* 73b/6; *mānde e.-mek* 123b/12; *merd-i tīmār e.-mek gerekdür* 140b/17; *mevcūd e.-mek gerekdür* 144a/15; *nāşih e.-mek* 122b/15; *nehı e.-mek gerekdür* 48a/14; *resid e.-mek gerekdür* 136b/9, 136b/10; *sa‘ylar e.-mek* 70b/9; *şürü‘ e.-mek gerekdür* 65a/8; *taḳlīd e.-mek* 123b/13; *ṭaleb e.-mek* 29a/6; *tecribe e.-mek gerekdür* 124a/7; *te’dīb e.-mek* 41a/10, 57a/2; *tefahḥuş e.-mek gerek* 132a/3; *tenbih e.-mek gerekdür* 128b/6, 135a/1, 140a/1, 140a/2; *teslim e.-mek gerekdür* 131a/4; *teslim-i ḥazineye e.-mek gerekdür* 95a/4; *teşhış e.-mek gerekdür* 122b/8; *tevzi‘ e.-mek gerekdür* 80a/13; *tezker e.-mek gerekdür* 114b/1; *ziyāde e.-mek gerekdür* 67b/6; *zūlm e.-mek* 88b/5; *cem‘ e.-mekde* 9a/11; *cemī‘ e.-mekde* 9b/14; *ziyāde e.-mekdedirler* 83a/6; *ta‘yīn e.-mekdedür* 70b/6; *vaḳf e.-mekdedür* 44a/11; *zabṭ e.-mekdedür* 118b/4; *cenk e.-mekdür* 61a/11; *def‘ e.-mekdür* 88b/4; *iḥrāc e.-mekdür* 91b/10, 134a/15, 137a/8; *ref‘ e.-mekdür* 90a/17; *te’dīb e.-mekdür* 32a/7; *tevzi‘ e.-mekdür* 137a/5, 137a/8; *zabṭ e.-mekdür* 90a/16; *bey‘ e.-mekle* 7b/17; *yürüyiş e.-mekle* 106a/6; *feth ü fütūḥāt e.-meleri* 112a/14; *‘acemī oḡlanı e.-memek gerekdür* 115a/12; *çirāḡ e.-memek gerekdür* 139a/11; *çok e.-memek gerekdür* 87a/8; *ḳabz e.-memek gerekdür* 131b/1; *mānde e.-memek gerekdür* 124a/13; *resid e.-memek gerekdür* 136b/14; *ziyāde e.-memek gerekdür* 133a/13; *ziyāde e.-memişdür* 27b/15; *rızā e.-memişlerdür* 38b/8; *bey‘ e.-meḡ* 88a/15; *ḳayd e.-meḡ* 23b/17; *cem‘ e.-mesine* 9a/3; *cemī‘ e.-mesine* 9a/5; *noḡşān e.-meye* 137b/8; *şürü‘ e.-meye* 119b/4; *vaz‘ e.-meye* 133a/4; *ziyāde e.-meye* 127b/7; *bir e.-meyeler* 134a/5; *iḥrāc e.-meyeler* 63b/8; *ḳayd e.-meyeler* 133a/11, 134a/3; *rencide e.-meyeler* 12a/12, 109a/2; *şefā‘at e.-meyeler* 9a/9; *ṭama‘ e.-meyeler* 48a/12; *teklīf e.-meyeler* 12a/16; *ziyāde e.-meyeler* 12a/13; *ḥizmet e.-meyüp* 71a/2; *ḳabūl e.-meyüp* 110a/7; *redd e.-meyüp* 63b/9; *rencide e.-meyüp* 144b/4; *taşaddur e.-meyüp* 99a/12; *ḳayd e.-mez* 121a/7; *tenezzül e.-mez* 47b/17; *bey‘ e.-mezler* 87a/4; *muḳābele e.-mezler* 124a/6; *tevzi‘ e.-mezler* 60b/2; *żāyi‘ e.-mezler* 44b/8; *bedergāh e.-mişdür* 125b/14, 126a/5; *binā e.-mişdür* 3b/12, 20a/7; *bünyād e.-mişdür* 109a/13; *cāmi‘ e.-mişdür* 3b/8; *cem‘ e.-mişdür* 63b/2, 117b/9; *fevt e.-mişdür* 35a/14; *ḥarāb e.-mişdür* 113a/15; *iḥdās e.-mişdür* 3b/10; *iḥsān e.-mişdür* 30a/13; *ḳānūn e.-mişdür* 22b/1, 22b/2; *kātīb e.-mişdür* 125b/11; *naḡş-ı dāl e.-mişdür* 118a/4; *şākir e.-mişdür* 123b/5; *ta‘yīn e.-mişdür* 3b/11, 22b/10, 22b/11, 28b/11, 30b/2, 109a/14, 142a/13; *tezker e.-mişdür* 125b/7; *yeñiçeri e.-mişdür* 63a/11; *zabṭ e.-mişdür* 113a/10; *ziyāde e.-mişdür* 29a/6, 74b/1, 78b/8; *nehı e.-mişken* 12b/15; *icād e.-mişler* 26b/16; *ta‘yīn e.-mişler* 12b/6, 20a/15; *vaḳf e.-mişler* 44a/5; *esāmī e.-mişlerdür* 138a/14; *icād e.-mişlerdür* 72b/11;

İstanbul ağalığı e.-mişlerdür 21b/5; *hımāyet e.-mişlerdür* 51a/4; *kānūn e.-mişlerdür* 22b/13, 71a/14, 83a/1, 99a/7; *korucu e.-mişlerdür* 74b/6; *mābeynlerinde e.-mişlerdür* 90a/1; *naşb e.-mişlerdür* 18b/8; *nefer e.-mişlerdür* 120a/5; *ta'yin e.-mişlerdür* 21a/9, 72a/15, 82b/15, 109a/11; *toğuz bölük e.-mişlerdür* 112b/3; *vakf e.-mişlerdür* 44a/7; *oda hizmetin e.-mişmidür* 86b/5; *bülend e.-η* 148a/2; *helāl e.-η* 44b/6; *ref e.-η* 116b/9; *taleb e.-η* 13a/10; *ta'yin e.-η* 80b/5; *teferrüc e.-rken* 108a/9; *deveci e.-rler* 99a/11; *korucu e.-rler* 115b/8; *neler e.-rler* 87a/10; *Rūm eli ağası e.-rler* 133b/9; *edepsizlik e.-se* 91b/7; *bünyād e.-sek* 107a/9; *ta'yin e.-sek* 107a/12; *tecdid e.-sek* 107a/11; *yürümiş e.-seler* 87a/9; *hizmet e.-sün* 39b/10; *icrā e.-sün* 70b/7; *kıyā e.-sün* 122b/2; *edā e.-ye* 88b/4; *hizmetleri e.-ye* 40b/4; *müyesser e.-ye* 47a/8, 70b/9; *şerrir e.-ye* 15b/6; *ta'lim e.-ye* 109b/17; *ta'biğ e.-ye* 138a/7; *tefaḥḥuş e.-ye* 138a/8; *teslim e.-ye* 33a/11; *çak çak e.-yeler* 109b/9; *def e.-yeler* 95a/15; *dilāverlik e.-yeler* 70b/13; *hıfz ü hırāset e.-yeler* 52b/7, 103b/1; *icrā e.-yeler* 58a/11, 139b/14; *kıyā e.-yeler* 10b/1, 22b/17; *oda hizmetin e.-yeler* 139b/10; *sa'y e.-yeler* 113b/5; *zabt u rabt e.-yeler* 57a/10; *ziyāde e.-yeler* 59a/5; *müyesser e.-yü vēr-* 70b/10; *'azimet e.-yüp* 99a/1; *cem' e.-yüp* 8a/15, 24a/14, 34a/16; *cülüs e.-yüp* 1b/7, 14a/4, 23b/12; *çağsır e.-yüp* 42a/7; *iḥdās e.-yüp* 84a/14; *İstanbul ağalığın e.-yüp* 113a/7; *kabz e.-yüp* 11b/5; *katl e.-yüp* 106b/17; *kıyā e.-yüp* 121b/10, 127b/2, 127b/4, 127b/7; *meşveret e.-yüp* 5a/6, 34a/8; *naşb e.-yüp* 90b/8, 103a/2; *naşihatın e.-yüp* 84a/10; *rencide vü remide e.-yüp* 9b/6; *ri'āyet e.-yüp* 126b/16; *tefaḥḥuş e.-yüp* 129a/6; *tenbih e.-yüp* 125b/15; *rencide vü remide e.-meyüp* 52b/7; *zağarcıbaşı e.-yeler* 102a/8; *ri'āyet e.-yüp* 30a/11; *şolak e.-yüp* 102b/15; *sünnet e.-yüp* 23b/12; *ta'yin e.-yüp* 6b/1, 6b/2, 12a/4, 67a/15, 99a/3, 102a/9, 102b/16; *teferrüc e.-yüp* 108a/7; *yedekci e.-yüp* 54a/13; *yeñiçeri e.-yüp* 118a/17

eyyām: (Ar.) Günler. *e.-ı sefer-i encām ol-* 34a/17; *kadimü'l-e.-dan* 9a/3, 13b/8, 23a/3, 44b/7, 45b/4, 56a/6; 65b/2, 74a/8, 79a/17, 86a/1.

eyü: İyi. *e.* 89a/13, 94b/3, 101b/7, 101b/8, 101b/10, 101b/11, 102a/14, 111a/9, 111b/16, 115b/3, 141a/11, 143b/5; *e.-ce* 141a/15; *e. idi* 94b/6; *e.-sin* 87a/3, 112b/14, 143b/5; *e. ol-* 10a/6, 13b/5, 17a/8, 62b/17, 97b/3, 117a/2; *e. olur idi* 134a/9.

eyülük: İyilik. *e.-le* 51b/3.

ez-: Suyun içinde taneleri karıştırmak. *e.-üp* 108a/11.

eż' āf: (Ar.) Bir şeyi iki misli yağın fazlalık. *e.* 76b/16.

ezān: (Ar.) Müslümanları namaza çağırarak için minare veya yüksek bir yerde okunan davet. *e. vēr-* 111b/5.

ezel: (Ar.) Geçmiş zaman. *e.-den* 5b/13, 23a/4, 96a/16, 121a/12, 12.

F

fāfūç: (Far.) Ayakkabı. *f.* 33b/12; *f. kes-* 94a/8; *f.-in kes-* 94a/9.

fāhiş: (Ar.) Ahlâksız, ahlâka aykırı. *f. fesād ol-* 106b/14.

fāhişe: (Ar.) Ahlâksız kadın. *f.-lerden* 108b/13; *f.-yi* 106b/13, 107a/3.

fā'ide: (Ar.) Fayda, yarar, bkz. *fā'yide*, *fāyide*. *f.* 2b/4, 9b/3, 126b/10; *f.-den* 2a/14; *f.-sinden* 67a/7; *f. vü zarar* 4a/11.

fāre: (Ar.) Sıçan. *f.-den* 73a/1, 72a/11.

farç: (Ar.) Fark. *f.* 75a/12; *f. ol-* 37a/2, 37b/7; *f. olın-* 86a/2.

farz: (Ar.) Lüzumlu, gerekli. *f.-dur* 118b/9.

fāçir: (Ar.) Yoksul, zavallı. *f.* 43b/4; *f. ol-* 23a/14, 33a/17; *f.-i dil-tağşir* 1b/13.

fātiç: (Ar.) Feth eden. *f.-i Bolayır* 34a/6; *f.-ü'l-çaremeynü's-şerifeyn* 13b/14; *f.-i İstānbül* 6b/8, 20a/6, 22b/10; *f.-i Kōştāntiniye* 2a/1, 5b/16, 13a/3, 13b/13, 46b/4, 66a/4, 72a/13, 75a/7, 80b/1, 106a/3; *f.-ü'l- Mıçır* 37b/3.

façla: (Ar.) Çok, ziyâde. *f. ol-* 69b/4.

fā'yide: (Ar.) Fayda, yarar, bkz. *fā'ide*, *fāyide*. *f.* 9b/14; *f.-si* 107b/2, 122b/3, 125a/3; *f.-sinden* 96b/17; *f. eyle-* 87a/15; *f. vü zarar* 135a/11; *ne f.* 138a/14.

fāyide: (Ar.) Fayda, yarar, bkz. *fā'ide*, *fā'yide*. *f.* 95b/6.

fehç: (Ar.) Anlama, kavrama. *f.-i celili* 34a/13.

fehçā: (Ar.) Anlam. *f.-sı* 115a/11; *f.-yi şerif* 143a/3.

felek-medâr: (Ar.) Dünya yörüngesi. *der-gâh-ı f.-larına* 63b/6.

ferd: (Ar.) Kimse, kişi. *f.-üñ* 25a/10.

fermân: (Far.) Emir, buyruk. *f.* 15a/16, 126a/6; *f.-dan* 125a/17; *f.-ıyla* 125b/9; *f. buyur-* 147a/7; *f. ét-* 46b/8, 65a/2; *f. eyle-* 15a/10, 24a/17, 30a/4, 114b/5; *f. gönder-* 126a/14; *f. ol-* 125a/16, 126a/4, 147a/9; *f. olın-* 8b/3, 16a/11, 19a/16, 24a/2, 51a/2, 63b/4, 72b/8, 107a/15, 147a/14; *f.-ı ‘âlîleri* “hükümdar buyruğu” 126a/1; *f.-ı şerîf ol-* 62b/7; *f.-ı şerîfleri ol-* 125a/14; *f.-ı ol-* 114b/1.

fermânsız: (Far.) Fermanı olmayan. *f.* 125b/3.

ferrâş: (Ar.) Döşemeci. *f.-dur* 75b/7.

ferzend: (Far.) Çocuk. *f.-i çavuş* 129a/7; *f.-i sipâh* 128a/17; *f.-i sipâhi* 23b/2, 79b/2, 129a/7.

fesâd: (Ar.) Düzensizlik, bozukluk, kötülük. *f.-a* 14b/10, 34b/5, 74a/6; *f.-ları* 54a/17; *fâhiş f. ol-* 106b/14; *fitne vü f.* 9b/13; *fitne vü f. ehli ol-* 10b/4; *fitne vü f.-ları* 16a/10; *zarâr u f.-ları* 4a/8.

feth: (Ar.) 1. Ele geçirmek, zaptetmek. *f.-ine* 34a/9, 60b/5; *f. ét-* 72b/2, 99a/1; *f. eyle-* 6a/1, 6b/10, 106a/4; *f. ol-* 43b/2; *f. olın-* 37a/7, 89a/15, 106a/6; *f. fütûh eyle-* 72a/6; *f. ü fütûh* 14b/5, 19a/13; *f. ü fütûhlar eyle-* 36a/9; *f. ü fütûh ol-* 98b/2, 110b/8, 126b/4, 127b/1, 144b/7; *f. fütûhlar ol-* 134a/11; *f. ü fütûhât eyle-* 112a/14.

2. Başlama. *f.-i kelâm ol-* 125b/16.

fetil: (Ar.) Fital. *f.* 142b/13, 142b/15; *f.-i* 142b/16; *mûm f.-i ét-* 142b/16.

fevt: (Ar.) Kaybetmek, elden kaçırmak. *f. ét-* 44b/9; *f. eyle-* 35a/14; *f. ol-* 54a/4, 127b/3, 130b/15, 136b/15.

fırsat: (Ar.) Elverişli durum, imkan. *f.-ı* 122b/2; *f. bul-* 16a/15, 122b/3.

fışk: (Ar.) Ahlâksızlık, hainlik. *f. ü fücûr ét-* 12b/1; *f. ü fücûrlar ét-* 87b/4.

fihrist: (Ar.) Bir kitabın içinde neler olduğunu gösteren başında veya sonuna konulan cetvel, indeks. *f.-e* 123b/1; *f. ol-* 123b/3; *f.-de ol-* 123b/4, 123b/10; *f. étmek gerekdür* 123a/8; *f.-den* 123b/13, 123b/14.

fıkr: (Ar.) Düşünce, fikir. *f. ét-* 30a/5, 147b/14; *f. olm-* 106a/15; *f.-e var-* 125b/13.

fi'l-vâkı': (Ar.) Hakikaten, gerçekten. *f.* 13a/16, 16a/11, 51a/3, 108b/9, 119a/9.

fırâr: (Ar.) Kaçma. *f. ét-* 9a/17, 16a/15, 31a/10.

fitne: (Ar.) Kötülük, bela, sıkıntı. *f.-leri* 16a/2; *f.-ye* 15a/7; *f. ol-* 10b/15; *f. vü fesād* 9b/13, 16a/10; *f. vü fesād ehli ol-* 10b/3.

fodla: Saray, yeniçeri ve hayır için yapılan bir tür ekmek, bkz. fodula. *f.* 28a/1, 28a/10; *f.-sı* 27b/8; *f. hârcı* 2b/15; *f. kâtibi* 2b/16, 27a/1; *f.-ya yazılmağ gerekdür* 139a/7.

fodula: Saray, yeniçeri ve hayır için yapılan bir tür ekmek, bkz. fodla. *f.* 23a/2, 27a/7, 27a/15, 27b/3, 27b/13, 27b/15, 28a/1, 28a/2, 28a/5, 28a/15, 28a/16, 28a/17, 28b/7, 47a/2, 136a/1, 136a/2; *f.-dan* 128b/15, 128b/16; *f.-ları* 28a/17, 28b/6, 28b/11; *f.-nuğ* 26b/17; *f.-sı* 27a/5, 27a/8, 27a/16, 28a/7, 7, 28a/8, 28a/9, 28a/11, 28a/12, 28a/13, 28a/14, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 28b/5; *f.-ya* 26b/14; *f.-yı* 27a/4, 136a/3; *f. ol-* 23a/3, 28b/1, 129a/6; *f. defteri* 81a/3; *f. furunı* 136a/12; *f. kâtibi* 136a/9; *f. kâtibi ol-* 23a/14, 136a/7, 136a/8, 136a/9, 137a/9; *f. kitâbeti* 136b/3; *f.-ya yaz-* 81a/1; *f. ye-* 136a/10; *büyük f. kâtibi* 136a/6; *küçük f. kâtibi* 27a/3, 135b/17; *yetim f.-sı* 128b/15.

fuğarâ: (Ar.) Fakirler, yoksullar, zavallılar. *f.* 21b/15, 21b/17, 22a/1, 87b/10, 109b/16; *f.-dur* 109b/15; *f.-larını* 36b/14; *f.-nuğ* 48a/11, 87a/16; *f.-ya* 11a/16, 22a/4, 98a/3; *f.-yı* 52a/5, 52b/6, 87b/11; *f. vü re'âyâ* 51b/16.

furun: Ekmek yapılan ve satılan yer. *f.* 81a/8; *f.-a* 28b/10; *f.-da* 26b/13, 28b/12; *f.-dan* 26b/8, 28b/9; *f.-ı mezkûrı* 26b/15; *sekbânlar f.-ı* 26b/7; *sekbânlar f.-in* 80b/13; *sekbânlar f.-ina* 19b/12, 77b/13; *fodula f.-ina* 136a/12; *sekbânlar f.-inda* 77b/15; *sekbânlar f.-ından* 22a/15.

fuzalâ: (Ar.) Fazıllar. *'ulemâ vü f.* 7a/12, 14b/7, 73b/8; *'ulemâ' vü f.-dan* 5a/5.

fuzül: (Ar.) Gereksiz, lüzumsuz söz. *f.* 10b/2.

fücür: (Ar.) Ahlâka aykırı durum, günahkârlık. *fisķ ü f. ét-* 12b/1; *fisķ ü f.-lar ét-* 87b/4.

fülân: (Ar.) Adı anılmak istenen şahıs veya şey için kullanılır. *f.* 95a/1, 95a/2, 147b/9, 147b/10, 10; *f.-uğdur* 147b/7, 7.

fülüs: (Ar.) Paralar. *f.-ı aħmer* 127a/11.

fürüht: (Far.) Satma, satış. *f. ét-* 12b/12, 16b/10, 59a/1; *f. étdir-* 74b/5.

fütüh: (Ar.) Zafer, galibiyet. *feth f. eyle-* 72a/6; *feth ü f.* 14b/5, 19a/13; *feth ü f.-lar eyle-* 36a/9; *feth ü f. ol-* 98b/2, 110b/8, 126b/4, 127b/1, 144b/7; *feth f.-lar ol-* 134a/11.

fütühât: (Ar.) Zaferler, fetihler. *feth ü f. eyle-* 112a/14.

G

ğadr: (Ar.) Haksızlık, zarar. *ğ.-dur* 28b/8; *ğ.-ı* 48a/4; *ğ. ét-* 121b/13; *ğ. eyle-* 132a/1, 137b/5; *ğ. ol-* 32a/17, 48b/5, 59a/11, 69b/14, 69b/15, 113b/1; *ğ. olin-* 10a/11, 124a/14, 128a/5, 133a/1.

ğâfil: (Ar.) İhtiyatsız, gafil. *ğ. olin-* 145a/1.

ğâfilen: (Ar.+Tür.) Gafil olarak. *ğ.* 100b/9.

ğâh gâh : (Far.) Zaman zaman. *g.* 37a/17.

ğâh be-gâh: (Far.) Zaman zaman, ara sıra. *g.* 99b/4.

ğâhî: (Far.+Ar.) Bazı kere, ara sıra. *g.* 75b/12.

ğâhîce: (Far. +Ar.+Tür.) Bazan, bazı kere. *g.* 66a/9, 101b/7, 137a/10.

ğâ'ib: (Ar.) Kayıp. *ğ. ol-* 110b/1.

ğâlâ: (Ar.) Pahallılık. *kaħt u ğ.-dan* 14a/9.

ğalať: (Ar.) Hata. *ğ.-dur* 128a/11.

ğalebe: (Ar.) Öfkeli, azgın. *ğ.- leri ol-* 66a/9.

ğālib: (Ar.) Yenen, üstün. *ğ.* 110a/11, 110a/10; *ğ. ol-* 110a/4, 110a/17.

gam-nāk: (Ar.+Far.) Gamlı, tasalı. *g. ol-* 62b/7.

ğamz: (Ar.) Gammazlık, dedikodu. *ğ. ét-* 15b/2, 122a/5.

ğani: (Ar.) 1. Zengin. *ğ.* 70a/8; *ğ. ol-* 45a/5, 69a/5.

2. Bolluk içinde, tok. *ğ. ol-* 69b/4; *ğ. olur idi* 69a/8.

ğarrā: (Ar.) Güzel, gösterişli. *ğ. ol-* 62a/12.

ğavğa: (Far.) Kavga. *ğ.* 66a/9, 133a/16; *ğ.-sı* 52b/4; *ğ.-yı* 117b/6; *ğ. ét-* 31b/6, 32a/7, 106b/1, 118b/4, 122a/4; *ğ. ol-* 95a/15; *ğ. mektüb* 134b/4.

ğāyet: (Ar.) Son derece, oldukça. *ğ.* 10b/13, 23a/14, 50a/8, 79b/5, 83b/11, 140b/9, *ğ.-le* 24a/17, 99b/2.

ğayr: (Ar.) Başka. *ğ.-a* 97a/15, 106b/14.

gayret: (Ar.) Çabalama, çalışma. *g.-i dīniyye* 9b/15.

ğayreten: (Ar.) Çabayla, gayretli olarak. *ğ.* 95b/4, 95b/8.

ğayrı: (Ar.) Başka, diğer. *ğ.* 14a/11, 18a/3, 19a/14, 23b/4, 25a/10, 26a/7, 28a/6, 28b/7, 28b/13, 30b/15, 58a/11, 59a/14, 59b/7, 61b/11, 68b/15, 80a/11, 82b/7, 85b/11, 85b/16, 95b/16, 96b/5, 96b/15, 115a/12, 118a/9, 119a/11, 119b/4, 121a/13, 121b/9, 132b/6, 133b/16, 136a/2, 143a/2; *ğ.-dan* 21b/1, 90b/15; *ğ.-lar* 24a/5; *ğ.-nuḡ* 127a/1; *ğ.-sı* 26a/10, 38b/14; *ğ.-sın* 12b/15, 21b/11; *ğ.-ya* 23a/13, 92b/5, 122a/10; *ğ. ol-* 65b/14, 79b/1, 85a/2; *ğ.-da ol-* 103b/10; *andan* *ğ.* 18b/15, 68b/13, 82b/12, 120b/6, 135b/2, 138b/11.

ğazā: (Ar.) Din uğruna yapılan savaş ve kazınılan galibiyet. *ğ.-da* 22a/14, 36a/15, 37a/16; *ğ.-lar* 146a/15; *ğ.-larda* 2a/3, 37b/2, 134a/11; *ğ.-ya* 4b/5, 62a/7; *Egri* *ğ.-sın* 98b/17.

ğazab: (Ar.) Öfke, hiddet. *ğ.-ıla* 14a/16, 66b/1; *ğ.-la* 15b/10, 30a/3, 30a/8, 38b/7; *ğ.-a düş-* 128a/1; *ğ.-a gel-* 24a/17, 126a/7; *ğ.-ı tāmmla* 15b/12; *ḥiddet-i* *ğ.-a gel-* 24b/2.

ğāzī: (Ar.) Gazi. *ğ.* 4b/2, 4b/6, 4b/8, 22b/7, 35b/2, 35b/4, 36b/8, 110b/11, 117b/7, 7; *ğ.-lerimüzüñ* 148a/2.

ğéc: Geç, erken olmayan. *g.* 105a/11; *g. kal-* 87a/17; *g. ol-* 140a/6.

ğéce: Gece. *g.* 5a/13, 40b/17, 41b/5, 43b/17, 49b/9, 50b/8, 110b/1, 143b/8; *g.-si* 50b/9; *bir g.* 115b/8; *cum'a g.-si* 39a/9, 43b/17, 44a/1, 50b/7; *her g.* 50a/16, 50b/7, 109b/5.

geç-: Geçmek. *g.-di* 65a/6; *g.-en* 65a/6, 120b/15, 138a/8; *g.-enüñ* 29b/4, 74a/6; *g.-er* 17a/11, 45a/9, 105b/3; *g.-erler* 98a/1, 121b/1; *g.-mek* 25b/9, 42b/3; *g.-miş* 144b/8; *g.-mişdür* 115a/8, 138a/15; *g.-üp* 23b/5; *g.-er gid-* 66a/3, 121b/8, 124a/7; *gelüp g.-er iken* 147b/1; *hükmi g.-er* 82b/11; *'ulûfelerinden g.-üp* 57b/8.

geçin-: Geçinmek. *g.-üp* 77b/14, 119b/3; *g.-ür* 126b/5.

geçür-: Geçirmek. *g.-diler* 37a/14; *g.-megiçün* 4b/11, 6a/15; *g.-mekdür* 137a/7; *g.-meyüp* 138b/14; *g.-üp* 27b/12; *g.-memek gerekdür* 138b/8; *âdem g.-mek* 18a/13; *gözden g.-mek gerekdür* 16b/3.

gedik(g): Ticaret ve sanat yapma yetkisi, *bkz.* gedük. *g.* 53b/1, 53b/9, 53b/10, 71a/16, 72a/3, 75a/13, 76a/15, 76b/5, 76b/7, 76b/13, 78b/3, 81a/1, 91a/14, 92a/15, 137a/15, 137b/15; *g.-den* 57a/6; *g.-dür* 55a/12, 77a/6, 104a/15, 127b/13, 127b/14; *g.-i* 54a/7; *g.-ler* 78a/15, 78b/17, 79a/4, 103b/11; *g.-lerden* 79a/4, 86b/1; *g.-lere* 50a/12; *g.-leri* 23a/11, 55a/8, 55a/9, 75b/4, 105a/10, 105b/1, 134b/2; *g.-leridür* 86a/6; *g.-lerin* 90b/3; *g.-lerin* 76b/15; *g.-ün* 86a/4; *g. ol-* 54a/12, 104a/16; *'acemî baş yayabaşılığı g.-inden* 116a/2; *mehterlik g.-i* 75b/16; *mehterlik g.-id(ür)* 75a/14; *baş g.-lerinüñ* 75b/4.

gedikli: Kıdemlerinden dolayı imtiyazlı yeniçeriler, *bkz.* gediklü. *g.* 50a/3, 57a/5; *g.-ler* 59a/8, 71a/7; *g.-lere* 77b/4, 134b/13; *g.-leri* 55a/3, 86a/2, 90a/17; *g.-lerin* 132a/16; *g. ol-* 71a/7; *baş g.-lerden* 76a/12; *ser-â-ser kuşaklı g.-leri* 90a/16; *âğa g.-leriyle* 75b/1; *ser-â-ser kuşaklı g.-lerin* 75a/6.

gediklik: Yeniçerilerin kıdemlerinden dolayı imtiyazlı olma durumu. *ser-â-ser kuşaklı g.* 84b/14.

gediklü: Kıdemlerinden dolayı imtiyazlı yeniçeriler, *bkz.* gedikli. *g.* 78a/12; *âğa g.-leri* 86a/1.

gedük(g): Ticaret ve sanat yapma yetkisi, *bkz.* gedik. g. 85b/10, 85b/17; g.-dür 85b/16; g.-in 40b/12; g. ol- 112a/8; *kapucu g.-i ol-* 107b/1.

gel-: Gelmek. g. 114a/2; g.-di 70a/4; g.-dügi 9b/15; g.-dükde 2b/1, 13a/16, 17a/5, 40b/6, 40b/8, 54b/5, 70a/12, 72b/7, 85a/16, 96b/3, 98a/13, 108a/10, 120b/3, 130a/6, 130a/11, 131b/7, 131b/9, 147b/8; g.-dükden 42b/8; g.-düklerinde 14b/5, 38a/16, 60b/4, 72a/1, 108a/5; g.-e 93b/17, 129a/1; g.-ecek 88a/4, 90a/9; g.-en 15b/11, 17a/15, 24a/6, 32a/1, 32a/3, 38a/2, 40a/1, 58a/10, 58b/16, 69a/5, 69a/9, 70b/5, 81a/10, 96b/17, 101b/9, 122a/1, 125b/3, 132b/3, 135a/10, 138a/8, 143a/12; g.-ene 57b/12, 133a/17; g.-eni 90a/12, 119a/2; g.-enler 26b/12, 62a/4; g.-enlerden 48b/12; g.-icek 7a/1, 16b/5, 62a/7, 124b/17; g.-ince 33b/10, 35b/14, 36b/10, 37a/15, 56a/15, 71b/12; g.-mede 42b/5; g.-medin 31b/3, 63a/17, 69a/11, 139b/14; g.-mege 62a/3; g.-megin 101a/12; g.-mek 29b/8, 42a/2; g.-memesine 43a/1, 68b/16; g.-mesine 62a/7, 69b/4; g.-meyene 62a/9, 73b/3; g.-meyeni 143a/11; g.-meyenün 62a/2, 62a/8; g.-meyince 58b/16, 61a/6, 134b/8; g.-mez 42a/4, 67b/3, 68b/15, 68b/16, 70a/3, 73b/5; g.-mezler 40b/6, 57b/6; g.-mişdür 64a/2, 70a/9; g.-mişün 143a/7; g.-se 108b/11; g.-sün 14a/17, 58a/12, 110a/10, 145b/13; g.-üp 10b/11, 15b/15, 16a/2, 17a/8, 17a/17, 19b/1, 23b/6, 23b/8, 23b/13, 24b/6, 24b/8, 30b/5, 33b/7, 40b/4, 66b/1, 66b/9, 69a/8, 74b/7, 91b/4, 98b/8, 106a/8, 108a/6, 108b/8, 108b/17, 109b/5, 109b/13, 109b/16, 110a/3, 125b/8, 130b/4, 130b/11, 136b/13, 145a/7, 145a/11, 145b/10; g.-ür 5b/8, 30b/12, 32a/15, 32b/2, 41b/7, 41b/16, 42a/5, 50b/2, 54b/6, 55a/7, 68b/14, 69a/13, 142b/7, 148a/5; g.-ürken 35a/7; g.-ürler 7b/6, 12b/4; g.-ürse 97b/16, 123b/17, 124a/1, 1; g.-ürlerse 31b/3; g.-dügi vaqt 63b/16; g.-medin *kal-* 69b/15; g.-mege *başla-* 69b/3; g.-memiş *ola* 48b/13; g.-üp *geçer iken* 147b/1; *lâzım g.-di* 107a/17; *vérile g.-di* 68b/3; *hâklarından g.-diler* 15a/8; *alına g.-dügi* 74a/9; *kâdimden *ola g.-dügi** 95a/4; *vérile g.-dügi* 67b/6; *oynayı g.-dügiçün* 36b/17; *bedergâh *ola g.-dügin** 126a/3; *ilerü g.-dükde* 50a/12; *lâzım g.-dükde* 10a/5, 18a/9, 19b/15, 26a/2, 26a/13, 30b/17, 31b/8, 38b/13, 41a/10, 45a/12, 51b/13, 52a/15, 53a/4, 57a/2, 58a/4, 60a/7, 65b/3, 77a/3, 77a/4, 78b/5, 78b/10, 80b/8, 84a/11, 88b/2, 90b/13, 93a/11, 95b/16, 98b/5, 102b/6, 103a/14, 105a/1, 108b/8, 111b/11, 112b/11, 112b/13, 113b/3, 114a/17, 115b/14, 122a/15, 124a/3, 124b/14, 129a/10, 129a/14, 130b/10, 134a/4, 134a/5, 134a/6, 137b/5, 139a/13, 139b/1, 143b/3, 143b/15; *zuhûra g.-dükde* 136a/15; *zuhûra g.-dükden* 9b/18; *îmâna g.-düklerin* 13a/8; *teferrüce g.-düklerinde* 125a/4; *hâkından g.-e* 31b/6; *zuhûra g.-e* 136b/14; *hâkından g.-eler* 58a/3; *önine g.-en*

82a/12; *önlerine g.-en* 12a/15; *önüne g.-en* 12a/13; *imāna g.-icek* 13a/8; *lāzım g.-icek* 8a/12, 9b/13, 11b/2, 11b/3, 19b/9, 40b/1, 50a/1, 129a/5, 131a/7; *ta'yin g.-icek* 68b/13; *zuhūra g.-icek* 8a/13; *hakkından g.-mek gerek* 139b/8; *hakkından g.-mek gerekdür* 62a/17, 122b/11, 123b/8, 128b/1, 128b/6, 128b/14, 129b/6, 129b/8, 134b/11, 136a/4, 136b/15, 138b/16; *temām g.-mek gerekdür* 69b/5; *zuhūra g.-mekle* 84a/1; *ağça g.-memek gerekdür* 69b/5; *ilerü g.-memişdür* 44b/5; *ola g.-memişdür* 56a/8; *zuhūra g.-memişdür* 13b/12; *lāzım g.-mese* 56b/8; *halel g.-meye* 17a/5, 109a/9, 115a/4; *erlik g.-mez* 42a/12; *hayr g.-mez* 4b/13, 4b/15, 48b/14; *ilerü g.-mez* 55b/2; *zarar g.-mez* 120a/9; *zuhūra g.-miş* 15a/16; *çıka g.-mişdür* 77a/11; *kala g.-mişdür* 56a/9; *ola g.-mişdür* 3a/4, 4a/2, 27a/3, 45b/5, 52b/9, 53a/2, 53a/5, 53b/6, 53b/7, 55a/11, 77a/11, 78a/13, 116a/1, 135b/5, 137b/14, 143b/7, 143b/8; *ağa bölüğinden ola g.-mişdür* 55b/5; *çāšnī-gir ola g.-mişdür* 28b/17; *efendi kapusunda ola g.-mişdür* 133b/15; *kayd ola g.-mişdür* 3a/9; *lañife ola g.-mişdür* 44b/7; *yedili ola g.-mişdür* 26b/10; *yeniçeri agası ola g.-mişdür* 9a/4; *tura g.-mişdür* 29b/17; *vara g.-mişdür* 2b/1; *verile g.-mişdür* 26b/17, 27a/14, 27b/3, 67b/8, 67b/9, 132a/9, 132a/10, 132a/11, 142b/13, 13; *zuhūra g.-mişdür* 13b/13, 36b/11; *iş ola g.-memişdür* 138a/12; *ta'yin ola g.-mişdür* 99a/4; *hāricden olına g.-mişdür* 110a/2; *muqābele olına g.-mişdür* 65b/3; *ala g.-mişlerdür* 28b/9, 56a/7; *cem'ède g.-mişlerdür* 8b/4, 8b/17; *lāzım g.-se* 54b/10, 78b/1, 126a/10, 135b/12; *yağın g.-üp* 145b/16; *ğazaba g.-üp* 24a/17, 126a/7; *hakkından g.-üp* 130a/14, 140a/11; *hiddet-i ğazaba g.-üp* 24b/2; *ilerü g.-üp* 62b/10, 114b/6; *karşu g.-üp* 13a/7; *rāşt g.-üp* 100b/5; *yağın g.-üp* 145b/15, 145b/17; *zuhūra g.-üp* 9b/15; *erlik g.-ür* 86a/14; *hakkından g.-ür* 138b/1; *lāzım g.-ür* 4b/16, 21b/12, 39b/6, 69a/14, 139a/6; *ilerü g.-ürse* 139b/16; *lāzım g.-ürse* 4b/12, 4b/14, 5b/10, 30a/14, 30b/14, 38b/16, 50a/10, 52a/11, 64b/4, 71a/3, 77b/16, 89b/8, 97a/4, 112b/9, 129b/4, 130a/4, 130a/10, 140a/17, 140b/10; *zuhūra g.-ürse* 15b/9

gelin-: Gelinmek. *hakkından g.-e* 52b/5, 144b/4; *haklarından g.-e* 17b/14; *hakkından g.-mek* 9b/12; *hakkından g.-mek gerek* 135a/17; *hakkından g.-mek gerekdür* 25b/4, 62a/7, 109a/8, 119b/10, 123a/3, 124a/10, 129a/4, 130a/12, 131a/1, 135a/3, 144b/5; *haklarından g.-mek gerekdür* 51b/10; *halel g.-meye* 11a/2; *hakkından g.-üp* 136a/14, 137a/3; *hakkından g.-ür* 57a/15, 58b/3, 60a/17, 76a/15, 120b/14, 123b/5, 123b/11; *hakkından g.-ür idi* 126a/17.

gelür: Gelir, kazanç. *g.-i* 85b/6, 116b/11, 133a/5, 135b/2, 136a/3; *g.-leri* 133b/6, 138b/10.

gem: Atı zapteden ve istenilen tarafa çevirmek için ağzına vurulan demir alet. *g.-e* 62b/6; *g.-i* 62b/8, 62b/15, 63a/3, 63a/9; *g.-üñ* 62b/7, 62b/12.

gemi: Gemi. *g.* 6a/14, 6b/2, 26a/2, 32a/14, 32a/15, 144a/14; *g.-de* 26a/12, 113b/7, 135a/16; *g.-den* 31a/10, 112b/12; *g.-ler* 22a/5, 26a/3, 53b/12, 137b/6, 139a/17; *g.-lerde* 52b/15, 112b/7, 118a/11; *g.-lere* 32a/13; *g.-leri* 2b/7, 4b/13, 115a/17, 124b/6, 125a/15; *g.-lerinde* 52b/17; *g.-lerin* 118b/2; *g.-lerinüñ* 32a/5; *g.-lerü* 32a/11; *g.-lerüñ* 5a/7, 25a/17, 32b/1, 52b/10, 52b/14, 53a/7, 112b/5, 112b/6; *g.-nüñ* 115a/14, 116a/17; *g.-si* 53a/14, 53b/4; *g.-sinde* 53a/15, 125b/10; *g.-sinden* 126a/5, 126a/10; *g. belâsın çek-* 114a/13, 114a/14; *g. hizmeti* 22a/11; *g. hizmetin ét-* 139b/2; *g. hizmetini ét-* 135a/12; *g. hizmetinde ol-* 134a/16; *g. re'isleri* 115a/16; *g.-si ol-* 126a/2; *g. kâtibi* 53b/10; *g. ve oda hizmeti* 25a/7; *g. oğlanları* 25b/13; *miri g.-ler* 5a/10; *miri g.-lerden* 20a/11; *odun g.-leri* 21b/7; *vakf g.-leri* 119a/1; *âga g.-lerinüñ* 52b/8; *at g.-lerinüñ* 137a/14; *miri g.-lerüñ* 22a/4, 137a/17; *at g.-lerine* 32a/1; *at g.-si* 4b/11; *kâtib g.-si* 119a/12; *at g.-sin* 113a/6; *at g.-sinde* 136b/11; *âga g.-sine* 119a/12; *at g.-sine* 114a/10; *baş âga g.-sine* 53a/2; *sekbân başı g.-sidür* 53a/7; *yeñiçeri kethüdâsı g.-sidür* 25a/9; *âga g.-sinde* 25a/15; *kethüdâ beg g.-sinde* 53b/9; *sekbânbaşı g.-sinde* 119a/14; *âga g.-sinüñ* 135a/9.

gerçek: Doğru, gerçek. *g.* 9b/10, 79a/15, 79a/16; *g.-dür* 7a/7, 114b/9; *g.-sin* 114a/5; *g. ol-* 114b/16.

gerçi: Her ne kadar ise de. *g.* 47b/3, 77a/5, 85b/2, 95b/2, 97a/8, 111b/16.

gerdel: Kova. *g.-ler* 48a/8.

gerdün- niñāk: ?oñak-ı *g.-a* 14a/13.

gerek: Gerek, ihtiyaç. *g.* 26b/13, 86a/15, 92a/14, 93a/6, 98a/13, 127a/7; *g. kim* 132b/4; *g.-dür* 23a/2, 93a/12; *g... gerek* 13a/13, 26b/12, 66a/1, 69a/1, 73a/17, 77b/8, 83a/7, 93a/5, 96b/9, 103a/11, 103b/6, 105a/13, 127a/6, 127a/7, 129b/11, 135b/15; *g. ol-* 140a/16; *g.-dür ki* 69a/16, 86a/14; *g.-dür kim* 88b/5, 113b/5, 123b/16; *çıkmak g.* 139b/3, 139b/4, 139b/5, 139b/6; *étmemek g.* 139b/8; *haqqından gelinmek g.* 135a/17; *haqqından gelmek g.* 139b/8; *icrâ olunmak g.* 112a/10; *istememek g.* 127b/6; *kalmak g.* 56b/9; *kullandırmak g.* 115b/1; *kullanmak g.* 141b/1; *olmak g.* 129a/6; *redd olunmak g.* 137b/13; *ri'âyet olunmak g.* 17b/16, 137b/12; *tefahhuş eylemek g.* 132a/3; *tevzi'*

olunmak g. 139b/9; *varmak g.* 146a/8; *v rmek g.* 141a/2; *v rmemek g.* 56b/10; *yazılmak g.* 123a/16; *yoğ  tmek g.* 128b/17; *yoğlanmak g.* 139b/8; *‘acemi oğlanı eylememek g.-d r* 115a/12; *adem g.-d r* 87a/5, 87a/12, 112b/17; *ağça gelmemek g.-d r* 69b/5; *‘ kıl olmak g.-d r* 17b/11; *alı v rmek g.-d r* 143a/8; *alınmak g.-d r* 11a/12, 132b/16; *alınmamak g.-d r* 88b/7; *almak g.-d r* 70a/12, 129a/14, 130b/12, 136b/16; *almamak g.-d r* 12a/7, 51b/9, 70a/11, 90b/15, 90b/16, 119b/2, 129a/7, 130a/6, 143b/1 ; *‘amel  tmek g.-d r* 59a/3; *‘amel eylemek g.-d r* 143a/4; *‘arz eylemek g.-d r* 97a/2; *avlanmamak g.-d r* 141a/8; *ayakda  omamak g.-d r* 143a/2; *‘azl olunmak g.-d r* 136a/15; *‘azl olmak g.-d r* 132b/17; *‘azl olmamak g.-d r* 113a/1; *bağlamak g.-d r* 42a/7; *başlamak g.-d r* 87b/14; *bedel olmak g.-d r* 26a/15; *bederg h olmak g.-d r* 130a/5; *bederg h olmamak g.-d r* 129a/13; *behre-mend olmak g.-d r* 129a/8; *beklemek g.-d r* 49b/5; *beslemek g.-d r* 101b/12, 141a/11, 141a/12; *beslenmek g.-d r* 141a/17; *bey‘  tmek g.-d r* 70b/3, 88a/14; *bey‘ olunmak g.-d r* 131b/6, 131b/8, 131b/9; *bey‘ olunmamak g.-d r* 58b/16; *bildirmek g.-d r* 131b/4, 131b/6, 131b/10, 131b/11, 131b/14; *bilmek g.-d r* 119b/1, 119b/1, 122b/7, 122b/7, 137a/4; *bodur olmamak g.-d r* 104b/3; *boylı boşlu olmak g.-d r* 104b/2; *bölük çekmek g.-d r* 123a/9; *bölük baş eylemek g.-d r* 73b/17; *böyle olmak g.-d r* 123b/15; *bulunmak g.-d r* 63a/11, 141a/9; *cem‘  tmek g.-d r* 43b/14; * er Ğ eylememek g.-d r* 139a/11; * ıkar olmamak g.-d r* 129b/12; * ıkmak g.-d r* 140b/16; * ok eylememek g.-d r* 87a/8; *d hil olunmamak g.-d r* 141a/1; *d hil olmamak g.-d r* 118b/11; *dest r alı-v rmek g.-d r* 140a/5; *dest r v rmemek g.* 139b/16, 140a/3; *deveci  tmek g.-d r* 142a/2; *deveci olmak g.-d r* 142a/3; *devşirilmek g.-d r* 139a/2; *d n-d r g.-d r* 119a/17, 137b/2; *d n-d r olmak g.-d r* 31a/9, 98a/8, 112b/16; *du‘ sın almak g.-d r* 48b/12; *d şmemek g.-d r* 71a/5; *ed   tmek g.-d r* 141a/10; *el uzatmamak g.-d r* 97a/15; * td rmek g.-d r* 140a/13; * td rmemek g.-d r* 140a/14; * tmek g.-d r* 48b/9, 58a/6; * tmemek g.-d r* 61a/3, 113b/3, 130a/11; *eylemek g.-d r* 51b/7, 70b/17; *eylememek g.-d r* 137a/13, 143a/4; *fihrist  tmek g.-d r* 123a/8; *fodlaya yazılmak g.-d r* 139a/8; *ge  rmemek g.-d r* 138b/8; *getürmek g.-d r* 61b/5; *gidermek g.-d r* 122b/10; *girdürmemek g.-d r* 58b/6; *girmemek g.-d r* 93b/17; *Ėtmemek g.-d r* 62a/10, 62a/17; *Ėyd rmek g.-d r* 61b/3; *Ėymek g.-d r* 42b/2; *Ėndermek g.-d r* 61b/4, 96a/7, 133a/12, 134b/9, 135a/3; *Ėrilmek g.-d r* 57b/16, 74a/14, 126b/9; *Ėrmek g.-d r* 69b/10, 115a/15, 128a/14, 132b/8, 144a/17; *Ėzden geçürmek g.-d r* 16b/4; *Ėzden şavmamak g.-d r* 111a/5; *Ėr p Ėzetmek g.-d r* 94b/3, 95a/1; *Ėzetmek g.-d r* 29b/6, 128a/5, 141a/5, 144b/1;

gözmek g.-dür 113b/9, 138a/1; *haber almak g.-dür* 122b/10; *hakkindan gelinmek g.-dür* 25b/4, 62a/7, 109a/8, 119b/10, 123a/3, 124a/10, 129a/4, 130a/12, 131a/1, 135a/3, 144b/5; *hakkindan gelmek g.-dür* 62a/17, 122b/11, 123b/8, 128b/1, 128b/6, 128b/14, 129b/6, 129b/8, 134b/11, 136a/4, 136b/15, 138b/16; *haklarından gelinmek g.-dür* 51b/10; *harc ettirmemek g.-dür* 42a/14; *harc olunmamağ g.-dür* 137b/7; *hareket ettürmemek g.-dür* 138b/11; *hased etmemek g.-dür* 119b/9; *hasta işareti olmamağ g.-dür* 143a/10; *hayr-hāhı olmağ g.-dür* 143a/6; *hazer olunmak g.-dür* 11a/11, 29b/3; *hıfz etmek g.-dür* 59a/4; *hıfz eylemek g.-dür* 124a/2; *hilāf-ı kânūn olmamağ g.-dür* 98a/16; *himāyet olunmamağ g.-dür* 62a/9; *hizmet etmemek g.-dür* 119a/12; *hizmetkār g.-dür* 52a/13; *hünkār kulı etmemek g.-dür* 62a/15; *icrā olunmağ g.-dür* 48a/6, 99a/9, 116a/9; *ihrāc olunmağ g.-dür* 118a/12; *ihtimām olunmağ g.-dür* 109a/9, 143a/17; *ihtiyār g.-dür* 50a/11, 103a/17; *ihtiyār olmağ g.-dür* 70b/16, 113b/2; *ihyā eylemek g.-dür* 143a/7; *iqdām etmek g.-dür* 122b/12, 134a/1; *iqdām eylemek g.-dür* 136b/9; *iqdām olunmağ g.-dür* 109a/6, 115a/14, 122a/9, 122b/5, 133a/14, 134b/8; *irsāl olunmağ g.-dür* 59a/2; *istihdām etmek g.-dür* 39b/12; *istihdām eylemek g.-dür* 119b/5; *iş ettürmemek g.-dür* 134b/7; *iş işlememek g.-dür* 137a/5, 143a/5; *işaret eylemek g.-dür* 123b/1, 124a/9; *işlemek g.-dür* 142a/17; *işlememek g.-dür* 62a/16; *işletmek g.-dür* 143b/5, 144a/14; *kabūl etmemek g.-dür* 140a/15; *kabz etmemek g.-dür* 59a/13; *kabz eylemek g.-dür* 96b/16; *kabz eylememek g.-dür* 131b/1; *kādīr g.-dür* 22a/11; *kaldirmağ g.-dür* 88a/17; *kalmağ g.-dür* 119a/15; *kalnamağ g.-dür* 14b/9; *kānūnla olmağ g.-dür* 99a/11; *kapuya çıkarmağ g.-dür* 139b/2; *karar etmek g.-dür* 73b/7; *karışmamağ g.-dür* 96b/16, 131b/3; *kaṭ' olunmağ g.-dür* 143a/10; *katl etmek g.-dür* 128b/4; *kayd etmek g.-dür* 52a/17; *kayd etmemek g.-dür* 31a/13; *kayd eylemek g.-dür* 52b/3, 124a/11; *kayd olunmağ g.* 66a/2; *kayd olmamağ g.-dür* 52b/1; *kethüdā beg eylemek g.-dür* 118b/1; *kırdırmamağ g.-dür* 141a/6; *komamağ g.-dür* 61b/4, 61b/9, 134a/16; *korıcı etmemek g.-dür* 86a/16, 86a/17; *korıcı eylemek g.-dür* 73b/7; *koşmağ g.-dür* 12a/4, 12a/6; *köse (dağı) olmamağ g.-dür* 104b/4; *kullandırmamağ g.-dür* 61b/11; *kulluğ vèrdirmek g.-dür* 86b/7; *kulluğ vèrmemek g.-dür* 138a/3; *kuşūrı vèrilmek g.-dür* 69b/6; *kuşanmağ g.-dür* 42a/6; *maḥlūl olmağ g.-dür* 103a/14; *mānde eylememek g.-dür* 124a/13; *mānde olunmamağ g.-dür* 61a/8; *maşraf olmamağ g.-dür* 132b/11; *mektūb yazmamağ g.-dür* 137b/16; *merd-i timār etmek g.-dür* 140a/11; *merd-i timār eylemek g.-dür* 140b/17; *merd-i timār olunmağ g.-dür* 132a/2; *mevcūd eylemek g.-dür* 144a/15; *miri iş işlenmek g.-dür* 94b/16; *muḥālif olmamağ g.-dür* 16b/2, 136b/10; *muḳābele olunmağ g.-dür* 122a/17;

muḳayyed olunmaḳ g.-dür 124a/17; *muḳayyed olmaḳ g.* 122a/7; *müstaḳim g.-dür* 13b/2, 69b/6, 143b/2; *müstaḳim ü din-dār g.-dür* 138a/6; *müstaḳim ü din-dār olmaḳ g.-dür* 132b/10, 133a/3, 143a/1; *namāz ḳıldırmaḳ g.-dür* 42a/16; *ne güne g.-dür* 4a/7; *nehy eylemek g.-dür* 48a/14; *nehy olunmaḳ g.-dür* 48a/5, 56b/14, 61a/15, 62a/2, 86b/12, 87b/8; *nehy olmaḳ g.-dür* 91a/12; *oda hizmetin étmek g.-dür* 50a/11; *oḳutmamaḳ g.-dür* 124a/11; *olmaḳ g.-dür* 16b/2, 70b/15, 71a/1, 132b/12, 141b/9; *olmamaḳ g.-dür* 65a/6, 87a/8, 92a/5, 111a/4, 129a/8, 129a/12, 132b/10, 133b/10, 140b/9, 140b/13, 143b/11; *oturaḳ olmamaḳ g.-dür* 140b/8, 143b/11; *öğrenmek g.-dür* 144b/3; *pāye vérimemek g.-dür* 142a/4; *ref^f étmek g.-dür* 138b/12; *ref^f olunmaḳ g.-dür* 58a/9, 96b/6, 115a/13, 135a/1, 139a/12; *ref^f olmaḳ g.-dür* 135a/15; *rencide étmemek g.-dür* 138b/10; *rencide olmamaḳ g.-dür* 119b/7; *resid eylemek g.-dür* 136b/9, 136b/10; *resid eylememek g.-dür* 136b/14; *resid olunmaḳ g.* 131a/5; *ri'āyet étmek g.-dür* 25b/1, 130b/8; *ri'āyet olunmaḳ g.-dür* 33a/11, 115b/3, 118b/10, 132a/5, 136a/15, 140b/16; *rüşvet alınmamaḳ g.-dür* 140b/6; *şaḳınmaḳ g.-dür* 121a/10; *şālih olmaḳ g.-dür* 42a/16; *šan'at işletmemek g.-dür* 140a/10; *şatmamaḳ g.-dür* 87a/13; *şolaklık olmaḳ g.-dür* 53b/4; *söz g.-dür* 15b/9; *su'āl olunmaḳ g.-dür* 25b/5, 25a/15, 122a/15; *suçı olmak g.-dür* 42a/2; *şān-ı 'ālilerden olmamaḳ g.-dür* 119b/3; *şürü' eylemek g.-dür* 65a/8; *tağyir olunmamaḳ g.-dür* 119b/6; *taḥşil étdirmek g.-dür* 132b/9; *taieb étmemek g.-dür* 98a/9; *taieb olunmak g.-dür* 29a/11, 29a/17; *tamām gelmek g.-dür* 69b/5; *ta'yin g.-dür* 133b/8; *tāze oğlan olmamaḳ g.-dür* 104b/3; *tāzī beslemek g.-dür* 141a/8; *tebdil étmemek g.-dür* 130b/8; *tecāvüz étdürmemek g.-dür* 137b/12; *tecribe eylemek g.-dür* 124a/7; *teklif olunmamaḳ g.-dür* 11a/16; *tenbih g.-dür* 31a/6; *tenbih étmek g.-dür* 122b/13, 130b/8; *tenbih eylemek g.-dür* 128b/6, 135a/1, 140a/1, 140a/2; *tenbih olunmaḳ g.-dür* 32a/9, 82a/1, 82a/2, 88a/16, 94b/16, 130a/4; *tenbih ü te'kid olunmaḳ g.-dür* 82a/4; *teraḳḳi vérmemek g.-dür* 140b/6; *teslim eylemek g.-dür* 131a/4; *teslim-i hazīneye eylemek g.-dür* 95a/4; *teşhiş eylemek g.-dür* 122b/8; *tevzi' eylemek g.-dür* 80a/13; *tezkire eylemek g.-dür* 114b/1; *tutdurmamaḳ g.-dür* 140a/10; *'ulūfeye yazılmaḳ g.-dür* 129a/11; *'ulūfeye yazmaḳ g.-dür* 139a/4, 139a/10; *umūr-dīde g.-dür* 118a/10; *vāz' olunmamaḳ g.-dür* 74a/4; *vérdürmemek g.-dür* 48a/1; *vérimek g.-dür* 23a/10, 52b/14, 67b/7, 70a/6, 74a/3, 87a/3, 87b/15, 93a/10, 97a/4, 98a/7, 113b/4, 115b/15, 115b/16, 129b/5, 139a/6, 140b/3, 141b/12, 143b/14, 143b/16, 143b/17; *vérimemek g.-dür* 23a/14, 58a/16, 58a/17, 87a/2, 87b/10, 94b/15, 97a/9, 98a/17, 109a/7, 112a/11, 118a/9, 129b/5, 129b/6, 138b/6, 140b/4, 140b/14, 143b/16; *vérmek g.-*

dür 9a/11, 23a/17, 46a/4, 49b/6, 51a/14, 51b/8, 57b/17, 62a/9, 68b/5, 74a/16, 86b/1, 88b/3, 97a/13, 101b/13, 115b/4, 141b/12, 143a/1, 143b/3, 143b/5; *vérmemek g.-dür* 47b/9, 51b/15, 52a/7, 52a/16, 69b/10, 69b/11, 69b/12, 74a/4, 75a/3, 75a/6, 88b/2, 88b/9, 88b/9, 88b/10, 97a/14, 113b/8, 122a/13, 129b/7, 130b/9, 130b/13, 130b/17, 135a/17, 136a/4, 136a/14, 136b/12, 138a/1, 138a/2, 138b/8, 140a/16, 140b/1, 140b/5, 140b/12, 143b/4; *vukūfi olmağ g.-dür* 138a/7; *yağmā olınmamağ g.-dür* 48b/8; *yazdırmamağ g.-dür* 122a/10; *yazılmağ g.-dür* 121b/4, 139a/5; *yazılmamağ g.-dür* 134b/8; *yazmağ g.-dür* 52b/4, 121b/4, 122a/11, 123a/11, 123a/15, 123a/16, 133a/10, 137b/17; *yazmamağ g.-dür* 138a/3; *yetişdürmek g.-dür* 32a/13; *yoğlanmağ g.-dür* 51b/14, 130a/5, 139a/3; *yol iz görmiş g.-dür* 71a/4; *yuğaru olmamağ g.-dür* 140b/11; *ziyāde eylemek g.-dür* 67b/6; *zabt étdirmek g.-dür* 122a/8; *ziyāde eylememek g.-dür* 133a/13; *ziyāde olmamağ g.-dür* 56b/9, 74a/2, 87a/12, 120a/12, 141a/4, 141b/11; *zılm étmemek g.-dür* 70a/13; *atlı sancağı g.-mez* 117a/17;

gerekli: Gerekli, lâzım. *g. ol-* 77b/8.

gèrü: *g.* 6b/13, 16a/14, 17a/8, 41b/8, 43a/14, 53a/13, 61a/8, 62b/9, 63b/12, 64a/6, 64a/14, 67a/13, 69a/7, 90a/10, 92a/12, 92b/5, 93b/17, 100a/11, 102a/16, 114a/7, 114a/8, 114a/15, 116b/15, 125b/15, 137b/13, 144a/6; *g.-de* 17a/10, 10, 93a/9, 104a/3; *g.-deki* 84b/6; *g.-si* 18a/11; *g. çal-* 90a/6

getür-: Getirmek. *g.-diler* 62b/16, 72b/3, 100b/11; *g.-digi* 130a/13; *g.-dükleri* 98a/6; *g.-düklerinde* 64a/5, 72b/2; *g.-düğ* 14a/14; *g.-e* 134b/10; *g.-mege* 14a/8, 69a/7, 112b/5; *g.-mek* 6a/17, 61b/7; *g.-mekdür* 40a/4, 48b/16, 90a/14, 102b/3; *g.-mez* 69b/16; *g.-mezler* 22a/3; *g.-üp* 5a/5, 19b/2, 20b/13, 37a/13, 62b/12, 63a/4, 63b/17, 66b/10, 70a/8, 106b/13, 114a/3, 114a/3, 121b/3, 134a/15, 144b/2, 147b/4; *g.-ür* 28b/10, 30b/12, 31a/2, 68b/14, 76b/2, 76b/3, 76b/8, 131a/17; *g.-ürler* 12b/3, 67b/3, 85b/1, 111a/17, 130b/15; *g.-mek gerekdür* 61b/5; *beyāna g.* 2a/12; *beyāna g.-düm* 2a/15; *dil g.-üp* 144b/16; *başına bela g.-ürler* 33a/4; *devede çulağın g.-ürler* 132b/3.

geveze-ğör: (Tür.+Far.) Geveze. *g. ol-* 10b/2.

gez-: Gezmek. *g.-düm* 66b/3; *g.-emez* 58b/3; *g.-en* 58b/8; *g.-eni* 21b/9; *g.-er* 74b/8, 97a/1; *g.-erken* 66a/14; *g.-erse* 58b/3; *g.-üp* 58b/12, 72b/16.

gezdür-: Gezdirmek. *g.-üp* 62b/8.

ğınā: (Ar.) Zenginlik. *ğ.* 36a/15.

gibi: Gibi. *g.* 1b/11, 5a/12, 6a/2, 6b/7, 8b/12, 9b/15, 11a/5, 12b/10, 15b/4, 17b/4, 20b/2, 21b/1, 22b/1, 23b/16, 23b/16, 26b/5, 27b/9, 28a/1, 28a/1, 33b/2, 36a/14, 36b/14, 37b/6, 38b/15, 42a/7, 42a/8, 43b/1, 44a/17, 49b/3, 52a/17, 54a/15, 55a/3, 55b/13, 56a/3, 59a/7, 59b/3, 60b/8, 68b/9, 68b/16, 70b/13, 73a/11, 76a/13, 76a/17, 77b/16, 78a/6, 78b/3, 81b/1, 82a/6, 84a/14, 84b/5, 84b/17, 85a/1, 86a/1, 86b/10, 87a/12, 89a/10, 91a/15, 91a/16, 94b/2, 94b/15, 95b/9, 96b/7, 97a/8, 97a/14, 98b/13, 100b/2, 101b/12, 103a/17, 105b/8, 106a/16, 112b/4, 122b/16, 123a/1, 123a/12, 123a/12, 132a/5, 132a/6, 132a/7, 132b/4, 137a/10, 137b/7, 140a/15, 140b/9, 140b/9, 141b/9, 143b/3; *g.-dür* 30b/2, 40a/17, 41a/14, 50a/17, 75b/6, 92b/8, 103a/11

gider-: Gidermek. *g.-mek gerekdür* 122b/10.

gidi: Pezevenk, kaltaban. *g.-ler* 148a/5.

gir-: Girmek. *g.-digi* 106a/17, 106b/2; *g.-dükde* 20a/12; *g.-düklerinde* 61a/12; *g.-en* 20a/13, 106b/6, 132b/1; *g.-eni* 144b/4; *g.-er* 22a/8, 49a/7, 137b/1; *g.-erler* 61a/13; *g.-mek* 26a/4, 61a/13; *g.-mekle* 37b/5; *g.-memege* 108b/10; *g.-memek* 3b/10; *g.-memesine* 107a/12; *g.-memek gerekdür* 93b/17; *g.-meyen* 65a/9; *g.-mez* 108b/13; *g.-mezler* 120a/10; *g.-üp* 9b/8, 15a/11, 53a/14, 60b/5, 61a/11, 106a/7, 109a/1, 131a/9; ‘arza *g.-düklerinde* 125b/5; *ele g.-en* 11b/4; *tertibe girmiş ol-* 10a/17.

girdür-: Girdirmek. *g.-memek gerekdür* 58b/6.

giriḥde: (Far.) Firari. *g.* 30a/15.

giriḥte: (Far.) Firari. *g.-leri* 137a/6; *g.-lerin* 30b/12, 31a/5; *g. ol-* 112b/12.

git(d)-: Gitmek. *g.-di* 110b/1, 130a/6; *g.-diler* 66b/9; *g.-dükçe* 6b/3, 36a/8, 54a/1, 67b/5; *g.-dükde* 18a/2, 52a/13, 83a/15, 86b/7, 120a/7, 134a/14; *g.-dükden* 124a/12; *g.-düklerinde* 75b/11; *g.-eler* 58a/12; *g.-eliden* 134b/15; *g.-elüm* 64a/4; *g.-en* 9a/14, 21a/10, 32a/16, 40a/10, 47a/5, 59a/8, 69b/7, 91b/10, 112b/6, 129b/10, 132a/10, 134b/12, 134b/13; *g.-er* 4b/17, 26b/14, 30b/13, 59a/10, 61a/5, 82b/2, 90a/6, 90a/9, 97b/3, 97b/4, 97b/9, 97b/10, 97b/11, 98a/14, 119a/10, 124a/15, 137b/1, 143a/13; *g.-er idi* 57a/17; *g.-er ise* 62a/17;

g.-er isede 117a/4; *g.-erem* 14a/16; *g.-erken* 98a/12, 100a/13, 144b/14; *g.-erler* 59b/16, 75b/12, 82a/15, 102b/6; *g.-erler idi* 99a/17; *g.-erse* 8b/6, 49b/8, 119a/13, 120a/10, 144a/7; *g.-ersedede* 60a/3; *g.-medin* 54a/11, 92b/4, 100a/7, 100a/8, 114b/13; *g.-mege* 8b/7, 49b/9, 9; *g.-mek* 54a/11, 54b/10, 69a/10, 102b/6; *g.-mekdür* 98b/8, 118b/7; *g.-mekle* 101a/2; *g.-memekle* 83a/15; *g.-memesine* 140b/15; *g.-mesi* 30a/16, 100a/8; *g.-meyelüm* 53b/15; *g.-meyen* 57b/1, 58b/7, 129b/14; *g.-meyeni* 57b/10, 58a/1; *g.-meyenüj* 56a/5; *g.-meyince* 53b/15, 81b/7, 111b/13, 120a/7, 136a/3; *g.-meyüp* 58a/5, 123a/11; *g.-mez* 18b/4, 53b/14, 54b/10, 56a/4, 58a/2, 92b/4, 100a/7, 111b/13, 114a/9, 119a/10, 135b/2, 136a/3, 137b/1, 144a/7; *g.-mezler* 60a/3, 60a/5, 62a/13, 80a/7, 81b/7, 82b/3, 117a/4, 120a/7, 120a/9; *g.-üp* 31b/1, 31b/13; *g.-memek gerekdür* 62a/10, 62a/17; *geçer g.-er* 66a/3, 121b/8, 124a/7; *ölür g.-er* 70a/5; *yâbâna g.-mez* 147a/11; *yola g.-meyüp* 23b/3.

giy-: Giymek. *g.-digi* 112b/4; *g.-dikleri* 98b/10, 99b/17; *g.-diler* 35a/10, 37b/2; *g.-dügi* 34b/14, 34b/16, 35a/11, 35b/2, 37a/1, 37a/4, 59b/3, 80b/8, 91a/4, 91b/11, 93b/13, 103b/15, 136a/10; *g.-dükde* 37a/12; *g.-dükleri* 2b/8, 11a/13, 61a/12, 93b/6, 103b/16, 117b/15; *g.-düklerinde* 103b/17; *g.-enleri* 131b/13; *g.-enlerüj* 142a/8; *g.-er* 20b/2, 35b/7, 75a/10, 76a/17, 86a/5, 86a/7, 89a/7, 89a/8, 91a/4, 93b/14, 111a/8, 117b/16, 135b/8; *g.-erler* 7b/5, 20b/4, 31b/16, 37a/15, 37b/2, 37b/2, 41a/14, 59b/4, 59b/6, 61a/15, 75a/10, 75b/3, 75b/11, 75b/12, 75b/13, 86a/6, 89a/9, 93b/16, 98b/12, 100a/1, 101b/3, 104a/7, 104a/8, 110b/4, 111b/11, 112b/4; *g.-erler idi* 75a/11, 75a/17; *g.-erler imiş* 75a/9; *g.-erseler* 47b/8; *g.-medükleri* 61b/1; *g.-mege* 5a/12, 47b/17, 110a/12; *g.-megi* 37b/6, 81b/1; *g.-mek* 35a/5, 42a/8, 110b/3, 140a/13; *g.-mesine* 3b/13, 75b/14; *g.-mez* 89a/7; *g.-mezler* 31b/16, 47b/8, 64b/10, 86a/8; *g.-mişdür* 35a/12; *g.-mişlerdür* 36b/7; *g.-üp* 7b/7, 25b/12, 35b/3, 70a/16, 110b/2; *g.-mek gerekdür* 42b/1; *mücevveze g.-megi* 76a/13.

giydir-: Giydirmek. *g.-diler* 34b/13, 35a/1; *g.-üp* 30a/11.

giydür-: Giydirmek. *g.-mek* 9a/8; *g.-ürler* 31b/7; *g.-mek gerekdür* 61b/3.

giyür-: Giydirmek, giydirip kuşatmak. *g.-diler* 5a/14, 11b/8, 35a/11; *g.-meyince* 35a/2; *g.-üp* 35a/17, 86a/4.

gömlek: Elbisenin altına giyilen ve vücudun üst kısmını örten giysi, gömlek. *g.* 39a/1; *uzun etekli g.* 59b/4.

gönder-: Göndermek. *g.-diler* 73a/8, 114a/11, 114a/15, 114b/13; *g.-dükde* 60b/17, 113b/13; *g.-düklerinde* 38a/9; *g.-ürler* 60b/17; *g.-ürlerse* 140a/14; *g.-mek* 45a/4, 62a/5, 82a/3, 96b/8; *g.-mekdür* 91b/8, 133a/9; *g.-meyeler* 139b/14; *g.-mezler* 60b/17, 96a/15; *g.-seler* 7a/11; *g.-sünler* 142b/1; *g.-üp* 14a/14, 18b/6, 34b/7, 57b/3, 63b/16, 94a/12, 94b/8, 131a/13, 131b/5, 131b/15, 132a/3; *g.-ür* 20a/2, 2, 31a/6, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/6, 128a/12; *g.-ürler* 44b/16, 96b/10, 96b/11, 129b/13; *g.-ürler idi* 4b/5, 96a/17; *g.-ürüz* 131b/8; *g.-mek gerekdür* 61b/4, 96a/7, 133a/12, 134b/9, 135a/2; *dil g.-üp* 146a/12; *fermân g.-üp* 126a/15

gönderci: Ağanın mızrağını taşıyanlar için kullanılır. *g.* 50a/2; *g.-lerüñ* 58a/10.

göndercilik: Ağanın mızrağını taşıma durumu. *aga g.-idür* 76b/13.

gönderil-: Gönderilmek. *g.-ür* 31a/3.

göñlek: Elbisenin altına giyilen ve vücudun üst kısmını örten giysi, gömlek. *g.-lere* 104a/6; *g.-leri* 104a/4; *g.-lerin* 137b/8; *etekli g.-ler* 102a/13; *şolağ g.-leri* 104a/6; *uzun etekli g.-ler* 101b/3; *uzun etekli göñleklerle* 104a/2;

göñ(ü): Gönül. *g.-i bulan-* 147b/15; *g.-inde ol-* 142a/14.

gör-: Görmek. *g.* 114a/15; *g.-di* 17b/2, 64a/16; *g.-digi* 23b/3; *g.-digiçün* 90a/3; *g.-diler* 5a/16, 66a/16, 117b/1; *g.-dügün* 2a/10; *g.-dükde* 35a/8; *g.-dükleri* 5a/13, 99a/13; *g.-düklerinde* 36a/12, 62b/17; *g.-eler* 43a/11; *g.-icek* 13a/9, 24b/15; *g.-mişdür* 24a/8, 50a/15; *g.-mişsiz* 146a/15; *g.-mekle* 113b/17; *g.-seler* 104a/17, 134a/8; *g.-sün* 42b/17; *g.-ün* 148a/7; *g.-üp* 10b/1, 33b/8, 63b/15, 125a/7; *g.-ür* 38a/11, 79a/13, 85a/15, 89a/13, 90b/4; *g.-ür idi* 67a/5, 133a/14; *g.-ürler* 12b/7, 45a/14; *g.-ürse* 124b/1; *g.-mek gerekdür* 69b/9, 115a/15, 128a/14, 132b/8, 144a/17; *g.-memiş ol-* 40b/9; *g.-miş degül idi* 113b/16; *g.-üp gözetmek gerekdür* 94b/3, 95a/1; *re'y g.-digi* 75a/2; *lâyık g.-mediler* 63b/10; *hizmeti g.-mekdür* 90a/13; *yeñiçerilik g.-memiş iken* 121b/14; *baba terbiyyesin g.-memişdür* 17b/4; *terbiyet g.-memişdür* 24a/7; *ķā'ide g.-memişlerdür* 39a/4; *lâyık g.-meyüp* 35a/9; *lâyık g.-mezler* 17a/1; *hizmet g.-miş* 87a/11; *iş g.-miş* 145a/5; *sefer g.-*

miş 145b/13; *yol g.-miş ol-* 71a/7, 92a/1; *yol iz g.-miş gerekdür* 71a/4; *lāyık g.-seler* 17b/7; *hor g.-üp* 61b/1; *da^çvā g.-ür* 85b/1.

göre: Göre, nazaran. *g.* 11a/11, 17b/16, 18a/2, 20a/3, 52b/5, 57a/15, 60a/15, 65a/8, 67a/14, 69b/9, 73b/11, 75a/5, 76a/6, 78b/7, 86b/5, 97b/1, 105b/5, 113a/2, 116b/1, 119b/10, 122b/10, 126b/16, 128a/13, 128a/9, 130a/5, 136a/13, 136b/17, 137a/2, 137a/6, 139a/6, 139b/12, 141a/17, 142a/3, 142a/7.

göril-: Görülmek. *g.-mek* 51b/15, 70b/12, 98a/15, 131a/2; *g.-mesi* 58b/11, 136b/13, 141b/4; *g.-meye* 142a/11; *g.-mek gerekdür* 57b/16, 74a/14, 126b/9.

görin-: Görünmek. *g.-üp* 129a/11; *g.-ür* 61a/16, 119a/13.

göster-: Göstermek. *g.-diler* 63a/4; *g.-eyin* 114a/2; *g.-memek* 138a/13; *g.-mez* 59a/7; *g.-mezler* 32b/17; *g.-üp* 57b/4; *g.-ür* 142b/12; *g.-ürler* 32b/12.

götür-: Götürmek. *g.-e* 43b/7; *g.-ek* 97b/17; *g.-dükleri* 98a/1; *g.-düklerinde* 107b/10; *g.-mek* 42a/11, 64a/6; *g.-mekdür* 102b/5; *g.-üp* 19b/4, 30a/9, 59a/4, 94a/12, 94b/10, 109a/1, 116a/17, 122a/4, 130b/14; *g.-ürler* 32a/16, 45a/1, 76a/17, 104a/3, 111a/17; *g.-ürler idi* 94b/9.

göz: Göz. *g.-i* 147a/4; *g.-ine* 10b/4; *g.-lerin* 15b/3; *g.-den birağ-* 24b/17, 130a/9; *g.-den geçürmek gerekdür* 16b/3; *g.-den şav-* 82a/9, 94a/16; *g.-den şavmamağ gerekdür* 111a/5; *g.-i ac* 10a/12; *yüzleri g.-leri açıl-* 18b/1.

gözet(d)-: *g.-diler* 108a/15; *g.-eler* 21a/10; *g.-eni* 94a/16; *g.-mek gerekdür* 128a/5, 141a/5, 144b/1; *g.-meyüp* 82a/8; *g.-sin* 115b/11; *g.-üp* 99a/13; *g.-ür* 97b/1; *g.-ürler* 20b/16; *g.-mek gerekdür* 29b/6; *görüp g.-mek gerekdür* 94b/3, 95a/1.

gözedil-: Gözedilmek. *g.-medin* 26a/16; *g.-mesi* 32b/4.

gözle-: Gözlemek. *g.-mek* 31a/7; *g.-mekdür* 118b/2; *g.-meyüp* 4a/15; *g.-r* 18b/12, 113a/15, 122b/5; *g.-yeler* 113b/7; *g.-yüp* 114a/8, 133a/3, 138b/7, 141a/6; *g.-mek gerekdür* 113b/9, 138a/1.

gözlen-: Gözlenmek. *g.-medin* 29b/9; *g.-mekden kal-* 56b/11.

gölām: (Ar.) Devşirme, esir. *ğ.* 9a/5, 9a/10, 17b/11; *ğ.-uñ* 11b/4.

ğulāmiyye: (Ar.) Vergi tahsil edenlerin topladıkları paraları devlete teslim ederken aldıkları tahsil aidatı. *ğ.-sine* 69b/7.

gūne: (Far.) Tarz, biçim. *ne g.* 4a/2, 4a/12, 70b/15, 111b/9; *ne g. gerekdür* 4a/7.

ğuruş: Kuruş. *ğ.* 86b/17, 92b/13, 105a/5; *ğ.-a* 16b/12; *ğ.-ı* 69b/13; *altun ğ.* 69b/11; *kem ğ.* 96a/9.

gūş: (Far.) İşitmek, dinlemek. *g. ét-* 2a/9.

güç: Güç, kuvvet. *g.-le* 32b/14, 38b/10, 57b/4, 74b/2, 105a/6; *g.-e çek-* 97b/17.

güçli: Güçlü, *bkz.* güçlü. *g. kuvvetli* 73b/15, 86a/13; *g. kuvvetli ol-* 77b/11.

güçlü: Güçlü, *bkz.* güçlü. *g. kuvvetlü ol-* 23a/11.

gümrük: (Yun.) Bir ülkeden dışarı giden veya başka bir ülkeden içeri giren mal için sınırdan alınan vergi. *g.* 67b/4.

gümüş: Beyaz renkli maden. *g.-den* 36a/11, 142b/11; *g.-inden* 36a/16.

gümüşli: Gümüşü olan. *g.* 59b/4, 101b/3.

gün: Yirmidört saatlik zaman dilimi, gün. *g.* 26a/5, 33a/3, 49b/8, 49a/10, 64a/14, 82a/7, 90a/12, 111a/16; *g.-de* 2b/14, 6a/7, 26b/14, 63a/12, 96a/16, 136a/10; *g.-den* 89a/17, 89b/1, 91a/10, 91a/11, 123a/8, 147a/14; *g.-e* 69a/6; *g.-i* 7b/6, 70a/16, 89b/5, 142b/4, 142b/4; *g.-ümde* 24b/1; *artuğ eksük g.-i* 60a/13; *bir g.* 66a/12; *her g.* 75b/10, 109b/6, 118b/3, 147a/15.

gündüz: Gündüz. *g.* 94a/2.

günlük: Günlük ödenen ücret. *g.-leri* 3a/1, 65b/12.

gürbüz: Şişmanca olan, genç irisi. *g.* 34a/11; *g.-lerin* 16b/8; *g. ol-* 21b/3.

Gürci: Gürcüstan halkından olan. *G.* 16a/17

gür̄hte: (Far.) Kaçmış olan. *g.-nüñ* 136b/17.

güzelce: Güzel görünen. *g.* 9a/7.

güz̄ide: (Far.) Seçkin, saygın. *g.-yi āl-i ‘osmān* 144b/13.

güzlek: Güzün. *g.* 21b/3.

H

ḥabbe: (Ar.) Tane. *ḥ.* 67a/12.

ḥaber: (Ar.) Haber. *ḥ.* 114a/11; *ḥ.-i* 80a/10, 89b/17; *ḥ. al-* 32b/10, 32b/15, 66b/8, 123b/7, 125b/7; *ḥ. almaḳ gerekdür* 122b/10; *ḥ. vēr-* 93a/2, 93a/3, 108b/12.

ḥabiş: (Ar.) Kötü, kötülük eden. *ḥ.* 125b/13.

ḥabs: (Ar.) Hapis. *ḥ.* 21a/14; *ḥ.-e* 69a/10; *ḥ. ét-* 92b/11, 107a/3; *ḥ. olın-* 121a/4; *ḥ.-inde idiler* 147a/17; *ḥ.-inde ol-* 147b/4.

ḥāce : (Far.) Efendi, hoca. *ḥ.* 30b/3.

ḥācet: (Ar.) İhtiyaç, gerek. *ḥ.* 73a/16; *ḥ. ḳal-* 127a/1; *ḥ. ol-* 45a/5.

ḥada‘a: (Ar.) Dolandırıcılar, hilekarlar. *ḥīle vü ḥ.* 16a/6.

ḥadd: (Ar.) Sınırdan. *ḥ.-en* 13b/10, 16a/10, 57b/10

ḥādīm: (Ar.) Hizmette bulunan. *ḥ.-ü’l- ḥaremeynü’ş- şerīfeyn* “Mekke ve Medine gibi iki kutsal topraklara hizmette bulunmuş olan Osmanlı Padişahları için bu ünvan verilmiştir.” 1b/4

ḥādiş: (Ar.) Yeni oluşan, yeni görünen. *ḥ.-dür* 106b/9.

ḥafiyeten: (Ar.) Gizlice. *ḥ.* 15b/7, 137b/11.

hafta: (Far.) Yedi günlük zaman birimi. *h.-da* 44a/2; *h.-dan hafta* 43b/16; *her h.* 70a/14.

ḥāh nā ḥāh: (Far.) İster istemez, bkz. ḥāh ü nā ḥāh. *ḥ. ol-* 137b/4.

ḥāh ü nā ḥāh: (Far.) İster istemez, bkz. ḥāh nā ḥāh. *ḥ.* 122b/10.

ḥā’if: (Ar.) Acımasız. *el-ḥāin ü ḥ.-dür* 29b/5.

hâ'in: (Ar.) Hıyanet eden. *h. ol-* 37a/6.

hāk: (Far.) Toprak. *h.-i pāy* "Ayak toprağı, tozu" 13b/17; *h.-i pāy-i 'izzetleri* 144b/17.

hakan: Türk imparator ve hanlarına verilen ünvan. *h.-ü'l- bahreyn* 1b/4.

hākāret: (Ar.) Hakaret. *h.-i* 58a/6.

hākım: (Ar.) Hükmeden, amir. *h.-Ierdür* 135b/12.

hākı: (Ar.) Doğruluk, adalet, hisse. *h.-a* 148a/7; *h. üzere ol-* 119b/8; *h.-ma ko-* 126a/15; *h.-ından gel-* 31b/6, 58a/3, 130a/14, 138b/1, 140a/11; *h.-ından gelin-* 9b/12, 52b/5, 57a/15, 58b/3, 60a/16, 76a/14, 120b/14, 123b/5, 123b/11, 126a/17, 136a/14, 137a/3, 144b/4; *h.-ından gelinmek gerek* 135a/17; *h.-ından gelinmek gerekdür* 25b/4, 62a/7, 109a/8, 119b/10, 123a/3, 124a/10, 129a/4, 130a/12, 131a/1, 135a/3, 144b/5; *h.-ından gelmek gerek* 139b/8; *h.-ından gelmek gerekdür* 62a/17, 122b/11, 123b/7, 128b/1, 128b/6, 128b/13, 129b/6, 129b/8, 134b/11, 136a/4, 136b/15, 138b/16; *h.-larından gel-* 15a/8; *h.-larından gelin-* 17b/14; *h.-larından gelinmek gerekdür* 51b/10.

hākıla-: (Ar.+Tür) Hakkından gelmek. *h.-yup* 12a/7, 58b/7.

hāl: (Ar.) Durum, hal. *h.* 64b/1; *h.-i* 44a/13; *h.-in* 66b/1; *h.-ince* 41b/11; *h.-ine* 75a/5, 116b/1, 126b/16, 128a/9; *h.-üm* 66b/2, 66b/4; *h.-ümi* 127a/13; *hāllu h.-ince* 32a/10, 73a/6.

hālā: (Ar.) Henüz, şimdilik. *h.* 2a/5, 4a/15, 5b/2, 6a/9, 7b/2, 8a/3, 30a/13, 33b/10, 35b/1, 35b/7, 44a/10, 51a/16, 51b/4, 64a/1, 67b/9, 70b/4, 73a/10, 74b/6, 74b/6, 75a/9, 78a/9, 78b/14, 81b/9, 84a/8, 90a/1, 90b/10, 100b/17, 101a/1, 101a/4, 101b/6, 102a/11, 106a/7, 107a/1, 107a/2, 109a/8, 110b/3, 111a/13, 112b/3, 113a/10, 119a/17, 127a/3, 134b/1, 136b/4, 138b/17; *h.-da* 99a/3.

hālāş: (Ar.) Kurtulma, kurtuluş. *h.- ina* 114a/11; *h. ol-* 28a/3, 34b/2, 57b/4, 116b/15, 126b/6, 139a/13.

hālāşçı: (Ar.+Tür.) Kurtarıcı? *h.* 100b/15; *h. ol-* 100a/14.

halel: (Ar.) Zarar, bozma. *h. gel-* 17a/5, 109a/9, 115a/4; *h. gelin-* 11a/2; *h. ol-* 97a/1.

ḥālī: (Ar.) Arınmış, noksan. *ḥ. ol-* 2a/14.

ḥalīfe: (Ar.) Birinin yerine geçen kişi. *ḥ. 26b/9, 77a/15; ḥ.-ler* 46b/1; *ḥ.-lerüḡ* 46a/16, 46b/3; *ḥ.-si* 118a/4; *ḥ.-ye* 122b/13; *ṣākird ḥ.-si* 120a/16; *ṣākirdler ḥ.-si* 118b/17, 120b/1, 122a/11; *ṣākirdler ḥ.-sine* 122b/13.

ḥalk: (Ar.) Halk. *ḥ. 64a/8; ḥ.-ı* 14b/16; *diyār ḥ.-ı* 13b/17; *kār-ḥāne ḥ.-ı* 56b/17, 65a/10; *Ṭrabuzān ḥ.-ı* 14b/15; *istanbul ḥ.-ına* 18a/17; *kār-ḥāne ḥ.-ından ol-* 62a/15; *ocaḡ ḥ.-ından* 25a/1; *köy ḥ.-ınıḡ* 10a/13; *Ṭrabuzān ḥ.-ınıḡ* 15a/8, 9; *ḥ.-ı ‘ālem* 64b/4.

ḥāllu: (Ar.+Tür.) Hal. *ḥ. ḥālince* 32a/10, 73a/6.

ḥāлта: (Ar.) Tasma. *ḥ.102a/17; ḥ.-sın* 141a/9.

ḥammāl: (Ar.) Hamal. *ḥ.-ları* 32a/9; *ḥ. dut-* 32a/2, 32a/5; *ḥ. tut-* 118b/6.

ḥammāllık: (Ar.+Tür.) Hamallık. *ḥ.-ların* 118b/6.

ḥamām: (Ar.) Hamam, bkz. ḥammām. *ḥ. 95a/14, 95b/2; ḥ. ḡapusu* 95a/17; *sultān ḥ.-ını* 95a/15.

ḥammām: (Ar.) Hamam. *ḥ. 20a/10; ḥ.-a* 20a/12; *ḥ.-uḡ* 20a/12.

ḥamr: (Ar.) Şarap. *ṣürb-i ḥ. eyle-* 87b/6.

ḥāmūr-kār: (<Ar. ḡamir +Far.) Hamurcu, hamur yoḡurucu. *ḥ. 26b/10.*

ḡandān : (Far.) Mutlu, gülen. *ciḡān-ı ḥ. 1b/12.*

ḡāne: (Far.) Ev. *ḥ.-sın* 113a/8; *ḥ.-yi* 111a/12, 142a/12.

ḡarāb: (Ar.) Yıkıntı, harap. *ḥ.-ına* 116a/7; *ḥ. ét-* 51b/2, 51b/3; *ḥ. eyle-* 113a/15; *ḥ. ol-* 58b/9, 117a/1.

ḡarāc: (Ar.) Müslüman olmayanlardan alınan vergi. *ḥ. 68b/9.*

ḡarām-zāde: (Ar.+Far.) Hileci. *ḥ.-ye* 128b/4.

ḡaram-zādelik: (Ar.+Far.+Tür.) Hilecilik. *ḥ. éde bil-* 15b/6.

ḥarāret: (Ar.) Hararet. *ḥ.-inden* 66a/17.

ḥarc: (Ar.) Vergi, gider. *ḥ.* 2b/15, 4b/16, 130a/9; *ḥ.-a* 132b/3; *ḥ.-ı* 23a/17, 56b/3, 69b/10, 81a/6, 101a/4, 112b/5, 5, 141a/17, 142a/11; *ḥ.-ın* 47a/9, 69b/9, 80b/16, 94a/17, 141a/9, 141a/12; *ḥ.-ına* 20a/13, 61a/9, 141a/17; *ḥ.-ını* 22a/4, 101b/11, 107a/15, 119a/2, 142a/10; *ḥ.-lar* 142b/12; *ḥ.-ların* 55a/10, 109b/14; *ḥ. öldürmemek gerektür* 42a/14; *ḥ. ol-* 80b/16, 124a/15, 132a/5; *ḥ. olun-* 47a/12; *ḥ. olmamak gerektür* 137b/7; *boyama ḥ.-ı* 11a/14; *dikme ḥ.-ı* 11a/15; *fodla ḥ.-ı* 2b/15; *kalafāt ḥ.-ı* 112b/6; *koynun ḥ.-ı* 70a/2; *oḡ ḥ.-ı* 110b/4; *un ḥ.-ı* 22b/16, 23a/15; *yaḡa aḡçası ḥ.-ları* 105b/6; *yaḡa ḥ.-ı* 2b/17, 48a/2, 73b/1, 105b/8, 105b/9; *zencir ḥ.-ın* 102a/17.

ḥareket: (Ar.) Hareket. *ḥ. ét-* 47a/7, 68b/1, 74b/16, 113a/2; *ḥ. eyle-* 16a/1, 17b/15; *ḥ. öldürmemek gerektür* 138b/11.

ḥaremeyn: (Ar.) Mekke ve Medine. *ḥ.- ü's-şerifeyn* 14a/7; *ḥādīmü'l- ḥ.-ü's- şerifeyn* "Mekke ve Medine gibi iki kutsal topraklara hizmette bulunmuş olan Osmanlı Padişahları için bu ünvan verilmiştir." 1b/4; *fātiḥü'l-ḥ.-ü's-şerifeyn* 13b/14.

ḥāric: (Ar.) Dış, bir şeyin dışında kalan. *ḥ.* 17a/13, 74a/4, 80a/14, 112a/11, 133a/4; *ḥ.-den* 11a/1, 13b/3, 24a/4, 65b/11, 76a/11, 108b/17, 126b/9, 134a/2; *ḥ.-dür* 92a/5; *ḥ. ol-* 124b/4, 137a/13, 138a/9, 143a/4; *ḥ.-den olına gel-*110a/2; *ḥ.-i kānūn* 144b/5.

ḥarīf: (Ar.) Herif. *ḥ.-i* 121b/14, 128a/16.

ḥarīzme: Kıl dökücü bir madde (?). *ḥ.* 95a/17.

ḥarzemācı: Kıl dökücü bir maddeyi veren (?). *ḥ.-lar* 95b/4.

ḥarzemeci: Kıl dökücü bir maddeyi veren (?). *ḥ.-dür* 95a/16.

ḥāş: (Ar.) Özel, mahsus. *ḥ.-larıdur* 146b/17; *ḥ. kulları* 15b/5, 49a/2.

ḥaş baḡçe: (Ar.+Far.) Padişaha ait. *ḥ.* 29b/11; *ḥ.-den* 30a/1; *ḥ.- ye* 13a/2, 19b/17, 29b/13; *küçük ḥ.* 29b/16.

ḥasebiyle: (Ar.+Tür.) Dolayısıyla. *ḥ.* 135b/8.

ḥased: (Ar.) Kıskançlık. *ḥ. etmemek gerektür* 119b/8.

haşeki: (Ar.+Far.) Av için tazı beslemek ve bir takım başka görevleri olan yeniçeri askeri sınıfı. *h.* 33b/13, 75b/5, 99b/5; *h.-ler* 3b/3, 8b/8, 59a/17, 59b/5, 93b/3, 94a/3, 99a/15, 15, 99b/12, 100a/4, 100a/12, 102a/1, 102a/6, 141a/8, 141a/14; *h.-ler de* 27b/17; *h.-lerden* 100a/5, 143b/8, 143b/10; *h.-lerden imiş* 100b/4; *h.-lerdendir* 27b/10, 99b/14; *h.-lere* 102b/3; *h.-leri* 44a/16; *h.-lerüñ* 27a/12, 27b/8, 46a/13, 67b/14, 100a/13, 101a/8; *h.-lerüñdür* 111a/2; *h.-ye* 27b/6, 27b/7; *h.-yi* 100b/12; *h. ét-* 98b/14, 14; *h. ol-* 91a/8, 91b/15, 92a/2, 98b/12, 99a/8, 105a/16, 141b/5; *h.-lerden ol-* 95a/12, 116a/3; *baş h.* 100a/10; *baş h.-lerüñ* 27b/12; *baş h.-ye* 27b/5; *baş h. ol-* 100b/14, 141b/5; *hünkâr h.-leri* 99b/9; *hünkâr h.-si* 91a/6.

haşekilik: (Ar.+Far.) Haseki sınıfı. *h. ét-* 40a/16.

hâşıl: (Ar.) Ortaya çıkan, olan. *h. ol-* 95a/3, 95a/9, 132b/7.

haşircı: (Ar.+Tür.) İnce sazdan örülmüş, yere serilen döşeme. *h.-laruñ* 29a/15.

haşm: (Ar.) Düşman. *h.-a* 9b/17.

hasta: (Far.) Hasta. *h.* 17a/9, 143a/8; *h.-dur* 17a/10; *h.-lar* 17a/7; *h. ol-* 17a/6, 57b/2, 97b/2; *h. işâreti olmamak gerekdür* 143a/9.

hâşâ: (Ar.) Asla. *h.* 24b/12.

hâta: (Ar.) Hata, yanlışlık. *h.-dur* 47a/13; *h. ét-* 8b/2; *h.-lardan şakla-* 146a/3, 146b/1.

hâtır: (Ar.) Gönül, keyif. *h.-ıñuz* 148a/1; *h.-ı şerif* 147a/3.

hâtıra: (Ar.) Anı. *h. ét-* 15a/9.

hâtib: (Ar.) Camide vaaz verip hutbe okuyan kimse. *h.-i* 28b/1; *h.-ine* 108b/2.

hatt: (Ar.) Yazı. *h.* 122b/6; *h.-ını* 122b/6; *h.-ıyla* 120b/17; *h.-ı şerif* “padişahın yazdığı yazı, padişah buyruğu” 73a/8; *h.-ı şerif vër-* 110a/6.

havâ: (Ar.) 1. Gerçekte var olmayıp, varmış gibi gösterme durumunu ifade etmek için kullanılmıştır. *h.-dan* 115b/9, 121b/5, 122b/16, 123b/3, 123b/5, 123b/8, 124a/4, 124a/9, 129a/3.

2. Boş, heba. *h. ol-* 127a/5.

havāle: (Ar.) Gönderme. *h. olın-* 9b/17, 42b/11.

havāşş: (Ar.) Özel. *h.-lara* 112a/1, *h. ol-* 116b/17.

havf: (Ar.) Korku. *h.-ından* 10a/17, 22a/2, 58b/9, 85b/3, 147b/14; *h.ını* 147b/17; *h. ét-* 66b/4, 118a/13, 118a/15, 122a/6, 148a/1.

hayā: (Ar.) Namus. *edeb ü h.* 15b/17.

hayāt: (Ar.) Hayat. *h.-da idiler* 108a/15; *ķayd-ı h.* “Yaşadığı müddetçe” 117a/7.

hayli: (Far.) Çokça. *h.* 142b/14.

hayr: (Ar.) Faydalı, hayırlı. *h.-a* 108a/5; *h. gel-* 4b/13, 4b/15, 48b/14.

hayrān: (Ar.) Şaşırmış, hayran. *h. ol-* 147b/13.

hayr-ķāh: (Ar.+Far.) İyiliğini isteyen. *h.-i olmak gerekdür* 143a/6.

hayyiz: (Ar.) Taraf. *h.-i ķabūl* 107a/14.

hazārān: ? *h.* 59b/5.

hazır: (Ar.) Sakınmak. *h. olunmak gerekdür* 11a/11, 29b/3.

hāzır: (Ar.) Hazır. *h.-dur* 43a/4; *h. bulun-* 2a/5, 49b/8, 99b/7; *h. ol-* 5a/5, 20a/7, 42b/13, 42b/15, 43a/1, 60b/3, 145a/10; *h. ü müheyā ol-* 146b/11.

hazīne: (Ar.) Devlet mal ve parasının konulup saklandığı yer. *h.* 47a/8, 65b/7, 7, 95a/9, 116b/10; *h.-de* 65b/5, 74a/10, 128a/1; *h.-den* 48a/6, 56b/13, 60b/16, 74a/11, 127b/13, 127b/15; *h.-dür* 72a/10; *h.-nükdür* 128a/2, 128a/3; *h.-si* 143a/13; *h.-sidür* 103a/16; *h.-sin* 115b/11; *h.-ye* 33b/15, 48a/3, 48a/4, 48b/4, 56a/8, 56b/9, 56b/10, 56b/13, 64b/1, 74a/7, 124a/14, 124a/15, 124b/16, 128a/5, 130b/4, 132a/13, 132a/14; *h.-sinde ol-* 147a/8; *h. defter* 125b/2; *h. defteri* 124b/16, 125a/2, 2, 125b/2, 126a/15, 126b/10, 126b/12, 138b/1; *h. defterleri* 127a/14; *h. bekçiligi* 95b/11; *h.-yi āmire* 33a/8; *teslīm-i h.-ye eylemek gerekdür* 95a/4; *tış h.-dedür* 119b/14; *tış h.-ye* 119b/15.

hazīrān: (Ar.) Bir çeşit değnek. *h.* 101b/4.

haz̄z: (Ar.) Hoşa gitme, memnunluk. *h. ét-* 63a/4, 74a/12, 147a/5, 148a/4.

hedef: (Ar.) Nişan, nişan alınan yer, hedef. *h.-i tîr* 1b/10.

heft: (Far.) Yedi. *pādişah-ı h.- kişver* 63a/7.

helâl: (Ar.) Dinin hükümlerince yasak olmayan. *h. ét-* 148a/12; *h. eyle-* 44b/6; *h. ol-* 29b/9, 137a/14, 148a/13.

hele: Özellikle, üstelik. *h.* 47b/14.

hem: (Far.) Üstelik, bir de, hem. *h.* 4b/15, 7b/13, 8b/12, 14b/9, 15a/5, 16b/15, 18b/1, 32b/7, 47b/11, 67a/8, 73a/12, 73b/14, 87a/12, 111a/14, 133b/6, 142a/11, 145b/3, 145b/8; *h...hem* 99b/14; *hem.. ve hem* 72b/9; *h...hem...hem* 99b/2, 99b/3, 99b/3.

hemân: (Far.) Hemen, derhal. *h.* 5b/15, 15a/2, 16b/12, 19b/14, 26b/5, 33a/3, 33a/7, 38a/4, 38a/12, 38b/17, 41a/14, 41a/15, 41b/7, 45a/8, 47a/10, 49a/8, 50b/7, 66a/2, 63b/15, 70b/8, 79a/10, 82a/9, 86a/12, 87a/2, 87a/4, 95b/8, 96b/5, 98b/13, 100b/7, 113a/13, 115b/11, 121b/16, 122a/6, 127a/8, 127b/7, 128b/2, 129a/3, 140a/15, 142b/16, 147a/8, 147a/12.

henüz: (Far.) Daha, yeni, henüz. *h.* 5a/9, 129a/1.

hep: Hep. *h.* 120a/17, 129b/5.

her: (Far.) Her. *h.* 20a/7, 20a/17, 26b/8, 34a/3, 40b/11, 44a/14, 65a/17, 65b/7, 65b/12, 67b/4, 85a/1, 119b/11; *h. bāğcede* 30b/3; *h. beglik* 117a/2; *h. bir* 6b/1, 18b/7, 19a/4, 30b/2, 42b/3, 44b/15, 45a/4, 53b/10, 57a/8, 57b/9, 73b/12, 78b/6, 85a/1, 127b/1, 128a/7, 141b/2; *h. biri* 23b/3, 24a/11, 34b/1, 51b/5, 54b/16, 70a/15, 74b/15, 83b/4, 83b/6, 106b/2, 113a/17, 125a/4, 129a/8, 132b/2, 139a/17, 146b/16, 148a/8; *h. birinde* 20a/14; *h. birinden* 9b/17, 12a/9; *h. birisi* 53a/13, 53a/16, 140a/6, 147b/7; *h. bölük* 55a/11; *h. cemā'at* 103b/11; *h. defter* 133b/5; *h. gece* 50a/16, 50b/7, 109b/5; *h. gün* 75b/10, 109b/6, 118b/3, 147a/15; *h. hafta* 70a/14; *h. kanķı* 92b/9; *h. kārları* 134a/10; *h. kim* 68a/6, 68a/8, 77a/13, 85a/10, 100b/14, 111a/13, 111a/15, 140a/1; *h. kişi* 73b/4, 106b/1; *h. ne* 22a/8, 76a/7; *h. ne değlü* 10a/1, 121a/7; *h. ne ol-* 60a/15, 134b/4; *h. ne*

vakt ol- 147a/11; *h. nesne* 143a/5; *h. oda* 60a/6, 73b/3; *h. şabâh* 27a/4, 32a/6, 135b/17; *h. seferde* 36a/8; *h. sene* 32a/14, 43b/9, 53b/16, 54a/17, 60b/12, 116b/9, 117a/6, 119a/10; *h. sene başı* 54b/1; *h. sürü* 12a/10; *h. şakird* 122a/13; *h. tã'ifeden ol-* 133a/4; *h. taraf* 69a/7; *h. üç ayda bir* 74a/7, 85a/1, 119b/11; *h. vechile* 1b/8, 50b/15; *h. zamânda* 99b/6.

hergiz: (Far.) Asla, hiçbir zaman. *h.* 48b/12.

herkes: (Far.) Kişilerin tamamı, herkes. *h.* 126b/4, 136a/13.

herze: (Far.) Boş söz, saçma söz. *ne h.* 148a/5.

hey: Uyarı ve ihtar için söylenen söz. *h.* 66b/2, 148a/4.

heybet: (Ar.) Korku ve saygı uyandıran hal ve görünüş. *h.* 61a/15.

hıfz: (Ar.) Koruma, gözetme. *h.-i* 123a/3, 123a/6, 132b/7; *h.-ında* 110b/14, 122b/11; *h. ét-* 118b/15, 122b/12, 123a/2, 123a/7, 133a/17; *h. étmek gerekdür* 59a/4; *h. eyle-* 130a/16; *h. eylemek gerekdür* 124a/2; *h. ol-* 126b/8; *h. olın-* 87b/10, 123b/16; *h. ü hırâset eyle-* 52b/7, 103a/17.

hırâset: (Ar.) Koruma. *h.-dür* 104b/6; *hıfz ü h. eyle-* 52b/7, 103b/1.

hırsız: Hırsız. *h.* 42b/14.

hırsızlık: Hırsızlık. *h.* 76a/8.

Hırvâd: Slav ırkı, bkz. Hırvât. *H.* 66a/2.

Hırvât: Slav ırkı, bkz. Hırvâd. *H.* 16a/13, 16a/14.

hışâr: (Ar.) Kale. *h.-i* 34a/9.

hıtab: (Ar.) Söz söyleme. *h. ét-* 145b/16, 146a/6.

hıtaben: (Ar.) Hitap olarak. *h.* 9a/7, 9a/9.

hıyânet: (Ar.) Hıyanet. *h.* 76a/9; *h.-i* 137a/2; *h. ét-* 143b/2.

hicâb: (Ar.) Utanma. *h. ét-* 9a/16.

hiç: (Far.)Yok veya yok denilecek kadar az olan, hiç. *h.* 25b/15, 32b/17, 90b/15, 109b/11, 129a/8, 138a/10; *h. ol-* 47b/14, 134a/8.

hiddet: (Ar.) Öfke. *h.-i ğāzaba gel-* 24b/2.

hîdmet: (Ar.) Hizmet. *h.-e* 5a/2, 50a/13; *h.-i* 3a/7, 4a/5, 4a/9, 4a/12, 4a/13, 4b/16; *h.-ine* 5a/7; *h.-ler* 52a/12; *h.-leri* 2b/6, 4a/1, 4a/8, 4a/11, 4a/14; *h. ét-* 3a/2, 3a/3; *h. eyle-* 5a/8; *h.-inde ol-* 2a/3, 2a/6, 3a/5; *torba h.-i* 5a/10.

hîdmet-kâr: (Ar.+Far.) Hizmetkar, bkz. *hizmet-kâr.* *h.-a* 81b/3

hikmet: (Ar.) Bilginlik, hakimlik. *h.-i Hudâ* 62b/3, 100b/9.

hîlâf: (Ar.) Karşı, aksi, uygunsuzluk. *h.* 116a/7, 137a/12; *h.-in* 130a/14; *h.-in ét-* 119b/9; *h.-i 'āde* 96b/10, 128b/1; *h.-i kânûn* 43b/10, 50a/4, 56b/13, 61a/14, 64b/16, 74b/3, 79b/2, 80a/13, 93b/15, 105a/3, 115b/7, 116a/4, 128a/16, 133b/9, 135a/3, 137a/4, 138a/11, 138b/5, 144b/3; *h.-i kânûn olmamağ gerekdür* 98a/16; *h.-i mu' tād* 79b/5.

hîl'at: (Ar.) Padişah veya vezirin takdir ettikleri kimselere giydirdikleri süslü elbise. *h.* 30a/11, 46b/7, 114b/17.

hîl'at- bahâ: (Ar.+Far.) Hilat bedeli, hilat giyecek kadar önemli olmayanlara verilen elbise bedeli. *h.* 11a/7.

hîle: (Ar.) Hile. *h.-ler* 130b/17; *h.-lere* 17a/13; *h.-si* 131a/1, 135a/8; *h. ét-* 130a/8; *h. vü hada'a* 16a/6.

hîmâye: (Ar.) Koruma. *h. ol-* 61b/6.

hîmâyet: (Ar.) Koruma. bkz. *hîmâye.* *h.-e* 78b/7; *h. eyle-* 51a/3; *h. ét-* 58a/13; *h. olın-* 78b/1; *h. olunmamağ gerekdür* 62a/9; *h. olunmaz idi* 78b/9.

hîmâyeten: (Ar.) Koruma. bkz. *hîmâye.* *h.* 62a/5.

himmet: (Ar.) Gayret, emek. *h.-üjüzi* 148a/2; *h. ol-* 71a/11; *h.-i Hacı Bektaş-ı Veliyy* 36a/8.

himmetcik: (Ar.+Tür.) Niyet. *h.* 78a/11.

hîrāsân: (Far.) Korkan, korku. *h.* 36a/13, 36b/2; *h. ol-* 10b/14.

hîref: (Ar.) Sanatlar, meslekler. *ehl-i h.* 25a/12, 43a/7, 63b/9, 77a/13; *ehl-i h.-de ol-* 63b/12.

hîsâb: (Ar.) Hesap. *h.-da* 89a/5; *h. ét-* 44b/13, 57b/13; *h. olın-* 96a/7; *h. vér-* 70a/4.

hîşşe: (Ar.) Pay. *h.-sini* 131a/3, 131a/9.

hîzmet: (Ar.) Hizmet. *h.* 11a/6, 18b/5, 20b/15, 23a/1, 23b/5, 25a/7, 48b/1, 50a/15, 52a/8, 55a/17, 58a/7, 59a/14, 63a/16, 64a/8, 83a/11, 83b/5, 84b/14, 92b/4, 93a/13, 93a/15, 95a/14, 97b/5, 103a/7, 108b/4, 115a/8, 115a/17, 117a/3, 117a/10, 136b/2, 137a/2, 137a/14; *h.-de* 31a/9, 78a/8; *h.-de midür* 25a/16; *h.-dedürler* 115a/7; *h.-den* 116b/15, 130a/6, 139b/2; *h.-dür* 92b/15, 97a/12, 130a/7, 136b/4; *h.-e* 19b/8, 20a/7, 22a/5, 26a/2, 41a/6, 43a/2, 92b/3, 92b/16, 115a/9, 130a/6, 132b/1, 139a/9; *h.-i* 20b/11, 21b/1, 33a/11, 39b/17, 40a/17, 40b/11, 47a/7, 48a/15, 48a/17, 48b/15, 49a/14, 50a/1, 50b/12, 52a/10, 60b/5, 61a/11, 71a/2, 77a/2, 84b/15, 86b/1, 90a/3, 90a/11, 91b/1, 92b/8, 94a/7, 94a/8, 95b/10, 120a/10, 125a/7, 130a/4, 132a/4, 133b/5, 135a/9, 135a/12, 135b/9, 136a/10, 136a/15, 137a/16, 137b/14, 140b/5, 141a/13, 142a/10, 142a/11, 144a/3; *h.-idür* 97a/3, 136b/2; *h.-in* 74b/12, 79a/13, 126a/2, 129a/2; *h.-inde* 34a/14, 117a/9, 117a/10; *h.-inden* 140b/15; *h.-ine* 70a/7, 80b/14, 84b/12, 134b/6, 142a/6; *h.-le* 139b/12; *h.-ler* 21b/8, 98a/17; *h.-lerde* 118b/9; *h.-lerden* 39a/15; *h.-leri* 40a/13, 40b/15, 48b/10, 49a/14, 49a/15, 61b/13, 73b/2, 93a/10, 97b/4, 112a/15, 116b/3, 116b/6, 117a/8, 118b/8, 118b/12, 133a/8, 136b/8, 141a/14; *h.-lerin* 112b/8, 115a/6, 141a/10; *h.-lerine* 142a/3; *h.-lerinün* 48a/7; *h.-üm* 127a/5; *h.-ümüzi* 125a/7; *h.-ün* 29b/8, 138a/5; *h.-ünji* 114a/15; *h. ét-* 7b/12, 7b/14, 12b/10, 17b/11, 18a/16, 26a/12, 26b/5, 30a/1, 33b/1, 39b/5, 41a/2, 41a/4, 42b/16, 48b/11, 49b/2, 49b/6, 50a/10, 52b/16, 53a/2, 53a/3, 53a/15, 55a/16, 55b/1, 55b/2, 56b/16, 58b/5, 59a/17, 17, 59b/1, 59b/10, 61b/16, 63a/13, 63a/15, 69a/2, 70b/14, 70b/15, 71a/6, 71a/9, 75a/11, 75b/8, 76a/1, 76b/1, 77a/15, 79a/2, 79a/10, 81b/2, 85a/14, 87b/12, 89a/10, 92a/10, 104a/14, 104b/9, 105b/2, 105b/3, 105b/4, 113b/7, 114a/4, 124b/6, 125a/4, 125a/5, 125a/9, 127a/2, 129a/9, 129b/4, 129b/16, 135a/16, 142a/1, 142a/7, 144a/3; *h. étmemek gerekdür* 119a/12; *h. étmiş ol-* 40b/9; *h. eyle-* 14a/1, 16b/9, 39a/16, 39b/10, 48a/17, 71a/2; *h. gör-* 87a/11; *h. ol-* 93a/2; *h.-de ol-* 22b/12, 30a/15; *h.-den kal-* 10b/10; *h.-i gör-* 90a/13; *h.-i ol-* 85a/15; *h.-in ét-* 59b/12, 127a/9, 129b/14, 135a/5, 135b/6; *h.-inde ol-* 25b/1, 125a/15; *h.-ler dağı kal-* 144a/13; *h.-leri ét-* 40b/2; *h.-leri eyle-* 40b/4; *h.-leri eylemek*

gerekdür 70b/16; *h. pāyesi* 40b/2; *h. yeri* 15a/13; *h.-i pādīšāhī* 74b/13; *āga h.-i ét-* 140a/11; *ķoyun h.-i* 70a/5; *mertebe h.-i* 78a/17; *nerd-bān h.-i* 90b/5; *oda h.-i* 25a/7; *sefer h.-i ol-* 117a/6; *şalāhorluķ h.-i* 144a/12; *tershāne h.-i* 144a/12; *vezir sarayı h.-idür* 25a/8; *yedek h.-in ét-* 54b/13; *gemi h.-in ét-* 139b/2; *oda h.-in étmek gerekdür* 50a/11; *oda h.-in eyle-* 86b/5, 139b/10; *şalāhorluķ h.-in ét-* 116b/2; *çorvacı h.-inde ol-* 45b/14; *gemi h.-inde ol-* 134a/16; *kitābet h.-inde ol-* 70a/9; *oda h.-inde* 136b/11; *oda h.-inde ol-* 40b/1, 45b/15; *ķapucılıķ h.-inden* 60b/12; *oda h.-inden* 49b/1; *celeb h.-ine* 69b/7; *gemi h.-ine* 22a/11; *torba h.-ine* 22a/11; *gemi h.-ini ét-* 135a/12; *ta'yin h.-leri* 118b/1

hizmet-kār: (Ar.+Far.) Hizmetkar, bkz. *hidmet-kār. h.* 39a/17, 61b/8, 81b/2; *h.-dur* 89a/10; *h.-lar* 47b/7; *h.-lara* 46a/5; *h.-larıdur* 77a/1, 85a/13; *h.-larınuķ* 101a/17; *h. gerekdür* 52a/12; *h. ol-* 42a/16, 62a/12; *maḥşūş h.-ıdur* 75b/5; *ocaķ h.-larıdur* 8b/16.

hizmetlen-: (Ar.+Tür.) Görevlenmek. *h.-ürler idi* 116b/1.

hizmetlendür: (Ar.+Tür.) Görevlendirmek. *h.-ür idi* 116a/17.

höd: (Far.) Kendi. *h.* 32b/17, 33a/3, 39b/8, 47b/13, 61b/9, 62a/11, 63a/11, 87a/6, 6, 116a/6, 124b/3, 128a/1, 143b/10; *in'ām-ı h.* 128a/10.

hor: (Far.) Değersiz, bayağı. *h. gör-* 61b/1; *h. ol-* 10b/4.

hōş: (Far.) Güzel, iyi. *h.* 58b/5; *h. ol-* 34a/3; *h. tut-* 148a/2

hōşça: (Far.+Tür.) Hoş olan. *h.* 29b/6, 72a/9, 113b/4, 115a/15, 128a/14, 137a/1; *bir h.* 144b/1.

Ḥudā: (Far.) Tanrı. *Ḥ.-yı Te'āla* 5b/15, 45a/10, 70b/8, 95b/8, 115b/11; *ḥikmet-i Ḥ.* 100b/9; *ḥikmet-i Ḥ.-nuķ* 62b/4.

ḥudāvendiġār: (Far.) Hükümdar. *benām-ı h.* 145a/6.

ḥudūd: (Ar.) Sınırlar. *h.-ı* 81b/17.

ḥufyeten: (Ar.) Gizlice. *h.* 30a/5, 76a/5, 126b/14.

ḥün: (Far.) Kan. *h. ol-* 14a/11.

hürde: (Far.) Eski maden parçası. *h.* akça 69b/11.

hüşüş: (Ar.) Konu. *h.-çün* 145a/3; *h.-da* 95a/8, 122a/7, 137b/10, 146a/15; *h.-ı* 70a/10; *h.-ında* 136b/8; *h.-ını* 66b/15; *h.-uñ* 58b/11; *h.-ı mezkür* 33a/9.

hüşüşâ: (Ar.) Özellikle. *h.* 36b/5, 134b/14.

hüşüşen: (Ar.) Özellikle, ayrıca. *h.* 14a/10, 47b/13, 68b/15, 87b/2, 123b/8, 142a/12.

hüzür: (Ar.) 1. Hazır bulunma, yanında olma. *h.-ına* 62b/11, 62b/16, 63a/4; *h.-ında* 145a/12, 146a/4; *h.-ı şerifleri* 100b/11

2. Rahat. *h. éderler idi* 54a/8, 72a/2; *h. eyle-* 54a/15; *h. ét-* 120a/11, 135b/3, 138b/13.

hücüm: (Ar.) Saldırı, hücum. *h.-a* 15a/5; *h.-ına* 15b/1.

hüküm: (Ar.) 1. Hakimlik, amiriyyet. *h. ét-* 92b/15; *h.-indedür* 136b/5.

2. Yargı, karar. *h.-ine* 57a/14;

3. Kuvvet, nüfuz. *h.-i geç-* 82b/11.

hükümet: (Ar.) Hükümet. *h.-üme* 126a/13.

hümâyün: (Far.) Padişaha ait, padişahla ilgili. *‘arz-ı h.-a* 15a/11; *çetr-i h.-a* 145b/10; *otağ-ı h.-a* 145b/1; *dīvān-ı h.-da* 32a/2, 48b/15; *donanma-yı h.-da* 89b/12; *otağ-ı h.-da* 145a/10; *sūr-ı h.-da* 23b/12; *ordu-yı h.-ı* 62b/8, 63b/14, 97a/17; *dīvān-ı h.-ında* 145b/10; *rikāb-ı h.-larına* 13a/7; *otağ-ı h.-uma* 145a/7; *taht-ı h.-uñ* 146a/10.

hümüm: (Ar.) Kaygılar. *h.* 15a/5.

hüner: (Far.) Ustalık, maharet. *h.-ler ét-* 35b/15.

hünkâr: (Far.) Hükümdar. *h.* 49a/4, 49a/12, 53b/15, 54b/10, 60a/4, 71b/6, 71b/12, 80a/5, 80b/10, 81a/14, 81b/7, 83a/15, 100a/7, 105a/10, 125b/2, 136a/3, 141a/15, 144a/7; *h.-a* 30b/16, 45b/10, 80b/6, 80b/11, 104a/4, 125b/16, 129b/7, 129b/17, 140a/4, 145a/14, 145b/1, 145b/7, 145b/9, 145b/15; *h.-ımuñdur* 126a/6; *h.-ımuñ* 145a/15; *h.-ımuza* 145a/13; *h.-ımuñuñ* 145a/12; *h.-um* 146b/1; *h.-uñ* 89b/17, 99b/1, 99b/7, 104a/9, 104b/7, 114b/14, 128b/2; *h. dirlikleri* 23b/14; *h. haşekileri* 99b/9; *h. haşekisi* 91a/6; *h.*

hazretleri 20b/14, 23a/16, 29b/17, 31a/17, 31b/12, 38b/13, 48b/16, 53b/13, 60a/2, 80a/6, 104a/1, 105a/9, 145b/15; *h. kulu* 7b/12, 61b/3; *h. kulu etmek gerektür* 62a/14; *h. kulu ol-* 9b/5, 9b/11, 18b/2, 24b/12, 62a/11, 63b/11, 94b/9; *h. kulluğı* 9b/4.

hürmet: (Ar.) Saygı. *h.-ine* 44a/1.

hüsn: (Ar.) Güzellik. *h. ü cemāl şahibi ol-* 12b/7.

I

‘ırz: (Ar.) Namus. *ehl-i ‘i.* 106b/15.

işlâh: (Ar.) İyileştirme. *i. ol-* 38b/16, 129a/12.

ıssı: Isı. *i.-sı* 66a/17.

İ

ibrâm: (Ar.) Israr etme, zorlama. *i.-la* 64a/4; *i. ét-* 64a/4.

‘ibret: (Ar.) Ders, ibret. *‘i.* 131a/1; *‘i. ol-* 17b/10; *mücib-i ‘i. ol-* 123a/6.

ibtidâ: (Ar.) İlk, önce. *i.* 30b/7, 129a/13, 141a/2.

icâb: (Ar.) Gereklilik, gerek, lüzum. *i. ét-* 59a/3.

icâd: (Ar.) Yeni bir şey ortaya çıkarma, bulma. *ī.* 99a/6; *ī.-ı* 4b/1; *ī. ét-* 11b/8, 142a/12; *ī. eyile-* 26b/15, 72b/11, 80b/13; *ī. ol-* 2b/8, 8b/11, 19b/11, 41b/2, 45a/17, 77a/12, 89b/11, 98b/7, 99a/7, 102b/10, 128a/8; *ī. olın-* 23a/9, 38b/2, 47b/1, 82a/13, 90b/6, 102b/13, 109b/14.

icrâ: (Ar.) Yapma, bir işi yerine getirme. *i.-sı* 43b/13, 77b/17, 83b/10, 92a/3, 111a/7, 117b/11; *i.-sına* 115a/14; *i. ét-* 1b/8, 21a/13, 37b/9, 137a/13, 144b/6; *i. eyile-* 58a/11, 70b/7, 119b/7, 139b/13; *i. ol-* 110b/6; *i. olın-* 40b/5, 42b/12, 42b/14, 45a/10, 45a/11, 47a/13, 13, 52b/6, 78a/9, 84a/8, 95b/10, 99a/14, 101b/15, 116a/9; *i. olunmak gerek* 112a/10; *i. olunmak gerektür* 48a/6, 99a/9, 116a/8; *i. olunmuş ol-* 23b/11.

iç: İç, herhangi bir şeyin sınırları arasında olan, dış karşıtı. *i.-ilerinden* 103a/2; *i.-inde* 9a/12, 18b/11, 21a/12, 22a/9, 48b/12, 50a/14, 53a/16, 80a/4, 88a/5, 91b/13, 124a/9,

129b/3, 138b/17; *i.-ine* 11a/13, 13a/15, 13a/17, 46b/12, 75a/10, 96a/9, 121b/4, 134a/2; *i.-lerinde* 16b/6, 16b/16, 110a/10; *i.-lerinden* 6b/16, 9b/16, 36a/10, 56a/16, 71b/16, 79a/10, 98b/13, 100b/10, 102b/16, 110a/9, 115a/9, 138b/12; *i.-lerine* 144b/4; *i.-inde ol-* 51b/17, 85b/6, 87b/17, 88a/5, 92b/12; *i.-lerinde ol-* 137a/5; *mevdān i.-i* 26a/4

iç-: İçmek. *i.-üp* 108a/13.

içerü: İçeri. *i.* 3b/10, 21a/9, 65b/7, 65b/9, 9, 74a/9, 106a/7, 107a/13, 108b/13, 125a/1, 132a/14; *i.-de* 51a/11, 52a/14, 84a/2, 101a/2, 107b/11, 108b/14; *i.-den* 3a/16, 55a/15, 75a/17, 75b/3, 75b/16, 77a/11, 78a/13, 78b/9, 78b/16, 82b/6, 83b/12, 84a/9, 88b/13, 92b/6, 106b/10, 111a/9; *i.-si* 52a/1; *i.-ye* 107a/11, 125b/2; *i.-de ol-* 51a/12, 51b/3; *i.-sinde ol-* 86b/15.

içün: İçin. *i.* 3b/11, 4b/12, 5a/10, 5a/12, 6a/17, 6b/1, 9a/2, 9a/6, 10b/6, 10b/10, 10b/14, 11b/5, 11b/6, 12b/5, 12b/14, 14a/13, 18a/2, 20a/8, 20a/10, 20b/15, 22a/5, 22b/6, 23b/13, 26b/13, 26b/15, 32a/13, 33b/1, 33b/12, 36a/4, 36a/13, 37a/2, 37a/17, 37b/1, 38a/2, 38a/6, 38b/6, 39b/10, 40b/16, 44a/4, 44a/5, 44a/6, 6, 44a/7, 44a/17, 44b/1, 45a/11, 45b/17, 46b/7, 46b/10, 46b/12, 46b/13, 49b/2, 49b/10, 50b/16, 50b/17, 53b/12, 56b/1, 60a/4, 61b/2, 66a/7, 68b/7, 68b/7, 69a/16, 69a/16, 69a/17, 71b/13, 71b/16, 75a/12, 80a/5, 80b/11, 80b/12, 81a/8, 81a/11, 81a/14, 84a/12, 84a/17, 84b/2, 86a/3, 87b/7, 97b/11, 100a/15, 101b/1, 101b/5, 101b/6, 102a/4, 103a/7, 104b/4, 104b/6, 106a/15, 107a/8, 109a/12, 109b/14, 111b/1, 113b/13, 114a/9, 118b/7, 120a/6, 120b/5, 123a/8, 125a/6, 125b/4, 130b/15, 133a/16, 133b/16, 134b/1, 137b/6, 141a/15, 142a/13, 142b/2, 142b/14, 145a/13; *i.-dür* 38a/4, 49b/7, 60a/9.

‘id: (Ar.) Bayram. *‘i.-lerde* 94a/2; *‘i.-i şerif* 31b/4, 98a/10.

idhāl: (Ar.) Dahil etme, içine alma. *i. ét-* 134a/7; *i. eyle-* 72b/9.

idmān: (Ar.) Çok defa tekrar ederek yapılan çalışma. *i. éderler idi* 109b/6; *i. ét-* 142b/14.

ifrār: (Ar.) Firar ettirme, kaçmaya zorlama. *i. ét-* 9b/2.

iğmāz: (Ar.) Görmezden gelme. *i. ét-* 125b/6.

iğvā’: (Ar.) Yolunu şaşırtma, ayartma. *i. ét-* 83b/17.

ihbār: (Ar.) Bildirme, haber verme. *i. ét-* 145a/2.

iĥdās: (Ar.) 1. Kurma, meydana getirme, kuralını koyma. *i.-dur* 111b/16; *i. ét-* 112a/11; *i. eyle-* 3b/9, 35b/16, 84a/14, 84a/17, 93b/9; *i. ol-* 45b/17, 46b/2, 78a/14, 85a/8, 111a/10, 124b/15; *i. oln-* 3b/15, 78b/17, 89b/2, 93b/8, 106b/11.

2. İcad etme. *i. oln-* 111a/1.

iĥmāl: (Ar.) Önem vermeme, boşlama. *i.-le* 115a/3; *i. ét-* 118a/16; *i. oln-* 17a/4, 34a/4, 109a/5.

iĥrāc: (Ar.) Çıkma, çıkarma; dışarı atma. *i. ét-* 17a/7, 30b/12, 31a/9, 31a/11, 54a/5, 60b/16, 64a/13, 112b/13, 113b/12, 123a/1; *i. eyle-* 63b/4, 63b/7, 64a/3, 84a/4, 91b/10, 134a/14, 134a/15, 137a/7; *i. ol-* 31a/12, 64b/8, 64b/17, 137a/7; *i. oln-* 20a/3, 31a/3, 56a/15, 61a/6, 96a/8, 115b/13, 122b/15, 124b/1; *i. olunmak gerekdür* 118a/12.

iĥrāk: (Ar.) Ateşe verme, yangın. *i.* 49b/10; *i.-a* 48a/7; *i.-da* 48b/8; *i.-da mı* 128a/12; *i.-ı* 49b/13; *i. ét-* 48b/3; *i. ol-* 49b/9; *i. söyündür-* 48a/12; *i. yeri* 48a/16.

iĥsân: (Ar.) Lütuf, iyilik. *i.* 23b/17; *i. buyur-* 33b/10, 46b/11, 74b/12; *i. ét-* 63a/3; *i. eyle-* 30a/13; *i. oln-* 46b/11, 147a/12; *i.-lar buyur-* 147a/5.

iĥtilāf: (Ar.) Ayrılık, anlaşmazlık. *i.* 72a/12.

iĥtilāl: (Ar.) Karışıklık, bozukluk. *i.-ine* 116a/7; *i. ol-* 99a/14, 139a/11.

iĥtimām: (Ar.) Özenle ve dikkatle iş yapma, çalışma. *sa'y-ı i. ét-* 34a/15; *i. olunmak gerekdür* 109a/9, 143a/17; *i.-ı tamm ét-* 115a/5.

iĥtiyāc: (Ar.) Gereksinim. *i.* 52a/11; *i. kal-* 19a/7, 25a/3, 101a/3; *i. ol-* 26b/4.

iĥtiyār: Yaşlı, eski. *i.* 38b/5, 38b/14, 50a/8, 71a/7, 73a/13, 75a/10, 102b/14, 104b/9, 112b/17, 118a/10, 141b/11, 143b/6, 146a/2, 146a/11; *i.-a* 31b/11; *i.-dur* 41a/17, 60a/10; *i.-ı* 41a/16, 72b/13; *i.-ıyla* 38b/12; *i.-lar* 14b/14, 53b/15, 74b/8, 76a/7, 99a/11, 145a/8, 145b/16, 145b/17; *i.-lara* 104b/11; *i.-lardan* 23a/5, 72a/4; *i.-ları* 41b/5; *i.-ların* 71b/17, 103a/2; *i.-larına* 51a/1, 74a/3; *i.-larsız* 146a/14; *i.-laruĥ* 71a/1; *i. ol-* 36b/16, 41a/10, 57a/12, 71a/3, 71a/11, 71b/5, 104b/12, 113a/17, 113b/3, 115b/6, 118a/13, 141b/10; *i. gerekdür* 50a/11, 103a/17; *i. olmak gerekdür* 70b/16, 113b/1; *i.-ları ol-* 130b/16; *i.*

‘*acemî oğlanı* 21a/8; *i. korıcı* 57a/8; *i. odabaşılık* 12a/1; *i. yayabaşı* 8b/9, 99b/4, 101a/14, 103a/1, 103a/5; *i. yayabaşılar* 7a/13; *i. yeñiçeri yayabaşısı* 5b/5, 6a/4; *i. yoldaş* 19b/8, 84a/15, 41a/6; *i. yoldaş ét*-104a/16; *i. yoldaşlar* 42a/17, 51b/8, 54a/10, 87b/12, 145a/5, 145a/6, 145b/12; *i. zağarcı* 96b/13; *ocağ i.-lar* 7a/12; *ocağ i.-ları* 146b/4; *ocağ i.-larına* 31b/11; *ocağ i.-larıyla* 73b/8.

ihtiyārca: Yaşlıca, eski olan. *i.* 87a/11, 134b/8; *i.-ları* 36a/15.

iḥzār: (Ar.) Huzura çağırma, celp. *i. ét*- 43a/4; *i. olun-* 43a/5.

iḥtiyāten: (Ar.+Tür.) Her ihtimale karşı. *i.* 13a/15, 16b/3.

iḥyā: (Ar.) İyi duruma getirme, geliştirme. *i. ét*- 113a/14; *i. eylemek gerekdür* 143a/6; *i. ol-* 82a/6, 95b/9, 126b/7, 129b/3; *i. olmağa başla-* 6b/3.

i’lām: (Ar.) Bildirme, anlatma. *i. ét*- 90b/6, 147b/8; *i. eyle-* 107a/14.

iḥdām: (Ar.) Gayret, dikkat. *i.* 17a/15, 38b/8, 69b/5, 114a/16, 131a/17; *i. buyur-* 64b/13; *i. ét-* 37b/10, 94a/14, 94a/15, 132b/15; *i. etmek gerekdür* 122b/11, 134a/1; *i. eylemek gerekdür* 136b/8; *i. ol-* 126b/2; *i. olun-* 70a/10, 122b/4, 129b/2, 129b/9, 132b/17, 134a/10, 136b/8; *i. olunmağ gerekdür* 109a/6, 115a/14, 122a/9, 122b/5, 133a/13, 134b/7; *i. ve tenbih gerekdür* 31a/6; *i.-ı ol-* 130a/15; *i.-lar ét*-109b/9; *envā’-i i.* 10b/17.

iken: İken. *i.* 2a/8, 3b/13, 3b/16, 5a/1, 10b/7, 11a/3, 12b/17, 13a/1, 13b/8, 13b/17, 14b/4, 17a/16, 24b/8, 30a/3, 31b/5, 31b/6, 37b/12, 38b/15, 39b/8, 39b/9, 43a/10, 44a/3, 50a/13, 51b/4, 52a/12, 55a/14, 56b/1, 56b/13, 57b/11, 61b/13, 61b/14, 63b/1, 64b/12, 65b/15, 70b/2, 70b/5, 76a/3, 77b/6, 77b/7, 81a/14, 83a/10, 83a/17, 86b/9, 92a/4, 99a/10, 107b/9, 111a/4, 112a/4, 113b/11, 113b/15, 115b/10, 116a/4, 117a/8, 121b/14, 122a/9, 122b/16, 122b/17, 123a/1, 126a/9, 126a/12, 12, 127a/4, 127b/8, 129b/16, 134a/5, 147b/1.

iki: İki. *i.* 4b/4, 5a/8, 7a/13, 7b/3, 10a/7, 18b/7, 18b/8, 20b/17, 21a/8, 27b/1, 28a/2, 28a/5, 28a/12, 33a/15, 40a/5, 40a/15, 42a/5, 43b/11, 46a/10, 46a/13, 46a/16, 48b/5, 48b/6, 49b/16, 50b/6, 51a/11, 60b/7, 60b/8, 61a/4, 61a/7, 76b/5, 76b/6, 82a/7, 83b/1, 97a/14, 106a/10, 111a/14, 114b/7, 114b/11, 114b/14, 121a/11, 122a/17, 122b/3, 124a/13, 125a/15, 125b/3, 125b/10, 126a/2, 126a/5, 127b/5, 129b/11, 131b/5; *i.-den* 26b/2,

57a/16; *i.-dür* 20b/5, 76b/6, 88a/10; *i.-nci* 2b/7, 8a/10, 34a/5, 98b/9; *i.-nciden* 6a/10; *i.-si* 26a/11, 41b/17, 76b/10, 99b/8, 99b/8, 100a/6, 101b/16; *i.-si bir yerden* 135b/11; *i.-sin* 10a/7, 104b/1; *i.-sinden* 50a/10; *i.-şer* 4b/15, 6a/14, 6b/2, 6b/5, 19b/17, 25a/12, 26b/8, 29b/14, 29b/15, 30a/2, 34a/16, 34b/9, 43a/12, 43b/10, 45a/12, 45b/4, 51b/4, 56a/8, 66b/16, 73a/1, 73a/3, 73a/7; *i.-şere* 67a/1; *i. ét-* 121b/12; *i.-nci bölüg* 107b/5; *i.-nci deveci* 28a/2, 99a/5; *i.-şer buçuğ* 22b/15; *i.-şer ol-* 29b/16; *i. ‘aded* 4b/11 ; *i. üç ayda bir* 132a/3; *i. buçuğ* 22a/15, 26b/2; *i. buçuğlı* 39b/2, 39b/3; *i. üç bin* 54a/13; *i. üç yıl* 105b/2; *i.-şer yüz* 11a/8; *i. yüz* 11b/12, 27a/7, 56a/1; *i. yüzlü* 14b/16; *i.-şer üçer* 72b/4, 133a/11; *bir i.* 62b/5, 101a/6, 114a/13, 121b/7, 132a/8; *birer i.-şer* 134a/3, 143b/3.

ikindü: İkinci vakti. *i.-den* 91b/4.

iktidâr: (Ar.) Güç yetme, bir işi yapabilme gücü. *i.* 62a/3; *i.-i ol-* 64a/17.

iktifâ: (Ar.) Yetinme. *i. ol-* 44b/1.

ilâ: (Ar.) ...e kadar, ... dek. *i.* 8b/4.

ile: İle. *i.* 2a/7, 2a/13, 3a/4, 3a/9, 4b/4, 4b/6, 5a/5, 5a/6, 5a/8, 5a/10, 6b/7, 7a/12, 12, 7b/12, 8a/9, 10b/17, 17, 12b/4, 12b/6, 13a/5, 13a/17, 14b/5, 14b/7, 15a/9, 16a/17, 16b/14, 17b/8, 17b/9, 17b/11, 18a/9, 18b/1, 18b/12, 19a/1, 19a/14, 19b/6, 19b/17, 20a/1, 20a/9, 9, 20b/10, 20b/11, 20b/15, 21a/16, 21b/7, 22b/17, 23a/7, 23b/8, 24a/6, 24a/11, 24b/13, 25a/17, 26a/4, 26a/17, 26b/1, 26b/3, 27a/4, 27b/13, 29b/3, 29b/14, 29b/15, 29b/15, 30a/6, 30a/17, 30b/7, 31a/15, 31b/5, 31b/11, 33a/13, 33a/16, 33b/1, 34a/8, 34b/4, 34b/6, 34b/9, 35a/13, 36a/17, 36b/5, 37b/7, 38b/8, 38b/10, 39b/1, 39b/2, 39b/5, 39b/7, 40b/7, 41a/1, 41a/7, 41a/17, 41b/5, 41b/13, 42a/7, 45b/2, 45b/4, 45b/5, 46b/16, 47a/5, 47a/7, 47b/4, 48a/16, 48b/12, 48b/13, 49a/1, 49a/9, 52a/3, 52a/13, 53a/13, 54a/8, 54b/12, 55a/6, 55b/15, 56a/2, 56a/8, 56a/12, 56a/14, 56b/1, 57a/3, 57a/4, 57a/13, 58a/4, 58a/14, 58a/16, 58b/10, 58b/17, 59b/5, 59b/9, 60a/8, 61a/5, 61a/13, 62a/4, 63a/13, 63a/15, 63a/16, 64a/17, 65a/3, 65a/6, 65b/10, 66a/2, 66a/13, 67a/11, 68a/10, 68a/10, 68b/2, 69b/16, 70a/1, 70a/2, 70a/3, 70a/7, 70a/8, 71a/1, 71a/6, 72b/5, 73b/8, 74a/7, 74a/8, 74a/9, 74a/10, 74a/17, 74b/2, 74b/6, 74b/7, 75a/14, 75a/14, 75b/11, 75b/12, 76a/4, 77a/3, 77a/5, 77a/7, 77a/7, 77b/6, 77b/8, 77b/9, 77b/14, 78a/10, 78b/5, 80b/3, 80b/8, 80b/9, 80b/13, 81a/17, 82a/11, 82a/14, 82a/17, 82b/8, 83a/5, 84a/12,

85a/11, 85a/13, 85b/4, 86b/17, 87a/2, 87a/14, 87b/3, 87b/9, 87b/9, 87b/17, 88a/13, 88b/16, 89a/8, 89a/11, 89a/17, 89b/5, 89b/7, 90a/17, 90b/6, 91a/2, 91a/3, 91b/6, 92a/3, 92a/7, 92a/6, 92b/11, 92b/14, 92b/16, 93a/8, 93a/10, 93a/11, 93a/12, 93b/10, 94a/1, 94a/4, 94b/6, 94b/11, 95b/5, 96b/3, 97b/12, 98b/8, 99b/1, 99b/6, 99b/8, 100a/12, 101a/12, 101a/15, 101b/2, 101b/4, 102a/12, 102a/13, 104a/7, 104a/7, 104a/12, 105a/4, 105a/5, 105a/7, 106a/5, 106a/10, 109a/2, 109b/17, 110a/12, 111a/17, 115a/9, 115b/5, 115b/6, 115b/7, 115b/10, 115b/17, 116b/1, 117a/7, 119b/3, 119b/4, 120a/8, 121a/6, 121b/15, 121b/17, 122a/2, 122a/3, 122a/3, 122a/16, 122a/17, 122b/3, 123a/3, 123a/14, 123a/15, 123a/15, 124a/6, 125a/8, 125a/15, 125b/2, 125b/5, 126a/1, 126a/16, 126b/5, 127a/3, 127b/9, 128b/3, 128b/5, 128b/10, 128b/13, 129b/5, 129b/5, 129b/10, 129b/11, 129b/11, 130a/7, 130a/8, 130a/13, 130b/1, 130b/3, 131b/6, 131b/15, 132b/4, 132b/10, 133a/16, 134b/10, 135a/14, 135b/13, 136a/8, 138a/8, 8, 138a/13, 138a/16, 138a/17, 138b/5, 139a/14, 139a/16, 139b/9, 140b/3, 140b/16, 141b/9, 142a/14, 142a/15, 142b/6, 143b/8, 143b/9, 143b/13, 143b/15, 144a/11, 145a/6, 145b/10, 146a/15, 146b/5, 147b/4.

ilen: Beraber, ile. *i.* 129b/7.

ileri: Önde. *i. yürü-* 93a/9.

ilerü: İleri, ön. *i.* 38a/12, 143a/2; *i.-de* 104a/3; *i. gel-* 55b/2, 62b/10, 114b/6; *ilerü gel-* “Terfî etmek” 44b/5, 50a/12, 139b/16.

ilerüce: Öne doğru, ileride. *i.* 38a/11, 68b/1, 98a/13.

ilet(d)-: İletmek. *i.-mekle* 29a/5; *i.-üp* 30a/6, 48b/16.

ilhāk: (Ar.) Katma, ekleme. *i. buyur-* 63b/10; *i. olun-* 65b/17, 107b/4.

ilk: Önce, evvel. *i.* 148a/2.

illā: (Ar.) Ancak, aksi halde, yoksa, mutlaka. *i.* 15a/16, 22a/12, 140a/13, 143a/10, 147a/9.

‘illet: (Ar.) Hastalık, bozukluk. *‘i.* 27b/9; *‘i.-e* 64b/12; *‘i.-i* 62a/2, 62a/5; *‘i.-i müstaķille idi* 119a/10; *‘i.-i müstaķille ol-* 19a/6.

‘ilm: (Ar.) Bilgi. *‘i.-ini* 142a/12; *ehl-i ‘i.* 111b/2; *ehl-i ‘i.-i* 111a/5; *zenberek ‘i.-i* 111a/4.

iltimās: (Ar.) İstek, ayrıcalık talebi. *i.-i* 56a/13; *i.-ları* 14a/3; *i.-ların* 13a/12.

iltizām: (Ar.) Devlete ait gelirleri tahsil etme. *i.-lar* 117a/12; *i. ét-* 116b/17; *i. ol-* 144a/5.

imām: (Ar.) Namaz kıldırın kişi. *i.* 20a/9, 84a/6; *i.-ina* 108a/8, 108b/5; *i.-larına* 47b/10; *i.-uŋ* 28b/1; *i. ét-* 111b/15; *i. ol-* 111b/7; *ağa i.-ı* 3b/14, 111b/2; *ağa i.-inuŋ* 28a/12, 67b/15; *ağa i.-ı ol-* 111b/10.

imāmet: (Ar.) İmamlık. *i. ét-* 111b/13.

imāmlik: (Ar.+Tür.) İmam olma durumu. *i.* 111b/14, 111b/16.

īmān: (Ar.) İslam dinine olan inanç. *ī.-a gel-* 13a/8, 8.

imdād: (Ar.) Yardım. *i.-ı ehl-i cihād* 36a/4.

imdi: Şimdi. *i.* 11a/10, 12a/16, 17b/10, 17b/16, 18b/5, 19a/14, 21b/10, 22b/13, 25a/6, 26b/6, 29b/6, 31a/6, 33b/17, 36b/3, 36b/7, 37b/7, 38b/12, 39b/10, 40b/9, 42a/13, 43b/12, 44b/7, 45a/11, 48a/4, 48b/8, 48b/9, 51b/7, 52a/6, 52b/12, 56b/8, 56b/15, 57b/14, 58a/16, 58b/3, 59a/11, 61a/7, 61b/2, 61b/15, 61b/17, 64b/8, 65a/5, 67a/11, 69a/12, 69a/15, 70a/5, 70b/10, 71a/9, 74a/11, 74b/17, 76a/11, 80a/11, 81b/17, 82a/9, 82b/17, 83b/7, 85b/5, 86a/14, 87a/5, 87a/7, 87a/13, 87b/1, 87b/7, 87b/9, 89b/9, 87b/12, 87b/14, 90a/2, 93b/17, 94b/1, 95a/11, 95a/15, 97b/4, 98a/3, 98a/14, 99a/11, 101a/7, 101b/11, 101b/15, 109a/8, 110a/1, 111a/7, 111b/1, 112a/10, 112b/15, 113b/5, 113b/9, 114a/14, 114a/16, 115a/2, 115a/11, 115b/1, 116a/8, 117a/4, 117a/7, 117b/6, 119a/11, 119b/4, 121a/7, 121a/9, 122a/7, 122b/3, 122b/5, 123a/6, 124a/7, 124a/15, 125a/2, 126a/15, 126b/2, 126b/6, 126b/8, 126b/9, 127a/8, 127a/12, 128a/15, 128b/5, 129b/3, 129b/9, 129b/15, 130b/6, 131a/2, 131a/7, 131b/3, 132b/3, 132b/7, 134b/6, 135a/15, 135b/14, 136b/13, 137a/12, 137b/2, 137b/10, 138b/1, 141a/12, 141a/17, 142a/11.

imzā: (Ar.) Bir kimsenin bir yazının altına yazıyı onayladığını belirtmek amacıyla her zaman aynı biçimde yazdığı adı veya işareti. *i.-sıyla* 59a/1.

imzāla-: (Ar.+Tür.) İmza atmak, imza yapma durumu. *i.-yup* 131b/6.

in-: İnnek. *i.-er* 85a/14, 90a/10.

inan-: İnanmak. *i.-mazlar idi* 126b/2.

in‘ām: (Ar.) Yeniçerilerin maaşlarına yapılan zam. *i.* 48b/8; *i.-a* 26a/15; *i.-dan* 121b/7; *i.-dur* 45b/9; *i.-lar* 147a/5; *i. ét-* 108a/13; *i. şoprāmāni* 47b/12; *i. teraḳḳisi* 134a/4; *i. vér-* 130a/1; *i.-ı ḥod* 128a/10.

‘ināyet: (Ar.) Lütuf, ihsan. ‘*i.-lerine* 35b/16; ‘*i. ol-* 104b/10.

ince: İnce, kalın olmayan. *i.* 80b/9, 104a/5.

incecük: İncecik. *i.* 59b/4.

incin-: Gücenmek, kırılmak. *i.-üp* 119b/8.

incü: İnci. *i.-sin* 33b/14.

indir-: İndirmek. *i.-ür* 90a/11; *i.-mezler* 97b/16.

iñen: Çok, oldukça, fazla. *i. iñen* 126a/7.

inhā: (Ar.) Bir görev veya terfi için yazılmış olan yazı. *i.-sıylā* 108b/1.

inkār: (Ar.) Yaptığını saklama, gizleme. *i.* 87b/3.

inşāf: (Ar.) Merhamet, vicdan veya mantığa dayanan adalet. *i.* 47a/6, 47a/8, 98a/7; *i.-lar* 24b/16, 70b/8; *i.-mıdur* 66b/6; *i. vér-* 5b/15, 45a/10, 82a/9, 115b/12, 142b/17.

intiḥāb: (Ar.) Seçme, seçip toplama. *i. ét-* 34a/12.

intisāb: (Ar.) Bir yere veya bir kimseye bağlanma, mensub olma. *i. ét-* 125b/14.

iptidā: (Ar.) Başlangıç, ilk önce, önceden. *i.* 29b/13, 51a/8.

īrād: (Ar.) Gelir. *ī.* 135a/5.

irādet: (Ar.) Gönül isteği, kendiliğinden isteme. *i.-le* 98a/10.

iri: Büyük, olağanı aşan büyüklüğe sahip. *i.* 42a/10.

irsāl: (Ar.) Gönderme, yollama. *i.* 32a/14; *i. ét-* 24a/14, 58a/2, 58a/13, 114a/12; *i. eyle-* 114a/12; *i. olm-* 17b/13, 114b/17, 134b/3; *i. olunmak gerekdür* 59a/2.

irtikāb: (Ar.) Kötü ve uygunsuz bir iş yapma. *i.-ları* 34b/5.

irüce: İrice. *i.-Jerin* 16b/7.

işâbet: (Ar.) Yerinde olma. *efkâr-ı i.* 34a/10.

isbât: (Ar.) Şahit ve kanıtla doğruluğunu ortaya çıkarma, kanıtlama. *i. ét-* 131a/14.

ise: İse (Şart edatı) *i.* 5a/6, 9a/15, 9b/4, 10a/8, 12a/3, 12b/2, 15b/5, 16b/7, 16b/17, 17a/7, 17a/8, 17a/11, 17a/12, 17b/14, 17b/15, 19a/8, 19b/16, 21b/13, 23b/7, 23b/9, 25b/1, 25b/3, 25b/9, 26a/4, 26a/11, 26a/14, 30b/13, 30b/17, 32b/8, 32b/9, 32b/11, 32b/15, 37b/12, 38b/17, 39b/6, 40a/9, 40b/13, 42b/7, 42b/10, 43a/16, 43b/9, 44b/16, 47b/8, 49b/2, 49b/11, 50a/12, 52b/1, 52b/3, 53a/12, 55b/6, 55b/7, 55b/15, 56b/11, 57a/3, 57a/4, 57a/5, 57b/5, 58a/2, 58a/13, 58a/14, 58b/6, 58b/14, 59a/2, 59a/4, 59a/5, 60a/12, 60a/13, 61a/14, 61b/7, 62a/6, 62a/13, 62a/17, 65a/2, 68b/3, 69a/8, 69a/14, 77a/13, 79a/11, 82b/14, 82b/16, 84b/6, 85a/17, 85b/8, 85b/15, 85b/16, 91a/9, 95a/5, 96a/4, 96a/8, 96b/8, 96b/13, 97a/2, 97b/15, 100a/14, 103b/3, 103b/5, 105a/12, 106b/7, 109b/9, 110a/10, 110b/17, 121a/6, 121a/11, 121a/15, 121a/16, 121b/12, 12, 12, 122a/2, 122a/3, 122b/16, 123a/2, 123b/8, 124b/5, 124b/7, 124b/8, 125a/16, 126b/6, 129a/10, 129a/15, 129a/16, 129b/7, 131a/13, 131a/14, 131a/15, 132b/6, 132b/11, 133a/10, 135a/8, 137b/17, 139a/7, 139a/8, 139a/13, 139b/3, 140a/12, 140a/13, 143a/11, 145a/6, 145a/17, 145b/13, 147b/11; *ise de* 117a/4, 128b/2; *ne i.* 21a/13, 65a/7, 88b/4, 121a/1, 123b/1, 131a/9, 136a/13, 143b/8.

isfinağçı: (Rum. <ıspanak) Ispanak. *mîrî i.-laruŋ* 29a/14.

is(i)m: (Ar.) Ad. *i.-i* 29b/4; *i.-ler* 24b/13.

iskele: (İt.) Deniz taşıtlarının yanaşması için yapılan denize doğru uzanan yer. *i.-de* 67b/4; *i.-ler* 53b/12.

iskemle: (Rum.) Sandalye. *i.* 132a/6; sünger ve i. kılıfı 132a/7.

İslâm: (Ar.) İslamiyet, Müslümanlık. *İ.-a* 9b/15, 24a/5, 63a/17; ‘asker-i İ. 17a/4; ‘asker-i İ.-a 112a/13; şeref-i İ. 23b/13; şeref-i İ.-a 13a/9; ‘asker-i İ.-uŋ 14a/9.

isnâd: (Ar.) Bir iş veya konuyu birine veya bir sebebe yükleme. *i. olına* 76a/8.

iste-: İstemek. *i.* 110a/5; *i.-diler* 107b/1; *i.-mege* 33a/3; *i.-mesin* 96b/9; *i.-meyen* 14a/17; *i.-meyene* 45a/6; *i.-mez* 42b/17; *i.-mezüz* 76a/11; *i.-r* 87a/16, 96b/13, 145a/16, 106b/1; *i.-rlar* 42b/17; *i.-rlerse* 88b/9; *i.-rse* 96b/7; *i.-rsin* 38b/7; *i.-rüz* 117a/17; *i.-sin* 96b/9; *i.-rsiz* 66b/2; *i.-rem* 110a/5, 146a/17; *i.-ye* 112a/3; *i.-yen* 14a/17, 24b/6, 86b/2, 86b/3, 139b/15; *i.-yene* 43a/17, 44a/8, 71b/3, 140a/12; *i.-yeni* 85a/16; *i.-yenleri* 48a/14; *i.-memek gerek* 127b/6

istenil-: İstenilmek. *i.-meyen* 88b/9.

isti' dād: (Ar.) Yetenek, kabiliyet. *i.* 113a/3, 120b/7.

istiḥdām: (Ar.) Bir görevde kullanma, hizmete alma. *i. éderler iken* 83a/10; *i. ét-* 137a/16, 139a/17; *i. étmek gerekdür* 39b/12; *i. eylemek gerekdür* 119b/5.

istiḥkāk: (Ar.) Hakkı olma, uygunluğu bulunma. *i.-i* 86b/4.

istikāmet: (Ar.) Doğruluk, dürüstlük. *i.* 34a/14, 119b/6; *i.-i* 112b/17, 119b/5, 130b/7, 137b/12; *i.-leri* 60b/2.

istiklāl: (Ar.) Keyfi hareket eden. *i. olın-* 9a/10

istiklālī: (Ar.) Bağımsız. *i.* 135a/2.

istimā': (Ar.) Dinleme, işitme. *i. eyle-* 63a/9.

iş: İş. *i.* 24a/11, 30a/5, 143a/13; *i.-idür* 123b/6; *i.-ler* 116a/7; *i.-lere* 87b/1; *i.-ün* 24b/1; *i. açıl-* 24b/15; *i. ét-* 144b/3, 144b/5; *i. gör-* 145a/5; *i. işle-* 64b/5, 64b/16; *i. étdürmemek gerekdür* 134b/7; *i. işlememek gerekdür* 137a/4, 143a/5; *i. ola gel-* 138a/12; *i. ol-* 79b/3; *i.-ler ét-* 121b/13; *i.-ler ol-* 126b/3; *ḳalafāt i.-lerinün* 137b/8; *mīrī i. işlenmek gerekdür* 94b/15.

işāret: (Ar.) 1. Bir şeyi el veya yüz hareketleriyle gösterme. *i. ét-* 114a/3, 146a/9; *i. vér-* 146a/1;

2. İz, nişan. *i. ét-* 130b/4; *i. eylemek gerekdür* 123b/1, 124a/8; *i. olın-* 130a/5; *ḥasta i.-i olmamaḳ gerekdür* 143a/10.

işçi: İşçi. *i.-lerini* 106a/16.

işde: İşte, bkz. işte. *i.* 76a/6, 95b/4, 114a/10.

işit-: İşitmek. *cevāb i.-mek* 145a/16.

işle-: Çalışmak, yapmak. *i.-mege* 63a/9; *i.-memek* 142a/13; *i.-mez* 110b/4; *i.-mezler* 94b/13; *i.-sün* 64b/6; *iş i.-memek gerekdür* 137a/5, 143a/5; *i.-mek gerekdür* 142a/17; *i.-memek gerekdür* 62a/16; *iş i.-mesün* 64b/5; *iş i.-meyeler* 64b/16; *eskicilik i.-r* 64a/16; *şan‘at i.-yüp* 65a/4; *şan‘atın i.-mek* 64b/4.

işlet(d)-: Yaptırmak, çalıştırmak. *i.-e* 109b/13; *i.-eler* 110b/5; *i.-üp* 46b/16, 94b/3; *i.-mek gerekdür* 143b/5, 144a/14; *şan‘at i.-memek gerekdür* 140a/9.

işlen-: Yaptırmak. *i.-mege* 108b/14; *mîri iş i.-mek gerekdür* 94b/15.

işte: İşte, bkz. işde. *i.* 32b/12.

iştigāl: (Ar.) Uğraşma, meşgul olma. *i. ét-* 36a/1.

iştihār: (Ar.) Tanınma, ünlenme. *i. bul-* 34b/4, 35b/1, 35b/4.

i‘tibār: (Ar.) Önem verme, saygı gösterme, değer. *i.* 54b/8, 55b/3; *i.-ı* 54b/7, 55a/13, 83a/13; *i.-ına* 13a/3, 55a/14; *i.-iyile* 30b/2; *i. bul-* 89a/14; *i. olin-* 40b/3, 105b/4; *i.-dan kal-* 54b/2, 55a/12, 83b/1.

i‘tidāl: (Ar.) Ölçülü olma, aşırı olmama. *‘i.* 75a/3.

itmām: (Ar.) Tamamlama, bitirme. *i.-ı* 106a/13; *i. étdir-* 84a/6.

ittifāk: (Ar.) Birleşme, anlaşma. *i.* 76a/2, 100b/4; *i.-ları* 14b/11; *i.-ların* 14b/13; *i.-larına* 15b/1.

iz: İz. *i.-de* 5a/1, 12a/11; *yol iz görmüş gerektür* 71a/4.

‘izām: (Ar.) Büyükler, ulular. *vüzerā-yı ‘i.* 146a/7; *ecdād-ı ‘i.-ları* 2a/1; *vüzerā-yı ‘i.-ların* 145a/2; *ecdād-ı ‘i.-larının* 1b/7.

iz‘ān: (Ar.) Anlayış, anlama. *i. ét-* 114a/1.

izhār: (Ar.) Ortaya çıkarma, gösterme. *i.-ına* 74a/13.

izle-: İzlemek. *i.-mege* 102a/3.

izn: (Ar.) İzin. *i.* 31a/1; *i.-i* 21a/16, 30a/17; *i.-iyle* 87b/13; *i.-i şerif ol-* 24a/10; *i. vēr-* 39a/2, 41a/2, 120b/6.

iznsiz: (Ar.+Tür.) İzinsiz. *i.* 30a/14, 91a/3.

‘izzet: (Ar.) Büyüklük, saygınlık. *taht-ı ‘i.-e* 1b/6, 14a/1, 14a/4; *hāk-i pāy-i ‘i.-lerine* 144b/17.

‘izzetlü: (Ar.+Tür.) Şerefli, saygın. *‘i.* 148a/11.

J

jiyān: (Far.) Kızgın, kükreyen. *şīr-i j.-lar* 34a/16.

K

ķab: Su veya yemek koymaya yarayan çanak. *yemek ķ.-larını* 40a/2.

ķabāhat: (Ar.) Suç, uygun olmayan davranış. *ķ.* 84a/1; *ķ. ét-* 21a/10, 21a/12.

ķābil: (Ar.) Olabilir, mümkün. *ķ.* 52a/12.

ķābla-: Üzerine yerleştirmek. *ķ.-duķlarında* 36b/1.

ķābūl: (Ar.) Onaylama, razı olma. *ķ.* 76a/8; *ķ. ét-* 13a/12, 56a/13, 76a/8, 76a/9, 122a/2, 122a/3, 122a/6, 122a/7; *ķ. étmemek gerekdür* 140a/15; *ķ. eyle-* 110a/7, 122a/5; *ķ.-lerine al-* 15b/5; *ķayyiz-i ķ.-da* 107a/14.

ķabz: (Ar.) Toplama, tutma, ele alma. *ķ. ét-* 32b/6, 58b/14, 59a/9, 85b/8, 94a/10, 97b/15, 131b/1, 131b/9, 132a/17, 132b/5; *ķ. étdür-* 131b/17; *ķ. étmemek gerekdür* 59a/13; *ķ. eyle-* 11b/5, 33a/10, 132a/17; *ķ. eylemek gerekdür* 96b/16; *ķ. eylememek gerekdür* 131b/1; *beyt’ül-māl ķ.-ı* 134b/5, 134b/13; *beytü’l-māl ķ.-ına* 90b/12.

ķaç: Kaç. *ķ.* 3a/8, 3a/10, 17a/5, 17a/6, 17a/8, 19b/16, 25a/6, 38a/1, 52b/2, 62b/17, 121a/14, 122a/11, 123a/10, 123a/14, 127b/8, 132b/13, 133a/10, 136b/17, 143a/11; *ķ.-dur* 3a/6, 3a/13, 123a/10, 136b/16, 138a/14; *ķ.-umuzu* 125a/7; *ķ. ol-* 140a/17; *ķ. biñ* 69b/8; *bir ķ.*

30b/8, 8, 37a/9, 53b/15, 54a/10, 54b/13, 61b/15, 72a/7, 97b/2, 98a/11, 101a/12, 120a/8;
bir k. biğ 82a/8; *bir k. kerre* 15b/14; *bir k.-in* 72a/4; *bir k.-in ét-* 71b/17.

kaç-: Kaçmak. *k.-an* 18b/12, 13; *k.-arlar* 65a/5; *k.-mağa* 7b/13; *k.-masun* 20b/16.

kaçan: Ne zaman? *k. ol-* 98a/10.

kaçıncı: *k.-ıncı* 84b/6; *k.-ıncıdan* 106b/7; *k.-ıncılardur* 122a/12; *k.-ıncıda ol-* 11b/17,
 108b/12, 131b/4.

kaçlı: Kaçlı. *k.* 122b/16; *k.-dur* 123a/15.

kadâr: (Ar.) Kadar. *k. ol-* 29a/9, 54a/13; *bu k.* 14b/8, 48b/13, 70a/4; *ne k.* 145a/17,
 147a/10, 147b/11; *ol k.* 14a/1, 14a/2, 36b/11, 63a/7, 63b/7, 72b/3, 129b/17, 132b/11.

kadd: (Ar.) Boy. *k. ü kâmet şâhibi ol-* “boy bos” 102b/15.

kadîm: (Ar.) Eski. *k.* 93b/5, 110b/10; *k.-den* 3a/4, 3a/11, 11a/8, 20a/16, 25b/14, 29b/17,
 33a/17, 45b/11, 46a/17, 47b/14, 49b/10, 54b/3, 57a/11, 67b/6, 67b/9, 68b/17, 71b/4,
 73b/11, 76b/4, 76b/5, 76b/8, 76b/13, 77a/10, 78a/1, 78b/5, 78b/8, 80a/16, 82a/12,
 83a/3, 83a/10, 83b/14, 84b/7, 85a/6, 85b/9, 88b/12, 91a/14, 91b/14, 93a/17, 95b/13,
 98b/9, 99a/4, 102b/11, 105a/5, 105b/4, 109a/10, 112a/16, 112b/1, 114b/1, 115b/15,
 116a/11, 119b/11, 120a/3, 121b/17, 127b/15, 132a/13, 133a/14, 133b/15, 144a/2; *k.-
 dür* 29b/11, 37a/15, 46b/4, 89b/9, 98a/15, 99a/15, 101b/15, 102b/10, 133b/3; *k. iken*
 55a/14; *k. ol-* 106b/8, 106b/9; *k.-den ola gel-* 95a/4; *k.-ü'l-eyyâm* 9a/3, 13b/8, 23a/3,
 44b/7, 45b/4, 56a/6, 65b/2, 74a/8, 79a/17, 85b/17; ‘*âdet-i k.* 85a/10; *kânûn-ı k.* 19b/10,
 32a/11, 43b/5, 43b/13, 52b/12, 53b/13, 69a/12, 12, 70b/11, 71a/14, 74b/16, 77b/5,
 77b/10, 80a/11, 89b/2, 103a/15, 115a/13, 116a/1, 117a/13, 140a/4, 144a/14; *kânûn-ı
 k.-den* 60b/16, 74b/15, 87a/7, 132b/11; *kânûn-ı k.-e* 117b/9; *kânun-ı k.-i* 4a/15, 24b/17,
 119b/7; *kânûn-ı k.-i selâtin* 34a/2.

kadîme: (Ar.) Eski. *kânûn-ı k.-leri* 95b/9

kadîmî: (Ar.) *Eskiden beri, eski.* 5b/12, 23a/9, 27b/9, 30b/6, 92b/6, 102b/9, 134b/2.

kâdir: (Ar.) Kudret sahibi, gücü yeter. *k.* 32b/14, 54a/9, 57b/1, 115a/9, 145a/12, 145b/6; *k.-
 dür* 33a/3, 33a/5; *k.-ler idi* 83b/10; *k.-sin* 145b/8; *k. ol-* 7b/13, 7b/14, 8b/2, 9b/11,

10a/3, 15a/6, 19b/8, 22a/12, 23a/1, 24a/10, 26a/2, 39a/6, 58b/1, 63a/9, 63a/13, 65b/5, 69a/4, 85b/14, 109b/13, 113a/9, 119a/8, 121b/11, 123b/3, 123b/16, 125b/12, 130a/15, 139a/9, 145b/1, 145b/13; *ķ. olın-* 21b/12, 65b/11; *ķ. gerekdür* 22a/11; *ķ.-i muṭlaķ* 147a/2.

ķafādār: (Ar.+Far.) Aynı düşüncece olan. *ķ.* 146b/10.

kāfir: (Ar.) Müslüman olmayan. *k.* 10a/6; *k.-de* 10b/7; *k.-den* 5a/9, 7a/4, 11b/2; *k.-i* 24b/17; *k.-üñ* 10a/6; *k. al-* 43b/3; *k. ol-* 10a/2, 69a/1; *k. adları* 19a/3; *k. evlādı* 9a/15, 9b/14, 10a/3, 10a/4, 12b/15, 13b/7, 18b/17, 23b/13, 24a/6, 34a/5, 35b/8; *k. ķal'aları* 111a/6; *k. vilāyetleri* 11b/3.

kāfirce: (Ar.+Tür.) Müslüman olmayan halkın diliyle. *k.* 11b/16, 18a/5, 24b/11.

kāğıd: (Far.) Kağıt. *k.* 118a/3; *k.-a* 19b/4; *k.-da* 117b/17; *k.-dur* 20b/3; *k. keçe* 117b/16.

ķahr: (Ar.) Ezme, baskı yapma. *ķ. olın-* 93b/11.

ķaḥt: (Ar.) Kıtlık. *ķ. ol-* 66b/16; *ķ. u ğala* 14a/9.

ķaḥtlık: (Ar.+Tür.) Kıtlık. *ķ.* 45b/5.

ķahve-ḥāne: (Ar.+Far.) Halka açık kahve içilen yer. *ķ.-lere* 92b/14.

ķā'ide: (Ar.) Usul, yol. *ķ.* 36b/15; *ķ.-ler* 11a/6; *ķ.-leri* 36b/15, 126b/11, 139b/11; *ķ.-lerin* 144b/12; *ķ.-lerüñ* 77b/17; *ķ.-sin* 120b/4; *ķ.-sini* 126b/13; *ķ. gör-* 39a/4; *ķānün ķ. bil-* 127a/7; *ķānün ķ.-lerin* 37b/9; *ķānün ķ.-sin* 140a/7; *ķānün ü ķ.* 9a/13; *ķānün ü ķ.-ler* 127a/15; *ķānün ü ķ.-leri* 2a/12, 2b/10, 11a/5, 36b/13; *ķānün ü ķ.-lerin* 1b/7, 2a/8; *ķānün ķ.-lerinde* 8b/1; *ķānün ü ķ.-lerüñ* 11a/4; *ķānün ü ķ.-nüñ* 119b/9; *ķānün ü ķ.-yi* 144b/6; *beytü'l-māl ķ.-sin* 130b/6;

ķā'il: (Ar.) Razi, bkz. ķāyil. *ķ.* 74a/13; *ķ. ol-* 69b/7, 70a/1, 110a/11, 138a/9.

ķaķ-: Vurarak sokmak. *ķ.-mağa* 113a/9.

ķal': (Ar.) Koparma, sökme. *ķ. ü ķam' olın-* 116a/9.

kal-: Kalmak. *ķ.-a* 56b/11; *ķ.-acağın* 74a/10; *ķ.-an* 31b/9, 48b/3, 54b/3, 64a/6, 116b/16; *ķ.-andandır* 131a/7; *ķ.-anı* 48b/7, 93a/5; *ķ.-anın* 26a/6, 67b/3, 87a/1; *ķ.-anına* 141b/12; *ķ.-anlardan* 58a/5; *ķ.-dı* 117a/11; *ķ.-dum* 127a/5; *ķ.-maķ* 5b/11, 56b/13, 107b/1; *ķ.-mamışdur* 67a/12; *ķ.-mayıcaķ* 119b/15; *ķ.-mayup* 31b/13, 55a/6, 58a/11; *ķ.-maz* 68b/10, 83b/5, 132a/12; *ķ.-mışdur* 26a/16, 29b/10, 45a/10, 54b/13, 69a/11, 94b/14, 95b/7, 95b/8, 96a/5; *ķ.-up* 16a/6, 107b/11, 131a/8; *ķ.-ur* 21b/16, 22a/1, 57b/12, 61a/2, 70a/5, 97b/7, 120a/8, 120a/9, 128a/1; *ķ.-ursa* 69a/10, 114b/8; *ķ.-a gel-* 56a/9; *ķ.-maķ gerek* 56b/9; *ķ.-maķ gerekdür* 119a/15; *ķ.-mamaķ gerekdür* 14b/9; *gęc ķ.-an* 87a/17; *yetim ķ.-an* 2b/13, 47a/1, 81a/1; *küçük ķ.-ana* 22a/14; *bāķi ķ.-anı* 88a/4; *beklenmekden ķ.-dı* 95b/2; *yoklanmadın ķ.-dı* 121a/17; *i'tibārdan ķ.-ıcaķ* 83b/1; *seferden ķ.-magiçün* 72a/8; *ihtiyāc ķ.-mamışdur* 19a/7, 25a/3, 101a/3; *rağbet ķ.-mamışdur* 142a/16; *şaleb ķ.-mamışdur* 142a/14; *nā-murād ķ.-maya* 139b/7; *seferden ķ.-mayalar* 140b/12; *řācet ķ.-maz* 127a/1; *az ķ.-mışdur* 54b/3, 56a/17; *boş ķ.-mışdur* 26a/3; *gelmedin ķ.-mışdur* 69b/15; *gözlenmekden ķ.-mışdur* 56b/11; *şizmetler dağı ķ.-mışdur* 144a/13; *i'tibārdan ķ.-mışdur* 55a/12; *şaleb olunmadın ķ.-mışdur* 65b/8; *yolda ķ.-mışdur* 17a/6; *bī-kes ķ.-mışlardur* 23a/13; *düzensiz ķ.-mışlardur* 43b/4; *i'tibārdan ķ.-up* 54b/3; *küçük ķ.-up* 44b/10; *görü ķ.-ur* 90a/7; *şizmetden ķ.-ur* 10b/10; *nā-bāliđ ķ.-ursa* 131a/8;

ķalf a: Kale. *ķ.* 34a/9, 60b/5, 110b/13; *ķ.-da* 61a/1, 71a/15, 95b/11, 141b/2; *ķ.-lar* 34a/8, 96a/3; *ķ.-lara* 60b/17, 134a/15; *ķ.-larda* 55a/6, 60b/13, 61a/2, 97b/5, 111a/6, 141b/1; *ķ.-ya* 71b/2, 87a/9; *ķ.-ı mezkür* 72b/1; *ķ.-ı Tebrizi* 89a/15; *kāfir ķ.-larında* 111a/6; *merd-i ķ.* 127b/12, 128a/1; *merd-i ķ. ol-* 12b/2, 122b/15, 140b/17; *şasan ķ.-sı* 144b/15; *ser-çadd ķ.-ları* 96a/5.

ķalafat: (Rum.) Gemi ve kayıkların tahtalarının arası ve üzerini tıkayarak, zift, macun vb. malzemeleri sürme işi. *ķ.-ına* 137a/17; *ķ. ĥarcı* 112b/6; *ķ. işleri* 137b/7; *ķ. yeri* 22a/6, 31b/17, 115a/14, 118b/1, 137a/16; *ķ. yeri kitābeti* 137a/15; *ķ. yerinde ol-* 137b/8.

ķalb: (Ar.) Kalp. *ķ.-i şerif* 14a/3, 62b/6.

ķaldır-: Kaldırmak, bkz. ķaldur-. *ķ.-up* 55b/9, 78b/2, 107b/3, 109a/16; *ķ.-urlar* 41b/14; *ķ.-maķ gerekdür* 88a/17.

ķaldur-: Kaldırmak, bkz. ķaldır-. *ķ.-up* 78b/2.

ķalem: (Ar.) Kalem, güç. *ķ.* 54b/17; *ķ. ķat-* 130a/15.

ķalemiyye: (Ar.) Yazı parası. *ķ.* 119b/3.

ķalfa: (< Ar. ħalife) Aşaması usta ve çırak arasında bulunan zanaatçi. *ķ. āletleri* 22a/7.

ķalın-: Kalmak. *beslemekden ķ.-mışdur* 102a/16.

ķalil: (Ar.) Az, fazla olmayan. *ķ.-dür* 16b/15; *şey-i ķ. ol-* 7a/17; *şey-i ķ.-dür* 62a/13, 109b/15.

ķalk-: Kalkmak. *ķ.-an* 107b/9; *ķ.-duķda* 42b/2; *ķ.-madın* 42b/1; *ķ.-maķ* 107a/17; *ķ.-mışdur* 85a/5; *ķ.-up* 30a/16; *yatur ķ.-alar* 80a/6; *yatar ķ.-ar* 93a/2; *yatup ķ.-arlar* 49a/17; *yatur ķ.-arlar* 60a/4, *ērken ķ.-up* 42a/17.

ķam^ç: (Ar.) Ezme, zapt etme. *ķal^ç ü ķ. olin-* 116a/9.

ķāme: (Ar.) Boy. *ķavilü'l-ķ. ol-* 10b/12; *vasatü'l-ķ. ol-* 10b/16.

ķāmet: (Ar.) Boy. *ķadd ü ķ. şāhibi ol-* “boy bos” 102b/15.

ķāmil: (Ar.) Kusursuz, mükemmel, tam. *k. idi* 43b/2.

ķan-: Yeterince yemek veya içmek. *ķ.-a ķana* 108a/13.

ķanā^ç at: (Ar.) Yeter görme, yetinme. *ķ. ét-* 119b/4.

ķanad: Kanat. *ķ.* 37b/8; *ķ.-ıdur* 127a/16.

ķanca: Kanca. *ķ.* 48a/8, 49b/10.

ķanda: Nerede. *ķ.* 44b/16.

ķandan: Nereden. *ķ.* 121b/16.

ķandil: (Ar.) Işık veren bir alet, kandil. *ķ.-leri* 40a/3; *ķ. yağı* 44a/5.

ķandilci: (Ar.+Tür.) Kandilleri yakmakla görevli kimse. *ķ.* 40a/11.

ķāni^ç: (Ar.) Yetinen. *ķ. ol-* 115b/8.

kankı: Hangi. *ķ*. 3a/9, 79a/10, 123b/4; *ķ.-sı* 10a/8, 40a/9; *ķ.-sıdur* 85b/13; *her ķ*. 92b/9

kanlı: Katil. *ķ*. 42b/14.

kanțar: (Ar.) Kantar. *ķ*. 81a/9; *ķ.-ıdur* 88a/12.

kanțarcı: (Ar.+Tür.) Alınıp satılan şeyleri tartmakla görevli memur. *ķ*. 28b/11.

kanūn: (Ar.) Kanun. *ķ*. 4b/6, 5b/6, 8b/5, 8b/11, 8b/13, 8b/15, 10b/1, 13a/1, 13a/14, 13b/9, 15a/1, 16a/13, 16a/16, 16b/1, 16b/6, 16b/11, 17b/14, 17b/15, 18a/3, 18a/13, 18b/2, 18b/15, 19a/12, 19a/15, 19b/5, 19b/12, 19b/13, 19b/16, 20a/4, 21a/11, 22a/12, 23a/3, 23a/4, 24a/3, 25a/11, 26a/4, 26b/2, 26b/13, 26b/17, 27b/17, 28b/7, 30a/17, 30b/1, 30b/4, 31a/17, 31b/16, 38b/2, 38b/12, 38b/13, 39a/3, 40b/3, 40b/9, 40b/14, 40b/15, 41a/4, 41a/8, 41b/2, 41b/10, 41b/11, 41b/13, 42a/2, 42a/5, 42a/8, 42a/9, 42b/7, 43a/6, 43a/9, 45a/4, 45a/16, 45b/4, 45b/15, 46a/3, 47b/2, 47b/12, 48a/5, 48b/5, 49a/1, 49a/5, 49a/6, 49a/8, 49a/13, 49b/3, 50a/6, 50b/9, 50b/11, 51a/13, 51a/14, 52a/9, 53b/3, 53b/11, 55b/7, 55b/8, 55b/12, 59b/17, 60a/14, 60b/13, 60b/14, 61a/13, 61b/12, 63a/12, 63b/11, 65a/8, 65b/4, 65b/15, 66a/6, 71a/11, 71a/13, 71b/1, 73a/12, 77b/12, 77b/17, 78a/3, 79a/5, 79a/17, 79b/1, 82b/4, 83a/2, 83b/8, 85a/16, 86a/8, 86a/10, 86b/9, 88a/3, 88b/10, 89a/8, 89a/12, 90a/11, 90b/13, 90b/16, 91a/8, 91a/12, 92a/4, 92a/8, 93b/16, 94a/4, 95b/17, 96a/6, 99a/9, 100a/7, 103a/12, 104b/14, 105a/1, 105a/11, 105b/1, 105b/17, 111a/17, 111b/12, 111b/13, 112a/3, 112a/9, 115b/14, 115b/15, 116b/5, 118a/8, 119a/3, 120b/1, 126b/3, 130a/2, 131a/6, 132b/12, 133a/7, 133b/13, 133b/17, 139a/1, 140a/7, 141b/8, 142b/12, 144a/16; *ķ.-a* 15b/12, 16b/2, 16b/6, 16b/17, 24a/11, 24b/6, 58b/14, 63b/2, 74a/5, 78a/10, 83a/7, 88b/1, 91b/16, 97a/8, 104b/5, 104b/15, 105a/8, 111a/3, 111b/8, 115b/17, 116a/6, 118a/8, 126b/3, 129b/9, 133b/9, 134b/2, 134b/6, 136b/10, 137a/12, 137b/16, 138b/5, 139a/1, 141b/10, 142a/2, 143b/10, 143b/13; *ķ.-da* 137a/12; *ķ.-dan* 71a/5, 74a/4, 92a/5, 112a/11, 143a/4; *ķ.-dandur* 96b/8; *ķ.-dur* 25a/10, 28a/6, 28b/6, 31b/2, 41b/12, 42a/1, 43a/17, 65b/17, 77b/5, 98a/13, 104b/13, 131a/11; *ķ.-ı* 8a/6, 15b/12, 30b/2, 38a/5, 39b/13, 47a/3, 70b/7, 117b/10, 137a/13; *ķ.-lar* 5b/14, 45a/10, 98a/15, 112a/10, 144b/8; *ķ.-ları* 8a/2, 29b/6, 31a/7, 36b/9, 38a/14, 60b/4, 68b/2, 78a/9, 83b/8, 98b/6, 112a/11; *ķ.-larıdur* 46b/15; *ķ.-ların* 139b/13; *ķ.-laruđ* 52b/6, 83b/10, 101b/15; *ķ.-umuz* 139b/9; *ķ. buyur-* 33b/17; *ķ. ét-* 20a/11, 99b/6; *ķ. eyle-* 7b/16, 10a/4, 13a/13, 20a/14, 22a/17, 22b/2, 22b/13, 37b/6, 45b/6, 51a/9, 55a/17, 55b/1, 56a/14, 67a/1, 71a/14, 80b/10, 81a/4, 81a/6, 81b/1, 83a/1,

84b/14, 90b/10, 99a/6, 99b/9, 100b/15, 100b/16, 101b/4, 102a/10, 102b/17, 103a/3, 108b/17, 109a/3, 112a/7, 133b/2, 144a/9; *ķ. ķā'ide bil-* 127a/7; *ķ. ol-* 16b/16, 38b/11, 41b/6, 54a/11, 79a/1, 83a/7; *ķ. olin-* 37b/16; *ķ.-a uy-* 143a/5; *ķ.-la olmak gerekdür* 99a/11; *ķ. ķā'ide* 8b/1, 37b/9, 140a/7; *ķ.-ı kadīm* 4a/15, 19b/10, 24b/16, 32a/11, 43b/5, 43b/13, 52b/12, 53b/13, 60b/16, 69a/12, 12, 70b/11, 71a/14, 74b/15, 74b/16, 77b/5, 77b/9, 80a/11, 87a/7, 89b/2, 103a/15, 115a/13, 116a/1, 117a/13, 117b/9, 119b/7, 132b/10, 140a/4, 144a/14; *ķ.-ı kadīme* 95b/9; *ķ.-ı kadīm-i selātin* 34a/2; *ķ. ü ķā'ide* 1b/7, 2a/8, 2a/12, 2b/10, 9a/13, 11a/3, 11a/5, 36b/13, 119b/9, 127a/15, 144b/6; *ķ.-ı mezkūr* 23b/10; *ķ.-ı münifē* 18b/16; *ķ.-ı pādīshahī* 47a/12; *ķ. hāric-i ķ.* 144b/5; *ķ. hilāf-ı ķ.* 43b/10, 56b/13, 61a/14, 64b/16, 74b/4, 79b/3, 80a/13, 93b/15, 105a/3, 115b/7, 116a/4, 128a/16, 133b/9, 135a/3, 137a/4, 138a/12, 138b/5, 144b/3; *ķ. hilāf-ı ķ. olmamak gerekdür* 98a/16; *ķ. hilāf-ı ķ.-dur* 50a/4.

ķānūnnāme: (Ar.+Far.) Kanun kitabı. *temmet-i kitāb-ı ķ.-yi Yeņiçeriyān* 144b/10.

ķap-: Kapmak. *ķahni ķ.-an ol-* 40b/6.

ķapa-: Kapamak. *ķ.-rlar idi* 71b/8; *ķ.-maġa* 21a/8.

ķapan-: Kapanmak. *ķ.-maķdur* 97b/5; *ķ.-maz* 71b/11; *ķ.-up* 71b/11.

ķapu: 1. Kapı, makam. *ķ.* 3b/10, 43a/9, 108b/9; *ķ.-da* 65b/1, 85a/14, 107b/1, 107b/17, 124b/14, 139a/2, 139b/8; *ķ.-lar* 71b/11; *ķ.-ları* 71b/8, 107b/15; *ķ.-ların* 107a/11; *ķ.-m* 14b/3; *ķ.-nuġ* 71b/10; *ķ.-sı* 4a/10, 113b/14; *ķ.-sın* 21a/8; *ķ.-sına* 107a/4; *ķ.-sında* 43a/6, 61b/6; *ķ.-ya* 12b/3, 42b/8, 50b/4, 50b/6, 73a/8, 79b/13; *ķ. ol-* 7b/6, 26b/8; *ķ.-ya çık-* 5b/9, 26a/14, 26b/3, 26b/8, 26b/13, 30a/17, 30b/17, 39b/7, 39b/16, 40b/2, 40b/5, 43a/12, 63a/16, 79a/14, 94b/4, 112b/11, 113b/8, 114a/17, 114b/2, 120b/16, 125a/9, 133a/8, 138a/15, 139b/6; *ķ.-ya çıkar-* 2b/9, 7a/10, 25b/6, 31a/5, 38a/8, 79a/17, 114b/5, 114b/10, 114b/11, 114b/12, 122a/1, 123b/12, 124b/9, 125a/11, 125b/5; *ķ.-ya çıkarmak gerekdür* 139b/2; *ķ.-dan ķapuya* 143b/3; *ķ. aġaları* 32b/16; *ķ. kethüdāları* 93a/1, 93a/3; *ķ. ķulı* 9b/10; *ķ. ķulı ol-* 75a/11; *ķ. ķulları* 146b/17; *ķ. ķulluķları* 88a/5; *ķ. teraķķileri* 60b/11; *ķ. tezkeresin ēt-* 139b/7; *baş ķ.-larında* 113b/6; *paŗa ķ.-larında* 25a/11, 137a/3; *ēadet ķ.-sı* 71b/11; *ēadet ķ.-sı ol-* 71b/13; *aġa ķ.-sı* 111a/11; *aġa ķ.-sı baş şākirdi* 28a/13, 46a/15; *aġa ķ.-sı şākirdleri* 65a/9, 135b/1, 138b/14; *aġa ķ.-sı şākirdlerinden ol-* 54a/3, 135a/5; *cā'iz ķ.-sı* 72b/14; *efendi ķ.-sı* 133b/3; *ēadet ķ.-sın* 71b/7; *ekābir ķ.-sın*

114a/8; *şolaqlar k.-sını* 71b/6; *ağa k.-sına* 7b/5, 79a/11, 85a/13, 132a/5; *‘âdet k.-sına* 107b/4; *efendi k.-sına* 130b/14; *ekâbir k.-sına* 139b/13; *paşa k.-sına* 49a/11; *meydân k.-sına* 107b/7; *saray k.-sına* 72b/7, 90a/9; *şolaqlar k.-sına* 107b/6; *ağa k.-sında* 16b/4, 16b/5, 17a/17, 43a/9, 45a/6, 47b/5, 49b/8, 49b/14, 53b/5, 53b/6, 56b/17, 60a/6, 62a/15, 75a/6, 75b/7, 76a/2, 77a/12, 78a/6, 82b/1, 89a/10, 89b/13, 90a/2, 90a/12, 90a/15, 111b/5, 124b/13, 128a/7, 133a/16, 133b/4, 133b/10, 133b/17, 134a/12, 134a/13; *aşğa bölme k.-sında* 107b/13; *çorvacı k.-sında* 40b/2; *efendi k.-sında* 28a/15, 44b/10, 53b/10, 73a/10, 94a/13, 116a/3, 119b/13, 120a/15, 124b/11, 133b/5, 133b/7, 133b/15, 135b/5, 137a/7, 137a/9; *ekâbir k.-sında* 40b/5, 61b/5, 113b/15, 114a/5; *hamâm k.-sında* 95a/17; *odun k.-sında* 32a/4; *paşa k.-sında* 91b/3; *ağa k.-sındadır* 77b/1; *ağa k.-sından* 123b/17; *efendi k.-sından* 133b/16; *ümerâ vüzerâ k.-sında* 61b/5; *vezir-i a‘zam k.-sında* 91b/2; *yenicheri ağası k.-sında* 93a/2; *şolaqlar k.-sını* 72b/14; *‘âdet k.-sını* 71b/9; *efendi k.-sını* 46b/2; *şolaq k.-sını* 71b/9.

kapıcı: Kapıcı. *k.* 21a/9, 107a/12, 107b/6, 107b/7, 107b/9, 108a/1, 108a/2, 108a/4; *k.-lar* 107b/16; *k.-lardan* 114b/13; *k.-ları* 3b/11; *k.-laru* 60b/10; *k.-sı* 71b/9, 71b/10; *k.-nu* 108b/12; *k. eyle-* 107b/4, 107b/5; *k. ol-* 60b/8, 107b/12, 107b/13; *k. gedügi ol-* 107b/1; *k. kècesi* 109a/3; *k.-lar kethüdâsı* 109a/4.

kapucilik: Kapıcılık, *bkz.* kapucılık. *k.* 71b/1.

kapucılık: Kapıcılık, *bkz.* kapucilik. *k.* 60b/12, 127b/15

kâr: (Far.) 1. İş, uğraş. *k.* 14b/4; *k.-a* 23b/4, 30a/8, 119b/8; *k.-ı* 92b/2, 97b/1, 102a/11, 104b/6, 130a/12, 132a/16, 134a/12, 135a/3; *k.-ına* 14a/17, 18b/4, 23b/4; *k.-lar* 121b/1; *k.-ları* 116a/11; *k. u kesb* 56b/1; *her k.-ları* 134a/10.

2. Kazanç. *k. ét-* 63a/13.

kâr-müşkil: (Far.+Ar.) Zor, çetin. *k. ol-* 14b/12.

qara: Siyah. *k. şandük* 45a/6.

qaraçan: Bir mevsim. *k. mevsimi* 70a/7.

qara kulluqçı: Yeniçeri ocağı'nda küçük çavuş. *k.* 40a/12; *k.-ları* 40a/5, 40a/7; *k.-nu* 39b/17; *k. ét-* 39b/11; *k. ol-* 39b/17.

qara qulluqçılıq: *Bkz. qara qulluqçı. k.40a/17*

qara quşaq: Bir tür bele dolanan siyah bezden kemer. *k. 42a/6.*

qarār: (Ar.) Karar. *k. 22b/3, 75a/2; k. bul- 34a/11; k. étdir- 73b/10; k. étmek gerekdür 73b/7; k.-a var- 140b/8; qavl ü k. “sözleşip bitirme” 145b/9.*

kār-āzmūde: (Far.) Görmüş geçirmiş, deneyimli. *k. 112b/17.*

kār-hāne: (Far.) İş yeri, iş işlenen yer. *k. 111b/1; k.-lerde 43a/7; k.-leri 77b/1, 77b/2; k.-lerinde 25a/11; k.-leriñ 134a/13; k.-sinde 25b/4; k.-de ol- 77b/12; k. halkı 56b/17, 65a/10; k. halkından ol- 62a/15; k. ustaları 77b/4, 77b/16; k. ustalarından ol- 77b/7; k.-lerde ol- 90a/14.*

kār-hāneli: (Far.+Tür.) İş yerinde çalışan. *k. 57a/2.*

qarış-: Karışmak. *k.-a 126a/13; k.-maduğı 86b/10; k.-mamaqdur 96b/15; k.-maya 132b/5, 132b/6; k.-maz 28b/13, 86b/11, 91b/14, 97a/11, 131a/12; k.-maz idi 116b/3; k.-up 138a/4; k.-ur 135a/8; k.-urlar 86b/11; k.-mamaq gerekdür 96b/16, 131b/3; el k.-ur 134b/17.*

qarīb: (Ar.) Yakın. *k. 64a/1, 66a/14, 90a/9, 104a/4; k.-dür 111a/15; k. ol- 73a/17, 93a/10.*

kārīz: (Far.) Lağım. *k.-lerin 106b/17*

qarşu: Karşı. *k. 64b/5; k. gel- 13a/6.*

qarye: (Ar.) Köy. *k.-lerin 50b/17; k.-nüñ 10a/10.*

qarşaba: (Ar.) Büyük köy. *k.-da 57a/8, 57a/16, 57b/9; k.-larda 57a/7.*

qarşd: (Ar.) Niyet. *k.-ı 144b/17, 146a/13; k.-ıyla 64a/8.*

qarşşāb: (Ar.) Kasap. *k.-lar 69a/5, 69a/9, 70b/3; k.-lara 69b/2; k.-lardur 68b/16; k.-laruñ 67a/6; k. ét- 68b/17; k. éderler idi 69a/2; k. dükkānı 67a/13; miri k.-laruñ 29a/13.*

qarşşābiyye: (Ar.) Kasap için ödenen hayvanların kesim ücreti. *k. 67b/4*

qarşşāblıq: (Ar.+Tür.) Kasaplık. *‘ādet-i k.-a 68b/17.*

kaşır: (Ar.) Kısa, gelişmemiş. *ķ. ol-* 10b/14.

kaşı-: Kaşımak. *ķ.-dı* 17b/3.

kaş: (Ar.) Kesme, kesilme. *ķ.* 131b/16; *ķ. eyle-* 117b/6; *ķ. ol-* 56a/5, 122b/14, 131b/13; *ķ. olın-* 34b/1, 116a/13; *ķ. olunmak gerekdür* 143a/10.

kaş: Katmak, ilave etmek. *ķ.-dılar* 109b/3; *ķalem ķ.-mağa* "kalem oynatmak, yazmak" 130a/15.

kaş ā: (Ar.) Asla. *ķ.* 147a/3.

kaşār: (Ar.) Hayvan sürüsü, katar. *ķ.* 97b/2.

kaşatı: Pek ziyade, çok. *ķ.* 10b/12, 10b/14, 14b/8, 23a/6, 26b/6, 29a/9, 32b/11, 41b/9, 41b/15, 42a/1, 50a/5, 91b/16, 109a/8, 109a/9, 115a/10, 116a/6, 119b/104, 120b/10, 123a/6, 132b/7, 133b/9, 141b/10, 141b/11, 143b/14.

kātib: (Ar.) Yazıcı, usta yazıcı. *k.* 7b/3, 17b/9, 22a/8, 24b/5, 27a/1, 35b/13, 53b/5, 67b/11, 78b/10, 80a/3, 80b/16, 81a/13, 85b/10, 10, 87a/1, 90b/7, 90b/8, 119a/14, 119b/5, 120a/5, 126a/12, 128a/14, 129a/16, 129b/2, 130b/3, 132b/12, 135b/3, 135b/17, 136a/16, 137b/13, 143b/2; *k.-den* 28b/9, 124b/3; *k.-i* 125b/12; *k.-ine* 27b/1; *k.-inün* 28b/17; *k.-Jer* 4a/14, 23a/12, 53b/9, 55a/10, 82b/1, 119b/16, 122a/3, 124a/7, 128a/2, 128a/5, 140a/14; *k.-Jere* 26b/17; *k.-Jeri* 3a/13, 7b/5, 12b/4, 16b/13, 28b/16, 29a/2, 29a/5, 31a/1, 96a/10; *k.-Jerimüz* 61a/3; *k.-Jerin* 91a/1; *k.-Jerinde* 118b/12; *k.-Jerinden* 133a/1, 134a/11, 135a/4; *k.-Jerün* 7b/9, 17b/13, 68a/13; *k.-Jeründür* 17b/16; *k.-ün* 54b/15, 54b/16, 54b/17, 55a/7, 78b/11, 78b/13, 125a/17, 135b/14, 136b/15; *k.-ündür* 51a/16; *k. eyle-* 125b/11; *k. ol-* 85b/14, 118b/15, 122b/7, 127b/1, 130a/11, 135b/8, 137b/2, 137b/16, 137b/10, 137b/12 *k. gemisi* 119a/12; *küçük k.* 81a/13; *onsekizinci k. odası* 79b/14; *Anatoli k.-i* 7b/8; *‘acemī k.-i* 4a/13, 25b/13, 26a/17, 31a/15, 137a/8; *‘acemī k.-i ol-* 133b/7; *beytü’l-māl k.-i* 120a/13, 133b/8; *dīvān k.-i* 4a/9, 133a/14, 138b/2; *dīvān k.-i ol-* 138b/13; *fodla k.-i* 27a/2; *fodula k.-i ol-* 23a/14, 136a/8, 136a/9, 136a/9, 137a/9; *gemi k.-i* 53b/10; *kethüdā yeri k.-i* 54a/2, 57a/11, 90b/11; *kethüdā yeri k.-i ol-* 133b/11, 135a/6; *küçük fodula k.-i* 27a/3; *odun k.-i* 25a/17, 53b/5; *otuz birinci ‘acemī kātibi* 6a/12; *Rūm eli k.-i* 7b/8; *sefer k.-i* 133b/15; *sekbānlar k.-i* 4a/13, 80a/1 ; *sekbānlar k.-i ol-* 91a/1, 133b/12; *yeñiçeri k.-i* 4a/5, 25a/8, 30b/5, 35b/13, 95a/10,

119b/10, 125b/10, 138b/2, 138b/13; *yeñiçeri k.-i ol-* 4a/6, 27a/2, 89b/3, 119a/17, 123a/7, 125a/12; *yeñiçeri k.-i şâkirdleri* 138b/6; ‘*acemi k.-idür* 79b/16, 136b/2; *Anaṭoli k.-idür* 136a/16; *beytü’l-māl k.-idür* 130a/17; *büyük fodula k.-idür* 136a/6; *dīvān k.-idür* 133a/2, 134a/1; *kethüdā yeri k.-idür* 134a/12; *kilār k.-idür* 135a/4; *ḳoyun k.-idür* 133b/14, 135a/6; *küçük fodula k.-idür* 135b/17; *odun k.-idür* 135a/9; *sekbānlar k.-idür* 135b/3; *fodla k.-inden* 2b/16; *kethüdā yeri k.-inden* 135b/4; *yeñiçeri k.-inden* 138a/7; ‘*acemi k.-ine* 6a/13, 31a/11; *dīvān k.-ine* 19b/3, 20a/1; *kethüdā yeri k.-ine* 135a/1; *sekbānlar k.-ine* 27a/12; *yeñiçeri k.-ine* 19b/5, 20a/2, 134a/15; *fodula k.-inüñ* 136a/10; *kethüdā yeri k.-inüñ* 133b/11, 134b/11; *sekbānlar k.-inüñ* 7b/7, 79b/16; *yeñiçeri k.-inüñ* 4a/5, 27a/16, 46a/7, 51b/12, 52b/17, 53b/7, 54b/14, 68a/11, 82a/16, 88a/7, 88a/12, 88a/13, 102b/7, 126a/2, 126a/10, 130a/15, 138b/3; *ḳulluḳ k.-inüñdür* 86b/14; ‘*acemi k.-iyle* 19b/3, 26a/6; *çuḳa emīnleri ve k.-leri* 47a/6; *dīvān k.-leri* 134a/6; *yeñiçeri k.-leri* 118b/12, 118b/13, 122a/7, 124a/17, 132b/8, 144a/17; *yeñiçeri k.-leridür* 133b/4; ‘*acemi k.-lerinden ol-* 135b/8; *yeñiçeri k.-lerinden* 136a/5; *büyük k.-üñ* 27a/6.

ḳatīblik(ğ): Katıplık görevi. ‘*acemi k.-inden ol-* 136a/6; *kiler k.-idür* 133b/14; *odun k.-idür* 133b/14.

ḳatıl: (Ar.) Öldürme. *ḳ.-i* 14b/9; *ḳ. ét-* 87b/7; *ḳ. eyle-* 14b/6, 106b/17; *ḳ. étmek gerekdür* 128b/3; *ḳ. olın-* 84a/4.

ḳatrān: (Ar.) Katran. *ḳ.* 107a/4.

ḳatrāncılar: (Ar.+Tür.) Kapılarına bir nedenden dolayı katran sürülmüş bir odada bulunanlara söylenir. *ḳ.* 107a/2; *ḳ ol-* 107a/5.

ḳavaḳ: Kavak ağacı (*Populus nigra*). *ḳ. ağacı* 66a/15; *ḳ. dibi* 66a/16.

ḳavī: (Ar.) Kuvvetli. *ḳ.-dür* 54b/17; *ḳ.-ce ol-* 12b/8.

ḳavl: (Ar.) 1. Söz. *ḳ.-i ‘arab* 115a/10.

2. Sözleşme. *ḳ. ü ḳarār* “sözleşip bitirme” 145b/9.

ḳavm: (Ar.) Kavim. *k.-dür* 4b/13, 4b/14.

ķayd: (Ar.) Kayıt. *ķ.* 120b/13, 121a/16, 122b/6, 124a/9, 133b/2, 133b/4, 138a/16; *ķ.-ı* 120b/17, 123a/4, 123a/15; *ķ.-ın* 123b/8; *ķ.-ına* 121b/5, 122b/7; *ķ.-ıyla* 125a/17; *ķ.-lar* 123a/13, 124b/12, 139a/11; *ķ.-lardur* 124b/5; *ķ.-ları* 74a/7; *ķ.  t-* 18a/8, 18a/10, 19b/5, 20a/3, 23a/2, 25b/7, 30b/13, 35b/12, 81a/3, 121a/11, 121b/5, 121b/15, 122b/1, 123b/6, 124a/3, 124a/6, 127b/6, 129a/16, 129b/2, 133b/3, 138a/17; *ķ.  td r-* 59a/10, 137a/9; *ķ.  tmek gerekd r* 52a/17; *ķ.  tmemek gerekd r* 31a/12; *ķ. eyle-* 10b/1, 11b/5, 22b/17, 23b/17, 65b/5, 121a/7, 121b/10, 122b/2, 122b/16, 123b/3, 123b/11, 124a/3, 124a/8, 125a/16, 127b/2, 127b/4, 127b/7, 133a/11, 134a/3, 138a/9; *ķ. eylemek gerekd r* 52b/3, 124a/11; *ķ. ol-* 74a/5, 121a/5, 121a/7, 121a/8, 125b/3, 136a/7; *ķ. ola gel-* 3a/9; *ķ. olun-* 18a/12, 24a/2, 24a/3, 24a/17, 24b/11, 24b/14, 65b/16, 81b/9, 121a/4, 122a/14, 122a/17, 124b/12, 125b/1, 125b/9; *ķ. olunmak gerek* 66a/2; *ķ. olmamak gerekd r* 52b/1; *ķ.-ı ol-* 123a/11; *ķ.-lar ol-* 123a/17; *ķorıcılıķ ķ.-ın  t-* 121b/8; *efendi ķ.-ına* 123b/12; *noķta ķ.-ına* 65b/11; *ķ.-ı hay t* 117a/7.

ķayık(ġ): Kayık, tekne. *ķ.-ın* 59b/11, 92b/2; *ķ.-uņ* 92b/3; *buz ķ.-ları* 6b/1.

ķayıkçı: Kayık kullanan. *ķ.-lar* 59b/11; *ķ.-nuņ* 68a/9; *aġa ķ.-lar* 92a/15.

ķayyım: (Ar.) Cami hizmetçisi. *ķ.* 108b/3; *ķ.-ı* 123a/12; *ķ.-larına* 47b/9.

ķ yil: (Ar.) Razı, bkz. ķ 'il. *ķ. ol-* 23b/15.

ķayyime: ? *ķ.* 117b/16.

ķaz : (Ar.) Yerleşim yeri, kaza. *ķ.-lardan* 97b/12; *ķ.-ların* 18a/6; *ķayrabolı ķ.-sında* 82b/5.

ķ yim: (Ar.) Duran, yerleşik. *ķ. idi* 78a/5; *ķ. ol-* 35a/3.

ķaymaķ m: (Ar.) Bir kazayı idare eden memur. *ķ. ol-* 31b/14.

ķ z : (Ar.) Kadı. *ķ.* 56a/4, 131b/6; *ķ.-lara* 9a/6, 18a/15; *ķ.-ların* 11b/14; *ķ.-larınuņ* 143a/9; *ķ.-nuņ* 59a/1; *ķ.-ya* 57a/14; *ķ. ol-* 56a/4; *ķ.   askerler n * 55b/9; *ķ. efendi* 57b/2; *vil yet ķ.-ları* 8a/12; *vil yet ķ.-larına* 34b/7; *vil yet ķ.-larından* 62a/3; *Bilecik ķ.-sı* 117b/8; *vil yet ķ.-sı* 58a/4, 131a/16; *vil yet ķ.-sıyla* 131b/2; *Bilecik ķ.-sı olan* 34a/7; *ser-d r-ı vil yet ķ.-sı* 58b/17.

ķ z l ġ: (Ar.+T r.) Kadılık. *ķ.-ı* 11b/13.

kāzib: (Ar.) Yalan söyleyen, yalancı. *k. ol-* 115a/1.

kec: (Far.) Eğri, çarpık. *k. 10b/2.*

keçe: Keçe. *k. 20b/2, 31b/7, 34b/14, 59b/6, 61a/13, 61b/3, 104a/7, 108b/17, 109a/2, 109a/7, 118a/1; k.-de 61a/15; k.-den 34b/13; k.-dendür 20b/4; k.-lerin 36a/9; k.-lerine 36b/1; k.-lerini 118a/5; k.-nüñ 36a/11; k.-si 118a/2; k.-sin 109a/4; kâğıd k. 117b/16; yeñiçeri k. 131b/13; yüñlüksiz k. 75b/12, 86a/3, 86a/4, 86a/6; yüñlüksüz k. 75b/3, 91a/4; toğrı k.-dür 37a/3; ‘acemî oğlanı k.-si 31b/16; çorvacı k.-si 41a/14; kapucı k.-si 109a/3; yeñiçeri k.-si 20b/2; çorvacı k.-sidür 98b/11, 103b/15; yeñiçeri k.-sidür 61a/12; yaya başı k.-sin 110a/12; yeñiçeri k.-sin 34b/13, 64b/9, 108b/14.*

keçeli: Keçesi olan. *k.-li 61a/16; egri k. 116a/4.*

keçelen-: Keçeden külah giymek. *k.-ürler 25b/11.*

keçesiz: Keçeden külahı olmayanlar. *k. 61a/13.*

keder: (Ar.) Kaygı, tasa. *k. 147a/3.*

kefâflan-: (Ar.) Rızıklanma, yeterli rızka sahip olma. *k.-a 23b/1; k.-up 22b/17.*

kefere: (Ar.) Müslüman olmayanlar. *Edrene ve Burusa ve İstānbül k.-si 24a/8.*

kefîl: (Ar.) Birinin borcunu ödemesini taahüt eden, aksi takdirde ödemeyi üzerine alan kimse. *k. 69b/8, 70a/8.*

kefret: (Ar.) Örtmek. *k.-e 32b/12.*

keklik: Bir kuş, keklik. *k. 141a/16.*

kel: Saçı olmayan. *k. ol- 10b/1.*

kelām: (Ar.) Söz. *k.-dur 95b/3; k.-ı nā-sezā eyle- 14a/15; feth-i k. ol- 125b/16; muhaşşale’l-k. “sözün kısası” 74a/1, 128a/14, 140b/1.*

ke’l-evvel: Eskisi gibi. *k. 4a/16, 19a/15, 52b/12, 62b/10, 69a/13, 102a/16, 109a/6, 115b/2, 126b/6, 129b/3; k. ol- 19a/13; k. tur- 144a/6.*

kelimât: (Ar.) Kelimeler. *k.-dan* 147a/13.

kelle-pûş: (Far.) Baş örtüsü. *k.* 38a/12; *k.-ını* 38a/12.

kem: (Far.) Eksik, az. *k. ğuruş* 96a/9.

kem: (Far.) Kötü. *k.-in* 112b/14.

kemâl: (Ar.) Olgunluk, tam olma. *k.-i* 118a/2, 128b/10; *k.-inde ol-* 83b/9; *k.-i mertebe* 147a/5, 147a/13; *tâmm ü k.* 34a/14.

kemân-keşlik: (Far.) Yay kullanıp ok atan kimse. *k.-de* 110a/16.

kemhâ: (Far.) Bir tür ipek kumaş. *k.-dur* 103b/16.

kem-ter: (Far.) Sıradan, itibarsız. *k.* 146b/2.

kenâr: (Far.) Kenar, köşe. *k.-ını* 133a/10; *k. defterdârlığı* 138b/3.

kendi: Kendi. *k.* 18a/5, 41b/17, 76a/1.

kendü: Kendi. bkz. kendi. *k.* 6b/2, 7b/1, 9b/16, 11b/16, 15a/9, 15b/5, 18a/9, 21a/15, 23a/16, 32b/8, 38b/10, 42a/16, 44b/11, 45a/2, 46a/4, 51b/13, 52b/3, 54b/17, 55a/2, 64a/8, 66b/5, 73b/4, 80b/3, 80b/6, 82b/10, 84a/3, 87a/15, 87b/5, 89a/3, 89b/15, 90b/1, 95b/15, 96a/10, 96a/14, 97b/7, 98a/12, 112b/1, 113a/8, 116b/16, 119a/6, 119b/3, 120b/17, 122b/7, 125b/6, 126a/5, 126b/4, 128a/15, 128b/7, 129b/13, 131a/5, 132b/4, 135b/1, 135b/13, 137b/4, 143a/1, 145a/16, 146b/10; *k.-de* 18a/8; *k.-den* 38a/11, 114a/1, 124b/2; *k.-ler* 33b/15; *k.-lerden* 95b/16; *k.-lere* 18a/14, 97b/9; *k.-leri* 9b/18, 14b/11, 15b/3, 17b/1, 36b/7, 37a/1, 47b/1, 64b/14, 69a/10, 71b/15, 72b/9, 80b/5, 81b/12, 90a/1, 96a/16, 98a/10, 99a/17, 124a/3, 126b/2, 134a/8; *k.-lerin* 14b/6, 17a/17, 31b/17, 113a/14; *k.-lerinden* 15a/7, 96a/10; *k.-lerine* 55a/15, 82b/16, 84a/11, 85a/9; *k.-lerinüñ* 125a/14; *k.-ñ* 2a/10; *k.-ne* 81a/16, 131a/4; *k.-nüñ* 97a/14, 128a/15; *k.-si* 16b/3, 49b/4, 69b/14, 90a/5, 132a/1, 141a/6; *k.-ye* 6a/8, 39b/9, 54b/17, 100b/12, 124a/2, 137a/14.

kepâze: (Far.) Okçuluk eğitiminde kullanılan yay. *k.-yi şerifeleri* 15b/13.

kepenek(g): (Far.) Keçeden yapılan bir tür giyecek. *k.* 35a/5; *k.-i* 35a/3, 35a/8.

kerāmāt: (Ar.) Kerametler. *keşf ü k.-ı* 5a/4.

kerāmet: (Ar.) Keramet. *keşf-i k.-leri* 34b/10.

kerāste: (Far.) Bk. kereste. *k.* 137b/3; *k.-sini* 137a/17.

kereste: (Far.) Odun. *k.-lerini* 32a/15.

kerre: (Ar.) Kez, kere. *k.* 16b/3, 18b/6, 33b/3, 44a/2, 124b/10, 132a/8, 133b/5, 133b/6, 142b/5; bir kaç *k.* 15b/14.

kes-: Kesmek. *k.-e* 21b/9; *k.-mege* 81b/14; *k.-üp* 24b/9, 35a/8, 81b/16; *başın k.-mege* 126a/14; *fāfūç k.-mekdür* 94a/8; *fāfūçın k.-mekdür* 94a/9; *baş k.-üp* 71a/15; *başın k.-üp* 126a/15, 129a/14; *yağa k.-üp* 94a/9.

kesb: (Ar.) Kazanç. *kār u k.* 56b/1.

kesdir-: Kestirmek. *k-meyüp* 82a/5.

keşf: (Ar.) Keşif, bilme. *k.-i kerāmetleri* 34b/10; *k. ü kerāmātu* 5a/4.

kez: Kez, defa. *bu k.* 25b/9

kezālik: (Ar.) Keza. *k.* 129a/6.

kethüdā: (Far.) Kahya. *k.* 18b/8, 21a/16, 16, 41b/1, 80a/3, 85b/7, 89a/10, 89b/11, 103b/13, 135b/11, 146a/2; *k.-dur* 21a/5; *k.-lar* 78a/2, 85a/12, 104a/12; *k.-ları* 3a/13, 3b/4, 28b/16, 82a/17, 103b/1, 104a/6, 104a/9, 145a/11, 146a/9; *k.-larına* 67b/11; *k.-larının* 17b/13; *k.-nuş* 21a/2, 78b/12, 85b/2, 118a/7; *k. beg* 8b/14, 12a/2, 28a/6, 40a/6, 42b/10, 43a/9, 46a/6, 49b/1, 51a/8, 51a/15, 52b/16, 54b/15, 55a/1, 55a/8, 68a/3, 75a/15, 82b/8, 82b/10, 85b/3, 85b/4, 86b/1, 86b/3, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 86b/13, 87a/1, 87a/6, 87a/8, 87b/12, 88a/6, 88a/14, 88b/7, 88b/17, 89a/2, 89a/3, 89b/6, 89b/14, 90a/17, 91b/14, 92b/17, 94b/17, 96a/14, 98b/15, 102b/2, 102b/7, 105a/16, 119a/4, 119a/14, 132a/6, 137b/14, 137b/15, 141b/7, 142b/6, 143b/12, 143b/14, 143b/16; *k. ol-* 21a/4, 78a/7, 78b/13, 85a/8, 85a/10, 89a/12, 103b/5, 103b/8, 118a/9; *k. beg eylemek gerekdür* 118a/17; *k. beg bölüğinden ol-* 53a/17; *k. beg ol-* 51a/9, 51b/7, 92a/1, 93b/7, 98b/16, 102a/10, 102b/2, 141b/7; *k.-sı ol-* 18a/1; *kethüdā beg* 53a/14; *k. beg gemisi* 53b/9; *k. beg odabaşısı ol-* 86a/15; *k. beg odası* 42a/3, 68a/3, 73a/4, 85b/11; *k. beg odasından ol-*

85b/12, 85b/15; *k. beg serrācı* 47b/6; *k. beg yoldaşları* 51a/2; *k. buçuğı* 84b/17; *k. odası* 51a/7, 85a/9, 85b/16, 85b/17, 93a/4; *k. serrācı* 51a/15, 85b/8; *k. sırası* 20b/17, 21a/1; *baş k.* 103b/2; *‘acemī oğlanı k.-ları ol-* 18b/11; *kapu k.-ları* 93a/1, 93a/3; *oda k.-ları* 2b/11, 41b/3, 65a/10, 89a/8; *şolaqlar k.-ları* 105a/1, 105a/3; *sekbānlar k.-ların* 105a/6; *oda k.-larına* 27b/3, 145a/8; *odun k.-larına* 27b/1; *yeñiçeri k.-larınuñ* 85a/6; *‘acemī oğlanı k.-sı* 4a/3, 118a/12; *ağa k.-sı* 21a/11, 21a/14; *köy k.-sı* 10a/13; *oda k.-sı* 41a/11, 70b/17, 145b/3; *şanşon k.-sı* 101b/1; *şolaqlar k.-sı* 68a/2; *teber-dār k.-sı ol-* 28b/17; *yeñiçeri k.-sı* 3b/2, 78a/2; *yeñiçeri k.-sı gemisi* 25a/9; *yeñiçeri k.-sı (dağı) ol-* 10a/1; *‘acemī k.-sıdur* 117b/14; *ķulluk k.-sıdur* 85b/5; *ağa k.-sınuñ* 20b/9; *ķapucılar k.-sınuñ* 109a/4; *ağa k.-sıyla* 21b/10.

kethüdālık(ğ): (Far.+Tür.) Kahyalık. *k.* 103b/12; *k.-da* 103b/9; *k.-dan* 78a/8; *k. odası* 103b/8; *ağa k.-ıdur* 20b/8; *yeñiçeri k.-ından* 70a/6.

kethüdā yeri: (Far.+Tür.) Bir yeñiçeri ocağı subayı. *k.* 3b/2, 8b/14, 42b/11, 43a/10, 78a/7, 89b/15, 90a/3, 90a/6, 90a/8, 90b/6, 91a/2, 91a/4, 91a/15, 91a/16, 93a/6, 93a/11, 96a/10, 96a/14, 103a/4, 141b/14; *k.-dür* 89b/10; *k.-ne* 27a/13, 90a/2, 132a/8; *k.-nüñ* 28a/8, 46a/10, 51b/11, 57a/3, 89b/17, 90a/11, 92b/17; *k. ol-* 68a/6, 89b/10, 89b/16, 91a/10, 93a/8, 141b/14; *k. kātibi* 54a/2, 57a/11, 90b/11, 133b/11, 134a/12, 134b/11, 135a/1, 135b/4; *k. kātibi ol-* 133b/11, 135a/6; *k. odası* 47b/10, 68a/5.

kethüdā yerilig: (Far.+Tür.) Yeñiçeri subaylığından biri olan kethüda yeri sınıfı. *k.-i* 90a/3; *k.-inden ol-* 91a/13.

ķıl-: Kılmak. *namāzı ... ķ.-salar* 107a/9.

ķıl-: Etmek. *du‘ālar ķ.-up* 146b/1.

ķıldır-: Kıldırmaq. *namaz ķ.-maķ gerekdür* 42a/15.

ķılıç: Savaş aleti, kılıç. *ķ.* 35a/12; *ķ.-a* 139a/16.

ķılıf: (<Ar. gılāf) Kap, mahfaza. *sünger ve iskemle ķ.-ı* 132a/7; *tüfeng ķ.-ı* 61a/15.

ķılın: Yapılmak, kılınmak. *ķ.-a* 34a/13; *muķarrer ķ.-dı* 36a/5; *maķşüş ķ.-mışdur* 84b/12; *cum‘a ķ.-up* 108b/6; *namāz ķ.-ur* 84a/8.

ķır-: 1. Kırmak. *ķ.-duğından* 62b/5.

2. Öldürmek. *ķ.-mağa mı* 14a/14.

ķırān: (Ar.) Yakın. *ķ.* 70a/11.

ķırdır-: Yok olmasına neden olmak. *ķ.-mamaķ gerekdür* 141a/6.

ķırıl-: 1.Kırılmak. *ķ.-up* 37a/17.

2. Yok olmak. *ķ.-ınca* 147a/2.

ķırķ: Kırk. *ķ.* 6a/8, 26b/14, 27a/5, 27a/6, 27a/10, 27a/16, 28a/7, 30b/7, 30b/7, 63a/1, 63a/8, 63a/12, 70a/3, 83a/4, 105a/3, 105a/5, 112a/17, 115b/9, 120a/5, 120a/5, 128b/16; *ķ.-ar biğ* 119a/2; *ķ.-dan* 120a/11; *ķırķ altı* 27b/2; *ķ. altıncı* 98b/10; *ķırķ beş* 81a/5, 105a/5; *ķırķ biğ* 95a/5; *ķ. birinciden* 85a/2; *ķırķ birinciye* 85a/4; *ķ. dördinci ağa bölüği* 107b/17; *ķ. elli* 129b/14; *ķırķ toğuzıncı* 99b/13; *otuz ķ.* 12a/10, 29a/9, 29a/12, 29a/13, 29a/15, 29a/16, 51b/5, 78b/15, 105a/7, 119a/15; *otuz ķ. biğ* 79b/9.

ķırmızı: Kırmızı rengi. *ķ.* 11a/13, 47a/5, 95a/3, 132a/13.

ķıřa: Kısa. *ķ. sipāhi dolama* 42a/7.

ķısm: (Ar.) Parça. *ķ.* 45b/6.

ķıřt: (Ar.) Parça parça ödenen para. *ķ.* 136b/16; *ķ.-ı* 136b/17.

ķıř: Kış mevsimi. *ķ.-da* 66b/17.

ķıřla-: Kışı bir yerde geçirmek. *ķ.-maķ* 14a/8; *ķ.-mamaķ* 14a/13; *ķ.-mazuz* 14a/15.

ķıyāfet: (Ar.) Kıyafet, iş. *rençber ķ.-ine* 53a/13.

ķıyām: (Ar.) Bir işe kalkışma. *ķ.* 34a/15.

ķıyem: (Ar.) Değerler. *ķ.* 34b/16.

ķıymet: (Ar.) Değer. *ķ.-ı* 20b/4; *ķ.-in bil-* 114a/9.

ķıyye: (Ar.) Okka, dört yüz dirhemlik ölçü. *ķ.* 66a/4.

ķız: Kız. *ķ.* 131a/14; *ķ.-ı* 131a/8; *ķ. evlādı* 45a/3; *ķ.-ı ol-* 131a/12.

ķızıl baş: Şia mezhebinin bir kolu. *ķ.-ı bed-ma^ˆāş* 14a/5,144b/17, 146a/13; *şāh-ı ķ.-a* 148a/7.

ki: (Far.) Ki, ki ilgeci. *k.* 6b/9, 9a/13, 14b/7, 16a/1, 19b/7, 26b/4, 27b/9, 31b/17, 34a/11, 34a/16, 39a/14, 39b/10, 48b/3, 51a/4, 63a/10, 63b/7, 66b/7, 83a/4, 95b/9, 105a/12, 108b/11, 144b/17, 145a/7, 146a/13; *bolay k.* 125b/15; *budur ki* 41b/6, 51b/7; *böyle k.* 125a/6; *buyurdılar k.* 64b/3, 146a/11, 145b/16; *buyururlar ki* 145b/12; *dēdi k.* 148a/4, 146b/1; *dēdiler k.* 145a/11, 145b/5, 146a/7; *gerekdür k.* 69a/16, 86a/14; *kim k.* 19b/7; *mādām k.* 108a/14; *oldur k.* 40b/10, 42b/15, 43a/9, 52a/6, 53b/13, 55a/14; *ümiddür k.* 132b/17; *zīrā k.* 41a/17.

ķifāyet: (Ar.) Yeterli olma. *k. ét-* 27b/15, 44a/3, 45a/2, 45a/15, 57b/7, 81a/16, 98a/6, 98a/9.

ķilār: (Far.) Bk. kiler. *k.-ı* 135a/4; *k. ķātibi* 135a/4.

ķile: (Ar.) Ölçek. *k.* 2b/16, 22a/15, 22b/15, 26b/14, 64a/12, 140a/10.

ķiler: Erzak ve yiyeceklerin saklandığı yer. *k.-in* 90b/4; *k. ķātibliği* 133b/14.

ķilīd: (Far.) Kilit, anahtar. *k.-ı* 114b/9.

ķim: (I) Ki, bkz. ki. *k.* 5b/9, 11a/13, 14a/1, 14a/3, 14b/15, 15a/17, 15b/6, 17b/2, 17b/9, 18a/11, 21a/6, 25a/12, 29b/9, 32a/9, 33a/3, 33a/5, 34a/3, 35b/2, 36b/12, 37a/5, 37a/12, 38a/11, 40b/14, 44a/16, 48a/4, 48a/5, 49a/16, 50a/15, 54b/5, 55b/9, 57b/13, 63a/7, 63a/12, 66a/16, 66b/11, 66b/12, 71b/7, 72b/3, 73b/4, 74a/16, 74b/2, 74b/3, 76a/7, 78b/15, 85a/1, 85a/4, 93b/16, 95a/6, 100b/13, 102a/7, 103a/5, 106a/9, 107a/2, 109a/8, 113a/10, 113b/8, 114a/6, 116a/9, 117a/5, 117b/1, 118a/4, 120b/2, 120b/8, 121b/14, 123a/8, 123b/6, 123b/10, 124b/16, 131b/15, 132a/12, 132b/12, 133b/2, 134b/17, 136b/14, 139a/6, 139a/7, 142b/14, 144b/6, 144b/9; *bildi k.* 13a/9, 17b/3; *bildiler k.* 125b/10; *budur k.* 69a/12, 148a/8; *bunlar k.* 13a/9; *buyurdılar k.* 125b/13; *ķün k.* 11a/10, 125b/1; *dēdi k.* 147b/5, 147b/9; *dēdiler k.* 147b/17; *gerek k.* 132b/4; *gerekdür k.* 88b/5, 113b/6, 123b/16; *meger k.* 10a/16, 10b/13, 23a/14, 45a/16, 50a/5, 55b/8, 57b/2, 63b/11, 82b/13, 98a/9, 100a/3, 112a/2; *ol k.* 38a/10; *ol zamān k.* 6b/9, 13b/16, 17a/15; *oldur k.*

8b/5, 9b/3, 9b/14, 11b/1, 13a/3, 13b/9, 23a/4, 29b/16, 30a/2, 34a/1, 40b/15, 42b/13, 43a/2, 43b/5, 50b/15, 56b/6, 60a/8, 60a/10, 60b/14, 61a/7, 71b/11, 76b/8, 80a/11, 100a/11, 102a/2, 107a/2, 110b/5, 117b/9, 118a/6, 139b/10; *şöyle k.* 11a/4, 98a/16, 127a/17; *tā k.* 2a/12, 7b/11, 9a/7, 9a/12, 12a/7, 12b/1, 13a/17, 17b/6, 20a/7, 23b/1, 29b/3, 29b/6, 31a/6, 31a/9, 31b/5, 33b/15, 37b/7, 37b/10, 39b/13, 40b/13, 42b/2, 42b/10, 50a/12, 51b/9, 51b/16, 52b/4, 52b/6, 56b/10, 57a/9, 58a/1, 58a/6, 58a/9, 58a/16, 58a/17, 58b/11, 58b/16, 59a/5, 60b/2, 62a/7, 64b/16, 69a/3, 70b/12, 71a/2, 71a/4, 71a/7, 72a/8, 75a/11, 76a/14, 80a/13, 80b/15, 80b/16, 82a/5, 87a/12, 87b/10, 88b/3, 95a/15, 97a/9, 99a/11, 101b/13, 103a/17, 104b/1, 108b/17, 109a/9, 109b/7, 109b/12, 109b/15, 112a/11, 113a/1, 113b/4, 115a/3, 118a/10, 119b/3, 121a/15, 123a/3, 123a/5, 123b/15, 124a/11, 124a/13, 126b/9, 128a/5, 131a/1, 131b/15, 133a/3, 133a/10, 134b/9, 134b/14, 137a/13, 137b/2, 138a/7, 138b/12, 138b/17, 139a/11, 139a/12, 139a/15, 139b/6, 139b/16, 140a/3, 140a/5, 140b/12, 141a/13, 141b/1, 142b/14, 143a/11, 143a/17, 143b/1, 143b/5, 144b/3.

kim: (II) Kim. k. 3b/16, 15b/6, 49b/11, 63a/11, 63a/14, 74b/10, 79a/11, 85a/17, 85b/8, 97b/15, 100a/14, 103b/3, 103b/5, 106a/2, 109b/17, 122a/1, 125b/5, 138a/15; *k.-de* 59b/2; *k.-den* 58a/15, 15; *k.-dür* 15b/6, 21a/10, 122a/12, 138a/15, 147b/5; *k.-i* 70a/4, 70a/5, 71b/16; *k.-ler* 2a/17, 2b/3, 3b/7, 7, 3b/8, 3b/9, 3b/11, 3b/12, 70b/7, 7, 115b/11; *k.-iñdür* 122b/6; *k.-inüñ* 69a/6; *k.-üñ* 3a/16, 3b/15, 4a/10, 47b/15, 83b/13, 117a/10; *k.-üñdür* 2b/9; *k. ki* 19b/7; *kime k.-e* 123a/16; *k.-ini...* *kimini* 43b/3; *k. ét-* 122b/9, 123b/7, 125b/4; *her k.* 68a/6, 68a/8, 77a/13, 85a/10, 100b/14, 111a/13, 111a/15, 140a/1.

kimesne: Kimse, bkz. kimse. *k.* 5b/5, 13a/17, 17a/6, 18b/3, 23a/15, 28b/13, 29a/4, 31b/9, 31b/13, 40b/8, 42a/15, 54a/10, 59a/13, 76a/11, 79a/9, 80a/12, 80a/14, 81b/14, 83b/17, 86b/10, 86b/11, 87b/11, 89b/14, 97a/17, 110a/16, 111b/10, 115a/9, 116b/3, 118a/10, 121b/16, 122b/7, 123b/3, 130a/11, 132a/2, 137b/2, 138a/6, 142b/17, 145b/13; *k.-den* 58a/17; *k.-dür* 9b/2; *k.-ler* 4a/1, 4a/2, 4a/7, 19a/8, 58a/9, 58b/3, 86b/11, 104b/2, 105a/9; *k.-lerdür* 3a/5; *k.-lere* 9a/11, 109b/12; *k.-leri* 40b/10, 65b/16, 92b/10; *k.-nüñ* 17a/9, 21b/13; *k.-ye* 109a/2; *k.-yi* 18b/7, 18b/8, 34b/8, 72a/15, 124b/14, 144b/2; *k. ol-* 145b/6.

kimse: Kimse, herhangi biri, bkz. kimesne. *k.* 62a/10, 100b/6, 132b/6; *k.-ye* 61b/11, 88a/16.

kirā: (Ar.) Kira. *k.* 111a/13; *k.-sı* 119a/2; *k.-yla* 98a/5.

kīse: (Far.) Kese. *k.* 95a/3, 132a/13, 132a/13; *k.-leri* 143a/14; *k.-lerin* 80a/2, 103a/9; *k.-sin* 76b/2, 135b/10; *yağmurlık k.-si* 132a/7.

kisve: (Ar.) Elbise. *k.-leri* 36b/4; *k.-sidür* 61a/17; *k.-sin* 35a/2, 37a/1; *k.-sindendür* 34b/16; *k.-yi* 35a/11; *k.-i mezkūr* 5a/16, 35a/13, 35a/16, 36b/5; *k.-i mezkūre* 35b/1; *k.-i selātin* 35b/5; *k.-i şerif* 61a/16.

kisvet: (Ar.) Elbise, bkz. kisve. *k.* 2b/9, 5a/12; *yeñiçeri k.-in* 11b/8.

kişi: Kişi. *k.* 69a/3, 121b/3; *bir k.* 63a/12; *her k.* 73b/4, 106b/1.

kişver: (Far.) Memleket, ülke. *pādişah-ı heft- k.* 63a/8.

kitāb: (Ar.) Kitap. *temmet-i k.-i kânunnāme-yi Yeñiçeriyān* 144b/9.

kitābet: (Ar.) Katiplik. *k.* 135b/5, 136a/5, 137a/16, 138a/4; *k.-i* 138a/4; *k.-lerün* 136b/7; *k. hizmetinde ol-* 70a/9; *‘acemî k.-i ol-* 137a/10; *‘acemî k.-idür* 135b/15; *‘acemî k.-inden* 137a/9; *fodula k.-idür* 136b/3; *çalafat yeri k.-idür* 137a/15; *ķulluk k.-idür* 137b/13.

ķo-: Koymak, bırakmak, bkz. ķoy-. *ķ.-dılar* 54a/1; *ķ.-maķdur* 94a/13; *ķ.-mayup* 21a/9, 69a/6, 80a/12; *ķ.-r* ise 25b/3; *ķ.-rlar* 21a/12, 44b/11, 45a/7, 96a/9; *ķ.-yup* 27b/12, 30a/6, 64b/1, 125a/2; *ķ.-yı vēr-* 84b/5, 135a/14, 139b/11; *ķ.-yu vēr-* 38a/1, 41a/3, 106a/16, 16, 106b/2, 106b/5, 139b/13; *ķ.-mamaķ gerekdür* 61b/4, 61b/9, 134a/16; *şakal ķ. vēr-* 36b/16; *haķķına ķ.-dılar* 126a/15; *dīvān ķ.-maġa* 84a/11; *dīvān ķ.-maķdur* 48b/15, 81b/6; *ayaķda ķ.-mamaķ gerekdür* 143a/2; *alı ķ.-maya* 23a/16; *alı ķ.-mayalar* 32a/11; *alı ķ.-mazlar* 54b/5; *dīvān ķ.-mazlar* 31a/13; *alı ķ.-rlar* 17a/11; *alu ķ.-rlar idi* 72a/4; *şakal ķ.-yu vēr-* 139b/11; *şakalın ķ.-yu vēr-* 41a/3; *alı ķ.-yup* 48b/5, 49b/14.

ķoca: Eş, koca. *ķ.-larına* 106b/15.

ķol: 1. Kol. *ķ.* 37b/8, 127a/16.

2. Bir yol ve güzergah üzerinde bulunan şehir. *ķ.* 50b/7; *ķ.-da* 50b/12, 91b/6, 93a/9; *ķ. dolaş-* “kontrol için gezmek” 20b/11, 49a/15, 99b/3; *ķ.-a bin-* “At ile şehrin denetimini yapmak” 82b/3, 91b/6, 92b/16, 94a/1, 94a/4, 94a/5.

ķollan-: Himaye edilmek, kayrılmak. *ķ.-duğı* 36b/14.

ķon-: Konmak. *ķ.-masa* 107a/13; *ķ.-mayup* 12a/13; *ķ.-up* 6b/11; *uřūla ķ.-ması* 4a/17.

ķonak(ğ): 1. Mola verme. *ķ. buyur-* 63b/14.

2. Mola verilen yer. *ķ.-a* 97b/17.

ķonıl-: Koyulmak. *ķ.-duķda* 60b/13.

ķonřu: Komşu. *ķ.-ları ol-* 60b/1.

ķop-: Meydana gelmek. *ķ.-ar* 87b/9.

ķori: Korunan orman, *bkz.* *ķoru. ķ.-lar* 81b/11, 82a/6; *ķ.-lara* 82a/1, 82a/2; *ķ.-lardan* 81b/14; *ķ.-ları* 81b/16, 141a/5, 141a/6; *ķ.-laruğ* 81b/17.

ķorıcı: Bekçi *bkz.*, *ķorucu. ķ.* 45a/15, 54a/14, 55b/13, 57b/6, 58a/11, 72a/8, 72a/12, 72b/10, 73a/3, 73b/3, 97a/7, 97a/8, 121b/8, 123a/10, 133a/5, 138a/14; *ķ.-lar* 53b/14, 54b/8, 56b/5, 58a/12, 71b/12; *ķ.-lara* 47b/12, 133a/11, 140b/6; *ķ.-laradur* 54b/8; *ķ.-lardan* 31b/10; *ķ.-laruğ* 73b/14; *ķ.-nuğ* 71b/13, 73b/1; *ķ.-ya* 123b/5; *ķ.-yı* 71b/5; *ķ. t-* 50a/4, 77b/6, 111b/8; *ķ. tmek gerekdr* 86a/16, 86a/17; *ķ. eyle-* 47b/4, 73a/2, 115b/8, 127a/3; *k. eylemek gerekdr* 73b/6; *ķ. ol-* 3a/4, 4, 47b/16, 50a/4, 52a/9, 52b/11, 53a/13, 53b/3, 57b/6, 71a/13, 72a/9, 72b/12, 73a/13, 73b/13, 74a/17, 74b/3, 74b/9, 77b/8, 81b/10, 82a/1, 86a/12, 86a/13, 119a/16, 127a/3, 127a/3, 127b/4, 127b/7; *ķ. olduķda ol-* 45a/16; *ķ. olmiş ol-* 47b/13; *ķ. odası* 73b/5; *ķ. teraķķisi* 129b/6, 129b/8; *htiyr ķ.* 57a/9; *oda ķ.-sı* 72a/15; *tağ ķ.-sı* 123a/12.

ķorıcı başı: Bekçi grevindeki korıcıların başı. *ķ.-ları* 73b/4; *ķ. derler idi* 71b/5; *ķ. ol-* 72b/13.

ķorıcılıķ(ğ): *ķ.* 53a/3, 71b/3, 71b/4, 72a/3, 74a/1, 77b/10, 104b/15, 104b/16, 111b/9, 120b/17, 123b/8, 140a/16; *ķ.-dan* 82a/6; *ķ.-ı* 74a/15; *ķ.-lar* 81b/8; *ķ.-ları* 52b/11; *ķ.-*

uñ 74b/17; k. çek- 121b/6; k. kaydın ét- 121b/8; k. vèril- 77b/4, 77b/11, 78a/10; çuğa
 ʿanbārī k.-ı 55b/17; dağ k.-ıdur 55b/13.

korıd-: Koruma işini yaptırmak, bkz. korud-. *k.-ur* 55a/1.

korķ- Korkmak. *k.-duğı* 21b/1; *k.-maz* 21b/1.

korķut(d)-: Korkutmak. *k.-up* 143a/11.

koru: Korunan orman, bkz. korı. *k.-laruñ* 81b/8.

korucı: Bekçi, bkz., korıcı. *k.* 73a/7; *k. eyle-* 74b/6; *k. ol-* 47b/15, 54b/11.

korut(d)-: Koruma işini yaptırmak, bkz. korıd-. *k.-maķ* 50b/17; *k.-urlar* 55b/15; *k.-urlar idi*
 51a/6.

koş- İşe koymak, işle görevlendirmek, birinin yanına vermek. *k.-arlar* 12a/17, 17; *k.-maya*
 12a/11; *k.-maķ gerekdür* 12a/6, 12a/4; *k.-up* 90a/14.

kov-: Kovmak. *k.-arlar* 18a/11, 21b/9, 84b/5; *divān k.-ar* 42b/6; *divān k.-up* 110a/14.

koy-: Koymak, bırakmak, bkz. ko-. *k.-ymışdur* 33b/15; *alı k.-ymaķdur* 134a/17.

koyun: Koyun. *k.* 12a/15, 40b/16, 41a/3, 41a/7, 67a/8, 67a/9, 67a/10, 67a/17, 67b/1, 67b/5,
 67b/7, 67b/8, 67b/10, 67b/11, 68b/3, 68b/6, 68b/7, 68b/10, 10, 68b/14, 68b/15, 68b/16,
 69a/7, 69a/8, 69a/13, 69a/17, 69b/3, 69b/5, 69b/12, 69b/16, 70a/2, 70a/3, 3, 70a/4,
 70a/8, 70a/13, 70b/4, 70b/6, 73b/14, 97a/14; *k.-a* 69b/9; *k.-dan* 67a/10; *k.-dur* 68b/13;
k.-ı 40b/17, 67b/14, 67b/17, 68a/1, 1, 68a/2, 68a/3, 68a/4, 4, 68a/5, 68a/6, 68a/8, 68a/9,
 68a/10, 68a/11, 11, 68a/13, 68a/14, 111b/17; *k.-ın* 69a/4, 69a/6, 135a/7; *k.-ları* 67b/16,
 68a/17, 73b/11; *k.-uñ* 67b/2; *k. başı* 70a/12; *k. defteri* 68b/5; *k. emīni* 67a/5, 69b/6,
 70a/3, 70a/11; *k. emīnligi* 67a/4; *k. ħarcı* 70a/2; *k. ħizmeti* 70a/5; *k. kātibi* 133b/14,
 135a/6; *bāzergān k.-ı* 69b/15, *celeb k.-ı* 68b/8, 69b/4, 135a/7; *mīrī k.-ı* 67b/1.

kör: Gözü görmeyen, âmâ. *k.* 147a/4.

köse: Sakal veya bıyı olmayan yada çok az olan. *k.-yi* 10b/3; *k. (dağı) olmamaķ gerekdür*
 104b/3.

köşk: Köşk, ev. *k.* 147b/2.

kötürüm: Yürüyemeyen, sakat. *k.* 33a/12.

köy: (Far.) Köy. *k.* 98a/13; *k.-den* 11a/7, 64a/1; *k.-e* 12a/13; ; *k.-lerden* 12a/15, 18a/2; *k.-leri* 64a/8; *k.-lerin* 11b/14, 18a/6, 51a/6; *k.-ine* 17b/16, 18a/2; *k.-lere* 12a/14, 18a/2; *k.halkı* 10a/13; *k.kethüdâsı* 10a/12.

köyli: (Far.+Tür.) Köylü. *k.-den* 64a/2.

kudret: (Ar.) 1. Güç, kuvvet. *ķ.-ümüz* 8b/7 ; *ķ.-i ol-* 36a/12, 54b/11, 69b/9, 73b/16; *ķuvvet ķ.-in* 13a/6; *ķuvvet ķ.-leri* 83b/9; *ķuvvet ķ.-i ol-* 69b/8.

2. Allah yapısı. *k.-den* 10b/5.

ķuķa: Bir tür başlık. *ķ.* 41a/13, 41a/14, 89a/8; *ķorvacı ķ.-sıdur* 91a/5, 91b/12.

ķul: Birine baēlı olarak yaşıyan, yeniķeriler iķin de kullanılmıŗtır. *ķ.* 22b/14, 69b/7, 133a/15, 146a/5; *ķ.-dan* 70a/11; *ķ.-dan mı* 38b/7; *ķ.-dur* 14b/8, 17a/3; *ķ.-ı* 76a/13, 100b/3; *ķ.-ım* 14b/1; *ķ.-in* 76a/11; *ķ.-inuy* 118b/15; *ķ.-ları* 2a/4, 15a/11, 17a/16, 70a/9, 76a/1, 76a/3, 107a/8, 113a/5, 113b/10, 113b/12, 114b/6, 125a/10, 125b/11, 127a/2, 145a/12, 146a/4, 146b/14; *ķ.-larım* 64b/7; *ķ.-larımuy* 64b/6; *ķ.-ların* 125a/9, 125b/4; *ķ.-larına* 74b/12; *ķ.-larını* 24b/3, 146b/10; *ķ.-larınuy* 14b/3, 38b/4, 86b/2, 108a/17, 113a/5, 114a/4; *ķ.-larıñuz* 146b/2, 147a/1; *ķ.-larıñuzuy* 147a/11; *ķ.-umsın* 126a/8; *ķ.-uy* 87a/6, 88b/13, 146b/5; *ķ. ol-* 4b/16, 5a/2, 10b/9, 35a/4; *ķ.-um ol-* 64a/12; *ķ. aķçası* 18a/3; *ķ. t̄ā'ifesi* 147a/6; *ķünkār ķ.-ı ētmemek gerekdür* 62a/14; *ķünkār ķ.-ı ol-* 9b/5, 9b/11, 18b/3, 24b/12, 62a/11, 63b/11, 94b/9; *ķapu ķ.-ı* 9b/10; *ķapu ķ.-ı ol-* 75a/11; *pencik ķ.-ı* 9a/7, 11b/10; *ŗıra ķ.-ı* 50b/1; *ŗıra ķ.-ıdur* 50a/16; *ŗıra ķ.-ına* 31b/7, 50a/17; *ķünkār ķ.-ını* 61b/3; *ķapu ķ.-larıñuz* 146b/17; *yeñiķeri ķ.-larıñuz* 146b/17; *ķünkār ķ.-ıyam* 7b/12; *ta'yin ķ.-ları* 48a/15; *ķāŗ ķ.-larıdur* 15b/5, 49a/2; *yeñiķeri ķ.-larına* 148a/12.

ķulaķlama: Kulaķlamak. *ķ.* 41b/12.

ķulaķ(ē): Kulak. *devede ķ.-in* 59a/7; *devede ķ.-in getür-* 132b/3.

ķullan-: Kullanmak. *ķ.-a* 118a/11; *ķ.-duēından* 113a/6; *ķ.-maķ gerek* 141b/1; *ķ.-urlar* 6b/2, 39a/17, 61b/8; *ķ.-urlar idi* 94b/5, 110b/14.

kullandır-: Kullandırmak, bkz. kullandur. *ķ.-mamaķ gerekdūr* 61b/11.

kullandur: Kullandırmak, bkz. kullandır. *ķ.-ması* 112b/10; *ķ.-mazlar idi* 94b/10; *ķ.-up* 67a/7; *ķ.-ur* 53b/11; *ķ.-maķ gerek* 115b/1.

kullanul-: Kullanılmak. *ķ.-up* 141b/2.

ķullıķ: Kul yeri, karakol, bkz. ķullıķ. *ķ.* 86b/2; *ķ.-ı* 88a/12, 88a/15, 91b/13; *ķ.-ları* 51a/12; *ķaragūmrūk ķ.-ıdur* 88a/11.

ķullıķ(ġ): Kul yeri, karakol, bkz. ķullıķ. *ķ.* 49b/2, 51a/10, 51b/15, 51b/16, 85b/12, 86b/3, 87a/1, 87a/14, 87b/1, 87b/9, 87b/12, 88a/4, 88b/1, 88b/4, 90b/14; *ķ.-a* 31b/4, 51b/2, 86b/9, 87a/10, 87b/13, 134b/12, 139b/14; *ķ.-da* 52a/4; *ķ.-dan* 51a/7, 76b/12, 96b/15; *ķ.-dur* 93a/15; *ķ.-ı* 49b/3, 51b/7, 87a/13, 88a/10; *ķ.-lar* 51b/4, 52a/5, 85b/13, 86b/16, 87b/14, 88a/1, 88b/6, 96b/2, 97a/6, 134b/16; *ķ.-lardan* 51b/9, 51b/11, 51b/17; *ķ.-ları* 4a/3, 31b/9, 31b/14, 51a/13, 52a/7, 52a/14, 85b/7, 86b/8, 88a/8, 88b/8, 138a/2; *ķ.-laruķ* 85b/7, 87a/3; *ķ.-uķ* 86b/12, 87a/13; *ķ. al-* 49b/2; *ķ. bekle-* 31a/17, 31b/5, 31b/8, 50b/13, 13, 88b/4; *ķ. ét-* 84b/13, 139b/15; *ķ. tut-* 86b/4; *ķ. vér-* 87b/8, 137b/16; *ķ. vérdirmek gerekdūr* 86b/6; *ķ. veril-* 52a/8, 52a/9, 88b/2, 143b/2; *ķ. vérmemek gerekdūr* 138a/3; *ķ.-lar bekle-* 65a/4; *ķ. defteri* 52a/17; *ķ. defterleri* 126b/1; *ķ. kātibi* 86b/14; *ķ. ketħūdāsı* 85b/5; *ķ. kitābeti* 137b/13; *ķ. mektūb* 134b/4, 137b/15; *ķ. vérgūsı* 51a/10; *ta‘yīn ķ.-lar* 96b/7; *şarmaşıķ ķ.-ı* 88a/11; *ta‘yīn ķ.-ları* 88a/10; *ta‘yīn ķ.-larıdur* 112a/2; *ħünkār ķ.-ına* 9b/4; *ta‘yīn ķ.-larında* 31b/17; *ķapu ķ.-larınuķ* 51b/12, 88a/5.

ķullıķçı: Karakolda bulunan yeniçeriler. *ķ.-lar* 43a/6, 49b/16, 56b/17, 87a/9; *ķ.-lardur* 49b/6; *ķ.-ları* 87a/8, 90a/15; *ķ.-larına* 87a/4; *ķ.-larından* 104a/14; *ķ.-ya* 88a/17; *ķ. étdür-* 40b/11; *ķ. ol-* 87a/11; *ķ. olın-* 50a/7; *baş ķ.* 79a/11; *baş ķ. ol-* 88a/2; *ser-ā-ser ķuşaķlı ķ.-lar* 3a/6; *ser-ā-ser ķuşaķlı ķ.-lara* 47b/5.

kül oğlu: Yeniçeri oğlu, bkz. kül oğlu. *ķ.* 26a/2 ; *ķ.-dur* 23b/1, 79b/7; *ķ.-na* 47a/2; *ķ.-ndan* 19a/14, 65b/14, 79b/1, 115a/11, 128a/16; *ķ.-nı* 122a/1; *ķ.-sı* 79b/4; *ķ.-sımdur* 79a/15; *ķ.-yam* 25b/7; *ķ. ol-* 37b/14, 108a/11, 139a/9.

kül oğlu: Yeniçeri oğlu, bkz. kül oğlu. *ķ.* 19b/7, 23a/8, 25b/15, 81a/6, 128b/8, 129a/4, 129a/12, 139a/6; *ķ. idi* 145b/3; *ķ. ise* 52b/3, 137b/17; *ķ.-muzdur* 130b/14; *ķ.-nı* 130b/14; *ķ.-nuş* 108b/11, 129a/5; *ķ. ol-* 22a/10, 22b/14, 37b/13, 79a/14, 80b/17, 128b/14, 139a/15.

kül oğulları: Yeniçeri oğlu, bkz. kül oğlu, kül oğlu. *ķ.-ndan* 19b/13, 28b/8; *ķ.-nuş* 2b/13.

ķumanya: (İt.) Yiyecek, azık. *ķ.* 44a/1, 44a/2, 44b/3, 45a/13, 45a/15; *ķ.-ları* 43b/16, 44b/2; *ķ.-ların* 39a/9; *ķ.-sın* 45a/14; *ķ.-sına* 44a/10; *ķ.-ya* 44a/4; *ķ. çık-* 45a/11

ķumāş: (Ar.) Kumaş. *ķ.-lar* 96b/4; *ķ.-ları* 105b/14.

ķur-: Kurmak. *ķ.-arlar* 60b/8, 60b/9.

ķurā: (Ar.) Köyler, beldeler. *ķ.-ya* 68b/9; *ehl-i ķ.* 50b/17.

ķurb: (Ar.) Yakın olma, yakın. *ķ.-ına* 50b/3; *ķ.-ında* 6b/11, 64a/15, 66a/14, 81a/8, 84a/5, 84b/2, 101b/5, 109a/12, 109a/16, 113b/14, 142b/2; *ķ.-ındadur* 71b/7; *ķurbındaki* 105b/15.

ķurbān: (Ar.) Kurban. *ķ.-dur* 68b/11.

ķurtul-: Kurtulmak. *ķ.-up* 39a/15.

ķurı: Kuru. *ķ.* 45a/8.

ķunkāy: ? 148a/4.

ķuşūr: (Ar.) 1. Eksiklik, noksanlık, zarar. *ķ.* 69b/10, 132b/16; *ķ.-ı* 65b/13, 69b/6; *ķ.-ın* 43b/14; *celeb ķ.-ın* 67b/3.

2. Artan kısım. *oturaķlık ķ.-ı* 128a/2.

ķuş: Kuş. *ķ.-lar* 100a/16.

kuşak(ğ): Kuşak. *ķ.* 75a/8, 75a/10; *ķ.-ı* 57a/6, 75a/12; *ķ.-larına* 104a/1; *ser-ā-ser ķ.* 50a/3, 71a/6, 75a/17, 75b/13, 86a/1, 140a/13, 142a/8; *ser-ā-ser ķ.-ların* 86a/3.

kuşaklı: Kuşaklı. *ser-ā-ser ķ. gediklik* 84b/14; *ser-ā-ser ķ. gedikliler* 90a/16; *ser-ā-ser ķ. gediklilerün* 75a/6; *ser-ā-ser ķ. kulluķçı* 3a/6, 47b/5; *ser-ā-ser ķ. ol-* 57a/5; *ser-ā-ser ķ.-lar* 55b/11; *ser-ā-ser ķ.-yı* 42b/16.

kuşan-: Kuşanmak. *ķ.-maķ gerekdür* 42a/6; *ķ.-mışdur* 35a/13; *ķ.-ur* 76a/16; *ķ.-urlar* 50a/3, 76b/15; *ķ.-urlar idi* 86a/2.

kuşandır-: Kuşandırmak. *ķ.-duķda* 35a/13.

kuşb: (Ar.) Kutup. *ķ.-ı murād* 1b/12.

kuşu: Kutu. *aķça ķ.-sın* 39a/11.

ķuvvet: (Ar.) Kuvvet. *ķ. ķudret* 13a/6, 83b/9; *ķ.-i ol-* 69b/16; *ķ. ķudreti ol-* 69b/7; *aķça ķ.-i* 13a/17, 40b/7; *aķça ķ.-iyle* 54b/11, 56b/12, 74a/16, 77b/6, 139a/15; *aķça ķ.-le* 54a/12.

ķuvvetli: (Ar.+Tür.) Kuvvetli, bkz. ķuvvetlü. *güçli ķ.* 73b/15, 86a/13; *güçli ķ. ol-* 77b/11.

ķuvvetlü: (Ar.+Tür.) Kuvvetli, bkz. ķuvvetli. *güçlü k. ol-* 23a/11.

ķuzu: Kuzu. *ķ.* 12a/15.

ķüçük(g) : Küçük. *k.* 23a/1, 25a/9, 25b/15, 31a/10, 36a/11, 59a/4, 89b/5, 115a/8, 139a/16; *k.-i* 131a/5; *k.-leri* 25b/14; *k. ķal-* 22a/14, 44b/9; *k. ol-* 23a/10, 23b/2, 26a/3, 130b/5, 131a/3, 139a/15; *k. bölük başı* 41a/13; *k. çavuş* 28a/11, 46a/9, 50b/2, 59a/15, 68a/10, 93a/1, 141b/15; *k. çavuşluķ* 75b/9; *k. fodula kātibi* 27a/3, 135b/17; *k. hāş bāğçe* 29b/16; *k. kātib* 81a/13; *k. mehterlik* 75b/7; *k. mūmcı* 76b/9; *k. müteferriķa* 39a/14, 86a/7; *k. şarıķ* 113b/14, 113b/17.

ķüffār: (Ar.) Kâfirler. *evlād-ı k.-dan* 34b/8.

ķülāh: (Far.) Şapka, başlık. *būstāncı k.-ı* 30a/5, 30a/10.

ķüllāh: (Far.) Bir tür şapka. *k.-ı* 5a/15; *k. düzdür-* 5a/14.

küllî: (Ar.) Çok. *k.* 32a/17, 87a/7, 87a/14, 95a/9, 132b/6; *k. ol-* 57a/5; *zarar-ı k. olduğu* 87b/2.

Kürt: Kürt. *k.* 16a/17.

küs-: Küsmek. *k.-üp* 106b/15.

küstâh-âne: (Far.) Küstahça. *‘arz-ı k. eyle-* 127a/13.

L

lağab: (Ar.) Bir kişiye asıl adı dışında takılan ad. *l.-in* 66b/8

lâkin: (Ar.) Lakin, fakat. *l.* 23a/10, 35a/1, 37a/16, 39a/17, 44b/3, 45a/1, 72a/2, 77b/2, 81a/6, 93b/3, 95b/3, 100a/1, 101b/17, 111a/3, 127a/2, 131b/12, 132a/15, 147a/9.

lâla (Far.) Padişahların sadrazamlara seslenirken kullandıkları ünvan. *l.* 7a/2, 7a/7, 15a/14, 30a/6; *l.-ları* 66a/13; *l.-muş* 114b/9.

lañif: (Ar.) Güzel, iyi. *l. ol-* 144a/2.

lañife: (Ar.) Şaka. *l.* 95b/2; *l.-den* 95b/6; *l.-ler* 95b/7; *l.-sinde* 95b/3; *l.-yi* 95b/1; *l. ét-* 44b/6, 79b/8, 95a/16; *l. ola gel-* 44b/7.

lâyık: (Ar.) Yakışan, uygun, münasip. *l.* 51b/7, 140a/13; *l.-dur* 140b/7; *l. degüldür* 142a/12; *l. gör-* 17a/1, 17b/7, 63b/10, 35a/9; *l. ol-* 40b/10, 50a/12, 52a/6, 71a/4, 84a/10, 110b/5, 117b/9; *l.-ı ol-* 71a/9, 139b/16.

laz: Karadeniz halkı. *l.-laruñ* 16a/6; *l. diyârı* 16a/5.

lâzım: (Ar.) Gerek. *l.* 14b/8, 39b/9, 45a/2, 56b/13, 65a/7, 85b/15, 111a/5, 126a/8, 133a/12; *l. idi* 119a/9; *l.-dur* 13a/17, 17a/9, 17a/15, 28b/8, 29a/6, 29b/1, 29b/2, 29b/8, 31a/7, 32b/4, 34a/9, 38a/6, 42b/12, 12, 43b/13, 47a/13, 51b/15, 52b/6, 52b/13, 65b/10, 69b/5, 70b/12, 78a/1, 82a/3, 83b/11, 87a/7, 92a/3, 95a/9, 96b/12, 99a/15, 101b/16, 104b/8, 110b/9, 111a/4, 111a/6, 111a/7, 114a/16, 117b/11, 120a/5, 121a/17, 122b/4, 126b/13, 131a/8, 131b/1, 132b/7, 133a/16, 133a/17, 136b/13, 141b/4; *l. gel-* 4b/12, 4b/14, 4b/15, 5b/10, 8a/12, 9b/13, 10a/5, 11b/1, 11b/3, 18a/9, 19b/9, 19b/15, 21b/12, 26a/1, 26a/13, 30a/14, 30b/14, 30b/17, 31b/8, 38b/12, 38b/15, 39b/6, 40b/1, 41a/10, 45a/12, 50a/1,

50a/10, 51b/13, 52a/11, 52a/15, 53a/4, 54b/10, 56b/8, 57a/2, 58a/3, 60a/7, 64b/4, 65b/3, 69a/14, 71a/3, 77a/3, 77a/4, 77b/16, 78b/1, 78b/5, 78b/10, 80b/8, 84a/11, 88b/2, 89b/8, 90b/13, 93a/11, 95b/16, 97a/4, 98b/5, 102b/6, 103a/14, 104b/17, 107a/17, 108b/8, 111b/11, 112b/9, 112b/11, 112b/13, 113b/3, 114a/17, 115b/14, 122a/15, 124a/3, 124b/14, 126a/10, 129a/5, 129a/10, 129a/14, 129b/4, 130a/4, 130a/10, 130b/10, 131a/7, 134a/4, 134a/5, 134a/6, 135b/12, 137b/5, 139a/6, 139a/13, 139b/1, 140a/16, 140b/10, 143b/3, 143b/15; *I. ol-* 5a/12, 6a/1, 6a/17, 17a/3, 23b/6, 34a/1, 39a/10, 39b/10, 40a/4, 43b/13, 54a/9, 61a/7, 67b/1, 81a/15, 84a/7, 86a/17, 89b/14, 90a/13, 90b/7, 93a/3, 102a/3, 112a/6, 112b/14; *beslemek I.-dur* 80b/4

legleg: (Far.) Leylek. *I.* 100a/16.

leş: Ölü. *I.-ler* 106b/17.

leţâfet: (Ar.) Latiflik, güzellik. *I.* 35a/3.

levâzım: (Ar.) Gerekli olan şeyler. *I.-ın* 132a/12.

levend: (Far.) Asker. *I.* 83b/9.

lezez: (Ar.) Yılda askere verilen maaşın dördüncü üç aylığı. *I.* 65a/16, 120a/2.

licâm: (Ar.) Hayvana vurulan dizgin. *I.-ın* 62b/5, 105a/2.

loğma: (Ar.) Delik. *I.-dan* 103b/17, 104a/1.

loğmalı: Delikli, bkz. loğmalu. *I.-dur* 103b/17.

loğmalu: Delikli, bkz. loğmalı. *I.* 11a/12.

luţf: (Ar.) İyilik. *I.-ıyla* 146b/12; *I. ét-* 145b/6.

M

mā' adâ: (Ar.) Başka, gayrı. *m.* 2a/4, 9b/7, 9b/18, 10b/4, 13a/1, 13b/10, 14b/16, 15b/4, 24b/7, 29b/11, 38b/9, 51a/17, 54a/16, 54b/9, 56a/15, 65a/3, 69b/15, 74b/5, 77b/1, 82b/5, 87b/3, 87b/6, 87b/11, 91b/16, 106b/14, 108b/4, 112a/7, 113a/7, 116a/5, 128a/6, 128b/9.

ma'an: (Ar.) Beraber, birlikte. *m.* 31b/5, 44b/17, 56a/14, 56a/15, 58a/4, 61b/14, 62a/4, 66a/14, 70a/7.

mā-bākī: (Ar.) Geride kalan. *m.* 130b/3; *m.-sin* 16b/9.

mābeyn: (Ar.) Ara, orta. *m.* 143a/16; *m.-dür* 61a/8; *m.-e* 124a/14; *m.-i* 130a/8; *m.-inde* 41b/5, 47a/12, 76a/3; *m.-leri* 37b/7, 137a/1; *m.-lerinde* 7b/1, 16b/14, 67a/6, 95b/5, 96b/1, 117b/3, 117b/5; *m.-ünj* 124a/16; *m. olun-* 137a/1; *m.-lerinde eyle-* 90a/1.

Macār: Macar. *M.* 16a/14, 66a/1

mādām: (Ar.) Öyle ki, madem. *m. ki* 108a/14

mağfūr: (Ar.) Allah tarafından günahlarının bağışlanması için dua edilen kimse için söylenir. *m.* 22b/9, 83b/15, 100a/11, 144b/11.

mağfūr-lehu: (Ar.) Allah tarafından günahları affedilmiş. *m.* 7a/15, 8a/15, 56a/10, 62b/1, 89a/14, 98b/17.

māh: (Far.) Ay. *m.-a* 51a/12.

maḥall: (Ar.) Yer. *m.* 130b/5; *m.-de* 145b/12, 146a/10; *m.-e* 144b/15; *m.-i* 73b/9; *m.-inde* 6b/4, 11b/9, 12b/11, 12b/13, 19b/2, 27a/3, 37b/10, 38a/7, 43a/8, 43a/11, 53a/6, 56b/7, 59b/8, 60a/2, 60b/5, 85a/6, 92a/15, 99b/16, 100a/9, 102b/13, 124b/2, 124b/15, 141a/13; *m.-ine* 71a/5, 73b/11, 121a/4; *m.-ini* 10b/1; *sefer m.-i ol-* 94b/11; *av m.-inde* 141a/8; *cenk m.-inde* 60b/6, 82b/13.

mahalle: (Ar.) Yerleşim yeri, mahalle. *yahūdi m.-si* 52a/1.

maḥfi: (Ar.) Gizli, saklı. *m. ol-* 144b/9.

maḥfūz: (Ar.) Korunmak, gözedilmek. *m. ol-* 73a/9.

māhir: (Ar.) Usta, yetenekli. *m. ol-* 104b/12, 109b/7, 109b/8, 110b/15.

maḥkeme: (Ar.) Davaların görüldüğü yer. *m.-lerüj* 91b/13.

maḥlül: (Ar.) Varisi olmadan ölen kişinin mallarının devlete kalması. *m.* 92a/11, 104a/16, 123a/16, 127b/9, 127b/13, 140b/4, 144a/10; *m.-dur* 45b/8; *m.-ı* 48a/1, 54b/3, 75a/1,

75a/2, 117b/4, 117b/5; *m.-in* 26a/14, 45b/9, 45b/13; *m. ét-* 127b/5; *m. ol-* 103b/8, 103b/10; *m. olmak gerekdür* 103a/14; *m.-i ol-* 45b/16; *maḥlūl teraḳḳi* 127b/3, 137a/5.

maḥlūt: (Ar.) Karışmış. *m.-dur* 16a/17.

maḥşūş: (Ar.) Mahsus. *m.* 36a/5, 49a/2, 50b/9, 53b/12, 82b/16, 84a/12, 88b/14, 103b/11, 135b/6, 136b/6; *m.-dur* 118a/5; *m. eyle-* 55a/15, 85a/9; *m. kılm-* 84b/12; *m. hizmetkār* 75b/5.

maḥzar: (Ar.) Dilekçe. *m.-i* 57b/4; *m. al-* 57b/3, 62a/4; *m. vēr-* 62a/6.

maḥzen: (Ar.) Depo, mahzen. *m.* 22a/6; *m.-üj* 22a/7, 22a/9.

mā'il: (Ar.) İstekli, hevesli. *m. idi* 99b/2; *m. ol-* 26b/15, 80b/2.

maḳām: (Ar.) Makam, memurluk yeri. *m.-in* 126b/5; *m.-ında* 89a/6.

maḳbūl: (Ar.) Kabul olunan, uygun. *m.* 107a/7; *m.-dur* 80a/8; *m. ol-* 24a/15, 24a/16, 83a/15, 117a/14.

maḳdūr: (Ar.) Elden gelen. *bezl-i m. ét-* "Elden geldiği kadar yapma" 72b/1.

maḳhūr: (Ar.) Yenilmiş, bozguna uğratılmış. *tekfūr-ı m.-uḡ* 6b/11.

maḳtū'c: (Ar.) Belirlenmiş. *m.-dur* 68b/9.

maḳtūl: (Ar.) Öldürülmüş. *m. ol-* 107a/7.

maḳūle: (Ar.) Tür, çeşit. *m.* 9b/1, 87a/17, 147b/16; *m.-sidür* 21a/17.

ma'ḳūle: (Ar.) Akıllıca, akla uygun. *m.* 146a/16.

māl: (Ar.) Mal. *m.-i* 115a/17, 132b/9, 143a/17; *m.-in* 48b/13, 59a/5; *m.-ına* 131a/8; *m.-ını* 113a/12; *m.-ları* 83a/8; *m.-i pādişāhī* 132b/17; *aşlu'l-m.-i* 132a/3; *pādişāh m.-ına* 76a/9; *taḥşilü'l-māl ét-* 134b/10.

mā-lā-māl: (Ar.) Dopdolo. *m. ol-* 66b/7, 66b/12.

mālik: (Ar.) Sahip. *m.-dür* 147a/10; *m. ol-* 29b/7.

ma' lūm: (Ar.) Bilinen, bilinmiş, öğrenilmiş. *m. ol-* 16a/3, 49a/4, 49b/5, 51b/10, 52b/5, 58a/5, 58b/8, 58b/12, 60b/2, 63b/4, 64b/7, 75a/11, 76a/5, 88a/16, 88b/5, 105b/1, 113a/1, 119b/5, 122a/13, 123b/10, 123b/4, 123b/14, 128b/11, 129a/3, 129b/8, 132a/1, 132b/16, 135a/17, 136a/14, 138a/3, 139a/10; *m. olun-* 52a/16, 83b/11, 84a/2, 123b/6, 123b/13; *m.-ları ola* 74a/11; *m.-ı şerifleri ol-* 147a/10.

mā-mazā: (Ar.) Geçmiş, geçen zaman. *m.* 74a/5.

ma' mūr: (Ar.) Bayındır. *m. idi* 117a/8; *m. ol-* 148a/10.

mānde: (Far.) Savaşa katılmayan. *m.* 124a/1, 124a/14; *m. ét-* 61a/3, 129b/11; *m. eyle-* 123b/12; *m. eylememek gerekdür* 124a/13; *m. ol-* 123a/17; *m. olunmamağ gerekdür* 61a/7.

mānend: (Far.) Benzer, eş. *m.-i* 117a/5.

ma' nī: (Ar.) Anlam, mana. *m.-de* 75b/2, 79a/7, 103b/4, 103b/6.

māni': (Ar.) Engel. *m.-i ol-* 62a/8; *m. ol-* 15b/1, 62a/8.

manşib: (Ar.) Makam, memuriyet. *m.* 34a/3, 49b/7, 7, 66b/6, 73a/15, 73b/16, 82a/7, 83a/15, 92b/15, 102b/1, 104b/16, 111a/2, 113a/13, 117a/5, 119b/2; *m.-da* 127a/6; *m.-dur* 40a/8, 89a/13, 92a/8, 98b/3, 101a/8, 109b/12, 110a/7, 111a/9, 111b/17, 119b/11; *m.-ı* 143a/1; *m.-ıdur* 135b/4; *m.-in* 32b/17, 74b/7, 113a/15; *m.-lar* 98a/17, 139b/16; *m.-larda* 71a/4; *m.-ları* 118b/13; *m.-larıu* 91a/12; *m.-u* 71a/9, 102b/9; *m. ol-* 50a/14; *m. vèril-* 50a/1; *m. ehli ol-* 110a/1.

manşüb: (Ar.) Memuriyette bulunan. *m.-lara* 13b/5; *m.-da ol-* 74a/12

manşūr: (Ar.) Allah'ın yardımını görmüş. *m. ü muzaffèr ol-* 146b/13; *serhadd-ı m.-da* 9b/17.

mānū: ? *m. ol-* 23b/3

ma' rifet: (Ar.) Ustalık, marifet. *m.-den* 110b/7; *m.-i* 131b/6; *m.-ile* 11b/8, 41b/1; *m.-le* 8a/8, 34b/12, 58b/17.

mariz: (Ar.) Hasta. *m.* 71b/17; *m. ol-* 72a/4.

ma' rûf: (Ar.) Bilinen, belli. *m.* 3b/9, 22a/6, 105b/15.

maşâf: (Ar.) Savaş. *rûz-i m.-da* 34a/15.

maşar: Yeniçeri aylığının ilk üç ayında ödenen ücret. *m.* 65a/13, 120a/1.

maşlahat: (Ar.) İş. *m.* 113b/12; *m.-dur* 15a/5; *m. ol-* 138b/2, 138b/3.

maşraf: (Ar.) Masraf, gider. *m.* 132b/11; *m.-in* 135a/5; *m. ol-* 33a/8; *m. olmamak gerekdür* 132b/11.

maşrûf: (Ar.) Harcama, gider. *m.-ını* 94b/17; *m. ét-* 130a/9.

ma' şûm: (Ar.) Korumasız, zavallı. *m.-lara* 81a/1.

maţara: (Ar.) Su kabı, matara. *m.-sın* 76b/3.

maţaracı: (Ar.+Tür.) Padişah ve ağaların mataralarını taşıyan kimse. *m.* 76b/3, 79a/3; *m.lar* 55b/4, 92a/7.

maţbah: (Ar.) Mutfak. *m.-ı 'âmire* "Saray mutfağı" 21b/12, 32a/12, 68b/7, 69a/16

maţbûţ: (Ar.) Korunaklı, korunmuş. *m.* 11a/3; *m. idi* 79b/5; *m. ol-* 124a/12.

maţhar: (Ar.) Nail olma, şereflenme. *m. ol-* 5b/17, 35b/16, 51a/4.

mâziye: (Ar.) Geçmiş zaman, mazi. *selâţîn-i m.-de* 70b/12.

ma' zûl: (Ar.) Azledilmiş, işden çıkartılmış. *m.* 24a/1; *m. eyle-* 24b/3; *m. ol-* 77b/14, 83a/17, 93b/15, 112a/2.

mebādâ: (Far.) Sakın, olmaya ki. *m.* 12a/13.

meblağ: (Ar.) Tutar, para. *m.-in* 69a/4.

mecrûh: (Ar.) Yaralı. *m.* 72a/6, 72b/2, 72b/3; *m.-laruñ* 104b/16; *m. ol-* 72a/16, 77b/11, 97b/3, 143a/8.

medâr: (Ar.) Merkez. *m.-ları* 34a/10; *m.-larına* 63b/6.

medyûn: (Ar.) Borçlu. *m.* 127a/12.

meger: (Far.) Eğer, o durumda. *m.* 26a/12, 13a/14, 30b/15, 31a/17, 40b/3, 48b/13, 65b/15, 147a/16; *m. kim* 10a/16, 10b/13, 23a/14, 45a/16, 50a/5, 55b/8, 57b/2, 63b/11, 82b/13, 98a/9, 100a/3, 112a/2.

mehter: (Far.) Ağa hizmeti için görevlendirilen bir yeniçeri sınıfı. *m.* 75a/14, 76a/12, 76a/15; *m.-ler* 82b/14; *mîrî m.* 82b/12; *orta mehter* “ağanın divan odasına bakan görevli” 75b/6; baş *m.-dür* “ağanın özel hizmetkârı” 75b/5;

mehterlik: (Far.+Tür.) Ağa hizmetinde bulunan bir yeniçeri sınıfı. *m. gedigi* 75a/14, 75b/15; *küçük m.-likdür* “ağa kapısındaki talimhaneye hizmet eder” 75b/7;

mekân: (Ar.) Yer. *m.* 101b/5.

mekteb: (Ar.) Okul. *m.* 66a/15.

mektüb: (Ar.) Mektup. *m.* 88b/8, 134b/10, 134b/5, 134b/12; *m.-ında* 59a/6, 132a/17; *m.-ları* 134b/3; *m.-ların* 54a/4, 86b/8; *m.-larına* 134b/16; *m.-larında* 59a/9; *m. al-* 58b/15, 131a/15; *m. yaz-* 90b/12; *m. yazıl-* 90b/14; *m. yazmamak gerekdür* 137b/16; *m.-lar yazıl-* 91a/3; *m.-ları* 90b/9; *ğavğa m.-dur* 134b/4; *ķulluķ m.-dur* 134b/4; *ağa m.-ıyla* 57a/11; *beytü’l-māl m.-ında* 134b/7; *ķulluķ m.-ın yaz-* 137b/15; *serdārlik m.-ından* 90b/14; *ķekvā m.-ından* 90b/15

me’kūlāt: (Ar.) Yiyecekler. *m.* 44a/3.

mel’üne: (Ar.) Melun kadın. *m.-yi* 107a/4.

memhūr: (Ar.) Mühürlenmiş anlamına gelen bu sözcük yeniçerilerle kalenin korunmasında görevli olanlara verilen ulufeyi göstermek için verilen belgenin adına denir. *m.* 124a/6, 133a/10, 134a/1, 138a/8; *m.-a* 124a/11; *m.-dan* 124a/6, 124a/8, 124b/4, 138a/9; *m.-ı* 124a/7; *m.-lar* 124b/4, 128a/12; *m.-ıla* 124a/9; *m.-ları* 124a/1; *m.-ların* 138a/12; *m.-ıyla* 138a/15; *m.-uķ* 124b/3, 133a/10; *m. ét-* 129b/1, 133a/9; *‘acemi oğlanı m.-ı* 134a/2; *ađa m.-ı* 129b/6; *be-dergāh m.-ı* 134a/2; *ađa m.-ından ol-* 133b/2.

memleket: (Ar.) Ülke, memleket. *m.* 66b/12; *m.-in* 66b/5; *a’yān-ı m.* 62a/6; *a’yān-ı m.-den* 62a/3.

memnū’: (Ar.) Yasak. *m.* 63b/1; *m.-dur* 24a/9.

memnū'āt: (Ar.) Yasaklanmış şeyler. *m.* 3b/10, 21a/9, 107a/12, 108b/10; *m.-dandur* 26b/2, 26b/6, 53b/14, 62a/11, 77a/12; *m.-dur* 30b/15, 61b/9.

me'mūr: (Ar.) Yükümlü, memur. *m. ol-* 2a/17.

men' : (Ar.) Engelleme, yasak etme. *m. olın-* 39a/7, 61a/10.

menāre: (Ar.) Minare. *m.-lerin* 6b/12.

menāşib: (Ar.) Makamlar, rütbeler. *ehl-i m.* 74b/14.

mensūhāt: (Ar.) Askerî ve mülkî kurumların kaldırılması sonucu devlete geçen tımarlar için kullanılır. *m.* 117a/12.

mensūh: (Ar.) Geçersiz. *m.* 144a/4.

menzil: (Ar.) Mesafe. *m.-e* 98a/6.

merātib: (Ar.) Mertebeler, rütbeler. *m.* 36a/6.

merd: (Far.) Kişi, adam. *m.-i kal'a* 127b/12, 127b/17; *m.-i kal'a ol-* 12b/2, 122b/15, 140b/17; *m.-i timār* 12b/2, 122b/15, 127b/17; *m.-i timār buyur-* 64a/13; *m.-i timār ét-* 76a/14; *m.-i timār étmek gerekdür* 140a/11; *m.-i timār eyle-* 123a/5; *m.-i timār eylemek gerekdür* 140b/17; *m.-i timār olunmak gerekdür* 132a/2.

meremmāt: (Ar.) Tamir etme. *m. ol-* 114b/3.

merhūm: (Ar.) Allah'ın rahmetine kavuşmuş, vefat etmiş. *m.* 4b/8, 5b/16, 7a/15, 8a/15, 22a/17, 22b/7, 22b/9, 30a/2, 30b/1, 33a/13, 33b/4, 33b/13, 56a/10, 62a/17, 63b/12, 64a/14, 64b/17, 66a/13, 70a/6, 72a/4, 72a/17, 72b/12, 80b/1, 81b/12, 83b/15, 89a/14, 95a/6, 98b/17, 99b/2, 100a/11, 107a/6, 109a/12, 110b/11, 117b/6, 123a/4, 124b/17, 133a/15, 144b/11, 144b/13, 145a/4, 146a/15, 146b/3.

merkad: (Ar.) Mezar. *m.-i şerifleri* 37a/8, 37a/10.

mertebe: (Ar.) Mikdar, derece. *m.* 37a/12, 66b/7, 108b/10, 113a/10; *m.-de* 15b/17, 66b/11; *m. hizmeti* 78a/17; *kemāl-i m.* 147a/5, 147a/13.

meşālih: (Ar.) Uğraşilar, çalışmalar. *m.-in* 89a/12; *ehl-i m.* 89b/13.

mescid: (Ar.) Küçük ibadet yeri. *m.* 20a/8; *m.-de* 107a/9; *m.-i* 84a/5; *orta m.* 47b/9; *orta m.-i* 3b/7.

meslek: (Ar.) Meslek, iş. *m.-i a' vān ü enşār* 34b/8.

meşūr: (Ar.) Satır haline gelmiş, yazılmış. *m.* 27b/8; *m. ol-* 10b/15.

meşgūl: (Ar.) Çalışan, uğraşan. *m. ol-* 18b/4, 23b/4, 34b/2.

meşhūr: (Ar.) Ünlü. *m.* 116b/8; *m. ol-* 5a/4, 34b/10.

meşrūh: (Ar.) Anlatılmış, açıklanmış. *vech-i m.* 53a/15, 55a/7, 55a/9, 58b/5, 68a/7, 87b/14, 90b/10, 97b/4, 138b/15, 141a/10.

meşveret: (Ar.) Danışma, düşüncesini sorma. *m.-de* 145a/7; *m. ét-* 7a/13, 14b/7, 34b/6, 49a/9, 66b/15, 73b/8, 84a/13, 145a/9, 145a/15, 145b/17, 146a/16, 146b/5; *m. eyle-* 5a/5, 34a/8; *m. olın-* 145a/3.

metrīz: (Ar.) Siper. *m.-e* 60b/5, 61a/11, 61a/12, 65a/9, 97b/9, 120a/10; *m.-de* 61a/12, 61b/1, 61b/13.

metrūkāt: (Ar.) Bırakılan şeyler, miraslar. *m.-i* 33a/10, 131b/10; *m.-in* 44b/10, 44b/17, 131b/14; *m.-i ol-* 131b/7.

mevācib: (Ar.) Maaş, yeniçeri maaşı. *m.* 65a/11, 125b/1; *m.-inde* 65b/12; *m.-ine* 120a/2; *dört m. ol-* 65a/16.

mevāzī': (Ar.) Mevkiler, yerler. *m. ü mu'ayyen* 36a/5.

mevcūd: (Ar.) Var olan, mevcut. *m.* 45a/13, 115a/7, 115b/2, 118a/14, 119b/17, 143a/12; *m.-dur* 21a/2, 17a/12, 81b/10, 111a/2, 119b/13; *m. eylemek gerekdür* 144a/15; *m. ol-* 31a/9, 112b/7, 130b/5, 136b/9, 136b/11, 136b/12, 139a/17, 140a/8.

mevfūr: (Ar.) Çoğaltılmış. *m. ét-* 115b/2.

mevsim: (Ar.) Mevsim. *m.-dür* 68b/11; *ķaraçan m.-i* 70a/7.

mevzī': (Ar.) Yer. *m.-e* 105b/16, 106a/8; *m.-leri* 42b/4; *m.-ün* 142b/2.

meydân: (Ar.) Meydan. *m.* 26a/3, 26a/5, 68b/7, 69a/17, 109a/16; *m.-a* 26a/4, 41b/7, 67a/10, 68b/3, 68b/6, 69a/2, 114a/3; *m.-da* 70a/14, 89b/6, 136b/9; *m.-dan* 69a/2; *m.-i* 67a/16; *m. ol-* 21a/5, 25b/10; *m. içi* 26a/3; *m. çorvacıları* 97a/10; *m. çorvacısı ol-* 97a/16; *m. kapısı* 107b/7; *‘acemî oğlanı m.-ında* 25b/10; *oğ m.-ında* 142b/1; *yeñiçeri m.-i* 67a/8.

meyhâne: (Far.) İçki içilen yer. *m.-lere* 92b/14.

meyyit: (Ar.) Ölü, cenaze. *m.-ini* 32b/13.

mezbür: (Ar.) Yukarıda adı geçen. *m.* 145b/8, 146a/17; *m.-uñ* 145b/4; *mevlânâ-yı m.* 34a/14; *Şâh İsmâ‘îl-i m.-uñ* 14a/6; *ţâ‘ife-i m.-uñ* 13a/2.

mezbûre: Bk. mezbür. *m.* 64b/10.

mezkûr: (Ar.) Zikredilen, adı geçen. *m.* 5a/7, 5a/15, 8b/16, 30a/12, 34a/1, 44a/11, 62b/8, 63b/5, 64a/4, 100a/13, 113b/13, 116b/12, 145b/17, 146a/2, 147a/7 ; *m.-a* 110a/16; *m.-lar* 112a/5; *m.-uñ* 64b/2; *m. ol-* 66b/13; *ķānūn-ı m.* 23b/11; *kisve-i m.* 5a/17, 35a/13; *kisve-i m.-i* 35a/16; *vech-i m.* 4b/7, 8a/3; *ağâ-yı m.-a* 30a/11; *bāğce-i m.-a* 30a/9; *ķuşuş-ı m.-a* 33a/9; *Paşâ-yı m.-a* 38b/5; *ţâ‘ife-i m.-dan* 36b/11; *furun-ı m.-i* 26b/15; *ķal‘a-ı m.-i* 72b/1; *kisve-i m.-i* 36b/6; *‘azîz-i m.-uñ* 5a/15; *vech-i m.* 114a/16, 132a/8, 141a/11

mezkûre: (Ar.) Bk. mezkûr. *kisve-i m.-den* 35b/1.

mezmûmca: (Ar.+Tür.) Ayıplayan, hor gören. *m.* 95b/3; *m.-dur* 44b/4.

mezrâ‘: (Ar.) Mezra. *m.* 36a/5, 116a/14; *m.-sın* 116b/5.

mı/mi: Soru eki. *m.* 7a/11, 7a/14, 14a/14, 15b/13, 38b/7, 42b/11, 42b/12, 42b/14, 63a/14, 70b/5, 73a/10, 95b/5, 100b/7, 123a/13, 126a/7, 128a/12, 128a/13, 138a/8, 139a/5, 140b/2, 140b/7, 140b/9; *m.-dur* 18b/17.

mıhla-: (Far+Tür.)Tutturmak, çivi gibi çakmak. *m.-yıcaķ* 36a/12.

miftâh: (Ar.) Anahtar. *m.-i* 114b/10.

mikdâr: (Ar.) Miktar. *m.* 68b/3, 145b/3; *m.-ı* 5b/13, 6a/2, 11b/5, 15b/16, 34b/7; *m.-ınca* 41b/11; *bir m.* 19a/1, 44b/4, 53a/16, 62b/5, 62b/7, 109a/5.

mim: (Ar.) Osmanlı Türkçesi alfabesinde bir harf. *m.* 65a/12.

min ba' d: (Ar.) Bundan böyle. *m.* 59a/13, 129a/12, 129b/6, 131b/3, 139a/10

minnet: (Ar.) Şükran duyma. *m. ey/e-* 63b/7.

minvâl: (Ar.) Yol, yöntem, düzen. *m.* 2a/10, 19a/15, 23b/10, 27a/13, 36a/2, 38a/15, 39b/16, 41a/4, 54a/6, 59a/10, 65a/16, 69a/17, 70a/1, 70a/10, 70b/11, 77a/16, 84b/8, 98b/2, 99a/6, 102b/8, 129b/2, 146b/10, 146b/17.

mîr: (Far.) Bey, komutan. *m.-i müşârün-ileyh* 145a/3.

mîr-âhûr: (Far.) Sarayda ahırdan sorumlu kişi. *m.* 63b/6; *m.-uñ* 62b/11, 62b/16.

mîrâhûrî: (Far.) Altı endazeli (60. cm'lik ölçü birimi) yün kumaş. *m.* 22b/4.

mîrî: (Far.) Devlet malı. *m.* 11b/4, 24b/4, 100a/15; *m.-den* 23a/15, 27a/6, 32a/3, 32a/9, 43b/5, 77a/8, 80b/17 94b/3, 97b/8, 109b/6, 109b/14, 137a/14, 136a/12, 143b/4; *m.-ye* 21b/14, 33a/10, 94b/10; *m. iş işlenmek gerekdür* 94b/15; *m. cerrâh* 24b/4; *m. çayır* 55b/16; *m. çuğalı* 103b/14, 105b/7; *m. dağları* 55b/14; *m. gemi* 5a/10, 20a/11, 22a/4, 137a/17; *m. isfinâkıclar* 29a/14; *m. kaşşablar* 29a/12; *m. koyun* 67b/1; *m. mehter* 82b/12; *m. tamğa ol-* 94b/6; *m. tavuğçılar* 29a/15; *m. tüfek* 42a/12; *m. tüfenk* 94a/15, 94a/16, 94b/2; *m. tüfenk ol-* 94b/8; *m. tüfenk yapdır-* 94a/7; *m. tüfenkci ol-* 94b/1; *m. tüfenkci başı ol-* 94a/6; *m. yoğurtçılar* 29a/14.

mişâl: (Ar.) Örnek, benzer. *m.-i* 121b/13.

mizâc-gîrâne: (Ar. + Far.) Her mizacı memnun eder tarzda. *m.* 147b/17.

mollâ: (Ar.) Büyük kadı, büyük âlim. *m.-laruñ* 55b/10.

mollı: (Ar.) Büyük kadı. *m.lar* 111b/11.

mu' âf: (Ar.) Serbest, ayrı tutulmuş. *m.-lardur* 18b/9.

mu^çāmele: (Ar.) Ticari işlem, ticaret. *m.-sîn* 44a/9; *m.-ye vër-* 43a/13, 43a/15, 43a/17, 59a/5; *m.-i şer^çiyye* 44a/8.

mu^çammer: (Ar.) Uzun yaşayan, uzun ömürlü. *m. ol-* 77b/15.

mu^çānid: (Ar.) İnatçı. *m. nazār ol-* 10b/2.

mu^çarrif: (Ar.) m. 108b/3.

mu^çāteb: (Ar.) Ayıplanan, azarlanan. *m. ol-* 128a/15.

mu^çaṭṭal: (Ar.) Terk edilmiş, kullanılmaz durumda olan. *m.* 109b/11; *m. ol-* 54b/12, 80a/15, 139a/17, 142a/10.

mu^çāvedet: (Ar.) Dönme. *m. eyle-* 36a/1.

mu^çāvenet: (Ar.) Yardım. *m. eyle-* 64a/9; *m. ol-* 34b/1.

mu^çayyen: (Ar.) Belirli, karar vermiş. *m.* 61b/13, 137a/15; *mevāzī^ç ü m.* 36a/5.

mūcib: (Ar.) Gerekli, gereken. *m.-i* 2a/13; *m.-ince* 28b/10, 31a/2, 32a/3, 33a/10, 68b/4, 132b/9, 134a/15, 134a/17, 136a/1; *m.-i ^çibret ol-* 123a/6.

mu^çcizāt: (Ar.) Mucizeler. *m.-i* 146b/12.

muğāyir: (Ar.) Aykırı. *m.-dür* 137a/12.

muḥabbet: (Ar.) Sevgi. *m.-i şerifleri ol-* 62b/6.

muḥāfaẓa: (Ar.) Koruma, saklama. *m.* 95b/10; *m.-da ol-* 60b/14.

muḥaḳḳaḳ: (Ar.) Mutlaka, gerçek. *m.-dur* 34a/4, 72b/12, 87b/2; *m. ol-* 1b/12, 54b/2, 112a/14, 114a/5, 128b/9, 132a/2.

muḥāl: (Ar.) Olanaksız, imkansız. *m. idi* 125a/17; *m.-dür* 15a/4.

muḥālif: (Ar.) Uygun olmayan, karşı. *m.* 16b/17, 24a/11, 63b/2, 74a/5, 126b/3, 134b/7, 137b/16, 138a/2; *m.-dür* 15b/12, 18b/16, 58b/14, 78a/10, 88b/1, 91b/17, 97a/8, 104b/5, 104b/16, 105a/8, 111a/3, 111b/9, 115b/17, 116a/6, 118a/8, 129b/9, 133b/10, 134b/2,

138b/6, 141b/10, 143b/10, 143b/13; *m. bulun-* 16b/6; *m. ol-* 24b/6, 83a/7, 139a/1; *m. olmamak gerektür* 16b/2, 136b/10.

muḥarrem: (Ar.) Ay takviminin birinci ayı. *m.-de* 65a/12; *m.-den* 120a/1.

muḥaṣṣal: (Ar.) m. 131b/13; m.-e'l-*kelām* 74a/1, 128a/14, 140b/1.

muḥāşara: (Ar.) Kuşatma. *m. eyle-* 34a/10.

muḥāsebe: (Ar.) Hesap. *m.* 44b/15; *m.-sin* 44a/14.

muḥkem: (Ar.) Sağlam, sıkı. *m.* 13a/16, 14b/4, 17a/15, 31a/6, 31a/11, 82a/1, 82a/2, 82a/4, 94a/14, 94b/16, 109a/6, 109a/7, 119b/1, 122a/7, 122a/8, 122b/5, 122b/13, 124a/1, 126b/9, 129a/4, 130b/8, 131a/17, 134a/1, 138a/7, 143a/17; *m. ét-* 107a/11, 107b/16; *m. ol-* 62a/2.

muḥtāc: (Ar.) Muhtaç. m. ol- 127a/11.

muḥtesib: (Ar.) Belediye işlerine bakan, ölçü aletlerini kontrol eden memur. *m.* 66b/5; *m. ol-* 67a/4; m. çardağı 92b/4.

muḥtesiblik: (Ar.+Tür.) Belediye işlerini yürütmekle görevli memurluk. *m.* 66b/10.

muḥzır: (Ar.) Mübaşir. *m.* 68a/7, 92a/9, 93a/6, 96a/14; *m.-a* 132a/8; *m.-ina* 77a/9; *m.-lar* 55b/4, 92a/5; *m.-uḡ* 92a/7; *m. ol-* 68a/8, 93a/11, 93a/16, 141b/14; *m. aḡa* 8b/14, 28a/7, 28a/9, 46a/11, 91b/14;

muḥzır başı: (Ar.+Tür.) Mübaşirlerin başına verilen addır. *m.* 3b/2, 77a/9.

muḥzırlık(ḡ): Mübaşirlik. *m.-dan* 92a/3; *m.-dur* 91a/13; *m.-ı* 31b/12; *aḡa m.-ıdur* 91a/7.

muḫābele: (Ar.) Karşılık, karşılaştırma. *m.-sinde* 33a/11, 48b/1, 48b/10, 71a/2, 77a/2, 92b/4, 108b/4, 130a/4; *m.-ye* 65b/6, 124a/2, 124b/13; *m. ét-* 15b/7, 65b/2, 121a/6, 124a/9; *m. eyle-* 124a/6, 125b/3; *m. ol-* 65b/3, 121a/6, 121a/7, 121a/9, 122a/17; *m. olın-* 4a/12, 122a/15, 122a/16, 122b/3; *m. olına gel-* 65b/3; *m. olınmak gerektür* 122a/16; *m. olmur idi* 138a/12, 138a/13.

muḳābeleci: (Ar.+Tür.) Maliyede gelir ve gider hesaplarını karşılaştıran, askerlik işlerinde yoklama işlemlerini yapan memur. *m.* 26a/17, 65b/2, 138b/3; *m.-ler* 4a/12; *m.-lere* 29a/5; *m.-nüŷ* 46a/8; *m.-ye* 65b/1, 120b/8, 125a/2, 138a/13; *m. ol-* 138a/5; *m.-lerde ol-* 138a/10; *yeniçeri m.-si ol-* 61b/10.

muḳābelecilik: (Ar.+Tür.) Maliyede gelir ve gider hesaplarını karşılaştıran, askerlik işlerinde yoklama işlemlerini yapan memurluk. *m.-dür* 138a/5.

muḳaddem: (Ar.) Eski, öncelik, önce. *m.* 60a/10, 71b/2, 88a/2, 88b/7; *m.-dür* 90b/1; *m. ol-* 29b/12.

muḳaddemā: (Ar.) Önce, önceden, eskiden. *m.* 4b/2, 16a/3, 34a/5, 35a/5, 49a/9, 60a/9, 64a/16, 119a/6.

muḳaddemce: (Ar.+Tür.) Önce, öncelikle. *m.* 49a/7, 60a/8; *m. ol-* 101b/17.

muḳarreb: (Ar.) Yakın. *m.-leri* 63b/6; *m.-i ol-* 111b/17; *m.-lerinden ol-* 125a/13.

muḳarrer: (Ar.) 1. Kararlaştırılmış, kesin. *m.* 98b/2; *m.-dür* 69a/10, 127a/16, 144b/7; *m. ol-* 14a/8, 19a/13, 24b/7, 63b/5, 118a/16, 140a/9; *m. kılm-* 36a/5.

2. Yeniçeri ocağında üç ayda bir dağıtılan ulufe. *m.* 26a/12, 45b/7, 45b/13, 84b/16; *m.-i* 45b/10, 46a/1, 46a/3, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 8, 46a/9, 46a/10, 10, 46a/11, 46a/12, 46b/1; *m.-leri* 46a/13, 46a/14, 46a/15, 46a/17, 127b/1, 128a/7, 128a/8; *m.-leridür* 46a/4; *m.-lerin* 138b/15; *m.-lerinden* 138b/8; *ta'yin m.-leri* 138b/15.

muḳāṭa'āt: (Ar.) Ekilmiş olan arazilerden alınan vergi. *m.-i* 46b/16.

muḳayyed: (Ar.) Dikkat etmek, önem vermek. *m. ol-* 17a/14, 17b/2, 57b/15, 65a/7, 70b/7, 81b/16, 95a/8, 113a/13, 115a/4, 118a/16, 121b/17, 123a/3, 132a/15, 132b/8, 134b/6, 137b/10; *m. alın-* 95a/9, 132b/6; *m. olunmaḳ gerekdür* 124a/16; *m. olmaḳ gerek* 122a/7; *m. olurlar imiş* 64b/14, 64b/15.

muḳtezā: (Ar.) Gereken, gerekli olan. *m.-sinca* 19b/4.

mūm: (Far.) Mum. *m.* 70a/15; *m. fetili ét-* 142b/16; *m. üleşdür-* 89b/5; *yél m.-ını* 76b/8; *yél m.-ları* 76b/11; *zahîre m.-i* 70a/17.

mūmcı: (Far.+Tür.) Mumcu. *m.* 58a/10, 75a/14, 76b/7, 76b/12; *m.-lar* 75a/14; *m.-laruḡ* 70b/2; *m. ol-* 50a/2, 71a/12; *küçük m.-dur* 76b/9.

mūmcılık: (Far.+Tür.) Mum yapma işi, mumculuk. *m.-dur* 76b/7.

muntazır: (Ar.) Bekleyen, dört gözle bekler durumda. *m. ol-* 146a/10.

muşāhib: (Ar.) Padişahın özel işlerini yapanların her biri. *m.-ler* 147b/16.

mu^ʿtād: (Ar.) Alışma. *m. ol-* 7b/15, 18a/17, 39b/13; *hilāf-ı m.* 79b/5.

mu^ʿteber: (Ar.) İtibarlı. *m. ol-* 83a/14.

mu^ʿtemed: (Ar.) Kendisine güvenilen kimse, sayman. *m.* 81a/11, 81a/12; *m.-i* 53a/8; *m.-den* 25a/17; *m.-leri* 52b/8, 53a/1, 53a/10; *m.-lerinüḡ* 53a/10; *m.-lerüḡ* 53a/4.

mu^ʿtemedlik: (Ar.+Tür.) Mutemed görevi. *m.* 52b/9, 53b/1.

maḡāfe: (Ar.) Binek hayvanların üzerine konan sepet. *m.* 97b/2.

maḡāfeci: (Ar.+Tür.) Binek hayvanların üzerine konan sepetle ilgili görevli kimse. *m. ol-* 97b/1

murād: (Ar.) İstek, amaç. *m.* 7a/3, 39a/14; *m.-ı* 96b/13; *m.-ları* 24a/13; *m.-um* 127a/3; *m.-uḡ* 15a/14; *m. ét-* 13a/10, 13a/11, 14b/6, 110a/4, 137b/4; *m. eyle-* 99a/10; *m.-ı ol-* 47b/15; *m.-ı şerifleri* 140a/17; *m.-ı şerifleri ol-* 145a/9; *kuṭb-ı m.-ları* 1b/12.

muṭī^ʿ: (Ar.) İtaat eden, tabi olan. *m.* 50b/16.

muṭlaḡ: (Ar.) Tek. *ḡādīr-i m.-dur* 147a/3.

muttaşıl: (Ar.) Bitişik. *m. ol-* 109a/17.

mużā^ʿaf: (Ar.) İki kat. *m. ol-* 76b/16.

mużaffer: (Ar.) Savaşta yenen, galip gelen. *manşūr ü m. ol-* 146b/13.

mużāyaḡa: (Ar.) Sıkıntı, darlık. *m.-dur* 68b/12.

mübārek: (Ar.) Aziz, mübarek. *m.* 35a/7, 35a/10, 44a/6, 146a/1.

mübāşeret: (Ar.) Başlama, bir işe girişme. *m. ét-* 60b/6; *m. eyle-* 106a/11; *m. olm-* 24b/6.

mücāvīr: (Ar.) Komşu. *m.-üñ* 40a/1.

mücerred: (Ar.) Bekar. Yalnız. *m.* 130b/12, 130b/16; *m. ol-* 36b/15.

mücevveze: (Ar.) Bir tür sarık. *m.* 3b/13, 7b/5, 7b/7, 25b/12, 75b/11, 75b/14, 82a/11, 110a/12, 110b/2, 110b/3, 112b/4; *m.-dür* 136a/10; *m. giy-* 76a/13.

müdāvim: (Ar.) Devam eden, müdavim. *m.* 2a/7.

müderris: (Ar.) Ders veren. *m. ol-* 56a/4.

mü'ezzin: (Ar.) Ezan okuyan. *m.* 20a/9, 84a/6, 108b/3, 111b/4; *m.-ine* 108a/8; *m.-i* 3b/14, 123a/12; *baş m.-üñ* 111b/6.

müfevvaż: (Ar.) İsmarlanmış, bırakılmış. *m.-dur* 73b/6.

müflis: (Ar.) İflas eden. *m. ol-* 69a/3, 69a/9; *m. zimmeti* 70a/5.

müfredāt: (Ar.) Ayrıntılar, dökümler. *m. defteri* 94a/12, 131b/5; *m.-i defter ét-* 59a/1; *defter-i m.* 33a/10.

müft: (Ar.) Bedava. *m.* 53b/17, 98a/1.

müftī: (Ar.) Müftü. *m.* 55b/9.

müheyyā: (Ar.) Hazır, amade. *hāzır ü m. ol-* 146b/11.

mühür: (Far.) Mühür. *m.-i* 20a/2; *m.-ini* 86b/7; *m. ur-* 19b/4; *m.-iyle* 18a/9, 123a/17

mühürle-: (Far.+Tür.) Mühürlemek. *m.-r* 80a/3, 86b/8, 90b/13, 134b/6, 135b/11, 137b/15; *m.-yüpl* 2a/1, 20a/2.

mühürlen-: (Far.+Tür.) Mühürlenmek. *m.-se* 90b/14.

mükemmel: (Ar.) Kusursuz. *m. idi* 21b/7.

mükerrer: (Ar.) 1.İkinci kez yapılan tekrar. *m. ol-* 124a/13, 132b/14.

2. İkinci nüsha olarak hazırlanan defter. *m.* 65b/2, 120b/8, 124b/13; *m.-dür* 124b/13; *m.-üj* 125a/1.

mülâzım: (Ar.) Çavuş ile yüzbaşı arasında bir askerî ünvan. *m.* 2a/7; *m.-lar* 56a/1; *m. ol-* 30b/4, 56a/3.

mülk: (Ar.) Birinin malı olan. *m.* 94b/2; *m.-den* 94b/6.

mümkın: (Ar.) Mümkün. *m.* 14b/10, 33a/15, 38b/16, 61b/7, 74a/6, 79b/5, 79b/10, 100a/2, 126b/12; *m.-dür* 47a/6, 54b/10; *m. ol-* 9b/12, 19a/11, 25b/9, 63b/8, 68b/6, 99b/4; *m. olm-* 122a/17.

münîf: (Ar.) Yüce, büyük. *ķānūn-ı m.-e* 18b/16.

mün'ım: (Ar.) Nimetlendiren, rızık veren. *m.* 44a/4, 69b/2; *m.-lerine* 67a/6; *m. ol-* 68b/17.

münķād: (Ar.) İtaat eden, boyun eğen. *m. ol-* 50b/16.

münselik: (Ar.) Yola girmek, meslek öğrenen. *m. eyle-* 34b/9.

mürāca'at: (Ar.) Müracaat. *m. olm-* 4a/17.

mürde: (Far.) Ölen ve ölenden boşalan yer. *m.* 28b/15, 29a/6, 29a/10, 29a/13, 29a/16, 29b/1, 31a/5, 136b/5; *m.-lerin* 30b/12; *m.-sidür* 126b/8; *m.-sin* 25a/14, 25a/15, 137a/4; *m. esāmesin* 33a/3; *m. yeri* 25b/3, 25b/6, 25b/9, 29b/3, 29b/4, 31a/7, 115a/8.

mürtedd: (Ar.) İslam dinini bırakarak eski dinine veya başka bir dine geçen. *m. ol-* 16a/15.

mürür: (Ar.) Geçmek. *m. ét-* 54a/7, 75b/17; *m. eyle-* 30a/7.

mürüvvet: (Ar.) Eli açıklık, iyilikseverlik. *m.-leriyle* 98a/12.

müsāfir: (Ar.) Konuk. *m.* 40a/1.

müsellem: (Ar.) Askerliğini vergiden muaf olmak suretiyle yapanlar. *m.* 36a/5.

müselmān: (Ar.) Müslüman. *m.* 69a/1; *m.-laruķ* 48b/12; *m. ét-* 25a/1; *m. ol-* 7a/4, 13b/2, 16a/14, 23b/13, 24b/10; *müselmān oğlu m.* 12b/17, 24b/8.

müselmānca: (Ar.+Tür.) Müslümanca. *m.* 11b/16

müslimîn: (Ar.) Müslümanlar. *beytü'l-mâli'l-m.-den* 29b/7; *beytü'l-mâli'l-m.-e* 113b/5.

müstağrıq: (Ar.) Kendinden geçen, batmış. *m. ol-* 63a/10, 64a/11, 127a/12.

müstaḥaqq: (Ar.) Layık, hak etmiş. *m.* 50a/13.

müstaḥfız: (Ar.) Koruyucu. *m.-larındandır* 104b/8.

müstaḫille: (Ar.) Ayrı, bağımsız. *'illet-i m. idi* 119a/10 ; *'illet-i m. ol-* 19a/6.

müstaḫim: (Ar.) Doğru, dürüst, ahlaklı. *m.* 17b/12, 31a/8, 33a/9, 87a/5, 98a/8, 112b/16, 118a/13, 119a/17, 126a/8, 137b/2; *m. gerekdür* 13b/2, 69b/6, 143b/2; *m. ol-* 70a/6, 74b/7, 87a/6, 97a/13, 115b/1, 115b/2, 127a/6; *m. ü dîn-dâr* 9a/11, 12a/5; *m. ü dîn-dâr ol-* 57b/17, 58b/4; *m. ü dîn-dâr gerekdür* 138a/6; *m. ü dîn-dâr olmağ gerekdür* 132b/10, 133a/2, 142b/17.

müstevfî: (Ar.) Yeterli, kâfi. *m.* 32a/12.

müşārün- ileyh: (Ar.) Adı geçen. *mîr-i m.-ün-ileyh* 145a/3; *âga-yı m.* 145a/8.

müşekkel: (Ar.) Gösterişli. *m.* 104a/16; *m. ol-* 104b/2.

müşerref: (Ar.) Onurlu, şerefli. *m. ol-* 13a/9.

müşevveş: (Ar.) Karışık, düzensiz. *m. ol-* 29b/10.

müşkil: (Ar.) Zor. *m. idi* 83a/3; *m.-dür* 56b/15, 123a/6; *m. ol-* 64a/6, 112b/2.

müşterek: (Ar.) Ortak olan, birlikte yapılan. *m.-lerdür* 93b/1.

müte'allik: (Ar.) İlgili, bağlı olan. *m.* 49a/7, 59a/14, 135a/8, 138a/2.

müte'ayyin: (Ar.) Tayin edilmiş, görevi belirlenmiş. *m.* 4b/16, 5a/2; *m.-dür* 98b/8.

müteferriqa: (Ar.) 1. Hükümdar, vezir ve diğer üst düzey yöneticilerin özel işlerini yapmakla görevli kimseler. *m.* 39a/14, 39a/16, 103a/8; *m.-lar* 59b/11; *m.-ları* 3b/5; *m.-larını* 108a/2; *m.-larından* 105a/12; *m.-larınıu* 105b/10; *m.-larıyla* 130b/10; *m.-larınıu* 67b/17, 103a/9, 105b/8; *m. ol-* 82b/17, 83a/1, 84b/11, 144a/6, 144a/11; *m.-i şolaqlar*

103a/8; *baş m.* 39a/12, 86a/7; *baş m.-nuş* 86a/9; *küçük m.* 39a/14, 86a/7; *orta m.* 39a/13.

2. Parçalara ayrılmış. 116b/14, 117a/1.

müteferrihalık: (Ar.+Tür.) Müteferrika görevi, *bkz.* müteferrihalık. *m.* 40b/12.

müteferrihalık: (Ar.+ Tür.) Müteferrika görevi *bkz.* müteferrihalık. *m. ol-* 83b/3.

müteķā' id: (Ar.) Emekli. *m. ol-* 83a/9.

mütenebbih: (Ar.) Nasihatla akli başına getirilen, uyarılmış. *m. ol-* 58a/7.

müterettib: (Ar.) Meydana gelen. *m. ol-* 64b/8.

müteveccih: (Ar.) Bir yere gitmeye veya bir işi yapmaya karar veren, gitmeye yönelen. *m. ol-* 4b/9, 14a/5, 14a/7, 56b/6, 80a/7.

müteveffā: (Ar.) Vefat eden. *m.* 124b/1; *m.-sı* 138a/14.

mütevelli: (Ar.) Birinin yerine geçen, vekalet eden. *m.* 43b/15, 44a/12; *m.-lerden* 56a/10.

müyesser: (Ar.) Kolaylıkla olan. *m.* 112a/14; *m. ét-* 24b/16; *m. eyle-* 47a/8, 70b/8; *m. eyleyü vér-* 70b/9.

müzeyyen: (Ar.) Süslenmiş olan. *m. ol-* 35b/4.

N

nā-bāliġ: (Far.+Ar.) Büluġa ermemiş. *n. ol-* 45a/3, 131a/9; *n. ķal-* 131a/8.

nā-bedīd: (Far.) Ortada görünmeyen, kayıp. *n. ol-* 30a/15, 132b/14.

nā-ķār: (Far.) Ćaresiz. *n.* 98a/1.

nādim: (Ar.) Pişman. *n. ol-* 14b/2.

nā-ehl: (Far.+Ar.) Bilgisiz. *n.* 85b/14.

nafaqa: (Ar.) Geçim parası. *n.* 22a/15, 60b/16, 97b/8; *n.-ları* 60b/15, 96a/16, 97b/8; *n.-ya* 45a/5.

nafaqalan-: (Ar.+Tür.) Nafakalanmak işi. *n.-a* 139a/8.

nāhiye: (Ar.) Belde. *n.-sinden* 16a/4.

nā'il: (Ar.) Ermiş. *n. ve dāhīl ol-* 33b/16.

naqd: (Ar.) Peşin para. *n.* 113a/8.

naql: (Ar.) Aktarma, anlatma. *n. olun-* 100a/9.

naqş: (Ar.) Nakış. *n.* 117b/17, 118a/4; *n.-ı* 118a/1, 118a/6; *n.-ı dal eyle-* 118a/4.

nām: (Far.) Ad, san. *n.* 8a/9, 83b/17, 110a/16, 144b/15, 144b/16; *n.-ı* 16a/6, 34b/4, 44b/3, 106b/4; *n.-ın* 27b/12; *n.-ına* 34b/14, 35b/13, 36a/14, 40b/14, 66b/13; *n.-ından* 139a/12; *n.-ıyla* 16a/6, 17a/9, 25a/3, 35a/17, 36a/5, 79a/7, 80a/13, 129a/3; *n.-ları* 5a/11, 106a/14; *n.-larına* 11b/9, 35a/4, 35a/17, 76a/15, 84a/17, 99b/9, 100b/13, 103a/8; *n.-larını* 34b/15, 53b/17; *n.-ıyla ol-* 33a/5.

nā- ma' kûl: (Far.+Ar.) Makul olmayan. *n.* 24b/13.

nā-ma' lûm: (Far.+Ar.) Bilinmeyen, belli olmayan. *n.-dur* 131b/16; *n.-lardan* 32b/15; *n. ol-* 9b/11, 131b/12, 131b/14.

namâz: (Far.) Namaz. *n.-ı* 107a/9; *n. kıldırmağ gerekdür* 42a/15; *n. kılm-* 84a/8; *öyle n.-ın* 108a/7; *cum'a n.-ına* 6b/13, 49a/12; *yatsu n.-ından* 50b/2.

nā-mevcûd: (Far.+Ar.) Olmayan, mevcut bulunmayan. *n.* 136b/16; *n.-a* 136b/12; *n.-dan* 45a/13; *n.-ları* 136b/13; *n.-ların* 118a/14; *n. ol-* 61a/1.

nā-murād: (Far.) Muradına ulaşamamış. *n. kal-* 139b/7.

nān: (Far.) Ekmek. *n. ü nemek* 122b/4.

nān-ḥōr: (Far.) Ölen yeniçerilerin yetim kalan çocuğu. *n.* 23a/9; *defter-i n.-a* 22b/17.

nān-ḥōregān: (Far.) Ölen yeniçerilerin yetim kalan çocukları. *n.* 23a/10.

nā-pāk: (Far.) Temiz olmayan. *vücūd-ı n.-ların* 1b/10; *vücūd-ı n.-ın* 109b/8.

nā-resīd: (Far.) Mevcut olmayan, bulunmayan. *n.-i* 136b/15.

narḥ: (Far.) Temel yiyecek maddeleri için resmi makamlarca belirlenen fiyat. *n.* 81a/5; *n.-i cārī* 66a/8.

naşb: (Ar.) Bir göreve tayin etmek, atamak. *n.-i* 85b/4; *n. eyle-* 18b/8, 89b/15, 90b/8, 101b/1, 103a/2, 111b/2, 111b/3, 111b/5; *n. ol-* 36a/7.

nā-sezā: (Far.) Uygun düşmez, yakışık olmayan. *kelām-ı n. eyle-* 14a/15.

nāşih: (Ar.) Silme, iptal etme. *n. eyle-* 122b/14.

naşihat: (Ar.) Nasihat. *n.-in eyle-* 84a/10.

nā-şâyeste: (Far.) Uygun düşmeyen, yakuşmayan. *vaz'ı n.* 84a/1.

nā-temām: (Far.+ Ar.) Bitmemiş, yarım kalmış. *n.* 84a/5.

na-tüvân: (Far.) Güçsüz, zayıf. *n. ol-* 140a/4.

naẓar: (Ar.) Bakış, görüş, kanaat, dikkat. *n.-i* 74b/10, 148a/10; *n.-ıdur* 66a/3; *n. ét-* 17b/1, 18b/17, 62b/16, 140a/12, 147b/12, 147b/3; *mu'ānid n. ol-* 10b/2; *n. olun-* 2a/12; *n.-i şerifleri ol-* 112a/13.

nāzır: (Ar.) Bakan, idare eden. *n.* 24b/4; *n.-dur* 43b/15, 44a/13, 44b/15, 68b/10, 135a/7, 137b/9.

ne: Ne. *n.* 2a/16, 2a/17, 2b/9, 3a/4, 4a/17, 13a/10, 39a/6, 39b/10, 40b/9, 50a/15, 15, 51b/6, 58b/10, 66b/2, 86a/14, 87b/9, 110a/4, 115a/8, 117a/11, 129b/16, 132a/4, 137b/1, 144b/9; *n.-dür* 2b/4, 2b/6, 2b/7, 7, 2b/11, 2b/12, 12, 2b/14, 2b/15, 2b/16, 2b/17, 17, 3a/1, 3a/2, 3a/3, 3a/7, 3a/8, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 13, 3a/14, 14, 3a/17, 3b/1, 1, 1, 3b/2, 3b/3, 3, 3b/4, 4, 3b/6, 3b/9, 3b/13, 3b/14, 14, 3b/15, 3b/17, 4a/3, 3, 4a/4, 4, 4a/5, 4a/6, 4a/7, 7, 4a/8, 8, 4a/9, 9, 4a/10, 10, 4a/11, 11, 4a/12, 12, 4a/13, 13, 13, 4a/14, 14, 7a/3, 15a/14, 76b/7, 80b/1, 83b/13, 99b/15, 112a/15, 15, 15, 135a/11, 138a/14, 14, 139a/1, 1, 139b/12, 146a/16; *n.-sine* 96b/15; *n.-yduğın* 74b/5; *n.-yse* 21a/13; *n. ol-* 135a/5; *n.-ler eyle-* 87a/10; *n...ne* 29b/4, 58b/7, 95a/5, 95b/7, 101a/4, 115a/7, 126a/13, 130a/2,

130a/3, 137b/1, 1, 142b/15, 144a/11; *n.* ‘*aceb* 24a/15; *n.* ‘*ālemi* 7a/8; *n.* *aşl* 3a/5, 7a/3; *n.* *değli* 44b/13, 73b/6; *n.* *değlü* 30b/17, 73b/7, 135a/10, 135a/11; *n.* *değlü ol-* 44b/13, 130b/3; *n.* *fā’yide* 138a/14; *n.* *güne* 4a/2, 4a/12, 70b/15, 111b/9; *n.* *güne gerekdür* 4a/7; *n.* *herze* 148a/5; *n.* *ise* 65a/7, 88b/4, 121a/1, 123b/1, 131a/9, 136a/13; *n.* *ğadar* 145a/17, 147a/10, 147b/11; *n.* *tarikle* 4a/17; *her n.* 22a/8, 76a/7; *her n.* *değlü* 10a/1, 121a/7; *her n. ol-* 60a/15, 134b/4; *her n. vaqt ol-* 147a/11.

nef : (Ar.) Yarar, fayda. *n.-i ol-* 34a/9.

nefer: (Ar.) Asker. *n.* 3b/16, 5b/1, 5b/13, 13, 6a/10, 7a/13, 7b/3, 8b/12, 11a/11, 18b/7, 18b/8, 18b/12, 20a/17, 21a/8, 26a/8, 36b/4, 38a/1, 46b/15, 51b/4, 52a/11, 53b/15, 54a/2, 54a/10, 54b/13, 57a/8, 60b/1, 61a/17, 72a/15, 72b/12, 73a/3, 3, 73a/4, 73a/5, 73a/6, 73a/7, 7, 76b/5, 77b/6, 80b/14, 81b/2, 84a/14, 84b/16, 86a/6, 93a/2, 99b/5, 102b/11, 111b/4, 112a/4, 113a/4, 113a/16, 114a/12, 114b/4, 116a/15, 120a/3, 120a/4, 120b/2, 123a/5, 123a/10, 123a/14, 123b/11, 11, 126a/5, 127b/8, 129b/14, 129b/15, 131b/5, 133a/10, 133b/1, 135b/13, 143b/3; *n.- idi* 78b/6; *n.-de* 96a/2; *n.-den* 11a/10, 78b/14, 78b/16, 96a/6, 112a/9, 140b/11; *n.-dür* 29a/3, 40a/5, 53b/9, 76b/6, 76b/9, 76b/14, 79a/6, 93b/5, 95a/5, 98b/9, 102b/11, 103a/13; *n.-e* 18b/7, 39a/17, 43b/6, 46b/10, 56a/2, 56b/12, 71b/4, 111a/11; *n.-i* 11b/12, 35b/8, 38a/8, 40a/4, 57a/13, 61a/1, 61a/2, 72a/11, 76a/12, 79b/14, 84b/5, 112b/1, 125b/3, 135b/14; *n.-in* 112a/1, 129b/12; *n.-inden* 28b/14; *n.-ine* 82b/10, 137a/6; *n.-iyle* 42b/4, 97b/7; *n.-lerden* 84b/6; *n.-lere* 57a/12; *n.-leri* 7a/16, 16b/14, 25a/6, 29a/12, 29a/13, 29a/15, 29a/16, 31a/10, 40a/6, 40a/12, 43b/4, 53a/15, 79b/12, 98b/8, 99b/6, 125b/6, 136b/4; *n.-lerin* 96a/15, 103a/7, 113b/4, 113b/7, 116a/16; *n.-lerinden* 96a/10; *n.-lerine* 80a/17; *n.-leriyle* 6b/2, 99a/17; *n.-lerüñ* 96a/2; *n.-üñ* 40a/9, 72b/13, 125b/10, 127b/11, 11, 135a/16; *n. ét-* 112a/7; *n. eyle-* 120a/5; *n. ol-* 51b/4, 127a/5; *n. yazıl-* 137a/8; *n. başına* 118b/16, 119b/3, 130a/7; *n. oğlanı* 19a/16, 125a/15, 126a/9; *n.-i be-dergāh ét-* 140a/14; *baş n.-lerinden ol-* 53a/8; *eski n.* 42b/6; *yamağ n.-i ol-* 97b/6.

neferli : (Ar.+Tür.) Askerli. *n.* 78b/7.

nefs: (Ar.) İçinden olan. *n.-i Trabuzān* 16a/4.

nehy: (Ar.) Yasaklamak. *n.* 117b/11; *n.-i* 28b/8; *n. eyle-* 12b/15; *n. eylemek gerekdür* 48a/14; *n. ol-* 58b/13, 127a/10; *n. olun-* 26b/6, 42a/9, 43b/12, 56b/2, 90b/17; *n. olunmak gerekdür* 48a/4, 56b/14, 61a/15, 62a/2, 86b/12, 87b/7; *n. olmak gerekdür* 91a/11.

nemek: (Far.) Tuz. *nān ü n.-in* 122b/4.

nerd-bān: (Far.) Merdiven. *n. dibi* 7b/7, 82b/1; *n. başı* 17b/1, 85a/15, 89a/1, 89a/5, 90a/10; *n. hizmeti* 90b/4.

nere: Yer bildirme anlamında kullanılır. *n.-ye* 49b/8.

nesl: (Ar.) Nesil. *n.-inden* 8a/8.

nesne: Varlık, madde, şey. *n.* 18a/3, 32b/17, 49a/7, 65b/5, 98a/8, 108b/7, 120b/6, 126a/17, 132a/12; *n. eyle-* 123b/15; *n. ol-* 123a/7; *her n.* 143a/5.

nev^c: (Ar.) Sınıf, kategori. *n.* 49b/16, 51a/11.

nevbet: (Ar.) Sıra. *n.-de* 88a/4.

nevbetce: (Ar.+Tür.) Sırayla. *n.-ce* 5b/8, 32a/9, 60a/6, 60a/7, 60a/11, 72b/16, 72b/17, 81b/6, 95a/14.

nevbetci: (Ar.+Tür.) Nöbetçi. *n.* 54b/5, 55a/6, 60b/13, 111b/5, 134a/15, 135b/12; *n.-sin* 96a/11; *n.-ye* 142b/7; *n. ol-* 32a/6, 95b/11, 96a/12, 96a/13.

nevbetçilik: (Ar.+Tür.) Nöbetçilik. *n.-ler* 96b/2; *n.-lerde* 95b/12; *n.-lerdür* 96a/4.

neyle-: Ne yapmak, nasıl yapmak. *n.-dün* 30a/6, 125b/17.

nışf: (Ar.) Yarım, yarı. *n.* 67b/4, 109b/2, 2 ; *n.-ı* 45b/14, 14, 56b/10, 83a/4, 117a/13, 140b/7, 144a/8, 144a/9; *n.-in* 45b/16, 16, 117b/3, 117b/4; *n.-ini* 96a/17; *n. ét-* 83b/1

niçe: Nice. *n.* 2b/1, 2b/2, 2b/6, 8a/14, 9a/17, 16b/8, 23b/10, 24b/7, 24b/12, 33a/16, 35b/15, 36b/14, 41a/2, 41a/4, 41b/13, 49b/15, 54a/7, 54a/17, 63a/15, 69b/1, 76a/4, 92a/1, 96b/10, 96b/17, 106b/15, 106b/17, 109b/17, 110a/7, 122b/2, 122b/3, 127b/16, 135a/13, 138a/11, 146a/14, 148a/9; *n.-dür* 86b/4; *n.-lerin* 12b/8; *n.-si* 48a/12, 12, 57b/11,

117a/12, 120a/6; *n.-sin* 106b/16; *n. ét-* 146a/16; *n. ol-* 66b/4; *n. dürlü* 38b/8, 106b/13, 130a/8; *n. zamān* 73a/9, 110a/13, 120b/3, 120b/6, 120b/10, 129a/9; *bir n.* 92a/1.

niçün: Niçin. *n.* 122a/5.

niḥāyet: (Ar.) Son. *n.* 26b/8, 29a/8, 31a/15, 37a/16, 43a/3, 50a/17, 52b/9, 53a/2, 53b/1, 54b/4, 54b/15, 55a/10, 56b/3, 57a/1, 57a/4, 67b/8, 67b/10, 76a/16, 85a/12, 98b/11, 99b/17, 102a/17, 105b/4; *n.-ine* 121a/4, 123b/13

ni‘met: (Ar.) İyilik, bahşiş. *n.-i* 148a/12; *n.-in* 61b/14.

nişān: (Far.) İşaret, nişan. *n.-i* 48b/2, 48b/3; *n.-ları* 23b/9; *n.-ların* 11b/15, 18a/5; *n. vēr-* 48b/2, 48b/4; *n.-i ‘ālī -cāh* 34b/6.

nişān-gāh: (Far.) Hedef. *n.-larını* 142b/3.

niyāz: (Far.) Yalvarma. *tažarru‘ vü n. eyle-* 14a/2.

niyyet: (Ar.) Kasıt, niyet. *n.-i* 146a/13.

nizā‘: (Ar.) Tartışma, ihtilaf. *n. ét-* 117b/2; *n. eyle-* 110a/8; *n. ol-* 117b/1.

nizām: (Ar.) Düzen, kaide. *n.-i ‘āleme* 11a/1, 17a/5, 24a/12, 97a/1, 109a/9, 115a/3.

noḡşān: (Ar.) Eksik. *n. eyle-* 137b/8.

noḡta: (Ar.) Nokta. *n. ḡaydı* 65b/11.

nuḡūd: (Ar.) Nakit para. *n. ét-* 44b/10, 130b/2.

nümüne: (Far.) Örnek. *n.-dür* 35a/1; *n.-si* 36b/1; *n.-sinde* 37a/14; *dal n.-si* 117b/17.

nüzül: (Ar.) Konaklama. *n. eyle-* 144b/15.

O

o: *O. o.* 50b/8, 57b/11, 102b/1; *o.-nda ol-* 72a/10, 129b/17; *o.-nı* 43a/17.

ocaḡ(ḡ): Düzenli askeri sınıf. *o.* 5b/12, 8b/1, 11a/3, 17a/2, 21b/7, 70b/11, 95b/9, 139a/16; *o.-a* 15a/17, 17a/3, 17b/7, 19a/10, 24a/9, 24a/11, 54a/15, 72b/9, 79b/8, 93b/17, 93b/17,

95b/6, 118b/11, 134a/7, 135a/8, 141a/1; *o.-da* 3b/11, 4a/14, 82a/10, 89a/13, 89b/4, 92a/8, 101a/7, 111a/9, 111b/1, 126a/10, 127a/9, 130b/6, 136b/7, 138a/11, 145a/5; *o.-dan* 63b/4, 63b/7, 64a/13, 64b/8, 64b/11, 64b/17, 65a/2, 98a/16, 128b/5, 136a/8; *o.-dur* 30b/6, 93b/5, 110b/11; *o.-lar* 6b/3, 126b/7; *o.-lara* 17a/2; *o.-lardan* 32b/9; *o.-ları* 148a/10; *o.-laruñ* 32b/10, 113b/6; *o.-umuzda* 142a/15; *o.-uñ* 2a/8, 49a/8, 49a/10, 74b/7, 85b/1, 89b/8, 113a/1, 114b/9, 116a/8, 118b/13, 119b/1, 134a/9, 134a/11, 135b/3, 136b/2, 138a/6, 138b/17, 140a/6; *o.-da ol-* 72b/8, 89b/9, 91a/12, 110a/3, 115a/4; *o. ağaları* 3b/5, 3b/13, 7a/17, 8b/3, 8b/5, 12a/3, 37b/6, 49a/10, 50a/17, 61b/10, 70b/5, 73a/6, 76a/6, 80a/9, 84a/12, 88a/9, 96b/3, 102a/7, 102b/8, 108b/8, 138a/5; *o. ağalarından ol-* 97b/6; *o. begi* 144b/16; *o. ihtiyârları* 31b/11, 73b/8, 146b/4; *o. halkı* 25a/1; *o. hizmetkârları* 8b/16; *o. oğlu ol-* 127a/6; *yeñiçeri o.-ı* 2a/3, 2a/6, 6b/14, 11a/3, 38b/16, 79b/4, 98b/1, 127a/16, 129b/3, 129b/3; *ehlu'l-lah o.-ıdur* 98b/1; *eski saray o.-ına* 19b/12; *İbrâhîm Paşa o.-ına* 19b/11; *yeñiçeri o.-ına* 11a/1, 36b/8; *yeñiçeri o.-ında* 42a/3, 147b/10; *yeñiçeri o.-ınuñ* 70b/10, 133a/1, 147b/12; *pâdişâh o.-larında* 29a/17.

oda: Yeniçeri kışlası. *o.* 6a/3, 6a/8, 21a/7, 27b/14, 28a/2, 28a/5, 38a/4, 38a/4, 40b/3, 44a/15, 49a/17, 52a/10, 52a/11, 57a/17, 57b/6, 58a/12, 59b/12, 78b/11, 78b/15, 80a/8, 80b/7, 101a/13, 106a/17, 106b/2, 106b/7, 108a/14, 108b/10, 136b/7; *o.-da* 20a/4, 26b/4, 39a/2, 40a/2, 40b/4, 43a/16, 43b/4, 45a/4, 49a/16, 54b/16, 73b/12, 78b/13, 80a/9, 80a/12, 85a/7, 92b/10, 117b/12, 140a/7; *o.-dan* 5b/11, 22b/11, 25a/13, 48a/10, 112b/12, 129b/14; *o.-lar* 23a/7, 38a/3, 38a/6, 60a/17, 66a/7, 84b/7, 84b/9, 84b/11, 103a/11, 106a/10, 106b/3, 109a/12; *o.-lara* 3b/10, 42a/5, 49b/15, 73a/3, 108b/9; *o.-larda* 2b/10, 21a/6, 21a/13, 32b/5, 32b/7, 33a/7, 40a/5, 44b/2, 45b/6, 59b/17, 79b/11, 139a/17; *o.-lardan* 38a/2, 95b/16, 109b/4; *o.-ları* 20a/6, 55a/10, 56b/7, 60a/9, 68a/10, 72a/7, 72a/14, 72b/15, 73b/2, 79a/8, 84b/4, 92a/17, 98b/8, 100a/9, 101b/4, 103b/6, 105b/9, 107b/10, 107b/15, 108a/5, 109a/17, 111b/3; *o.-ların* 107a/10; *o.-larına* 27b/17, 109b/3, 139b/9; *o.-larında* 19b/8, 36b/12, 40a/6, 40a/17, 43a/3, 55a/9, 60a/12, 60b/12, 66a/11, 87b/4, 95b/15, 96a/8, 107a/3, 112b/7; *o.-larından* 131a/13; *o.-larındandır* 55a/2; *o.-larını* 109b/1; *o.-larınuñ* 45b/7, 68a/8, 130b/16; *o.-larıyla* 67b/11, 67b/16; *o.-laruñ* 20a/14, 21a/8, 21a/11, 43b/3, 71b/6, 72b/14, 79a/15, 107a/8, 111a/14; *o.-muza* 107b/2; *o.-muzda* 76a/9; *o.-nuñ* 38a/10, 42b/3, 84b/7, 85a/1, 101a/1, 107a/4, 107a/5, 108a/15, 122b/9, 127b/1, 130b/10, 136b/5, 145a/11, 146a/9; *o.-nuñdur* 147b/9, 147b/10, 147b/10; *o.-ñuz* 27b/14; *o.-sı* 20a/16, 21a/2, 21a/2, 27b/13, 45b/17, 78b/12,

78b/12, 78b/13, 88b/12, 91a/16, 92a/14, 92b/9, 100b/13, 107a/2, 107a/17, 136b/4; *o.-sın* 73b/4, 102a/9, 129a/6; *o.-sına* 20a/5, 59a/4, 70b/6, 91b/7, 121b/15, 131a/4, 131a/10, 131a/12; *o.-sında* 22a/10, 41a/11; *o.-sından* 59a/12, 129b/13, 137b/14; *o.-sını* 25b/8; *o.-sınıñ* 68a/5, 135b/14; *o.-ya* 5b/11, 20b/13, 22b/11, 38a/8, 38a/16, 40a/1, 40b/6, 40b/8, 48a/10, 66b/3, 100b/15, 100b/17, 106b/13, 111b/2; *o.-yı* 39b/17, 57b/7, 106b/1, 108a/14, 114a/7; *o.-dan odaya* 67b/7, 73a/1, 94b/11, 103a/3; *o.-da ol-* 40a/3, 70b/16, 91a/17, 111b/3, 118a/11, 136b/6; *o.-dan ol-* 85b/11, 85b/16; *o.-larda ol-* 20a/7, 72b/16; *o.-sında ol-* 39a/5; *o.-ya ol-* 85a/10; *o. döşen-* 132a/6; *o. hizmeti* 25a/7, 49b/1, 136b/11; *o. hizmetin étmek gerekdür* 50a/11; *o. hizmetin eyle-* 86b/4, 139b/10; *o. hizmetinde ol-* 40b/1, 45b/14; *o. kethüdaları* 2b/11, 27b/3, 41b/3, 65a/10, 89a/8, 145a/8; *o. kethüdası* 41a/11, 70b/17, 145b/3; *o. korıcısı* 72a/15; *o. yoldaşları* 37b/14; *o.-dan odaya* 37b/17, 73a/1; *eski o. ol-* 106a/14; *her o.-da* 73b/3; *ta'yîn o.-dur* 99b/12; *eski o.-lar* 3b/8, 84b/2; *eski o.-lar ol-* 106a/7; *yeñi o.-lar* 3b/8, 106b/4; *yeñi o.-lar ol-* 106b/5; *yeñi o.-lara* 85a/5, 108a/6; *eski o.-larda* 106b/8, 106b/12, 109b/3; *eski o.-larda idi* 109a/15; *eski o.-larda ol-* 68a/16, 106a/12, 109b/1; *yeñi o.-larda* 85a/4, 106b/12; *yeñi o.-larda ol-* 106b/8; *eski o.-lardadur* 85a/3, 105b/11; *yeñi o.-lardadur* 105b/10, 105b/11; *'acemî o.-ları* 20b/17; *'acemî oğlanı o.-ları* 19b/1; *eski o.-ları* 107b/16, 108a/6; *ta'yîn o.-ları* 21a/3, 85a/7; *yeñiçeri o.-ları* 71b/15, 72a/10; *yeñiçeri o.-ların* 3b/6; *yeñiçeri o.-larına* 72a/9; *yeñiçeri o.-larınuñ* 106a/1; *her o.-nuñ* 60a/6; *ağa o.-sı* 27b/14; *çavuş o.-sı* 88b/15; *kethüdâ o.-sı* 85a/9; *kethüdâ yeri o.-sı* 68a/6; *onsekizinci kâtib o.-sı* 79b/14; *paşa o.-sı ol-* 108a/16; *ta'yîn o.-sı* 79a/6; *ağa o.-sıdur* 21a/7; *kethüdâ o.-sıdur* 93a/4; *baş çavuş o.-sına* 42a/4, 73a/4; *kethüdâ beg o.-sına* 73a/4; *korıcı o.-sına* 73b/5; *ağalık o.-sında* 103b/9; *kethüdâ o.-sında* 85b/17; *kethüdâ beg o.-sında* 42a/4; *kethüdâ yeri o.-sında* 47b/10; *kethüdâlık o.-sında* 103b/8; *kethüdâ o.-sından* 51a/7, 85b/16; *kethüdâ beg o.-sından* 85b/11; *kethüdâ beg o.-sından ol-* 85b/12, 85b/15; *yoldaş o.-sından* 131b/4; *kethüdâ beg o.-sınıñ* 68a/3; *baş çavuş o.-sınıñdur* 88a/6.

oda baş(1): Yeniçeri ocağında görevli subay. *o.* 2b/12, 21a/13, 38a/17, 41a/9, 42a/17, 44a/12, 44a/14, 84a/16, 86a/4, 86a/8, 87b/13, 103b/7, 103b/13, 109a/2, 130b/11; *o.-da* 42b/6; *o.-dan* 41a/17, 44b/15; *o.-lar* 23a/12, 42a/13, 42b/8, 43a/5, 43b/15, 57a/2, 85b/3, 140b/15; *o.-lara* 120b/5, 142a/17; *o.-lardan* 118b/17, 132b/15; *o.-ları* 3b/4, 59b/14, 79b/11, 89a/4, 89a/2, 89b/3, 92b/1, 103a/10, 104a/8; *o.-larına* 57b/3; *o.-larından* 43a/3, 54a/6, 58b/15, 103b/4, 143a/7; *o.-larınuñ* 28a/4, 67b/16; *o.-larınuñ* 142a/6; *o.-nuñ* 39a/7,

42b/7, 86a/11, 109a/7, 143a/14; *o.-sı* 42b/4, 75a/16, 75b/2, 79a/9, 79a/12, 79b/6, 79b/15, 134b/8; *o.-sıdur* 79a/13; *o.-sıyla* 94a/11; *o.-sın* 52a/15, 86b/5, 123b/7; *o.-sına* 50a/13, 108b/16; *o.-sını* 122b/9, 139a/9; *o.-ya* 39a/1, 41b/16, 73a/14, 79b/7, 109a/7, 130b/17, 131a/10; *o.-yla* 41a/5; *o. ol-* 39a/3, 39a/5, 40b/8, 40b/13, 42a/15, 50a/8, 53b/2, 71a/10, 79a/9, 86a/10; *o.-lardan ol-* 86a/15; *o. tezkeresi* 130b/12; *o.-sı destürü* 70b/17; *baş o.* 79b/13; *baş o. ol-* 71a/1; *baş o.-dur* 21a/16; *baş o.-ları* 2b/11; *kethüdā beg o.-sı ol-* 86a/15; *şolaqlar o.-sını* 103a/4.

odabaşılık(ğ): Odabaşı görevi. *o.* 103b/11, 140a/6; *o.-a* 40b/12; *o.-dan* 49a/17, 73b/15; *o.-da ol-* 103b/10; *o.-dan ol-* 92b/1; *ihtiyar o.-dan* 12a/1.

oda başısuz: Odabaşısız. *o.* 138a/1.

odalık: Evin erkeğine hizmet eden kadınlar. *o.-larının* 125a/13.

odun: Odun. *o.* 6a/17, 20a/11, 21b/12, 12, 22a/1, 22a/2, 32a/12, 44a/6, 81a/11, 112b/5, 118b/3, 113a/6, 135a/10, 135a/11, 136a/12; *o.-dur* 135b/2; *o.-ı* 27a/6, 27a/7, 27a/8, 32a/3, 40a/3, 53b/12, 136a/2; *o.-ın* 21b/14; *o.-ına* 32a/5; *o.-uñ* 22a/3, 80b/16; *o. çek-* 21b/3, 118b/5; *o. akçası* 21b/16, 21b/17; *o. gemileri* 21b/7; *o. kapusu* 32a/4; *o. kâtibi* 25a/17, 53b/5, 135a/9; *o. kâtibliği* 133b/14; *o. kethüdāları* 27b/1.

oğ(u): Oğul. *o.-ı* 12b/17, 131a/11; *o.-ın* 9a/8; *o.-ını* 10a/6; *o.-ları* 22a/14, 26a/1, 80a/9; *o.-u* 24b/8, 44b/9, 74b/3, 131a/3, 131a/13; *o.-udur* 79a/16; *o.-unı* 10a/5, 10a/13, 10a/15; *o.-u ol-* 10a/7, 10a/8, 35a/15, 130a/4, 130b/5; *yeñiçeri o.-ı ol-* 19b/7; *ekābir o.-ları* 80a/8; *yeñiçeri o.-ları* 139a/12; *yayabaşı o.-larıdur* 81a/3; *ekābir o.-u ol-* 10a/17; *Ḳaramān o.-u* 37a/6; *ocağ o.-u ol-* 127a/7; *Rūm Begi o.-u* 116b/7; *sekbān o.-u* 139a/7; *yayabaşı o.-u* 128b/9; *yayabaşı o.-u ol-* 108a/10; *yeñiçeri o.-udur* 139a/6; *papas o.-unı* 10a/6.

oğlan: Genç erkek. *o.* 5b/9, 7a/2, 8a/5, 8a/12, 8b/10, 10b/8, 11a/6, 11a/7, 11a/17, 11b/2, 12b/14, 13a/11, 13a/12, 13b/15, 14a/2, 14b/17, 15a/1, 15a/9, 15a/15, 15b/16, 16a/10, 16a/13, 16a/16, 16b/1, 16b/10, 16b/17, 17a/5, 17b/2, 17b/3, 17b/6, 18a/2, 19b/15, 19b/16, 21b/7, 24a/13, 25a/2, 25a/4, 25a/11, 25a/12, 26b/8, 30a/1, 30b/17, 17, 32b/7, 32b/11, 32b/14, 32b/15, 63b/2, 80b/14, 113b/15, 114a/6, 114a/12, 114a/16, 114b/1, 114b/7, 114b/14, 120b/16, 123b/12, 125a/11, 125a/17, 126a/10, 133a/8, 134a/5; *o. idi* 5b/13; *o.-a* 33b/11, 121b/1; *o.-dan* 25a/16, 114b/7, 114b/15, 125a/11; *o.-ı* 7b/10, 7b/12,

10a/11, 10b/5, 10b/9, 10b/12, 10b/15, 10b/16, 11b/5, 25b/6, 113b/12, 114a/3, 114b/4, 114b/11, 115a/12, 125a/9, 126a/5, 144a/16; *o.-lar* 12b/4, 18a/4, 20a/7, 23b/16, 25a/17; *o.-lara* 12b/1, 30a/12, 88b/2, 118a/15; *o.-lardan* 31b/5, 114b/16; *o.-ları* 12a/4, 17b/5, 17b/7, 18a/14, 18b/5, 18b/13, 28b/12, 37b/15, 113b/7, 115a/7, 115b/2, 118a/11, 124b/5, 124b/7, 125b/5, 126a/1, 144a/15; *o.-ların* 134a/13; *o.-larını* 25b/13; *o.-larının* 135a/9; *o.-ları* 11b/13, 12b/16, 16b/13, 17a/15, 18a/4, 25b/2, 112b/7, 126a/3, 135a/13, 13; *o.-u* 26a/14, 32b/9, 126a/4, 131a/9; *o. çık-* 125a/16; *o. ol-* 124b/8; *o. yokla-* 7b/6; *eski o.* 20a/14; *tāze o. olmamak gerektür* 104b/3; *tāze o.-dur* 113a/17; *‘acemī o.-ı* 5a/11, 5b/12, 6a/2, 16b/4, 20b/16, 21a/17, 22b/1, 25b/14, 26a/8, 30b/2, 33a/4, 33a/17, 115a/6, 123a/4, 124a/1, 131b/12, 139a/2; *‘acemī o.-ı beytü’l-mālcisi* 33a/7; *‘acemī o.-ı iken* 38b/15; *‘acemī o.-ı çorvacıları* 20a/4, 31a/8, 31a/13; *‘acemī o.-ı çorvacılığı* 7b/9; *‘acemī o.-ı çorvacısı ol-* 52b/10; *‘acemī o.-ı defteri* 24b/14, 120a/8, 124b/9; *‘acemī o.-ı ét-* 17a/1; *‘acemī o.-ı étdür-* 6a/3; *‘acemī o.-ı eyle-* 6b/7, 126a/2; *‘acemī o.-ı eylememek gerektür* 115a/12; *‘acemī o.-ı keçesi* 31b/15; *‘acemī o.-ı kethüdaları ol-* 18b/11; *‘acemī o.-ı kethüdası* 4a/3, 118a/12; *‘acemī o.-ı memhūri* 134a/2; *‘acemī o.-ı meydāni* 25b/10; *‘acemī o.-ı odaları* 19b/1; *‘acemī o.-ı ol-* 19a/15, 21b/6, 21b/8, 23b/1, 26a/1, 113a/4; *‘acemī o.-ı yayabaşları* 32a/8; *ihtiyār ‘acemī o.-ı* 21a/8; *nefer o.-ı* 19a/16, 125a/15, 126a/9; *pençik o.-ı* 11a/17, 17, 11b/12; *şehir o.-ıdur* 24a/9; *‘acemī o.-ın* 113a/10; *‘acemī o.-ı* 2a/16; *Rūm eli o.-ın* 7b/16; *‘acemī o.-ına* 5a/17, 22b/9, 25b/10, 31b/7, 47a/1, 47a/10; *‘acemī o.-ından* 119a/11; *‘acemī o.-ını* 21a/11; *‘acemī o.-ını* 4b/1, 6b/5, 21b/1, 23b/5, 32b/6, 39b/6, 117b/11, 118a/2, 118a/14, 122a/8; *‘acemī o.-ıyla ol-* 79b/10; *‘acemī o.-ları* 33b/4, 33b/7, 115a/7, 131b/11; *at o.-ların* 118b/4; *‘acemī o.-larından* 20b/12; *at o.-larından* 32a/7; *Gelibolu o.-larından* 128b/8; *‘acemī o.-larını* 117b/15; *‘acemī o.-larının* 20b/6, 112a/16, 112b/10; *‘acemī o.-larının* 20b/9.

oğlancuk: Oğlancık. *o.* 9a/8; *o.-ları* 9a/15, 125a/4.

oğlanlık(ğ): Erkeklik. *‘acemī o.-ı* 23b/15, 130a/3; *‘acemī o.-ından* 77a/13.

Oğuz: Türklerin batı kolunu oluşturan bir boy. *o. t̄ā’ifē* 15b/2.

oğ: Ok. *o.* 104a/3; *o. at-* 104b/6, 104b/8, 104b/12, 109a/10, 109b/7, 109b/11, 109b/17, 110a/14, 110b/6, 110b/9, 142a/12, 142a/15, 142a/17, 142b/1; *o. atarlar idi* 109b/5; *yay ve o. ħarcı* 110b/4.

oğu: Okumak. *o.-mişca idi* 145b/4; *o.-mişcasın* 145b/7; *o.-ur* 124a/5, 124a/6; *o.-rken* 124a/4; *o.-yan* 124a/10.

oğut(d): Okutmak. *o.-ırlar* 124a/4; *o.-up* 124a/8; *o.-mamak gerekdür* 124a/11.

ol: O. *o.* 4b/4, 4b/7, 5a/2, 5a/3, 5a/13, 5a/14, 5b/2, 7a/1, 7a/11, 7b/11, 9a/4, 9a/15, 9b/8, 10a/10, 10a/17, 10a/17, 11a/15, 12a/4, 12a/6, 12b/13, 13a/3, 13a/5, 13b/6, 13b/13, 13b/17, 14a/8, 14b/1, 14b/14, 15a/10, 15b/15, 15b/15, 16a/7, 16b/1, 16b/15, 16b/17, 17a/3, 17b/1, 17b/5, 17b/6, 17b/7, 17b/12, 18a/4, 18a/8, 18a/9, 18a/13, 19a/17, 19b/4, 19b/5, 20a/2, 20a/2, 20a/6, 20b/11, 21a/5, 21a/14, 21b/6, 21b/8, 21b/17, 22a/1, 22a/7, 22a/9, 23a/8, 23a/8, 23b/1, 23b/17, 25a/15, 25b/13, 26a/15, 28a/2, 28a/5, 28b/13, 29a/1, 29b/10, 30a/1, 30b/4, 31a/1, 31a/4, 31a/5, 31b/2, 31b/13, 31b/14, 32a/14, 33a/3, 33a/15, 33b/6, 33b/10, 34a/7, 34b/10, 35a/9, 35a/10, 35a/14, 36a/17, 36b/2, 36b/10, 36b/15, 37a/11, 37a/12, 37a/13, 37a/14, 37b/9, 37b/15, 38a/6, 38b/1, 38b/11, 39a/4, 39a/10, 39a/11, 39a/17, 40a/14, 40b/17, 41a/17, 41b/7, 41b/9, 42b/17, 43a/13, 43a/14, 43a/15, 43b/1, 43b/6, 43b/7, 43b/8, 43b/17, 44a/15, 44b/5, 45a/12, 45a/14, 45a/16, 45b/17, 47a/7, 48b/2, 49a/4, 49b/4, 50a/6, 50a/12, 50a/15, 50b/4, 50b/5, 51a/2, 51a/3, 51a/6, 52a/3, 52b/10, 53a/5, 53b/14, 54a/4, 54a/11, 54b/10, 55b/3, 55b/7, 55b/8, 56a/14, 56b/4, 57a/6, 57a/12, 57a/16, 57b/2, 58a/1, 58b/8, 58b/11, 58b/14, 58b/16, 59b/6, 60a/4, 60a/17, 60b/16, 61a/3, 61a/5, 61a/5, 61a/5, 61a/6, 61a/8, 61b/16, 62a/4, 62b/4, 62b/6, 62b/7, 62b/11, 62b/12, 62b/15, 62b/15, 63a/1, 63a/2, 63a/3, 63a/5, 63a/17, 63b/2, 63b/17, 63b/17, 64a/2, 64a/6, 64a/8, 64a/8, 64a/12, 64b/1, 64b/6, 64b/11, 65a/11, 65a/16, 65b/6, 65b/7, 65b/8, 65b/13, 66a/5, 66a/8, 66a/16, 66b/9, 66b/10, 66b/15, 67a/4, 67a/5, 67a/6, 67a/8, 67a/9, 67a/11, 67a/12, 67b/1, 67b/2, 68b/4, 68b/14, 69a/3, 69a/10, 69a/17, 69b/12, 70a/1, 70a/2, 71a/4, 71a/9, 71b/8, 71b/11, 72a/2, 72a/3, 72b/5, 72b/5, 72b/8, 72b/13, 72b/15, 73a/12, 73b/5, 73b/12, 74a/2, 74a/13, 74a/14, 74b/6, 75a/8, 75a/10, 75a/13, 75a/14, 75b/3, 75b/15, 76a/2, 76a/16, 76b/2, 76b/12, 76b/12, 77a/1, 78a/1, 78a/4, 78a/8, 78a/11, 78a/15, 79a/11, 79a/13, 79a/15, 79b/2, 79b/4, 79b/9, 79b/15, 80a/7, 80a/12, 80b/2, 81a/2, 81a/5, 81b/11, 81b/13, 81b/14, 81b/15, 81b/17, 82a/1, 82a/2, 82b/10, 82b/14, 83a/4, 83a/12, 83b/5,

84a/8, 84b/4, 84b/6, 84b/7, 84b/8, 84b/11, 85a/5, 85a/10, 85b/4, 85b/9, 85b/14, 86a/4, 86b/7, 86b/8, 86b/9, 87b/13, 88b/12, 89a/4, 89b/1, 89b/4, 89b/6, 89b/8, 89b/11, 90b/1, 90b/1, 90b/2, 90b/3, 90b/4, 90b/13, 91a/11, 91a/14, 91b/10, 92a/1, 92a/10, 92b/12, 92b/3, 92b/7, 92b/13, 93a/5, 93b/8, 93b/9, 94b/1, 95a/7, 95b/1, 95b/2, 96a/11, 96a/12, 96b/5, 97a/15, 97a/16, 97a/17, 97b/15, 97b/16, 98a/10, 98b/16, 99a/16, 99b/12, 100a/4, 100a/14, 100a/15, 100b/1, 100b/3, 100b/12, 100b/15, 100b/17, 101a/1, 101a/13, 101b/9, 102a/5, 102a/6, 103a/2, 103a/4, 103a/15, 103b/3, 103b/6, 104a/5, 105a/13, 105a/13, 106a/9, 106a/15, 106b/2, 106b/4, 106b/7, 107a/4, 107a/5, 107a/5, 107a/9, 107a/17, 107b/10, 108a/13, 108a/14, 108a/15, 108a/15, 108b/6, 108b/9, 108b/13, 109a/14, 109a/15, 109b/4, 109b/9, 110a/13, 110a/17, 110b/3, 110b/12, 111a/2, 111a/5, 111a/15, 111b/1, 112a/3, 112a/8, 112b/8, 112b/14, 113a/12, 113b/11, 114a/7, 114a/10, 114b/3, 114b/4, 114b/5, 114b/11, 114b/14, 114b/15, 114b/17, 115a/2, 115a/5, 116b/1, 117b/17, 118a/2, 118a/3, 118a/5, 118a/6, 119b/14, 119b/16, 120a/11, 120a/14, 120a/14, 120b/9, 120b/11, 120b/12, 120b/12, 120b/13, 120b/14, 120b/15, 121a/5, 121a/6, 121a/8, 121a/9, 121a/15, 121b/4, 121b/7, 122a/13, 122a/14, 122b/1, 122b/9, 123a/13, 123b/1, 123b/14, 124a/2, 124a/2, 124a/10, 124b/12, 125a/1, 125a/8, 125a/11, 125a/15, 125a/16, 125a/17, 125b/3, 125b/10, 125b/17, 126a/3, 126a/4, 126a/5, 126a/13, 126a/15, 126b/10, 126b/16, 126b/17, 127a/4, 127a/12, 127b/17, 128a/1, 129b/2, 129b/13, 129b/15, 130a/1, 130a/8, 130a/13, 130a/17, 130b/1, 131a/16, 131b/9, 132b/1, 133b/1, 134b/3, 134b/4, 134b/5, 134b/16, 135a/7, 135a/8, 135a/10, 135a/12, 135b/10, 135b/11, 136b/5, 136b/6, 136b/16, 136b/16, 137a/17, 137b/1, 137b/6, 138a/16, 139a/11, 139b/16, 140a/1, 140b/11, 141a/6, 141b/11, 141b/15, 142a/11, 142a/12, 142a/13, 142a/15, 142b/5, 142b/12, 143b/1, 144a/4, 144a/7, 145a/4, 145b/12, 146a/10, 147a/14, 147a/16; *o.-dur* 6b/9, 9a/13, 27b/16, 39a/14, 39b/10, 79a/12, 119a/1; *ol kadar* 14a/1, 14a/2, 36b/11, 63a/7, 63b/7, 72b/3, 129b/17, 132b/11, 135a/12; *o. kim* 38a/10; *ol zamān kim* 6b/9, 13b/15, 17a/15; *o.-dur ki* 40b/10, 42b/15, 43a/9, 52a/6, 53b/13, 55a/14; *o.-dur kim* 8b/5, 9b/3, 9b/14, 11b/1, 13a/3, 13b/9, 23a/4, 29b/16, 30a/2, 34a/1, 40b/15, 42b/13, 43a/2, 43b/5, 50b/15, 56b/6, 60a/8, 60a/10, 60b/14, 61a/7, 71b/11, 76b/8, 80a/11, 100a/11, 102a/2, 107a/2, 110b/5, 117b/9, 118a/6, 139b/10.

ol-: *o.-a* 11b/3, 45a/3; *o.-a gel-* 3a/4, 4a/2, 27a/2, 45b/5, 52b/9, 53a/1, 53a/5, 53b/6, 53b/7, 55a/11, 56a/8, 78a/13, 116a/1, 133b/15, 135b/4, 137b/14, 143b/7, 143b/8; *o.-acağ*

58a/6; *o.-an* 2a/5, 4a/14, 6a/1, 6a/5, 6a/7, 9b/8, 15a/9, 17b/5, 17b/8, 23b/16, 25a/12, 28b/12, 28b/15, 29a/7, 29a/11, 30a/12, 30b/10, 30b/17, 31b/9, 32a/6, 33a/2, 33a/6, 37a/4, 40a/8, 40a/17, 43a/6, 43a/7, 43a/10, 51a/12, 52a/4, 52b/9, 52b/17, 53b/6, 53b/9, 53b/10, 56b/17, 57a/7, 57a/17, 59b/17, 60a/16, 61a/2, 61b/6, 62a/15, 64a/10, 71a/6, 75a/6, 77a/13, 86b/16, 88a/1, 88b/6, 90a/2, 90a/15, 91b/4, 94a/13, 133b/10, 133b/17, 134a/12, 135b/5, 137a/7, 132b/12, 131a/17, 130a/17, 130b/2; *o.-ana* 40b/2, 45a/1; *o.-anı* 21b/10, 33a/7, 61b/5, 101b/10, 128b/17; *o.-anıñ* 140b/7; *o.-anıña* 20b/12; *o.-anlar* 58a/1; *o.-anlarda* 49b/11; *o.-anları* 25b/5; *o.-anlarıñ* 25b/2, 32b/6, 44b/9, 55b/13, 61a/1; *o.-dı* 17b/5; *o.-dıysa* 127b/8, 127b/9, 129a/2; *o.-duğı* 27b/15, 60a/9, 63b/3, 70b/6, 78b/13, 98b/13, 91a/16, 100a/1, 111b/3, 123a/8; *o.-duğıçün* 23a/7; *o.-duğın* 52b/2 ; *o.-duğına* 3a/12; *o.-duğından* 121b/9; *o.-duğda* 43b/16, 60a/13, 67a/1, 78a/11, 140b/8; *o.-duğdan* 38a/14, 124a/14; *o.-ıcağ* 9a/9, 54a/2, 70a/13; *o.-ınca* 26a/2, 77b/14; *o.-madın* 49a/4, 51b/1, 129a/1; *o.-maduğı* 86b/10; *o.-mağa* 6b/9, 27b/9, 30a/2, 45b/6; *o.-mağla* 40a/7, 64a/8; *o.-mağ* 18b/16, 40b/3, 139a/13, 140b/7; *o.-mağ gerek* 129a/6; *o.-mağ gerekdür* 16b/2, 70b/15, 71a/1, 132b/12, 141b/9; *o.-mamağın* 7a/16; *o.-mamağla* 43b/5, 55a/11, 110b/12; *o.-mamağ* 37a/17; *o.-mamağ gerekdür* 65a/6, 87a/8, 92a/5, 111a/4, 119b/2, 129a/12, 129a/8, 132b/10, 133b/10, 140b/9, 140b/13, 143b/11; *o.-maması* 124a/16; *o.-mamasına* 118a/6; *olması* 133a/4; *o.-masına* 24b/1; *olmasını* 128b/5; *o.-masun* 13a/13, 73b/1, 77b/9, 103b/6, 127a/6, 127a/7; *olsun o.-masun* 57b/6; *o.-maya* 13b/1, 31b/2; *o.-mayan* 60a/17; *o.-mayanı* 31a/9; *o.-mayanları* 135a/14; *o.-mayanıñ* 60b/3, 136b/17; *o.-mayaydı* 44a/13; *o.-mayıcağ* 9a/16; *o.-mayınca* 18a/13, 31a/1, 60b/1; *o.-mayup* 48b/17, 57b/14, 82a/4, 128b/12; *o.-maz* 5b/11, 26a/10, 30a/15, 31a/1, 32b/7, 38a/14, 41a/15, 15, 42a/2, 44a/1, 55b/8, 92a/3, 103b/10, 122b/1, 128a/11; *o.-maz idi* 39b/4, 114b/2; *o.-maz imiş* 26a/2; *o.-maz mı idi* 7a/11; *o.-miş* 115a/9; *o.-mişdi* 54a/7; *o.-mişdur* 17a/6, 22b/6, 30a/13, 45b/12, 52a/6, 109a/8; *o.-sa* 20b/14, 20b/15, 61a/16, 65b/4, 101a/13; *olsun* 145a/13; *o.-up* 21b/7, 52b/15, 57b/8; *o.-ur* 5b/5, 29a/2, 30a/17, 30b/8, 39b/1, 41b/6, 42b/14, 45b/4, 47b/8, 50a/6, 50a/9, 50a/10, 52a/14, 53a/10, 53a/10, 60a/15, 60b/8, 61a/9, 77a/4, 85a/11, 85b/4, 90b/6, 92a/7, 103b/4, 116a/2, 138b/4, 135b/5, 135b/15, 138a/8; *o.-ur idi* 4b/7; *o.-ur o.-maz* 24b/17, 121b/1, 126b/3; *o.-urlar* 3a/9, 55b/15, 56a/2; *o.-urmiş* 43b/8; *o.-ursa* 50a/5, 103b/7, 119a/13, 103b/3, 123b/4, 128b/9, 128b/10, 128b/14; *o.-ursa o.-ur* 92b/10; *‘acemī yayabaşlılarından o.-a* 143b/11; *bed-aşl o.-a* 48b/13; *biri o.-a* 100a/4; *dāhil o.-a* 15a/3, 131b/15; *ehl-i ħirefde o.-a* 63b/12; *faķir o.-a* 23a/14; *faķ o.-a* 37b/7; *gelmemiş o.-a*

48b/14; *halâş o.-a* 139a/13; *hasta o.-a* 57b/2; *helâl o.-a* 29b/9, 137a/14; *hiç o.-a* 47b/14; *hüsn ü cemâl şâhibi o.-a* 12b/8; *ışlâh o.-a* 129a/12; *‘ibret o.-a* 17b/10; *ihyâ o.-a* 82a/6; *kaçan o.-a* 98a/10; *qâdir o.-a* 19b/8, 63a/13, 69a/4, 109b/13; *korıcı o.-duğda ol.-a* 45a/16; *korıcı o.-miş o.-a* 47b/13; *lâyık o.-a* 50a/12; *lâyığı o.-a* 71a/9, 139b/17; *maḥfî o.-a* 144b/9; *ma‘lûm o.-a* 60b/2, 75a/11; *ma‘lûmları o.-a* 74a/11; *ma‘mûr o.-a* 148a/10; *mazbûṭ o.-a* 124a/12; *mûcib-i ‘ibret o.-a* 123a/6; *muḥakkaḳ o.-a* 112a/14; *mu‘tâd o.-a* 39b/13; *nâ-bâliğ o.-a* 45a/3; *pâk o.-a* 138b/17; *pîr o.-a* 50a/6; *seferde o.-a* 31a/17; *sözi söz o.-a* 40b/14; *sünnetli o.-a* 10b/5; *şâd o.-a* 112a/13; *şâkird o.-a* 120b/2; *taḥrîr o.-a* 144b/9; *tertibe girmiş o.-a* 10a/17; *vecîh o.-a* 10b/13; *vérimiş o.-a* 71a/5; *yol görmüş o.-a* 71a/7; *âga bölüğinden o.-a gel-* 55b/5; *bedergâh o.-a gel-* 126a/3; *çâşnî-gîr o.-a gel-* 28b/17; *iş o.-a gel-* 138a/12; *qâdimden o.-a gel-* 95a/4; *qayd o.-a gel-* 3a/9; *laṭîfe o.-a gel-* 44b/7; *ta‘yîn o.-a gel-* 99a/4; *yédili o.-a gel-* 26b/10; *yeñiçeri âğası o.-a gel-* 9a/4; *yeñiçeriden o.-a gel-* 77a/11; *iḥrâc o.-acağı* 137a/7; *anaṭolî ve rûmêli âğası o.-acaḳ* 4a/1; *lâzım o.-acaḳ* 17a/3; *nehy o.-acaḳ* 58b/13; *ref^ç o.-acaḳ* 19a/9; *taḥrîr o.-acaḳ* 90b/9; *yeñiçeri kâtibi o.-acaḳ* 4a/6; *berî o.-alar* 36a/2; *dâhil o.-alar* 33b/16; *halâş o.-alar* 34b/3; *hâzır o.-alar* 20a/7; *mâhir o.-alar* 109b/8; *muḳayyed o.-alar* 123a/3; *mu‘tâd o.-alar* 18a/17; *yeñiçeri o.-alar* 5a/9; *müteferriḳa o.-alı* 144a/11; *âga çırağı o.-alıdan* 19a/5; *sefer o.-alıdan* 96a/4; *tenbih o.-alıdan* 108b/10; *‘acemî oğlanı o.-an* 23b/1; *‘âciz o.-an* 51a/5; *âga o.-an* 119a/6, 142b/17; *âga çerâğı o.-an* 19a/8; *âga imâmı o.-an* 111b/10; *â‘id o.-an* 45a/9; *âl-i resûl o.-an* 24b/12; *altı yanında o.-an* 27b/6, 27b/7, 99a/5; *‘anbârda o.-an* 137b/6; *anda o.-an* 57a/13, 82b/9, 92a/10, 121a/1, 130a/9, 138a/10; *anuḡla o.-an* 106a/10; *ardında o.-an* 37a/15, 91a/5, 91b/12, 111a/8; *‘âriyetî o.-an* 20b/6; *arḳası o.-an* 127a/6; *aşâğı o.-an* 103b/14; *aşçıları o.-an* 108a/10; *ayağına çâbüḳ o.-an* 38a/9; *balıḳçından o.-an* 37b/3; *baş bölükbaşı o.-an* 141b/14; *baş deveci o.-an* 141b/5; *baş ḥaseki o.-an* 141b/5; *baş odabaşı o.-an* 71a/1; *baş şâkird o.-an* 133b/7; *baş yaya başı o.-an* 5b/5, 78a/2, 102a/5, 141b/4; *başında o.-an* 38a/12; *be-dergâh o.-an* 123a/15; *bey^ç édicek o.-an* 51b/6; *beyt’ül-mâlcı o.-an* 132a/2; *Bilecik qâzîsı o.-an* 34a/7; *bostanda o.-an* 139b/4; *bölük başı o.-an* 20b/1; *bölüklerinde o.-an* 118a/15; *cem^ç o.-an* 9a/15, 18a/4; *çavuş o.-an* 141b/15; *defterde o.-an* 120b/12, 138a/8; *derinti o.-an* 48b/14; *dörtli o.-an* 39b/15, 121a/2; *durmaz o.-an* 58b/2; *düstûr-ı â‘zam o.-an* 7a/1; *düstûr-ı a‘zamları o.-an* 113b/11; *Edrenede o.-an* 34b/17, 38a/3, 71b/15, 139b/5; *ellerinde o.-an* 106a/8; *emşâli o.-an* 73a/15; *eski o.-an* 21a/4, 53b/1, 103b/5, 122b/2; *eski odalarda o.-an* 106a/12, 109b/1; *eṭrâf eknâfda o.-an* 94a/11, 134b/5; *eṭrâfda o.-an*

12a/14; *evlādından o.-an* 34b/12; *evli o.-an* 10b/7, 10b/8, 41a/16; *eyü o.-an* 10a/6; *fodula kâtibi o.-an* 23a/14; *Ġalaṭada o.-an* 76b/11; *ġayrı o.-an* 85a/2; *Gelibolıda o.-an* 139b/5; *g.-ünde o.-an* 142a/14; *ḡabsinde o.-an* 147b/4; *ḡaḡ üzere o.-an* 119b/8; *ḡalāşcı o.-an* 100a/14; *ḡarc o.-an* 80b/16, 132a/5; *ḡāric o.-an* 124b/4; *ḡavāşş o.-an* 116b/17; *ḡazinesinde o.-an* 147a/8; *ḡidmetinde o.-an* 3a/6; *ḡizmetinde o.-an* 125a/15; *ḡizmet-kār o.-an* 42a/17; *ḡünkār ḡulu o.-an* 18b/3; *īcād o.-an* 99a/7, 128a/8; *içerüde o.-an* 51a/12, 51b/4; *içerüsünde o.-an* 86b/15; *içinde o.-an* 51b/17, 85b/6, 87b/17, 88a/5, 92b/12; *içlerinde o.-an* 137a/5; *iḡtiyār o.-an* 57a/12, 71b/5; *İstanbul aġası o.-an* 114b/6; *İstanbulda o.-an* 48a/7, 72a/14, 76b/10, 97a/10; *ḡadīm o.-an* 106b/8, 106b/9; *ḡādīr o.-an* 24a/11; *ḡalafat yerinde o.-an* 137b/8; *ḡānūn o.-an* 41b/6; *ḡapu ḡulu o.-an* 75a/11; *kār-ḡānede o.-an* 77b/12; *ḡaşīr o.-an* 10b/15; *kātīb o.-an* 122b/7, 130a/11, 137b/10, 137b/16, 137b/2; *ḡaydı o.-an* 123a/11; *ḡaymaḡām o.-an* 31b/14; *kel o.-an* 10b/2; *kethūdā o.-an* 118a/10; *kethūdāsı o.-an* 18a/1; *ḡoñşuları o.-an* 60b/1; *ḡorıcı o.-an* 73a/13; *ḡudreti o.-an* 36a/12; *ḡulluḡcı o.-an* 87a/11; *ḡuvveti o.-an* 69b/16; *lāyīḡ o.-an* 40b/10, 52a/6, 84a/10, 110b/5, 117b/9; *lāzım o.-an* 34a/1, 39b/10, 61a/7, 84a/7, 90a/13, 112b/14; *maḡtūl o.-an* 107a/7; *mañşūbda o.-an* 74a/12; *marīz o.-an* 72a/4; *maḡzar o.-an* 5b/17; *mecrūḡ o.-an* 72a/16; *meşūr o.-an* 10b/15; *meşhūr o.-an* 5a/4; *mevcūd o.-an* 112b/7; *meydān ḡorvacısı o.-an* 97a/17; *mīrī tüfenkci o.-an* 94b/1; *muḡāfazada o.-an* 60b/15; *muḡāfeci o.-an* 97b/1; *muḡālif o.-an* 139a/1; *muḡtesīb o.-an* 67a/4; *muḡābelecı o.-an* 138a/6; *muḡābelecilerde o.-an* 138a/10; *muḡaddem o.-an* 29b/13; *muttaşıl o.-an* 109a/17; *mülāzım o.-an* 56a/3; *müstāḡım o.-an* 74b/8, 97a/13; *nā-bāliġ o.-an* 131a/9; *nevbetci o.-an* 96a/12; *ocaḡda o.-an* 89b/10, 91a/12, 110a/3, 115a/4; *oda başı o.-an* 42a/15, 79a/9; *odada o.-an* 40a/3, 70b/16, 118a/11, 136b/6; *odalarda o.-an* 20a/7, 72b/16; *odasında o.-an* 39a/5; *oġlu o.-an* 35a/15; *onda o.-an* 72a/10, 129b/17; *öñinde o.-an* 87a/9; *pādişah o.-an* 147a/13; *perveriş o.-an* 84a/3; *piyāde begi o.-an* 70a/7; *rāġīb o.-an* 142b/1; *ref^c o.-an* 63b/3; *rümêlinde o.-an* 141a/5; *şan^cat ehli o.-an* 10b/9; *şan^catı o.-an* 18b/3; *sancāḡda o.-an* 65b/16; *seferli o.-an* 58b/1; *sekbān başı o.-an* 83b/16; *sekbānlardan o.-an* 105a/15; *sekizli o.-an* 39b/7; *Selānikde o.-an* 46b/7, 46b/8; *ser-ā-ser ḡuşaḡlı o.-an* 57a/5; *serdār o.-an* 58a/9, 58a/17, 58b/3, 58b/4, 93a/16, 130a/10; *serrāc o.-an* 87a/5; *şolaḡ o.-an* 104b/1, 105a/8; *şuḡı o.-an* 57a/13, 90a/17; *şehīd o.-an* 22b/7; *şeklinde o.-an* 10b/3; *ṭavīlū^l- ḡāme o.-an* 10b/12; *ta^cyīn o.-an* 38a/2, 95b/11, 138b/9; *tāze o.-an* 87b/8; *tekrār o.-an* 120b/9; *tevzi^c o.-an* 27a/4, 127b/13; *ṭurnacı o.-an* 141b/6; *uzun o.-an* 104a/5; *üç buḡuḡlı o.-an* 39b/14; *üçli o.-an* 39b/14, 56b/11; *üstād*

o.-an 109b/12; *üstü yanında o.-an* 40a/13, 117b/13, 117b/14; *üzerinde o.-an* 106b/16; *vâki*^c *o.-an* 2a/3, 11a/3, 13b/11, 15a/11, 36b/10, 49a/10, 74b/14, 77b/1, 81b/7, 91b/13, 99a/13, 105b/13, 106a/9, 115a/15, 124b/12, 126b/15, 139b/10, 139b/13, 141b/2, 144b/12; *vasatü'l-kāme o.-an* 10b/16; *vezîr-i a'zam o.-an* 5a/3; *vilâyetlerinde o.-an* 9b/5; *yebânda o.-an* 132b/13; *yanında o.-an* 18a/1, 31b/7, 55b/4, 92a/7; *yanlarında o.-an* 17b/13; *yayabaşı o.-an* 113b/1, 127b/10; *yayabaşılardan o.-an* 105b/1; *yeñi o.-an* 121a/8; *yeñi odalarda o.-an* 106b/8; *yeñiçeri ağası o.-an* 17b/10, 24a/1, 108a/17; *yeñiçeri kâtibi o.-an* 119a/17, 125a/12; *yetim o.-an* 10a/11; *yıldan o.-an* 33b/11; *zağarcı o.-an* 127b/11; *zamânda o.-an* 7a/12, 14b/14, 15a/10, 80b/2, 81a/5; *zıkr o.-an* 29b/1; *zirâ*^c *o.-an* 22b/5; *ziyâde o.-an* 26b/4, 40a/5, 75a/2, 75a/14; *ziyâdece o.-an* 131b/10; *ağçalı o.-ana* 39b/1; *altı yanında o.-ana* 26b/10, 39a/8, 39a/12, 39a/13, 13, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 41a/12, 41a/13, 76b/1, 76b/3, 120a/13; *amel-mânde o.-ana* 141b/11; *amel-marîz o.-ana* 33a/13; *aşl o.-ana* 73b/16; *bâliğ o.-ana* 131a/12; *baş o.-ana* 120a/12; *baş kulluğcı o.-ana* 88a/2; *çorvacı hizmetinde o.-ana* 45b/14; *da'vâları o.-ana* 90a/14; *eski o.-ana* 41a/11; *hâzır o.-ana* 60b/3; *ihtiyâr o.-ana* 71a/11; *kızı o.-ana* 131a/12; *korıcı o.-ana* 52a/9; *kulluğcı o.-ana* 50a/7; *mâhir o.-ana* 104b/12; *oda hizmetinde o.-ana* 40b/1, 45b/15; *seferli o.-ana* 52a/8; *şolaqlardan o.-ana* 141a/3; *şuçı o.-ana* 41b/9; *yanında o.-ana* 26b/11, 120a/15; *yeñiçeri kâtibi o.-ana* 123a/7; *yeñiçeri oğlu o.-ana* 19b/7; *yeñiçerilikden o.-ana* 141a/3; *zâbiğ o.-ana* 38a/17; *ağçası o.-anadur* 74b/10; *mevcūd o.-anadur* 136b/12; *vecihce o.-ancaları* 16b/7; *bâzârda o.-andan* 64a/7; *ecnebî o.-andan* 57b/15; *altı yanında o.-anı* 118a/17; *bâ'ış ü bādî o.-anı* 14b/10; *da'vâları o.-anı* 89a/2; *da'vâsı o.-anı* 91b/3; *eski o.-anı* 100a/6; *girişte o.-anı* 112b/12; *hâric o.-anı* 137a/13, 138a/9, 143a/4; *hizmeti o.-anı* 85a/15; *kağ*^c *o.-anı* 122b/14; *küçük o.-anı* 139a/15; *lâzım o.-anı* 39a/10, 40a/4; *mâhir o.-anı* 110b/15; *mevcūd o.-anı* 31a/9, 130b/5; *mün'im o.-anı* 68b/17; *oğlu o.-anı* 10a/9; *şuçı o.-anı* 21a/15, 41b/9, 57a/2, 104a/13, 140b/17; *tâbi*^c *o.-anı* 55a/1; *töhmetsi o.-anı* 138b/12; *eski o.-anın* 102b/17; *âğa bölüklerinden o.-anlar* 105a/17; *ağirden o.-anlar* 48b/9; *amel-mânde o.-anlar* 23a/6, 25b/17; *aşağa o.-anlar* 39a/16; *eski o.-anlar* 94a/6; *güçlü kuvvetlü o.-anlar* 23a/11; *haşeki o.-anlar* 105a/16; *hâzır o.-anlar* 5a/5; *icâd o.-anlar* 19b/11; *İstanbulda o.-anlar* 57b/7; *kâdir o.-anlar* 145b/1; *kâtib o.-anlar* 127b/1; *korıcı o.-anlar* 57b/6; *mecrûh o.-anlar* 97b/3; *şuçı o.-anlar* 43b/17; *fâlib o.-anlar* 109b/13; *ta'limhâneci başı o.-anlar* 110b/2; *üzere o.-anlar* 139a/1; *ziyâde o.-anlar* 45a/17; *amel-mânde o.-anlara* 72a/17, 73a/13; *güçlü kuvvetli o.-anlara* 77b/11; *ihtiyâr o.-anlara* 113b/3; *korıcı o.-anlara* 82a/1;

şudreti o.-anlara 73b/16; *ma' lüm o.-anlara* 138a/3; *müstaķim ve dîn-dâr o.-anlara* 57b/17; *hizmetde o.-anlara* 22b/12; *kethüdâ beg o.-anlara* 51b/7; *me'mür o.-anlara* 2a/17; *müstaķim o.-anlara* 70a/6; *pîr ü 'amel-mânde o.-anlara* 83a/2; *yetim o.-anlara* 22b/14, 23a/10; *'amel-mânde o.-anlardan* 38b/14, 72a/7; *atlı sekbâni o.-anlardan* 133a/6; *meşhûr o.-anlardan* 34b/11; *oturaķ o.-anlardan* 133a/5; *zebûn o.-anlardan* 86a/14; *'amel-mânde o.-anları* 72b/2; *bî-kes o.-anları* 98b/13; *eksük o.-anları* 139a/14; *gemi hizmetinde o.-anları* 134a/16; *gürbüz o.-anları* 21b/3; *hastâ o.-anları* 97b/2; *ihtiyâr o.-anları* 41a/10; *ķadd ü ķâmet şâhibi o.-anları* 102b/15; *kâr- hânelerde o.-anları* 90a/15; *ķaķ' o.-anları* 131b/13; *merd-i ķal'a o.-anları* 122b/15; *metrükâtı o.-anları* 131b/7; *nâ-ma' lüm o.-anları* 131b/13; *serrâc o.-anları* 86a/16; *ķavîce o.-anların* 12b/8; *arasında o.-anların* 135a/14; *eski o.-anların* 117b/12; *kâtib o.-anların* 118b/15; *kethüdâ beg o.-anların* 51a/9; *şudreti o.-anların* 54b/11; *nâ-ma' lüm o.-anların* 131b/14; *şopramanlı o.-anların* 105b/6; *'amel-mânde o.-anlarıdır* 104b/17; *manşib ehlî o.-anlarıdır* 110a/1; *mecrûh o.-anlarıdır* 77b/11; *büyük o.-anları* 131a/4; *eţrâflarda o.-anları* 137a/4; *fevt o.-anları* 54a/4, 127b/3, 136b/15; *kâtib o.-anları* 137b/12; *küçük o.-anları* 131a/3; *mecrûh o.-anları* 143a/8; *mükerrer o.-anları* 132b/14; *nâ-bedîd o.-anları* 30a/15; *ođlu o.-anları* 10a/7; *sipâhi o.-anları* 127b/12; *şuĉı o.-anları* 41b/15; *teber-dâr kethüdâsı o.-anları* 28b/17; *ehl o.-anlarıdır* 110a/9; *hâzır o.-asız* 145a/10; *ķulum o.-aydı* 64a/12; *mâ-lâ-mâl o.-aydı* 66b/8; *tevzî' o.-aydı* 85a/2; *kâzib o.-aydı* 115a/1; *hünkâr ķulı o.-ayım* 24b/12; *anuy o.-dı* 106b/2; *cây-gîr o.-dı* 14a/4; *edâ olunur o.-dı* 144a/12; *erbâb-ı temkîn o.-dı* 35b/5; *eski oda o.-dı* 106a/14; *feth ü fütûh o.-maz o.-dı* 110b/8; *gedik o.-dı* 54a/12; *gerek o.-dı* 140a/16; *havâ o.-dı* 127a/5; *ma' lüm o.-dı* 16a/3; *mu'aţţal o.-dı* 54b/12; *müselmân o.-dı* 24b/10; *naşb o.-dı* 36a/7; *on iki ĉuķalı o.-dı* 124b/7; *Rûm eli ağası o.-dı* 143b/9; *tagyîr o.-dı* 117a/14; *tamâm o.-dı* 23a/17, 106a/13, 106b/4, 125b/1; *tesmiye o.-dı* 36a/6; *tîmâr o.-dı* 117a/12; *vîrân o.-dı* 117a/12; *yeņi odalar oldu* 106b/5; *yeņiĉeri o.-dı* 121b/16; *ze'âmet o.-dı* 117a/13; *zenberek atılmaz o.-dı* 111a/1; *ziyâde o.-dı* 5b/14, 36a/8; *baş yayabaşı o.-dığı* 85a/7; *eski odalar olduğı* 106a/7; *hâzır ü müheyyâ o.-dılar* 146b/12; *ķorucu o.-dılar* 54b/11; *manşûr ü mużaffêr o.-dılar* 146b/13; *muntazır o.-dılar* 146a/11; *tedârük üzere o.-dılar* 147a/15; *onüĉ o.-dıysa* 127b/5, 127b/6; *'acemî kitâbeti o.-duğı* 137a/10; *ağadan o.-duğı* 84a/2; *'alem şâhibi o.-duğı* 9a/2; *baş ĉavuş o.-duğı* 89a/17; *bölüği o.-duğı* 84a/13; *dîvân kâtibi o.-duğı* 138b/13; *dört o.-duğı* 103b/1; *ehl o.-duğı* 138a/16; *gadr o.-duğı* 69b/14; *kâtib o.-duğı* 135b/8; *kethüdâ yeri o.-duğı* 91a/10; *ķorucu o.-duğı* 72b/12, 127b/7; *ķul ođlu o.-*

duğı 139a/9; *lāzım o.-duğı* 43b/13; *muḥālif o.-duğı* 24b/7; *ṣaḥīḥ o.-duğı* 128b/8; *sünnetli o.-duğı* 10b/6; *yedi sekizli mi o.-duğı* 140b/9; *yeñiçeri o.-duğı* 131b/12, 131b/16; *zarar-ı külli o.-duğı* 87b/2; *‘acemilerün ağası o.-duğıçün* 6a/6; *ağa o.-duğıçün* 67b/9; *baş olduğıçün* 35b/9; *korıcı olduğıçün* 72a/9; *müşkil olduğıçün* 64a/6; *ber-‘akis o.-duğıçün* 8a/1; *bünyād o.-duğıçün* 34b/14; *dāḥil olduğıçün* 19a/11; *peydā olduğıçün* 19a/10; *ta‘yīn kulları o.-duğıçün* 48a/16; *yaqın o.-duğıçün* 80b/6; *borcu o.-duğın* 131a/14; *gemisi o.-duğın* 126a/2; *kul oğlu o.-duğın* 37b/14; *seferli o.-duğın* 52b/5; *yedili o.-duğın* 62b/13; *yeñiçeri o.-duğın* 62b/12; *ṣādık o.-duğınçün* 115a/1; *ğadr o.-duğında* 69b/15; *birün o.-duğından* 13b/10; *ehli o.-duğından* 10b/4; *fāḥiṣ fesād o.-duğından* 106b/14; *lāzım o.-duğından* 112a/6; *muḥakkaḳ o.-duğundan* 128b/9; *muḳarrer o.-duğundan* 24b/7; *ziyāde o.-duğundan* 51a/17; *kaçıncıda o.-duğunı* 108b/12; *ḳādir o.-duğunı* 63a/9; *ta‘zīm-i ‘azīm o.-duğunı* 7a/6; *yeñiçeri o.-duğunı* 63a/8; *ḳaydlar o.-duğça* 123a/17; *ağa o.-duğda* 132a/6; *āḡāḥ o.-duğda* 34b/6; *alay o.-duğda* 31a/15; *bāliḡ o.-duğda* 44b/13, 45a/7; *baş sekban o.-duğda* 81b/5; *baş yayabaşı o.-duğda* 93b/7; *be-dergāh-ı ‘ālī o.-duğda* 29b/2; *bölük başı o.-duğda* 127b/10; *çavuş o.-duğda* 71a/8; *dāḥil o.-duğda* 62b/4; *dörde o.-duğda* 67a/2; *ehli o.-duğda* 110a/1; *eski o.-duğda* 40b/7, 49b/7, 53a/9, 98b/12, 120b/11; *eyü o.-duğda* 17a/8; *gedik o.-duğda* 104a/16; *ḥizmet o.-duğda* 93a/2; *iḥdās o.-duğda* 78a/14, 85a/8; *iḥrāc o.-duğda* 31a/12; *ḳādir o.-duğda* 23a/1, 139a/9; *ḳaḥt o.-duğda* 66b/16; *ḳapu o.-duğda* 7b/6, 26b/8; *ḳayd o.-duğda* 125b/3; *korıcı o.-duğda* 47b/16; *lāzım o.-duğda* 23b/7, 54a/10, 67b/1, 93a/3; *maḥlūli o.-duğda* 45b/16; *ma‘lūm o.-duğda* 113a/1; *meremmāt o.-duğda* 114b/3; *meydān o.-duğda* 21a/5; *mu‘āvenet o.-duğda* 34b/1; *müderriş o.-duğda* 56a/5; *oda başı o.-duğda* 40b/13; *öyle o.-duğda* 146a/14; *peşimān o.-duğda* 30a/8; *sefer o.-duğda* 43a/13, 57a/15, 72a/7, 97a/7, 129b/10, 139b/12; *sefer maḥalli o.-duğda* 94b/11; *ser-dār o.-duğda* 92a/9; *sipāhi o.-duğda* 77a/8, 141a/2; *şuçı o.-duğda* 76a/14; *şehir donanması o.-duğda* 99a/2; *tamām o.-duğda* 17b/12, 18a/4, 88a/4, 108a/4; *ucuz o.-duğda* 66b/16; *yaya begi o.-duğda* 113a/8; *yeñiçeri o.-duğda* 118a/3, 118a/5; *yıl başı o.-duğda* 54a/5; *yürüyiş o.-duğda* 97b/10; *ziyāde o.-duğda* 46b/15, 133a/9; *ber-murād o.-duğdan* 62a/16; *eski o.-duğdan* 41a/3; *korıcı o.-duğdan* 86a/13; *merd-i ḳal‘a o.-duğdan* 140b/17; *sākin o.-duğdan* 106b/12; *ergen o.-duğları* 66a/7; *münḳād o.-duğları* 50b/16; *ta‘yīn o.-duğları* 5a/11; *kaçıncıda o.-duğların* 11b/17; *merd-i ḳal‘a o.-duğların* 12b/2; *ümmī o.-duğların* 7a/5; *ağa o.-duğlarına* 3a/11; *müşerref o.-duğlarına* 13a/10; *dāḥil o.-duğlarında* 16a/2; *gedikli o.-duğlarında* 71a/8; *korıcı o.-duğlarında* 3a/4; *müteferriḳa*

o.-duklarında 83a/1; *mütevcecih o.-duklarında* 4b/10, 56b/7; *sipāhi o.-duklarında* 3a/8; *vāsıl o.-duklarında* 146b/4; *ziyāde o.-duklarında* 65a/3; *hāşeki o.-duklarından* 91b/15; *hünkār kulı o.-dum* 9b/6 ; *ağalık o.-ıcağ* 79a/1; *ağçalı o.-ıcağ* 33b/17; *‘avdet o.-ıcağ* 99a/1; *bir o.-ıcağ* 14b/12; *bunda o.-ıcağ* 97a/3; *fermān o.-ıcağ* 126a/4; *gālip o.-ıcağ* 110a/4; *gerçek o.-ıcağ* 114b/16; *hıfz o.-ıcağ* 126b/8; *iğdāmı o.-ıcağ* 130a/15; *izn-i şerif o.-ıcağ* 24a/10; *kānūn o.-ıcağ* 54a/11, 79a/1; *korıcı o.-ıcağ* 3a/5; *lāzım o.-ıcağ* 5a/12, 6a/1, 6a/17, 81a/15, 86a/17, 89b/14, 102a/3; *ma‘lūm o.-ıcağ* 63b/4, 88b/5, 119b/6, 122a/13; *mezkr o.-ıcağ* 66b/13; *muhaqqak o.-ıcağ* 1b/13, 54b/2, 114a/5; *muqābele o.-ıcağ* 121a/7, 122a/17; *muqarrer o.-ıcağ* 14a/8, 63b/5; *muqayyed o.-ıcağ* 115a/4; *mu‘tād olıcağ* 7b/15; *müstakim o.-ıcağ* 115b/1; *nā-ma‘lūm o.-ıcağ* 9b/11; *nehy o.-ıcağ* 127a/10; *nizā‘ o.-ıcağ* 117b/1; *pür o.-ıcağ* 139a/16; *sākin o.-ıcağ* 38a/5; *seyr ü şikārda o.-ıcağ* 49a/1; *şolağbaşıdan o.-ıcağ* 103a/7; *şühelü o.-ıcağ* 17b/6; *tamām o.-ıcağ* 106a/14; *yerden o.-ıcağ* 9b/1; *ziyāde o.-ıcağ* 112a/4; *ağşam o.-ınca* 90a/12; *bāliğ o.-ınca* 44b/11, 131a/11; *ergen o.-ınca* 140a/6; *fermān o.-ınca* 51a/2; *ihtiyār o.-ınca* 118a/13; *kāzī o.-ınca* 56a/4; *tamām o.-ınca* 46b/9; *cem‘ o.-madın* 35a/14; *eski o.-madın* 139b/15; *feth-i kelām o.-madın* 125b/16; *ihtiyārı o.-madın* 130b/16; *kādir o.-madın* 26a/2; *mevcūd o.-madın* 136b/11; *sipāhi o.-madın* 136a/9; *temām o.-madın* 121a/6; *kimesne o.-maduğın* 145b/6; *fodula o.-maduğına* 23a/3; *fihristde o.-maduğından* 123b/10; *sefer o.-maduğca* 59b/16, 116a/16; *sefer o.-maduğda* 83a/11; *kādir o.-maduğları* 10a/3; *cem‘ o.-mağā* 24b/6; *dāhil o.-mağā* 19a/6, 24a/10; *dörtüyüz o.-mağā* 3b/16; *ihtilāl o.-mağā* 99a/14; *iğyā o.-mağā başla-* 6b/3; *ikişer o.-mağā* 29b/16; *otuzlu o.-mağā* 73a/17; *seferli o.-mağā* 54a/17; *kaç o.-mağadur* 140a/17; *bey‘ o.-mağı* 129b/4; *bölük başı o.-mağı* 55a/17; *deveci o.-mağı* 93b/8; *kethüdā beg o.-mağı* 102a/10; *korıcı o.-mağı* 71a/14; *müteferrika o.-mağı* 82b/17; *sekbān o.-mağı* 55b/1; *şolağbaşı o.-mağı* 103a/3; *turnacı o.-mağı* 100b/15; *üçer ağça o.-mağı* 66b/17; *çok o.-mağın* 6a/10; *diğergün o.-mağın* 45b/5; *hün o.-mağın* 14a/11; *İstanbul ağalarına o.-mağın* 144a/9; *kitābet hizmetinde o.-mağın* 70a/9; *mā’il o.-mağın* 26b/15; *şāhib-i tuğ o.-mağın* 83a/1; *‘āqıl dānā o.-mağla* 30a/4; *‘amel-mānde o.-mağla* 38b/5; *anlardan o.-mağla* 78b/17; *az o.-mağla* 39a/3, 53b/15, 67a/9, 84b/16, 106a/13; *bahāda o.-mağla* 11a/9; *ba‘id o.-mağla* 109a/16; *beglikler o.-mağla* 117a/1; *bi-kes o.-mağla* 78b/15, 127a/4; *bi-müft o.-mağla* 44b/1; *bir o.-mağla* 79b/7; *çok o.-mağla* 64a/5, 79b/14, 81b/15, 133a/15; *dāhil o.-mağla* 17a/4, 38a/13, 95b/7; *deryā aşırı o.-mağla* 7b/13; *eski o.-mağla* 41b/1; *evvel o.-mağla* 106a/14; *fermān-ı şerif olmağla* 62b/8; *fermān-ı şerifleri o.-mağla* 125a/14; *gani o.-*

mağla 69a/5; *kāfir o.-mağla* 10a/2; *korıcı o.-mağla* 73b/13; *kul o.-mağla* 35a/4; *kul oğlu o.-mağla* 108a/11; *mā'il o.-mağla* 80b/2; *muḥabbet-i şerifleri o.-mağla* 62b/6; *muḥarrebi o.-mağla* 111b/17; *muḥarreblerinden o.-mağla* 125a/13; *muḥayyed o.-mağla* 17a/14; *mu'teber o.-mağla* 83a/14; *müflis o.-mağla* 69a/9; *müselmān o.-mağla* 13b/2; *nā-mevcūd o.-mağla* 61a/1; *oda başı o.-mağla* 39a/5; *ortasında o.-mağla* 109b/2; *perveriş o.-mağla* 113b/15; *sekbān başı o.-mağla* 99b/3; *sekbān başılık o.-mağla* 75a/15; *şuşamış o.-mağla* 108a/13; *şey-i ḳalil o.-mağla* 7a/17; *tağyir o.-mağla* 117a/16; *temām o.-mağla* 106b/4; *tar o.-mağla* 84b/3; *ta'yin o.-mağla* 28a/9, 78b/14; *tebdil o.-mağla* 119b/16; *tel o.-mağla* 37a/17; *telef o.-mağla* 43b/9; *tevābi' o.-mağla* 125b/12; *tu'me-i şemşir o.-mağla* 1b/11; *toğancılar o.-mağla* 101a/3; *yeñiçeri baş şākirdi o.-mağla* 74b/4; *ziyāde o.-mağla* 57b/7, 67a/16, 112a/7, 112b/2;; *kul o.-mamağla* 4b/16; *'acemī oğlanı o.-mağ* 19a/15, 26a/1; *'acemī oğlanıyla o.-mağ* 79b/10; *aḫardan o.-mağ* 5b/6; *'āḳil o.-mağ* *gerekdür* 17b/10; *'azl o.-mağ* *gerekdür* 132b/17; *bedel o.-mağ* *gerekdür* 26a/15; *bedergāh o.-mağ* 130a/1, 130a/4; *bedergāh o.-mağ* *gerekdür* 130a/5; *behre-mend o.-mağ* *gerekdür* 129a/8; *ber-'akis o.-mağ* 34a/4; *boylı boşlu o.-mağ* *gerekdür* 104b/2; *bölük başı o.-mağ* 55b/6, 55b/8; *bölükler o.-mağ* 84a/12; *böyle o.-mağ* *gerekdür* 123b/15; *cem' o.-mağ* 8b/3, 15a/1, 15a/4; *cenk o.-mağ* 95b/8; *dāḫil o.-mağ* 13b/3; *deveci o.-mağ* 98b/5; *deveci o.-mağ* *gerekdür* 142a/3; *din-dār o.-mağ* *gerekdür* 31a/8, 98a/8, 112b/16; *dirhem o.-mağ* 70a/15; *esāmī o.-mağ* 65b/4; *fark o.-mağ* 37a/2; *feth ü fütūh o.-mağ* 144b/7; *ğayrı o.-mağ* 65b/15, 79b/1; *ḫaṣeki o.-mağ* 91a/8; *ḫayr-ḫāhı o.-mağ* *gerekdür* 143a/6; *ḫirāsān o.-mağ* 10b/14; *ḫünkār ḳulı o.-mağ* 63b/11; *ıslāh o.-mağ* 38b/16; *iḫrāc o.-mağ* 64b/17; *iḫtiyār olmağ* *gerekdür* 70b/16, 113b/1; *ḳānūnla o.-mağ* *gerekdür* 99a/11; *kethüdā beg odasından o.-mağ* 85b/12, 85b/15; *kethüdā yeri o.-mağ* 89b/10; *korıcı o.-mağ* 127a/3; *maḫlūl o.-mağ* *gerekdür* 103a/14; *mānde o.-mağ* 123a/17; *mīrī ṭamğa o.-mağ* 94b/6; *muḫzır o.-mağ* 93a/11; *muḳābele o.-mağ* 65b/3; *muḳayyed o.-mağ* 65a/7; *muḳayyed o.-mağ* *gerekdür* 122a/7; *müstaḳim ü din-dār o.-mağ* *gerekdür* 132b/10, 133a/3, 143a/1; *nehy o.-mağ* *gerekdür* 91a/11; *oda başı o.-mağ* 39a/3; *oturağ o.-mağ* 141b/8; *ref' o.-mağ* *gerekdür* 135a/15; *resid o.-mağ* 130b/10; *Rūm eli aḡası o.-mağ* 116a/1; *şālīḫ o.-mağ* *gerekdür* 42a/16; *sancağ begi o.-mağ* 83b/8; *sāyirden o.-mağ* 77a/12; *sipāhi o.-mağ* 50a/9, 130a/10; *şolağ o.-mağ* 71a/3; *şolağlardan o.-mağ* 113b/3; *şolağlık o.-mağ* *gerekdür* 53b/4; *şuçı o.-mağ* *gerekdür* 42a/1; *tebdil o.-mağ* 77b/16; *turnacıbaşı o.-mağ* 92a/5; *vuḳūfi o.-mağ* *gerekdür* 138a/7; *yardım o.-mağ* 44a/4; *yayabaşı o.-mağ* 92a/4; *yaya başılardan o.-mağ*

55b/12; *yeñiçeri o.-mağ* 6b/6, 29a/3, 63a/12, 139b/1; *ziyāde o.-mağ* 23a/2, 26b/2, 2, 33a/15, 37b/1, 50a/6, 54b/9; *ziyāde o.-mağdadur* 67b/6; *kātib o.-mağdan* 85b/15; *yeñiçeri o.-mağdan* 5a/6; *atlı sekbānı o.-mağdur* 20b/10; *çavuş o.-mağdur* 76b/17, 93b/11, 115b/5; *deveci o.-mağdur* 91a/6; *diz-dār o.-mağdur* 93b/11; *fodula kātibi o.-mağdur* 137a/10; *imām o.-mağdur* 111b/7; *qara kullıqçı o.-mağdur* 39b/17; *kethüdā beg o.-mağdur* 93b/8; *kethüdā yeri kātibi o.-mağdur* 133b/11, 135a/6; *muḥzır o.-mağdur* 93a/16; *mūmcı o.-mağdur* 50a/2; *mücerred o.-mağdur* 36b/15; *nevbetci o.-mağdur* 95b/11; *otaqçı o.-mağdur* 93a/17; *şaqa başı o.-mağdur* 93a/15; *sekbān o.-mağdur* 111b/8; *sekbānlar kātibi o.-mağdur* 91a/1, 133b/12; *sipāhi o.-mağdur* 115b/5; *yeñiçeri o.-mağdur* 21a/10, 118a/2; *yeñiçeri kātibi o.-mağdur* 27a/2; *yeñiçeri yaya başısı o.-mağdur* 26a/10; *zağarcı o.-mağdur* 118a/7; *ziyāde o.-mağdur* 54b/8; *anda o.-malan* 111a/12; *qorıcı o.-maları* 50a/4; *müstaḫim o.-maları* 87a/7; *seferli o.-maları* 54b/2; *yaya begi o.-maları* 83b/8; *aḥardan o.-mamağa* 50b/15; *ādem o.-mamağla* 10a/10; *ademleri o.-mamağla* 110a/11; *aqçası o.-mamağla* 74b/2; *iqtidārı o.-mamağla* 64a/17; *mukayyed o.-mamağla* 81b/16; *mümkın o.-mamağla* 99b/4; *tā‘atları o.-mamağla* 14a/12; *vekil-i ḥarc o.-mamağla* 21a/14; *‘azl o.-mamağ gerekdür* 113a/1; *bedergāh o.-mamağ gerekdür* 129a/13; *bodur o.-mamağ gerekdür* 104b/3; *çıkar o.-mamağ gerekdür* 129b/12; *dāḥil o.-mamağ gerekdür* 118b/11; *ḥasta işāreti o.-mamağ gerekdür* 143a/10; *ḥilāf-ı qānūn olmamağ gerekdür* 98a/16; *ḥünkār kulı o.-mamağ* 62a/11; *qayd o.-mamağ gerekdür* 52b/1; *köse o.-mamağ gerekdür* 104b/3; *muḥālif o.-mamağ gerekdür* 16b/2, 136b/10; *oturağ o.-mamağ gerekdür* 140b/8, 143b/11 *rencide o.-mamağ gerekdür* 119b/7; *tāze oğlan o.-mamağ gerekdür* 104b/3; *yuqaru o.-mamağ gerekdür* 140b/10; *ziyāde o.-mamağ gerekdür* 56b/9, 74a/2, 87a/12, 120a/12, 141a/4, 141b/11; *ma‘zül o.-mamağdur* 77b/14; *qādir o.-mamışdur* 113a/9; *ziyāde o.-mamışdur* 78b/16; *yeñiçeri ağası o.-masa* 82b/9; *yaḥnı qapan o.-masaḡ* 114a/6; *dāḥil o.-ması* 79b/8; *ehli o.-ması* 29b/8; *sekbān o.-ması* 120a/17; *serdār o.-ması* 100a/2; *taḥḥih o.-ması* 30a/16; *tāze o.-ması* 104b/5; *ziyāde o.-ması* 39b/3, 112a/5; *be-dergāh o.-masına* 125a/14, 126a/4; *çār-nā-çār o.-masına* 110a/11; *ḥāzır o.-masına* 42b/13, 42b/15, 43a/1; *maşraf o.-mamağ gerekdür* 132b/11; *mu‘aḥḥal o.-masına* 80a/15; *ocağda o.-masına* 72b/8; *perişān o.-masına* 24a/4; *zağarcıbaşılığ o.-masına* 102a/2; *ta‘yın o.-masını* 33b/9; *icād o.-masından* 8b/11; *cem‘ o.-masınıḡ* 8a/6; *yanında o.-masınıḡ* 62a/1; *‘arız o.-masun* 147a/3; *bir o.-masun* 75b/1; *dāḥil o.-masun* 13a/15; *elem o.-masun* 67a/1; *ma‘lūm o.-masun* 76a/5; *müşkil o.-masun* 112b/3; *sünnetli o.-masun* 12b/6; *baḥḥal o.-*

maya 141b/2; *dāhīl o.-maya* 126b/9; *hālī o.-maya* 2a/14; *ihtilāl o.-maya* 139a/11; *ķādir o.-maya* 7b/13, 7b/14; *ķā'il o.-maya* 138a/9; *maķbūl o.-maya* 24a/16; *mu'atṭal o.-maya* 139a/17; *zāyi' o.-maya* 134b/14; *ziyāde o.-maya* 73a/9; *feth ü fütūh o.-mayacağı* 98b/2; *bā'ış o.-mayalar* 99a/14; *ķādir o.-mayalar* 123b/16; *māni' o.-mayalar* 62a/8; *sebeb o.-mayalar* 80a/15; *icrā o.-mayalıdan* 110b/7; *aķçası o.-mayan* 127a/11; *av o.-mayan* 100a/17; *çorvacısı o.-mayan* 143a/15; *hünkār kuli o.-mayan* 9b/11; *ocaķda o.-mayan* 138a/5; *resīd o.-mayan* 130b/9; *ta'yin o.-mayan* 69a/13; *turnacı başı o.-mayan* 92a/3; *aķçası o.-mayana* 77b/8; *hünkār kuli o.-mayana* 94b/10; *sekizli o.-mayana* 56b/10; *ķādir o.-mayanı* 22a/12; *mevcūd o.-mayanı* 136b/9; *rām o.-mayanı* 57a/14; *vārişi o.-mayanı* 130b/2; *yeņiçeri o.-mayanı* 58b/5; *yeņiçeri o.-mayanlarda* 94b/8; *bunda o.-mayanı* 80a/2, 135b/10; *yeņiçeri o.-mayanı* 94a/9; *bunda o.-mayıcaķ* 89a/3; *piyāde o.-mayıcaķ* 116b/14; *resīd o.-mayıcaķ* 136b/17; *'arz o.-mayınca* 143a/9; *bir o.-mayınca* 138b/3; *biri o.-mayınca* 112a/8; *fermān o.-mayınca* 125a/16; *fermānı o.-mayınca* 114b/1; *ihtiyār o.-mayınca* 36b/16; *iķdām o.-mayınca* 126b/2; *na-tüvān o.-mayınca* 140a/4; *tezkeresi o.-mayınca* 109a/4; *fihristde o.-mayıcaķ* 123b/4; *kethüdā o.-mayıcaķ* 89a/12; *seferler o.-mayınca* 96b/7; *'acemī oğlanı o.-mayup* 21b/9; *behremend o.-mayup* 110b/8; *çıķmış o.-mayup* 122a/3; *dirligi o.-mayup* 58b/11; *evlādı o.-mayup* 131a/6; *hācet o.-mayup* 45a/6; *hizmetde o.-mayup* 30a/15; *ihtiyār o.-mayup* 113a/17; *ķādir o.-mayup* 9b/11, 119a/8, 125b/12; *ķāyil o.-mayup* 23b/15; *ķāni' o.-mayup* 115b/8; *ma'lūm o.-mayup* 58b/8; *māni'i o.-mayup* 62a/8; *muķayyed o.-mayup* 17b/2, 118a/16; *müstaķīm o.-mayup* 115b/2; *mümkın o.-mayup* 9b/12, 19a/11, 63b/8; *nefi o.-mayup* 34a/9; *seferli o.-mayup* 127b/2; *sefer hizmeti o.-mayup* 117a/6; *ṭā'ifeden o.-mayup* 13a/15; *yeņiçeri o.-mayup* 58b/8; *zulmleri o.-mayup* 17b/15; *āhardan o.-maz* 136a/5; *biņde biri o.-maz* 138b/4; *bölükbaşılardan o.-maz* 95a/13, 111b/14; *dāhīl o.-maz* 124a/15; *ecilden o.-maz* 39a/4; *evliden o.-maz* 38b/2; *fodula kātibi o.-maz* 136a/9; *ğayrıda o.-maz* 103b/11; *hizmet-kār o.-maz* 62a/12; *ihtiyāc o.-maz* 26b/4; *ış o.-maz idi* 79b/3; *işler o.-maz* 126b/3; *ķādir o.-maz* 58b/1, 85b/14, 123b/4; *ķayd o.-maz* 121a/5; *kethüdā beg o.-maz* 98b/16; *ķul o.-maz* 10b/9; *maşlahat o.-maz* 138b/2, 138b/3; *muķābele o.-maz* 121a/6; *muķayyed o.-maz* 57b/15; *mümkın o.-maz* 25b/10, 68b/7; *müselmān o.-maz* 16a/14; *oda başı o.-maz* 86a/10; *odadan o.-maz* 85b/17; *şan'at ehli o.-maz* 18b/3; *ta'yin o.-maz* 105a/10; *tamām o.-maz* 70a/3; *vāki' o.-maz* 103b/9; *yaya başılardan o.-maz* 92a/13; *yerden o.-maz* 133b/16; *zāyi' o.-maz* 44a/15, 54b/6; *ziyāde o.-maz* 30b/4, 39b/8, 55b/15, 81b/11, 104a/16; *ķādir o.-*

mazlar 8b/3, 15a/6, 65b/5, 130a/15; *ķādir o.-mazlar ise* 121b/11; *ma'zūl o.-mazlar* 112a/2; *muķayyed o.-mazlar* 95a/8, 113a/13, 121b/17, 132a/15; *serdār o.-mazlar* 100a/4; *yek-cihet o.-mazlar* 15a/5; *ziyāde o.-mazlar* 56a/3; *ehliyeti o.-mazsa* 111b/7; *hiç o.-mazsa* 134a/8; *eyü o.-miş* 62b/17; *fevt o.-miş* 130b/15; *ķānūn o.-miş* 83a/7; *ķorıcı o.-miş ol-* 47b/13; *muķālif o.-miş* 83a/7; *ref^c o.-miş* 85b/13; *şolaķ o.-miş* 105a/12; *yeņiçeri o.-miş* 128b/16; *'ādet o.-mişdur* 110b/3; *'ādet ķapısı o.-mişdur* 71b/13; *aķçalı o.-mişdur* 91a/15; *'aziz o.-mişdur* 144a/8; *başķa o.-mişdur* 79b/15; *baţķāl o.-mişdur* 136b/1; *birden o.-mişdur* 101b/17; *bīrūn o.-mişdur* 57b/10; *bu o.-mişdur* 19a/8; *çok o.-mişdur* 120a/11; *deveci o.-mişdur* 94a/1; *ehl-i şan'at o.-mişdur* 62a/14; *eyü o.-mişdur* 117a/2; *gedük o.-mişdur* 112a/8; *ķāşıl o.-mişdur* 95a/3; *icād o.-mişdur* 2b/8, 41b/3, 45a/17, 77a/12, 89b/11, 98b/7, 102b/10; *iķdāş o.-mişdur* 46b/2, 124b/15; *'illet-i müstaķille o.-mişdur* 19a/7; *iltizām o.-mişdur* 144a/5; *ķānūn o.-mişdur* 16b/16, 38b/11; *ķapucı o.-mişdur* 107b/12; *ķarīb o.-mişdur* 73a/17; *ķaţrāncılar olmişdur* 107a/6; *ķayd o.-mişdur* 74a/5; *kimūņ zamānında o.-mişdur* 3a/16, 4a/11; *ķorıcı o.-mişdur* 74a/17, 74b/3, 119a/16; *küçük o.-mişdur* 23b/2, 26a/3; *laţif o.-mişdur* 144a/2; *mānū?? o.-mişdur* 23b/3; *mazhar o.-mişdur* 51a/4; *meşgūl o.-mişdur* 23b/4; *mu'aţţal o.-mişdur* 142a/11; *muķaddemce olmişdur* 102a/1; *murād-ı şerifleri o.-mişdur* 145a/9; *müşevveş o.-mişdur* 29b/10; *müteferriķa o.-mişdur* 84b/11, 144a/6; *müteferriķalık o.-mişdur* 83b/4; *nefer o.-mişdur* 51b/5; *ol o.-mişdur* 84b/7; *oturaķ o.-mişdur* 33a/17; *oturaķlık o.-mişdur* 83b/6; *pāk o.-mişdur* 108b/14; *ref^c o.-mişdur* 5b/14; *ri'āyeten o.-mişdur* 99a/8; *sebeb o.-mişdur* 2b/4, 3b/16; *sekizli ol.-mişdur* 39b/7; *şonra o.-mişdur* 92b/6; *şonradan o.-mişdur* 52b/12, 141b/8; *şākird o.-mişdur* 120a/7, 123b/10, 133b/5; *tarla o.-mişdur* 81b/12; *ta'yin o.-mişdur* 20a/9, 27a/1, 28a/10, 32b/5; *tāze vü ter o.-mişdur* 74b/14; *telef o.-mişdur* 119b/17; *tīmār o.-mişdur* 144a/4; *üzere o.-mişdur* 84b/8; *vāķi' o.-mişdur* 4b/3, 8a/9, 33a/15, 34a/7, 36b/3, 37b/4, 37b/8, 46b/6, 50b/14, 66a/5, 75a/7, 75b/15, 84b/9, 84b/10, 99a/16, 101a/10, 106a/4, 108b/16; *yaĥni ķapan o.-mişdur* 40b/6; *yayabaşı pāyesi o.-mişdur* 141b/17; *yetmiş seksen o.-mişdur* 120a/6; *zabţ o.-mişdur* 108b/11; *zamānında o.-mişdur* 6b/9, 22b/7, 71b/15, 83b/13, 91b/1, 107b/14, 112a/6; *zāyi' o.-mişdur* 43b/3; *ziyāde o.-mişdur* 52a/10, 55b/4, 70b/4, 72b/10, 77a/1, 78b/6, 78b/14, 102b/12; *ziyādece o.-mişdur* 119a/16; *ķalāş o.-mişken* 28a/4; *'āķıl dānā o.-mişlardur* 13b/6; *iķdāş o.-mişlardur* 46a/1; *ķapucı o.-mişlardur* 107b/13; *mazhar o.-mişlardur* 35b/16; *oturaķ o.-mişlardur* 56b/2; *sekbān o.-mişlardur* 120a/17; *usta o.-mişlardur* 77a/15; *yedili o.-mişlardur* 26b/1; *cem' o.-sa* 100a/6,

105a/11; *eski o.-sa* 105b/2; *ihrāk o.-sa* 49b/9; *kul o.-sa* 5a/2; *müteveccih o.-sa* 80a/7; *üzere o.-sa* 77b/10; *varmalı o.-sa* 89b/7; *‘acemî çorvacılığı o.-sun* 135b/16; *alay o.-sun* 147a/14; *anlaruñ o.-sun* 106a/17; *arçası o.-sun* 127a/8; *benim o.-sun* 108a/14; *bir o.-sun* 103b/6; *cem^c o.-sun* 15a/2; *dāhil o.-sun* 15a/2; *fermān o.-sun* 147a/9; *gerekli o.-sun* 77b/9; *helāl o.-sun* 148a/13; *kāfir o.-sun* 69a/1; *kethüdā beg odabaşısı o.-sun* 86a/15; *ma‘lūm-ı şerīfleri o.-sun* 147a/10; *muqayyed o.-sun* 70b/8; *müstakīm o.-sun* 127a/6; *oda başılardan o.-sun* 86a/16; *ocağ oğlu o.-sun* 127a/7; *şag o.-sun* 30a/7, 147a/12; *şarmalı o.-sun* 75a/12; *sefer o.-sun o.-masun* 57b/5; *ser-ā-ser o.-sun* 75a/12; *sünnetli o.-sun* 13a/13; *tāze o.-sun* 73a/17; *yaya başı o.-sun* 98a/14; *ziyāde o.-sun* 121b/17, 146a/4; *eyü o.-unca* 97b/3; *‘acemī oğlanı o.-up* 21b/6, 113a/5; *alay o.-up* 147a/15; *ağa bölüğinden o.-up* 49b/17; *aḥvāller o.-up* 74a/5; *ağça o.-up* 141a/4; *alay o.-up* 111b/10; *‘amel-mānde o.-up* 50a/5, 64a/17; *ana defterinde o.-up* 128b/10; *aşl o.-up* 124b/11; *az o.-up* 62a/5; *babalı o.-up* 23a/11; *bālīg o.-up* 131a/13; *baş yayabaşı o.-up* 93b/13; *beglik o.-up* 9a/1; *berī o.-up* 117a/2; *bir o.-up* 32b/11, 131b/2, 138b/2; *birāderi o.-up* 38b/9; *bīrūn o.-up* 16a/11; *bizār o.-up* 21b/16; *bölük başı o.-up* 111b/15; *bunda o.-up* 127b/3; *bunlardan o.-up* 50b/14; *cem^c o.-up* 24b/14, 145b/5, 145a/11; *cem^cıyyet o.-up* 110b/6; *cevāb verecek o.-up* 145b/9; *çok o.-up* 120a/4; *dāhil o.-up* 11a/1, 13b/5, 54a/16; *defter o.-up* 25a/2, 54a/1; *der-āmed o.-up* 57b/15; *destūrlı o.-up* 25b/2; *devşirme o.-up* 64a/1; *devşirmeden o.-up* 23b/6; *diğer-gün o.-up* 66b/2; *donanmada o.-up* 31b/3; *dört mevācib o.-up* 65a/16; *ehl-i şan^cat o.-up* 63a/8; *ekābir oğlu o.-up* 10a/17; *emekdār o.-up* 102b/14; *emr-i ‘asir o.-up* 56a/10; *emri o.-up* 128b/2; *ergen o.-up* 25b/16; *esir o.-up* 147a/17; *eski o.-up* 22b/12, 41a/5, 50a/14, 120b/7, 124b/7; *etmekçi başı o.-up* 77b/14; *evli o.-up* 41a/10; *eyyām-ı sefer-i encām o.-up* 34b/1; *eyü o.-up* 13b/5; *faķir o.-up* 33b/1; *feth ü fütūh o.-up* 127b/1; *gā’ib o.-up* 110b/1; *galebeleri o.-up* 66a/10; *gālip o.-up* 110a/17; *gam-nāk o.-up* 62b/7; *ganī o.-up* 45a/5; *garrā o.-up* 62a/12; *hāin o.-up* 37a/6; *harāb o.-up* 58b/9, 117a/1; *haşeki o.-up* 92a/2; *hasta o.-up* 17a/6; *hayrān o.-up* 147b/14; *hidmetinde o.-up* 2a/3, 2a/6; *hizmetinde o.-up* 25b/1; *hōş o.-up* 34a/3; *iḥdās o.-up* 111a/10; *ihrāc o.-up* 64b/9; *iḥtiyār o.-up* 71a/4, 104b/12; *iḥyā o.-up* 95b/9; *İstanbul ağası o.-up* 6a/5, 113a/6; *ķadar o.-up* 54a/13; *ķādir o.-up* 145b/13; *ķā’il o.-up* 69b/7, 110a/11; *ķāyim o.-up* 35a/3; *ķār-hāne ustalarından o.-up* 77b/7; *kemālinde o.-up* 83b/9; *kethüdā yeri o.-up* 89b/16; *ķorıcı o.-up* 53a/13, 74b/9, 127a/3; *ķul oğlu o.-up* 22a/10, 22b/14, 79a/14, 80b/17, 128b/15, 139a/15; *ķüçük o.-up* 23a/10; *lāyik o.-up* 71a/4; *lāzım o.-up* 90b/7; *maḥfūz o.-up* 73a/9; *māhir o.-up* 109b/7;

maḳbūl o.-up 24a/15, 83a/16, 117a/14; *mā-lā-māl o.-up* 66b/12; *mālik o.-up* 29b/7; *ma^llūm o.-up* 58b/12; *ma^zzūl o.-up* 83b/1, 93b/15; *meşğūl o.-up* 18b/5, 34b/2; *mevcūd o.-up* 139a/17; *mu^lammer o.-up* 77b/15; *muḳkem o.-up* 62a/2; *muḳtāc o.-up* 127a/11; *muḳarrer o.-up* 19a/14; *muḳayyed o.-up* 132b/8, 134b/6, 137b/10; *mużā^laf o.-up* 76b/16; *müflis o.-up* 69a/3; *mükerrer o.-up* 124a/13; *mürtedd o.-up* 16a/15; *müselmān o.-up* 7a/5, 23b/13; *müstağrıḳ o.-up* 63a/10, 64a/11; *müstaḳīm ve dīn-dār o.-up* 58b/4; *müşekkel o.-up* 104b/2; *müteḳā^lid o.-up* 83a/9; *mütenebbih o.-up* 58a/7; *müteveccih o.-up* 14a/5, 14a/7; *müzeyyen o.-up* 35b/5; *nādīm o.-up* 14b/2; *nāmiyla o.-up* 33a/5; *nażar-ı şerīfleri o.-up* 112a/13; *nefer o.-up* 127a/5; *nevbetci o.-up* 32a/6; *oda başı o.-up* 50a/8, 71a/11; *oğlan o.-ur* 124b/8; *oğlu o.-up* 130a/4, 130b/5; *oturaḳ o.-up* 64b/1, 64b/11, 65a/4; *ölmüş o.-up* 44b/16; *pādişahuñ yeñiçerilerinden o.-up* 61b/12; *pāk o.-up* 138b/12; *paşa odası o.-up* 108a/16; *pīr o.-up* 104b/16, 115b/14; *pīr ü ^lamel-mānde o.-up* 140a/4; *ref^l o.-up* 25a/4, 119b/14; *Rūm ēli ağası o.-up* 115b/9; *şaḅsoncı başı o.-up* 91b/17; *sebeb o.-up* 108a/5; *sefer o.-up* 97a/3; *seferde o.-up* 31b/8; *seferli o.-up* 128a/4; *sipāhi o.-up* 133a/6; *şolaḳ o.-up* 10b/14; *şoñradan o.-up* 37b/3; *su^lāl o.-up* 10b/1, 120b/14; *şürḅ o.-up* 122b/17; *tāḳatları taḳ o.-up* 14a/10; *tamām o.-up* 50a/1; *taḅbiḳ o.-up* 127a/14; *ta^lyīn o.-up* 24b/5, 107b/16, 111a/13; *tecdīd o.-up* 69a/5; *tertībde o.-up* 139b/2; *tertībinde o.-up* 131b/12; *telef o.-up* 47a/12; *ter ü tāze o.-up* 64b/16; *^lulūfede o.-up* 128b/7; *^lulūfeli o.-up* 56a/17; *üç bölük o.-up* 81b/6; *üzere o.-up* 1b/9; *üzerinde o.-up* 63a/16; *vāḳi^l o.-up* 107a/14; *vāşıl o.-up* 10a/1; *vechle o.-up* 123b/2; *vīrān o.-up* 109b/10; *yanında o.-up* 20b/13; *yaya başı o.-up* 115b/6; *yayabaşı oğlu o.-up* 108a/11; *yedi sekiz biñ o.-up* 112b/2; *yedili o.-up* 63a/6; *yek-dil ü yek-cihet o.-up* 26a/6; *yeñi o.-up* 124b/8; *yeñiçeri o.-up* 38b/5, 57b/1, 64a/2, 64a/16, 65a/9, 75b/14; *yērlü yerinde o.-up* 134a/10; *yoldaş o.-up* 131a/16; *yüzleri ağ o.-up* 148a/9; *zabḅçı o.-up* 50a/15; *zamānında o.-up* 117b/7, 117b/8; *zāyi^l o.-up* 76a/4; *ziyāde o.-up* 34b/5, 54a/1, 57b/9, 89a/14, 111a/11, 147a/4; *ḅulm o.-up* 114b/8; *^lacemī çavuş o.-ur* 117b/14; *^lacemī çorvacısı o.-ur* 133b/8; *^lacemī kātibi o.-ur* 133b/7; *^lacemī kātiblerinden o.-ur* 135b/9; *^lacemī kātibliginden o.-ur* 136a/6; *^lacemī oğlanı çorvacısı o.-ur* 52b/10; *^lacemī oğlanı kethüdāları o.-ur* 18b/11; *^lacemī yayabaşlarından o.-ur* 137a/16; *^lacemī yaya başılığı o.-ur* 53a/6; *^ladd o.-ur* 141a/14; *^ladl o.-mamış o.-ur* 93a/12, 114b/9; *ağa bölüğünden o.-ur* 55b/11, 92a/16; *ağa ḳapısı şākirdlerinden o.-ur* 54a/3, 135a/6; *ağa memhūrundan o.-ur* 133b/3; *aḅmaḳ o.-ur* 10b/13; *aḳça o.-ur* 105a/1; *alan alanuñ o.-ur* 132b/3; *Anaḅolı ağası o.-ur* 8a/2; *anda o.-ur* 111a/14, 111a/16, 111a/16; *andan o.-ur* 83b/3; *āsān o.-ur*

124b/3; *aşağa o.-ur* 41b/8; *aşçı o.-ur* 40a/9, 40a/11, 117b/13; *aşçı başı o.-ur* 20b/1; *az o.-ur* 9b/4; *bā'ış o.-ur* 10b/11, 14b/10, 18b/5, 24a/4, 64b/13, 74a/6, 87b/1, 116a/8, 128b/5; *baş o.-ur* 95b/12; *baş bölük başılığdan o.-ur* 90a/4; *baş çavuş o.-ur* 141b/15, 141b/16; *baş nefêrlerinden o.-ur* 53a/8; *baş yayabaşılığdan o.-ur* 98b/6; *bedeli o.-ur* 133b/17; *be-dergâh o.-ur* 30b/3; *bey^ç o.-ur* iken 70b/2; *beyâz o.-ur* 121a/2; *bi-edeb o.-ur* 10a/12; *bi-ḥayâ' o.-ur* 10b/12; *bi-rahm o.-ur* 9b/3; *bir yerde o.-ur* 82b/8; *bozük düzen o.-ur* 17a/14; *bölük başı o.-ur* 71a/13, 77b/17; *bölük başı o.-ur idi* 78b/2; *bölük (bölük başılardan) o.-ur* 92a/13; *bölükde olursa o.-ur* 79a/10; *bu o.-ur* 9b/14; *bunlardan o.-ur* 100a/3; *cem^ç o.-ur* 44a/3; *cihet o.-ur* 124a/3; *çoğ o.-ur* 130b/17; *çorvacı o.-ur* 59b/14; *dâhil o.-ur* 9b/4, 17a/13, 38a/14, 89b/1, 136a/7; *da^çvâları o.-ur* 42b/16; *deveci o.-ur* 93b/13, 99a/9, 141b/4; *deveci o.-ur idi* 142a/1; *devecilerden o.-ur* 95a/12; *dört akçaya o.-ur idi* 66b/17; *düşmen o.-ur* 9b/16; *edâ o.-ur* 15a/5; *eksük o.-ur* 61b/17; *ergenden o.-ur* 103a/11; *ergenlerinden o.-ur* 38b/1; *eski o.-an o.-ur* 68a/15, 103a/12; *eski odalarda o.-ur* 68a/16; *eski o.-ur* 38a/2, 38a/10, 38a/13, 105a/14; *eyü o.-ur idi* 134a/9; *fazla o.-ur* 69b/4; *feth ü fütûh o.-ur* 126b/4; *feth fütûhlar o.-ur idi* 134a/11; *fitne o.-ur* 10b/15; *fodula o.-ur* 28b/1; *fodula kâtibi o.-ur* 136a/8, 136a/9; *ğadr o.-ur* 32b/1, 48b/5, 59a/11, 113b/1; *ğani o.-ur* 69b/4; *ğani o.-ur idi* 69a/8; *gêc o.-ur* 140a/6; *geveze-ḥôr o.-ur* 10b/2; *görmemiş o.-ur* 40b/9; *ḥarc o.-ur* 124a/15; *ḥalel o.-ur* 97a/1; *ḥalâş o.-ur* 126b/6; *ḥaşeki o.-ur* 99a/8, 141b/5; *ḥasekilerden o.-ur* 95a/13, 116a/3; *ḥâşıl o.-ur* 95a/9, 132b/7; *her ṭâ'ifeden o.-ur* 133a/4; *ḥizmet étmiş o.-ur* 40b/9; *ḥor o.-ur* 10b/4; *icrâ olunmuş o.-ur* 23b/11; *iḥyâ o.-ur* 126b/7, 129b/3; *İstanbul ağası o.-ur* 8a/2, 98b/16; *kâdir o.-ur* 39a/6; *kâ'il o.-ur* 70a/1; *ḳapucı o.-ur* 60b/8; *ḳapucı gedügi o.-ur* 107b/1; *ḳarīb o.-ur* 93a/10; *kâr-müşkil o.-ur* 14b/12; *ḳaṭ^ç o.-ur* 56a/5; *ḳayd o.-ur* 121a/8, 136a/7; *kethüdâ o.-ur* 21a/5, 78b/13, 103b/5, 103b/8; *kethüdâ o.-ur idi* 78a/7, 85a/8; *kethüdâ beg o.-ur* 92a/1, 102b/2, 141b/7; *kethüdâ beg bölüğinden o.-ur* 53a/17; *kethüda yeri o.-ur* 93a/8, 141b/14; *kethüdâ yerliginden o.-ur* 91a/13; *ḳorıcı o.-ur* 52b/11, 53b/3, 77b/8, 81b/11; *ḳorıcı başı o.-ur idi* 72b/14; *ḳuvvet ḳudreti o.-ur* 69b/8; *küllî o.-ur ise* 57a/5; *ma^çlûm o.-ur* 49a/4, 64b/7, 105b/1, 123b/10, 123b/4, 123b/14; *manşıb o.-ur* 50a/14; *maşraf o.-ur* 33a/8; *mevcûd o.-ur* 140a/8; *meydân o.-ur* 25b/11; *mîrî tüfenkci başı o.-ur* 94a/6; *mu^çânid nazar o.-ur* 10b/3; *mu^çâteb o.-ur* 128a/15; *muḥzır o.-ur* 141b/14; *muḳarrer o.-ur* 140a/9; *muḥakḳak o.-ur* 132a/2; *muḳâbele o.-ur* 121a/9; *mûmcı o.-ur* 71a/12; *mülâzım o.-ur* 30b/4; *müstagrıḳ o.-ur* 127a/12; *müterettib o.-ur* 64b/8; *ne vechle o.-ur* 4a/17; *nesne o.-ur* 123a/7; *niçe o.-ur* 66b/4; *oda başı o.-ur* 53b/2; *oda*

başılığda o.-ur 103b/10; *oda başılığdan o.-ur* 92b/1; *odada o.-ur* 91a/17, 111b/4; *odadan o.-ur* 85b/11; *odaya o.-ur* 85a/10; *re'is o.-ur* 53a/9; *rezil o.-ur* 10a/14; *Rûm éli ağa o.-ur* 115b/7; *Rûm éli ağası o.-ur* 143b/7; *sancağ begi o.-ur* 141b/8; *sancağ begi o.-ur iken* 83a/17; *şanşoncu o.-ur* 141b/6; *sebeb o.-ur* 61a/4, 140b/15; *sekbân o.-ur* 71a/10, 86a/12; *sekbân başı o.-ur* 141b/7; *sekbân başı o.-ur idi* 78a/3; *sekbanlardan o.-ur idi* 78a/16; *serdâr o.-ur* 100a/5, 100a/6; *sipâhi o.-ur* 77a/5; *şolağ o.-ur* 71a/10; *şolağ başı o.-ur* 103b/3; *şolağlardan o.-ur* 136a/17; *su'âl o.-ur idi* 121a/16; *şâkirdden o.-ur* 136a/17; *şerik o.-ur* 128b/4; *ta'ÿîn o.-ur* 92a/9; *tecdîd o.-ur* 119b/12, 120a/1; *telef o.-ur* 61a/10, 73b/14; *tamâm o.-muş o.-ur* 39b/9; *tebdil o.-ur* 26a/11; *tecdîd o.-ur* 88a/2, 122a/9; *telef o.-ur* 47a/8, 131a/2, 134b/17, 143a/14; *temessük o.-ur* 124b/4; *tenbih o.-ur* 2a/17; *tevzi' o.-ur* 97b/14, 127b/10; *tezkeresiyle o.-ur* 55b/14, 112b/9, 112b/12, 112b/13; *toğuzlu o.-ur* 45b/2; *turna teli o.-ur* 93b/14; *turnacı o.-ur* 141b/6; *turnacı başı o.-ur* 100a/10; *'ulûfe o.-ur* 120a/2; *umûr-dîde o.-ur* 140a/6; *üçlü dörtli o.-ur* 45b/3; *üzere o.-ur* 126b/4; *vâki' o.-ur* 66a/3; *vechle o.-ur* 121b/9; *vechle o.-ur idi* 72a/3; *yağmâ o.-ur* 59a/10, 115a/17; *yamağı o.-ur* 97b/7; *yamağ neferi o.-ur* 97b/6; *yaya başı o.-ur* 71a/11, 81b/5; *yaya başı olur idi* 78a/8; *yaya başı o.-muş o.-ur* 91a/10; *yaya başılardan o.-ur* 68a/16, 111b/14; *yaya sekbân o.-ur idi* 78a/17; *yeñiçeri o.-ur* 39b/2, 39b/3; *yeñiçeri kâtibi o.-ur* 89b/3; *yeñiçeri yaya başısı o.-ur* 133b/7, 142a/5; *yeñiçeriden o.-ur* 120a/16, 136a/17, 137b/14; *yigirmi toğuz o.-ur* 65b/13; *yol görmüş o.-ur* 92a/1; *yolca o.-ur* 120a/12; *yuğaru o.-ur* 127b/3; *yüzi açuğ o.-ur* 10b/8; *zağarcı o.-ur* 71a/10; *zararları o.-ur* 61b/15; *zâyi' o.-ur* 124a/16; *ziyâde o.-ur* 4b/16, 39b/16, 48b/4, 127b/16; *az o.-urdu* 23a/8; *diger-gün o.-urdu* 44a/14; *feth o.-urdu* 43b/2; *halâş o.-urdu* 57b/5; *vechle o.-urdu* 72b/6; *tecdîd o.-urken* 113a/1, 121a/9; *baş o.-urlar* 99b/10; *evli o.-urlar* 103a/12; *haşeki o.-urlar* 98b/12; *iktifâ o.-urlar* 44b/1; *kaðar o.-urlar* 29a/9; *korıcı o.-urlar* 86a/12; *mâni' o.-urlar* 15b/2; *muğayyed o.-urlar imiş* 64b/15, 15; *oda başı o.-urlar* 40b/8; *oturağ o.-urlar* 83a/6, 105a/4, 143b/13; *oturağ o.-urlar idi* 105a/6; *pây-mâl o.-urlar* 58b/10; *re'is o.-urlar* 53a/16; *şâhip o.-urlar* 98a/2; *sancağ begi o.-urlar idi* 78a/3; *sebeb o.-urlar idi* 134a/9; *sekbanlar çavuşı o.-urlar* 79a/5; *ser-â-ser o.-urlar* 58a/14; *şolağ başı o.-urlar* 103b/2; *yaya başı o.-urlar* 93b/16; *verde o.-urlar* 91a/2; *ağa o.-ursa* 97b/5, 111a/13, 111a/15; *'aksi o.-ursa* 137b/13; *baş haşeki o.-ursa* 100b/14; *bir o.-ursa* 138a/17; *beşli o.-ursa* 121a/2; *bölüklerden o.-ursa* 51b/14; *bunda o.-ursa* 90b/1; *dâhil o.-ursa* 24a/5; *da'va o.-acağ o.-ursa* 43a/5; *defter o.-ursa* 138a/16; *ehliyeti o.-ursa* 111b/6, 111b/15; *emekdâr o.-ursa* 104b/10; *fihrist o.-ursa* 123b/3; *fodula o.-ursa*

129a/6; *ğavğa o.-ursa* 95a/15; *hāh nā hāh o.-ursa* 137b/4; *her ne o.-ursa* 60a/15, 134b/4; *her ne vaqt o.-ursa* 147a/11; *himāye o.-ursa* 61b/6; *himmət o.-ursa* 71a/11; *ihtiyār o.-ursa* 115b/6, 141b/10; *ināyet o.-ursa* 104b/11; *kaçıncıda o.-ursa* 131b/4; *kār-hāne halkından o.-ursa* 62a/15; *kayd o.-ursa* 121a/8; *ke'l-evvel o.-ursa* 19a/13; *kethüdā o.-ursa* 85a/10; *kethüdā yeri o.-ursa* 68a/6; *korucu o.-duğda o.-ursa* 47b/15; *korıcı o.-ursa* 127b/4; *kudreti o.-ursa* 69b/9; *kul oğlu o.-ursa* 37b/13; *küçük o.-ursa* 130b/5; *ma'lūm o.-ursa* 128b/11, 129a/4, 129b/8, 132a/1, 132b/16, 135a/17, 136a/14, 139a/10; *maḥlūl o.-ursa* 103b/8, 103b/10; *ma'lūm o.-ursa* 49b/5, 51b/10, 52b/5, 58a/6, 88a/16; *mīrī tūfenk o.-ursa* 94b/9; *muḥzır o.-ursa* 68a/8; *muḥarrer o.-ursa* 118a/16; *murādı o.-ursa* 47b/15; *ne o.-ursa* 135a/5; *ne deplü o.-ursa* 44b/13, 130b/3; *nevbetci o.-ursa* 96a/14; *ocağ ağalarından o.-ursa* 97b/7; *sekbānlardan o.-ursa* 96a/10, 136a/5; *sekizli o.-ursa* 39b/11, 121a/3; *sekvācı o.-ursa* 43a/3; *ta'zīm o.-ursa* 115b/5; *ulūfeye yazılmış o.-ursa* 128b/16; *umūr-dīde o.-ursa* 143b/6; *üzere o.-ursa* 69a/13; *vechle o.-ursa* 2a/16; *yaya başlılarından o.-ursa* 71a/2; *yaya başlılardan o.-ursa* 97b/7; *yeñiçeri o.-ursa* 114a/7, 119a/15; *yeñiçeri kethüdāsı o.-ursa* 10a/2; *yeñiçeri muḥābelecisi o.-ursa* 61b/10; *yoldaş o.-ursa* 50a/9; *ziyāde o.-ursa* 39b/5, 48a/5, 120b/13; *ḥalāş o.-ursız* 116b/15.

olin-: *o.-duğda* 99a/4; *o.-maz* 44a/2; *o.-mışdur* 33b/13; *o.-ur* 57a/3, 57a/4, 57a/7; *amel o.-a* 2a/13; *edā o.-a* 58a/8; *ḥāricden o.-a gel-* 110a/2; *ḥıfz o.-a* 87b/10; *icrā o.-a* 42b/14, 95b/10; *ihmāl o.-a* 34a/4; *isnād o.-a* 76a/8; *kal' ü kam' o.-a* 116a/9; *ma'lūm o.-a* 83b/11; *muḥābele o.-a gel-* 65b/3; *ref' o.-a* 88b/6; *ri'āyet o.-a* 117b/10; *su'āl o.-a* 25a/16, 25a/17; *yardım o.-a* 44a/10; *iqdām o.-acağ* 136b/8; *istiqlāl o.-cağ* 9a/10; *men' o.-acağ* 39a/7, 61a/10; *nehy o.-acağ* 26b/7, 42a/10, 43b/12, 56b/2, 90b/17; *zabt o.-cağ* 18a/12; *cem' o.-an* 7b/10, 11a/16, 12b/16, 25a/4; *irsāl o.-an* 134b/3; *şonra o.-an* 98a/15; *su'āl o.-an* 124b/4; *ta'yīn o.-an* 95b/13, 118b/2, 140b/11, 142b/2; *teslim o.-an* 18a/14; *zikr o.-an* 4b/6, 11a/2, 11a/6, 11b/11, 16b/16, 22b/13, 25a/6, 28b/6, 32a/8, 35a/4, 35a/5, 35b/7, 35b/14, 36b/3, 36b/7, 36b/12, 37b/8, 37b/12, 40a/15, 40b/10, 41a/8, 41b/15, 42a/3, 43a/8, 43a/11, 44a/2, 44b/8, 47a/4, 47a/9, 47b/9, 50b/1, 50b/13, 51b/15, 52b/6, 53a/6, 54b/6, 55a/3, 56a/6, 56b/2, 56b/14, 57a/10, 58a/8, 68b/7, 74a/15, 77a/17, 77b/3, 77b/17, 81a/3, 83b/10, 86b/14, 87a/2, 87b/3, 87b/14, 96b/2, 98a/14, 98a/17, 100a/5, 101a/7, 106a/11, 107a/13, 107a/16, 111b/13, 112a/10, 116a/15, 116b/10, 117a/5, 117a/14, 117b/6, 118b/9, 119b/9, 122b/14, 124a/17, 126b/10, 126b/12, 127a/14, 129b/9, 130a/5, 132a/9, 136b/7, 144b/6, 144b/8, 145b/14; *ta'yīn o.-*

andan 68b/15; *zıkr o.-anlardan* 136b/14; *cem^c o.-anuy* 13b/4; *dāhıl o.-caya* 147a/15; *beyān o.-dı* 70b/11, 75a/1; *fermān o.-dı* 16a/11; *ırsāl o.-dı* 114b/17; *ķayd o.-dı* 24b/11; *ref^c o.-dı* 25a/5; *ta^cyīn o.-dı* 34a/17, 48b/2; *zıkr o.-dı* 103a/5, 106a/1; *fermān o.-dıysa* 19a/16; *pīr ü ‘amel- mānde o.-duđı* 38b/9; *cem^c o.-duđı* 70a/1; *zıkr o.-duđı* 116a/12, 131a/11, 132b/5, 138a/17, 138b/1, 138b/7; *ķayd o.-duđın* 24b/14, 125b/9; *‘arz o.-duđda* 51a/1; *‘azīmet o.-duđda* 97b/10; *beyān o.-duđda* 8a/11, 64b/3, 93b/1, 95a/11; *binā o.-duđda* 84b/8; *cem^c o.-duđda* 11a/7, 11b/12, 16b/1; *cevāb o.-duđda* 145b/2; *emr o.-duđda* 107a/15; *fermān o.-duđda* 24a/2, 63b/4, 147a/14; *feth o.-duđda* 37a/7; *fıkr o.-duđda* 106a/15; *hıfz o.-duđda* 123b/16; *icād o.-duđda* 90b/7, 102b/13; *iḥdās o.-duđda* 93b/8; *iḥdām o.-duđda* 134a/10; *ķatl o.-duđda* 84a/4; *mübāşeret o.-duđda* 24b/6; *nazar o.-duđda* 2a/12; *su’āl o.-duđda* 17b/4, 84a/1, 114b/16, 124b/2; *taķlıd o.-duđda* 122b/8; *ṭaleb o.-duđda* 23b/17, 64a/3; *taṭbıķ o.-duđda* 65b/10; *tefaḥḥuş o.-duđda* 124b/4; *teklif o.-duđda* 23b/15; *teslīm o.-duđda* 125b/2; *tevzī^c o.-duđda* 69a/17; *yād o.-duđda* 65a/5; *yaya başı o.-duđda* 91a/9; *yoķlama o.-duđda* 10b/5; *iḥrāc o.-duđdan* 56a/15; *bey^c o.-mada* 2b/4; *iḥsān o.-madadur* 46b/12; *‘arz o.-madın* 23a/6, 48b/7; *icrā o.-madın* 45a/10; *ma^clūm o.-madın* 52a/16; *ṭaleb o.-madın ķal-* 65b/8; *teklif o.-madın* 11a/11; *beyān o.-mađa* 73a/16; *edā o.-mađa* 10b/10; *ref^c o.-mađa* 16a/11; *bey^c o.-mađla* 52a/3; *ḥavāle o.-mađla* 9b/17; *taṭbıķ o.-mađla* 121a/11; *‘arz o.-maķ* 9b/12; *‘azl o.-maķ* 112b/9; *‘azl o.-maķ gerekdūr* 136a/15; *bey^c o.-maķ* 18b/2, 88b/1; *bey^c o.-maķ gerekdūr* 131b/6, 131b/8, 131b/9; *cem^c o.-maķ* 8a/12, 11b/3; *fārķ o.-maķ* 86a/2; *ḥazer o.-maķ gerekdūr* 29b/3; *ref^c o.-maķ* 11b/1; *ḥavāle o.-maķ* 42b/12; *ḥazer o.-maķ gerekdūr* 11a/11; *icrā o.-maķ gerek* 112a/10; *icrā o.-maķ gerekdūr* 48a/6, 99a/9, 116a/8; *iḥrāc o.-maķ* 115b/13; *iḥrāc o.-maķ gerekdūr* 118a/12; *ihtimām o.-maķ gerekdūr* 109a/9, 143a/17 *iḥdām o.-maķ gerekdūr* 115a/14, 122a/9, 122b/5, 133a/13, 134b/7; *iḥdām o.-maķ gerekdūr* 109a/6; *ırsāl o.-maķ gerekdūr* 59a/2; *ķaṭ^c o.-maķ gerekdūr* 143a/10; *ķayd o.-maķ* 122a/17; *ķayd o.-maķ gerek* 66a/2; *merd-i tīmār o.-maķ gerekdūr* 132a/2; *muķābele o.-maķ* 122a/15; *muķābele o.-maķ gerekdūr* 122a/16; *muķayyed o.-maķ gerekdūr* 124a/16; *nehy o.-maķ gerekdūr* 48a/4, 56b/14, 61a/15, 62a/2, 86b/12, 87b/7; *redd o.-maķ gerek* 137b/13; *ref^c o.-maķ gerekdūr* 58a/8, 96b/6, 115a/13, 134b/17, 139a/12; *resīd o.-maķ gerek* 131a/5; *ri^cāyet o.-maķ* 52b/13, 77a/4, 140b/10; *ri^cāyet o.-maķ gerek* 17b/16, 137b/12; *ri^cāyet o.-maķ gerekdūr* 33a/11, 115b/3, 118b/10, 132a/5, 136a/15, 140b/16; *su’āl o.-maķ gerekdūr* 25a/15, 25b/5, 122a/15; *ṭaleb o.-maķ* 29b/1; *ṭaleb o.-maķ gerekdūr* 29a/11, 29a/17; *tenbīh o.-maķ* 89b/8, 108b/7; *tenbīh o.-maķ gerekdūr*

32a/9, 82a/1, 82a/2, 88a/15, 94b/16, 130a/4; *tenbîh ü te'kîd o.-mağ gerekdür* 82a/4; *tevzi' o.-mağ* 40b/1; *tevzi' o.-mağ gerek* 139b/9; *ziyâde o.-mağ* 68b/6; *icâd o.-mağla* 82a/13; *cem' o.-mamağa* 13b/9; *edâ' o.-mamağa* 18b/5; *ihmâl o.-mağla* 17a/4; *ğayd o.-mamağla* 125b/1; *bey' o.-mamağ gerekdür* 58b/16; *cem' o.-mamağ* 12b/17; *dâhil o.-mamağ gerekdür* 141a/1; *ğarc o.-mamağ gerekdür* 137b/7; *ğimâyet o.-mamağ gerekdür* 62a/9; *mânde o.-mamağ gerekdür* 61a/8; *tagyir o.-mamağ gerekdür* 119b/6; *teklif o.-mamağ gerekdür* 11a/16; *yağmâ o.-mamağ gerekdür* 48b/8; *vaz' o.-mamağ gerekdür* 74a/4; *cem' o.-maması* 16a/12; *cem' o.-mamışdur* 13b/15; *ta'yin o.-mamışdur* 38a/4; *muğâbele o.-manuğ* 122b/3; *beyân o.-ması* 56b/15; *bünyâd o.-ması* 107a/14; *cem' o.-ması* 13b/9, 34a/6; *icrâ o.-ması* 45a/11, 47a/13, 52b/6, 99a/14, 101b/16; *ikdâm o.-ması* 122b/4; *ğayd o.-ması* 24a/2, 24a/3; *muğayyed o.-ması* 95a/9; *ref' o.-ması* 96b/12, 119a/11; *te'dîb o.-ması* 41b/4, 57a/7; *tevzi' o.-ması* 37b/16; *cem' o.-masını* 13a/12; *cem' o.-masun* 13a/11; *ğayd o.-masın* 24a/17; *telef o.-masın* 30a/3; *bey' o.-maya* 29b/4; *edâ o.-maya* 11a/5; *ğadr o.-maya* 10a/11, 124a/14, 128a/5, 133a/1; *rencide vü remide o.-maya* 51b/17; *sü-i zann o.-maya* 10b/7; *telef o.-maya* 143a/17; *tevzi' o.-maya* 127b/8; *bey' o.-mayınca* 88a/15; *'add o.-mayup* 64b/12; *bey' o.-mayup* 51b/16, 64a/5; *cins o.-mayup* 138a/16; *ğâfil o.-mayup* 145a/1; *muğâbele o.-mayup* 122a/16; *'add o.-maz* 93b/3, 93b/5; *bey' o.-maz idi* 94b/6; *beyân ol.-maz* 16a/1, 63a/7, 72b/3, 132b/12; *cem' o.-maz* 13b/8, 16b/1; *edâ o.-maz* 11a/6, 21b/8, 23b/5, 52a/8; *ğimâyet o.-maz idi* 78b/9; *icrâ o.-maz* 40b/5, 47a/13; *iğrâc o.-maz* 61a/6; *i'tibâr o.-maz* 40b/3; *ğâdir o.-maz* 65b/11; *ğayd o.-maz* 18a/12; *mümkün o.-maz* 122a/17; *ta'bir o.-maz* 108b/11, 121b/1, 121b/14; *tağrir o.-maz* 65b/6; *tefâğğuş o.-maz* 66a/1, 124b/3; *tevzi' o.-maz* 127b/9, 127b/12, 127b/17, 128a/2, 128a/3; *ğâdir o.-mazlar* 21b/12; *icrâ o.-miş ol-* 23b/11; *iğrâc o.-miş* 122b/16; *ğayd o.-miş* 122a/14; *ref' o.-miş* 138a/1; *ta'yin o.-mişdur* 85b/10; *binâ' o.-mişdur* 19b/2, 20a/10, 23a/8, 38a/3, 38a/7, 66a/7, 66a/16; *bünyâd o.-mişdur* 21a/12; *fermân o.-mişdur* 8b/4; *icâd o.-mişdur* 23a/9, 38b/3, 47b/2, 109b/14; *iğdâş o.-mişdur* 3b/15; *ğânün o.-mişdur* 37b/16; *ref' o.-mişdur* 13b/8, 96a/5, 119a/9, 134b/2, 140b/13; *tağrir o.-mişdur* 68b/8; *ta'yin o.-mişdur* 20a/8, 25a/7, 26a/8, 47a/14, 47a/15, 57a/9, 67b/4, 85b/9, 88b/11, 91b/11, 104b/5, 110b/12, 120a/3, 134b/1, 137b/6; *tevzi' o.-mişdur* 128a/12, 128a/13; *zîkr o.-mişdur* 32a/1, 111b/10, 130b/6; *ziyâde o.-mişdur* 112a/5; *ğahr o.-sa* 93b/11; *ri'âyet o.-sa* 93b/10; *bey' o.-sun* 131b/8; *meşveret o.-sun* 145a/3; *tedârük üzere o.-sun* 145a/1; *'add o.-up* 38a/15; *ağz o.-up* 2a/13; *'arz o.-up* 25b/17, 84a/6, 110a/8; *binâ' o.-up* 6a/16; *cem' o.-up* 4b/4, 4b/13,

5a/9, 6b/5, 8a/13, 16a/9, 76a/7, 137a/1; *defter o.-up* 69b/1; *fermān o.-up* 72b/8, 107a/16; *feth o.-up* 89a/15, 106a/6; *himāyet o.-up* 78b/1; *hisāb o.-up* 96a/7; *icrā o.-up* 84a/8, 116a/9; *iḥdās o.-up* 78b/17, 106b/11, 111a/1; *iḡdām o.-up* 70a/11; *ilḡāḡ o.-up* 107b/4; *irsal o.-up* 17b/13; *iṣāret o.-up* 130a/5; *ḡaḡ o.-up* 34b/1, 116a/13; *ḡayd o.-up* 65b/16; *ma' lūm o.-up* 84a/2; *ref o.-up* 3a/16, 6b/6, 6b/8, 8a/14, 19a/12, 57a/6, 83a/14, 83b/12, 88b/7, 144a/13; *su'āl o.-up* 64a/16, 123b/11; *tahrīr o.-up* 10b/17; *taḡbīḡ o.-up* 74a/14; *ta'yīn o.-up* 82b/15, 99a/6; *tecdīd o.-up* 124b/11; *tenbīh o.-up* 61b/2, 64b/10, 109a/6, 142a/16, 142a/17; *ta'yīn o.-up* 7a/15, 27a/14, 34b/3, 36a/7, 67a/17, 79a/4, 116a/16; *tenbīh o.-up* 23a/13; *teslīm o.-up* 2b/2; *tevzī' o.-up* 37b/16, 108b/1, 129b/1; *zuhūr-ı 'azl o.-up* 118b/10; *'add o.-ur* 79a/8, 89b/2, 91a/11, 93a/7, 141b/13; *'azl o.-ur* 137a/3; *bey' o.-ur* 2b/2; *beyān o.-ur* 6b/5, 8a/5, 8a/11, 11b/10, 12b/13, 19b/2, 27b/16, 38a/7, 56b/8, 60a/2, 85a/6, 92a/15, 93b/12, 95a/11, 99b/16, 102b/13, 124b/15; *cem' o.-ur* 43b/17; *da'vet o.-ur* 101a/5; *du'ā o.-ur* 108b/7; *edā o.-ur* 137a/2; *edā o.-ur ol-* 144a/12; *ḡabs o.-ur* 121a/5; *ḡarc o.-ur* 47a/12; *icrā o.-ur* 42b/12, 78a/9; *iḡdās o.-ur* 89b/3; *iḡmāl o.-ur* 109a/5; *iḡrāc o.-ur* 20a/3, 31a/3, 96a/8, 124b/1; *iḡsān o.-ur* 147a/12; *iḡzār o.-ur* 43a/6; *ilḡāḡ o.-ur* 65b/17; *i'tibār o.-ur* 105b/4; *ḡayd o.-ur* 81b/9, 121a/4, 124b/12; *ma' lūm o.-ur* 123b/6, 123b/13; *muḡābele o.-ur* 4a/12; *muḡābele o.-ur idi* 138a/12, 138a/13; *muḡayyed o.-ur* 132b/6; *mūrāca'at o.-ur* 4a/17; *naḡl o.-ur* 100a/9; *ref o.-ur* 126b/5; *ri'āyet o.-ur* 137a/2; *sa'y o.-ur* 137a/1; *su'āl o.-ur* 79a/16, 136b/7; *ta'bir o.-ur* 29b/12; *tafṣīl o.-ur* 27a/3, 53a/6; *ḡaleb o.-ur* 28b/15, 29a/14; *taḡbīḡ o.-ur* 138a/11; *te'dīb o.-ur* 41b/2, 44a/1, 60a/16; *teslīm o.-ur* 131a/10, 131a/11; *tevzī' o.-ur* 45b/13, 45b/14, 60b/13; *zīkr o.-ur* 12b/11; *su'āl o.-ur* 19b/9, 112b/11, 112b/15; *ṣūret o.-ur* 124b/11; *ṣūbhe o.-ur* 10b/6; *taḡsīm o.-ur* 96b/1; *ta'yīn o.-ur* 2b/6, 84b/13; *tecdīd o.-ur* 133b/6, 133b/6; *te'dīb o.-ur* 73b/3; *tefaḡḡuṣ o.-ur* 136b/6; *tevzī' o.-ur* 80a/4, 127b/4, 128a/4, 128a/10; *tevzī' o.-ur idi* 69b/2; *zabḡ o.-ur* 57a/11; *zīkr o.-ur* 22b/9, 43a/8, 43a/11, 53b/8, 59b/8, 83b/7, 93b/1, 93b/2; *iḡdām o.-ursa* 129b/2, 129b/9, 132b/17; *mābeyn o.-ursa* 137a/1.

on: *On. o.* 28a/8, 8, 28a/13, 43b/5, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 72a/15, 73a/3, 74b/2, 75b/17, 77a/3, 86b/13, 91a/14, 92a/16, 99a/3, 135b/4, 139b/1, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 146b/9, 146b/14, 146b/15, 15, 146b/15; *o.-ar* 7b/3, 8b/12, 17b/16, 18b/12, 44a/3, 44a/4, 51a/15, 51b/4, 69a/15, 70b/4, 74b/1, 78b/4, 78b/5, 84b/1, 88b/16, 134a/3, 136b/1, 143b/4, 146b/16; *o. eylediler* 99a/3; *on altı* 70a/15; *o. bir* 28b/11, 44a/8; *o. bir bucuḡ*

43a/17; *o. birinci a. bölüğü* 6a/9; *o. birinci cemā'at* 107b/3; *o. birer* 33b/2, 46b/14; *o. beş* 2b/13, 7a/14, 27b/4, 27b/7, 28b/3, 77a/5, 86b/17, 87a/1, 105a/1, 120a/3, 128b/15, 141a/3; *on beş biş* 70a/14; *o. beşer* 7a/17, 18b/12, 22a/16, 22b/16, 44a/4, 47a/3, 74a/3, 128a/8, 133b/1, 140b/3; *o. beşi* 21a/6, 21a/7; *o. beşli* 81a/16; *o. dört* 20b/10, 21b/5, 26a/9, 28b/14, 77b/9, 77b/13, 80b/13, 116a/11, 116b/16; *o. dürlü* 144a/6; *o. iki* 27a/5, 27a/8, 46a/2, 70b/1, 83b/4, 121a/13, 139b/1, 148a/6; *on iki biş* 83a/11, 111a/10, 116a/15, 148a/6; *o. iki çuğalı ol-* 124b/7; *o. ikişer* 105b/8, 116a/13, 143b/4; *o. sekiz* 6a/13, 13, 77a/6; *o. sekizinci kâtib odası* 79b/14; *o. sekizinci sekbânlar* 78b/11, 135b/7; *on toğuzdur* 76b/15; *o. üç* 141a/3; *o. üç ol-* 127b/5, 127b/6; *o. üçer* 51b/4; *on üçli* 81a/16; *o. üçünciyi* 107b/3; *o. üçünci yayabaşı* 107a/16; *on üçüncü yaya başılar* 71b/10; *o. yédinci ağa bölüğü* 60b/10; *beş o. yıl* 5a/7; *toğuz o.* 139a/3, 139a/14.

on başı: On askeri komuta eden. *o.* 34b/3.

onlu: Onlu. *o.* 123b/5.

ora: Ora. *o.-dan* 14a/6, 141b/17.

ordu: Ordu. *o.-da* 63b/15, 64a/5; *o.-yla* 62a/16; *o.-yıl hümâyün* 62b/8, 63b/14, 97a/17.

orman: Orman. *o.-dur* 68b/12.

orta: Yeniçeri teşkilatı taburu, bölük. *o.-larına* 27a/17, 27b/4, 27b/5, 27b/6, 27b/7, 27b/8, 27b/15; *o.-sına* 27a/15, 27b/2; *o.-ya* 41a/8; *o. cāmī'* 28a/17, 89b/7; *o. çadır* 61b/4; *o. mescid* 3b/7, 47b/9, 107a/9, 107a/16, 107b/14, 108a/7, 123a/12.

2. Orta *o.* 76b/9; *o.-da* 33a/8; *o.-dan* 128b/17; *o.-sında* 107a/8; *o.-sında ol-* 109b/2; *o.-sındadur* 111a/14; *o. çavuş* 28a/10, 46a/9, 59a/15, 68a/10, 89a/4, 89a/5, 89a/11, 89b/5, 92b/17, 141b/16, 142b/6; *o. mehter* 75b/6; *o. müteferrika* 39a/13; *o. şofâ* 38a/10, 38a/13, 40b/16, 41a/5; *o. şoffâ* 41b/4, 139b/11.

ortalık: Ortalık. *o.* 17a/14; *o.-da* 84b/17, 96a/12.

ot: Ot. *o.* 142b/13.

otağ: Padişah çadırı, *bkz.* otağ, otağ. *o.-ı hümâyün* 145a/10, 145a/17.

otağ: Padişah çadırı, *bkz.* otağ, otağ. *o.-a* 63b/16; *o.-i hümayun* 145a/7.

otağ: Padişah çadırı, *bkz.* otağ, otağ. *o.-larınıu* 60b/7; *o.-i gerdün-niṭāk* 14a/13.

otağçı: Çadırcı. *o. ol-* 93a/17.

otur-: Oturmak. *o.-a* 139b/12; *o.-an* 147b/15; *o.-mada* 36b/13; *o.-mağa* 41a/7, 41a/8; *o.-mağ* 146a/5; *o.-u* 146a/1, 146a/6, 146a/8; *o.-up* 19b/3, 87b/4, 146a/10, 147b/2; *o.-ur* 31b/4, 113b/14; *o.-urlar* 38a/15, 38a/16, 83a/9.

oturağ: Emeklilik. *o.* 56a/17, 57a/9, 72b/5, 5, 123a/14; *o.-dan* 45a/15; *o.-lar* 56a/6, 56b/3, 57b/9, 64b/11, 72b/8, 123b/9; *o.-ları* 56a/13; *o.-ları* 56b/4, 64b/17; *o.-lardan* 58a/11; *o.-lardur* 56a/6; *o. ét-* 105a/7, 115b/9, 115b/17, 143b/9; *o. eyle-* 115b/10; *o. ol-* 33a/17, 56b/1, 64a/17, 64b/11, 65a/3, 83a/5, 105a/4, 105a/6, 133a/5, 141b/8, 143b/13; *o. olmamağ gerekdür* 140b/8, 143b/10.

oturaqlık: Emekli aylığı. *o.* 33a/13, 56b/10, 56b/12, 120b/17, 121b/8, 140b/6, 141b/10, 143b/13; *o. ol-* 83b/5; *o. vér-* 138b/5; *o. véri-* 56b/8, 71b/3, 83a/3, 143b/14; *o. kuşuri* 128a/1.

otuz: Otuz. *o.* 17b/8, 20a/4, 24b/9, 26a/7, 46a/1, 56b/3, 65b/12, 80b/14, 81a/1, 113a/16, 136a/2, 136b/6; *o.-ar* 7b/1, 7b/2, 33b/3; *o.-dur* 21a/6; *o.-ı* 86b/17; *o.-inciya* 6a/11; *o. beşer* 22b/15, 23a/15; *o. biğ* 113a/8; *o. bir* 6a/3; *o. birinci ‘acemī kātibi* 6a/12; *o. birinci cemā‘at* 136b/4; *o. birinciye* 25b/12; *o. dört* 3a/11, 46a/4, 67b/9, 78a/5, 78b/3, 79a/7, 79a/13, 79a/14, 79b/6, 79b/17, 84a/13; *o.dört sekbānlardan* 95b/17; *o. kırk* 12a/10, 29a/9, 29a/12, 29a/13, 29a/15, 29a/16, 51b/5, 78b/15, 105a/7, 119a/15; *o. kırk biğ* 79b/9; *o. toğuzuncı cemā‘ati* 99a/2; *o. üçinci sekbānlar* 80a/4.

otuzlu: Otuzlu. *o.* 78b/7; *o. ol-* 73a/17.

oyna-: Oynamak. *o.-yı geldügiçün* 36b/17; *baş cān o.-yalar* 37b/11; *can ü baş o.-duklarından* 2a/4.

Ö

öbür: Öteki, diğer. *ö.* 38a/11, 97b/17, 130a/13.

öden-: Ödenmek. *ö.-ür* 43a/16, 43b/12.

öğret(d)-: Öğretmek. *ö.-e* 50a/15; *ö.-mişdür* 110a/14, 126a/7; *ö.-üp* 100a/17, 127a/1, *ö.-ürsin* 15b/13; *tarîk ö.-mege* 144b/2;

öğren-: Öğrenmek. *ö.* 114a/10; *ö.-düy* 114a/14; *ö.-e* 7a/9, 109b/16; *ö.-mek* 142a/13, 142b/14; *ö.-mesine* 127a/1; *ö.-ür* 120b/4; *ö.-üp* 7b/15, 16b/8, 63a/17; *ö.-mek gerekdür* 144b/2.

öküz: Öküz. *ö.* 32a/2.

öl-: Ölmek. *ö.-dügin* 32b/9; *ö.-dükde* 5b/4; *ö.-en* 26a/14, 44a/11, 45a/15, 45b/8, 90b/3, 127b/4, 143a/16; *ö.-enlerüñ* 25a/15, 33a/5 *ö.-enüñ* 32b/8, 116b/5, 138a/15, 140b/1; *ö.-ince* 103a/17, 116b/6; *ö.-medin* 77b/15; *ö.-meyince* 5b/4, 26a/10, 103a/13; *ö.-miş* 17a/7, 32b/15; *ö.-sün* 26b/12; *ö.-üp* 22a/14; *ö.-ür gid-* 70a/5; *ö.-miş ol-* 44b/16.

ölç-: Ölçmek. *ö.-dügin* 64a/9; *ö.-erken* 63b/15.

ölü: Ölü. *ö.-sin* 32b/8.

‘ömr: (Ar.) Ömür. ‘*ö.-iñüz* 146a/3, 147a/3.

öñ: Ön. *ö.-ince* 31b/15, 49b/9, 75b/12, 78a/5, 82a/15, 15, 82a/17, 82b/3, 82b/4, 95b/1, 99b/1, 101b/14, 104b/4, 105b/13, 146b/5, 146b/14; *ö.-inde* 12b/5, 16b/5, 17a/9, 21a/6, 25a/1, 27b/10, 28a/3, 42b/11, 76a/17, 80a/3, 112a/6, 121b/4, 122a/11, 125a/6, 129a/6, 129a/11, 129a/15, 129a/17, 130b/11, 11; *ö.-ine* 24b/8, 25b/6, 25b/7, 29b/5, 36a/11, 49b/2, 72b/2, 82a/11, 122a/4, 128b/12; *ö.-lerince* 102b/3, 102b/5, 102b/5, 104a/2, 105a/9; *ö.-lerinde* 84a/11; *ö.-lerinden* 42b/2; *ö.-lerine* 98a/12; *ö.-inde ol-* 87a/9; *ö.-ine düş-* 85a/17; *ö.-lerine gel-* 12a/15; *ö.-üne gel-* 12a/13.

öpdür-: Öptürmek. *ö.-üp* 30a/10.

‘örf: (Ar.) Bir çeşit kavuk. ‘*ö.-in* 111b/11.

‘örfiyye: (Ar.) Örfle ilgili. *tekâlif-i* ‘*ö.-den* 18b/9, 36a/2.

ört-: Örtmek. *ö.-mez* 32b/8.

örümcek: Örümcek. *ö.-Jer* 109b/10.

‘öşr: (Ar.) Vergi. *‘ö.* 9b/7, 10a/11.

öte: Diğer, gayri. *ö.-si* 25b/8; *ö. yaqalılar* 75a/9.

ötürü: Ötürü, dolayı. *ö.* 18b/4, 42a/2, 49a/17, 49b/1, 60b/12, 73a/1, 104b/15, 106b/17, 117a/11, 128a/6.

öyle: Şöyle, böyle. *ö.* 14b/15, 66a/17, 93b/2; *ö.-dür* 30a/13; *ö. ol-* 146a/14.

öyle: Öğle. *ö. namāzı* 108a/7.

‘özr: (Ar.) Özür. *‘ö.-lerin* 14b/2.

P

pābūc: (Far.) Ayakkabı, *bkz.* pā-pūş. *p.-in* 40a/2.

pābūccı : (Far.+Tür.) Ayakkabıcı. *p.-cı* 40a/10.

pādişāh: Padişah. *p.* 7a/6, 21b/2, 24a/13, 24b/2, 30a/7, 36b/17, 48b/10, 49a/2, 51a/4, 59b/3, 65b/15, 66a/17, 66b/6, 66b/8, 74a/9, 80b/7, 95a/6, 104b/4, 110a/6, 112a/6, 114b/12, 117a/4, 118b/15, 125a/6, 125a/8, 126a/6, 126a/9, 126a/12, 130a/13, 145a/2, 145a/4, 145b/11, 146a/1, 146a/6, 146a/11, 147a/4, 148a/10; *p.-a* 10b/8, 10b/13, 23a/6, 25b/17, 65b/7, 95a/8, 100b/1, 101a/11, 107a/13, 116b/9, 125b/12, 125b/14, 127a/13, 137a/1, 143a/4, 144b/16, 145b/5, 146a/17, 147a/7; *p.-dan* 22a/3, 22a/4, 33b/9, 62b/13, 94b/12, 96a/17, 125a/16, 126a/4; *p.-dur* 6b/17, 30a/10; *p.-ı* 30a/9; *p.-lar* 15b/11, 81b/15, 102a/14, 115a/2, 126a/16, 126b/6, 128a/11, 141a/13; *p.-lardur* 127a/12; *p.-lariyla* 101a/2; *p.-laruŋ* 15b/8, 36b/8, 105a/2, 112a/12; *p.-um* 14b/7, 15a/15, 15b/11, 24a/3, 24b/1, 30a/6, 125b/7, 146a/4, 145a/1, 146a/2, 147a/9, 147a/9, 147a/12; *p.-uma* 147a/2; *p.-umuŋ* 15b/5; *p.-umuz* 125b/9, 145a/8, 147b/1; *p.-umuzuŋ* 25a/5, 47b/17; *p.-uŋ* 15a/16, 24a/10, 48a/15, 48b/11, 49a/2, 59a/11, 63a/3, 63b/6, 65a/4, 65a/7, 66a/3, 66b/5, 70b/6, 73b/6, 74a/2, 94a/17, 100b/3, 100b/4, 100b/5, 100b/11, 103a/16, 105b/13, 112b/15, 113a/12, 113a/14, 114a/8, 114b/1, 114b/6, 115a/17, 115b/11, 118b/14, 122b/4, 125a/10, 134a/4, 137a/13, 137b/5, 139a/16, 140a/17, 141b/9, 143a/6, 143a/11, 143a/13, 143a/17, 146a/8, 146b/14, 146b/17, 147a/8, 147b/2, 148a/11; *p. ol-*

147a/13; *p. hazretleri* 105b/12, 110a/4; *p. mālī* 76a/9; *p. ocaqları* 29a/17; *p. silaḥdārī* 105b/14; *p.-ī ‘ālem* 14a/13, 24a/15, 24a/16, 50b/17, 62b/6, 63a/4, 64a/10, 84a/9, 101b/13, 125a/13, 138a/17, 141a/5, 144b/9; *p.-ī ‘ālem-penāh* 5a/15, 6b/15, 13a/6, 13a/8, 14a/3, 14a/16, 14b/12, 14b/3, 15a/6, 15a/12, 15a/13, 17a/2, 27b/11, 30a/6, 45b/1, 56b/6, 60b/6, 64b/3, 64b/14, 74b/11, 84a/5, 130a/14; *p.-ī cihān* 16a/7, 75a/1; *p.-ī cihān-penāh* 6b/14, 34a/1; *p.-ī heft- kişver* 63a/7; *p.-uñ yeñiçerilerinden ol-* 61b/12.

pādişāhī: (Far.+Ar.) Padişaha özgü, padişahla ilgili. *du‘ā-yı dīn ü devlet-i p.* 2a/7; *emr-i p.* 19a/16, 58a/7, 58a/10; *ḳānūn-ı p.* 47a/12; *ḥizmet-i p.-de* 74b/13; *emr-i p.-den* 19b/16, 80a/14; *deft̄er-i p.-ye* 121b/13; *devām-ı devlet-i p.-ye* 108b/7; *emr-i p.-ye* 50b/15; *māl-ı p.-ye* 133a/1; *emr-i p.-yle* 5b/9, 129a/5.

pādişāhlik: (Far.+Tür.) Padişahlık. *p. ét-* 126a/14.

pahā: (Far.) Fiyat. bkz. bahā. *p.-sın* 22a/3; *at p.-ları* 77a/9.

pāk: (Far.) Temiz, pak. *p. ét-* 124b/1; *p. ol-* 108b/14, 138b/12, 138b/17.

pāklik(g): (Far.+Tür.) Paklık. *p.-ına* 134a/9.

papas: Hristiyan din adamı. *p. oğlu* 10a/5.

pā-pūş: (Far.) Ayakkabı, bkz. pābuc. *p. bahāları* 138b/10.

parala-: Parçalamak. *p.-r* 101b/7.

pāre: (Far.) Adet. *p.* 21b/6, 113a/6, 115a/14, 144a/14.

paşlan-: Paslanmak. *p.-up* 141b/3.

paşa: Bir ünvan, paşa. *p.* 91b/6, 92a/6, 106a/5, 107a/7, 108a/4, 108a/1, 108a/12, 108b/9, 113b/11, 114a/4, 116b/8, 116b/12, 125a/12, 129b/17, 145a/4; *p.-dan* 38b/6; *p.-lar* 32b/16, 61b/7; *p.-lara* 93a/16; *p.-larıñ* 55b/4; *p.-larıñ* 92a/6; *p.-nuñ* 114a/15; *p.-ya* 49a/13, 91b/3, 91b/5, 92a/10, 108a/12; *p. ḳapuları* 25a/11, 137a/3; *p. ḳapusu* 49a/11, 91b/3; *p. odası ol-* 108a/16; *p. sarāyı* 114a/11; *p. sarāyları* 136b/11; *p.-yı mezkūr* 38b/5.

pāy: (Far.) 1.Ayak. *ḥāk-i p.-a* “Ayak toprağı, tozu” 13b/17; *ḥāk-i p.-i ‘izzetleri* 144b/17.

2. Güç, kural. *p.-dur* 52b/10.

pāye: (Far.) Görev, mevki. *p.* 92b/16, 98b/3; *p.-dür* 31a/14, 75b/2; *p.-leri* 9a/4, 93a/7; *p.-si* 20b/10, 135b/15, 136b/3, 141b/16; *p.-sin* 88b/15; *p. vèrilmemek gerekdür* 142a/4; *vālā p.-leri* 75b/2; *yayabaşı p.-si ol-* 141b/17; *bölük başı p.-sidür* 93a/7, 141b/17; *bölük başı p.-sinde ét-* 88b/16; *hizmet p.-sinde* 40b/2; *yayabaşılar p.-sinde* 89a/16; *şolaqlık p.-siyle* 77a/5.

pāy-māl: (Far.) Aşağılanmış. *p. ol-* 58b/10.

peder: (Far.) Baba. *p.-i ‘azizleri* 46b/5; *p.-i büzürg-vārları* 16a/8.

pejmürde: (Far.) Kırışmış, buruşmuş. *p.* 37a/17.

penāyir: (<Far. penir) Peynir. *p.* 97b/13.

pencik: (Far.) Savaşlarda ele geçen esirlerin beşte birinin asker olarak acemi oğlan ocağına alınması. *p. kulu* “9a/7, 11b/10; *p. oğlanı* 11a/17, 17, 11b/11.

penc-şenbih: (Far.) Perşembe günü. *p.* 7b/6, 142b/4.

perīşān: (Far.) Perişan. *p. ét-* 14b/13; *p. ol-* 24a/4.

perveriş: (Far.) Yetiştirme, eğitme. *p. ol-* 84a/3, 113b/15.

peşimān: (Far.) Pişman. *p. ol-* 30a/8.

pīşin: (Far.) Peşin. *p.* 70a/11; *p. vēr-* 69a/6.

peşkeş: (Far.) Armağan. *p.-lerden* 96b/5; *p.-leri* 96b/4.

peydā: (Far.) Açık, meydanda olan. *p. ol-* 19a/10.

pīr: (Far.) Yaşlı. *p.-iz* 8b/7; *p.-lere* 143b/14; *p.-lerine* 75a/4, 75a/5; *p.-lerün* 74a/1; *p. ol-* 50a/6, 104b/16, 115b/14; *p.-i dānā* 2a/8; *p. ü ‘amel- mānde oln-* 38b/8; *p. ü ‘amel- mānde ol-* 83a/2, 140a/3.

piş-: Pişmek. *p.-e* 81a/9.

piyāde: (Far.) Yayan giden asker. *p.* 4b/13, 34a/8, 34a/10, 34b/3, 35b/17, 117a/11; *p.-ler* 117b/6; *p.-leri* 116b/8; *p.-lerle* 116a/12; *p.-leriņ* 144a/4; *p.-leriņ* 116a/15, 117a/8; *p. ol-* 116b/14; *p. begi ol-* 70a/7; *p. begligi* 117a/17, 144a/2; *p. çiftligi* 116b/16; *p. sancağı* 117b/1, 144a/1; *p. t̄ā'ifesi* 11b/1; *p. zağarcılar* 59b/7.

piyādelik: Piyade olma durumu. *p.-den* 14a/11, 116b/9.

pūl: (Far.) En küçük sikke. *p.* 33b/12.

pūr: (Far.) Dolu. *p. ol-* 139a/16.

R

rā: (Ar.) Hicrî takvimde rebî'ü'l-evvel ayının sembolüdür. *r.* 65a/12.

rabt: (Ar.) Biraraya getirme, disiplin. *zabt ü r.-a* "Memleketin düzen ve güveni" 9b/10; *zabt ü r. eyle-* 57a/10, 66b/12.

rağbet: (Ar.) İstek, itibar. *r. kal-* 142a/16.

rāğīb: (Ar.) Rağbet eden, isteyen. *r. ol-* 142a/17.

rağş: (Far.) Gösterişli at. *r.-ma* 62b/3.

raht: (Ar.) Atın koşum takımı. *r. ur-* 62b/3.

raşam: (Ar.) Rakam. *r.* 138a/12, 138a/13.

rām: (Far.) Boyun eğmek. *r. ol-* 57a/14.

ramazān: (Ar.) Hicrî takvime göre dokuzuncu ay, oruç ayı. *r.-dan* 65a/14; *r. t̄ā'āmı* 44a/7.

rāşt: (Far.) Karşılaşma, tesadüf. *r. gel-* 100b/5.

re'āyā: (Ar.) Bir padişahın yönetimindeki halk. *r.* 51a/3, 51a/5, 96b/7, 96b/9; *r.-da* 68b/9; *r.-dan* 11b/11, 50b/16, 82a/4, 97b/15, 98a/8; *r.-nuņ* 96b/13; *r.-sı* 97a/1; *r.-ya* 32a/17, 32b/3, 70a/12; *r.-yı* 97a/9, 109a/1; *r. vü berāyā* 1b/8, 5a/1, 9b/6, 12a/12, 13a/5, 58b/9; *fūkarā vü r.* 51b/16.

re'āyāt: (Ar.) Halklar. *r.-i* 142a/8.

rebī': (Ar.) Bahar. *r.-ü'l- āhīr* 65a/13; *r.-ü'l-evvel* 65a/12.

receb: (Ar.) Arabi ayların yedincisi. *r.* 65a/14.

recec: (Ar.) Yeniçerilere ödenen üç aylıkların ikincisi. *r.* 65a/14, 120a/1.

redd: (Ar.) Kabul etmeme. *r. eyle-* 63b/9; *r. olunmak gerek* 137b/13.

ref: (Ar.) Kaldırma, hükümsüz bırakma. *r.-i* 119a/9; *r.-ine* 88b/8; *r. ét-* 75b/1, 88b/14, 119a/7, 128b/5, 129b/4, 140a/2; *r. étdür-* 119a/6; *r. etmek gerekdür* 138b/12; *r. eyle-* 78a/15, 84b/15, 90a/17, 116b/9; *r. ol-* 5b/14, 19a/9, 25a/4, 63b/3, 85b/13, 119b/14; *r. olin-* 3a/15, 6b/6, 6b/7, 8a/14, 11b/1, 13b/8, 16a/11, 19a/12, 25a/5, 57a/6, 83a/14, 83b/12, 88b/6, 88b/7, 96a/4, 96b/12, 119a/9, 119a/11, 126b/5, 134b/2, 138a/1, 140b/12, 144a/13; *r. olmak gerekdür* 135a/15; *r. olunmak gerekdür* 58a/8, 96b/5, 115a/13, 134b/17, 139a/12.

reḥāvet: (Ar.) İhmalkar davranış. *r.* 19a/1.

re'īs: (Ar.) Kaptan. *r.* 52b/17; *r.-i* 53a/8; *r.-leri* 52b/8, 52b/11, 53b/2, 119a/16; *r.-lerini* 134a/16; *r. ol-* 53a/9, 53a/16; *gemi r.-leri* 115a/16.

re'īslık(g): (Ar.+ Tür.) Kaptanlık. *r.-dür* 52b/16; *r.-i* 52b/14.

remīde: (Far.) Kormuş, ürkmüş. *rencide vü r. ét-* 5a/1, 52a/5; *rencide vü r. eyle-* 9b/6, 52b/7; *rencide vü r. olin-* 51b/17.

rencīde: (Far.) Gücenmiş, kırılmış. *r. ét-* 97a/2, 97a/9; *r. eyle-* 12a/12, 87b/11, 109a/1, 144b/4; *r. etmemek gerekdür* 138b/9; *r. vü remīde ét-* 5a/1, 52a/5; *r. vü remīde eyle-* 9b/6, 52b/7; *r. vü remīde olin-* 51b/17; *r. olmamak gerekdür* 119b/7.

rençber: (Far.) Çiftçi. *r.* 21b/13; *r. kıyāfeti* 53a/13.

resīd: (Far.) İşaretlemek. *r.* 120b/5; *r.-i* 125b/10, 135b/6; *r.-in* 125b/8; *r. ét-* 25b/13, 26a/6, 45a/8; *r. étdir-* 130b/12; *r. eyle-* 136b/10; *r. eylemek gerekdür* 136b/9, 136b/9; *r. eylememek gerekdür* 136b/14; *r. ol-* 130b/9, 130b/9, 136b/16; *r. olunmak gerek* 131a/5.

resm: (Ar.) Vergi, bir maldan hükümetin aldığı hisse. *r.* 131a/6, 132b/1, 1; *r.-i* 133b/16; *r.-in* 129b/13; *r. al-* 131a/6; *r. alın-* 130a/7.

resûl: (Ar.) Peygamber. *âl-i r. ol-* 24b/12.

reşen: (Ar.) Yeniçeri sınıfının üçüncü üç aylığı. *r.* 65a/15, 120a/1.

re'y: (Ar.) Görüş, düşünce. *r.-i* 8a/9, 15a/7, 36a/17, 41a/17, 47b/17, 57a/3, 57a/4, 57a/13, 58b/16, 65a/7, 71a/1, 85b/4, 90b/6, 91a/3, 92a/7, 99a/13, 135b/13,141b/9; *r.-le* 21a/15; *r.-üñüz* 146a/16; *r. gör-* 75a/1; *r.-i şerif* 73b/9.

re'ysiz: (Ar.+Tür.) Düşüncesiz. *r. eyle-* 130a/12.

rezîl: (Ar.) Bayağı, adi. *r.-dür* 24a/6; *r.-lerindendir* 10a/14; *r. ol-* 10a/14.

rızâ: (Ar.) Onay. *r.-m* 24b/1; *r. eyle-* 38b/8; *r. vër-* 69b/17, 110a/12, 110a/13, 116b/12.

rızq: (Ar.) Nimet. *r.-la* 66b/7, 66b/12.

ri'âyet: (Ar.) Koruma, gözetme. *r.* 115b/6; *r. ét-* 105b/5; *r. etmek gerekdir* 25b/1, 130b/7; *r. eyle-* 30a/11, 126b/16; *r. olun-* 52b/13, 77a/4, 93b/10, 117b/10, 137a/2, 140b/10; *r. olunmak gerek* 17b/16, 137b/12; *r. olunmak gerekdir* 33a/11, 115b/3, 118b/10, 132a/4, 136a/15, 140b/16; *vâcibü'r-r.-dür* 47b/11.

ri'âyeten: (Ar.) Sayarak, saygı göstererek. *r.* 44a/2, 60a/11, 77a/6; *r. ol-* 99a/7.

ribh: (Ar.) Kazanç, nema. *r.* 45a/6; *r.-i* 44b/13; *r.-in* 44b/11.

ricâ: (Ar.) Rica. *r.* 26a/17, 129b/11; *r. ét-* 30b/15, 33b/9, 53a/4, 62b/14, 63a/6, 72b/6, 72b/7; *r. eyle-* 38b/6, 56a/12, 73a/2.

rikâb: (Ar.) Padişahın atının yanında yürüyen kimse. *r.-i hümayun* 13a/7.

rikâb-dâr: (Ar.+Far.) Padişaha ata binerken yardımcı olan kimse. *r.-i* 105b/14; *r.-a* 127a/1, 144b/1.

risâle: (Ar.) Risale, eser. *r. ét-* 2a/11.

riş-ḥandâne: (Far.) Alay yollu gülümsemeye. *r.* 148a/3.

rivâyet: (Ar.) Nakledilen hikaye. *r.-de* 72a/17.

rub^c: (Ar.) Çeyrek. *r.-i dirhem-i şer^ci* 34a/16.

rūh: (Ar.) Ruh. *r.-i* 127a/12; *r.-içün* 84a/6.

Rūm: (Ar.) Bizans bölgesi yani Anadolu için kullanılır. *R.-a* 35a/6; arz-ı *R.-a* 16a/16.

Rus: Rusya halkından. *R.* 66a/1; *R. seferi* 72a/17

rūz: (Far.) Gün. *r.-i maşāf* 34a/15.

rū'ūs: (Ar.) Küçük rütbelere için verilen resmi yazı. *r.-a* 136a/7; *r.-i* 126b/7, 126b/8.

rūsūm: (Ar.) Vergiler. *r.-i dīvāniyye* 34b/2.

rüşvet: (Ar.) Rüşvet. *r.* 96b/5, 126b/5, 132b/10, 139a/14; *r.-dür* 127a/10; *r.-i* 58a/15; *r.-ile* 51a/17, 87a/1, 87a/4, 87a/14, 87b/1, 87b/8, 97a/9, 97a/14, 98a/17, 113b/2, 119b/2, 128b/11; *r. al-* 128a/17; *r. alınmamağ gerekdür* 140b/5; *r. vér-* 127a/10, 128b/11; *erbāb-ı r.* 24b/15.

S

sa'ādet: (Ar.) Mutluluk, saadet. *s.-le* 1b/6, 6b/10, 14a/4, 15a/14, 64a/14, 71b/15, 125a/4; *zamān-ı s.-lerinde* 2a/2.

sa'ādetli: (Ar.+Tür.) Saadetli. *s.* 25a/5, 30a/7, 148a/10.

sa'ādetlü: (Ar.+Tür.) Saadetli. *s.* 45a/17, 56b/6, 74a/9, 74b/11, 95a/6, 144b/12.

şabā- reftār: (Ar.+Far.) Hızlı koşan at. *esb-i ş.* 62b/4.

şabāh: (Ar.) Sabah. *ş.* 110b/5; *s.-dan* 66b/2; *her ş.* 27a/4, 32a/6, 135b/17.

şābūn: (Ar.<Yun.) Sabun. *ş. akçaları* 105b/17.

şaçaqlı: Süs için bir şeyin kenarından sarkan parça. *s. çuqa 'abā* 111b/11.

şād: (Ar.) Osmanlı Türkçesi alfabesinde sa harfi. *ş.* 65a/12.

sādāt: (Ar.) Seyyitler, ulular. *'ulemā vü s.* 66a/12.

sādece: (Far.+Tür.) Yalnızca. *s.* 41a/1, 62b/3.

şādık: (Ar.) Sadakatli. *ş. ol-* 115a/1.

şaf: (Ar.) Askeri birlik. *ş.-ina* 92b/11.

şafâ: (Ar.) Sevinç, zevk. *ş.-da* 127a/6; *ş.-sında* 66b/5; *ş.-sından* 30a/10, 63a/2; *ş. ét-* 147a/13; *ş.-sın sür-* 32a/17.

şag: 1. Sağlam, canlı. *ş.* 33a/16, 127a/4; *ş. ol-* 30a/7, 147a/12.

2. Sağ taraf, sağ yön. *ş.* 146b/6, 146b/15; *ş.-a* 99b/10, 100b/7; *ş.-da* 87b/16, 99b/11, 104a/10; *ş.-ina* 6b/16, 90a/5, 90a/7; *ş.-ında* 104a/9.

şāhib: (Ar.) Sahip. *ş.-i* 38a/13; *ş.-ine* 77a/10; *ş. ol-* 98a/2; *ş.-i* ‘arż 49a/6, 80b/5; *ş.-i tuğ* 9a/1, 82b/11; *ş.-i tuğ ol-* 83a/1; ‘alem *ş.-i ol-* 9a/2; *hüsn ü cemāl ş.-i ol-* 12b/8; *ķadd ü ķāmet ş.-i ol-* 102b/15.

şāhīh: (Ar.) Gerçek. *ş.* 37b/14, 128b/10; *ş. ol-* 128b/8.

şāhrâ: (Ar.) Ova. *Çaldıran ş.-sına* 146b/11; *Çaldıran ş.-sında* 146b/2.

sā’ir: (Ar.) Başka *bkz.* sāyir. *s.* 3b/5, 4a/13, 14a/11, 42a/4, 43b/17, 72b/15, 94a/5, 113b/6; *s.-lerde* 40a/12; *s.-lere* 140b/3; *s.-leri* 25b/13, 36a/12; *s.-lerinde* 36b/13; *s.-lerine* 10b/7;

şaka başı: Yeniçeri ocağının su ihtiyacını karşılayanların başları. *ş. ol-* 93a/15.

şakal: Sakal. *ş. başı* 63b/15, 64b/4, 64b/6, 64b/10; *ş.-ı başı* 64b/5, 64b/13; *ş. ķo vér-* 36b/16; *ş. ķoyı vér-* 139b/11; *ş.-ın ķoyu vér-* 41a/3.

şakın-: Sakınmak. *ş.-alar* 72a/11; *ş.-maķ gerekdür* 121a/10.

sākin: (Ar.) Sakin. *s. ol-* 38a/5, 106b/12.

şakla-: Saklamak. *ş.-rlar* 41b/7, 60a/12; *ş.-yalar* 18a/8; *ş.-yup* 67b/1; *hāṭālardan ş.-sun* 146b/2; *hāṭālardan ş.-yup* 146a/3.

şal-: Salmak. *ş.-dı* 147b/15; *ş.-ı vér-* 100b/8, 114a/13.

şalāhor: (Far.) Kapıcı başı ünvanı. *ş. hīzmeti ét-* 116b/2.

şalāhorluķ: (Far.) Kapıcı başı ünvanı. *ş.* 144a/3; *ş. hīzmeti* 144a/12.

şâlih: (Ar.) Dinin emrettiği şekilde hareket eden. *ş. olmak gerektür* 42a/16.

şan-: Sanmak. *ş.-up* 124a/6.

şaña: Sana. *s. 7b/12, 114a/2, 125b/16, 126a/7, 126a/11.*

şan'at: (Ar.) Ustalık, sanat. *ş. 63a/17; ş.-ına 62a/12; ş. işle- 65a/4; ş. işletmemek gerektür* 140a/9; *ş.-ı ol- 18b/3; ş.-in işle- 64b/4; ş. ehli 10b/9, 18b/2, 24a/7, 62a/14, 63a/11, 63b/1, 63b/11; ş. ehli ol- 10b/9, 18b/3; ehli-i ş. 62a/11, 62a/12; ehli-i ş. ol- 62a/13, 63a/8.*

şanāyi': (Ar.) Sanatlar. *ş.-üñ 77a/17, 77b/2.*

sancağ(ğ): Bayrak. *s. 141b/12, 143b/17.; s.-ları 83a/17; s.-ların 18a/6; s. dik- 71a/15; s. dil- 71b/2; s.-da ol- 65b/15; s. begi ol- 78a/3, 83a/17, 83b/8, 141b/8; s. begleri 9b/8, 36a/7, 147a/16, 147b/6; s. begligi 71b/2; atlı s.-ı gerekmez 117a/17; atlı s.-ıdur 117b/2, 143b/17; atlı s.-ları 117a/15; piyāde s.-ıdur 117b/1, 144a/1.*

şandūk(ğ): (Ar.) Sandık. *ş. 45a/7; ş.-a 44b/11; ş.-lar 119b/13; kıra ş. 45a/6; beyt'ül-māl ş.-ına 94a/13.*

şānī: (Ar.) İkinci. *vezīr-i s.-leri 38b/4.*

şaşon: İri köpek. *ş. 101b/2, 101b/5, 101b/8, 101b/10, 101b/12; ş.-a 59a/16; ş.-lar 101a/12, 141a/12; ş.-lara 27b/2; ş.-lardan 101b/13; ş.-ları 101b/7, 101b/8, 101b/14; ş.-larıñ 101b/11; s. ketūdāsı 101b/1.*

şaşoncu: Yeniçeri ocağında köpekleri besleyen ve eğiten 71. ortaya verilen ad. *ş. 73a/5, 88a/8, 93b/4, 105a/15, 141b/6; ş.-lar 59a/16, 101a/16, 141a/11; ş.-larıñ 27b/2; ş. ol- 141b/6.*

şaşoncu başı : Yeniçeri ocağında köpekleri besleyen ve eğiten 71. ortanın kumandanı. *ş. 3a/17, 8b/8, 44a/16; ş.-nuñ 27a/11, 46a/12, 67b/14; ş. ol- 91b/17; s. eyle- 101a/16.*

şaşoncu başılık: Yeniçeri ocağı köpekleri besleyen ve eğiten 71. orta kumandanlığı. *ş.-da 101a/9; ş.-dur 101a/9.*

şaplama: Acemi ocağına devşirme toplanırken araya karışan kişi. *ş.* 79b/3, 115a/8, 139a/12.

şapdır-: Sapdırmak. *ş.-mazlar* 98b/15.

şar-: Sarmak. *ş.* 35a/9; *ş.-mağa* 35a/9; *dülbend ş.-mağa* 41a/1.

sarây: (Far.) Saray. *s.* 2b/5; *s.-a* 7a/1, 66b/9, 113b/8; *s.-da* 13b/4; *s.-ına* 6b/11, 6b/13, 114a/15; *s.-ında* 113b/12, 114a/4; *s.-larında* 32b/16; *s. ağası* 31a/4; *s. kapısı* 72b/7, 90a/9; *s.-ı* *‘âmire* 6a/16, 12b/8, 13a/1, 13b/6, 16b/7, 20a/8; *eski s. ocağı* 19b/12; *vezîr s.-ı hizmetî* 25a/8; *paşa s.-ına* 114a/11; *paşa s.-larında* 136b/11.

şarf: (Ar.) Harcama. *ş. ét-* 39a/10, 61a/10.

sarhoş: (Far.) Sarhoş. *s.-dur* 87a/17.

şarı: Sarı, *bkz.* şaru. *ş.* 5a/14, 95a/3, 132a/13.

şarı geñiz: *ş.* 71b/7.

şarık: Baş kisvesine sarılan tülbent veya şal, sarık. *ş.-la* 102b/6; *selimî ş.* 89b/7; *küçük ş.-ıla* 113b/14a; *küçük ş.-la* 113b/17; *sıkma ş.-la* 102b/6; *selimî ş.-lar* 70a/16, 142b/6.

şarıklı: Başında sarık bulunan kimse. *ş.* 26a/4, 4.

şarın-: Sarınmak. *ş.-mağ* 46b/13.

şarmaşık: Sekbanbaşının kulluklarından birine verilen ad. *ş. kulluğı* 88a/11.

şaru: Sarı, *bkz.* şarı. *ş.-ya* 11a/14.

şat-: Satmak. *ş.-ar* 95a/17; *ş.-arlar* 94a/16; *ş.-arlar idi* 18b/13; *ş.-mağ* 49b/3; *ş.-mamağ* *gerekdür* 87a/13; *ş.-mayalar* 87a/13; *ş.-up* 33b/15; *ş.-mağa başla-* 64a/7.

şâtr: (Ar.) Yazı sırası. *ş. başları* 133a/11.

şatun al-: Satın almak. *ş. a.-mağ* 42a/11.

şav-: Kovmak. *gözden ş.-arlar* 82a/9, 94a/16; *gözden ş.-mamağ gerekdür* 111a/5.

sa'y: (Ar.) Gayret etme, çabalama. *s. ét-* 33a/1, 69a/7; 74b/10, 95a/5, 131a/8, 132a/4; *s. eyle-* 113b/5; *s. olin-* 137a/1; *s.-lar eyle-* 70b/9; *s.-ı ihtimâm ét-* 34a/15; *s.-ı ağa* 132a/14.

şay-: Saymak. *ş.-an* 28b/2; *ş.-arlar* 60a/12; *ş.-mağa* 81a/12.

şayıcı: Sayma işlemi yapan. *ş.-nuş* 28b/2.

şayıl-: Sayma işine konu olmak. *ş.-ur* 60a/6.

sâyir: (Ar.) Başka, *bkz. sâ'ir.* *s.* 6b/3, 9b/7, 12a/3, 13b/4, 37a/13, 41a/6, 46a/16, 61b/8, 63b/6, 71b/8, 77b/16, 78a/12, 84b/13, 85a/17, 86a/15, 88a/9, 90b/4, 90b/8, 92b/7, 97b/6, 102a/7, 102b/4, 103a/10, 105b/7, 105b/8, 118b/12, 136b/6, 141a/9, 147b/16; *s.-lerden* 128a/17; *s.-lere* 17b/9, 64b/12, 119a/7, 123a/5, 131a/1; *s.-leri* 60a/11, 80a/14, 119a/7; *s.-lerin* 80a/12; *s.-lerine* 90b/12; *s.-den ol-* 77a/11.

sebeb: (Ar.) Sebep. *s.* 2b/14, 3b/9, 3b/13, 9a/3, 11b/1, 11b/10, 13a/3, 19a/8, 30a/13, 42b/13, 42b/15, 43a/1, 50b/15, 55a/14, 60a/8, 75b/14, 76b/7, 80b/1, 100a/11, 102a/2, 107a/2, 108b/15, 118a/6; *s.-den* 61a/6; *s.-i* 27b/16, 76b/8, 99b/15; *s. ol-* 2b/3, 3b/16, 61a/4, 80a/15, 108a/5, 140b/15; *s. olurlar idi* 134a/9.

sebkat: (Ar.) İlerleme, geçme. *s. ét-* 3a/7, 78a/17, 140b/5.

seccâde: (Ar.) Üzerinde namaz kılınan küçük halı. *s. bahâsı* 38b/17.

sefer: (Ar.) Sefer. *s.* 45a/11, 83b/5, 111b/13, 117a/3, 117a/15; *s.-de* 9a/16, 14a/8, 14a/9, 45a/14, 54a/9, 59b/9, 59b/12, 60b/5, 60b/11, 60b/13, 61a/10, 61b/2, 61b/3, 71a/15, 72a/1, 82b/8, 83a/12, 86a/14, 93a/15, 97a/10, 97a/16, 98b/7, 100a/2, 129b/12, 130a/1, 134a/15; *s.-den* 3a/7, 36a/1, 43a/14, 71b/12, 108b/4, 113b/8, 116a/13, 117a/1, 123a/17, 123b/11, 134a/14, 134a/17, 143a/7; *s.-dür* 143a/13; *s.-e* 18b/4, 31b/1, 31b/13, 52a/8, 52a/13, 53b/13, 53b/15, 54a/11, 54a/16, 54b/9, 54b/10, 56a/3, 56a/5, 56b/6, 57b/1, 57b/14, 58a/1, 58a/2, 58a/4, 58a/12, 58b/7, 60a/3, 60a/4, 62a/2, 62a/2, 64a/17, 71b/6, 71b/16, 73b/16, 80a/7, 81b/7, 82a/12, 83a/15, 86a/17, 86b/7, 91a/3, 92b/4, 97b/10, 100a/7, 100a/8, 101b/14, 114a/9, 117a/4, 119a/10, 119a/13, 120a/6, 120a/10, 123a/11, 132a/10, 134a/14, 134b/14, 135b/2, 135b/13, 136a/3, 138b/11, 140b/15, 144a/7; *s.-i* 65a/5; *s.-ine* 143a/11; *s.-ler* 81b/15; *s.-lerde* 13b/11, 23b/10, 35b/5, 36b/10, 59b/15,

59b/17, 77a/2, 94b/5, 95b/4, 95b/10, 99a/14, 116b/2, 122b/17, 144a/3; *s.-Iere* 92a/8; *s. eş-* 56b/4, 56b/5, 74b/8, 114a/13, 116a/12; *s. ét-* 80a/14, 145a/6, 146a/15, 146b/4; *s. hizmeti ol-* 117a/5; *s. gör-* 145b/13; *s. ol-* 43a/13, 57a/15, 57b/5, 59b/16, 72a/7, 83a/11, 96a/4, 97a/3, 97a/7, 116a/16, 129b/10, 139b/12; *s.-de ol-* 31a/17, 31b/8; *s.-den kal-* 72a/8, 140b/12; *s.-e eş-* 55b/12; *s.-e sür-* 96b/11; *s.-e yaz-* 54a/8, 119a/3, 124a/12; *s.-ler ol-* 96b/7; *s. kâtibi* 133b/15; *s. maḥalli ol-* 94b/11; *s. yüzi* 9b/1; *s.-i zafer-i āṣār* 7a/11; *s.-i zafer-eşer* 2a/5, 35b/15; *s. ü zafer* 34b/5; ‘*Acem s.-inde* 37b/5; *Naḫşivān s.-inde* 144b/12; *Rodos s.-inde* 72b/11; *Rus s.-inde* 72a/17; *Budīn s.-ine* 63b/13 *Kara Bogdān s.-ine* 72a/5; *Naḫşivān s.-ine* 144b/14; *Sigetvār s.-ine* 62b/2; *atlı s.-e eşüp* 36a/3; *ba‘de’s-s.* 4b/17; *eyyām-ı s.-i encām ol-* 34a/17; *halk’ül-verrā s.-inden* 2a/4; *her s.-de* 36a/8.

şefer: (Ar.) Hicrî takvime göre ikinci ay. *ş.-de* 65a/12

seferli: (Ar.+Tür.) Savaşa giden. *s.* 57b/11; *s.-Ieri* 138a/1; *s.-midür* 52a/15; *s.-nüḡ* 74a/8; *s. ol-* 52a/7, 52b/5, 54a/17, 54b/1, 58b/1, 127b/2, 128a/4.

segird-: Koşmak. *s.-üḡ* 38a/10.

segirde-: Kımıldamak. *s.-dükde* 68b/1.

sek-: Sekmek. *s.-üḡ* 100b/10.

sekbān: (Far.) Yeniçeri ocağının bir bölümü. *s.* 71a/3, 73b/17, 75a/4, 82b/4, 97a/7, 118a/7, 118a/9, 127b/14; *s.-a* 96b/14; *s.-lar* 8b/12, 26b/13, 28a/1, 44a/17, 46a/4, 47a/16, 47a/17, 59a/8, 59b/5, 60a/8, 78a/5, 78b/5, 79b/4, 79b/7, 80a/17, 80b/5, 81b/2, 95b/14, 95b/15, 102a/12, 132b/2; *s.-lara* 26a/7, 44b/5, 44b/6, 46a/3, 73a/3, 77a/6, 78a/7, 78b/1, 78b/10, 80a/12, 134b/15, 140b/2; *s.-larda* 53b/9, 60a/1, 81a/7, 94a/3; *s.-larda idi* 75a/13; *s.-lardan* 31b/10, 10, 44b/4, 53a/9, 53a/10, 78a/13, 78a/14, 84b/15, 135b/16; *s.-larıyla* 100a/12; *s.-laruḡ* 27a/14, 27a/15, 44b/3, 79a/12, 79b/6, 84a/13, 135b/6, 135b/9, 135b/11; *s.-laruḡda* 135b/6; *s. eyle-* 116a/5; *s. ol-* 55b/1, 71a/10, 86a/12, 111b/7, 120a/17, 17; *s.-lardan ol-* 96a/9, 105a/14, 136a/5; *s.-lardan olur idi* 78a/15; *s. bölük başısı* 79a/4; *s. oḡlu* 139a/7; *s.-lar bölümü* 87b/16; *s.-lar çavuşı* 79a/6; *s.-lar furunu* 19b/12, 22a/15, 26b/7, 77b/13, 77b/15, 80b/13; *s.-lar bölük başıları* 47a/16; *s.-lar bölükbaşılığı* 53a/11; *s.-lar çavuşı ol-* 79a/5; *s.-lar kâtibi* 4a/13, 7b/7, 27a/12, 79b/16,

80a/1, 135b/3; *s.-lar kâtibi ol-* 91a/1, 133b/11; *s.-lar kethüdâları* 105a/6; *atlı s.* 81a/15; *baş s. ol-* 81b/5; *yaya s. ol-* 78a/16; *atlı s.-ı ol-* 20b/10, 133a/6; *atlı s.-lar* 59b/8, 141a/7; *otuz dört s.-lardan* 95b/17; *atlı s.-ları* 3a/14; *onsekizinci s.-ları* 78b/11; *yaya s.-ları* 3a/14, 26b/16; *atlı s.-laruñ* 27a/9, 67b/12, 81b/4, 142a/4; *onsekizinci s.-laruñ* 135b/7; *otuz üçüncü s.-laruñ* 80a/4.

sekbân baş: (Far.+Tür.) Yeniçeri ocağında sekban bölüğünün başı. *s.-lar* 143b/11; *s.-lara* 8b/17.

sekbân başı: (Far.+Tür.) Yeniçeri ocağında sekban bölüğünün başı. *s.* 3a/15, 78b/8, 80a/17, 82b/3, 82b/9, 82b/11, 83b/12, 85b/2, 93b/3, 112b/4, 141b/7, 142b/5, 144a/10; *s. idi* 106a/9; *s.-da* 80a/3; *s.-dan* 80a/10, 141a/7; *s.-dur* 82b/12; *s.-lar* 78a/3, 81b/4, 83a/16, 99a/17, 99b/2, 102a/2, 117a/16, 141a/4; *s.-lara* 83b/2, 117b/4, 144a/8; *s.-ları* 51b/11; *s.-laruñ* 3a/10, 83b/7; *s.-laruñdur* 83b/14; *s.-na* 67b/8; *s.-ndan* 82b/17; *s.-nuñ* 9a/2, 27a/10, 46a/2, 52b/17, 54b/14, 55a/1, 80a/15, 80a/16, 82a/12, 82b/2, 88a/7, 88a/10, 88a/13, 102b/8; *s.-nuñdur* 78a/1, 81b/8; *s.-ya* 79a/2, 143b/14, 143b/16; *s.-yı* 35b/11; *s.-yla* 94a/3; *s. ol-* 78a/2, 83b/16, 99b/3, 141b/7; *s. gemisi* 53a/7, 119a/14; *s. serrâclığı* 79a/2.

sekbânlar başı: (Far.+Tür.) Yeniçeri ocağında sekbanların başı. *s.-nuñ* 55a/8.

sekbân başılık: (Far.+Tür.) Sekbanbaşı olma durumu. *s.* 79a/1, 82a/10; *s.-dan* 85b/5; *s. ol-* 75a/15.

sekbânlık(ğ): (Far.+Tür.) Sekban olma durumu. *s.* 50a/7, 53b/3, 71a/17, 142a/7; *s.-dur* 142a/6; *atlı s.* 52b/14; *atlı s.-ıdur* 53a/11.

sekiz: Sekiz. *s.* 5a/17, 12b/6, 18b/13, 20a/9, 20a/11, 27b/1, 27b/5, 28a/15, 28b/4, 46b/3; *s.-den* 39b/8, 45a/17; *s.-er* 29a/1; *s.-er yüz* 40a/6; *s.-erlidür* 29a/2; *s.-inci* 4a/5, 93b/12, 118b/11; *yédi s.* 121b/15; *yédi s. biñ* 112b/1; *yédi s. yüz* 15b/16; *yédişer s.-er* 125a/5, 5; *yédişer s.-er yüz* 40a/6.

sekizli: Sekizli. *s.* 39b/7, 123b/13; *s.-den* 127b/6; *s.-Jerüñ* 121a/4; *s. ét-* 123b/14; *s. eyle-* 56a/16; *s. ol-* 39b/7, 7, 39b/11, 56b/10, 121a/3; *yédi buçuğlı s.-li* 45b/3; *yédili s. ét-* 121b/10; *yédi s.-li mi ol-* 140b/9.

seksen: Seksen. *s.* 41b/10, 41b/12, 63a/3, 72b/12, 72b/13, 114a/9; *s.-e* 102b/16; *s.-er* 18b/7, 102b/11, 112a/4, 115b/17, 144a/14; *s. beş* 80a/16, 86b/12; *s. biş* 108b/5; *s. ikinciye* 110b/15; *s. ikinciyi* 110b/16; *s.-er biş* 116b/13; *s.-sekizinci cemā'at* 145b/2; *yètmış s. ol-* 120a/6.

selām: (Ar.) Selam. *s.-i* 89a/11; *s.-umı* 7a/2; *s. al-* 7a/3; *s. vèr-* 6b/16; *s.-a dur-* 6b/15; *s.-a tur-* 85a/13.

selāmla-: (Ar.+Tür.) Selamlamak. *s.-duğda* 98b/4; *s.-mağa* 42b/4; *s.-r* 98b/5, 120b/4.

selāmlıq(ğ): (Ar.+Tür.) Selamlama töreni için durulan yer. *s.-da* 82a/16; *s.-ma dur-* 42b/5.

selāñin: (Ar.) Sultanlar. *s.-i āl-i 'oşmāniyān* 144b/8; *s.-i māziye* 70b/12; *ķānūn-ı ķadīm-i s.* 34a/2; *ķisve-i s.* 35b/5.

selef: (Ar.) Mevki olarak daha eski olan. *s.-de* 15b/11.

selīmī: (Ar.) Bir çeşit başlık. *s. şarık* 89b/7, 70a/16, 142b/6.

sen: Sen. *s.* 15b/13, 114a/5, 126a/10, 126a/11, 145b/7, 145b/7; *s.-i* 122a/4, 126a/12.

şenā: (Ar.) Övme, övüş. *ş.-lar ét-* 35a/1; *du'ā vü ş.* 41a/1.

sene: (Ar.) Yıl. *s.* 7b/14, 15b/15, 60b/14, 69a/1, 72a/2, 75b/17, 92a/2, 113a/7, 127a/2, 129a/1, 139b/1; *her s.* 32a/14, 43b/9, 53b/16, 54a/17, 60b/12, 116b/9, 117a/6, 119a/10; *her s.-başı* 54b/1.

ser-: Sermek. *s.-erler idi* 72b/17.

ser-ā-pā: (Far.) Baştan başa. *s.* 62b/8.

ser-ā-ser: (Far.) Bir çeşit kıymetli kumaş. *s.* 76a/16, 76b/15; *s.-lerin* 75b/1; *s. ol-* 58a/14, 75a/12; *s. ķuşaķ* 50a/3, 71a/6, 75a/16, 75b/13, 86a/1, 140a/12, 142a/7; *s. ķuşaķları* 86a/3; *s. ķuşaķlı* 42b/16, 55b/11; *s. ķuşaķlı gediklik* 84b/14; *s. ķuşaķlı gedikliler* 75a/6, 90a/16; *s. ķuşaķlı kulluķçı* 3a/6, 47b/5; *s. ķuşaķlı ol-* 57a/4.

serbest: (Far.) Engelsiz. *s. idi* 116b/3.

serdār: (Far.) Asker başı, kumandan. *s.* 57a/9, 58b/7, 60b/6, 82b/14, 97b/15, 131b/15, 132b/1; *s.-a* 82b/14, 134b/10; *s.-lar* 57b/15, 131b/1, 132b/5; *s.-lara* 59a/13; *s.-larına* 90b/11; *s.-larınıu* 143a/9; *s.-larıu* 132a/4, 132a/17; *s.-u* 58b/13; *s. eyle-* 89b/12; *s. ol-* 58a/9, 58a/17, 58b/3, 58b/4, 92a/9, 93a/16, 100a/2, 100a/4, 100a/5, 100a/6, 130a/10; *s.-ı vilāyet kazısı* 58b/17; *vilāyet s.-ları* 59a/6; *yeñiçeri s.-ları* 33a/6, 82b/12.

serdārlik: (Far.+Tür.) Serdar olma durumu. *s.* 57b/16, 58a/16, 58a/16; *s.-lar* 57a/10; *s.-lık mektūbı* 90b/14.

seraḥūrlik(ğ): (Far.) Ordunun nakli sırasında nakil işiyle görevli kimseler. *s.-ı* 83a/12.

ser-gerdān: (Far.) Perişan. *zār s.* 74b/8.

ser-ḥadd: (Far.+Ar.) Sınır. *s.-de* 147a/14; *s.-e* 146b/4; *s.-ından* 16a/13; *s. ḳal'a* 96a/5; *s.-ı manşūr* 9b/17.

serkeşlik: (Far.+Tür.) Asi, baş kaldıran. *s. ét-* 62b/5.

sermāye: (Far.) Sermaye. *s.-leri* 53a/16.

serrāc: (Ar.) Saraç. *s.-ı* 75a/16, 75b/2, 86a/8, 86b/17; *s.-u* 86a/11, 86b/1; *s. ol-* 86a/16, 87a/5; *s. yoldaşı* 62b/11; *efendi s.-ına* 47b/6; *kethüdā s.-ı* 85b/8; *kethüdā beg s.-ına* 47b/6; *kethüdā s.-ınıu* 51a/15.

serrāc başı: (Ar.+Tür.) Saraç başı. *s.* 86a/5; *s.-nu* 86b/13; *s.-ya* 86b/10.

serrāclık(ğ): (Ar.+Tür.) Saraçlık. *s.* 78a/12, 85b/16; *s.-dan* 76a/15; *sekbān başı s.-ı* 79a/2.

sev-: Sevmek. *s.-mekle* 107a/4.

sevāb: (Ar.) Sevap. *ş.-a* 33b/15.

sevdā: (Far.) Heves, sevda. *destūr s.-sına düş-* 26b/5.

sevḳ: (Ar.) Yönlendirmek. *s. ét-* 42a/13.

seyis başı: (Ar. +Tür.) Seyislik işine bakanların başı. *s.* 77b/3.

seyishâne: (Ar.+Far.) Üzerine yük konulan at. s. 43a/14, 43b/6, 57b/10, 57b/12, 58a/8, 140b/14; s.-*Ieri* 43b/10.

seyislik: (Ar.+Tür.) At bakıcısı. s. ve *haşekilik ét-* 40a/16.

seyr: (Ar.) Yürüyüş, gezinti, izleme. s. *étdürürler imiş* 100b/1; s. *ağçası* 120b/2; s. *ü şikārda ol-* 48b/17.

şığ-: Sığmak, yer almak. *ş.-maz* 60a/16.

şığırtmac: Sığırtmaç. *ş.* 10a/15.

şıık: Sık. *ş. şıık* 117a/15, 118a/12, 119b/6, 119b/16, 130b/8, 140b/15.

sıkma: Sıkma. s. *şarıık* 102b/6.

şıla: (Ar.) İnsanın doğup büyüdüğü yer. *ş.-Iarına* 64a/2.

şıra: Sıra. *ş.* 37b/15, 121b/17, 139b/9;; *ş.-da* 21a/7; *ş.-dadur* 21a/3; *ş.-dur* 20b/17; *ş. kıılı* 31b/6, 50a/16, 50a/17, 50b/1; *çavuş ş.-sı* 21a/1; *çavuş ş.-sında* 21a/7; *kethüdā ş.-sı* 20b/17, 21a/1.

şıravardı: Bir sırada. *ş.* 84b/9, 106b/3, 106b/6.

şıriık hāmmāllığı: Sırııkla ağır eşya taşıma. *ş.-ıyIa* 21b/3.

şırmalı: Altın, gümüş veya bakır telden kumaş üzerine yapılan işleme. *ş. ol-* 75a/12.

sırran: (Ar.) Gizlice. s. 114b/13.

şıyānet: (Ar.) Koruma. *ş. ét-* 58a/5; *ş. éderler idi* 113a/12.

sikke: (Ar.) 1. Para. s. 133a/7;

2. Mevlevi külahı. s. *-i şerifleri* 36b/4, 36b/5.

sikkelen-: (Ar.+Tür.) Mevlevi külahına sahip olmak. s. *-mişdür* 36b/5.

sil-: Silmek. s. *-mekdür* 40a/2; s. *-üp süpür-* 40a/1.

silāh: (Ar.) Silah. *ş.-a* 42a/13.

silahdār: (Ar.+Tür.) Vezirlerin veya devletin ileri gelenlerinin silahlarını korumak ve idare etmekle görevli kimse. *s.* 126b/17; *s.-a* 126b/16, 144b/1; *s.-ıyla* 126b/15; *s.-lar* 74a/9; *s.-lara* 126b/1; *s.-ları* 126a/16; *s.-larına* 84a/3; *pādişāh s.-ı* 105b/14.

simitci: Sekbanlar fırınında çalışanların en alt kademesi. *s.* 26b/11.

siṅ-: Sinmek. *s.-mişdür* 36b/9.

sipāh: (Far.) Asker, ordu. *fēzēnd-i s.-dan* 128a/17; *zāmīme-yi s.-ı zafer-penāh* 34a/12.

sipāhī: (Far.+Ar.) Bir yeniçeri sınıfı. *s.* 126b/7, 146b/9; *s.-çün* 38a/3; *s.-den* 51a/5; *s.-lerden* 27a/2; *s.-sine* 10a/10; *s. ol-* 3a/8, 50a/9, 77a/5, 77a/8, 115b/5, 127b/12, 130a/10, 133a/6, 136a/9, 141a/2; *s. bölügi* 91b/8; *s. zümresi* 136a/7; *bölük s.-lerinüḡ* 147b/13; *fēzēnd-i s.* 23b/2, 79b/2, 129a/7; *za‘īm ü s.-den* 13b/11; *ķışa s. dolama* 42a/8.

sipāhilik: Sipahilik. *s.* 71b/1; *s.-dür* 29a/1.

sipāhilik: Sipahilik. *s.* 77a/10, 127b/15; *s. vēril-* 77a/3.

sipāriş: (Far.) Ismarlama, bir şeyin yapılması için emir verme. *s. eyle-* 125b/16.

sirreḡū: ? *s.* 8a/7.

siyāset: (Ar.) Seyislik, at idare etme. *s.-e* 92b/11.

siz: Siz. *s.* 122a/5, 146a/14; *s.-den* 146a/16; *s.-e* 116b/13, 145a/14; *s.-Jer* 145a/14; *s.-Jeri* 145a/9; *s.-üḡ* 117b/2, 145a/16; *s.-üḡle* 145a/9, 145a/15, 145b/16.

şofa: (Ar.) Koḡuş, *bkz.* şoffa. *orta ş.-sina* 38a/10; *orta ş.-ya* 38a/13, 40b/16, 41a/5.

şoffa: (Ar.) Koḡuş, *bkz.* şofa. *orta ş.-da* 41b/4

şofra: (Ar.) Sofra. *ş.-sı* 132b/4.

şoḡancı: Soḡan yetiştiren veya satan. *ş.-ları* 55a/3.

şok-: Sokmak. *ş.-arlar* 104a/1.

şokak: (< Ar. zuḡak) Sokak. *ş.* 60b/8; *ş.-lara* 72b/15.

şol: Sol. ş. 146b/7, 146b/16; ş.-a 99b/11, 100b/7; ş.-da 87b/16, 104a/11; ş.-ma 6b/16, 90a/5, 90a/8; ş.-inda 104a/10.

şolağ: Yeniçeri ocağı'nda 60-63. ortalara verilen ad. ş. 78a/16, 105a/11, 127b/11, 127b/14, 133a/6, 139a/7; ş.-lar 3b/3, 3b/15, 59b/3, 77a/5, 80b/8, 97a/7, 103a/11, 103b/14, 104b/4, 112a/4, 134b/15; ş.-lara 47a/16, 60a/8, 60a/9, 103a/7; ş.-lardan 104b/17, 110a/15; ş.-laruñ 59b/11, 67b/16, 75a/4, 103b/4, 103b/14, 105a/12, 105b/9, 142a/5; ş. ét- 104a/15, 104b/1; ş. eyle- 102b/15; ş. ol- 10b/13, 71a/3, 71a/10, 104b/1, 105a/8, 105a/12; ş.-lardan ol- 113b/3, 136a/17, 141a/3; ş. gönlekleri 104a/6; ş. kapısı 71b/8; ş.-lar kapısı 71b/6, 72b/14, 107b/5; ş.-lar kethüdaları 105a/1, 105a/3; ş.-lar kethüdası 68a/2; ş.-lar oda başısı 103a/4; altmışbirinci ş.-lar 108a/2; müteferrika-i ş.-lar 103a/8.

şolağ başı: Yeniçeri ocağı'nda 60-63. ortaların kumandanı. ş. 103b/13; ş.-lar 3b/4, 60a/10, 99b/11, 103a/12, 103a/16; ş.-lara 8b/5; ş.-laruñdur 103a/9; ş.-nuñ 68a/1; ş. eyle- 102b/17; ş. ol- 103a/3, 103b/2, 103b/3; ş.-dan ol- 103a/7; baş ş. 103a/1; baş ş.-ya 103a/15.

şolağ başılık: Solak başı olma durumu. ş.-dur 102b/9, 103b/12.

şolağlık: Solak olma durumu. ş. 52b/13, 71a/17, 104a/15; ş.-da 105b/4; ş.-dur 50a/8; ş. olmağ gerekdür 53b/4; ş.-dan ola gel- 53a/5; ş. pāyesi 77a/4.

şonra: Sonra. ş. 4b/8, 5a/8, 6a/16, 7a/9, 7a/15, 7b/15, 11b/11, 16a/5, 16b/9, 17a/12, 18b/6, 18b/14, 20a/16, 22a/11, 22a/13, 24b/4, 25b/16, 30a/5, 33b/16, 35b/17, 38a/14, 38b/2, 39a/1, 40b/11, 40b/15, 41a/3, 41a/5, 42b/8, 43a/9, 45a/17, 45b/11, 46b/17, 47b/1, 48a/17, 49b/12, 49b/14, 50b/2, 51a/5, 54b/7, 56a/9, 60b/3, 61a/8, 62a/16, 65a/2, 67a/14, 68b/6, 69a/2, 71a/13, 72a/4, 72b/6, 72b/17, 75a/13, 75a/17, 78a/13, 78b/17, 79a/4, 80a/1, 82a/17, 82b/6, 83a/13, 83b/14, 84b/4, 85a/5, 85a/8, 86a/2, 86a/10, 86a/13, 86b/6, 88b/13, 89a/1, 89a/13, 89b/2, 89b/6, 89b/16, 90a/6, 90a/7, 91b/4, 93b/8, 98b/17, 102b/12, 105a/17, 106b/3, 106b/4, 106b/10, 106b/11, 106b/13, 107b/7, 108a/16, 110a/15, 110b/1, 111a/10, 114a/14, 116b/6, 120a/4, 120b/4, 120b/8, 121b/7, 123a/11, 124a/6, 124a/12, 124a/14, 125a/1, 129b/11, 130b/4, 137a/8, 139a/3, 139b/2, 140b/17, 142b/9, 146b/9, 147a/6, 147a/11, 147b/8, 147b/14; ş.-dan 8b/11, 18b/16, 19a/10, 19b/10, 23a/9, 41b/2, 46b/15, 47b/3, 77a/12, 79b/14, 82a/13, 82b/17, 98b/6,

99a/7, 111b/16, 128a/7; *ş.-dur* 102a/1; *ş. ol-* 92b/6; *ş.-dan ol-* 37b/3, 52b/11, 141b/8; *ş. olun-* 98a/15.

şopramân: Bir tür kumaş. *ş.* 47a/15, 47a/16, 47b/4, 47b/6, 47b/9, 47b/11, 47b/14, 47b/16, 48a/3; *ş.-dur* 47a/17; *ş.-uñ* 48a/1; *ş. vèril-* 47b/2; in'âm *ş.-ı* 47b/12; yeşil *ş.* 47a/14

şopramānlı: Kumaşlı. *ş. ol-* 105b/6

şor-: Sormak. *ş.-arlar* 25b/8, 25b/9; *ş.-mayup* 122a/6; *ş.-maz* 121b/16; *ş.-up* 94a/8.

şorğuç: Başa takılan süs, çelenk vb. şeyler. *ş.-dur* 99b/17; *ş.-ı* 41a/15, 91a/5, 91b/12; *süpürge ş.* 37a/5, 89a/7; *süpürge ş.-dur* 93b/7.

şoy-: Soymak. *ş.-up* 52a/4, 87a/17.

söyle-: Söylemek. *s.* 63a/1; *s.-diler* 24b/13; *s.-mege* 14a/12, 15a/12; *s.-rler* 95b/2, 113a/10; *s.-yecek* 145a/13; *s.-yüp* 140a/4; *söz s.-mege* 145a/12.

söyündür-: Söndürmek. *s.-mekdür* 48a/8; *s.-mekiçün* 48a/8; *s.-ür* 49b/13; *söyündürür idi* 49b/12; *ihrâk s.-üp* 48a/12.

söz: Söz. *s.* 79a/11; *s.-i* 114b/9, 114b/16; *s.-inde* 114b/17; *s.-lere* 14b/2; *s.-leri* 15b/9; *s.-lerini* 63b/8; *s.-ünde* 115a/1; *s. esle-* 140a/10; *s. gerekdür* 15b/9; *s. söyle-* 145a/12; *s.-i söz ol-* 40b/13, 40b/14; *él s.-iyile* 14b/1.

şu: Su. *ş.yolı* 114b/3; *ş. yolları* 55b/17.

sū: (Ar.) Kötü kanaat. *s.-i zann olun-* 10b/7.

su'âl: (Ar.) Soru sorma. *s.* 64b/2, 79b/8; *s. buyur-* 14b/14, 63b/17, 145a/15; *s. ét-* 33a/5, 37b/15, 91b/7, 114a/1, 114a/3, 130a/12, 145b/14, 146a/11, 147b/4; *s. eyle-* 63a/5, 66b/1, 125b/6; *s. ol-* 10b/1, 120b/14, 121a/16; *s. olun-* 17b/4, 19b/9, 25a/16, 25a/17, 64a/16, 79a/16, 84a/1, 112b/11, 112b/15, 114b/16, 123b/10, 124b/2, 124b/4, 136b/7; *s. olunmak gerekdür* 25a/14, 25b/5, 122a/14.

şu başı: Güvenlik ve vergi toplamaktan sorumlu bir asker sınıfı. *ş.* 87b/4; *ş.-lar* 92b/11, 92b/14.

şuç: Suç. *ş.* 128a/15, 128b/3, 128b/13; *ş.-dan* 42a/2; *ş.-ı* 41b/7, 41b/11, 57a/5; *ş.-ın* 41b/6; *ş.-ına* 14b/8, 60a/15; *ş.-ı ol-* 21a/15, 41b/9, 9, 41b/15, 43b/17, 57a/1, 57a/13, 76a/14, 90a/16, 104a/13, 140b/16; *ş.-ı olmak gerek* 42a/1.

şūfiyyūn: (Ar.) Tasavvuf ehli olanlar. *zūmre-i ş.-dan* 36a/17.

sūķ: (Ar.) Çarşı, pazar. *s.-ı sultānī* 58b/17.

sultān: (Ar.) Sutan, hükümdar. *s.* 46a/17, 46b/5, 46b/6, 46b/17, 47a/3, 49b/12, 56a/11, 63b/12, 64a/14, 64b/2, 65b/8, 66a/5, 66a/13, 67a/14, 68b/2, 69b/1, 71b/14, 14, 72a/5, 72a/13, 72a/17, 72b/6, 72b/10, 72b/12, 72b/17, 75a/7, 75b/14, 75b/16, 80b/1, 81b/12, 83b/15, 89a/15, 89b/10, 91a/17, 98b/17, 100a/11, 101a/10, 106a/3, 106b/10, 107a/6, 107b/8, 107b/13, 108a/16, 108b/15, 108b/15, 109a/13, 110b/11, 112a/5, 113a/4, 113b/9, 114b/3, 116b/7, 119a/5, 119b/12, 119b/17, 123a/4, 124b/17, 125a/3, 126b/12, 133a/15, 144b/11, 144b/13, 146b/3; *s.-ları* 147b/16; *s. hamāmı* 95a/14; *s.-ü'l- berreyn* 1b/3; *s.-ü'l- ulemā* 35a/6, 35a/8.

sultānī: (Ar.) Padişaha özgü. *tāc-ı s. ét-* 35b/6; *sūķ-ı s.-de* 58b/17.

şun-: 1. Sunmak. *ş.-duğında* 108a/12.

2. Hücum etmek, saldırmak. *s.-anına* 148a/3.

sūr: (Far.) Düğün. *s.-ı hümayūn* 23b/12.

şuret: (Ar.) Görünüş, kopya. *ş.-i* 10b/3; *ş.-idür* 120b/9, 124b/13; *ş.-in* 80a/1, 120b/5, 130a/13; *ş. olun-* 124b/11.

şuşa-: Susamak. *ş.-miş ol-* 108a/12.

şūrḥ: (Far.) Kırmızı mürekkep. *ş. ol-* 122b/17.

sünger: (Yun.) Sünger. *s.* 132a/5; *s. ve iskemle kılıfı* 132a/7.

sūprinti: Çöplük. *s.* 113b/12.

sūrḥ: (Far.) Kırmızı mürekkep. *s.* 74a/8.

sünnet: (Ar.) Sünnet. *s.-lerin* 16b/4; *s. eyle-* 23b/12; *s. yeri* 12b/7; *s.-li ol-* 10b/5, 12b/6, 13a/13.

sünnetli: (Ar.+Tür.) Sünnetli. *s. ol-* 10b/6.

süpür-: Süpürmek. *s.-üp* 24b/10; *s.-ürler idi* 37a/11; *silüp s.-mekdür* 40a/1.

süpürge: Süpürge. *s.* 31a/15, 37a/13, 41a/15; *s.-dür* 99b/17; *s.-yi* 37a/12; *s. ét-* 37a/10;

s. şorguç 37a/4, 89a/7, 93b/6.

süpürgeci: Süpürgeci. *s.* 95a/17.

sür-: Sürmek. *s.-elüm* 53b/16; *s.-er* 97b/13; *s.-erler* 97b/12; *s.-icek* 100b/9; *s.-mege* 115a/17, 132a/16, 134b/13, 134b/15; *s.-mek* 4b/12; *s.-mekdür* 118b/2; *s.-mişlerdür* 107a/5; *yüzlerin s.-diler* 13a/7; *yüz s.-elim* 145b/1; *şafâ'sın s.-erler* 32a/17; *'asker s.-mege* 57b/12, 59a/7; *sefere s.-sin* 96b/11; *yüz s.-üp* 63b/7; *yüzler s.-üp* 14a/1.

sürdür-: Sürdürmek. *s.-mek* 4b/14.

süri: Devşirme yoluyla toplanan Hristiyan çocukların gruplar halinde ocağa nakledilirken oluşturulan kabileler. *s.-de* 17b/5; *s.-den* 17b/6; *s.-leri* 16b/16; *s.-si* 13a/16; *s.-ye* 12a/17; *s.-yi* 12b/3; *s. bağla-* 11b/12; *s. bağlan-* 11b/13, 11b/15, 16b/2.

sürü: I. Bkz. süri. *s.* 17b/1, *s.-yi* 16b/17; *her s.-ye* 12a/10.

II. Bir çok, hayli. *s.* 100b/5.

sürici: Devşirilen Hristiyan çocukları hükümet merkezine getirmekle görevli memur. *s.* 17a/5, 17a/17, 18a/1; *s.-leri* 18a/6; *s.-lerin* 17b/9.

sürici baş(ı): Sürici görevinde bulunan memurların başı. *s.* 12a/3; *s.-ları* 18a/7; *s.-ların* 11b/15.

sürşad: Tanzimat'tan önce savaş zamanında halktan toplanan yiyecek veya arç gereç, bkz. *sürsat. s.-larını* 64a/3.

sürşat: Tanzimat'tan önce savaş zamanında halktan toplanan yiyecek veya arç gereç, bkz. *sürsad. s.* 64a/2; *yeñiçeri s.-ı* 97b/11.

Ş

şa' bân: (Ar.) Hicrî takviminin sekizinci ayı. *ş.* 65a/14.

şād: (Far.) Huzurlu, memnun. *ş. ol-* 112a/12.

şāh: (Far.) Padişah, hükümdar. *ş.* 146b/3, 147b/11, 148a/3; *ş.-a* 147b/8, 147b/11; *ş.-um* 147b/5, 147b/9, 148a/1; *ş.-uñ* 147a/17, 147b/15, 147b/16; *ş.-ı kızılbaş* 148a/7.

şāhān: (Far.) Şahlar. *ş.-ı 'oşmānī* 35b/6.

şāhīn: (Far.) Şahin. *ş.* 100b/6.

şa' īr: (Ar.) Arpa. *ş.* 97b/13.

şākird: (Far.) Öğrenci. *ş.* 120a/3, 120a/8, 120a/11, 122a/12, 124a/4, 129b/13, 129b/16, 130a/3, 130a/17, 133b/1; *ş.-den* 120b/14, 121a/13, 122a/9, 135b/5; *ş.-dür* 120a/9; *ş.-e* 129b/13; *ş.-i* 108b/12, 116a/4, 120b/12, 123a/5; *ş.-ler* 26a/17, 56b/16, 116a/3, 122a/3, 123b/15, 124b/14, 128a/10, 133b/17; *ş.-lerden* 53b/6, 57a/3, 130a/6; *ş.-lere* 124a/4, 128a/9; *ş.-leri* 4a/7, 4a/10, 124a/17; *ş.-lerinden* 53b/7; *ş.-lerüñ* 122b/5, 123a/2, 123b/6, 128a/6, 128a/8; *ş.-üñ* 53b/11, 124a/10; *ş. eyle-* 123b/5; *ş. ol-* 120a/7, 120b/2, 123b/10, 133b/5; *ş.-den ol-* 136a/17; *ş. halifesi* 120a/16; *ş.-ler halifesi* 118b/17, 120b/1, 122a/10, 122b/12; *baş ş.* 28a/15, 57a/4, 120a/13, 121b/4, 122a/10; *baş ş. ol-* 133b/7; *her ş.* 122a/13; *baş ş.-e* 28a/14, 122b/12; *yeñiçeri baş ş.-i ol-* 74b/4; *baş ş.-inüñ* 28a/13, 46b/2; *āğa kapusı ş.-leri* 65a/10; *efendi ş.-leri* 65a/9; *yeñiçeri kâtibi ş.-leri* 138b/6; *āğa kapusı ş.-lerin* 138b/14; *usta ş.-lerin* 134a/13; *āğa kapusı ş.-lerinden ol-* 135a/5, 54a/3; *āğa kapusı ş.-lerindür* 135b/1; *āğa kapusı baş ş.-inüñ* 46a/16; *baş ş.-üñ* 130a/16, 133b/10; *ehl-i ş.-i* 126b/14.

şān: (Ar.) Ün, şöhret. *ş. bul-* 75b/4.

şān-ı 'ālī: (Ar.) Şanı ve şerefi büyük. *ş.-lerden olmamak gerekdür* 119b/2.

şārāb: (Ar.) Şarap. *ş.* 107a/11; *ş.-a* 42a/14.

şart: (Ar.) Şart. *ş.-dur* 29b/8, 31a/7, 34a/2, 42a/12, 45a/11, 51b/16, 98a/16, 131a/2; *ş.-ı* 44a/9; *ş.-ı vākıf* 44a/9.

şeb-ḥūn: (Far.) Gece baskını. *ş. ét-* 145a/1, 146a/14.

şeb-külāh: (Far.) Gece giyilen külāh. *ş.* 61a/14.

şecer: (Ar.) Ağaç. *ş.* 82a/5.

şefā^c at: (Ar.) Birinin bağışlanması veya isteğini elde etmesi için aracılık edilmesi. *ş.* 38b/10; *ş.-le* 9a/14, 19a/1; *ş.-éyle-* 9a/9.

şehid: (Ar.) Şehit. *ş. ol-* 22b/6.

şeh(i)r: (Far.) Şehir. *ş.-de* 18b/1; *ş.-i* 66b/7, 66b/11; *ş.-ler* 94b/8; *ş.-lerde* 105b/13; *ş. donanması ol-* 99a/1; *ş. oğlanı* 24a/9.

şehremīni: (Far.+Ar.) Saray memuru. *ş.-nden* 48a/9, 65a/1, 108a/8, 115a/16; *ş. defteri* 72b/4.

şehzāde: (Far.) Osmanlı padişahlarının çocuğu. *ş.* 13b/16, 30a/3, 30a/11, 65b/15, 107b/7, 107b/9; *ş.-den* 108a/2; *ş.-yi* 23b/12, 30a/9.

şeker: (Far.) Şeker. *ş. şerbet* 108a/11.

şerbet: (Ar.) Şerbet. *şeker ş.-in* 108a/11.

şek(i)l: (Ar.) Şekil. *ş.-lerin* 11b/14; *ş.-inde ol-* 10b/3.

şekvā: (Ar.) Şikayet etme. *ş.* 90b/12; *ş. ét-* 73a/1; *ş. mektūbı* 90b/15.

şekvācı: (Ar.+Tür.) Şikayetçi. *ş.-lar* 89b/13; *ş. ol-* 43a/3.

şemşir: (Far.) Kılıç. *tu^cme-i ş. ol-* 1b/11.

şer^c: (Ar.) Din inançlarına göre belirlenmiş kurallar. *ş.-e* 42b/11; *ş.-i şerif* “İslam şeriati” 59a/3.

şeref: (Ar.) Yükseklik, üstünlük. *ş.-i islām* 13a/9, 23b/13.

şer^c i: (Ar.) Şeriata özgü, şeriata uygun. *rub^c-i dirhem-i ş.-dür* 34a/17.

şerîf: (Ar.) Şerefli, kutsal. *ş.* 135b/4, 136b/2, 143a/3; *emr-i ş.* 9a/6, 9a/12, 80b/11, 88b/8; *fēhvā-yı ş.* 143a/3; *fērmān-ı ş. ol-* 62b/7; *hātṭ-ı ş. vēr-* 110a/6; *izn-i ş. ol-* 24a/10; *kisve-i ş.* 61a/17; *şerᶜ-i ş.* 59a/3; *cāmiᶜ-i ş.-de* 99b/7; *emr-i ş.-de* 9a/10, 12b/14; *ᶜid-i ş.-de* 31b/5, 98a/10; *cāmiᶜ-i ş.-e* 105a/9; *cāmiᶜ-i ş.-i* 33b/7; *sikke-i ş.-leridür* 36b/4; *cāmiᶜ-i ş.-in* 107b/8; *āyet-i ş.-ine* 5b/17; *emr-i ş.-ine* 73b/6; *emr-i ş.-le* 58a/9; *hātṭ-ı ş.-le* 73a/8; *emr-i ş.-ler* 10b/17; *emr-i ş.-leri* 59b/2, 146a/8; *fermān-ı ş.-leri ol-* 125a/14; *kalb-i ş.-leri* 62b/6; *maᶜlūm-ı ş.-leri ol-* 147a/10; *muḥabbet-i ş.-leri ol-* 62b/6; *murād-ı ş.-leri* 140a/17; *murād-ı ş.-leri ol-* 145a/9; *naẓar-ı ş.-leri ol-* 112a/13; *reʿy-i ş.-leri* 73b/9; *sikke-i ş.-leri* 36b/5; *emr-i ş.-lerin* 91b/10; *merḳad-ı ş.-lerin* 37a/8; *cāmiᶜ-i ş.-lerine* 66a/14; *ḫuzūr-ı ş.-lerine* 100b/11; *kalb-i ş.-lerine* 14a/4; *merḳad-ı ş.-lerini* 37a/10; *vāḳıʿa-ı ş.-lerinde* 5a/13; *hātṭ-ı ş.-üñüze* 147a/3; *vücūd-ı ş.-üñüzi* 146a/3, 146b/1.

şerîfe: (Ar.) Bkz. şerîf. *kepāze-yi ş.-leri* 15b/13.

şerîfeyn: ? *ḫādīmüʿl-ḫaremeynüʿş-* *ş.* 1b/4.

şerîk: (Ar.) Ortak. *ş. ol-* 128b/4.

şerîr: (Ar.) Kötülük yapan, başbelası, *bkz.* şerrir. *ş.* 14b/15.

şerîrlük: (Ar.+Tür.) Kötülük. *ş.* 13b/12; *ş.-leri* 15b/9.

şerᶜiyye: (Ar.) Şeriata uygun. *muᶜāmele-i ş.* 44a/8.

şerrir: Kötülük yapan, başbelası, *bkz.* şerir. *ş.* 15a/17; *ş.-i* 13b/10; *ş. eyle-* 15b/6.

şetm: (Ar.) Sövmek, küfretmek. *ş. ét-* 66a/17.

şevket: (Ar.) Padişahların büyüklük ve heybeti. *ş.-lerin* 147b/3.

şevvâl: (Ar.) Arabi ayların onuncusu. *ş.-den* 65a/15.

şey: (Ar.) Nesne, madde, şey. *ş.-ler* 29b/9; *ş.-lerin* 19a/2; bir *ş.* 81b/14; *ş.-i* ḳalil 62a/13, 109b/15; *ş.-i ḳalil ol-* 7a/17.

şikâr: (Far.) Av. *ş.-a* 80b/2, 81a/14, 99b/2, 99b/3, 99b/6, 102a/13, 102a/15; *ş. éderler idi* 99b/1; *ş. ét-* 80a/6, 100a/13; *av ve ş. ét-* 81b/13; *seyr ü ş.-da ol-* 48b/17.

şimdi: Şimdi. *ş.* 5b/2, 5b/13, 11a/9, 16b/11, 21b/8, 21b/11, 22a/9, 23a/11, 23b/1, 26a/2, 26a/11, 26a/16, 28b/6, 32b/7, 32b/8, 33a/16, 36b/14, 38b/17, 39b/6, 40b/4, 43b/2, 43b/8, 43b/9, 45a/8, 47a/9, 47b/16, 50a/3, 50a/12, 52a/10, 53a/12, 54b/4, 54b/8, 55a/12, 56b/8, 56b/11, 57b/5, 58a/14, 58b/6, 59a/5, 60b/16, 61a/2, 61a/14, 61b/7, 61b/12, 62a/13, 64b/8, 65b/6, 65b/8, 66a/15, 66b/3, 66b/6, 67a/9, 67a/11, 67b/2, 68b/9, 68b/14, 69a/8, 69a/14, 72b/9, 73a/16, 73b/3, 73b/12, 73b/14, 74a/11, 74a/16, 74b/11, 75a/9, 76b/16, 77b/4, 77b/6, 78b/6, 6, 81b/4, 81b/11, 83a/5, 86a/12, 86b/11, 87a/3, 87a/8, 87b/10, 90b/16, 91a/7, 91a/9, 91a/14, 91b/15, 93b/14, 94a/15, 94b/3, 94b/12, 95a/4, 95b/2, 95b/6, 96a/8, 96a/17, 96b/8, 97b/8, 97b/16, 99a/10, 101b/10, 101b/11, 104b/14, 105a/3, 105a/6, 109a/5, 109b/4, 109b/9, 110b/4, 110b/17, 111a/2, 111b/8, 112b/1, 113a/11, 113a/13, 115a/7, 115b/7, 115b/16, 116a/3, 117a/2, 117a/11, 118a/7, 119a/15, 119b/15, 119b/17, 120a/5, 120a/17, 121a/11, 121a/16, 121b/1, 122a/6, 122b/4, 124b/10, 126a/8, 127a/5, 127a/11, 129b/5, 130a/7, 131a/7, 131b/1, 131b/10, 132a/11, 132a/15, 132b/11, 133a/15, 133b/4, 133b/9, 134b/14, 136b/1, 138a/10, 138a/13, 138b/2, 138b/4, 140a/1, 140b/7, 141a/16, 141b/2, 141b/17, 142a/1, 142a/10, 142a/13, 142b/14, 143b/8, 143b/12, 144a/2, 144a/4; *ş.-ki* 36a/14, 38b/15, 42a/7, 42a/8, 43b/1, 49b/3, 52a/17, 73a/11, 85a/1, 87a/12, 96b/15, 97a/8, 97a/14, 100b/1, 137b/6, 140a/15, 140b/8, 141b/9, 143b/3; *ş.-ye* 138a/11.

şinik: Sekiz kiloluk tahıl ölçęęi. *ş.* 136a/11.

şir: (Far.) Yiğit, kahraman. *ş.-i jiyānlar* 34a/16.

şol: Şu. *ş.* 125a/9.

şöhret: (Ar.) Şöhret. *ş. bul-* 36b/2; *ziynet ü ş.-lerine* 147b/12.

şöyle: Şöyle. *ş.* 23a/12, 51b/16, 83b/11, 109b/10, 127a/5, 132b/4; *ş. kim* 11a/4, 98a/16, 127a/17.

şu: Şu. *ş.-nda* 100b/6.

şübhe: (Ar.) Şüphe. *ş. oln-* 10b/6.

şühelü: (Ar.+Tür.) Şüpheli. *ş. ol-* 17b/6.

şühür: (Ar.) Aylar. *ş.-uŋ* 65b/13.

şürb: (Ar.) İçme, içilme. *ş.-i hamr eyle-* 87b/6.

şürû: (Ar.) Başlama, girme. *ş. eyle-* 119b/4; *ş. eylemek gerekdür* 65a/8.

T

tā: (Far.) Ta, bir şeye, bir yere doğru. *t.* 23b/11, 147a/14; *t. kim* 2a/12, 7b/11, 9a/7, 9a/12, 12a/7, 12b/1, 13a/17, 17b/6, 20a/7, 23b/1, 29b/3, 29b/6, 31a/6, 31a/9, 31b/5, 33b/15, 37b/7, 37b/10, 39b/13, 40b/13, 42b/2, 42b/10, 50a/12, 51b/9, 51b/16, 52b/4, 52b/6, 56b/10, 57a/9, 58a/1, 58a/6, 58a/9, 58a/16, 58a/17, 58b/11, 58b/16, 59a/5, 60b/2, 62a/7, 64b/16, 69a/3, 70b/12, 71a/2, 71a/4, 71a/7, 72a/8, 75a/11, 76a/14, 80a/13, 80b/15, 80b/16, 82a/5, 87a/12, 87b/10, 88b/3, 95a/15, 97a/9, 99a/11, 101b/13, 103a/17, 104b/1, 108b/17, 109a/9, 109b/7, 109b/12, 109b/15, 112a/11, 113a/1, 113b/4, 115a/3, 118a/10, 119b/3, 121a/15, 123a/3, 123a/5, 123b/15, 124a/11, 124a/13, 126b/9, 128a/5, 131a/1, 131b/15, 133a/3, 133a/10, 134b/9, 134b/14, 137a/13, 137b/2, 138a/7, 138b/12, 138b/17, 139a/11, 139a/12, 139a/15, 139b/6, 139b/16, 140a/3, 140a/5, 140b/12, 141a/13, 141b/1, 142b/14, 143a/11, 143a/17, 143b/1, 143b/5, 144b/3.

ta' alluḳāt: (Ar.) Yakınlıklar, akrabalar. *tevābi'* vü *t.* 9b/5; *aḳrabā* vü *t.-ı* 10a/2; *tevābi'* vü *t.-ına* 9b/16.

ta' ām: (Ar.) Yemek. *ṭ.* 12a/12, 12a/14, 66b/4; *ṭ.-ın* 40a/14; *ṭ.-uḡ* 39a/8; *ramazān ṭ.-ı* 44a/7.

ta' at: (Ar.) Cesaret ? *ṭ.-ları ol-* 14a/12.

tābi': (Ar.) Birine bağlı kalan, buyruḡuna giren. *t. ol-* 55a/1.

ta' bīr: (Ar.) İfade, beyan. *t. olın-* 29b/11, 108b/11, 121b/1, 121b/14.

ṭabl: (Ar.) Davul. *ṭ.* 9a/1.

tāc: (Ar.) Padişahların başına giydiḡi başlık. *t.-ı sultānī ét-* 35b/6.

tafşīl: (Ar.) Ayrıntılı açıklama. *t.* 8a/5, 38a/7; *t. olın-* 27a/3, 53a/6.

tafşīlen: (Ar.) Ayrıntılı olarak, uzun uzadıya anlatarak. *t.* 8a/11, 22b/8, 63a/17, 74b/17, 85a/6, 93b/12, 95a/11, 126b/15.

täfte: (Far.) Bir çeşit kumaş. *ağa bayrağı t.-si* 132a/10.

tağ: Dağ. *t.-da* 10a/16; *t. korıcısı* 123a/12; *Istranca t.-ında* 80a/6.

tağyār: (Ar.) Değiştirme. *t. ol-* 117a/14, 117a/16; *t. olunmamağ gerekdür* 119b/6.

tağrīk: (Ar.) Harekete geçirme, teşvik etme. *t. ét-* 14a/12.

tağrīr: (Ar.) Yazma, deftere geçirme. *t.-i* 126b/11; *t. ét-* 122a/14; *t. ol-* 90b/9, 144b/9; *t. olm-* 10b/17, 65b/6, 68b/8.

tağşīl: (Ar.) Elde etme, kazanma. *t. ét-* 36a/15, 51b/3, 76b/12, 113a/3, 140a/9; *t. eyle-* 120b/7; *t. étdirmek gerekdür* 132b/9; *t.-ü'l-māl ét-* 134b/10; *vuğūf-ı t. ét-* 144b/3.

taht: (Far.) Saltanat, taht. *t.-a* 23b/12, 30a/12, 45b/1, 65a/1, 65b/16, 72b/6; *t.-ları* 15a/12; *t.-ı hümayun* 146a/10; *t.-ı izzet* 1b/6, 14a/1, 14a/4.

tahta: (Far.) Tahta. *t.* 72b/15, 113b/14, 142b/7.

tā'ife: (Ar.) Topluluk. *t.* 13a/9, 13b/2, 14b/16, 34b/4, 35b/8, 36a/3, 36b/16, 37b/8, 37b/12, 43a/12; *t.-de* 15b/4; *t.-den* 13b/3, 13b/15, 40a/15, 41b/15, 48b/14; *t.-dür* 14b/8, 14b/9, 14b/16, 14b/17, 15a/17, 15b/3; *t.-nüñ* 13a/16, 13b/9, 13b/10, 35a/11, 36b/12, 38a/17, 39a/8, 39a/9, 66a/10; *t.-si* 16a/17; *t.-sine* 35b/17; *t.-sinden* 13a/17; *t.-den ol-* 13a/14; *t.-i mezbūr* 13a/2; *t.-i mezkūr* 36b/10; *Oğuz tā'ife* 15b/2; *her t.-den ol-* 133a/4; *piyāde t.-si* 11b/1; *çobān t.-sinde* 10a/15; *yeñiçeri t.-sinden* 35b/14; *kul t.-sine* 147a/6; *yeñiçeri t.-sinüñ* 36b/3.

tağ: Kesilmek. *tāğatları t. ol-* 14a/10.

tağ-: Takar. *t.-ar* 135b/8; *t.-arlar idi* 36a/10.

tağacağ: Takı. *t.* 36a/11.

tāğat: (Ar.) Güç, kuvvet. *t.-ları tağ ol-* 14a/9.

tağayyüd: (Ar.) Dikkat etme, özen gösterme. *t. ét-* 87b/11, 126b/6.

tağdırce: (Ar.+Tür.) Anlayış, düşünce ile. *t.* 69b/13, 70a/2, 103b/12, 126a/13.

taḫın-: Kendi üzerine takmak. *t.-ur* 31a/16, 16, 85a/12; *t.-urlar idi* 37a/16.

taḫlīd: (Ar.) Taklit. *t. ét-* 121b/6; *t. eyle-* 121b/11, 123b/13; *t. olın-* 122b/8

taḫrīr: (Ar.) Anlatma, sözle ifade etme. *t. eyle-* 64a/10

taḫşīm: (Ar.) Paylaştırma. *t. ét-* 16b/14, 32b/3, 109b/3; *t. olın-* 96b/1.

taḫşīr: (Ar.) Günah. *fāḫīr-i dil-t.-üḡ* 1b/13.

taḫleb: (Ar.) İstek, talep. *t.* 76a/4; *t. ét-* 14b/11, 15a/8, 32b/10, 61a/1, 130b/4; *t.-ine* 97b/15; *t. étmemek gerekdür* 98a/9; *t. eyle-* 13a/10, 29a/6, 50b/17, 132b/15; *t. ḫal-* 142a/14; *t. olın-* 23b/17, 28b/15, 29a/14, 29b/1, 64a/3; *t. olınmadın ḫal-* 65b/8; *t. olunmak gerekdür* 29a/10, 29a/16.

taḫlīc: (Ar.) Şans, kısmet. *t.-dür* 103b/8; *t.-inde* 48b/6; *t.-ne* 106a/16, 136a/13.

taḫlīm: (Ar.) Talim. *t.-e* 109b/12; *t. ét-* 59b/15, 59b/16, 109a/10, 109b/5, 109b/13, 110b/17, 126b/17, 142b/4, 142b/5; *t. étdür-* 104b/7; *t. eyle-* 109b/17, 110a/15.

taḫlīmḫāne: (Ar.+Far.) Askerin talim etmesi için ayrılmış yer. *t.* 75b/8, 110a/14; *t.-dür* 142a/10; *t.-ler* 109b/10, 110b/4, 142a/13, 142a/16, 142b/2; *t.-leri* 109b/13; *t.-nüḡ* 142a/11; *t.-ye* 59b/10, 109a/16, 109a/17; *t.-yi* 3b/12, 110b/5; *baş t.-yi* 109a/12.

taḫlīmḫāne başı: (Ar.+Tür.) Askerin talim etmesi için ayrılmış yerin başı. *t.-nuḡ* 68a/9.

taḫlīmḫāneci: (Ar.+Far.+Tür.) Talimhaneci. *t.* 75b/8; *t.-ler* 59b/10, 109b/17; *t.-lerde* 142b/3; *t.-lerdür* 85a/4; *t.-lere* 109b/4.

taḫlīmḫāneci başı: (Ar.+Far.+Tür.) Talimhaneci başı. *t.* 3b/12, 8b/15, 109a/11, 109a/14, 109b/11; *t.-dur* 92a/14; *t.-nuḡ* 46a/14, 110b/9; *t. ol-* 110b/2.

taḫlīmḫāneci başılıḡ(ḡ): (Ar.+Far.+Tür.) Talimhanecibaşılıḡ. *t.-dur* 142a/9; *t.-ı* 104b/13, 110a/5, 110a/17.

taḫlib: (Ar.) İstekli, talip. *t. ol-* 109b/13.

taḫmaḫc: (Ar.) Hırs, açgözlülük. *t. eyle-* 48a/11.

ṭamaʿ: (Ar.) Aç gözlülük. *ṭ.-la* 61a/4.

ṭamğa: Damga. *ṭ. ol-* 94b/6.

tamām: (Ar.) Tamam. *t.* 18a/12, 23a/17, 36b/16, 37b/15, 78a/17, 147a/6, 147a/15, 147b/10, 147b/14; *t. ét-* 40b/7, 62b/15, 129a/2; *t. eyle-* 107b/15; *t. gelmek gerekdür* 69b/5; *t. ol-* 17b/12, 18a/4, 23a/17, 50a/1, 70a/3, 88a/4, 106a/13, 106a/14, 106b/4, 106b/4, 108a/4, 121a/6, 125b/1; *t. olın.-* 46b/9; *t. olmuş ol-* 39b/9.

tamāmca: (Ar.+Tür.) Tam olarak. *t.* 69b/10.

tāmm: (Ar.) Bütün, noksansız. *t.* 10b/17; *t. ü kemāl* 34a/14; *ğazab-ı t.-la* 15b/12; *ihitimām-ı t. ét-* 115a/5.

tanşif: (Ar.) İkiye ayırma. *t. ét-* 117b/3; *t. eyle-* 144a/8.

ṭar: Dar. *ṭ. ol-* 84b/3.

ṭaraf: (Ar.) Taraf, yan. *ṭ.-ından* 23b/9, 90b/9, 131b/5, 146a/2; *her ṭ.-dan* 69a/8.

taʿrif: (Ar.) Açıklama. *t. ét-* 126a/5, 148a/7.

ṭarīḳ: (Ar.) Yol, usul, yöntem. *ṭ.-inden* 129a/8; *ṭ.-le* 17a/12, 24a/9, 116b/17, 122a/5; *ṭ. öğret-* 144b/2; *ne ṭ.-le* 4a/17; *ādāb-ı ṭ.* 139b/12.

tarla: Tarla. *t. ét-* 81b/16; *t. ol-* 81b/11.

tār-mār: (Far.) Karmakarışık, dağınık. *t. ét-* 14a/6.

ṭas: (Ar.) Tas, su kabı. *ṭ.* 108a/11, 142b/11.

taşaddur: (Ar.) Üstünde bulunma, üstünlük etme. *t. ét-* 82a/11, 83a/2, 85b/2; *t. eyle-* 99a/12.

taşarruf: (Ar.) Sahip olma. *t.-ına* 14a/7; *t. ét-* 74b/7, 117a/7.

taşhīḥ: (Ar.) Düzeltme. *t. ol-* 30a/15.

taşvīr: (Ar.) Suret, resim. *dāl-tāc t.-i* 20b/3.

taş: Taş. *t.* 33b/7; *t.-a* 35a/7; *t. toprak çek-* 21b/2.

taşı: Taşımak. *t.-dukların* 33b/8; *t.-mak* 42a/9.

taşra: Dış, dışarı, uzakta bulunan belde. *t.* 15b/15, 21a/9, 29b/14, 32b/5, 33a/4, 33a/6, 74b/15, 87a/7, 107b/12; *t.-da* 9b/11, 32a/6, 51a/11, 52a/14, 57a/7, 85b/6, 86b/16, 88a/1, 88b/6, 131a/15, 131a/17; *t.-dadur* 51a/11, 77b/3; *t.-dan* 20a/13; *t.-sı* 52a/1.

tañbik: (Ar.) Karşılaştırma. *t.-ini* 126b/17; *t. ét-* 74a/10, 124b/17, 126a/16, 130a/13; *t. étdir-* 126b/15; *t. eyle-* 138a/7, 144b/1; *t. ol-* 127a/14; *t. olin-* 65b/10, 74a/14, 121a/11, 138a/11; *tecdid ü t. eyle-* 133b/2.

tañışan: Tavşan. *t.* 28a/3.

tañil: (Ar.) Uzun boylu. *t.-ü'l- kâme ol-* 10b/12.

tañuqçı: Tavuk yetiştiren ve satan kimse. *mîri t.-laruñ* 29a/15.

ta'yin: (Ar.) Belirlemek, görevlendirmek. *t.* 5b/1, 6a/11, 26b/15, 26b/16, 33b/12, 59b/12, 68a/6, 68a/7, 72a/9, 78b/12, 82a/13, 82b/16, 91a/16, 92a/10, 92a/13, 92b/9, 97a/15, 99b/12, 104a/10, 111b/3, 111b/17, 136a/13; *t.-dür* 78b/12, 92a/14, 92a/17, 100a/9, 104a/10; *t.-idür* 45b/7, 82a/12; *t.-inden* 74a/2; *t. buyur-* 28a/5, 146b/5, 146b/8, 146b/10, 146b/16, 147a/1; *t. buyurulmuş idi* 36a/4; *t. ét-* 6a/3, 6a/8, 24b/4, 4, 27b/14, 33a/9, 35b/9, 35b/13, 46b/10, 47a/3, 73a/4, 73a/8, 75a/5, 78b/10, 83b/2, 84a/14, 84b/3, 84b/16, 85a/9, 102a/4, 103a/8, 108a/1, 108a/4, 108a/8, 110b/16, 112b/8, 116b/11, 133b/1; *t. étdir-* 84a/7; *t. étdür-* 33b/13; *t. eyle-* 3b/11, 5a/7, 5a/17, 5b/2, 6a/8, 6a/12, 6a/14, 14, 6b/1, 6b/2, 7b/1, 7b/3, 3, 12a/4, 12b/6, 20a/15, 20a/17, 21a/9, 22b/10, 22b/11, 28b/11, 30b/1, 34b/10, 35b/11, 36a/1, 37a/1, 46b/12, 46b/14, 46b/14, 47a/1, 47a/4, 47b/6, 48b/1, 51a/3, 51a/10, 54a/11, 66b/15, 67a/2, 67a/15, 70b/6, 72a/8, 72a/12, 72a/15, 72b/5, 73a/7, 73a/8, 76a/13, 78b/11, 80b/5, 80b/7, 80b/14, 80b/15, 80b/16, 81a/2, 81a/9, 81a/11, 81a/12, 81a/13, 81a/15, 81a/17, 81b/2, 81b/3, 82b/7, 82b/15, 84b/1, 88b/15, 88b/17, 89a/17, 99a/3, 99b/5, 101a/17, 101b/2, 101b/5, 101b/6, 102a/6, 102a/8, 102a/9, 102a/11, 102b/16, 103a/4, 107a/12, 107b/6, 107b/7, 108a/3, 108b/2, 108b/3, 109a/11, 109a/14, 111b/6, 142a/13, 146b/9; *t. gel-* 68b/13; *t. gerek* 133b/8; *t. ol-* 20a/9, 5a/11, 24b/5, 27a/1, 28a/9, 28a/10, 32b/5, 33b/9, 38a/2, 69a/13, 78b/13, 92a/9, 95b/11, 105a/10, 107b/16, 111a/12, 138b/9; *t. olin-* 2b/6, 7a/15, 20a/8,

25a/7, 26a/8, 27a/14, 34a/17, 34b/3, 36a/7, 38a/4, 47a/14, 47a/15, 48b/2, 57a/9, 67a/17, 67b/4, 68b/14, 79a/4, 82b/14, 84b/12, 85b/9, 85b/10, 88b/11, 91b/11, 95b/13, 99a/6, 104b/4, 110b/12, 116a/16, 118b/2, 120a/3, 134b/1, 137b/6, 140b/11, 142b/2; *t. ola gel-* 99a/4; *t. defteri* 135b/17; *t. hizmetleri* 118b/1; *t. kulları* 48a/15; *t. kulluklar* 96b/7; *t. kullukları* 31b/17, 51b/12, 88a/9, 112a/2; *t. muğarrerleri* 138b/15; *t. odaları* 21a/3, 85a/7; *t. odası* 79a/6; *t.-i 'ulûfe eyle-* 35b/11;

tažarru': (Ar.) Yalvarma. *t. vü niyâz eyle-* 14a/2.

tâze: (Far.) Taze. *t.* 10b/3, 39a/2, 39a/5, 50a/13, 56b/1, 56b/12, 65a/3, 73b/15, 74a/12, 74b/9, 83a/8, 87a/10, 87b/1, 88b/2; *t.-ler* 99a/12; *t.-lere* 140b/4; *t. ol-* 73a/17, 87b/8, 104b/5; *t. oğlan* 113a/17; *t. oğlan olmamak gerekdür* 104b/3; *t. vü ter ol-* 74b/14; *ter ü t. ol-* 64b/16.

tâzi: (Far.) Tazı. *t.* 59b/1, 59b/6, 80b/7, 80b/9, 80b/12, 100b/9, 101a/6, 141a/15; *t.-lar* 26b/15, 80b/3, 80b/12, 99b/1, 101a/12, 102a/12, 141a/6; *t.-lara* 80b/15; *t.-ları* 44a/17, 100b/8, 101a/4, 101a/5; *t.-larına* 27a/15; *t.-larınınuŷ* 27b/10; *t.-laruŷ* 101a/4; *t.-sı* 28a/4; *t.-yı* 80b/10, 100a/14, 141a/7; *t. besle-* 27b/17, 28a/3, 28a/5, 59b/1, 80b/4, 99b/5, 100b/16, 101a/1, 141a/14; *t. yetiŷdir-* 81a/14; *t. beslemek gerekdür* 141a/8.

tâzıcı: (Far.+Tür.) Tazıcı. *t.-lar* 100b/2.

ta'zîm: (Ar.) Saygı gösterme, büyük sayma. *t. ol-* 115b/5; *t.-i 'azîm ol-* 7a/6.

Te'âla: (Ar.) "Yüksek olsun" anlamında Allah adıyla kullanılan bir sözcük. *Ĥudâ-yı T.* 5b/15, 45a/10, 70b/8, 115b/12; *Ĥudâ-yı T.-dan* 95b/8.

tebdîl: (Ar.) Değiştirmek. *t. êtmemek gerekdür* 130b/8; *t. ol-* 26a/11, 77b/15, 119b/16; *tebdîl ve tağyîr ol-* 117a/13, 117a/15; *tebdîl ve tağyîr olun-* 119b/6.

teber-dâr: (Far.) Baltalı asker, solak sınıfı. *t.-lar* 31a/3; *t.-laruŷ* 28b/15, 29a/7, 29a/11, 33a/2; *t. ketĤudâsı ol-* 28b/17.

teberrûken: (Ar.+en) Mübarek sayarak. *t.* 35a/10, 36b/6, 37a/11.

tecâvüz: (Ar.) Sınırı geçme, başkasının hakkına dokunma. *t. êt-* 58a/2, 97a/16, 137b/11, 138b/16; *t. êtdürmemek gerekdür* 137b/11.

tecdīd: (Ar.) Yenileme, tazeleme. *t.* 107b/15; *t.-e* 113a/9; *t. ét-* 32a/16, 69a/4, 107b/17; *t. eyle-* 107a/10; *t. ol-* 69a/5, 88a/1, 113a/11, 119b/11, 120a/1, 121a/9, 122a/9; *t. olın-* 124b/10, 133b/6, 133b/6; *t. ü taṭbīk eyle-* 133b/2.

tecessüs: (Ar.) Araştırma. *t. ét-* 15b/8.

tecribe: (Ar.) Tecrübe. *t. eylemek gerekdür* 124a/7.

tedārük: (Ar.) Elde etme, hazır bulundurma. *t. ét-* 102a/14; *t. üzere ol-* 147a/15; *t. üzere olın-* 145a/1.

tedbīr: (Ar.) Tedbir. *t.-i* 99a/13.

te'dīb: (Ar.) Edeblendirme, terbiye verme, haddini bildirme. *t. ét-* 41a/17, 57a/14; *t. étdür-* 41b/17; *t. eyle-* 32a/7, 41a/10, 57a/2; *t. olın-* 41b/1, 41b/4, 44a/1, 57a/6, 60a/15, 73b/3.

tefaḥḥuş: (Ar.) Dikkatle inceleme. *t. ét-* 122a/2; *t. eyle-* 63a/15, 86b/6, 129a/6, 138a/8; *t. olın-* 66a/1, 124b/3, 124b/3, 136b/6; *t. eylemek gerek* 132a/3.

tefekür: (Ar.) Düşünme, düşünceye dalma. *t.* 63a/10; *t.-e* 64a/11; *t.-e var-* 147b/14.

teferrüc: (Ar.) Gezme, dolaşma. *t. ét-* 63b/14; *t. eyle-* 108a/7, 108a/9, 114b/4; *t.-e gel-* 125a/4.

teftiş: (Ar.) Kontrol. *t.-e* 96b/16, 134b/12.

tefvīz: (Ar.) Havale etme, verme. *t. ét-* 34a/13.

tek: Tek. *t.* 121b/17.

tekālif: (Ar.) Vergiler. *t.-i 'örfīyye* "Hükümetin toplattığı vergi" 18b/9, 36a/2.

tekellüfât: (Ar.) Uğraşmalar, özenmeler. *t.-i televvün* 35b/4.

tekfīn: (Ar.) Kefenleme. *t.-ine* 32b/12.

tekfür: (Erm.) Hristiyan beylerine verilen ad. *t.-i maḫhūr* 6b/11.

te'kīd: (Ar.) Pekiştirme, tekrar tekrar söyleme. *tenbih ü t. olunmak gerekdür* 82a/4.

teklîf: (Ar.) Teklif. *t. ét-* 8b/6, 98a/4; *t. eyle-* 12a/15; *t. olin-* 11a/11, 23b/14; *t. olinmamağ gerekdür* 11a/16.

teklîfât: (Ar.) Teklifler. *t.-in* 9b/7.

tekrâr: (Ar.) Tekrar. *t.* 15b/10, 24a/17, 110a/8, 133a/11, 146a/6, 147a/7; *t. ol-* 120b/9; *t. tekrâr* 93b/15.

tel: Tel. *t.-i* 111a/8; *t. ol-* 37a/17; *balıççın t.-i* 104a/8; *turna t.-i* 31a/16, 37a/15, 37b/3, 37b/6, 41a/16, 85a/12, 89a/8, 98b/11; *turna t.-i ol-* 93b/14; *turna t.-idür* 103b/16; *turna t.-in* 37b/1; *balıççın t.-leri* 37b/5.

telbîslik: (Ar.+Tür.) Hilekarlık. *t.* 13b/12.

telef: (Ar.) Yok etme, bozma. *t. ol-* 43b/9, 47a/8, 47a/12, 61a/10, 73b/14, 119b/16, 131a/2, 134b/17, 143a/13; *t. olin-* 30a/3, 143a/17.

televvün: (Ar.) Değişim. *tekellüfât-ı t.* 35b/4.

temessük: (Ar.) Senet, belge. *t.-dür* 124a/2; *t. ol-* 124b/4.

temkîn: (Ar.) Hazırlıklı olma. *erbâb-ı t. ol-* 35b/5.

temmet: (Ar.) Genellikle elyazması kitapların sonunda “bitti” anlamına gelen sözcük. *t.-i kitâb-ı kânünnâme-yi Yeniçeriyân* 144b/9.

tenbîh: (Ar.) Uyarma, tenbih. *t.* 109a/3; *t.-i* 58a/10; *t. buyurıl-* 68b/4; *t. ét-* 31a/11, 39a/6, 108b/8, 145a/6, 145a/8; *t. eyle-* 119a/7, 125b/15; *t. ol-* 2a/17, 108b/10; *t. olin-* 23a/13, 61b/2, 64b/10, 89b/8, 108b/7, 109a/6, 142a/16, 142a/17; *t. olinmağ gerekdür* 32a/9, 82a/1, 82a/2, 88a/15, 94b/16; *t. étmek gerekdür* 122b/13, 130b/8; *t. eylemek gerekdür* 128b/6, 135a/1, 140a/1, 140a/2; *t. gerekdür* 31a/6; *t. olinmağ gerekdür* 130a/3; *t. ü te'kid olinmağ gerekdür* 82a/4; *ba'de't-t. ét-* 128b/17, 129a/13.

tenbîhen: (Ar.) Tembih ederek. *t.* 41b/14.

tenezzül: (Ar.) Kendine aykırı düşen bir durumu kabul etme. *t. ét-* 53a/12; *t. eyle-* 47b/17.

tenhâ: (Far.) Yalnız, tek. *t.* 136b/13.

ter: Yeni. *t. ü tāze ol-* 64b/16; *tāze vü t. ol-* 74b/14.

terakki: (Ar.) Zam. *t. 26a/12, 30a/13, 40a/17, 48b/1, 48b/7, 62b/14, 63a/6, 63b/5, 120b/13, 121a/2, 121a/3, 121b/5, 121b/10, 123a/16, 123b/6, 124a/4, 129b/3; t.-ler* 45b/6, 120b/16; *t.-leri* 30b/13; *t.-lerin* 26b/12; *t.-si* 81b/3, 121b/11, 127b/9, 127b/16, 128a/4; *t.-sine* 121b/11; *t.-ye* 26b/4; *t. ét-* 27b/13; *t. vér-* 26b/6, 30a/14, 48b/10, 100b/13, 129b/16; *t. véril-* 30b/14, 83a/6, 123b/17; *t. véril-* 73a/12; *t. vérmemek gerekdür* 140b/6; *in‘ām t.-si* 134a/4; *kapu t.-leri* 60b/11; *korıcı t.-si* 129b/6, 129b/8; *mahlül t.-side* 127b/3; *mahlül t.-yi* 137a/5.

terāzū: (Far.) Terazi. *t. 140a/10; t. dut-* 64a/12.

terbiye: (Ar.) Terbiye, bkz. terbiyye. *t.-ye* 139a/5; *t.-yi* 126a/7; *t. ét-* 125b/15; *t. eyle-* 63a/7.

terbiyye: (Ar.) Terbiye, bkz. terbiye. *t. eyle-* 126a/6; *baba t.-sin gör-* 17b/3.

terbiyet: (Ar.) Terbiye, bkz. terbiyyet. *t.-leriyle* 84a/3; *t. étdür-* 112b/10; *t. gör-* 24a/7.

terbiyyet: (Ar.) Terbiye, bkz. terbiyet. *t. ét-* 12b/1.

terfi: (Ar.) Terfi. *t. véril-* 45b/2.

terk: (Ar.) Bırakma. *t.-i edeb* 42b/3, 146a/5.

tershāne: (Far.) Tersane. *t.-de* 144a/3; *t.-yi* 117a/9; *t. hizmeti* 144a/11; *t.-i ‘āmir* 83a/11, 116a/17, 117a/8.

tertib: (Ar.) Düzen, sınıf, bölük. *t.-de* 58b/8, 58b/12; *t.-de ol-* 139b/2; *t.-e girmiş ol-* 10a/17; *t.-inde ol-* 131b/12; *‘acemî t.-inde* 21b/9; *yeñiçeri t.-inde* 58b/6, 97a/1; *yeñiçeri t.-inden* 58b/1, 58b/2; *yeñiçeri t.-ine* 9b/8, 109a/1.

teslim: (Ar.) Teslim. *t. 19b/3; t. ét-* 19a/17, 20b/14, 77a/10, 131a/4, 131a/10, 131a/16, 132a/13, 132a/14; *t. eyle-* 33a/11, 129b/10; *t. olm-* 2b/2, 18a/14, 125b/2, 131a/10, 131a/11; *t. eylemek gerekdür* 131a/4; *t.-i hazineye eylemek gerekdür* 95a/4; *t. tezkeresi* 130b/13.

tesmiye: (Ar.) Ad verme. *t. ol-* 36a/6.

teşhîs: (Ar.) Seçip, tanıma. *t. eylemek gerekdür* 122b/8.

tevâbi^c: (Ar.) Tabiler, bağlı olanlar. *t.-dür* 137b/15; *t.-in* 143a/2; *t. ol-* 125b/12; *t. vü ta'allukât* 9b/5, 9b/16.

teveccüh: (Ar.) Gelme, yaklaşma. *t. buyur-* 13a/5, 71b/6, 105b/12; *t. ét-* 71b/16.

tevekkül: (Ar.) İşleri Allah'a ırakıp kadere razı olma. *t. buyur-* 147a/1.

tevzî^c: (Ar.) Dağıtma. *t.* 19b/4, 106a/15, 127b/11; *t. ét-* 2b/10, 19b/3, 20a/1, 27a/5, 30b/6, 32a/10, 45b/9, 45b/16, 45b/17, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 48a/10, 60b/3, 68a/2, 68a/17, 70a/17, 73b/12, 76a/3, 80a/2, 81b/4, 94b/12, 96a/15, 98a/3, 105b/14, 135b/10, 136a/1; *t. eyle-* 49b/15, 60b/2, 137a/5, 137a/8; *t. ol-* 27a/4, 85a/2, 97b/14, 127b/10, 127b/13; *t. olın-* 37b/16, 37b/16, 40a/17, 45b/13, 45b/13, 60b/12, 69a/17, 69b/1, 80a/4, 108b/1, 127b/3, 127b/8, 127b/9, 127b/12, 127b/17, 128a/2, 128a/3, 128a/4, 128a/9, 128a/12, 128a/13, 129b/1; *t. olunmak gerek* 139b/9; *t. eylemek gerekdür* 80a/12.

téz: (Far.) Çabuk. *t.* 69a/3; *t. téz* 82a/7, 83a/17.

tezkerre: (Ar.) Tezkere. *t.* 28b/9, 28b/10, 104a/13; *t.-si* 5b/10, 128b/12; *t.-sin* 77a/9, 133a/7; *t.-siyle* 12b/10, 18b/14, 81b/9, 139b/3, 139b/5, 139b/6, 139a/5; *t.-ye* 23b/8; *t. ét-* 31a/1, 31a/4, 114b/2, 125a/10, 129a/10, 129a/15, 129a/17; *t. eyle* 125a/10, 125b/7; *t. eylemek gerekdür* 114a/17; *t. aqçası* 17b/17; *t.-si ol-* 109a/4; *t.-siyle ol-* 55b/14, 112b/9, 112b/12, 112b/13; *Anatoli ağası t.-si* 23b/7; *bostancıbaşı t.-siyle* 12b/10, 139b/4; *çorvacısı t.-sin* 62a/9; *kapu t.-sin ét-* 139b/7; *odabaşı t.-sin* 130b/12; *teslim t.-sin* 130b/13.

tıraş: (Far.) Tıraş. *t.* 33b/12; *t. ét-* 64b/5; *t. étdür-* 64b/10, 64b/13; *t. aqçası* 33b/8.

tış: Dış. *t. hazîne* 119b/14, 119b/15.

ticâret: (Ar.) Ticaret. *t.-de* 33a/4; *t. ét-* 53a/14, 74b/9.

tiftik(g): (Ar.) Keçi kılı. *t.-den* 37a/2; *t.-i* 34b/17.

tîmâr: (Far.) Fetih sırasında sipahi ve zaimlere kılıç hakkı olarak verilen Beyt'ül-mal hissesi. *t.* 116b/8; *t.-a* 104a/13; *t.-ı* 141a/2; *t.-larından* 117a/6; *t. bağlan-* 83a/14, 144a/5; *t. ol-* 117a/12; *t.-a çık-* 63b/5, 140b/17, 141a/1; *t.-a çıkar-* 17b/9, 25b/3,

104a/13; *t. ol-* 144a/4; *merd-i t.*12b/2, 122b/15, 127b/17; *merd-i t. buyur-* 64a/13; *merd-i t. ét-* 76a/14; *merd-i t. étmek gerekdür* 140a/11; *merd-i t. eyle-* 123a/5; *merd-i t. eylemek gerekdür* 140b/17; *merd-i t. olunmağ gerekdür* 132a/2; *arpalık t.-ları* 82b/6.

tîr: (Far.) Ok. *t.* 109b/8; *hedef-i t.* 1b/10.

tîr-endüz: (Far.) Ok. *t.-le* 109b/8

tîr-keş: (Far.) Okluk. *t. bahā* 3a/9, 77a/8; *t. bahāları* 91b/9.

toğan: Yırtıcı bir kuş. *t.* 100a/17, 100b/7; *t.-lara* 100a/15.

toğancı: Yeniçeri ocağında bir asker sınıfı. *t.-lardan* 100b/6; *t.-lar ol-* 101a/3.

toğramacı başı: Doğrama işleriyle uğraşanların başı. *t.* 77a/16.

toğrı: Eğri olmayan, doğru. bkz. *toğru.* *t.* 63a/1; *t. keçe* 37a/3; *t. börk* 81b/1, 135b/7.

toğru: Eğri olmayan, doğru. bkz. *toğrı.* *t. börk* 35b/2.

toğsan: Doksan. *t.-a* 69b/13; *t. beşinci deveci* 98b/10, 108a/3; *toğsan toğuzuncı* 107b/8, 107b/11.

toğu-: Dokumak. *çuğa t.-mağa* 46b/8.

toğuz: Dokuz. *t.* 2a/14, 20a/16, 20b/1, 21a/1, 27b/4, 51a/17, 81a/4, 86b/16, 88a/1, 88b/7, 112b/3, 113a/7, 136a/11; *t.-a* 127b/5; *t.-ar* 51a/12, 88b/6; *t.-ıncı* 4a/15, 138b/17; *toğuz biğ* 25b/3; *t. bölük eyle-* 6a/10, 112b/3; *t. on* 139a/3, 139a/14.

toğuzlu: Dokuzlu. *t.-dan* 127b/4; *t. ol-* 45b/2.

tol-: Dolmak. *t.-ar* 143a/14; *t.-mışdur* 26a/4.

tomruk: Hapishane. *t.* 67a/15; *t.-ları* 92b/12.

tonluk: Elbiselik. *t.* 22b/1.

top: Barut ve gülle ile doldurulup atılan büyük silah. *t.* 110b/12, 117a/9.

topçılık: Top adı verilen silahı döken ve kullanan askeri sınıf. *t.* 23b/14.

tophâne: (Tür.+Far.) Askeriyede top yapılan yer. *t.-dedür* 117a/10; *t.-ye* 17b/5.

toprak: Toprak. *t.* 33b/8; *taş t. çek-* 21b/2.

torba: İstanbul ağasının kaydedilecek askerleri acemi katibiyle dağıtımını yaptıktan sonra bir kağıda yazarak ağa mühür vurur. Bu kağıda verilen addır. *t.* 2b/4, 19b/6; *t.-da* 25a/6, 125a/5; *t.-dan* 30a/16, 129a/15; *t.-ya* 19b/10, 30a/16; *t. hizmeti* 22a/11; *t. hidmeti* 5a/10; *t. yazusu* “Torba denilen kağıda yazılan yazı” 19b/6.

töhmət: (Ar.) Suç, kabahat. *t.* 76a/7, 136b/14; *t.-i* 8a/13, 8a/17; *t.-iyle* 63b/2; *t.-leri* 8b/2; *t.-i ol-* 138b/12.

Trabūzanlı: Trabzon şehrinden olan. *T.* 13b/7, 16a/5.

tuc: Tunç. *t.-dan* 142b/3.

tuğ: Hükümdar ve ileri gelen askeri ve memurların mevkilerine göre taşıdıkları at kuyruğundan yapılmış sorguç. *t.* 76b/6; *şāhib-i t.* 9a/1; *şāhib-i t.-dur* 82b/11; *şāhib-i t. ol-* 83a/1.

tuğcı: Padişaha ait tuğları taşımakla görevli memur. *t.* 79a/3.

tuğcılık: Padişaha ait tuğları taşımakla görevli memurluk. *t.* 76b/6.

tuğyān: (Ar.) Zulmetme. *t. ét-* 1b/9.

tu‘me: (Ar.) Lokma, azık. *t.-i şemşir ol-* 1b/11.

tu‘-: Durmak, kalmak. *t.-a* 73a/9; *t.-alar* 60b/14; *t.-an* 97a/12; *t.-duğda* 30a/10; *t.-duğları* 12b/9; *t.-duğlarında* 15a/13, 145b/11; *t.-mağa* 63b/10; *t.-mağla* 113a/3; *t.-mağ* 49a/5; *t.-maları* 18b/1; *t.-up* 15a/12, 49b/15, 90a/12; *t.-ur* 7b/8, 22a/7, 26a/5, 39a/9, 41b/16, 54a/4, 65b/1, 65b/6, 66a/17, 80a/3, 82a/16, 85a/15, 89a/1, 90b/3, 91a/9, 119b/15, 120a/15, 124b/11, 135b/11, 142b/3, 142b/7; *t.-ur idi* 73a/10, 84b/17; *t.-urken* 99a/11; *t.-ur mı* 73a/10; *t.-urlar* 7b/17, 80a/9, 82b/2, 87b/16, 87b/17, 142b/7; *t.-a gel-* 29b/17; *berāber t.-mağ* 146a/5; *selāma t.-maz* 85a/13; *ayağ üzere t.-up* 85a/14; *kel-evvel t.-ur* 144a/7; *yerinde t.-ur* 92a/12.

turna: Balıkçıl ve leğlek türü bir kuş. *t.* 27b/11, 100b/8, 100b/10, 141a/16; *t.-nuş* 100b/9; *t.-ya* 100b/5; *t.-yı* 100b/11; *t. teli* 31a/16, 37a/15, 37b/1, 37b/3, 37b/5, 41a/16, 85a/12, 89a/8, 98b/11, 103b/16; *t. teli ol-* 93b/14; *t. yüşi* 36a/10.

turnacı: Yeniçeri ocağında 68'inci ortanın adı. *t.* 91b/17, 105a/15; *t.-lar* 27b/9, 100b/14, 100b/17; *t.-lara* 27b/8, 27b/14; *t.-ları* 44a/16; *t. ol-* 100b/15, 141b/5, 141b/6.

turnacı başı: Yeniçeri ocağında 68. ortanın başı. *t.* 3a/17, 8b/8, 27b/11, 73a/5, 93b/4, 100a/3, 100a/10, 101a/1; *t.-dur* 99b/14; *t.-lar* 141a/13; *t.-na* 27b/4; *t.-nuş* 46a/13, 67b/13, 88a/8; *t. ét-* 91b/16, 111a/3, 142a/1; *t. ol-* 92a/2, 92a/4, 100a/10.

turnacı başılık: Turnacı başı olma durumu, bkz. turnacı başı. *t.* 101a/7; *t.-dur* 100a/10.

turra: Kırbaç. *t.* 68b/2.

tut-: Tutmak. *t.-ar* 80a/3, 83b/6, 117a/3; *t.-arlar* 18a/9, 18b/13; *t.-mağdur* 92b/3; *t.-mazlar* 21b/10, 21b/11; *t.-up* 20b/13, 32a/7, 87a/17, 100b/11; *ķulluķ t.-maĝa* 86b/4; *ħammāl t.-maķ* 118b/6; *yüz t.-mışlardur* 74b/17; *ħōř t.-uņ* 148a/2.

tuş-: Tutmak. *t.-up* 72b/15, 98a/5.

tutdur-: Tutturmak. *t.-mamaķ gerekdūr* 140a/10.

tutıl-: Tutulmak, bkz. tutul-. *t.-an* 92b/10.

tutul-: Tutulmak, bkz. tutıl-. *t.-up* 122a/5.

tuz: Tuz. *t.* 44b/5.

tüfek: (Far.) Tüfek. *t.* 42a/11; *mīrī t.-den* 42a/12.

tüfeng: (Far.) Tüfek. *t.* 94b/2, 94b/4, 94b/4, 94b/10, 94b/13, 94b/14, 110b/12, 111a/1, 111a/4, 143b/4; *t.-leri* 94a/15; *t. at-* 59b/15, 89b/7, 109b/8, 142b/2, 142b/4; *t. ķılıfı* 61a/14; *mīrī t.* 94a/7, 94a/16; *mīrī t. ol-* 94b/8; *mīrī t.-de* 94a/15; *mīrī t.-i* 94b/2.

tüfengci: (Far.+Tür.) Tüfekçi. *t.* 71a/12, 79a/3; *t.-ler* 92a/7, 94a/14, 94b/12; *t.-lere* 94b/2; *mīrī t. ol-* 94b/1.

tüfengci başı : (Far.+Tür.) Saray mensubu. *mīrī t. ol-* 94a/6.

Türk: Türk. *T.* 2b/3, 6b/8, 7a/9, 12b/9, 12b/12, 13b/7, 16a/1, 16b/10, 18b/6, 18b/12, 19a/6, 19a/10, 21b/10, 23b/6, 23b/16, 63a/16, 125a/5, 129a/1, 129a/9, 139a/3, 144a/16; *T.-dür* 19a/9; *T.-e* 7b/14; *T.-ler* 7b/11; *T.-lerden* 18b/10; *T.-lere* 18a/15; *T. evlâdı* 9a/13, 9b/2, 10b/6, 24b/7; *T. evlâdı mıdur* 19a/2; *T. mürk* 54a/15, 54a/16; *Anaṭolı T.-ine* 7b/11.

Türkçe: Türkçe. *T.* 7a/8, 9a/14; *T.-yi* 5a/9, 7a/9, 7b/15.

Türkmen: Türkmen. *T.* 16a/17.

U

uç: Uç. *u.-ı* 59b/4, 101b/3; *u.-ın* 24b/9; *el u.-ıyla ét-* 4b/17.

ucuz: Ucuz. *u. ol-* 66b/16.

uç-: Uçmak. *u.-ayım* 100b/10.

uçqur: Eski tarzda şalvar ve iç dona geçirilip bele bağlanan ince kuşak. *u.-ın* 24b/9; *u.-ına* 24b/8.

uçur-: Uçurmak. *u.-up* 100b/1.

uçurma: Uçmasını sağlamak. *u.* 100a/15; *u.-sına* 101a/3; *u. besle-* 100b/16; *u. ét-* 141a/16.

uğ(u)r: Yol, amaç. *u.-ında* 17b/11, 36b/17, 37b/11; *bir u.-dan* 4b/4, 5a/6, 6b/5, 10a/7, 13a/7, 29a/8, 38a/1, 38a/8, 45a/12, 55a/16, 60a/5, 71a/12, 80a/1, 91a/8, 91b/16, 92a/4, 96a/7, 104b/1, 111a/3, 113b/7, 116a/5, 121b/6, 121b/9, 121b/15, 123a/5, 128b/16, 133b/9, 135b/9, 142a/1.

‘uhde: (Ar.) Söz verme, sorumluluk. ‘*u.-lerine* 14b/17; ‘*u.-sinden* 29b/8.

‘ulemā: (Ar.) Alimler, bilginler. ‘*u. vü fuzālā* 5a/5, 7a/12, 14b/7, 73b/8; ‘*u. vü sādāt* 66a/12; *Sulṭanü’l-‘u.* 35a/6, 35a/8.

ulu: Büyük. *u.* 66a/15.

‘ulūfe: (Ar.) Sipahi ve yeniçeri maaşı. ‘*u.* 4b/15, 5a/8, 6a/8, 6a/13, 7a/15, 7b/1, 7b/3, 10b/10, 25a/15, 25b/12, 26b/1, 34b/9, 39b/4, 40b/7, 56a/9, 60a/7, 60b/2, 61a/6, 65a/6, 65a/17, 65b/10, 10, 75a/5, 81a/17, 84b/1, 88b/16, 89a/17, 94b/14, 96a/11, 102a/8,

108a/8, 114a/9, 118b/17, 124a/13, 136b/12; ‘*u.-de* 15b/7, 65b/7, 75a/3, 124b/12, 128a/7; ‘*u.-den* 121b/7, 133b/1; ‘*u.-ler* 65a/3, 94b/13; ‘*u.-leri* 2b/5, 3b/1, 5b/7, 7, 8b/12, 16b/15, 20a/3, 20b/8, 20b/12, 25a/13, 29a/1, 29a/3, 53a/12, 53b/7, 54b/6, 54b/9, 56a/2, 56a/13, 56a/15, 57a/1, 59a/16, 65a/11, 72b/9, 79b/17, 90a/1, 93b/6, 96a/7, 99b/16, 109b/15, 116a/13, 118b/16, 123a/10, 123a/14, 136b/1, 136b/17; ‘*u.-lerin* 25a/10, 28b/13, 29a/5, 29a/8, 30b/11, 30b/13, 40b/6, 56a/7, 72a/1, 72a/2, 73b/7, 73b/10, 80a/9, 96a/2, 96a/15; ‘*u.-lerinden* 82b/5, 108b/3; ‘*u.-lerini* 5b/8, 143a/7; ‘*u.-leriyle* 72a/8, 72a/12, 72a/16, 73a/2, 77b/10, 81b/10, 123a/13; ‘*u.-leriyle idi* 73a/11; ‘*u.-m* 127a/3; ‘*u.-nüj* 26a/5, 120b/15; ‘*u.-si* 2b/14, 4a/6, 5b/3, 26b/3, 26b/9, 28b/14, 30b/3, 30b/7, 39b/8, 39b/9, 52b/2, 55b/15, 56a/5, 60a/5, 62a/12, 62b/13, 63a/5, 78b/4, 80a/16, 91a/1, 91a/14, 92a/16, 111a/7, 112a/17, 119a/1, 122b/14, 124a/13, 127b/2, 127b/4, 128a/4, 129b/11, 131b/16, 132b/13, 135b/4, 136a/1, 136a/6, 137a/14, 143a/11, 143a/16; ‘*u.-sidür* 54a/3; ‘*u.-sin* 33a/13, 52b/4, 56a/4, 57b/13, 61b/13, 64b/1, 64b/9, 74b/1, 84a/7, 89b/16, 94a/17 113b/16, 123a/1, 132b/14, 135a/10, 135a/13, 135a/15, 135a/16, 143a/15; ‘*u.-sinden* 23b/4, 56b/12, 127b/16; ‘*u.-sine* 120a/9; ‘*u.-siyle* 43b/11, 50a/5, 50a/6, 63b/9, 89b/15, 137b/17, 140b/3; ‘*u.-ye* 18a/10, 29b/7, 40b/6, 133b/1; ‘*u.-yi* 30b/5, 60a/12, 61a/8, 115a/16, 124b/17, 135b/9; ‘*u. çık-* 25b/10, 61a/4, 61a/5, 65a/16, 76a/2; ‘*u. çıkar-* 130a/8; ‘*u. edin-* 83a/8; ‘*u. ol-* 120a/2; ‘*u.-de ol-* 128b/7; ‘*u.-lerinden geç-* 57b/8; ‘*u.-ye yaz-* 7b/15, 12b/11, 16b/9, 18b/15, 22a/12; ‘*u.-ye yazdır-* 139a/14; ‘*u.-ye yazdur-* 7a/10; ‘*u.-ye yazıl-* 23a/1, 23b/6, 129a/9, 129a/13, 129a/14; ‘*u.-ye yazılmağ gerekdür* 129a/11; ‘*u.-ye yazılmış ol-* 128b/15; ‘*u.-ye yazmağ gerekdür* 139a/4, 139a/10; ‘*u. bedeli* 35b/17; *baş çavuş* ‘*u.-sini* 89a/16; *yetim* ‘*u.-sini* 22a/17; *yenıçeri* ‘*u.-sidür* 53b/8, 57a/1, 59a/16, 91a/2, 136a/1; *ta’yin-i* ‘*u. eyle-* 35b/11.

‘*ulüfeli*: (Ar.+Tür.) Sipahi veya yeniçeri maaşına sahip. ‘*u.* 29a/4; ‘*u.-den* 21b/11; ‘*u.-dür* 29a/10; ‘*u. ol-* 56a/17.

um-: Ummak. *u.-arken* 63b/5.

umul-: Umulmak. *u.-ur* 115a/9.

‘*umüm*: (<Ar. āmm) Genel olma. ‘*u.* 57a/16, 57b/5.

‘*umümen*: (Ar.) Bütünüyle. ‘*u.* 5b/8, 13a/5, 16b/17, 17b/5, 33b/14, 52a/13, 147a/6.

umūr: (Ar.) İşler, şeyler. *u.-a* 49a/7; *u.-ı* 15a/11; *u.-uḡ* 112b/14; *u.-ı* ‘askeri’ 143a/6.

umūr-dīde: (Ar.+Far.) Deneyimli. *u.* 50a/8, 112b/17; *u. ol-* 140a/6, 143b/6; *u. gerekdür* 118a/10.

un: Un. *u.* 22a/15, 22b/15, 23a/17, 26b/14, 28b/9, 81a/4, 136a/11, 136a/12; *u.-ı* 44a/8, 81a/10; *u.-uḡ* 80b/16; *u. ḡarcı* 22b/15, 23a/15.

uncı: Uncu. *u.-ları* 55a/5.

unudıl-: Unutulmak. *u.-mıṣ* 76a/6; *u.-mıṣdur* 142b/15.

‘**unvān:** (Ar.) Bir kimsenin adı, kimliği. ‘*u.* 111a/11; ‘*u.-larında* 1b/8.

ur-: Vurmak. *u.-maḡ* 41b/11, 41b/12, 41b/13; *u.-maḡdur* 41b/13; *u.-up* 15b/14, 114a/10; *u.-urlar* 41b/10, 68b/2; *boynın u.-up* 84a/2; *mühür u.-up* 19b/5; *raḡt u.-urlardı* 62b/3; *yüz u.-up* 15b/11.

urun-: Giyinmek . *u.-ur* 111b/12.

usta: (Far.) Yeniçerilerin küçük zabitlerinden biri. *u.-ları* 30b/9, 77b/2; *u.-larından* 25b/5; *u.-laruḡ* 77b/3, 77b/12; *u. ol-* 77a/15; *būstān u.-larına* 30b/14; *kār-ḡāne u.-ları* 77b/16; *kār-ḡāne u.-larına* 77b/4; *kār-ḡāne u.-larından ol-* 77b/7; *u. ṣākirdler* 134a/13.

uṣūl: (Ar.) Yöntem, usul. *u.-a ḡon-* 4a/17.

uy-: Uymak. *u.-an* 18a/10; *u.-ar* 29b/4, 4; *u.-dı* 134a/7; *u.-mayan* 134a/7; *u.-mayanı* 18a/10; *u.-maz ise* 25b/9, 47b/14, 138a/10; *u.-up* 15a/4; *ḡānūna u.-up* 143a/5.

uzat-: Uzatmak. *el u.-mamaḡ gerekdür* 97a/15.

uzun: Uzun. *u.-dur* 104a/5; *u. ol-* 104a/5; *u. etekli gömlek* 59b/3; *u. etekli göḡlek* 104a/2; *u. etekli göḡlek* 101b/3.

Ü

üç: Üç. *ü.* 2b/13, 2b/17, 22a/15, 22a/16, 22b/14, 22b/16, 26a/5, 28a/10, 28a/11, 36b/4, 39a/17, 39b/1, 39b/2, 39b/5, 43b/11, 45b/5, 45b/6, 45b/12, 46a/9, 46a/11, 46a/12, 12, 46b/3, 47a/2, 51a/13, 60b/14, 64a/17, 67b/2, 68a/3, 68a/4, 68a/5, 68a/11, 68a/14,

69a/6, 76a/12, 76b/8, 81a/4, 83b/6, 86b/15, 86b/15, 86b/16, 88a/1, 97b/11, 11, 99a/7, 111a/16, 114b/4, 114b/7, 114b/15, 116a/4, 118b/16, 124b/10, 124b/11, 125a/9, 125a/11, 126a/4, 126a/9, 136a/2, 136a/11; *ü.-e* 128a/3; *ü.-er* 16b/11, 26b/8, 27a/9, 9, 27a/12, 30b/3, 51a/13, 65a/17, 66a/4, 67a/2, 103b/11, 133b/5; *ü.-i* 51a/13, 105b/10; *ü.-in* 125b/9; *ü.-inden* 39b/4; *ü.-inci* 3a/2, 70b/14, 98b/9; *ü.-ünün* 141b/16; *ü. ayda bir* 65a/11, 84b/17, 95a/1, 105a/4, 120a/1; *ü. biş* 6a/2, 70a/2; *ü. bölük ol-* 81b/6; *ü. buçuqlı* 39b/14; *ü. buçuqlı ol-* 39b/14; *ü. dört* 12a/8, 18b/4, 38a/8, 61a/17, 101a/11, 113a/11, 114a/12, 117a/3, 123a/5; *ü. dört biş* 12a/9, 140a/15; *ü. elden* 132b/6; *ü. yılda bir* 82a/2, 94b/7; *ü. yüz* 3b/16, 11a/15, 11b/5, 120b/2, 2; *ü. yüz altmış biş* 67a/17; *ü. yüz biş* 68b/8; *ü.-er aqça ol-* 66b/17; *ü.-er biş* 45b/1; *ü.-er dörder* 28a/14, 28a/16, 117a/6, 142b/9; *ü.-er yüz* 11a/9, 11a/10, 77a/8; *her ü. ayda bir* 74a/7, 85a/1, 119b/11; *ü. dört ayda bir* 142b/5; *iki ü. biş* 54a/13; *iki ü. ayda bir* 132a/3; *iki ü. yıl* 105b/3; *ikişer ü.-er* 72b/4, 133a/11.

üçli: Üçlü, *bkz.* üçlü. *ü.-li ol-* 39b/14, 56b/11.

üçlü: Üçlü, *bkz.* üçli. *ü.-lü dörtli ol-* 45b/2.

üleşdür-: Paylaştırmak. *mūm ü.-mege* 89b/5.

ümerā: (Ar.) Beyler. *ü. vüzerā qapısı* 61b/5.

ümīd: (Far.) Arzu edilen. *ü.-dür ki* 132b/17.

ümmī: (Ar.) Okuma yazma bilmeyen kimse. *ü.* 15b/2; *ü. ol-* 7a/5.

üsküf: (Yun.) Yeniçeri ağalarının giydiği sarık. *ü.* 20b/3, 31b/16, 37a/14, 117b/16; *ü.-dür* 118a/3; *ü.-i* 35b/6, 41a/15, 89a/7, 89a/9; *ü. étdür-* 36a/16; *yünlüksüz ü.* 76a/17; *çorvacı ü.-i* 111a/8; *çorvacı ü.-iyle* 85a/11.

üslüb: (Ar.) Tarz, usul. *ü.* 48a/2, 124b/1, 147b/7; *ü.-a* 89a/9.

üst: Üst. *ü.-ine* 7b/17, 32b/10; *ü.-ümüzde* 113a/14; *ü.-i yanında ol-* 40a/13, 117b/13, 117b/14; *ü. dolaması* 11a/12.

üstād: (Far.) Uzman kişi, *bkz.* üstāz. *ü. ol-* 109b/12.

üstāz: (Far.) Uzman kişi, *bkz.* üstād. *ü.-lara* 104b/14.

üşen-: Üşenmek. *ü.-meyüp* 134a/8.

üzengi: *ü. ağalar* “Ata binerken üzengiye tutan yardımcı” 99b/7.

üzer+: Üst. *ü.-e* 1b/12, 2a/10, 10, 5a/13, 8a/3, 8a/5, 10b/1, 10b/16, 11a/2, 11a/6, 16b/1, 16b/6, 16b/12, 17b/14, 17b/15, 19a/12, 19a/15, 19a/16, 19b/16, 22b/14, 23b/10, 27a/14, 29b/1, 32a/11, 34a/2, 34a/14, 36a/3, 36a/6, 36b/1, 38a/7, 39b/12, 40b/11, 40b/15, 41a/4, 44a/9, 47a/7, 47b/17, 48a/2, 53a/15, 54a/7, 55a/7, 55a/9, 57a/16, 57b/5, 58a/7, 58a/10, 58b/5, 59a/3, 59a/10, 64b/1, 65a/8, 65a/16, 65b/13, 66a/9, 67b/7, 68a/7, 69a/17, 70a/1, 70a/10, 70a/15, 70b/1, 70b/2, 70b/11, 70b/11, 73b/10, 74a/9, 74a/15, 74b/16, 75a/3, 81a/5, 85a/10, 86a/17, 87a/3, 87b/14, 95a/4, 96b/13, 97b/4, 98a/15, 98b/2, 98b/5, 102a/12, 102a/16, 103b/1, 115a/13, 115b/15, 116a/1, 116a/12, 116b/5, 117b/10, 119b/7, 121a/12, 124b/1, 127b/7, 129b/2, 131a/11, 132a/8, 132b/6, 132b/12, 138a/16, 138b/1, 138b/15, 138b/7, 139b/10, 139b/11, 140a/5, 140a/8, 141a/11, 141a/12, 141b/9, 143a/3, 144a/14, 144a/17, 144b/6, 145b/9, 145b/11, 146b/11, 147a/1, 147b/7; *ü.-edür* 8a/3, 22b/3, 38a/15, 77a/17, 79b/8, 90b/10, 102b/9, 112a/10, 115a/11; *ü.-inde* 7b/8, 12b/9, 16a/1, 21b/10, 22a/8, 23b/16, 37a/4, 74a/8, 79a/7, 82a/16, 97b/3, 101b/6, 113b/14, 118a/3, 118b/17, 120b/5, 123a/11, 125a/5, 129a/1, 129a/9, 147b/2; *ü.-inden* 18b/12, 23b/6; *ü.-ine* 2a/15, 2b/3, 4b/7, 4b/9, 5b/1, 7a/9, 12b/12, 13a/4, 13b/7, 14a/5, 14a/7, 15b/17, 16b/10, 18b/6, 20b/2, 23a/15, 23a/16, 27b/12, 32b/2, 34a/8, 35b/8, 35b/9, 37a/7, 37a/14, 37b/15, 38a/17, 39b/16, 41a/1, 41b/16, 43b/15, 44a/8, 44a/12, 44b/14, 46b/9, 51a/11, 52a/6, 52b/8, 53b/5, 57b/8, 68b/10, 69b/10, 71b/5, 75a/2, 80b/15, 85b/2, 89b/12, 97a/12, 97b/14, 99a/6, 99a/12, 100b/9, 100b/12, 101a/17, 103a/1, 105b/3, 109a/14, 114a/16, 116a/15, 121b/6, 121b/7, 124a/8, 131a/5, 135b/12, 136b/16, 137b/9, 124a/17, 132a/14, 132b/16, 135a/7, 138b/7, 138b/14, 139a/3, 140a/12, 142b/11, 143a/9, 143a/16, 144a/16, 146b/3, 146b/13; *ü.-inedür* 36b/15, 45b/7, 45b/12, 49b/16; *ü.-Ierinde* 69a/10; *ü.-Ierinden* 148a/10; *ü.-Ierine* 5a/17, 6a/4, 35b/12, 57a/8, 84a/15, 95b/12, 116b/14, 122b/17; *ü.-e ol-* 1b/9, 69a/12, 77b/10, 84b/8, 126b/4, 139a/1; *ü.-inde ol-* 63a/16, 106b/16; *ü.-ine dur-* 42b/7; *ayağ ü.-e tur-* 85a/14; *hağ ü.-e ol-* 119b/8; *tedârik ü.-e ol-* 147a/15; *tedârik ü.-e olın-* 145a/1.

V

vâcib: (Ar.) Yapılması gerekli olan. *v.* 58b/13; *v.-dür* 58b/11; *v.- ü' r-ri' âye* 47b/10

vāfir: (Ar.) Çok, bol. *v.* 108a/13.

vaḳf: (Ar.) Vakıf. *v.-dan* 44b/8; *v.-lar* 44a/13; *v.-ları* 44a/15; *v.-laruḡ* 44b/14; *v.-uḡ* 44a/12; *v. ét-* 67a/3, 111a/12; *v. eyle-* 44a/5, 44a/7, 44a/11, 108b/5; *v. aḳçası* 44b/9; *v. gemileri* 119a/1.

vāḳı' a: (Ar.) Rüyâ. *v.-larında* 5a/16; *v.-ı şerif* 5a/13.

vāḳı' ā: (Ar.) Ayrıca. *v.* 35b/14.

vāḳıf: (Ar.) Vakfeden, bağışlayan. *şarḫ-ı v.-uḡ* 44a/9.

vāḳıyye: (Ar.) Ağırlık ölçüsü birimi. *v.* 66b/3, 67a/1, 67b/12, 69a/15.

vāḳı': (Ar.) Mevcut, vuku bulan. *v.* 144b/15; *v. ol-* 2a/3, 4b/3, 8a/9, 11a/3, 13b/11, 15a/11, 33a/15, 34a/6, 36b/2, 36b/10, 37b/4, 37b/8, 46b/6, 49a/10, 50b/14, 66a/3, 66a/5, 74b/14, 75a/7, 75b/15, 77b/1, 81b/7, 84b/9, 84b/10, 91b/13, 99a/13, 99a/16, 101a/10, 103b/9, 105b/13, 106a/4, 106a/9, 107a/14, 108b/16, 115a/15, 124b/12, 126b/14, 139b/10, 139b/13, 141b/1, 144b/12.

vaḳt: (Ar.) Vakit. *v.* 10a/17; *v.-da* 89b/13, 111b/5, 111b/12, 114b/17; *geldüḡi v.* 63b/16; *her ne v. ol-* 147a/11.

vaḳtlı: (Ar.+Tür.) Vakitli. *v. vaḳtsız* 89b/13.

vaḳtsız: (Ar.+Tür.) Vakitsiz. *vaḳtlı v.* 89b/13.

vālā: (Far.) Bir kumaş türü. *v. pāyeleri* 75b/2.

var: Var. *v.* 38a/11, 53b/5, 78b/15, 95a/5, 124b/6, 138b/15, 148a/6; *v.-dur* 5b/3, 7a/8, 11a/13, 11a/15, 15b/8, 19b/1, 22a/8, 25a/13, 26a/9, 26a/9, 27a/4, 27a/5, 27a/6, 27a/7, 27a/8, 27a/17, 28a/11, 28a/12, 28a/13, 28a/14, 28a/17, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 28b/5, 28b/12, 28b/14, 28b/16, 29a/12, 29a/13, 29a/15, 29a/16, 30b/3, 30b/4, 30b/7, 30b/7, 30b/9, 31a/4, 31a/4, 35b/2, 37a/5, 40a/7, 41a/16, 42b/5, 44a/16, 44a/17, 45a/5, 45a/7, 45b/11, 46a/2, 46a/3, 46a/5, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 46a/14, 46a/15, 46b/3, 47b/14, 48a/2, 48a/4, 48a/4, 52b/15, 53a/17, 53b/12, 54a/3, 54b/14, 54b/15, 54b/16, 55a/4, 55a/4, 55a/5, 55a/6, 55a/8, 55a/9, 59b/2, 59b/8, 60a/2, 60b/11, 60b/15, 61a/15, 62a/1, 67b/10, 67b/12, 67b/14, 67b/16, 67b/17, 68a/1, 68a/1, 68a/2, 68a/3, 68a/4, 68a/5, 68a/5, 68a/7,

68a/8, 68a/9, 68a/10, 68a/11, 68a/12, 68a/12, 68a/13, 68a/14, 68a/15, 68a/17, 69a/15, 70a/12, 70b/2, 72a/13, 73b/2, 73b/3, 74a/16, 74b/2, 74b/3, 75a/8, 75a/9, 75b/8, 77a/9, 77b/2, 78b/4, 78b/7, 7, 79b/11, 81a/7, 82b/6, 85b/17, 86b/13, 88a/8, 93a/1, 93a/3, 95a/6, 95a/14, 95b/6, 96a/16, 96b/4, 96b/7, 97a/15, 97b/17, 101a/2, 101a/5, 103b/2, 103b/11, 103b/13, 103b/15, 105b/7, 105b/8, 105b/9, 105b/16, 105b/17, 107b/2, 107b/2, 111a/6, 111b/17, 113a/16, 114b/7, 115a/16, 118a/1, 118b/8, 118b/16, 119a/1, 119a/3, 119b/13, 122a/12, 122b/4, 123a/10, 123a/13, 123a/14, 124b/14, 126b/7, 126b/10, 126b/11, 127a/9, 127b/2, 128a/7, 128a/8, 130a/2, 131b/11, 132b/12, 135b/7, 135b/15, 136a/2, 136b/4, 136b/17, 137b/1, 140a/1, 141b/3, 142b/5, 142b/7, 145b/14; *v. idi* 15b/13, 100b/8, 107a/17, 119a/5, 145b/3; *var iken* 52a/12, 61b/14, 111a/4, 117a/8; *v. imiş* 66a/15, 101a/5; *v. ise* 12a/3, 17a/7, 17b/14, 30b/13, 42b/7, 42b/10, 43a/16, 58a/2, 59a/2, 77a/13, 85a/17, 96b/13, 97a/2, 105a/12, 110a/10, 124b/5, 131a/13, 135a/8, 139a/8, 143a/11, 145a/6, 145a/17, 145b/13, 147b/11; *v. midur* 14b/13, 86b/4, 132b/14.

var-: Varmak, gitmek. *v.-* 114a/15; *v.-a* 139b/13; *v.-an* 9a/7, 13b/1, 32b/3, 70a/13, 98a/4, 134b/9; *v.-anlardan* 13b/2; *v.-ayın* 114a/2; *v.-duğı* 97b/12, 102a/12, 115a/6; *v.-duğında* 125b/14; *v.-duğda* 32b/10, 87a/10, 91a/4, 105b/16, 106b/16, 114a/11, 121b/16, 131a/15; *v.-duğları* 11a/5, 43b/2, 54a/16, 70b/12, 83b/9, 88b/3, 98b/1, 110b/8, 126b/4, 127a/17, 134a/11, 140a/8, 144b/7; *v.-duğlarınca* 34b/4; *v.-duğlarında* 101b/2, 132a/16, 139b/9; *v.-ınca* 6a/11, 16a/16, 25b/12, 28a/14, 28a/16, 38a/11, 39a/17, 41b/12, 85a/3, 85a/4, 102b/3, 102b/4, 102b/16, 112a/1, 120a/2, 123a/9, 123b/2, 127b/5, 128a/3, 140b/4, 142b/8, 142b/10, 146b/11; *v.-mada* 42b/5; *v.-madın* 109a/2; *v.-maduğlarından* 54a/16, 54b/9; *v.-mağa* 66b/3; *v.-mağı* 101b/4; *v.-mağ* 99b/4; *v.-mamağ* 119a/13, 120a/6; *v.-mamasından* 49a/3; *v.-mayalıdan* 102a/15; *v.-mayandan* 57b/14; *v.-mayanuş* 45a/14; *v.-mayınca* 59a/12, 59a/13; *v.-mayup* 52a/8; *v.-maz* 49a/5, 50b/10, 96a/3, 111b/10; *v.-mazlar* 43a/2, 79b/13; *v.-miş* 10b/11; *v.-sun* 14a/17; *v.-up* 18b/9, 30a/1, 37a/7, 37a/9, 38b/6, 48a/7, 48b/15, 49a/3, 49a/11, 70a/8, 72a/5, 89b/6, 103a/17, 108b/13, 109b/16, 125b/16, 132b/5, 142a/14, 142b/6, 145b/1; *v.-ur* 31b/15, 38a/9, 79a/12, 79b/13, 82a/11, 85a/11, 89b/6, 89b/7, 89b/8, 95b/15, 124b/2, 124b/3; *v.-urlar* 31b/7, 49a/13, 92a/6, 92b/12, 95b/14, 104a/7, 104a/9; *v.-urlar idi* 78a/7; *v.-a gel-* 2b/1; *v.-mağ gerek* 146a/8; *v.-malu ol-* 89b/7; *tefekküre v.-dı* 147b/14; *dīvāna v.-duğda* 82a/14, 89a/6; *dīvānına v.-duğda* 7b/4, 90a/4; *dīvāna v.-duğlarında* 42b/3, 50b/11; *karāra v.-ınca* 140b/8; *dīvāna v.-mağa* 110a/13; *dīvāna v.-maz* 49a/1; *dīvāna v.-mazlar*

7b/5, 79b/12, 82b/1, 92a/6; *dīvāna v.-up* 42b/8; *fikre v.-up* 125b/13; *dīvāna v.-ur* 79b/16; *divāna v.-urlar* 110b/2.

varak: (Ar.) Yazılmış kağıt, sayfa. *v.-larda* 122a/11.

varıl-: Varılmak. *v.-duğı* 19a/13.

vāri: *v.* 81b/3.

vāriş: (Ar.) Ölen bir kimsenin mal veya mülküne sahip olan yakını. *v.-e* 130b/9; *v.-i* 130b/4; *v.-i ol-* 130b/2.

varsak: Yaralayıcı alet. *v.* 42a/9.

vasat: (Ar.) Orta. *v.-ü'l-kāme ol-* “orta boylu olmak” 10b/16.

vaşf: (Ar.) Nitelik. *v.-ından* 147b/17.

vāşıl: (Ar.) Erişme, ulaşma. *v.- ol-* 10a/1, 146b/4.

vāsi': (Ar.) Geniş. *v.* 109b/4.

vaşiyet: (Ar.) Bir kimsenin öldükten sonra yapılmasını istediği şey. *v. ét-* 44a/11.

vaţan: (Ar.) Ülke, yurt. *v.-ında* 34b/1.

vaż': (Ar.) Belirleme, tayin etme; hareket. *v. eyle-* 133a/4; *v. olunmamağ gerekdür* 74a/4; *v.-i nā-şāyeste* 84b/17.

vażife: (Ar.) Görev. *v.* 29b/9, 34a/17, 108b/2; *v.-Jeri* 64b/12; *v.-si* 30a/2, 64b/17.

ve: (Ar.) Ve. *v.* 1b/4, 1b/9, 1b/11, 1b/12, 2a/2, 2a/3, 2a/5, 2a/7, 2a/10, 2a/17, 17, 2b/1, 2b/2, 2b/3, 2b/4, 4, 2b/5, 5, 5, 2b/6, 6, 2b/7, 2b/8, 2b/9, 2b/10, 2b/11, 11, 2b/12, 12, 12, 2b/14, 2b/15, 2b/16, 2b/17, 17, 17, 3a/4, 4, 3a/6, 6, 3a/7, 3a/8, 3a/9, 9, 3a/11, 3a/12, 3a/13, 13, 13, 3a/14, 14, 14, 3a/17, 17, 17, 3b/1, 1, 1, 1, 3b/2, 2, 2, 3b/3, 3, 3, 3, 3b/4, 4, 4, 3b/5, 5, 5, 5, 3b/7, 7, 3b/8, 8, 3b/9, 3b/10, 3b/11, 3b/12, 3b/13, 3b/14, 14, 14, 3b/15, 4a/1, 1, 1, 4a/2, 4a/3, 3, 3, 4a/4, 4a/5, 4a/6, 6, 6, 4a/7, 7, 4a/8, 8, 8, 4a/9, 9, 9, 4a/10, 10, 4a/11, 4a/12, 12, 12, 4a/13, 13, 13, 13, 4a/14, 4a/16, 4a/17, 4b/1, 4b/10, 4b/11, 4b/13, 4b/15, 4b/17, 5a/1, 5a/3, 5a/5, 5a/9, 5a/10, 5a/12, 5a/14, 5b/1, 5b/2, 5b/4, 5b/7, 7, 5b/9,

5b/14, 6a/6, 6a/7, 6a/8, 6a/10, 6a/12, 12, 6a/13, 6a/14, 14, 6a/15, 6a/16, 6b/2, 6b/3, 6b/5, 6b/9, 6b/16, 7a/3, 7a/5, 7a/10, 7a/14, 14, 7a/15, 7b/2, 7b/3, 7b/4, 7b/5, 5, 7b/6, 7b/9, 7b/10, 7b/13, 7b/15, 7b/16, 8a/2, 2, 8a/4, 8a/5, 8a/7, 8a/8, 8a/15, 8b/2, 8b/5, 8b/8, 8, 8, 8b/9, 9, 9, 8b/12, 12, 8b/13, 8b/14, 14, 14, 8b/15, 9a/1, 1, 1, 9a/2, 9a/5, 9a/6, 9a/11, 9a/12, 9a/14, 9b/2, 9b/3, 9b/4, 9b/7, 9b/9, 9, 9b/13, 9b/14, 9b/18, 10a/4, 10a/5, 10a/6, 10a/7, 10a/8, 10a/9, 10a/11, 10a/12, 12, 10a/15, 15, 10b/1, 10b/2, 2, 10b/3, 10b/5, 10b/7, 10b/8, 10b/9, 10b/11, 10b/12, 10b/14, 10b/17, 11a/6, 11a/8, 11a/13, 11a/14, 11a/16, 11a/17, 11b/6, 11b/7, 11b/9, 11b/10, 11b/11, 11b/13, 13, 11b/14, 14, 14, 14, 11b/15, 15, 15, 16, 16, 16, 11b/17, 17, 12a/1, 12a/2, 2, 12a/5, 12a/6, 12a/8, 12a/11, 12a/12, 12a/13, 12a/15, 15, 12a/17, 12b/2, 2, 12b/3, 3, 12b/4, 4, 12b/8, 12b/13, 12b/17, 13a/2, 2, 13a/7, 13a/10, 13a/13, 13b/1, 1, 13b/12, 12, 13b/3, 13b/4, 13b/6, 13b/7, 13b/9, 14a/4, 14a/13, 14b/8, 14b/9, 14b/16, 15a/2, 15a/4, 15a/5, 15a/8, 15a/8, 15a/16, 15b/1, 15b/2, 2, 15b/3, 3, 15b/4, 15b/6, 15b/7, 15b/16, 16a/3, 16a/6, 16a/12, 16a/13, 16a/14, 16a/15, 16a/17, 17, 16b/1, 16b/2, 16b/7, 16b/8, 16b/9, 16b/9, 16b/10, 16b/13, 16b/14, 16b/15, 16b/16, 17a/1, 17a/7, 17a/14, 17a/5, 17a/6, 17b/1, 17b/11, 17b/13, 13, 17b/15, 17b/16, 17b/17, 17, 7, 17b/8, 18a/1, 18a/4, 18a/5, 5, 18a/5, 18a/6, 6, 6, 6, 18a/7, 7, 18a/14, 14, 18a/15, 15, 18a/17, 18b/1, 18b/2, 18b/8, 18b/10, 18b/12, 18b/14, 19a/10, 10, 19b/11, 19b/12, 12, 19b/3, 19b/6, 19b/7, 19b/14, 20a/5, 20a/7, 20a/8, 20a/9, 9, 20a/10, 20a/11, 20a/12, 12, 20a/13, 20a/14, 20a/15, 20a/17, 20b/1, 1, 20b/4, 20b/6, 20b/8, 20b/9, 9, 9, 20b/11, 20b/12, 20b/14, 20b/16, 20b/17, 21a/2, 21a/4, 4, 4, 21a/5, 21a/6, 21a/7, 21a/9, 21a/10, 10, 21a/11, 21a/13, 21a/14, 21a/16, 21a/17, 21b/2, 2, 21b/3, 3, 21b/7, 21b/8, 21b/9, 21b/10, 21b/11, 22a/3, 22a/5, 5, 22a/7, 22a/8, 22a/9, 9, 22a/10, 22a/12, 22a/16, 22b/1, 22b/3, 3, 3, 22b/4, 22b/5, 22b/6, 22b/9, 9, 22b/16, 23a/3, 23a/6, 23a/9, 23a/14, 23a/5, 23a/17, 17, 23b/3, 3, 23b/4, 4, 23b/5, 5, 23b/8, 23b/14, 24a/6, 6, 24a/7, 7, 24a/8, 8, 8, 24b/3, 24b/4, 24b/5, 5, 24b/11, 24b/12, 25a/4, 25a/7, 25a/8, 8, 8, 25a/9, 9, 9, 25a/11, 11, 25a/15, 25a/16, 25b/1, 25b/2, 25b/3, 25b/4, 25b/10, 25b/11, 25b/14, 25b/15, 26a/3, 3, 3, 26a/7, 26a/9, 9, 26a/10, 26a/11, 26b/1, 26b/7, 26b/10, 26b/11, 26b/13, 26b/15, 15, 26b/16, 16, 16, 16, 26b/17, 17, 27a/2, 27a/3, 27a/5, 27a/7, 7, 27a/8, 8, 27a/9, 9, 27a/10, 10, 27a/11, 27a/12, 12, 27a/14, 27a/15, 15, 27a/16, 27a/17, 17, 27b/1, 1, 27b/2, 2, 27b/3, 27b/4, 4, 27b/5, 5, 27b/5, 27b/6, 27b/7, 7, 27b/8, 27b/12, 27b/17, 28a/1, 1, 28a/5, 28a/6, 28a/7, 28a/8, 8, 28a/9, 28a/12, 12, 28a/16, 28a/17, 28b/1, 28b/2, 28b/3, 28b/4, 28b/5, 5, 28b/6, 28b/8, 28b/10, 10, 28b/12, 28b/13, 28b/14, 14, 28b/15, 15, 28b/16, 28b/17, 29a/2, 29a/5, 29a/7, 7, 7,

29a/9, 29a/11, 29a/12, 29a/12, 29a/14, 29a/14, 29a/15, 29a/15, 29a/17, 29b/1, 29b/4, 29b/8, 29b/10, 29b/11, 29b/14, 29b/16, 30a/1, 30a/2, 30a/14, 30a/15, 30a/15, 30a/16, 30a/16, 30a/17, 30b/1, 30b/2, 30b/3, 30b/5, 30b/6, 30b/7, 30b/8, 30b/8, 30b/10, 30b/11, 30b/12, 30b/12, 30b/13, 30b/14, 30b/16, 31a/1, 31a/3, 31a/4, 31a/5, 31a/5, 31a/6, 31a/7, 31a/8, 31a/8, 31a/9, 31a/10, 31a/10, 31a/11, 31a/13, 31a/15, 31a/16, 31b/2, 31b/4, 31b/6, 31b/7, 31b/10, 31b/10, 31b/10, 31b/11, 31b/12, 31b/12, 31b/14, 31b/16, 31b/16, 32a/1, 32a/2, 32a/3, 32a/4, 32a/5, 32a/8, 32a/9, 32a/11, 32a/13, 32a/15, 32a/17, 32a/17, 32b/1, 32b/1, 32b/4, 32b/4, 32b/5, 32b/7, 32b/8, 32b/14, 32b/14, 32b/17, 33a/1, 33a/1, 33a/2, 33a/2, 33a/3, 33a/4, 33a/4, 33a/11, 33a/11, 33a/14, 33a/17, 33b/2, 33b/3, 33b/4, 33b/8, 33b/11, 33b/12, 33b/14, 33b/14, 33b/16, 33b/17, 34a/4, 34a/9, 34a/11, 34a/12, 34a/15, 34a/17, 34b/3, 34b/3, 34b/9, 34b/10, 34b/12, 34b/13, 34b/14, 34b/15, 34b/16, 35a/1, 35a/1, 35a/5, 35a/12, 35a/17, 35a/17, 35b/1, 35b/5, 35b/5, 35b/7, 35b/10, 35b/11, 35b/12, 36a/2, 36a/5, 36a/6, 36a/7, 36a/14, 36a/16, 36b/5, 36b/6, 36b/8, 36b/9, 36b/11, 36b/12, 36b/13, 36b/13, 36b/16, 36b/16, 37a/1, 37a/4, 37a/15, 37a/17, 37a/17, 37b/1, 37b/2, 37b/2, 37b/2, 37b/8, 37b/9, 37b/11, 37b/12, 37b/13, 37b/17, 37b/17, 38a/2, 38a/3, 38a/6, 38a/7, 38a/8, 38a/10, 38a/16, 38a/17, 38b/5, 38b/12, 38b/14, 38b/14, 38b/15, 39a/1, 39a/1, 39a/2, 39a/3, 39a/5, 39a/6, 39a/7, 39a/9, 39a/10, 39a/11, 39b/1, 39b/2, 39b/2, 39b/7, 39b/13, 39b/14, 39b/15, 39b/16, 39b/17, 40a/1, 40a/1, 40a/2, 40a/3, 40a/4, 40a/4, 40a/5, 40a/6, 40a/7, 40a/8, 40a/9, 40a/10, 40a/13, 40a/16, 40a/17, 40b/1, 40b/3, 40b/9, 40b/14, 41b/1, 41a/2, 41a/6, 41a/6, 41a/14, 41a/15, 41a/15, 41b/4, 41b/6, 41b/11, 41b/12, 41b/14, 41b/14, 42a/1, 42a/3, 42a/5, 42a/6, 42a/8, 42a/9, 42a/11, 42a/15, 42a/16, 42a/16, 42a/17, 42b/1, 42b/3, 42b/5, 42b/6, 42b/8, 42b/9, 42b/9, 42b/9, 42b/10, 42b/11, 42b/13, 42b/14, 42b/14, 43a/1, 43a/4, 43a/6, 43a/7, 43a/8, 43a/10, 43a/11, 43a/11, 43a/16, 43b/2, 43b/3, 43b/4, 43b/5, 43b/6, 43b/7, 43b/10, 43b/15, 43b/15, 44a/1, 44a/5, 44a/6, 44a/6, 44a/6, 44a/10, 44a/11, 44a/12, 44a/14, 44a/15, 44a/16, 44a/16, 44a/17, 44b/8, 44b/12, 44b/13, 44b/15, 45a/4, 45a/5, 45a/15, 45b/2, 45b/3, 45b/3, 45b/3, 45b/7, 45b/9, 45b/13, 45b/6, 45b/14, 45b/16, 46a/1, 46a/2, 46a/4, 46a/6, 46a/6, 46a/7, 46a/8, 46a/9, 46a/9, 46a/10, 46a/11, 46a/11, 46a/12, 46a/13, 46a/13, 46a/14, 46a/14, 46a/15, 46a/16, 46b/2, 46b/4, 46b/8, 46b/12, 46b/13, 46b/14, 46b/17, 47a/1, 47a/2, 47a/2, 47a/4, 47a/6, 47a/13, 47a/15, 47a/17, 47a/17, 47b/5, 47b/5, 47b/6, 47b/8, 47b/9, 47b/10, 47b/11, 47b/12, 48a/5, 48a/6, 48a/8, 48a/8, 48a/9, 48a/9, 48a/10, 48a/11, 48a/11, 48a/12, 48a/12, 48a/14, 48a/15, 48b/1, 48b/3, 48b/4, 48b/7, 48b/14, 48b/16, 48b/17, 49a/5, 49a/6, 49a/9,

49a/12, 49a/14, 49a/14, 49a/15, 49a/17, 49b/1, 49b/1, 49b/6, 49b/9, 49b/10, 49b/10, 49b/16, 49b/17, 50a/2, 50a/3, 50a/4, 50a/7, 50a/7, 50a/8, 50a/10, 50a/15, 50a/16, 50b/1, 50b/3, 50b/4, 50b/5, 50b/6, 50b/7, 50b/8, 50b/9, 50b/10, 50b/12, 50b/13, 50b/14, 50b/16, 51a/7, 51a/10, 51a/11, 51a/12, 51a/13, 51a/16, 51a/17, 51b/3, 51b/5, 51b/10, 51b/11, 51b/11, 51b/11, 51b/12, 51b/13, 51b/16, 52a/1, 52a/1, 52a/1, 52a/2, 52a/2, 52a/2, 52a/3, 52a/5, 52a/9, 52a/14, 52a/14, 52a/17, 52b/2, 52b/2, 52b/3, 52b/3, 52b/4, 52b/4, 52b/7, 52b/8, 52b/10, 52b/14, 52b/15, 52b/16, 52b/16, 52b/17, 53a/1, 53a/1, 53a/6, 53a/8, 53a/8, 53a/9, 53a/10, 53a/14, 53a/17, 53b/2, 53b/4, 53b/4, 53b/6, 53b/6, 53b/7, 53b/7, 53b/8, 53b/9, 53b/10, 53b/12, 53b/16, 53b/17 54a/1, 54a/5, 54a/9, 54b/1, 54b/2, 54b/7, 54b/10, 54b/12, 54b/13, 54b/14, 54b/15, 54b/16, 55a/1, 55a/1, 55a/2, 55a/4, 55a/4, 55a/5, 55a/7, 55a/8, 55a/8, 55a/11, 55a/12, 55a/13, 55a/17, 55b/1, 55b/2, 55b/4, 55b/4, 55b/8, 55b/9, 55b/9, 55b/10, 55b/10, 55b/12, 55b/16, 55b/17, 55b/17, 56a/1, 56a/1, 56a/3, 56a/3, 56a/4, 56a/5, 56a/10, 56a/12, 56a/16, 56a/16, 56b/5, 56b/10, 56b/15, 56b/16, 56b/17, 57a/1, 57a/7, 57a/14, 57a/15, 57a/16, 57b/3, 57b/4, 57b/8, 57b/10, 57b/13, 57b/16, 58a/3, 58a/4, 58a/8, 58a/10, 58a/11, 58a/11, 58a/12, 58b/1, 58b/3, 58b/7, 58b/10, 58b/12, 58b/13, 58b/13, 58b/17, 59a/6, 59a/7, 59a/8, 59a/8, 59a/8, 59a/9, 59a/12, 59a/14, 59a/16, 59a/17, 59a/17, 59b/2, 59b/4, 59b/5, 59b/5, 59b/6, 59b/8, 59b/10, 59b/11, 59b/12, 59b/15, 59b/16, 60a/1, 60a/3, 60a/5, 60a/7, 60a/9, 60b/4, 60b/6, 60b/6, 60b/9, 60b/10, 60b/13, 60b/14, 60b/17, 61a/2, 61a/2, 61a/10, 61a/12, 61a/12, 61a/14, 61b/3, 61b/4, 61b/5, 61b/7, 61b/8, 61b/13, 61b/14, 61b/16, 62a/2, 62a/3, 62a/4, 62a/5, 62a/6, 62a/6, 62a/8, 62a/9, 62a/10, 62a/10, 62a/15, 62a/16, 62a/17, 62b/1, 62b/10, 62b/12, 62b/13, 62b/13, 63a/5, 63a/6, 63a/8, 63b/6, 63b/12, 64a/5, 64a/6, 64a/9, 64a/12, 64a/14, 64b/3, 64b/11, 64b/14, 64b/15, 64b/17, 65a/4, 65a/4, 65a/6, 65a/8, 65a/9, 65a/10, 65a/10, 65a/12, 65a/12, 65a/13, 65a/13, 65a/13, 65a/14, 65a/14, 65a/14, 65a/15, 65a/15, 65a/15, 65a/17, 65b/1, 65b/2, 65b/5, 65b/11, 65b/13, 65b/14, 65b/14, 66a/1, 66a/1, 66a/2, 66a/4, 66a/7, 66a/9, 66a/9, 66a/10, 66b/8, 66b/16, 66b/17, 66b/17, 67a/1, 67a/2, 67a/4, 67a/8, 67a/12, 67a/13, 67a/16, 67b/4, 67b/5, 67b/7, 67b/9, 67b/11, 67b/11, 67b/12, 67b/13, 67b/13, 67b/14, 67b/14, 67b/15, 67b/15, 67b/16, 67b/17, 68a/1, 68a/2, 68a/3, 68a/3, 68a/4, 68a/5, 68a/7, 68a/8, 68a/9, 68a/9, 68a/10, 68a/12, 68a/13, 68a/13, 68a/14, 68a/15, 68a/16, 68a/17, 68b/1, 68b/2, 68b/4, 68b/5, 68b/7, 68b/8, 68b/10, 68b/10, 68b/11, 68b/11, 68b/12, 68b/12, 68b/15, 69a/1, 69a/2, 69a/6, 69a/6, 69a/7, 69a/13, 69a/17, 69b/2, 69b/2, 69b/4, 69b/4, 69b/5, 69b/6, 69b/6, 69b/8, 69b/10, 69b/10, 69b/11, 69b/12,

69b/15, 69b/17, 69b/17, 70a/4, 70a/5, 70a/6, 70a/12, 70a/14, 70a/17, 70b/4, 70b/7, 70b/7, 70b/9, 70b/13, 70b/16, 70b/17, 70b/17, 71a/3, 71a/3, 71a/6, 71a/8, 71a/10, 71a/10, 71a/10, 71a/12, 71a/12, 71a/12, 71a/13, 71a/15, 71a/16, 71a/16, 71a/17, 71a/17, 71a/17, 71b/1, 71b/1, 71b/3, 71b/3, 71b/4, 71b/7, 71b/8, 71b/9, 71b/10, 71b/13, 71b/16, 71b/17, 72a/6, 72a/8, 72a/16, 72a/16, 72a/17, 72b/2, 72b/7, 72b/9, 72b/14, 72b/16, 73a/4, 73a/5, 73a/5, 73a/5, 73a/8, 73a/10, 73a/12, 73a/12, 73a/12, 73a/13, 73a/14, 73a/14, 73a/14, 73a/15, 73a/15, 73a/17, 73b/1, 73b/1, 73b/1, 73b/2, 73b/5, 73b/7, 73b/8, 73b/8, 73b/10, 73b/11, 73b/13, 73b/14, 73b/15, 73b/17, 73b/17, 74a/1, 74a/8, 74a/11, 74a/14, 74a/15, 74b/1, 74b/3, 74b/7, 74b/15, 75a/3, 75a/4, 75a/4, 75a/4, 75a/4, 75a/6, 75a/10, 75a/15, 75a/15, 75a/16, 75a/16, 75b/2, 75b/2, 75b/3, 75b/8, 75b/9, 75b/10, 75b/10, 75b/11, 75b/12, 75b/13, 75b/13, 75b/16, 76a/7, 76a/9, 76a/10, 76a/13, 76a/15, 76b/1, 76b/2, 76b/4, 76b/4, 76b/5, 76b/6, 76b/6, 76b/6, 76b/7, 76b/8, 76b/9, 76b/9, 76b/12, 76b/13, 76b/15, 76b/17, 77a/1, 77a/2, 77a/5, 77a/6, 77a/6, 77a/7, 77a/8, 77a/11, 77a/12, 77a/13, 77a/14, 77a/14, 77a/15, 77a/16, 77a/16, 77a/16, 77a/17, 77b/1, 77b/3, 77b/3, 77b/4, 77b/11, 77b/12, 77b/17, 78a/2, 78a/3, 78a/4, 78a/6, 78a/7, 78a/7, 78a/8, 78a/9, 78a/9, 78a/11, 78a/11, 78a/12, 78a/15, 78a/15, 78a/16, 78a/16, 78a/16, 78a/16, 78a/17, 78b/3, 78b/5, 78b/6, 78b/7, 78b/9, 78b/13, 78b/15, 78b/16, 79a/1, 79a/3, 79a/3, 79a/3, 79a/3, 79a/3, 79a/6, 79a/7, 79a/8, 79a/9, 79a/9, 79b/1, 79b/2, 79b/10, 79b/12, 79b/13, 79b/13, 79b/16, 79b/17, 80a/3, 80a/4, 80a/6, 80a/8, 80a/9, 80a/15, 80a/16, 80a/17, 80a/17, 80b/6, 80b/7, 80b/9, 80b/10, 80b/12, 80b/14, 80b/16, 80b/17, 81a/9, 81a/9, 81a/10, 81a/10, 81a/11, 81a/12, 81a/14, 81a/15, 81a/16, 81a/16, 81a/17, 81b/1, 81b/3, 81b/4, 81b/5, 81b/6, 81b/7, 81b/8, 81b/11, 81b/13, 82a/1, 82a/2, 82a/3, 82a/5, 82a/5, 82a/6, 82a/11, 82a/14, 82a/16, 82a/17, 82b/3, 82b/4, 82b/8, 82b/8, 82b/9, 83a/2, 83a/6, 83a/8, 83a/9, 83a/12, 83a/14, 83a/15, 83a/16, 83b/2, 83b/12, 83b/13, 83b/15, 84a/4, 84a/6, 84a/7, 84a/8, 84a/17, 84b/1, 84b/2, 84b/4, 84b/7, 84b/11, 84b/12, 84b/13, 84b/13, 84b/14, 84b/15, 84b/15, 85a/2, 85a/3, 85a/6, 85a/10, 85a/10, 85a/14, 85a/14, 85a/17, 85b/1, 85b/3, 85b/6, 85b/6, 85b/7, 85b/9, 85b/13, 85b/15, 85b/16, 85b/17, 86a/5, 86a/5, 86a/6, 86a/7, 86a/8, 86a/8, 86a/9, 86a/11, 86a/11, 86a/11, 86a/12, 86a/16, 86b/1, 86b/2, 86b/3, 86b/4, 86b/5, 86b/7, 86b/8, 86b/12, 86b/17, 87a/6, 87a/10, 87a/11, 87a/11, 87a/12, 87a/17, 87b/4, 87b/4, 87b/5, 87b/9, 87b/15, 87b/16, 87b/16, 88a/6, 88a/7, 88a/7, 88a/8, 88a/8, 88a/8, 88a/9, 88a/10, 88a/11, 88a/11, 88a/12, 88a/13, 88a/14, 88b/1, 88b/1, 88b/5, 88b/6, 88b/7, 88b/8, 88b/9, 88b/9, 88b/10, 88b/11, 88b/15, 88b/17, 88b/17, 89a/2, 89a/3, 89a/6, 89a/8,

89a/9, 89a/11, 89a/14, 89a/17, 89b/3, 89b/4, 89b/5, 89b/5, 89b/6, 89b/7, 89b/9, 89b/13, 90a/3, 90a/4, 90a/5, 90a/9, 90a/11, 90a/13, 90a/14, 90a/14, 90a/15, 90a/15, 90a/16, 90b/2, 90b/4, 90b/4, 90b/4, 90b/5, 90b/6, 90b/8, 90b/10, 90b/11, 90b/12, 90b/12, 90b/13, 90b/14, 90b/14, 90b/15, 90b/16, 91a/1, 91a/1, 91a/2, 91a/3, 91a/3, 91a/4, 91a/5, 91a/6, 91a/15, 91b/2, 91b/3, 91b/5, 91b/6, 91b/6, 91b/8, 91b/9, 91b/9, 91b/11, 91b/12, 91b/13, 91b/15, 91b/17, 92a/2, 92a/2, 92a/5, 92a/6, 92a/7, 92a/8, 92a/13, 92a/14, 92a/15, 92a/16, 92a/17, 92b/1, 92b/2, 92b/4, 92b/7, 92b/8, 92b/9, 92b/11, 92b/12, 92b/13, 92b/14, 92b/14, 92b/16, 92b/16, 92b/16, 92b/17, 92b/17, 92b/17, 93a/1, 93a/1, 93a/3, 93a/4, 93a/6, 93a/6, 93a/7, 93a/7, 93a/8, 93a/9, 93a/9, 93a/10, 93a/11, 93a/11, 93a/12, 93a/13, 93a/13, 93a/14, 93a/15, 93a/16, 93a/16, 93b/1, 93b/2, 93b/3, 93b/4, 93b/4, 93b/4, 93b/5, 93b/6, 93b/7, 93b/9, 93b/11, 93b/13, 93b/14, 93b/16, 94a/1, 94a/2, 94a/2, 94a/2, 94a/3, 94a/5, 94a/7, 94a/9, 94a/10, 94a/14, 94a/14, 94a/17, 94b/9, 94b/9, 94b/13, 94b/16, 94b/17, 94b/17, 95a/2, 95a/3, 95a/10, 95a/12, 95a/12, 95a/13, 95b/7, 95b/10, 95b/11, 95b/11, 95b/11, 95b/13, 95b/14, 95b/14, 96a/1, 96a/2, 96a/2, 96a/3, 96a/3, 96a/3, 96a/5, 96a/6, 96a/9, 96a/10, 96a/13, 96a/13, 96a/14, 96a/14, 96a/14, 96a/16, 96b/1, 96b/2, 96b/3, 96b/4, 96b/6, 96b/6, 96b/6, 96b/6, 96b/10, 96b/15, 96b/16, 97a/1, 97a/4, 97a/5, 97a/5, 97a/7, 97a/7, 97a/7, 97a/10, 97a/11, 97a/16, 97b/1, 97b/3, 97b/5, 97b/6, 97b/8, 97b/9, 97b/9, 97b/10, 97b/13, 97b/13, 97b/13, 97b/13, 97b/14, 97b/14, 98a/2, 98a/2, 98a/5, 98a/8, 98a/10, 98a/12, 98a/17, 98b/5, 98b/6, 98b/9, 98b/9, 98b/9, 98b/10, 98b/10, 98b/10, 98b/12, 98b/17, 99a/3, 99a/4, 99a/6, 99a/8, 99a/13, 99a/13, 99a/15, 99b/1, 99b/2, 99b/3, 99b/3, 99b/5, 99b/7, 99b/9, 99b/10, 99b/11, 99b/12, 99b/13, 99b/13, 99b/14, 99b/14, 99b/16, 99b/17, 100a/1, 100a/2, 100a/3, 100a/5, 100a/6, 100a/7, 100a/9, 100a/9, 100a/11, 100a/15, 100a/16, 100a/16, 100a/17, 100b/2, 100b/3, 100b/7, 100b/13, 100b/14, 100b/15, 100b/16, 100b/17, 101a/2, 101a/4, 101a/5, 101a/8, 101a/9, 101a/16, 101a/17, 101b/1, 101b/3, 101b/4, 101b/5, 101b/6, 101b/12, 101b/16, 101b/16, 102a/1, 102a/2, 102a/7, 102a/8, 102a/9, 102a/9, 102a/9, 102a/10, 102a/12, 102a/13, 102a/17, 102a/17, 102b/1, 102b/4, 102b/4, 102b/5, 102b/7, 102b/7, 102b/7, 102b/7, 102b/7, 102b/8, 102b/9, 102b/13, 102b/14, 102b/15, 103a/1, 103a/3, 103a/4, 103a/6, 103a/8, 103a/9, 103a/9, 103a/10, 103a/11, 103a/12, 103b/1, 103b/4, 103b/11, 103b/12, 103b/13, 103b/13, 103b/14, 103b/15, 103b/15, 103b/16, 103b/16, 103b/17, 104a/1, 104a/1, 104a/3, 104a/3, 104a/4, 104a/5, 104a/6, 104a/6, 104a/9, 104a/9, 104a/10, 104a/11, 104a/11, 104a/12, 104a/13, 104a/16, 104a/17, 104b/2, 104b/3, 104b/3, 104b/5, 104b/6, 104b/7, 104b/7, 104b/8, 104b/8,

104b/9, 104b/10, 104b/12, 104b/12, 104b/14, 104b/16, 104b/17, 105a/1, 105a/2, 105a/3, 105a/8, 105a/11, 105a/15, 105a/15, 105a/16, 105a/16, 105a/17, 105b/2, 105b/5, 105b/7, 105b/8, 105b/9, 105b/10, 105b/11, 105b/15, 105b/17, 106a/11, 106b/7, 106b/8, 106b/11, 106b/12, 106b/15, 107a/1, 107a/7, 107a/10, 107a/11, 107a/12, 107a/12, 107a/15, 107b/2, 107b/4, 107b/5, 107b/6, 107b/7, 107b/13, 107b/14, 107b/15, 108a/3, 108a/8, 108a/12, 108b/1, 108b/2, 108b/3, 108b/3, 108b/3, 108b/4, 108b/7, 108b/14, 108b/16, 109a/3, 109a/3, 109a/7, 109a/10, 109a/12, 109a/13, 109a/17, 109b/2, 109b/4, 109b/6, 109b/13, 109b/17, 110a/14, 110a/16, 110b/4, 110b/8, 110b/9, 110b/10, 110b/12, 110b/13, 110b/14, 111a/4, 111a/6, 111a/7, 111a/8, 111a/8, 111a/9, 111a/9, 111a/14, 111a/16, 111b/1, 111b/2, 111b/4, 111b/7, 111b/10, 111b/10, 111b/14, 111b/16, 111b/17, 112a/1, 112a/2, 112a/3, 112a/5, 112a/6, 112a/9, 112a/12, 112a/13, 112a/14, 112a/15, 112a/15, 112a/16, 112b/4, 112b/4, 112b/5, 112b/5, 112b/5, 112b/6, 112b/7, 112b/8, 112b/9, 112b/10, 112b/10, 112b/11, 112b/12, 112b/12, 112b/14, 112b/14, 112b/16, 112b/17, 112b/17, 112b/17, 112b/17, 113a/2, 113a/2, 113a/6, 113a/15, 113b/2, 113b/3, 113b/6, 113b/7, 114a/9, 114a/14, 114a/16, 114b/2, 115a/7, 115a/8, 115a/11, 115a/12, 115a/14, 115b/2, 115b/2, 115b/4, 115b/4, 115b/5, 115b/6, 115b/12, 115b/13, 115b/17, 115b/17, 116a/2, 116a/3, 116a/7, 116a/10, 116a/10, 116a/11, 116a/14, 116b/2, 116b/4, 116b/5, 116b/6, 116b/8, 116b/8, 116b/9, 116b/10, 117a/1, 117a/3, 117a/9, 117a/10, 117a/11, 117a/12, 117a/13, 117a/14, 117a/14, 117a/15, 117a/15, 117a/16, 117b/3, 117b/5, 117b/11, 117b/14, 117b/16, 117b/16, 117b/17, 118a/7, 118a/9, 118a/9, 118a/11, 118a/12, 118a/13, 118a/14, 118b/1, 118b/2, 118b/3, 118b/3, 118b/5, 118b/6, 118b/7, 118b/7, 118b/12, 118b/12, 118b/14, 119a/1, 119a/3, 119a/4, 119a/11, 119a/12, 119a/14, 119a/14, 119a/14, 119a/17, 119a/17, 119a/17, 119b/1, 119b/2, 2, 119b/4, 119b/5, 119b/6, 6, 119b/8, 119b/9, 119b/10, 119b/11, 119b/14, 119b/17, 120a/1, 1, 120a/2, 120a/4, 120a/7, 120a/9, 120a/10, 120a/12, 120a/14, 14, 120a/15, 120a/16, 120a/17, 120b/1, 1, 120b/3, 120b/11, 120b/12, 120b/16, 16, 120b/17, 121a/3, 121b/10, 121a/13, 121a/14, 14, 121b/2, 121b/3, 121b/5, 121b/8, 121b/10, 121b/12, 122a/8, 8, 8, 122a/10, 10, 122a/12, 12, 122a/13, 122b/6, 122b/7, 7, 122b/8, 122b/10, 122b/12, 12, 122b/13, 122b/14, 14, 122b/15, 122b/17, 123a/4, 123a/10, 123a/11, 123a/12, 12, 12, 12, 123a/13, 13, 123a/14, 123a/15, 123a/16, 16, 123a/17, 17, 123b/2, 123b/11, 11, 123b/12, 123b/13, 13, 123b/15, 123b/16, 123b/17, 124a/3, 124a/5, 5, 124a/8, 124a/12, 124a/14, 124a/17, 17, 124b/5, 124b/8, 124b/9, 9, 124b/10, 10, 124b/12, 124b/13, 124b/15, 124b/16, 125a/5, 125b/2, 125b/10,

125b/16, 126a/1, 126a/2, 126a/3, 126a/4, 126a/12, 126a/14, 126b/3, 126b/7, 126b/10, 127a/1, 127a/3, 127a/6, 127a/8, 127a/9, 127a/10, 10, 127a/13, 127a/14, 127a/16, 127b/1, 127b/2, 127b/4, 127b/6, 127b/10, 10, 127b/11, 11, 127b/12, 12, 127b/14, 14, 14, 127b/15, 127b/17, 17, 128a/1, 128a/2, 128a/4, 128a/5, 128a/7, 128a/9, 128a/10, 128a/16, 128a/17, 17, 128b/6, 128b/7, 128b/8, 128b/9, 128b/13, 128b/14, 128b/17, 17, 129a/1, 129a/4, 4, 129a/5, 129a/6, 129a/7, 7, 7, 129a/8, 129a/11, 129a/12, 12, 129a/14, 129a/17, 129b/1, 129b/6, 6, 129b/10, 129b/15, 129b/17, 130a/1, 130a/2, 130a/3, 130a/4, 130a/5, 130a/8, 130a/9, 130a/10, 10, 130a/11, 130a/13, 130a/15, 130b/1, 1, 130b/5, 130b/7, 130b/8, 130b/9, 9, 130b/10, 130b/11, 130b/16, 130b/17, 131a/3, 131a/4, 4, 131a/8, 131a/11, 131a/12, 131a/15, 131a/17, 131b/4, 131b/6, 131b/10, 131b/11, 131b/12, 131b/13, 13, 131b/15, 131b/17, 132a/2, 132a/4, 132a/5, 5, 132a/6, 6, 132a/7, 7, 7, 132a/8, 8, 132a/10, 132a/11, 132a/12, 132a/13, 132a/17, 132b/1, 1, 132b/2, 132b/8, 132b/9, 132b/10, 132b/12, 132b/13, 132b/14, 14, 14, 132b/15, 133a/1, 133a/4, 133a/5, 5, 133a/6, 6, 6, 133a/8, 133a/9, 133a/10, 133a/11, 133a/13, 133a/16, 133b/1, 133b/3, 133b/6, 133b/7, 133b/8, 133b/10, 133b/11, 133b/12, 12, 133b/13, 133b/14, 14, 133b/15, 133b/17, 134a/2, 134a/3, 134a/4, 134a/5, 134a/6, 134a/13, 134a/15, 134a/16, 16, 16, 134a/17, 17, 134b/2, 134b/3, 134b/5, 134b/7, 134b/8, 8, 134b/10, 134b/11, 134b/12, 134b/13, 134b/15, 15, 134b/16, 135a/1, 135a/4, 135a/5, 135a/6, 135a/7, 135a/9, 135a/10, 135a/11, 135a/14, 135a/17, 135b/1, 135b/3, 135b/5, 5, 135b/8, 8, 135b/9, 135b/10, 135b/11, 11, 135b/12, 135b/13, 13, 135b/15, 135b/16, 16, 136a/2, 136a/3, 3, 136a/4, 136a/5, 136a/9, 136a/10, 136a/12, 12, 136a/13, 136a/14, 136a/15, 136a/16, 136a/17, 17, 136b/2, 136b/5, 5, 136b/6, 136b/9, 136b/10, 136b/11, 11, 136b/15, 136b/17, 137a/2, 137a/3, 3, 137a/4, 137a/5, 137a/6, 6, 137a/7, 137a/8, 137a/9, 137a/10, 137a/11, 11, 137a/14, 137a/16, 137a/17, 17, 17, 137b/1, 1, 1, 1, 137b/2, 137b/3, 137b/4, 137b/7, 137b/8, 8, 137b/12, 137b/13, 137b/16, 137b/17, 138a/1, 1, 138a/2, 138a/3, 138a/4, 138a/5, 138a/6, 138a/14, 14, 138a/15, 15, 138b/2, 2, 138b/3, 3, 138b/4, 4, 138b/6, 138b/8, 8, 138b/12, 138b/13, 139a/1, 139a/2, 139a/4, 4, 139a/5, 139a/6, 139a/7, 7, 7, 139a/8, 139a/10, 139a/13, 139a/15, 139a/16, 16, 139a/17, 139b/1, 139b/4, 4, 139b/5, 139b/7, 139b/8, 139b/9, 9, 139b/12, 139b/14, 14, 139b/15, 139b/17, 140a/1, 140a/2, 140a/9, 140a/10, 140a/11, 140a/12, 140a/13, 140a/15, 140a/16, 140b/2, 140b/3, 140b/4, 140b/5, 5, 140b/6, 6, 140b/8, 140b/11, 140b/12, 112, 140b/13, 140b/15, 140b/16, 140b/17, 141a/1, 141a/2, 141a/3, 3, 141a/4, 141a/5, 141a/7, 141a/8, 141a/9, 9, 9, 141a/10, 141a/11, 141a/13, 13, 141a/15, 141a/16, 16,

141a/17, 141b/4, 141b/5, 5, 141b/6, 6, 141b/7, 7, 7, 141b/8, 141b/11, 141b/12, 141b/13, 141b/14, 14, 141b/15, 141b/16, 142a/4, 142a/5, 142a/6, 6, 142a/7, 7, 142a/9, 142a/11, 142a/17, 142b/1, 142b/3, 142b/4, 142b/5, 142b/6, 6, 6, 142b/7, 142b/12, 142b/13, 142b/17, 143a/1, 1, 143a/4, 4, 143a/6, 143a/7, 143a/8, 8, 143a/9, 143a/10, 143a/13, 143a/14, 14, 143a/16, 16, 143b/1, 143b/2, 2, 143b/4, 143b/5, 143b/6, 6, 143b/10, 143b/11, 143b/12, 12, 143b/14, 143b/16, 143b/17, 144a/1, 1, 144a/2, 144a/3, 144a/5, 5, 144a/9, 144a/10, 144a/12, 144a/13, 144a/15, 15, 15, 144a/17, 144b/1, 144b/4, 144b/11, 144b/12, 144b/13, 145a/5, 145a/10, 145b/3, 145b/8, 146a/7, 146a/13, 146b/6, 146b/7, 146b/8, 146b/9, 146b/12, 146b/15, 15, 15, 146b/17, 147a/5, 147a/17, 147b/3, 147b/6, 6, 147b/9, 147b/10, 147b/12, 147b/13, 147b/16, 16, 148a/6, 148a/7, 148a/10, 148a/11; *v. yāḥud* 5b/5, 9a/8, 12a/2, 19a/1, 20b/15, 22a/11, 22b/15, 23b/15, 31b/1, 33a/12, 12, 41b/17, 42b/12, 52b/13, 53a/11, 53b/4, 57a/9, 71a/15, 77b/7, 79a/5, 79b/16, 81a/5, 91a/6, 91a/7, 94b/7, 96b/14, 98b/14, 115b/15, 120b/13, 122a/4, 123b/9, 123b/17, 124a/1, 124a/10, 126b/14, 127b/16, 128a/12, 129a/1, 131b/16, 136a/11, 142a/5, 142a/8, 142b/11, 143b/7; *v'er-rıdḩvān* 144b/14.

vebāl: (Ar.) Günah. *v.-i (kendü) boynına* 128b/7.

vech: (Ar.) Biçim, husus, sebep. *v.* 2a/10, 5a/13, 8a/3, 10b/16, 11a/2, 29b/1, 32b/2, 40b/10, 45b/12, 52a/6, 74a/15, 87a/2, 124a/17, 144a/11, 144b/6; *v.-le* 2b/9, 4a/16, 16b/15, 18b/16, 34a/11, 39a/6, 51a/3, 57a/7, 57b/9, 66b/12, 74a/14, 84a/8, 90a/10, 106b/5, 109b/6, 110a/13, 115a/4, 116b/15, 119b/4, 123b/3, 126b/1, 126b/2, 129b/2, 129b/9, 132a/9, 132b/17, 134a/9, 136b/16, 138a/11, 138b/13; *v.-ledür* 26b/7, 92b/7, 113a/16, 140b/7; *v.-le ol-* 2a/16, 4a/17, 72a/3, 72b/5, 121b/9, 123b/2; *her v.-le* 1b/8, 50b/15; *v.-i meşhür* 68a/7; *v.-i meşrüh* 53a/14, 55a/7, 55a/9, 58b/4, 68a/7, 87b/14, 90b/10, 97b/3, 138b/15, 141a/10; *v.-i mezkür* 4b/7, 8a/3, 114a/16, 132a/8, 141a/11.

vecih: (Ar.) Hoş. *v. ol-* 10b/13.

vecihce: (Ar.+Tür.) Güzelce. *v.* 10a/8; *v. ol-* 16b/7.

vedā^c: (Ar.) Veda. *v. ét-* 66b/9.

vefāt: (Ar.) Ölüm. *v. eyle-* 103a/2.

vekil: (Ar.) Vekil. *v.-idür* 86b/8; *v.-leri* 64b/15; *v.-ümsin* 126a/11.

vekîl-i hârc: (Ar.) Kahya. *v.* 2b/12, 21a/17, 39a/8, 39a/11, 86a/5, 86a/8, 130b/16; *v.-i* 130b/10; *v. ét-* 84a/16; *v. ol-* 21a/13.

vekîl-i hârclık: (Ar.+Tür.) Kahyalık. *v.* 86a/9.

velâkin: (Far.) Ama, fakat. *v.* 8b/10, 14b/2, 15b/2, 20b/2, 22b/2, 29b/15, 31b/16, 34b/4, 35a/13, 38b/1, 41a/9, 41a/14, 45b/5, 45b/15, 47a/6, 47b/2, 47b/7, 49b/3, 52b/11, 60a/7, 61a/9, 63b/8, 65b/4, 67a/10, 71a/14, 71b/1, 71b/4, 74a/7, 76a/8, 76b/14, 77b/5, 77b/13, 79b/11, 81b/10, 82b/1, 85b/2, 85b/11, 89a/7, 89a/9, 93b/5, 94b/5, 95a/13, 95b/6, 95b/14, 97a/3, 97b/8, 98a/14, 98b/4, 101a/4, 101a/8, 101b/7, 101b/12, 102a/14, 104a/7, 109a/5, 110b/4, 111b/11, 114b/7, 116b/3, 133b/4, 142a/10.

ve'l-hâşıl: (Ar.) Kısaca. *v.* 25b/5, 142a/16.

vêr-: Vermek. *v.-di* 37a/12; *v.-di ise* 129b/7; *v.-digi* 51b/2, 87a/15, 145a/15; *v.-diler* 17b/5, 49b/14, 72a/17, 80b/11; *v.-dügi* 51b/8, 58a/15, 136a/14; *v.-dük* 12a/11; *v.-dükleri* 32a/10, 65b/6, 78b/3, 120b/5, 120b/8, 122a/11, 132b/16, 144a/16; *v.-düklerin* 51b/1; *v.-düklerinde* 133a/7, 134b/12, 143b/4, 145b/15; *v.-düklerine* 13a/2; *v.-düklerini* 121b/2; *v.-düm* 110a/6, 110a/9; *v.-e idi* 66b/6; *v.-eler* 8b/6, 8b/9, 8b/10, 22b/13, 67b/2, 73b/11, 98a/10, 103a/15, 117b/4, 129b/17; *v.-emez* 30b/16; *v.-eni* 128b/3; *v.-enüj* 62a/6, 129b/5; *v.-eyim* 21b/15, 116b/10; *v.-medi* 35a/3; *v.-medin* 128a/11; *v.-medüğinden* 9b/7; *v.-mege* 27a/1, 66a/4, 67a/3, 69a/4, 69a/7; *v.-megi* 22b/2, 22b/9, 66b/15, 74a/17, 81a/4, 81a/6; *v.-megin* 33a/13, 70a/8; *v.-mek* 19b/15, 52a/14, 135b/12; *v.-mekden* 104b/15; *v.-mekdür* 26a/13, 26a/14, 40b/12, 136a/11, 136a/12; *v.-mekle* 79b/7; *v.-memegi* 108b/16; *v.-memek* 98a/7, 137a/6; *v.-memekdür* 26a/15; *v.-meye* 130a/3; *v.-meyeler* 37b/17, 109a/2, 129b/15, 129b/17, 134b/11; *v.-meyüp* 12a/16, 129b/1; *v.-mez* 44b/3, 85b/13; *v.-mezler* 13b/7, 22a/4, 32b/3, 33a/8, 33b/17, 47a/10, 69b/12, 77b/9, 77b/10, 92b/5, 94b/4, 96a/11, 96a/12, 96b/1, 101b/9, 101b/10, 109a/5, 112a/9, 135b/13; *v.-mezler idi* 73a/14; *v.-mişlerdür* 127a/4; *v.-se* 69b/17; *v.-sek* 79b/9; *v.-üj* 32b/13, 106a/17; *v.-üp* 7a/9, 13b/7, 23a/16, 44a/8, 50a/14, 54b/1, 66b/11, 67a/6, 73b/10, 88a/17, 96b/14, 97a/1, 139a/3, 146b/16; *v.-ür* 26a/16, 26a/17, 17, 17, 30b/12, 30b/15, 45b/10, 54a/5, 82b/9, 84a/15, 84a/16, 85b/7, 86b/9, 90b/3, 92b/13, 120b/2, 120b/3, 120b/10, 130a/1; *v.-ürler* 5b/6, 12b/9, 14b/11, 16b/8, 16b/12, 17a/1, 19b/10, 19b/12, 19b/14, 28a/1, 31b/11, 40a/16, 43b/6, 43b/11, 44b/12, 12, 44b/14, 47a/10, 47a/11, 47a/16, 47b/4, 48a/11, 48b/2, 51a/12, 51a/13, 51b/1, 56b/12, 56b/14, 60a/14,

60b/3, 60b/4, 67b/3, 73b/1, 73b/12, 73b/14, 77a/9, 88a/2, 88a/7, 98a/12, 104b/15, 109b/14, 119b/15, 121b/1, 125a/2, 129b/5, 129b/14, 130a/7, 135b/9, 142b/11, 142b/15; *v.-ürler idi* 67a/7, 72a/1, 73a/13, 73a/15, 83a/4, 94b/5, 94b/11, 124b/16; *v.-ürlerdi* 67a/14; *v.-ürse* 130a/10, 134b/11, 136a/4; *v.-ürüz* 76a/10; *v.-e bil-* 16b/12; *v.-mek gerek* 141a/2; *v.-mek gerekdür* 9a/11, 23a/17, 46a/3, 49b/5, 51a/14, 51b/8, 57b/17, 62a/9, 68b/5, 74a/16, 86b/1, 88b/3, 97a/13, 101b/13, 115b/3, 141b/11, 143a/1, 143b/3, 143b/5; *v.-memek gerek* 56b/10; *v.-memek gerekdür* 47b/8, 51b/14, 52a/7, 52a/16, 69b/10, 69b/11, 11, 74a/4, 75a/3, 75a/5, 88b/2, 88b/8, 88b/9, 88b/10, 97a/14, 113b/8, 122a/13, 129b/7, 130b/9, 130b/13, 130b/17, 135a/16, 136a/4, 136a/13, 136b/12, 138a/1, 138a/2, 138b/8, 140a/16, 140b/1, 140b/5, 140b/11, 143b/4; *destür v.-diler* 38b/11; *koynu v.-diler* 106b/2, 106b/5; *rızâ v.-diler* 110a/13; *cevâb v.-dükde* 15b/10; *deyü v.-dükde* 35a/9; *ķulluķ v.-dükleri* 137b/17; *yazmaĝa v.-düklerin* 120b/11; *cevâb v.-düklerinde* 145a/17; *ħaṭṭ-ı Őerif v.-düklerinde* 110a/6; *koynu v.-düklerinde* 38a/1; *Őalı v.-düklerinde* 100b/8; *cevâb v.-düklerinden* 148a/4; *iñŐâf v.-e* 5b/15, 45a/10, 82a/9, 115b/12, 142b/17; *müyesser eyleyü v.-e* 70b/9; *cevâb v.-ecek ol-* 145b/9; *alı v.-elüm* 53b/17; *koynu v.-elüm* 106a/16; *niŐân v.-enlere* 48b/4; *cevâb v.-esin* 145b/7; *cevâb v.-esiz* 145a/10; *selâm v.-icek* 6b/16; *teraķķi v.-icek* 48b/10; *Őalı v.-medi* 114a/13; *rızâ v.-mediler* 110a/12; *ķulluķ v.-medin* 87b/9; *rızâ v.-medüklerinde* 116b/12; *cevâb v.-mege* 145b/5; *destür v.-mege* 118a/15; *rüŐvet v.-mege* 127a/10; *Őaķalın koynu v.-mege* 41a/3; *yemin v.-mege* 32b/14; *alı v.-megi* 62b/14; *ezân v.-megi* 111b/5; *alı-v.-mek gerek* 143a/8; *destür alı v.-mek gerekdür* 140a/5; *teraķķi v.-mek* 26b/6, 30a/14; *defter v.-mekde* 12a/6; *alı v.-mekdür* 91b/9, 118b/6; *teraķķi v.-mekiçün* 129b/16; *destür v.-memek gerek* 139b/16, 140a/3; *ķulluķ v.-memek gerek* 138a/3; *teraķķi v.-memek gerek* 140b/6; *Őaķal ķo v.-memekdür* 36b/16; *koynu v.-meyeler* 139b/13; *rızâ v.-mez* 69b/17; *cevâb v.-sünler* 145b/2; *aĝalık v.-üp* 84a/4; *cevâb v.-üp* 146a/2, 147b/9, 147b/17; *cevâbın v.-üp* 137b/5; *iŐâret v.-üp* 146a/1; *koynu v.-üp* 84b/5; *mu‘âmeleye v.-üp* 59a/5; *niŐân v.-üp* 48b/2; *piŐin v.-üp* 69a/6; *rüŐvet v.-üp* 128b/11; *Őaķal koynu v.-üp* 139b/11; *teraķķi v.-üp* 100b/13; *cevâb v.-ür* 57b/12; *ħaber v.-ür* 93a/3, 108b/12; *iñn v.-ür* 39a/2; *koynu v.-ür* 135a/14; *koynu v.-ür* 106a/16; *mu‘âmeleye v.-ür* 43a/15; *alu v.-ürdi* 113b/17; *alu v.-ürler idi* 109b/7; *cevâb v.-ürler* 32b/16; *ħaber v.-ürler* 93a/3; *ħisâb v.-ürler* 70a/4; *iñn v.-ürler* 41a/2, 120b/6; *maħżar v.-ürler* 62a/6; *mu‘âmeleye v.-ürler* 43a/13, 43a/17; *oturaķlıķ v.-ürler* 138b/5; *yazmaĝa v.-ürler* 120b/11; *iñ‘âm v.-ürse* 130a/1.

vêrdür-: Verdirmek, bkz. vèrdir-. *v.-memek gerekdür* 48a/1; *aķın v.-üp* 11b/4.

vèrdir-: Verdirmek, bkz. vèrdür-. *v.-mezüz* 110a/8; *ķulluķ v.-mek gerekdür* 86b/6.

vèrgi: Vergi. *v.-leri* 55a/5, 82b/9; *v.-lerin* 51a/8.

vèrgü: Vergi. *v.* 51a/14, 86b/14, 88a/13; *v.-leri* 51a/16, 87a/2; *v.-lerin* 85b/8, 92b/13, 92b/15; *v.-si* 57b/14, 86b/12; *v.-sin* 86b/2; *ķulluķ v.-si* 51a/10.

vèril-: Verilmek, bkz. vèrül-. *v.-dügi* 32a/10; *v.-dükde* 2b/5, 52a/16, 57b/16, 83a/3, 97a/16, 104b/13, 129b/7; *v.-dükden* 39a/1; *v.-e* 34a/3, 34a/4, 82b/14; *v.-ecegin* 74a/11; *v.-ecek* 85b/12; *v.-en* 9a/6, 12b/14, 26a/15, 45b/6, 65b/8, 68b/6, 81a/12, 97a/12, 120b/16; *v.-mege* 60a/10, 107a/15; *v.-megi* 22a/16, 84b/14; *v.-megin* 6b/8; *v.-mek* 2b/15, 4b/15, 8b/10, 19b/13, 20a/11, 23b/14, 25a/11, 30b/15, 42b/12, 47b/7, 47b/12, 52a/11, 52a/12, 60a/7, 77b/5, 78b/1, 78b/4, 87b/2, 95b/15, 95b/16, 96a/6, 97a/4, 103a/13, 104b/13, 115b/14, 129b/4, 129b/8, 134a/4, 139a/5, 140a/16; *v.-mek mi* 42b/14; *v.-mekle* 51a/8; *v.-mesi* 22b/5, 51b/13, 87a/14, 111b/9; *v.-mesine* 2b/3, 22b/6, 51a/1, 68b/4; *v.-meyince* 93a/12; *v.-mez* 5b/4, 28a/2, 48b/7, 67a/10, 82b/13, 97b/9, 98a/3, 103a/13, 133b/13; *v.-mez idi* 83a/5; *v.-mişdür* 28b/7, 33b/2, 33b/3, 73b/16, 123a/16, 135a/12; *v.-se* 47b/8, 52a/14, 94b/15; *v.-üp* 48a/6, 69b/2, 73b/9, 109b/12, 131a/5; *v.-ür* 25b/12, 27a/6, 28a/2, 28a/15, 28a/17, 33b/4, 33b/10, 33b/11, 40b/2, 43b/8, 45b/15, 47b/10, 10, 48a/9, 53a/4, 57a/12, 60a/7, 7, 60a/8, 60a/11, 60b/15, 65b/1, 67b/5, 67b/9, 67b/11, 69a/14, 70a/15, 70b/1, 71a/16, 71a/17, 71b/1, 71b/3, , 71b/3, 73b/2, 77a/6, 77a/7, 7, 78b/5, 81b/9, 86b/16, 16, 88a/13, 88b/6, 95b/17, 96a/1, 1, 96b/3, 97b/8, 104b/10, 104b/11, 104b/12, 104b/14, 105b/17, 112a/3, 121a/15, 124b/13, 128a/13, 130a/3, 134b/16, 135b/13, 142a/7, 146b/6; *v.-ür idi* 67a/9, 67a/13; *v.-ürse* 48b/4, 69b/3, 129b/16; *v.-ürsede* 142b/15; *v.-e ge/-* 26b/17, 27a/14, 27b/3, 67b/6, 67b/8, 8, 68b/3, 132a/9, 132a/10, 132a/11, 142b/13, 13; *v.-mek gerekdür* 23a/10, 52b/14, 67b/7, 69b/6, 70a/6, 74a/3, 87a/3, 87b/15, 93a/10, 97a/4, 98a/7, 113b/4, 115b/15, 115b/16, 129b/5, 139a/6, 140b/3, 141b/12, 143b/14, 143b/16, 143b/17; *v.-memek gerekdür* 23a/13, 58a/16, 58a/17, 87a/2, 87b/10, 94b/14, 97a/9, 98a/17, 109a/7, 112a/11, 118a/9, 129b/5, 129b/6, 138b/6, 140b/4, 140b/14, 143b/16; *v.-miş ol-* 71a/5; *ķulluķ v.-mek* 52a/9, 88b/2, 143b/2; *ķorıcılık v.-mek* 77b/12; *manşıb v.-mek* 50a/1; *oturaķlık v.-mek* 56b/8, 83a/3, 143b/15; *sipāhilik v.-mek* 77a/3; *şopramān v.-mek* 47b/2; *teraķķi v.-mek* 30b/14; *pāye v.-memek gerekdür* 142a/4; *teraķķi v.-mez idi* 73a/12; *dèfter v.-üp* 8b/17; *teraķķi v.-üp* 123b/17;

koruculuk v.-ür 77b/4, 78a/10; oturaklık v.-ür 71b/3; *terakki* v.-ür 83a/6; *terfi* v.-ür 45b/2; *kulluk* v.-ürse 52a/8.

vêrül-: Verilmek, bkz. *vêril-*. v.-ir 146b/7.

vesâ'ir: Bunun gibi, bkz. *vesâyir*. v. 29b/12; v.-lere 22b/12.

vesâyir: Bunun gibi, bkz. *vesâ'ir*. v. 46b/3, 52a/5, 52b/15, 73a/3, 73a/6, 79b/2, 123b/1; v.-in 19b/17.

veyâ: (Ar.+Far.) Veya. v. 91a/7, 91a/8, 92b/11, 100b/7, 116a/2, 122a/1, 122a/3, 129a/3, 143b/7; *ya...* v. 104a/5.

vezîr: (Ar.) Vezir. v. 20b/15, 66b/1, 106a/5, 130a/10; v.-e 49a/11; v.-üñ 8a/9, 31b/15, 38b/9; v. *sarayî hizmeti* 25a/8; v.-i a'zam 5a/16, 28a/9, 49a/9, 141a/1; v.-i a'zam ol- 5a/2; v.-i a'zam *kapısı* 91b/1; v.-i *şânî* 38b/3.

vezîrlik: (Ar.+Tür.) Vezirlik. v.-den 83b/4.

vezn: (Ar.) Tartma. v. *ét-* 81a/10, 118b/3.

vilâyet: (Ar.) İl, vatan. v. 45b/5, 58b/8, 69a/8, 69b/3, 96b/11, 117b/10; v.-e 109a/1; v.-i 51b/2, 51b/3, 52b/1, 66a/14, 66b/11, 96b/12, 129a/3, 143a/13; v.-ine 10b/11; v.-ini 143a/8; v.-leri 66a/2; v.-lerine 4b/17; v.-ümüzde 53b/16; v.-üñ 116a/7; v.-lerinde ol- 9b/4; v. *ademisi* 131b/2; v. *begleri* 8a/14, 9a/6; v. *efendisi* 62a/5; v. *ķāzîları* 8a/12, 34b/7, 62a/3; v. *ķāzîsı* 58a/4, 131a/16, 131b/2; v. *voyvodaları* 9b/9; v. *serdārları* 59a/6; *kāfir* v.-lerinden 11b/3; *serdār-ı* v. *ķāzîsı* 58b/17.

vilâyetli: (Ar.+Tür.) İlde bulunan. v.-den 57b/3.

vîrân: (Far.) Bakımsız, harap. v. ol- 109b/10, 117a/12.

vücūd: (Ar.) Beden, varlık. v.-i *nā-pāk* 1b/10, 109b/8; v.-i *şerîf* 146a/3, 146b/1.

vuķūf: (Ar.) Bilgili. v. 126b/13; v.-i *taķşîl ét-* 144b/3; *ehl-i vuķūf* 144b/2.

vuķūfî: (Ar.) Vakıf, bilgili. v. *olmaķ gerekdür* 138a/6.

vüzerâ: (Ar.) Vezirler. v.-dan 49a/6; v.-yî *izām* 145a/2, 146a/7; *ümerâ* v. *ķapısı* 61b/5

voyvoda: (Srp.). Eflak ve Boğdan beylerine verilen bir ünvan. *vilāyet v.-larıdur* 9b/9.

Y

ya: Ya, veya. *y.* 122a/17; *y... ya* 86a/9; *y... veyā* 104a/4.

yābān: (Far.) Taşra. *y.-a git-* “Boşa gitmek” 147a/11.

yād: (Far.) Sözüünü etme, dile getirme. *y. olın-* 65a/5.

yağ: Yağ. *y.* 97b/13, 97b/14, 98a/2; *y.-ı* 70b/3; *ķandil y.-ı* 44a/5.

yağmā: (Far.) Talan. *y.-dur* 45a/9; *y. ét-* 48a/13, 48b/9, 48b/13; *y. ol-* 59a/10, 115a/17; *y. olmamamak gerekdür* 48b/8.

yağmurluğ(ğ): Yağmurluk. *y.* 22b/5, 22b/11, 22b/12, 46b/10; *y.-ı* 76b/2; *y.-ların* 43b/7; *y. kisesi* 132a/7.

yaḥnī ḳapan: (Far.+Tür.) “Yeniçerilerin bir takım kapılarda hizmet edenleri için kullanılır. Bunlar sürekli ocakta değil efendilerinin konaklarında oturup orada yiyip içtikleri için bu şekilde adlandırılmıştır. *y. ol-* 40b/5, 114a/6.

yāḥūd: (Far.) Yahut. *y.* 45a/3, 52b/4, 74a/2, 93b/10, 129a/2, 129b/13; *ve y.* 5b/5, 9a/8, 12a/2, 19a/1, 20b/15, 22a/11, 22b/15, 23b/15, 31b/1, 33a/12, 12, 41b/7, 41b/17, 42b/12, 52b/13, 53a/11, 53b/4, 57a/9, 71a/15, 77b/7, 79a/5, 79b/16, 81a/5, 91a/6, 91a/7, 94b/7, 96b/14, 98b/14, 115b/15, 120b/13, 122a/4, 123b/9, 123b/17, 124a/1, 124a/10, 126b/14, 127b/16, 128a/12, 129a/1, 131b/16, 136a/11, 142a/5, 142a/8, 142b/11, 143b/7.

yahūdī: (Ar.) Yahudi. *y.-ler* 46b/7; *y. mahallesi* 52a/1.

yağ-: Yakmak. *y.-arlar* 48b/6, 142b/16; *y.-mağa* 96b/11; *y.-mağdur* 40a/3; *y.-up* 14b/6, 25a/5, 51b/2; *y.-a yürü-* 96b/12.

yağa: Yaka. *y.-sın* 21b/9; *y. aķçası* 33b/3, 46b/14; *y. aķçası ḳarcları* 105b/6; *y. ḳarcı* 2b/17, 48a/2, 73b/1, 105b/7, 105b/9; *y. kes-* 94a/9.

yaḳalı: Yakalı. *öte y.-lılardan* 75a/9.

yakın: Yakın. *y.* 76b/17, 100b/3, 145b/14; *y.-da* 115b/10, 124b/15, 137a/12; *y. gel-* 145b/15, 145b/16, 145b/17; *y. ol-* 80b/6.

yalan: Yalan, sahte. *y.* 14b/17.

yalı: Sahil. *ıtuna y.-sından* 82b/7.

yalın: Sade. *y. ayağ* 33b/7.

yalıuz: Yalnız. *y.* 50b/8, 52a/17.

yalız: Yalnız. *y.* 81a/7, 122a/16, 126b/1, 130b/16, 133a/14.

yamağ(đ): Yardımcı. *y.* 33b/12, 95b/15, 96a/11; *y.-dur* 95b/13; *y.-uğ* 143a/15; *y. neferi ol-* 97b/5; *y. yoldağları* 82b/10; *y.-ı ol-* 97b/7.

yan: Yan, yön, taraf. *y.-ı* 52a/3; *y.-ına* 25a/10, 40a/16, 66b/1, 90a/10, 90b/7, 145a/11; *y.-ınca* 34a/8, 80b/7, 99b/7, 100b/4, 102a/3; *y.-ında* 7a/5, 24a/13, 25a/12, 61b/9, 100b/6, 139a/8, 146a/5, 147b/15; *y.-larında* 146b/10; *y.-umuzdadur* 147a/8; *y.-ında ol-* 18a/1, 20b/12, 26b/11, 31b/7, 55b/4, 62a/1, 92a/6; *y.-larında ol-* 17b/13; *altı y.-ında* 75b/6, 75b/7; *altı y.-ında ol-* 26b/10, 27b/6, 27b/7, 39a/7, 39a/12, 12, 39a/13, 40a/9, 40a/10, 40a/11, 41a/12, 41a/13, 76b/1, 76b/3, 99a/5, 118a/17, 120a/13, 120a/15; *altı y.-ında ıtur-* 91a/9; *üstü y.-ında ol-* 40a/13, 117b/13, 117b/14; *altı y.-ındağı* 90a/8.

yan-: Yanmak. *y.-an* 40a/3.

yağa: Taraf, yön. *y.* 108a/2; *y.-dan* 64b/15.

yanağ-: Yanağmak. *y.-ır* 90a/6, 90a/8, 90a/10; *y.-ırlar* 99b/11, 99b/11.

yağlığ: Yanlığ. *y.* 32b/15.

ya' nı: (Ar.) Yani. *y.* 117b/4, 117b/12, 120b/9.

yap-: Yapmak. *y.-acağın* 63a/2; *y.-ar* 62b/8; *y.-arduğ* 62b/17; *y.-dılar* 109a/17; *y.-duğını* 63a/5; *y.-duğdan* 84b/4; *y.-duğlarında* 107b/8; *y.-mağa* 32a/16; *y.-masını* 62b/10; *y.-sağ* 62b/17; *y.-up* 3b/10, 36a/13, 94a/15, 107b/1, 107b/15, 107b/17, 108b/9, 109a/5; *yuva y.-up* 109b/10.

yapdur-: Yapdırmak. *y.-up* 36a/11, 108b/17.

yapdır-: Yapdırmak. *y.-mağdur* 94a/7.

yapıl-: Yapılmak. *y.-duğda* 62b/14; *y.-masına* 62b/7; *y.-masını* 62b/12; *y.-mişdur* 106b/11, 111b/1; *y.-ur* 109a/3; *y.-urken* 125a/3.

yapış-: Yapışmak. *y.-mağı* 99b/8.

yapu:Yapı. *y.-ları* 114b/4; *y.-sı* 20b/14, 15; *y.-sına* 21b/2, 2.

yapuğ: At üzerine örttükleri örtü. *y.* 76a/17, 102b/3.

yara-: Yaramak. *y.-maz* 32b/12; *y.-r* 80b/3, 80b/12, 101a/12, 141a/12; *y.-ya* 143b/6.

yararlık: Yararlı olma. *y. ét-* 3a/7.

yardım: Yardım. *y. ét-* 10a/10; *y. ol-* 44a/4; *y. olin-* 44a/10.

yarı: Yarı, *bkz.* yaru. *y.-sin* 83b/2.

yarıl-: Yarılmak. *y.-ıcağ* 15b/14.

yarım: Yarım. *y.* 20a/12, 12.

yarımşar: Yarım olarak. *y.* 2b/15, 30a/12, 45b/11, 46a/5, 67b/7, 67b/10, 68a/9, 68a/11, 136a/11.

yarın: Yarın. *y.* 114a/7, 122a/4, 145a/10, 145a/17, 147a/9; *bugün y.* 21b/15.

yarmağ-: Kesmek. *y.-dur* 40a/3.

yarı: Yarı, *bkz.* yarı. *y.-sin* 83b/2.

yasağcı: Yasak kurallarını uygulayan. *y.* 51a/6, 88b/10.

yasağcılık: Yasak kurallarını uygulama durumu. *y.* 50b/14, 51a/8.

yat-: Yatmak. *y.-ar kalk-* 93a/2; *y.-up kalk-* 49a/17; *y.-ur kalk-* 60a/4, 80a/6.

yatırtma: Börk olarak tabir edilen bir tür başlığın arkasından sarkıtılan tiftikten bir parça.
egri y. ét- 37a/2.

yatsu: Güneşin batışından sonraki zaman. *y. namāzı 50b/2.*

yatur-: Yatırmak. *y.-up 41b/14.*

yay: Yay. *y. 2b/17, 73b/1, 104a/3, 110b/4; y.-lar 109b/7; y. çek- 105a/10, 105a/13, 105a/14, 105a/15, 105b/1; y. aqçası 33b/4, 56b/3, 56b/4.*

yaya: Osmanlı Devletinin kuruluşu sırasında Türklerden oluşturulan ulufeli piyade askeri.
y. 35b/9; y.-lar 83a/13, 144a/12; y.-ları 83a/10; y.-nuş 29b/7; y. begi 83a/16; y. begi ol- 83b/7, 113a/7; y. begleri 3b/14, 83b/1, 117a/5, 117a/13; y. begligi 115b/14, 115b/3, 116a/10, 116a/10; y. beglikleri 83a/9, 83a/13; y. sekbānları 3a/14, 26b/16; y. sekbān olur idi 78a/16.

yaya başı: Yaya adı verilen askeri sınıfın başı. *y. 5b/8, 35b/10, 37a/9, 46b/9, 47b/16, 50a/16, 50b/3, 50b/4, 92a/2, 94b/7, 97b/11, 99a/10, 111b/2, 127b/13, 135b/15, 139a/8; y.-lar 3b/5, 37b/7, 50b/10, 77a/7, 78a/16, 87b/17, 89a/6, 89b/1, 93b/1, 93b/2, 94a/1, 95a/16, 95b/5, 97a/6, 98a/8, 98a/14; y.-lara 6a/12, 35b/10, 88b/17, 95a/13, 96a/1, 140b/2, 141a/3, 142b/8; y.-lardan 37a/1, 47b/3, 50a/7, 55a/13, 55a/17, 55b/2, 55b/6, 55b/7, 71a/9, 78a/17, 88a/2, 93b/3, 93b/4, 94a/5, 95a/12, 96a/1, 96a/13, 98b/3, 102b/4; y.-lardandur 49b/17; y.-lardur 60b/11, 97a/11, 106b/8, 106b/9; y.-ları 60b/9, 98b/4, 123b/2; y.-larınuş 112a/16; y.-laruş 5b/7, 41a/10, 43a/1, 45b/12, 47b/14, 74a/3, 75a/3, 87b/15, 95b/10, 97a/3, 97a/13, 97b/4, 100a/2; y.-na 73a/14 ; y. ét- 111b/15; y. eyle- 113a/17; y. ol- 71a/11, 78a/8, 81b/5, 92a/4, 93b/15, 98a/13, 113b/1, 115b/6, 127b/10; y. olun- 91a/8; y. olmuş ol- 91a/10; y.-lardan ol- 55b/11, 68a/15, 92a/12, 97b/7, 105a/17, 111b/14; y.-larından ol- 71a/2; y. kéçesi 110a/12; y. oğlu 128b/9; y. oğulları 81a/3; y. oğlu ol- 108a/10; y. pāyesi ol- 141b/17; y.-lar pāyesi 89a/16; ‘acemī y. 33a/9; baş y. 99a/5, 99a/9; baş y. ol- 5b/5, 78a/2, 85a/7, 93b/7, 93b/13, 102a/5, 141b/4; elli altıncı y.-dur 71b/9; ihtiyār y.-lar 103a/5; ihtiyār y.-lara 8b/9; ihtiyār y.-lardan 99b/4, 101a/14; altmışbeşinci y.-lardur 79a/8; on üçüncü yaya başıldur 71b/10; ‘acemī y.-ları 118a/13; elli altıncı y.-ları 107b/6; yeñiçeri y.-ları 35b/7, 98b/2; ‘acemī y.-larından ol- 137a/15, 143b/11; ‘acemī oğlanı y.-larınuşdur 32a/8; ‘acemī y.-larıyla 141b/12; ‘acemī y.-laruş 4a/2, 68a/12, 118b/1; altmış dördüncü y.-laruş 102a/6; elli dördüncü y.-laruş*

107a/1; *ihtiyār y.-laruḡ* 7a/13; *on üçinci y.-laruḡ* 107a/17; *yeñiçeri y.-laruḡ* 31a/14; *‘acemī y.-sı* 137a/11, 142a/5; *ihtiyār yeñiçeri y.-sı* 6a/4; *yeñiçeri y.-sı* 137a/11, 141b/12; *yeñiçeri y.-sı ol-* 26a/10, 133b/7, 142a/5; *ihtiyār yeñiçeri y.-sına* 5b/6; *ihtiyār y.-yı* 103a/1.

yaya başılığ(ğ): Yaya başı olma durumu. *y.* 50a/9, 71a/16; *y.-dan* 74b/1; *y.-dur* 78a/9, 78a/11, 91a/7, 91b/15, 93a/13; *y.-ıdur* 141b/13; *baş y.-dan* 116a/1; *baş y.-dan ol-* 98b/6; *‘acemī y.-ı* 135b/1; *‘acemī y.-ı olur* 53a/6; *‘acemī baş y.-ı gedigi* 116a/2; *yeñiçeri y.-ı* 104b/11, 133b/13; *‘acemi y.-ıdur* 133b/12, 136b/1; *yeñiçeri y.-ıdur* 31a/14, 79b/17, 115b/4, 142a/3; *‘acemī y.-ından* 137a/10.

yaya begliği: Yeniçeri ocağının ilk 1-101. ortalarının adının verildiği beylik. *y.-dür* 112b/4.

yayan: Yaya olarak yürüme. *y.* 50b/11, 78a/6, 82a/15, 82b/4, 95b/1, 104a/8.

yayanca: Yayan olarak. *y.* 98b/8.

yayka-: Yıkamak. *y.-maḡdur* 40a/2.

yaylak: Yayla. *y.* 101b/6.

yaylım: Yaylım ateş. *y.* 142b/9.

yaz-: Yazmak, kaydetmek. *y.-acaḡ* 122a/12; *y.-an* 120b/12, 120b/14, 135a/1; *y.-anlaruḡ* 121a/14; *y.-ar* 54a/4, 57a/11, 80a/2, 90b/13, 120a/14, 124b/14, 130a/17, 134b/4, 134b/5, 134b/6, 135a/5, 135a/7, 135a/12, 135b/14, 137a/17, 137b/2; *y.-arken* 122b/1, 122b/2; *y.-arlar* 60a/13, 118a/6, 120b/12, 120b/13; *y.-arlar idi* 121a/14, 121a/15; *y.-duḡından* 128a/6; *y.-duḡları* 113b/8, 120b/9, 121a/12, 122a/13; *y.-duḡlarında* 121b/3, 122a/10; *y.-maḡa* 24b/5, 81a/13, 83b/10, 120a/3, 120a/4, 120a/8, 120b/6, 120b/10, 129b/12; *y.-maḡ* 22a/12; *y.-mayalar* 31a/10, 134a/3; *y.-maz* 120b/4; *y.-maz idi* 121a/14; *y.-mazlar* 121b/2; *y.-up* 11b/13, 19a/17, 19b/4, 59a/7, 68b/17, 80b/17, 85b/9, 94a/13, 96a/11, 96a/15, 120b/10, 123a/13, 123b/14, 131b/10, 132a/14, 137a/6; *y.-maḡa vér-* 120b/11, 11; *y.-maḡ gerekdür* 52b/4, 121b/3, 122a/11, 123a/10, 123a/15, 15, 133a/10, 137b/17; *y.-mamaḡ gerekdür* 138a/3; *y.-sa* 135b/13; *‘ulūfeye y.-alar* 22a/12; *‘ulūfeye y.-arlar* 12b/11, 16b/9; *‘ulūfeye y.-arlar idi* 18b/15; *sefere y.-duḡlarında* 124a/12; *mektūbları y.-maḡa* 90b/10; *sefere y.-maḡa* 54a/8; *‘ulūfeye y.-maḡı* 7b/16;

mektüb y.-mağ 90b/13; *‘ulūfeye y.-mağ gerekdür* 139a/4, 139a/10; *ķulluķ mektübın y.-mağdur* 137b/15; *mektüb y.-mamağ gerekdür* 137b/16; *sefere y.-mayup* 119a/3; *fodulaya y.-up* 81a/1.

yazdır-: Yazdırmak, kaydettirmek, *bkz. yazdur. y.-mayalar* 134b/13, 13, 139a/15; *y.-mazlar* 120b/6; *y.-mamağ gerekdür* 122a/10; *‘ulūfeye y.-mayalar* 139a/14.

yazdur-: Yazdırmak, kaydettirmek, *bkz. yazdır. y.-up* 24b/11, 74a/8, 122b/6, 134a/3; *y.-ur* 120b/1; *y.-urken* 134a/1; *‘ulūfeye y.-up* 7a/10.

yazı: Yazma işi, *bkz. yazu. y.* 17a/12

yazıl-: Yazılmak, kaydedilmek. *y.-an* 9a/12, 29b/13, 29b/14, 120b/15, 129b/10, 129b/12; *y.-duğda* 2b/4, 137a/8, 139a/4; *y.-mağla* 132b/1; *y.-mağ* 18a/9, 19a/16, 19b/9, 129a/5, 134a/5; *y.-maz* 9a/7, 91a/3, 121a/12; *y.-up* 23b/8, 125b/1; *y.-ur* 19b/6, 22a/9, 23b/9, 29b/14, 29b/15, 33b/12, 65a/17, 120b/15, 121a/1, 124b/13, 134b/16; *y.-ur idi* 125a/1; *y.-mağ gerek* 123a/16; *y.-mağ gerekdür* 121b/4, 139a/5; *y.-mamağ gerekdür* 134b/8; *‘ulūfeye y.-madın* 129a/13; *fodlaya y.-mağ gerekdür* 139a/8; *‘ulūfeye y.-mağ* 23b/6, 129a/9, 129a/14; *‘ulūfeye y.-mağ gerekdür* 129a/11; *‘ulūfeye y.-miş ol-* 128b/15; *mektüb y.-up* 90b/14; *mektüblar y.-ur* 91a/3; *‘ulūfeye y.-ur* 23a/1.

yazılı: Kaydedilmiş. *y.* 122b/17.

yazu: Yazı, *bkz. yazı. y.-ya* 19b/6; *y.-sın* 83b/6, 117a/3, 122b/7; *torba y.-sı* 19b/7.

yè-: Yemek. *y.-dügi* 39a/8; *y.-dükleri* 29b/9; *y.-dün* 44b/6; *y.-mege* 41a/6, 80b/13; *y.-mekle* 61b/14; *y.-r* 61b/13; *y.-rler* 40b/17, 94a/17, 94b/13, 96a/2, 96a/13, 96a/16; *y.-rsiz* 148a/5; *y.-yen* 128b/15; *y.-yorlar* 23a/12; *degnek y.-rüz* 66a/11; *fodula y.-yen* 136a/10.

yebān: (Far.) Issız yer, şehir dışı, *bkz. yābān y.-da ol-* 132b/13.

yed-: Beraberinde götürmek. *y.-eler* 101b/15; *y.-erler* 59b/6; *y.-mege* 54a/9; *y.-mek* 80b/8.

yedek: Yedek. *y. hizmetin ét-* 54b/13.

yedekçi: Seferlerde yedek at götüren seyis. *y.* 54a/9, 54a/10; *y.-ler* 134b/2, 140b/12; *y.-lerini* 134a/16; *y.-lerün* 54b/7; *y. eyle-* 54a/12

yedekçi başı: Seferlerde yedek at götürün seyislerin başı. *y.* 54b/12.

yedekçilik: Seferlerde yedek at götürülmesi. *y.* 54b/2, 54b/12.

yedi: Yedi sayısı. *y.* 20a/9, 22b/4, 27b/6, 27b/7, 28a/7, 28a/13, 28b/1, 28b/5, 37b/1, 46a/16, 63a/13, 69a/15, 74a/17, 98b/9, 121b/14; *y.-den* 127b/5, 127b/11, 127b/12, 128a/2; *y.-nci* 3b/17, 112a/14; *y.-şer* 20b/9, 46b/7, 46b/13; *y-yle* 8b/3; *y. sekiz* 121b/15; *y. sekiz yüz* 15b/16; *y. sekiz biş ol-* 112b/1; *y. sekizli mi ol-* 140b/9; *y.-buçuklı sekizli* 45b/3; *y.-şer sekizer* 125a/4, 125a/5; *y.-şer sekizer yüz* 40a/6.

yedil-: Götürülmek. *y.-ür* 102a/13.

yédili: Yedili. *y.* 56a/16, 121a/3, 123b/13; *y.-den* 121a/3, 128a/3; *y.-lerin* 45b/8; *y. ol-* 26b/1, 62b/13, 63a/6; *y. ola gel-* 26b/10; *y. sekizli ét-* 121b/10; *y. ve sekizli ol-* 39b/6; *altılı y.* 45b/3.

yèg: İyi, daha iyi. *y.* 8b/1; *y.-dür* 82a/8.

yek-cihet: (Far.) Aynı görüş ve düşüncede olan. *y. ol-* 15a/5; *yek-dil ü y. ol-* 26a/6.

yek-dil: (Far.) Aynı gönülde olan. *y.* 15a/4; *y. ü yek-cihet ol-* 26a/6.

yekün: (Ar.) Toplam. *y.-ı* 76b/15.

yèl: Rüzgar. *y. mūmı* 76b/8; *y. mūmları* 76b/11; *y.-ler es-* 22a/9.

yemek(g) : Yenilen şey. *y.* 20a/8, 41a/6; *y.-in* 66a/10; *y. kabları* 40a/2.

yemīn: (Ar.) Yemin. *y. vēr-* 32b/14.

yeñ: Elbise kolu. *y.-i* 35a/3, 35a/5; *y.-in* 35a/8, 35a/11; *y.-inden* 34b/17; *y.-lerin* 104a/1.

yeñi: Yeni. *y.* 35a/4, 39a/15, 39b/16, 94b/4, 105a/13, 106b/9, 120b/9, 121a/1, 121a/4, 121a/5, 128b/7, 132a/6; *y.-den* 46b/1; *y.-ler* 139b/6; *y.-leri* 93a/9, 104a/3; *y.-midür* 121b/2; *y.-sin* 111a/17, 139b/7; *y.-ye* 121a/5; *y. ol-* 121a/8, 124b/8; *y. odalar* 3b/8, 85a/4, 85a/5, 105b/10, 105b/11, 106b/4, 106b/11, 108a/6; *y. odalar ol-* 106b/5; *y. odalarda ol-* 106b/8.

yeniçeri: Yeniçeri. *y.* 2b/14, 5a/12, 11b/9, 12a/9, 12a/10, 16a/2, 19a/6, 22a/16, 22b/5, 22b/8, 22b/16, 23a/4, 25b/16, 26b/4, 33b/2, 35a/4, 35a/14, 35a/16, 35a/17, 17, 36a/7, 38a/4, 38a/6, 38b/12, 39b/5, 39b/11, 43a/12, 43b/1, 44b/3, 45b/4, 49a/1, 49b/13, 52a/13, 55a/11, 55a/12, 55b/12, 55b/16, 56a/3, 56a/11, 56a/14, 56b/15, 59b/14, 60a/14, 61b/8, 61b/9, 61b/11, 63b/10, 66a/6, 72b/3, 73a/1, 74a/16, 74b/5, 79b/1, 79b/10, 81a/2, 89a/13, 89b/6, 93a/13, 94b/13, 95a/16, 97b/14, 104a/17, 105a/4, 105b/8, 109a/12, 109b/7, 109b/15, 112a/3, 115a/5, 116a/4, 119a/13, 119b/15, 120a/4, 121a/10, 121a/12, 131b/11, 132a/15, 132a/16, 134b/13, 134b/15, 135b/16, 140a/2, 140a/5, 146b/9, 147a/17, 147b/8; *y. idi* 131b/16; *y. iken* 70b/5; *y.-den* 52b/9, 91b/6, 97a/2, 98a/2, 142a/14; *y.-dendür* 43a/6, 43a/7, 77a/13; *y.-dür* 56b/16, 56b/17, 58b/9, 81b/10, 89a/5, 131b/17; *y.-Jer* 56a/12, 75a/8, 75a/10, 106a/10, 106b/12, 111a/16; *y.-Jerden* 51a/1, 91b/2, 91b/8, 108b/2; *y.-Jere* 88b/17, 92b/13, 118a/5, 143b/4; *y.-Jeri* 58a/1, 80a/8; *y.-Jeriñ* 57a/8; *y.-Jerün* 37a/3, 49a/14; *y.-nüñ* 38a/5, 38b/2, 39b/8, 60a/5, 61a/11, 62a/1, 66b/14, 122a/8, 126b/8, 140b/14; *y.-ye* 35a/11, 42a/11, 47a/5, 47a/10, 47b/2, 59b/15, 66a/4, 97a/11, 97b/13, 108b/7, 140a/9; *y.-yi* 35b/16, 63a/5, 96b/11, 124a/12, 139b/17, 147b/4; *y.-ymış* 100b/3; *y. ağaları* 12a/5, 68b/10, 93a/16, 132b/9, 134b/14, 137b/9; *y. ağalığı* 95a/7; *y. ağası* 12b/5, 17a/16, 19a/4, 31b/1, 31b/3, 32a/4, 46a/1, 49a/11, 63b/16, 66b/9, 80b/2, 82a/12, 92b/2, 95a/1, 98b/7, 106a/9, 125b/4, 128b/14, 137b/11, 145a/4, 145b/12, 146a/7; *y. ağası idi* 145a/4; *y. ağası kapısı* 93a/2; *y. ağası ol-* 17b/10, 24a/1, 82b/8, 108a/17; *y. ağası ola gel-* 9a/3; *y. alayı* 147b/8; *y. baş şäkirdi ol-* 74b/4; *y. beytü'l-mâli* 94a/10, 108b/1, 108b/4, 120a/14, 131a/17; *y.-den ol-* 120a/16, 136a/16, 137b/14; *y.-den ola gel-* 77a/11; *y. çavuşları* 59a/8, 70a/16; *y. çorvacıları* 31b/1, 31b/2, 31b/3, 47a/13; *y. defteri* 56b/15, 119b/11, 124b/9, 126b/11, 127a/2, 138a/4, 144a/17; *y. dilâverleri* 148a/6; *y. ét-* 4b/5, 79b/5, 121b/9, 128b/1, 129a/3, 140a/2; *y. eyle-* 63a/11, 63a/14, 118a/17; *y. kâtibi* 4a/5, 5, 19b/5, 20a/2, 25a/8, 27a/16, 30b/5, 35b/13, 46a/6, 51b/12, 52b/16, 53b/6, 54b/13, 68a/11, 82a/16, 88a/7, 88a/11, 88a/13, 95a/10, 102b/7, 119b/10, 125b/10, 126a/1, 126a/9, 130a/15, 134a/15, 138a/7, 138b/2, 138b/3, 138b/13; *y. kâtibi ol-* 4a/6, 27a/2, 89b/3, 119a/17, 123a/7, 125a/12; *y. kâtibi şäkirdleri* 138b/6; *y. kâtibleri* 118b/12, 118b/13, 122a/7, 124a/17, 132b/8, 133b/4, 136a/5, 144a/17; *y. kêçe* 131b/13; *y. keçesi* 20b/2, 34b/13, 61a/12, 64b/9, 108b/14; *y. kethüdâları* 85a/6; *y. kethüdâlığı* 70a/6; *y. kethüdâsı* 3b/1, 78a/2; *y. kethüdâsı dağı ol-* 10a/1; *y. kisveti* 11b/8; *y. kethüdâsı gemisi* 25a/9; *y. kulları* 146b/17, 148a/12; *y. meydânı* 67a/8; *y. muķabelecisi ol-* 61b/10; *y. ocağı* 2a/2, 2a/6, 6b/14, 11a/1, 11a/2, 36b/8, 38b/16, 42a/3,

70b/10, 79b/4, 98b/1, 127a/16, 129b/2, 129b/3, 133a/1, 147b/10, 147b/12; *y. odaları* 3b/6, 71b/15, 72a/9, 72a/10, 106a/1; *y. oğlu ol-* 19b/7; *y. oğlu* 139a/6; *y. oğulları* 139a/12; *y. ol-* 5a/6, 5a/9, 6b/6, 21a/10, 29a/3, 38b/4, 39b/1, 39b/2, 57b/1, 58b/5, 58b/7, 62b/12, 63a/8, 63a/12, 64a/1, 64a/16, 65a/8, 75b/13, 94a/9, 94b/8, 114a/7, 118a/2, 118a/3, 118a/5, 119a/15, 121b/16, 128b/16, 131b/12, 131b/16, 139b/1; *y. serdârları* 33a/6, 82b/12; *y. sürsâtı* 97b/10; *y. tâ'ifesi* 35b/14, 36b/3; *y. tertibi* 9b/8, 58b/1, 58b/2, 58b/6, 97a/1, 109a/1; *y. 'ulûfesi* 53b/7, 57a/1, 59a/16, 91a/2, 136a/1; *y. yaya başları* 31a/14, 35b/7, 98b/2; *y. yaya başlığı* 31a/14, 79b/17, 104b/11, 115b/4, 133b/12, 142a/2; *y. yayabaşısı* 137a/11, 141b/12; *y. yaya başısı ol-* 26a/10, 133b/7, 142a/5; *y. yoldaşlar* 3a/3, 14b/1, 22a/13, 42a/5, 46b/7, 51a/5, 53a/1, 62b/9, 70b/14, 72a/6, 72a/10, 77a/1, 80b/4, 82b/13, 83b/17, 90b/7, 102b/14, 105a/8, 109a/10, 110a/7, 110b/7, 110b/8, 111b/4; *y. yoldaşları* 2b/8 , 3a/1, 7b/2, 8a/10, 14a/10, 34a/5, 34b/15, 41b/5, 46b/4, 48a/6, 48b/14, 50b/12, 60b/4, 65b/11, 89b/12, 95b/3, 106a/4, 110b/13; *y. zümresi* 65b/17; *ihtiyâr y. yayabaşısı* 5b/6, 6a/4; *pâdişahın y.-lerinden ol-* 61b/12

yeñiçerilik: Yeniçeri olma durumu. *y.* 23a/7, 130a/3; *y.-den* 47b/13; *y.-den ol-* 141a/2; *y. görmemiş iken* 121b/14

Yeñiçeriyân: Yeniçeriler. *temmet-i kitâb-ı kânünnâme-yi Y.* 144b/10.

yeñiçerü: Yeniçeri. *y.* 90b/11.

yêr: Yer. *y.* 38a/6, 114b/12, 127a/9; *y.-de* 11a/6, 13b/5, 19a/11, 19a/13, 22a/6, 43b/2, 54a/17, 54b/5, 59a/9, 61a/4, 61a/7, 61b/3, 61b/15, 66a/8, 66a/15, 70b/12, 76a/5, 79b/3, 80b/10, 80b/12, 83b/9, 84b/10, 88b/3, 90a/9, 100a/6, 110b/8, 115a/6, 126b/4, 127a/17, 129b/12, 141a/15, 144b/7, 147b/2; *y.-den* 30b/15, 59b/1, 62b/5; *y.-den ol-* 9b/1; *y.-e* 15a/4, 25a/7, 76a/7, 90a/9, 107b/3, 121b/3, 124a/13; *y.-i* 5b/4, 98b/1; *y.-idür* 40a/12; *y.-in* 54a/5, 109b/2, 109b/3, 112a/8, 135a/14, 140b/1, 141a/13; *y.-inde* 15a/12, 107a/16, 117b/17, 118a/1; *y.-inden* 107b/9, 127b/3; *y.-ine* 5b/4, 20b/3, 23a/1, 25b/2, 26a/10, 26b/12, 31b/9, 61b/17, 85a/12, 89b/14, 98b/11, 103b/5, 104a/14, 114a/12, 117b/16, 119a/2, 134a/3, 138a/15, 146a/8; *y.-ini* 104b/14, 127a/4; *y.-lerde* 100a/17, 101b/9, 113b/6, 140a/8; *y.-lerden* 46b/16; *y.-lere* 28b/7, 69a/13, 81a/13, 88b/10, 95b/13, 96b/10; *y.-leri* 11b/15, 84b/3, 103a/13; *y.-lerini* 81b/16; *y.-de ol-* 91a/2; *y.-den ol-* 133b/16; *y.-inde tur-* 92a/12; *bir y.-de ol-* 82b/8; *ikisi bir y.-den* 135b/11; *çalafât y.-i* 22a/6; *çalafât y.-i kitâbeti* 137a/15; *mürde y.-i* 29b/3; *çalafât y.-idür* 31b/17; *edeb y.-*

in 17b/2; *kalafat y.-in* 118b/2; *sünnet y.-in* 12b/7; *hizmet y.-inde* 15a/13; *ihrāk y.-inde* 48a/16; *kalafat y.-inde* 115a/15, 137a/16; *kalafat y.-inde ol-* 137b/8; *yêrlü y.-inde ol-* 134a/10; *mürde y.-ine* 25b/6, 25b/9, 29b/4, 115a/8; *mürde y.-ini* 25b/3, 31a/7.

yêrlü: Sabit, oynamaz. *y. yêrinde ol-* 134a/10.

yeşil: Yeşil renk. *y. şoprāmān* 47a/14.

yêt-: Yetmek. *y.-er* 70b/5, 128b/3, 135b/3; *y.-mez* 132b/3; *y.-er êt* 128b/13.

yetīm: (Ar.) Yetim. *y.* 23a/2, 23b/1, 130b/13, 131a/8, 139a/7; *y.-dür* 17b/3; *y.-e* 44b/12; *y.-i* 130b/10; *y.-ler* 22b/17, 23a/12, 28b/8, 81a/3; *y.-lerden* 23a/13; *y.-lere* 130b/9, 136a/10; *y.-üj* 59a/5, 130b/15, 131a/8; *y. kal-* 2b/13, 47a/1, 80b/17; *y. ol-* 10a/11, 22b/14, 23a/10; *y. akçası* 45a/4; *y. fodulası* 128b/15; *y. ulûfesi* 22a/17.

yetīmlik: (Ar.+Tür.) Yetim olma durumu. *y.* 24a/6.

yetiş-: Yetişmek. *y.-üp* 49b/9; *y.-meyüp* 46b/16

yetişdir-: Yetiştirmek. *y.-memegle* 66a/10; *tāzī y.-mege* 81a/14

yetişdür-: Yetiştirmek. *y.-dükde* 111a/11; *y.-ürler* 46b/17; *y.-mek gerekdür* 32a/12.

yêtmiş: Yetmiş sayısı. *y.* 27a/17, 63a/2, 86b/13, 116b/13; *y.-er* 143b/15; *y. beşer* 51a/14; *y. biğ* 70a/17, 83b/3; *y. birinciden* 101a/14; *y. iki* 21b/6, 113a/6, 115a/13; *y. üçinci* 107b/12; *y. seksen ol-* 120a/6; *altmış y.-den* 141b/10.

yevm: (Ar.) Gün. *y.-i* 17b/8, 101a/15, 102a/8, 111a/13.

yevmiyye: (Ar.) Bir günlük işe ödenen miktar. *y.-si* 124b/2.

yık-: Yıkma. *y.-anlar* 58b/12; *y.-up* 6b/12.

yıl: Yıl. *y.* 16b/8, 21b/5, 125a/5, 125a/5; *y.-da* 12b/12, 18b/6, 22b/1, 26a/11, 27a/5, 33b/3, 43b/11, 54a/8, 54a/14, 70a/17, 90b/2, 96a/2, 113a/11, 119a/4, 120a/2, 132a/8, 134a/17; *y.-dan* 18b/13, 139a/3, 139a/14; *y.-dan ol-* 33b/11; *y.-lar* 41a/2, 54a/7, 63a/15; *beş on y.* 5a/7; *biğ y.-da bir* 66a/3; *iki üç y.* 105b/3; *üç y.-da bir* 82a/2, 94b/7.

yıl başı: Yılbaşı. *y. ol-* 54a/5.

yıllık: Yıllık. y. 124b/8.

yigid: Yiğit. y. 104a/17; y.-ler 34a/12.

yigit: Yiğit. y.-ler 39a/2, 39a/5, 50a/13, 56b/1, 65a/3, 74a/12, 74b/9, 83a/8; y.-lerdür 73b/15; y.-lere 87b/1; y. *bekîl* 110b/6; *baba y.-lere* 88b/3.

yigirmi: Yirmi. y. 24b/9, 27a/10, 27b/6, 28a/17, 81a/1, 84b/16, 89a/17, 91a/15, 115b/4; y.-den 85a/2; y.-şer 5b/7, 17b/17, 22b/11, 70b/1, 90a/2, 112a/4, 128a/6; y.-şeri 102b/12; y. *eyle-* 89b/16, 89b/17; y. *beş* 5b/3, 27a/11, 27a/11, 27b/5, 73a/16, 74a/16, 74b/6, 93b/9, 102a/8, 111a/7, 136a/8, 141a/4; y. *beşer* 77a/7, 99b/16, 101a/15, 115b/7, 128b/10, 130b/3, 140b/2; y. *biç* 82b/5; y. *bir* 84b/2, 127a/2; y. *birinci* 84b/10; y. *birinci ağa bölüğü* 108a/9; y. *dörder* 35b/10; y. *dört* 47b/3, 77b/6, 77b/8, 78a/10, 93b/6; y. *dörtli* 127b/8; y. *dört biç* 67a/3, 67a/11; y. *tokuz* 6a/11; y. *tokuz ol-* 65b/13.

yine: Yine, tekrar. y. 20b/7, 31b/3, 43a/15, 48b/9, 54b/1, 67b/9, 91a/4.

yoğ: Yok. y.-ıdı 81b/14, 85a/1, 85a/7, 102a/7; y. *idi* 75a/15, 75b/16, 78a/4, 83a/13, 101a/15; y.-miş 25b/15, 15; y.-ımış 100b/2; y.-ısa 44b/17, 62a/3; y. *ét-* 130a/8, 131b/2; y. *étmek gerek* 128b/17.

yoğurtçı: Yoğurtçu. *mîrî y.-laruğ* 29a/14.

yoğsa: Yoksa. y. 77b/11, 87b/10, 88b/5, 126a/8.

yoğ: Yok. y. 8b/6, 8b/7, 54a/14, 83b/5, 5, 117a/3, 3, 117a/15, 15, 120a/10, 138a/11, 142a/15; y.-dur 5b/12, 15b/4, 16b/15, 18a/11, 18a/16, 20b/3, 21a/3, 24b/2, 26a/12, 29a/4, 32b/7, 32b/15, 41b/3, 51a/9, 52a/11, 54b/7, 73b/4, 76b/14, 77b/2, 79a/6, 80a/11, 82a/13, 88a/10, 88b/12, 89a/9, 90a/1, 101b/10, 109b/4, 113a/15, 115a/10, 115a/17, 115b/1, 117a/5, 117b/17, 118a/1, 118b/16, 122b/5, 126b/8, 135b/2, 136a/3, 138a/4, 138b/10, 147a/2; y. *mı* 100b/7; y. *idi* 67a/6; y. *iken* 43a/10.

yoğla-: Teftiş etmek, yoklamak. y.-duklarında 125b/8; y.-mağa 16b/4; y.-mağ 17a/9, 124b/14; y.-mayup 19a/1; y.-r 134a/6; y.-riken 17b/2; y.-rlar 124b/15; y.-rlar idi 72b/16, 126b/1, 126b/2; y.-rlar imiş 115a/3; y.-yalar 13a/15; y.-yup 1b/7, 12b/5, 18a/10, 124b/8; *eşkâl y.-mada* 133a/13; *oğlan y.-mağa* 7b/6; *defter y.-mağ* 133a/16; *eşkâlin y.-mağdur* 133a/9; *eşkâllerin y.-yup* 29b/2.

yoklama: Yoklama, teftiş. *y.-ları* 8a/4; *y.-ların* 18b/9; *y.-madan* 138b/10; *y.-ması* 58b/12; *y.-masında* 17a/15; *y. olun-* 10b/5; *y. aqçası* 12b/12, 18b/7.

yoklan-: Yoklanmak. *y.-duğda* 128a/14; *y.-mağa* 133a/17; *y.-mağla* 61b/17; *y.-mağ* 13a/16, 119b/14; *y.-ması* 13a/14, 74a/6, 112b/7, 121a/17; *y.-maz* 17a/11, 17a/12; *y.-miş* 17a/10; *y.-up* 16b/5, 16b/16, 22a/10, 81b/17, 129a/16, 129a/17; *y.-ur* 2b/1; *y.-urken* 17a/17; *y.-urlar* 61b/15; *y.-madın kal-* 121a/17; *y.-mağ gerek* 139b/8; *y.-mağ gerekdür* 51b/14, 130a/5, 139a/3; *eşkāl y.-mağ* 134a/6; *eşkālleri y.-duğda* 19b/15; *eşkālî y.-up* 139a/5; *eşkālî y.-ur* 37b/13; *eşkālleri y.-ur* 31a/2.

yoksa: Yoksa. *y.* 106a/17, 109b/16.

yol: Yol. *y.* 93a/10, 93a/12, 99a/6; *y.-da* 5a/1, 12a/11, 12b/2, 35a/7, 50b/4, 50b/5, 89a/11, 98a/12, 105b/12; *y.-ı* 3a/2, 7b/9, 20b/6, 20b/7, 20b/8, 26a/9, 27a/2, 28b/17, 29a/1, 39b/17, 40b/12, 48b/12, 48b/13, 50a/2, 52b/16, 53a/5, 53a/11, 53b/3, 63a/15, 74b/7, 75a/15, 75b/9, 76b/17, 77b/3, 77b/12, 77b/13, 78a/9, 79b/16, 81b/5, 86a/9, 86a/11, 87b/15, 91a/1, 91a/6, 92a/3, 93a/13, 101a/9, 101b/16, 102b/3, 104b/9, 110b/10, 111a/2, 111b/6, 112b/4, 115a/9, 115b/3, 115b/4, 115b/12, 116a/10, 118a/7, 122a/2, 122a/3, 133b/11, 11, 133b/13, 133b/17, 135a/6, 135b/1, 135b/8, 136a/17, 136b/3, 137a/9, 138a/4, 139b/14, 140b/16, 141b/4, 141b/13, 142a/6, 142a/8, 143b/6, 143b/17, 144a/1; *y.-ıdur* 74a/1; *y.-ına* 98b/15; *y.-ınca* 98b/12; *y.-ları* 3a/3, 3a/6, 3a/8, 3a/13, 3a/14, 3b/1, 3b/3, 4a/2, 4a/4, 4a/7, 4a/10, 9a/1, 21a/10, 29a/3, 31a/13, 53a/9, 55b/5, 78a/11, 81b/6, 86a/17, 91b/14, 92b/7, 93b/7, 93b/9, 100a/9, 112a/15, 133b/12, 138b/7, 139b/10, 142a/2; *y.-larınca* 71a/8, 73b/17; *y.-umuz* 117b/1; *y. görmiş ol-* 71a/7, 92a/1; *y. iz görmüş gerektür* 71a/4; *y.-a git-* 23b/3; *y.-da kal-* 17a/6; *y. erkân* 39b/12; *yollu y.-ınca* 38a/16, 41a/7, 53a/3; *şu y.-ı* 114b/3; *şu y.-larınuğ* 55b/17.

yolca: Yolu izleyerek, bu sürecin devamında. *y.* 40a/11, 53b/2, 77a/15, 93b/12, 99a/8, 99b/10, 102b/16, 103b/2, 105b/1, 126a/3, 128a/9, 129a/17, 141b/15, 142b/9; *y. ol-* 120a/12.

yoldaş: Yoldaş, yeniçeri ocağı mensubu. *y.* 12a/17, 18a/1, 40a/8, 40a/15, 40b/14, 44b/2, 44b/17, 45a/3, 50a/11, 58b/15, 59a/12, 60b/1, 62b/15, 63a/1, 63b/5, 70b/15, 72a/7, 84a/16, 16, 84b/6, 88a/7, 90a/14, 106b/6, 108a/10, 121b/17, 131a/13, 134b/10, 135a/2, 145a/17; *y.-a* 40b/17, 43b/11, 63a/2, 64a/4, 96a/11; *y.-dan* 43a/3; *y.-ı* 12a/2, 12a/3,

45a/2, 73a/2, 86b/3, 132b/4, 132b/5; *y.-lar* 3a/5, 6b/14, 38a/11, 40b/16, 42a/17, 43b/15, 15, 44a/4, 44a/11, 44a/14, 44b/14, 109b/5, 134b/9, 140a/7, 145a/15; *y.-lara* 66b/4, 110a/14, 110b/17; *y.-lardan* 36a/15, 39a/15, 43a/5, 43a/16, 43b/9, 44a/7, 62a/10, 102b/5, 122a/1; *y.-ları* 39a/5, 41a/9, 53a/1, 142b/1; *y.-ların* 42a/13; *y.-larındanmıdır* 51b/13; *y.-larınuŷ* 132b/13; *y.-laruŷ* 3a/8, 40a/14, 41b/4, 43b/6, 44a/10, 44a/12, 44a/13, 45b/8, 49a/16, 53b/1, 57a/13, 60b/15, 82b/15; *y.-umuz* 79a/16; *y.-uŷ* 58b/16, 143a/16; *y. ol-* 50a/9, 131a/16; *y. odası* 131b/4; *iŷtiyār y.* 84a/15; *iŷtiyār y. ét-* 104a/16; *serrāc y.-ı* 62b/11; *iŷtiyār y.-lar* 41a/6, 42b/1, 145a/6; *yeŷiçeri y.-lar* 14b/1, 42a/5, 110a/7, 110b/7; *iŷtiyār y.-lara* 51b/8; *yeŷiçeri y.-lara* 46b/7, 83b/17, 109a/10, 110b/9; *iŷtiyār y.-lardan* 19b/9, 54a/10, 145a/5, 145b/12; *yeŷiçeri y.-lardan* 22a/14, 51a/5, 53a/1, 62b/9, 70b/14, 72a/6, 77a/2, 80b/4, 90b/7, 102b/14, 105a/8, 111b/4; *ergen y.-lardur* 49a/16; *baŷ y.-ları* 52b/8; *yamaŷ y.-ları* 82b/10; *oda y.-ları* 37b/14; *yeŷiçeri y.-ları* 34a/5; *yeŷiçeri y.-larında* 2b/8; *kethūdā beg y.-larından* 51a/2; *yeŷiçeri y.-larından* 3a/1, 7b/2; *yeŷiçeri y.-laruŷ* 3a/3, 8a/10, 14a/10, 34b/15, 41b/5, 46b/4, 48a/6, 48b/14, 50b/12, 60b/4, 65b/11, 72a/11, 82b/13, 89b/12, 95b/3, 106a/5, 110b/13; *iŷtiyār y.-laruŷdur* 87b/13.

yollu: Yolu olan. *y. yolınca* 38a/16, 41a/7, 53a/3.

yolsuz: Yolsuz. *y.* 139a/16.

yön: Taraf. *y.-inden* 70a/14.

yör(ü)-: Yürüme, *bkz.* yürü-. *éde y.-rler* 24b/15; *muŷābele é.-e yörem* 15b/7; *tecessüs éde y.-em* 15b/8.

yuŷarı: Yukarı. *y.-da* 12b/14.

yuŷaru: Yukarı. *y.* 142a/3; *y.-da* 29b/1, 31b/17, 96b/2, 111b/9, 116a/12, 118b/8, 130b/6, 131a/11, 132b/5, 138a/17, 138b/6; *y.-dur* 98b/4, 100a/1, 102b/1; *y.-sı* 127b/11, 127b/12; *y. ol-* 127b/3; *y. olmamaŷ gerekdür* 140b/10.

yuŷaruca: Üst, yukarı. *y.* 136b/3.

yuva: Yuva. *y. yap-* 109b/10.

yuvalık(ğ): Bir makine veya alette bulunan delik. *y.-ı* 117a/9.

yük: Yük, ağırlık. *y.* 12a/8, 117a/6; *y.-dür* 61b/1.

yüklet(d)-: Yükletmek. *y.-ir* 53b/12; *y.-irler* 59b/9; *y.-üp* 97b/2; *y.-ür* 97b/2.

yüksek: Yüksek. *y.* 147b/2.

yünç: Yün. *y.* 36a/11; *y.-den* 37a/13; *y.-inden* 37a/10; *turna y.-i* 36a/10.

yünlük(g): Yeniçerilerin başlıklarının tüy takılan yerleri. *y.* 31b/16, 36a/14, 86a/7; *y.-i* 76b/14; *y.-ler* 36a/14; *etekli y.-i* 80b/8.

yünlüksüz: Tüy takılan yere sahip olmayan yeniçeri başlığı, *bkz.* yünlüksüz. *y.* 117b/16; *y. keçe* 75b/11, 86a/3, 86a/4, 86a/6.

yünlüksüz: Tüy takılan yere sahip olmayan yeniçeri başlığı, *bkz.* yünlüksüz. *y. keçe* 75b/3, 91a/4; *y. üsküf* 76a/17.

yürü-: Yürümek. *y.-rken* 35a/7; *y.-rler* 50b/11, 82b/4, 95b/1, 104a/4; *y.-rler idi* 78a/6; *y.-yen* 104a/9, 104a/10, 104a/11, 11; *ileri y.-rler* 93a/9; *yağa y.-rler* 96b/12.

yürek(g): Yürek. *y.-i döy-* 29b/5.

yürüyiş: Yürüyüş. *y. ét-* 71b/2; *y. eyle-* 87a/9, 106a/6; *y. ol-* 97b/9.

yüz (I): 1. Yüz, surat. *y.* 24a/8; *y.-inde* 64b/4; *y.-inden* 112a/13; *y.-ine* 9a/17; *y.-ler* 15b/3; *y. ağard-* 61b/2; *y. ağardıl-* 19a/11; *y. çevir-* 37b/11, 113b/9; *y. sür-* 63b/7, 145b/1; *y. tut-* 74b/17; *y. ur-* 15b/11; *y.-i açuğ o.-ur* 10b/8; *y.-ler ağardıl-* 23b/10; *y.-ler sür-* 14a/1; *y.-leri ağ ol-* 148a/9; *y.-leri gözleri açıl-* 18b/1; *y.-lerin sür-* 13a/7; *y. aklıkları* 140a/8.

2. Sıra, esna. *cenk y.-inde* 105a/2, 143b/5; *sefer y.-inde* 9b/1.

3. Sebeb. *y.-den* 64b/7; *y.-inden* 10a/11.

yüz (II): Yüz sayısı. *y.* 5b/13, 11a/9, 27a/8, 33b/11, 35b/8, 61a/16, 71b/4, 78b/7, 96a/2, 115b/16; *y.-den* 55b/16; *y.-er* 23a/15, 112a/7; *y. ét-* 112a/4; *y. beş* 145a/11; *y. biğ* 48a/5; *y. biği* 113a/11; *y. bir* 93b/2, 93b/5; *y.-birinci* 60b/10; *y. birinciye* 123b/2, 142b/8; *y. elli* 47a/11, 48a/2, 83a/5, 96a/6, 138b/5; *y. elli beşer* 105b/6; *y. yüz elli*

141b/9; *yüz y. ellışer* 143b/12; *y. on* 146a/9; *y. on yedi* 27a/15; *y. otuz sekiz* 48a/3; *y. otuza* 69b/13; *yüz kırk y. elli* 83a/8, 129b/15.

yüzlü: Yüzü olan. *iki y.* 14b/16.

yüz başı: Askeri bir sınıf. *y.* 34b/3.

Z

zâbî: (Ar.) Amir, subay. *z.-dür* 20b/2, 79a/7; *z.-i* 89b/9, 112a/17; *z.-idür* 20b/6, 85b/1, 87a/6; *z.-lere* 5b/15; *z.-leri* 89a/1; *z.-lerimiz* 142b/15; *z.-lerimize* 142b/16; *z.-lerimizün* 74b/9; *z. ol-* 38a/17.

zâb: (Ar.) İdare altına alma, koruma. *z.* 92b/10; *z.-a* 39a/6; *z.-i* 81b/8, 103a/9, 136b/5; *z. ét-* 5b/3, 21a/5, 21a/14, 21a/15, 28b/12, 30b/9, 30b/11, 33a/6, 33a/7, 40a/8, 41a/9, 41b/4, 53b/2, 66b/5, 66b/7, 66b/11, 68a/17, 73b/4, 76a/12, 79b/12, 82b/10, 86b/7, 88a/14, 90b/1, 92b/13, 103a/10, 104a/13, 113b/4, 117b/15, 138b/14; *z. étdirmek gerekdür* 122a/8; *z. eyle-* 90a/16, 113a/10, 116b/17, 118b/4; *z. ol-* 108b/11; *z. alın-* 18a/12, 57a/11; *z. ü rabt* “memleketin düzen ve güveni” 9b/10; *z. ü rabt eyle-* 57a/10, 66b/12.

zâbçı: (Ar.+Tür.) Ele geçiren. *z.-larda* 61a/2; *z. ol-* 50a/15.

zafer: Düşmanı yenme. *z. bul-* 146b/13; *sefer ü z.-de* 34b/5.

zafer-eşer: (Ar.) ‘*asker-i z.-leri* 13a/4; *sefer-i z.-ün* 2a/5

zafer-penâh: (Ar.+Far.) Zafer dayanağı, zafer sağlayan. *zamîme-yi sipâh-ı z.* 34a/12.

zağar: Av köpeği. *z.* 59b/2, 102a/3, 102a/4, 102a/11, 102a/11, 102a/13, 102a/15, 102a/16, 102b/1; *z.-a* 59a/17; *z.-lar* 26b/15, 102a/14, 141a/11.

zağarcı: Yeniçeri ocağında bir sınıf. *z.* 55b/1, 71a/3, 73b/17, 75a/4, 78a/16, 86a/11, 97a/7, 105a/15, 127b/14, 133a/6, 139a/7, 140b/2, 141b/7, 142a/6, 142a/7; *z.-lar* 27a/17, 28a/1, 59a/8, 59a/17, 59b/5, 100b/2, 102a/4, 102a/9, 132b/2, 134b/15, 141a/10; *z.-lara* 77a/6; *z.-laradur* 26b/16; *z.-lardan* 31b/10; *z.-larına* 27a/17; *z.-laruñ* 27a/9, 27b/1, 47a/17; *z.-*

ya 96b/17; *z. ol-* 71a/9, 118a/7, 127b/11; *ihtiyār z.* 96b/14; *atlı z.-lar* 3b/1, 59b/7; *atlı z.-laruḡ* 67b/12, 142a/4; *piyāde z.-lar* 59b/7.

zağarcı başı: Yeniçeri ocağında zağarcı sınıfı zabiti. *z.* 3a/17, 8b/7, 93b/4, 141b/6; *z.-lar* 101b/17; *z.-nuḡ* 27a/10, 46a/11, 67b/13, 88a/8; *z.-ya* 73a/5; *z. eyle-* 102a/8.

zağarcı başılık: Zağarcı başı olma durumu. *z. ol-* 102a/2.

zağarcılık: Zağarcı olma durumu. *z.* 50a/7, 53b/4, 71a/17; *z.-dan* 118a/9; *z.-dur* 101b/16, 104b/9, 111b/7; *atlı z.* 52b/13; *baş z.-dan* 113b/2.

zāhire: (Ar.) Depolanan yiyecek. *z.* 44a/9, 97b/12, 98a/6, 98a/14; *z.-den* 98a/1; *z.-leri* 97b/8; *z.-lerini* 97b/16; *z.-müz* 97b/17; *z.-nüḡ* 98a/6; *z.-yi* 98a/4; *z. ét-* 67b/2; *z. mūmı* 70a/17.

za'ım: (Ar.) Büyük tımar sahibi. *z. ü sipāhi* 13b/11.

za'ım-zāde: (Ar.+Far.) Zaim oğlu. *z.* 74b/3.

zalpül: Bir yıldır asker olana verilen traş ve ayakkabı parası. *z.* 33b/11.

zamān: (Ar.) Zaman. *z.* 4b/7, 8a/15, 17a/11, 30a/7, 31b/14, 41a/4, 49b/15, 50a/14, 64b/11, 72b/5, 82b/3, 110a/7, 112a/3; *z.-a* 72a/3, 75b/15; *z.-da* 4b/4, 5a/2, 5a/3, 6b/10, 7a/1, 13a/3, 21b/6, 23a/8, 24a/1, 31b/2, 31b/13, 33b/6, 34a/7, 34b/10, 36a/17, 36b/10, 43b/1, 43b/7, 50a/6, 51a/2, 51a/3, 53a/5, 53b/14, 66a/5, 66a/8, 66b/16, 67a/4, 67a/8, 67a/12, 73a/12, 75a/8, 75a/10, 75a/13, 75a/14, 76a/2, 78a/2, 78a/4, 78a/12, 78a/15, 79b/2, 79b/4, 79b/9, 81a/2, 83a/12, 86b/10, 88b/13, 89a/4, 89b/11, 91b/17, 99a/17, 100a/4, 100a/14, 100b/1, 100b/3, 101a/14, 102a/5, 102a/6, 106a/9, 108a/15, 109a/15, 110b/12, 111b/1, 113a/12, 113b/11, 114b/3, 114b/5, 115a/2, 115a/5, 125a/8, 125a/11, 125a/16, 126a/15, 147a/16; *z.-dan* 16a/7, 33b/10, 37a/15, 38b/11, 72b/8, 81b/15, 95a/7, 107a/5, 108b/6, 108b/9, 110b/3, 112a/8, 119b/14; *z.-dur* 142b/14; *z.-ı* 32a/10, 124b/9; *z.-ına* 13b/15, 16a/9, 72b/13, 75b/17, 124b/17; *z.-ında* 3b/15, 6b/6, 7a/16, 8a/16, 8b/1, 13b/14, 17a/12, 19a/4, 19b/2, 20a/10, 21b/4, 22a/13, 25a/5, 25b/17, 33a/14, 33b/5, 34a/6, 35a/16, 35b/4, 37a/6, 37b/4, 38b/3, 46b/1, 46b/6, 49b/13, 50b/14, 56a/11, 66a/5, 66b/14, 67a/15, 68b/3, 69b/1, 70b/13, 72b/17, 75a/7, 75b/15, 81b/12, 83b/16, 89a/15, 89b/11, 95a/2, 99a/16, 101a/10, 102b/10, 106a/3, 106b/10, 107a/7, 108a/17, 108b/16,

110a/3, 110b/11, 113a/4, 113b/10, 114b/4, 116b/7, 119a/5, 119b/12, 119b/17, 123a/4, 125a/3, 133a/15; *z.-ından* 65b/9; *z.-umda* 15b/6; *z.-umuzda* 69a/14; *z.-da ol-* 7a/11, 14b/14, 15a/10, 80b/2, 81a/5; *z.-ında ol-* 3a/16, 4a/10, 6b/9, 22b/7, 71b/14, 83b/13, 91b/1, 107b/14, 112a/6, 117b/7, 117b/8; *z.-ı* ‘*adālet* 1b/8; *z.-ı* ‘*aliyye* 4b/3, 15b/17; *z.-ı sa‘ādet* 2a/2; *bir z.* 63a/10, 64a/11, 125b/13, 147b/14; *eski z.* 42a/10; *niçe z.* 73a/9, 110a/13, 120b/3, 120b/6, 120b/10, 129a/9; *evvel z.-da* 25b/16; *her z.-da* 99b/6; *ol z. kim* 6b/9, 13b/16, 17a/15.

zāmīme: (Ar.) İlave olunan şey. *z.-i sipāh-ı zafer-penāh* 34a/12.

zann: (Ar.) Sanma. *z. ét-* 9b/10; *sū-i z. olun-* “kötü fikir besleme, kötü olduğunu düşünme” 10b/7.

zār: (Ar.) Güçsüz, zayıf. *z. ser-gerdān* 74b/8.

zarāfet: (Ar.) İncelik. *z.-le* 66b/8.

zarar: (Ar.) Zarar. *z.* 16a/12, 62a/1, 64b/8, 67a/11, 67a/12, 67a/16, 69a/14, 69a/15, 70a/14, 70b/7, 147a/2; *z.-dur* 74a/13, 87a/14, 139a/16; *z.-ı* 43a/16, 61b/15, 61b/16, 67b/5, 88b/1, 96b/17; *z.-in* 67a/14, 69b/14; *z.-ını* 67a/7; *z.-ları* 70b/2; *z.-ların* 67a/3, 68b/4; *z. ét-* 24a/12; *z. gel-* 120a/9; *z.-ları ol-* 61b/15; *z. u fesādları* 4a/8; *z.-ı külli ol-* 87b/2; *fā’yide vü z.-ı* 135a/11; *fā’ide vü z.-ları* 4a/11.

zāyī’: (Ar.) Kaybolmuş, yok olmuş, telef olmuş. *z. eyle-* 44b/8; *z. ol-* 43b/3, 44a/15, 54b/6, 76a/4, 124a/16, 134b/14.

ze‘āmet: (Ar.) Fetih sırasında, savaşta yararlılık gösteren saray ve devlet memurlarına verilen verilen beytülmal hissesi. *z.-in* 74b/4; *z. ol-* 117a/13.

zebūn: (Ar.) Kuvvetsiz. *z. ol-* 86a/13.

zecren: (Ar.) Zorla. *z.* 88a/17

zenberek: Pirinç veya çelikten yapılan ok. *z.* 110b/14, 141b/1; *z.-ler* 141b/2, 141b/3; *z. at-* 110b/13, 110b/14, 110b/17; *z. atılmaz ol-* 111a/1; *z. ‘ilmi* 111a/4.

zenberekçi: Yeniçeri ocağının seksenikinci ortası askerlerinin adı. *z.-ler* 110b/16, 141a/17.

zenberekçi başı: Yeniçeri ocağının seksenikinci ortasının kumandanı. *z.* 8b/9. *z.-nuḡ* 28a/12, 46a/14, 67b/15.

zenberekçi başılık: Yeniçeri ocağının seksenikinci ortasının kumandanı olma durumu. *z.* 110b/10; *z.-dur* 110b/10.

zencir: Zincir. *z.* 141a/9; *z.-leri* 101a/4; *z. ḡarcı* 102a/17.

zewāyid: (Ar.) Fazlalık, gereksiz şeyler. *z.* 94b/17; *z.-den* 56a/9, 64b/9, 64b/12, 65a/1; *z.-inden* 56a/7, 64b/2; *z.-lere* 72b/4.

zewḡ: (Ar.) Zevk. *z. ét-* 83a/9.

Zı'llu'l-lāhu fi'l-arḡ: Padişahlar için kullanılan sıfatlardandır. *z. ḡazretleri* 2a/11.

ẓırār: (Ar.) Karşılıklı zararı olma. *z.-ı* 48a/4

zīb: (Ar.) Süs. *z. ziynet* 147b/3.

zift: (Ar.) Zift. *z.* 53b/17, 137a/17; *z. aḡçası* 54a/14, 134b/1; *z. bahāsı* 54a/6.

ziftci: (Ar.+Tür.) Ziftçi. *z.* 54a/1, 55a/3; *z.-ler* 140b/12; *z.-leri* 55a/2, 119a/3; *z.-lerin* 119a/6; *z.-leriḡ* 134a/17; *z.-lerinden* 90b/2; *z.-lerini* 134a/17; *z.-lerinüḡ* 54b/15, *z.lerüḡ* 54a/7, 54b/7, 90b/3, 90b/8, 134b/1; *z.-si* 54b/14, 54b/16, *z.-sinden* 54b/16; *efendi z.-leri* 119a/8.

ziftcilik: (Ar.+Tür.) Ziftçilik. *z.* 54b/2, 54b/12.

zıkr: (Ar.) Anma, anılma. *z.* 118b/8; *z. étdür-* 19a/3; *z. ol-* 29b/1; *z. olun-* 4b/5, 11a/2, 11a/6, 11b/11, 12b/11, 16b/16, 22b/8, 22b/13, 25a/6, 28b/5, 32a/1, 32a/8, 35a/3, 35a/5, 35b/7, 35b/14, 36b/3, 36b/7, 36b/12, 37b/7, 37b/12, 40a/14, 40b/10, 41a/8, 41b/14, 42a/3, 43a/8, 8, 43a/11, 11, 44a/2, 44b/7, 47a/4, 47a/9, 47b/9, 50b/1, 50b/13, 51b/15, 52b/6, 53a/6, 53b/8, 54b/6, 55a/2, 56a/6, 56b/2, 56b/14, 57a/10, 58a/8, 59b/8, 68b/7, 74a/15, 77a/17, 77b/3, 77b/17, 81a/2, 83b/7, 83b/10, 86b/14, 87a/2, 87b/3, 87b/14, 93b/1, 93b/2, 96b/2, 98a/14, 98a/17, 100a/4, 101a/7, 103a/5, 105b/17, 106a/11, 107a/13, 107a/16, 111b/9, 111b/13, 112a/10, 116a/12, 116a/15, 116b/10, 117a/4, 117a/14, 117b/6, 118b/9, 119b/9, 122b/14, 124a/17, 126b/10, 126b/12, 127a/14,

129b/9, 130a/5, 130b/6, 131a/11, 132a/9, 132b/5, 136b/7, 136b/14, 138a/17, 138b/1, 138b/7, 144b/6, 144b/8, 145b/14.

zi'l-ḥicce: (Ar.) Hicrî takvimin on ikinci ayı. *z.-den* 65a/15.

zi'l-kaç de: (Ar.) Hicrî takvimin on birinci ayı. *z.-den* 65a/15.

zimmət: (Ar.) Yükümlülük. *müflis z.-inde* 70a/5.

zindān: (Far.) Zindan. *z.* 21a/12.

zinhār: (Far.) Aman, sakın anlamında bir söz. *z.* 9a/13.

zīrā: (Far.) Zira,çünkü. *z.* 8b/11, 8b/16, 9a/15, 10a/9, 10a/12, 10a/13, 10a/16, 10b/8, 10b/9, 11a/8, 11a/12, 13b/2, 16a/14, 16a/17, 16b/4, 16b/14, 17a/2, 17a/9, 18a/16, 18b/3, 19a/9, 19b/13, 21a/3, 21a/13, 21a/16, 22a/2, 23a/2, 25b/6, 25b/15, 26b/3, 29a/2, 29a/5, 29b/5, 30b/4, 31b/9, 34a/2, 38a/5, 38b/2, 39a/4, 39b/4, 40a/12, 42a/12, 44a/1, 44b/4, 44b/14, 45b/17, 47b/1, 48a/1, 48b/14, 49a/2, 49b/4, 51a/9, 51b/2, 52a/7, 52a/9, 52a/12, 52b/14, 54a/13, 54a/14, 54b/8, 54b/17, 55b/2, 55b/5, 56b/4, 57b/6, 58b/14, 59b/7, 60a/14, 61a/1, 61a/3, 61a/4, 61a/15, 61a/16, 61b/6, 61b/10, 62a/11, 63b/11, 65b/4, 66b/4, 68b/16, 69a/11, 69b/12, 72a/10, 73b/2, 74a/4, 74a/12, 77b/10, 82b/11, 85b/12, 85b/13, 87a/13, 88b/1, 88b/4, 88b/12, 92b/2, 93b/17, 94a/5, 96a/3, 96b/16, 99a/15, 101b/15, 103b/4, 104a/15, 104b/4, 104b/5, 104b/7, 106b/6, 111a/5, 111a/14, 115a/16, 117b/10, 118a/1, 118a/12, 119a/10, 119a/13, 120a/7, 120b/15, 121a/10, 121a/17, 122b/1, 122b/4, 123b/4, 124a/2, 124a/16, 124b/6, 127a/16, 127b/13, 128b/4, 129b/8, 130a/2, 130b/13, 131b/2, 133a/14, 133b/2, 133b/3, 133b/16, 134b/2, 136a/8, 136a/9, 136b/12, 137b/5, 140b/14, 141a/9, 143b/17, 144a/2, 144a/12, 145b/7; *z. ki* 41a/17.

zīrāç: (Ar.) Ziraat, tarım işi. *z.* 35b/17

zīrāç: (Ar.) Ölçü birimi, arşın. *z.* 22b/4; *z. ol-* 22b/4

zīrā: (Far.) Çünkü. *z.* 121a/8.

zīrāç at: (Ar.) Tarım. *z.-e* 34b/2, 36a/1; *z. êtdir-* 82a/5.

ziyāde: (Ar.) Fazla. *z.* 11a/8, 11a/10, 11a/16, 12a/9, 26b/3, 29a/4, 29a/10, 37b/17, 41b/9, 41b/10, 51b/9, 55b/16, 56a/8, 57a/17, 65a/3, 65a/6, 66b/17, 67a/10, 69a/14, 73a/7,

73a/11, 73b/14, 74a/3, 75a/5, 77a/4, 87a/15, 96a/6, 98a/4, 125b/1, 129b/1, 129b/17, 132b/11, 134a/5, 135a/16, 135a/17, 135b/14, 136a/4, 136a/13, 136a/14, 137a/6, 137b/8, 138b/8, 138b/16, 143b/16; *z.-dür* 55a/13, 85b/5, 96b/17; *z.-si* 56b/9; *z.-sin* 23a/16, 45b/8, 127b/6, 140b/2, 140b/11; *z.-siyle* 44b/1, 70b/4, 111b/8; *z.-yi* 138a/8; *z. çık-* 26b/9, 76a/10; *z. ét-* 32a/12, 44b/12, 112a/1, 112a/9; *z. eyle-* 12a/13, 27b/15, 29a/6, 59a/5, 74b/1, 78b/8, 83a/6, 127b/7; *z. eyleme(me)k gerekdür* 67b/6; *z. eylememek gerekdür* 133a/13; *z. ol-* 4b/16, 5b/14, 23a/2, 26b/1, 26b/2, 26b/3, 26b/4, 30b/4, 33a/15, 34b/5, 36a/8, 37b/1, 39b/3, 39b/5, 39b/8, 39b/16, 40a/4, 45a/17, 46b/15, 48a/5, 48b/4, 50a/6, 51a/17, 52a/10, 54a/1, 54b/8, 54b/9, 55b/3, 55b/15, 56a/2, 57b/7, 57b/9, 65a/2, 67a/16, 67b/5, 70b/4, 72b/10, 73a/9, 75a/2, 75a/13, 77a/1, 78b/6, 78b/14, 78b/16, 81b/11, 89a/14, 102b/12, 104a/15, 111a/11, 112a/3, 112a/5, 112a/7, 112b/2, 120b/13, 121b/17, 127b/16, 133a/9, 146a/4, 147a/4; *z. olun-* 68b/6, 112a/5; *z. olmamağ gerekdür* 56b/9, 74a/2, 87a/12, 120a/12, 141a/4, 141b/11;

ziyâdece: (Ar.+Tür.) Fazlaca. *z.-dür* 67a/11; *z. ol-* 119a/16, 131b/9.

ziyâfet: (Ar.) Misafire yedirip içirme, davet. *z.* 40b/16; *z.-le* 139b/11.

ziyân: (Far.) Zarar. *z.-a* 70b/7; *z.-ı* 118b/10

ziyâret: (Ar.) Ziyaret. *z.-e* 33b/7, 108a/5; *z. ét-* 37a/8, 37a/9, 108a/6.

ziynet: (Ar.) Süs. *z.* 37a/12, 104b/4; *z.-i* 37a/17; *z.-leri* 112a/7; *z. ü şöretleri* 147b/12; *zib z.-lerin* 147b/3.

zör: (Far.) Zor, güç. *z.* 76a/4.

zühür: (Ar.) Meydana çıkma, oluşma. *z.-ina* 128b/4; *z.-ında* 34b/5; *z. bul-* 8a/17; *z. ét-* 8b/2, 14b/4, 54a/17, 107a/6, 130b/7, 135a/3, 137a/2, 137b/12; *z.-a gel-* 8a/13, 9b/15, 9b/18, 13b/12, 13b/13, 15a/16, 15b/9, 36b/11, 84a/1, 136a/15, 136b/14; *z.-ı ‘azl olun-* 118b/10; *celâlî z.-ina* 9b/13.

zulm: (Ar.) Zulüm. *z.* 58b/10; *z.-dür* 98a/4; *z.-i* 17b/14, 88b/4, 138a/3; *z. ét-* 12b/2, 49b/4; *z. etmemek gerekdür* 70a/13; *z. eyle-* 88b/5, 5; *z. ol-* 114b/8; *z.-leri ol-* 17b/15.

zümre: (Ar.) Topluluk. *z.-sindendür* 118b/14; *z.-i şüfiyyün* 36a/17; *çilingirler z.-sine* 63b/9; *sipâhi z.-sine* 136a/7; *yeñiçeri z.-sine* 65b/17.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

Özel Adlar

Ahmed Paşa 66b/14.

Ak Şemşeddin 118a/4.

Anatoli ağaları 16b/13, 144a/1, 144a/15.

Anatoli ağası 2b/2, 7a/14, 7b/17, 8a/1, 8a/2, 16b/10, 18a/14, 18b/10, 18b/14, 23b/7, 28b/4, 113a/2, 115b/12, 139a/4.

Anatoli Beglerbegisi 115b/10.

Anatoli kâtibi 7b/8, 136a/16.

Anatoli Türki 7b/11.

Bâyezîd Ağa 83b/16.

Behrâm Paşa 116b/8, 116b/12.

Bektâş Paşa 8a/8, 11b/6 .

Bilecik kâzîsı 34a/7.

Bilecik kâzîsı Mevlânâ kara halil 117b/8.

Dervîş Paşa 74b/12.

Diyârbekir begler begisi 147b/6.

Edrene ağası 30b/9, 139b/6.

Edrene bûstâncı başısı 30b/10.

ekrâd begleri 146a/12.

Emîr Şâh Efendi 8a/8, 11b/7, 34b/12, 35a/2.

Fâtih Sulţan Muḥammed 50b/13.

Fâtih Sulţan Muḥammed ḥan 99a/16.

Fâtih-i Bolayır 34a/6.

Fâtih-i İstanbul 6b/8, 20a/6, 22b/10.

Fâtih-i Koşantiniye 2a/1, 5b/16, 13a/3, 13b/13, 46b/5, 72a/13, 75a/7, 80b/1.

Fâtih-i Koşantiniye Sultân Muḥammed ḥan 66a/4, 106a/3.

Fâtihü'l- Mışır Sultân Selim ḥan ğazi 37b/4.

Ferhād aĝa 70a/7.

Ferhād Paşa 24a/1, 24a/12, 24b/1, 24b/2.

Ġalaṭa 'ases başlık 93a/14.

Ġāzi Murād ḥan 4b/8, 117b/7.

Ġāzi Sultân Murād 36b/6.

Ġāzi Sultân Murād ḥan 4b/2, 22b/7, 110b/11.

Ġāzi Süleymân Paşa 4b/6, 36b/6.

Ġāzi Süleymân Paşa ḥazretleri 35b/3.

Gedik Aḥmed Paşa 66b/13.

Gelibolı aĝası 5b/2, 5b/10, 6a/7, 139b/5.

Gelibolı oĝlanları 128b/8.

Gelibolı ve büstân defteri 124b/10.

Ḥacı Bektâş 11b/6, 35a/14.

Ḥacı Bektâş-ı Velî 8a/6, 35a/12, 36b/14, 37a/7.

Ḥacı Bektâş-ı Velî ḥazretleri 34b/17, 35a/5.

Ḥacı bektâş velizāde Têmürtaŝ Dede 34b/11.

Ḥalil aĝa 119a/6.

Ḥasan kethüdâ 145b/4, 145b/8, 145b/15, 146a/17, 147a/7.

Ḥaŝekî sultân ḥazretleri 33b/6, 33b/13.

Ḥazret-i Mevlânâ 8a/8, 11b/7, 34b/12, 34b/16, 35a/1, 35a/6, 36a/9.

Himmet-i Bektāş-ı Velî 36a/8.

Hoca Paşa 97a/5.

İbrāhîm paşa 107a/7, 108a/4, 108a/12, 108b/9.

İbrāhîm Paşa ocağı 19b/11.

İslāmbul ağaları 3b/17, 32a/15.

İstanbul ağalığı 21b/5, 113a/7, 115b/13.

İstanbul ağaları 83a/16, 112a/15, 112b/15, 112b/16, 113b/5, 114b/2, 115b/16, 116a/10, 117b/2, 117b/5, 137b/7, 137b/9, 143b/12, 143b/15, 143b/17, 144a/9, 144a/10, 144a/13.

İstanbul ağası 6a/4, 6a/6, 8a/1, 19a/17, 20a/5, 20a/15, 21b/13, 21b/16, 21b/17, 22a/2, 25b/11, 28b/3, 31b/15, 68a/13, 98b/16, 112a/17, 113a/5, 113b/10, 113b/13, 113b/15, 114b/5, 114b/13, 115b/1, 125b/7, 125b/8, 128b/12, 129a/15, 137b/3, 137b/10, 139b/3.

İstanbul halkı 18a/17.

Kara gümrük kullığı 88a/11.

Kātib Rüstem Paşa 125b/11.

Kebîr ‘Īsā 144b/16.

Lenduha Muhammed 110a/16.

Maḥmūd Paşa 7a/1, 7a/4, 66a/13.

Mevlānā kara ḥalîl 34a/7, 34a/13.

Mevlānā-yı mezbūr 34a/13.

Muḥammed ağa 108a/17.

Muḥammed beşe 6b/17, 7a/3.

Orḥan ġāzi 117b/7.

‘oşmanlı ‘askeri 148a/1.

Pertev 125b/16.

Pertev Ağa 125b/4.

Pertev Paşa 17a/16, 17b/3, 145a/4.

Pirî Paşa 15a/11, 15b/15.

Rûm ve Anaṭolı ağaları 12b/4.

Rûm èli ağa 115b/6.

Rûm èli ağaları 144a/1, 144a/15.

Rum èli ağaları kâtibleri 16b/13.

Rûm èli ağası 4a/1, 7a/13, 7b/17, 18a/14, 18b/10, 18b/14, 28b/5, 98b/14, 98b/15, 113a/2, 115b/9, 115b/17, 116a/5, 129a/10, 133b/9, 139a/4, 143b/7, 143b/9.

Rûm èli Anaṭolı ağaları 7b/4.

Rûm èli Anaṭolı ağası 2b/1, 8a/2, 16b/9.

Rûm èli kâtibî 7b/8, 136a/16.

Rûm èli oğlanı 7b/16.

Rüstem 126a/7.

Rüstem Paşa 113b/11, 114a/4, 125b/12.

Rüstem Paşa ḥazretleri 125a/12.

Şaḩa Maḩmûd 21b/5, 113a/5, 113b/10, 114b/6, 125a/8.

Selîm ḩân 64b/17.

Sulṭân Aḩmed ḩân 1b/4, 16a/8, 119a/5.

Sulṭân Bâyezîd ḩân 30b/1, 33a/13, 83b/15, 89b/10, 91a/17, 106b/10, 109a/13.

Sulṭân ḩân 25b/17.

Sulṭân ḩazretleri 33b/14.

Sulṭân Muḩammed 28a/3.

Sulṭân Muḩammed ḩân 2a/1, 5b/16, 6b/8, 16a/9, 19b/1, 20a/6, 22a/17, 22b/10, 27b/10, 64b/2, 71b/14, 75a/7, 98b/17, 101a/10, 107b/8.

Sultān Muḥammed ḥān ḥāzretleri 13a/4, 13b/13, 22a/13, 26b/14, 46b/5, 46b/17, 66a/13, 72a/13, 80b/1, 100a/11.

Sultān Murād ḥān 4b/6, 6b/6, 7a/16, 46b/6, 65b/9, 71b/14, 116b/7, 108a/16.

Sultān Murād ḥān ḥāzretleri 23b/11, 72a/5.

Sultān Selīm 119b/17.

Sultān Selīm bin Bayezid ḥān 75b/14.

Sultān Selīm ḥān 8a/16, 13b/14, 16a/3, 20a/10, 56a/11, 72b/6, 72b/12, 72b/17, 75b/16, 89a/15, 108b/15, 124b/17.

Sultān Selīm ḥān ḥāzretleri 13b/16, 38b/3, 146b/3.

Sultān Süleymān bin Selīm bin Bāyezid ḥān 49b/12.

Sultān Süleymān ḥān 8a/17, 21b/4, 62b/1, 68b/2, 69b/1, 81b/12, 107a/6, 107b/13, 108b/15, 112a/5, 113b/9, 114b/3, 123a/4, 125a/3, 133a/15.

Sultān Süleymān ḥān ḥāzretleri 30a/2, 33b/4, 33b/16, 46b/1, 47a/3, 63b/12, 67a/14, 72b/1, 72b/10, 144b/11.

Sultān Süleymān ḥāzretleri 64a/14.

Sultān Süleymān 113a/4, 119b/12, 126b/12, 144b/13.

Süleymān Paşa 34a/6.

Süleymān-ı cihān 148a/5.

Şāh-ı Bidin 147a/16, 147b/1.

Şeyḫ ‘Alāeddin 5a/4.

Ṭırnaqçı Ḥasan 95a/6.

Veẓir Maḥmūd Paşa 106a/5.

Yavuz Sultān Selīm ḥān 110a/2.

Yunus Paşa 38b/4.

Yusuf Paşa 24b/3.

Şah-ı behişt-i me'ād Sulţān Murād gāzī 35b/3.

Şah İsmā' il 146b/3.

Şāh İsmā' il-i mezbūr 14a/5.

Şāhān-ı Āl-i 'Oşman 37b/10.

Şāhān-ı Āl-i 'Oşmān 35b/15.

Şāhīn Paşa 5a/3.

Tēmür taş Dede 8a/7, 11b/7, 35a/2, 35a/10, 35a/15.

Tēmūr taş Dede Orĥan gāzi-zāde Sulţān Murād ĥan 35a/15.

Yediķule dizdārlığı 103a/14.

Yıldırım Bāyezīd ĥan 37a/5.

Yıldırım ĥan 102b/10.

Ķaramān oĥlu 37a/6.

Rūm Begi oĥlu 116b/7.

Sefer ve Yer İsimleri

'Acem diyāri 89a/15, 110a/3, 110b/1.

'Acem seferi 37b/5.

Anaţolı 4b/10, 7b/16, 18b/8, 23b/7.

Arnāvūd diyāri 17a/16.

Atina 96b/6.

Aya Ķapusu 52a/1.

Ayaşofya cāmi' 81a/8.

Ayaşoffa cāmi' 6b/11.

Ayaşofya cāmi' 50b/3.

Azağ 95b/14.

Bâcdârlar yanı 52a/2.

Belğrâd 16a/12, 62b/4.

Bilecik diyârı 11b/3.

Bilecik kâzısı 117b/8.

Boğdan 68b/15.

Bosna diyârı 12b/16, 13a/4, 13b/1.

Boşna diyârı.

Budin seferi 63b/13.

Burusa 6a/17, 24a/8.

Büstân 2b/5.

Büyük Karaman 97a/5.

Büyükdere Bâğçesi 29b/13.

Çaldıran şahrâsı 146b/2, 146b/11.

Çardağ 4b/10.

Çegel Köyi 30b/8.

Dil 6a/15.

Diyâr-ı Anaçolıda 1b/9.

Edrene 24a/8, 38a/3, 34b/16, 63b/13, 71b/15, 105b/12, 105b/15, 139b/5.

Edrene bâğçesi 30b/6.

Edrene kapısı 50b/5, 52a/2.

Edrene Sarayı 31a/3.

Efendi kapısında 73a/10.

Eflâk 68b/15.

Eflâk-ı bed-ağlâk 4b/9, 101a/10.

Egri ğazāsı 98b/17.

Egri ħapu 6b/10.

Eminönü 32a/1, 118b/5.

Erzerüm eyāleti 144b/14.

Eski Saray 6a/16, 28b/15, 33a/2, 69a/16.

Ferhād Paşa sarayı 108a/1.

Ġalaġa 22a/5, 76b/11, 130b/1.

Ġalaġa Sarāyı 19b/11, 29a/7, 33a/1.

Geliboli 2b/5, 4b/2, 5b/4, 5b/12, 6a/1, 6a/6, 19b/10, 129a/17, 139b/4.

Ġulos 96b/6.

Ĥalkalu baġĉe 125b/17.

Ĥalkalu baġĉesi 125a/3, 125b/9.

Ĥalk'ül-verrā seferi 2a/4.

Ĥasan ħal'ası 144b/15.

Ĥayraboli ħazāsı 82b/5.

ħazret-i Eyüp ħapusu 52a/2.

Istranca daġı 60a/3, 80a/6.

İbrāhīm Paşa Sarāyı 29a/11, 33a/1.

İbrāhīm Paşa ocaġına 19b/11.

İstanbul 5b/8, 6a/5, 6b/10, 10b/11, 18b/11, 24a/8, 43b/16, 48a/7, 51b/17, 55a/7, 57b/7, 64a/14, 66b/11, 68b/13, 72a/16, 72a/14, 76b/10, 82b/11, 84a/4, 85b/6, 86b/15, 87b/17, 88a/5, 91b/13, 92b/12, 97a/4, 97a/10, 98a/10, 99a/1, 106a/4, 130b/1, 138b/4, 144a/3.

İstanbul baġları 112a/1.

İzmir 88a/12.

İznik 55a/3.

adırġa limanına 50b/6.

al' a-1 Tebriz 89a/16.

Kara Boġdān seferi 72a/5.

arakōy 107b/9.

arakōy apusu 107b/11,12.

araman 15b/16, 66a/14, 75a/8.

araman diyāri 16a/15.

oron 96a/3.

osova 22b/6.

ulle bāġçesi 29b/15, 30a/1, 30a/5.

um apusu 52a/3.

Kūçūk araman 93a/14, 97a/5.

Lapseki 4b/10.

Maġnisālı Muhammed Paşa Mescidinde 50b/1.

Maşdariyye 88a/12.

Meyyit apusu 108a/3.

Mışır 14a/6, 14a/7.

Midillū 96b/6.

Mutūn 96a/3.

Mūdānya 55a/4.

nefs-i rabuzān 16a/4.

Nařşivān 147b/1,147a/16.

Nařşivān seferi 144b/11, 144b/14.

Oķ Meydānı 59b/14, 64a/15, 142b/1.

Orta Macār 16a/12.

Özü 95b/14.

Rodos 96a/3.

Rodos seferi 72b/11.

Rodosçuğ 96b/6.

Rûm eli 7b/10, 18b/8, 23b/8, 67a/16, 68b/8, 81b/7, 96b/6, 141a/4.

Rus seferi 72a/17.

Şamāko 32a/13.

Şaṅşūn 32b/1.

Selānik 46b/6, 46b/8, 46b/15, 47a/9.

Sigetvār seferi 62b/2, 72b/11.

Şolağ taşı 105b/15.

Şehremini 84a/7, 107a/15.

Şehzāde Cāmi^c-yi şerifleri 33b/5.

Ṭrabuzān 14b/15, 15b/15.

Ṭrabuzān diyāri 13b/17, 15a/15.

Teke diyāri 5a/4.

Tobhāne 16b/17.

Ṭuna yalısı 82b/7.

Unḳapanı ḳapusı 106a/6.

Ustanbul aḡası 125a/8.

Usturanca 59b/16.

Üsküdār 6a/15, 29b/15, 130b/1.

Varna 95b/14.

Yanbolı diyārına 81b/13.

Yedi ḳulle 103a/16.

Yeji Saray 50b/3.

SONUÇ

Çalışmaya Kavān-in-i Yeniçeriyān adlı yazma eserin Rusya Bilimler Akademisi A.249 numarada kayıtlı nüshası esas alınmıştır. 148 varak 17 satırdan oluşan nüshanın 18. yüzyılın başında yazıldığı tahmin edilmektedir. Eserin çeviri yazısı yapılmış, gramatikal bir dizin oluşturularak metinde geçtiği anlamları verilmiştir. Dil incelemesi yazım, ses ve yapı bilgisi başlıkları altında incelenmiştir.

İncelenen nüsha harekesizdir. Bununla birlikte yer yer bazı sözcüklerin harekelendirildiği de görülmüştür. Metinde med kullanımının çok yaygın olmadığı görülmektedir. Aynı sözcük hem medli hem de medsiz olarak yazılmıştır. Yine metinde aynı sözcüğün farklı yazımlarına da rastlanmaktadır.

Eserin dil incelemesi Türkiye Türkçesi'nden farklı olan yapıları ortaya çıkarmak üzerine kurulmuştur. Eklerin okunuşu sırasında harf veya hareke ile yazım konusunda bir tespit yapılamadığı durumda Eski Anadolu Türkçesi kurallarına uygun olarak okunmuştur.

Metnin yazımında ünlü uyumuna girmeyen -ki aidiyet ekinin uyuma girdiği bir örnek tespit edilmiştir. Ayrıca i- eyleminin yer aldığı kimi örneklerde büyük ünlü uyumuna uyulduğu görülmüştür. Şimdiki zaman -yor ekinin ünlü uyumunu bozduğu örnekler de bulunmaktadır.

Düzlük yuvarlaklık uyumu sözcüklerin kök ve gövdelerinde ve eklerde olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir. Bazı eklerin metinde hem uyuma uyan hem de uymayan biçimde yer aldığı tespit edilmiştir.

+aru ekinin yukarı, ilerü yazımının dışında yukarı ve ileri yazımları da vardır.

-dUk/-dIk sıfat fiil ekinin de hem yuvarlak hem düz ünlülü yazımı göze çarpmaktadır.

dUr/dIr bildirme kipinin genellikle ünlüsü gösterilmezken, bazı örneklerde yuvarlak bazı örneklerde de düz ünlülü olarak yazılmıştır.

-dUr- ettirgen çatı ekinin ünlüsünün gösterilmediği örnekleri dışında hem yuvarlak hem de düz ünlüyle yazıldığı örnekleri de bulunmaktadır.

-gU fiilden isim yapma eki vërgü ويركو 51a/14, vërgileri ويركيلري 55a/5 örnekleriyle iki türlü yazımının bulunduğu bir ektir.

+IU isimden isim yapma eki hem yuvarlak hem düz ünlüyle yazılmış, hatta aynı sözcük iki farklı şekilde metinde yer almıştır.

+Uŋ, +nUŋ ilgi hali ekinin genellikle ünlüsü gösterilmemiştir. Bu durumda ek Eski Anadolu Türkçesinin yazım kurallarına uygun olarak yuvarlak ünlü ile okunmuştur. Ancak az sayıda örnekte ekin düz ünlü ile yazıldığı tespit edilmiş ve bu örnekler +Iŋ, +nIŋ şeklinde okunmuştur. Bu ek “babaların ve anaların adların 11b/14” örneğinde nun (ن) harfi ile yazılmıştır.

-sUn 3. Tekil kişi emir eki metinde genellikle سون biçiminde yazılırken سين biçiminde yazıldığı da saptanmıştır.

-U fiilden isim yapma eki kimi örneklerde و kimi örneklerde ى ile yazılmıştır.

+(U)m 1. tekil şahıs iyelik ekinin genellikle ünlüsü yazılmamış ve yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur. Bunun yanında ى ile yazıldığı örnekler de bulunmaktadır.

-AlUm 1. çoğul şahıs emir/istek eki metinde و harfiyle yazıldığı çalışalum چالشه لوم 125a/6 örneği ile ünlüsünün gösterilmediği diğer yazımlarda yuvarlak ünlülü olarak okunmuştur. Buna rağmen ى harfi kullanılarak yazıldığı örneklere de rastlanmıştır; ‘arz édelim مشورت ايده ليم 145a/14, yüz sürelim يوز سوره ليم 145b/1, meşveret édelim مشورت ايده ليم 145b/17.

Eylemden eylem yapma eki olan -(I)l ekinin ünlüsü birkaç örnekte و harfiyle yazılırken daha çok ye (ى) harfiyle yazılmıştır. Bununla beraber aynı sözcüğün hem و hem de ى harfiyle yazıldığı da görülmüştür; *vërilmek* ويريلمك 2b/3, *vërilir* ويرولير 146b/7.

-(I)n- eylemden eylem yapma ekinin ünlüsü bulun- eyleminde و harfi gösterilirken, diğer örneklerde ya ى ile yazılmış ya da hiç gösterilmemiştir.

-IncA zarf-fiil eki *eyü olunca* اولونجه ايؤ 97b/3 örneğinde yuvarlak ünlüyle yazılmış, diğer örneklerde ekin ünlüsü gösterilmediğinden düz ünlülü olarak okunmuştur.

-(I)ş- eylemden eylem yapma ekinin و harfi ve ى harfi ile yazıldığı örnekler dışında ekin ünlüsünün gösterilmediği yazımlar dar ünlülü olarak okunmuştur.

+I, +sI 3. tekil şahıs iyelik eki genellikle düz ünlü olarak yazılmış ve okunmuştur. Buna karşın bazı örneklerde söz konusu ekin yuvarlak ünlülü yazıldığı da görülmektedir. *ıul oğlu* قول اوغلو 128b/8, *ıul oğlı* قول اوغلي 139a/9 örneklerinde de ekin iki türlü yazımı bulunmaktadır.

Ön seste t->d- seslerinin Türkiye Türkçesindeki gibi ötümlüleştiği örnekler yer almakla birlikte aynı sözcüğün hem ötümlü hem de ötümsüz olarak metinde yer alması dikkat çekicidir. İç sesteki -t-'nin aynı sözcükte hem ötümlü hem de ötümsüz kullanımına rastlanmıştır.

Günümüz Türkçesinde son seste ötümsüzleşen ünsüzlerin metinde *ıanad* 37b/8 örneğinde ötümlü olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Yine *ıoğ/ıoğı*, *yigid/yigit* örneklerinde olduğu gibi birkaç sözcüğün son sesinin hem ötümlü hem de ötümsüz şekilde yazıldığı tespit edilmiştir.

Ol zamiri metinde dört yerde “o” şeklinde geçerken, genellikle “ol” olarak yazılmıştır.

Metinde *aıııam* 62b/15 ve *daııı* 20a/1 sözcüklerinde sızıcılaşma olayına rastlanmıştır. *yohısa* 77b/11 ve *yohısa* 106a/17 yazımlarında ise aynı sözcüğün sızıcılaşmanın olduğu ve olmadığı durumda yazımı görülmektedir.

-ıı->-m- ses değişmesine örnek olarak metinde *göıleklere* 104a/6, *göılek* 39a/1 sözcükleri vardır. Ünsüz ikizleşmesine *ıssısı* 66a/17, *orta şoffada* 41b/4 örnekleri verilebilir.

Belirtme durum eki metinde +ı ve +n biçiminde iki farklı şekilde bulunmaktadır. Bu ek kimi durumda ise hemze ile yazılmıştır. İlgili durumu da +Uıı, nUıı ve +Iıı ekleri ile yazılmıştır.

1. tekil şahıs -(U)m iyelik eki ünlüsünün gösterildiği kimi durumlar dışında yuvarlak vokalli olarak okunmuştur.

Edilgen çatı eki olan -l-'nin yardımcı ünlüsünün vav (و) sesiyle yazıldığı birkaç örnek dışında dar ünlüyle okunmuştur. Yine ettirgen çatı eklerinden -dUr- ve -Ur-'un hem yuvarlak hem de düz ünlüyle yazıldığı örnekler bulunmaktadır. İsteş çatı ekinin buluşdırmağa بولشديرمغه 89b/14, buluşdırmağdur بولشديرمقدر 90a/13 örneklerinde iki türlü yazımına rastlanmıştır.

Tasviri birleşik eylemlerden sürerlilik, tezlik ve yeterlilik eylemleri bulunmaktadır. Ad ve yardımcı eylemden oluşan birleşik eylemler, Ad ve Yardımcı Fiil Kalıbında Birleşik Eylemler ve Ad ve Fiil kalıbında Anlamca Kaynaşmış (Deyimleşmiş) Birleşik Eylemler olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

Eserin bir kanunname metni olmasından dolayı kanunların ve kuralların anlatıldığı bölümler oldukça geniş bir yer tutmaktadır. Buna rağmen zaman zaman yaşanmış kimi olaylara yer verilmiş olması ve bunun hikayeleştirilerek anlatılması farklı zaman ve şahıs çekimlerinin kullanılmasına olanak sağlamıştır. Ayrıca birkaç yerde şimdiki zaman eki -yor'un varlığı da dikkat çekicidir. Geniş zaman, görülen geçmiş zaman, istek ve emir zamanının tüm şahıslarda çekimlendiği gözlenmiştir.

Anlatılan geçmiş zamanın 3. tekil, 2. ve 3. çoğul kişi, dilek-şart çekiminin 2. ve 3. tekil, 1. ve 3. çoğul kişi çekimi bulunmaktadır.

Eserde çokça yer alan gereklilik *gerek, gerek kim, gerekdür, gerekdür ki, gerekdür kim, lâzım* ifadeleriyle sağlanmıştır.

Mastar eklerinden -mAK eki genellikle yalın halde kullanılırken -mA eki iyelik ve ad durum eki olarak kullanılmıştır. -İş eki ise eylemden kalıcı isim yapmıştır; yürüyüş 87a/9. Türkiye Türkçesinden farklılık gösteren sıfat-fiil eklerinden -mİş, -(U)r, -mAz ve zarf-fiil eklerinden -A, -U, -AlI, -ArAK, -dUKdA-, -IncA, -mAdIn, -ICAK yapılarına rastlanmıştır.

Metinde yaklaşık olarak 2600 kadar madde başı sözcük bulunmaktadır. Bu sözcüklerin kökeni ve anlamı bulunamayanlar dışında yaklaşık olarak 1240'ının Arapça, 960'ının Türkçe, 370'inin Farsça, 4'ünün Yunanca, 2'sinin Rumca, 2'sinin İtalyanca,

1'inin Ermenice ve 1'inin Sırpça ve 1'inin Latince olduğu saptanmıştır. Ayrıca metinde Farsça+Türkçe, Arapça+Türkçe, Arapça+Farsça, Farsça+Arapça, Türkçe+Farsça yapılarından oluşan sözcüklerin varlığı da saptanmıştır. Eser askeri terimlerin kullanılması açısından oldukça değerli bir metindir.

KAYNAKÇA

- Akgündüz, Ahmed. *Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri*, Cilt: 9, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 1996.
- Devellioğlu, Ferit. *Osmanlıca- Türkçe Ansiklopedik Lugat*, 26. Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara 2010.
- Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*, 2. Baskı, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2009.
- Fodor, Pal. “Bir Nasihat-Name Olarak Kavānīn-i Yeniçeriyān”, *Beşinci Milletler Arası Türkoloji Kongresi, Tebliğler III. Türk Tarihi*, Cilt:1., 217-224, İstanbul 1986.
- Karatay, Fehmi Edhem. *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Kataloğu*, Cilt: I, Topkapı Sarayı Müzesi Yayınları No: 11, İstanbul 1961.
- Kartallıoğlu, Yavuz. *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Önler, Zafer. “Türkçede “-DI Ad Yapım Eki ve Türevleri”, *Uluslararası Eski Anadolu Türkçesi Araştırmaları Çalıştayı Bildirileri*, (01-02 Aralık 2010) (der. Prof. Dr. Mustafa Özkan, Doç. Dr. Enfel Doğan) İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, 287-292, İstanbul 2013.
- Özdeğer, Hüseyin. *Kavānīn-i Yeniçeriyān Transkripsiyonlu Metin ve index (1-45 yp.)* (İstanbul Üniversitesi, Mezuniyet Tezi)
- Öztürk, Hüsametdin. *Kavānīn-i Yeniçeriyān Transkripsiyonlu Metin ve index (46-93 yp.)*, İstanbul 1970. (İstanbul Üniversitesi, Mezuniyet Tezi)
- Pakalın, Mehmet Zeki. *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü C. I, II, III*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 1993.
- Parlatır, İsmail; György Hazai. *Macar Bilimler Akademisi Kütüphanesi’ndeki Türkçe El Yazmaları Kataloğu*, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları Sayı 13, Ankara 2007.
- Parlatır, İsmail. *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Yargı Yayınevi, Ankara 2006.
- Petrosyan, A.Y. *Mebde-i Kanun Yeniçeri Ocağı Tarihi*, Navka Basımevi, Moskova 1987.

- Redhouse, Sir James W. *A Turkish And English Lexicon*, 4. Edition, Çağrı Yayınları, İstanbul, 2011.
- Sakin, Orhan. *Yeniçeri Ocağı Tarihi ve Yasaları*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2011.
- Şahin, Hatice. *Eski Anadolu Türkçesi*, 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara 2009.
- Şen, Salim. Kavânin-i Yeniçeriyân Metnin Türkçe Transkripsiyon ve Dizini (96-132 yp.), İstanbul 1971. (İstanbul Üniversitesi, Mezuniyet Tezi)
- Timurtaş, Faruk Kadri. *Eski Türkiye Türkçesi*, 3. Baskı, Akçağ yayınları, Ankara 2005.
- Toroser, Tayfun. *Kavanin-i Yeniçeriyân Yeniçeri Kanunları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. *Osmanlı Devleti Teşkilâtından Kapukulu Ocakları I*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1984.